

**T.C.
CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
DOKTORA TEZİ**

KUVÂ-YI MİLLİYECİLİKTEN VALİLİĞE: İBRAHİM ETHEM AKINCI

**HAZIRLAYAN
İSMAİL OĞUZ**

**DANIŞMAN
PROF. DR. NURETTİN GÜLMEZ**

**MANİSA
2015**

**T.C.
CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
DOKTORA TEZİ**

KUVÂ-YI MİLLİYECİLİKTEN VALİLİĞE: İBRAHİM ETHEM AKINCI

**HAZIRLAYAN
İSMAİL OĞUZ**

**DANIŞMAN
PROF. DR. NURETTİN GÜLMEZ**

**MANİSA
2015**

TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI

Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 07/05/2015 tarih ve 13/7 sayılı toplantısında oluşturulan jürimiz tarafından Celal Bayar Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin 35. Maddesi gereğince Enstitümüz Tarih Anabilim Dalı Doktora Programı öğrencisi İsmail OĞUZ'un "Kuvâ-yı Milliyecilikten Valiliğe: İbrahim Ethem AKINCI" konulu tezi incelenmiş ve aday 29/05/2015 tarihinde saat 10.30'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra.120 dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından jüri üyelerine sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin,

BAŞARILI olduğuna OY BİRLİĞİ
DÜZELTME yapılmasına * OY ÇOKLUĞU
RED edilmesine ** ile karar verilmiştir.

* Bu halde adaya 6 ay süre verilir.

**Bu halde adayın tez konusu ve/yeya danışmanı değiştirilebilir.

BASKAN
Prof. Dr. Nurettin GÜLMEZ
(Danışman)

ÜYE
Prof. Dr. Mevlüt ÇELEBİ

ÜYE
Doç. Dr. Şayan ULUSAN

ÜYE
Yrd. Doç. Dr. Nilgün NURHAN KARA

ÜYE
Yrd. Doç. Dr. Nejdet BİLİÇİ

Evet Hayır

*** Tez, burs, ödül veya Teşvik prog. (Tüba, Fullbright vb.) aday olabilir

Tez, mutlaka basılmalıdır

Tez, mevcut haliyle basılmalıdır

Tez, gözden geçirildikten sonra basılmalıdır.

Tez, basımı gereksizdir.

Doktora tezi olarak sunduğum “**Kuvâ-yı Milliyecilikten Valiliđe: İbrahim Ethem AKINCI**” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı dűşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gűsterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

29/05/2015

İsmail OĞUZ

ÖZET

KUVA-YI MİLLİYECİLİKTEN VALİLİĞE : İBRAHİM ETHEM AKINCI

Çalışmada bir Kuva-yı Milliyecinin Batı Anadolu'daki faaliyetlerini ortaya çıkarmak; Demirci Akıncıları'nın etkinlik ve faaliyetlerini ortaya koymak; Türkiye Devleti'nin ilk kaymakam ve valilerinden olan İbrahim Ethem'in şahsında 1923-1950 dönemini incelemek; Kurtuluş Savaşı yıllarında ve Cumhuriyet döneminde önemli bir isim olan İbrahim Ethem Akıncı üzerine bir biyografi çalışması yapmak amaçlanmıştır.

Hukukçu, idareci ve Kuva-yı Milliye önderlerinden olan İbrahim Ethem Akıncı üzerine bir biyografi çalışmasıdır. Vilayet memurluğundan başlayıp, öğretmenlik, gazete muhabirliği, nahiye müdürlüğü, avukatlık, kaymakamlık, valilik ve milletvekili aday adaylığı ile sona eren altmış bir yıllık bir hayat incelenmiştir. Çalışmada bir Kuva-yı Milliyecinin Batı Anadolu'da Demirci Akıncıları adı altındaki etkinlik ve faaliyetleri ortaya konulmuştur.

İbrahim Ethem Akıncı modern bir eğitim almış ve eğitim hayatını oldukça başarılı bir biçimde tamamlamıştır. Bir dönemin kapanıp yeni bir dönemin açıldığı bir zamanda siyasal, sosyal ve kültürel etkenleri doğru ve başarılı bir biçimde yönetmiştir. Milli mücadelede vatan savunmasında sivil bir kaymakam olarak korkusuzca görev almış ve öncülük yapmıştır. Batı Anadolu bütünüyle teslim olup işgal altına girerken o, yanındakilerle teslim olmayı düşünmemiştir. Zorlu koşullar karşısında takip ettiği strateji ile mücadele ruhunu inançla sürdürmüştür. İşgal ordusu çekilirken Balıkesir ve ilçelerinin yağmalanmamasını ve yakılmamasını ustaca bir taktik ile sağlamıştır. Görev yaptığı yerlerde bir idareci olarak; halkla iç içe olmuş; sorumluluk bölgesini yakından tanımak, sorunları yerinde görmek ve yönetim ile halk arasında güçlü bir bağı kurmak için yaptığı çalışmalarla sorunların üstesinden gelmeyi bilmiş, sorunların kalıcı bir şekilde çözülmesi yolunda adımlar atmıştır. İdareciliği bir yaşam biçimi olarak görmüştür.

Anahtar Sözcükler: İbrahim Ethem Akıncı, Kuva-yı Milliye, Milli Mücadele, Demirci Akıncıları, Kaymakam, Vali.

ABSTRACT

NATIONAL FORCES FROM THE GOVERNER: İBRAHİM ETHEM AKINCI

A purpose of this study was to reveal the Nationalist Forces activities in the Western Anatolia with is to determine the efficacy and activities of Raiders of Demirci Town “Demirci Akıncıları”. İbrahim Ethem Akıncı was one of the first the district governor and the governor of the Republic of Turkey, who was an important figure in the War of Independence and the Republican of Turkish period. A purpose of this study was to investigate the 1923-1950 period in his person. In this study was demonstrated a biography of İbrahim Ethem Akıncı, lawyers and administrators with an identity, one of the leader of the National Forces. This study was tried to be examined his 61 years of life. He worked as clerk, teacher, newspaper reporter, township directorate, township manager, advocate, district governor, the governor and deputy of the parliamentary candidate's candidacy. In this study was revealed the efficacy and activities one of the Nationalist Forces in the Western Anatolia. He graduated from the modern schools his education throughout and completed training in a very successful manner. He has managed correctly and successfully political, social and cultural factors in a new area, it was opened when previous period was closed. He took part in the national struggle as the district governor and fearlessly in defense of the homeland. While western Anatolia was occupied by completely delivered, he was never thinking of surrender to the enemy with under his command. He continued to fight in a faithful manner. There was his a strategy followed in difficult conditions. Because he provided with a masterful tactics to, he was not allow on fire and plunder by fleeing army of occupation of Balıkesir and its districts. He was always next to the public places where he served, as an administrator. So he acquainted his area of responsibility, he formed a strong bond between people and government and solved the problem in a permanent way. He saw the manager as a way of life.

Key Words: İbrahim Ethem Akıncı, National Forces (Kuva-yı Milliye), National Struggle, Raiders of Demirci Town (Demirci Akıncıları), district governor, the Governer.

ÖNSÖZ

Bu çalışmada, Kurtuluş Savaşı yıllarında ve Cumhuriyet döneminde önemli bir isim olan İbrahim Ethem Akıncı'nın biyografisini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. İbrahim Ethem Akıncı'nın hayatta bulunan oğulları Burhan Cahit Akıncı ve Turhan Doğan Akıncı ile yüz yüze ve görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Kişisel arşivler, devlet arşivleri, basın ve bütün yazılı, sözlü ve görsel kaynaklar kullanılmaya çalışılmıştır. Çalışma dört bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde ailenin geçmişi, nüfus bilgileri, eş ve çocukları, eğitimi, göç ve görevleri hakkında bilgiler verilmiştir. İkinci bölümde Demirci Kazası Kaymakamı olarak yaptıkları ve Milli Mücadele dönemindeki çalışmaları incelenmiştir.

Üçüncü bölümde, cumhuriyetin ilk yıllarındaki kaymakamlıkları ve valilikleri konu edilmiştir. Kaymakamlıkları bahsinde Ayvalık Kazası Kaymakamlığı, Demirci Kazası İkinci Kaymakamlığı, Ayvalık Kazası İkinci Kaymakamlığı ve Kula kazası Kaymakamlığı konuları üzerinde durulmuştur. Valilikleri bahsinde ise İbrahim Ethem Akıncı'nın Bozok (Yozgat) Vali Vekilliği, Siirt Valiliği, Bayezid (Ağrı) Valiliği, Samsun Valiliği, Balıkesir Valiliği konuları araştırılmıştır. Bayezid (Ağrı) Valiliği sırasında ortaya çıkan Ağrı Harekâtı ve üst düzey görevlilerin Bayezid Vilayetini ziyaretleri ayrıca ele alınmıştır.

Dördüncü bölümde Malatya Valiliği ve Muğla Valiliği konuları araştırılmıştır. Beşinci bölümde emekliliği, siyasete girişi, vefatı ve sonrası incelenmeye çalışılmıştır.

Kişisel arşivlerindeki kaynak kitap, bilgi ve belgeleri paylaşan ve değerli vakitlerini ayırıp birkaç kez röportaj yapmamı sağlayan, emekli avukat Burhan Cahit Akıncı'ya, emekli öğretim üyesi Prof. Dr. Turhan Doğan Akıncı'ya ve torunu İbrahim Ethem Akıncı'ya teşekkürü borç bilirim. Çalışmam boyunca kendileriyle geçirmem gereken değerli vakitlerinden fedakârlık ederek bana yardımcı olan kızım Alara'ya ve oğlum Mehmet'e, her zaman olduğu gibi bu çalışmamda da hayatın her türlü yükünü üstlenen, metnin gözden geçirilmesinde, hatalarımın tespitinde ve düzeltilmesinde bana yardımcı olan eşim Şükran Oğuz'a sonsuz teşekkür ederim.

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği Cumhurbaşkanlığı Arşivi'nden Ahmet Ertem ve Aysu Önen'e, TBMM Başkanlığı Kütüphane ve Arşiv

Hizmetleri Başkanlığı Mikrofilm (Gazete Arşivi) Bölümünden Şavkı Aşıkoğlu'na ve Erdem Dörtkol'a, T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi'nden Mustafa Beye, Başbakanlık Osmanlı Arşivi Fuat Recep ve Salih Kahraman'a, İçişleri Bakanlığı İdari Mali İşler Daire Başkanlığı Arşiv Şube Müdürlüğü'nden Ayten Beşevli, Şükrü Yüksel, Cevat Kahraman ve Sema Özgür Sezgin'e, T.C.SGK (Emekli Sandığı) Kamu Görevlileri Emeklilik İşlemleri Daire Başkanlığı Arşiv Dairesi (Balgat) çalışanlarına, MSB Arşiv Müdürlüğü'nden Ali Işık'a, Genelkurmay Başkanlığı ATASE Arşivi'nden Hatice, Akgül ve Sehernaz Hanımlara, Türk Tarih Kurumu Arşivinden Semiha Nurdan'a, Durdu Beye, Ankara Milli Kütüphane kitap isteme, süreli yayınlar bölümü ve mikrofilm bölümü çalışanlarına, Hakkı Süha Terzibaşoğlu'na, Ünal Türkeş'e, Selahattin Sapmaz'a, Muğla Belediyesi Halkla İlişkiler Biriminden Mehmet Yıldız'a, Muğla Fethiye İlçe Halk Kütüphanesi çalışanlarına, göndermiş olduğu Ağrı kitapları ile ilgili olarak İsmet Alpaslan'a, İzmir Büyükşehir Belediyesi Kent Arşivi ve Müzesinden (APIKAM) Şahin Sonyıldırım'a, İzmir Milli Kütüphaneden Yücel Beye, İstanbul Fatih Millet Kütüphanesinden İlknur Hanım ve Gökhan Beye, Manisa ili Demirci İlçe Nüfus Müdürü Servet Sökmen'e ve personel Mehmet Çetinkaya'ya, Balıkesir ili Gönen ilçesi nüfus müdürlüğü çalışanlarına, Balıkesir ili Gönen ilçesi Kocapınar köyü Muhatarı Sedat Akman'a, İstanbul ili Fatih İlçe Nüfus Müdürlüğünden Ayşenur Hanıma, İstanbul Beyazıt Devlet Kütüphanesi-Hakkı Tarık Us Kütüphanesi ve Süreli Yayınlar Arşivi Bölümünden Erdem Bey ile Sonnur Hanıma, Balıkesir Barosu Başkanı Yaşar Meyvacı'ya, Malatya İnönü Üniversitesi Bilgi İşlem Müdürü Nezir Kızılkaya'ya, Celal Yalvaç'a, Samsun İl Kültür Müdürlüğünden Mehmet Teker'e, Balıkesir Belediyesi Kent Arşivi Sorumlusu Faruk Öncü'ye ve Akademik Danışmanı Prof. Dr. Şenol Çelik'e yardımlarından dolayı çok teşekkür ederim.

Tez hazırlığı sırasında büyük yardımlarını gördüğüm Prof. Dr. Mevlüt Çelebi'ye, Yrd. Doç Dr. Nejdet Bilgi'ye ve çalışmam sırasında göstermiş oldukları yakın alaka, hoşgörü, güven, yönlendirme ve teşviklerinden dolayı Danışman Hocam Prof. Dr. Nurettin Gülmez'e bu vesile ile şükranlarımı arz ederim.

İsmail OĞUZ

İÇİNDEKİLER

TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI.....	III
TEZ VERİ GİRİŞİ VE YAYIMLAMA İZİN FORMU.....	IV
YEMİN METNİ.....	V
TÜKÇE ÖZET.....	VI
İNGİLİZCE ÖZET.....	VII
ÖNSÖZ.....	VIII-IX
İÇİNDEKİLER.....	X-XII
KISALTMALAR.....	XIV-XV
KAYNAKLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	XVI-XXIII
GİRİŞ.....	1-3

BİRİNCİ BÖLÜM:

İBRAHİM ETHEM AKINCI'NIN AİLESİ, ÇOCUKLUĞU VE GENÇLİĞİ

1.1. Ailenin Geçmişi.....	4-11
1.2. Nüfus Bilgileri, Eş ve Çocukları.....	11-23
1.2.1. Nüfus Bilgileri.....	11-19
1.2.2. Eş ve Çocukları.....	19-23
1.3. Eğitimi.....	23-42
1.4. Balkan Savaşları ve Göç.....	42-55
1.4.1. İstanbul'da Geçici İskân.....	49-52
1.4.2. Balıkesir'e İskân.....	52-55
1.5. Görevleri.....	56-76
1.5.1. Selanik Dârülmualimîn-i İbtidai Mektebi Öğretmenliği.....	56-58
1.5.2. Selanik Vilâyeti Vilâyet Tahrirat Kalemî Kâtipliği.....	58-59
1.5.3. Rumeli Gazetesi Muhabirliği.....	59-64
1.5.4. Balıkesir Sultanisi Matematik Öğretmenliği.....	64-65
1.5.5. Balıkesir Sındırgı Kazası Çorum (Düvertepe) Nahiyesi Nahiyeye Müdürlüğü.....	65-70
1.5.6. Balıkesir kazası Şamlı Nahiyesi Nahiyeye Müdürlüğü.....	70-73

1.5.7. Memuriyetten İstifa: Avukatlık Günleri ve Balıkesir Barosu'nun Kuruluşu.....	73-76
1.6. İzmir'in İşgali ve Balıkesir Kuvâ-yi Millîyesi.....	76-82
1.6.1. İbrahim Ethem Efendi Ankara Yollarında.....	77-80
1.6.2. İbrahim Ethem Efendi Ankara'da.....	80-82

İKİNCİ BÖLÜM:

MİLLİ MÜCADELE DÖNEMİNDE İBRAHİM ETHEM AKINCI

2.1. Demirci Kazası Kaymakamlığı.....	83-118
2.1.1. Demirci Kazası	85-88
2.1.2. İbrahim Ethem Bey'in "Demirci Akıncıları" Adlı Teşkilatı	88-118
2.1.2.1. "Demirci Akıncıları" Adlı Teşkilatın Yapısı	98-104
2.1.2.2. İbrahim Ethem Bey'in İstihbarat Teşkilatı	104-106
2.1.2.3. Demirci Akıncılarının Yunan Kuvvetleri İle Çatışmaları, Müsademeleri ve Muharebeleri	107-108
2.1.2.4. Demirci Akıncılarının Faal Olduğu Yerler	108-118

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM:

CUMHURİYETİN İLK YILLARINDA İBRAHİM ETHEM AKINCI

3.1. Kaymakamlıkları.....	119-132
3.1.1. Ayvalık Kazası Kaymakamlığı.....	119-122
3.1.2. Demirci Kazası İkinci Kaymakamlığı.....	122-126
3.1.3. Ayvalık Kazası İkinci Kaymakamlığı.....	126-130
3.1.4. Kula kazası Kaymakamlığı.....	130-132
3.2. Valilikleri.....	133-181
3.2.1. Bozok (Yozgat) Valiliği.....	133-136
3.2.2. Siirt Valiliği.....	136-143
3.2.3. Beyazıt (Ağrı) Valiliği.....	143-152
3.2.3.1. Ağrı Harekâtı.....	146-150

3.2.3.2. Üst Düzey Görevlilerin Beyazıt Vilayeti'ni Ziyareti.....	150-152
3.2.4. Samsun Valiliği.....	152-155
3.2.5. Balıkesir Valiliği.....	156-181
3.2.5.1. Atanması ve Ayrılışı.....	156-157
3.2.5.2. Teftişler, İncelemeler ve Planlama Faaliyetleri	157-161
3.2.5.3. Siyasi Çalışmaları.....	161-164
3.2.5.4. Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal'in Balıkesir Ziyareti....	164-168
3.2.5.5. Diğer Devlet Adamlarının Balıkesir Ziyaretleri	168-170
3.2.5.6. Ekonomi Üzerine Çalışmaları.....	170-171
3.2.5.7. İmar ve Ulaşım Faaliyetleri.....	171-176
3.2.5.8. Eğitim-Kültür, Sağlık ve Spor Çalışmaları.....	176-178
3.2.5.9. Diğer Çalışmaları.....	178-181

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İBRAHİM ETHEM AKINCI'NIN MALATYA VE MUĞLA VALİLİKLERİ

4.1. Malatya Valiliği.....	182-227
4.1.1. Atanması.....	183-184
4.1.2. Teftişler, İncelemeler ve Planlama Faaliyetleri	184-187
4.1.3. Malatya Cumhuriyet Halk Partisi Teşkilâtı	187-194
4.1.4. Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk'ün Malatya Ziyareti	194-195
4.1.5. Dersim Olayları ve İbrahim Ethem Akıncı	195-198
4.1.6. Tarım ve Hayvancılık Sektöründe Üretimi Artırma Çabaları	198-201
4.1.7. Malatya Bez ve İplik Fabrikası Türk Anonim Şirketi	201-203
4.1.8. İmar Faaliyetleri.....	203-209
4.1.9. Ulaşım Faaliyetleri.....	209-211
4.1.10. Eğitim-Kültür, Sağlık, Sosyal ve Spor Çalışmaları.....	211-222
4.1.11. Diğer Çalışmaları.....	222-227
4.2. Muğla Valiliği.....	227-301
4.2.1. Atanması.....	227-229

4.2.2. Teftişler, İncelemeler ve Planlama Faaliyetleri	229-239
4.2.3. Vali Akıncı'ya Tebrik Ziyaretleri.....	239-241
4.2.4. Muğla Cumhuriyet Halk Partisi Teşkilâtı.....	241-245
4.2.5. Muğla'da Yapılan Seçimler.....	245-248
4.2.6. İkinci Dünya Savaşı ve Muğla.....	248-256
4.2.7. Tarım ve Hayvancılık Sektöründe Üretimi Artırma Çabaları	256-268
4.2.8. İmar ve Ulaşım Faaliyetleri.....	268-272
4.2.9. Eğitim-Kültür, Sağlık ve Spor Çalışmaları	272-287
4.2.10. Vali Akıncı ve Avcılık.....	287-289
4.2.11. Vali Akıncı ve Afet Yönetimi.....	290-295
4.2.12. Vali Akıncı ve Kutlamalar.....	295-297
4.2.13. Vali Akıncı ve Kullandığı İzinler.....	297-298
4.2.14. Ayrılışı.....	299-301

BEŞİNCİ BÖLÜM: EMEKLİLİK VE VEFATI

5.1. Emeklilik.....	302-305
5.2. Emeklilik Sonrası İş İsteği ve Cumhurbaşkanı'na Başvurusu.....	305-306
5.3. Siyasi Hayatı.....	306-309
5.4. Yaşadığı Çevre ve Kişiliği.....	309-319
5.5. Vefatı.....	319-321
5.6. İbrahim Ethem Akıncı'dan Kalanlar.....	322-323
5.7. Hatırat.....	323-325
5.8. Verilen Madalyalar.....	325-326
5.9. Mal Varlığı.....	326-327
SONUÇ.....	328-333
KAYNAKLAR.....	334-347
EKLER.....	348-365
ALBÜM.....	366-410

KISALTMALAR

age: Adı geçen eser

agm: Adı geçen makale

agt: Adı geçen tez

agtvp: Adı geçen tv programı

AKDITYK: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu

ATASE: Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı

Bakınız: Bkz.

BCA: Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi

BOA: Başbakanlık Osmanlı Arşivi

byy: basım yeri (yayınevi) yok

CA : Cumhurbaşkanlığı Arşivi

C.H.F : Cumhuriyet Halk Fırkası

CHP : Cumhuriyet Halk Partisi

KK.d.6488/32 : Kamil Kepeci Tasnifi (Nüfus) Defterler (Menlik Kazası Nüfus defteri)

ev. : Çeviren

DİE: Devlet İstatistik Enstitüsü

DİNMA: Demirci İlçe Nüfus Müdürlüğü Arşivi

DP : Demokrat Parti

ESA: Emekli Sandığı Arşivi

GNSİB: Genel Nüfus Sayımı İdari Bölünüş

İBA: İçişleri Bakanlığı Arşivi

km; Kilometre

KRT: Balıkesir Karesi Radyo Televizyonu

Ltd. şti. : Limited şirket

m: Metre

MSB: Milli Savunma Bakanlığı

No: Numara

s.: Sayfa numarası

TİH: Türk İstiklal Harbi

TİH II/6: Türk İstiklal Harbi, Cilt II, 6.Kısım

TTK: Türk Tarih Kurumu

TBMM : Türkiye Büyük Millet Meclisi

ty: Yayın Yılı yok

yy: Yayın yeri yok

vd.: ve diğerleri

KAYNAKLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Yapılan kaynak taramasında görülmektedir ki İbrahim Ethem Akıncı ile ilgili mevcut bilgiler öncelikle kırıntılar haline ve genellikle dağınık parçalar durumundadır. Bu eserlerde yer alan bilgilerin bir kısmı eksik, bir kısmı yanlıştır. Örneğin bir çalışmada İbrahim Ethem Akıncı'nın sadece Muğla Valiliği dönemine ilişkin anı-bilgiler yer alırken, diğerinde Balıkesir bölgesinde yapılan derlemeler yer almaktadır. Bu çalışma ile ilk kez İbrahim Ethem Akıncı'nın çok yönlü biyografisi bir bütün olarak toplanmıştır. İbrahim Ethem Akıncı'nın hukukçu, asker-gerilla, idareci kimlikleri yanında insan yönü ayrıntılarıyla ortaya konulmuştur. Milli Mücadele Döneminde; İbrahim Ethem Akıncı'nın ailesiyle birlikte, Balkan Savaşları sonrası kaybettikleri vatanlarından Anadolu'ya göç etmesi, ardından Yunan işgali nedeniyle bu yeni vatanın da kaybedilme tehlikesi çerçevesinden bakılarak, İbrahim Ethem Akıncı'nın, Batı Anadolu Kuvâ-yı Milliyesi içindeki yeri ve önemi ortaya konmuştur.

Arşiv belgeleri, mülakat-röportajlarda ve olayların geçtiği yerlerde incelemeler ile Demirci Akıncıları adlı teşkilat ayrıntılarıyla ortaya konmuştur. İbrahim Ethem Akıncı'nın Yunan işgali altındaki halka hangi inanç ve ümit vermek suretiyle ikna ederek nasıl teşkilat kurduğu, bu teşkilatla baskın, vur-kaç, müsademe, muharebe, istihbarat, lojistik vb. gerilla faaliyetlerini nasıl yaptığı, idari mekanizmayı nasıl düzenlediği, kurtuluşu nasıl sağladığı ortaya çıkarılmıştır.

Balıkesir merkez, Düvertepe ve Şamlı nahiyelerinin 1914-1920 yılları arası, Manisa'nın Demirci ve Kula ilçelerinin 1920-1925 yılları arası, Balıkesir'in Ayvalık ilçesinin 1922-1924 yılları arası durumları ayrıntılarıyla ortaya çıkartılmıştır.

Cumhuriyetin kuruluşuna ve yükselmesine tanıklık etmiş bir valinin bu süreçte neler yapabildiği; Yozgat, Siirt, Ağrı, Balıkesir, Samsun, Malatya, Muğla illerinin 1925-1949 yılları arası durumları ayrıntılarıyla ortaya çıkartılmıştır.

Cumhuriyet'i kuran kadrolarca İbrahim Ethem Akıncı, Demirci Akıncıları adlı teşkilatı kurmuş, Yunan işgali altındaki bölgede gerilla faaliyetleri yürütmüş, Şeyh Sait İsyanı'nın hemen sonrasında Siirt'e vali olarak atanmış, Ağrı isyanlarının sürdüğü bir dönemde Ağrı'ya vali olarak atanmıştır. Hem Kurtuluş Savaşı hem de Cumhuriyet

döneminde önemli bir şahsiyet olan İbrahim Ethem Akıncı'nın bu rolü ortaya konmuştur.

Türkiye Devleti'nin ilk kaymakam ve valilerinden olan İbrahim Ethem Akıncı'nın şahsında 1923-1950 dönemi incelenmiştir.

A. Kaynaklar

İbrahim Ethem Akıncı'nın hayatı ve faaliyetleri ile ilgili yapılmış müstakil bir akademik çalışma mevcut değildir. Çalışmalarımız sırasında değerlendirdiğimiz kaynakların başında arşiv belgeleri gelmektedir. Çünkü arşivlerde İbrahim Ethem Akıncı ile ilgili çok fazla bilgi ve belge bulunmaktadır.

1. Arşiv Belgeleri

İbrahim Ethem Akıncı'nın 1915-1949 yılları arasında kesintili olarak 36 yıl sürmüş olan memuriyet hayatı ile ilgili en derli toplu bilgi ve belgeyi İçişleri Bakanlığı Arşivinde bulma imkânımız oldu. İçişleri Bakanlığı Arşivinde 435 numaralı İbrahim Ethem Akıncı Dosyasında memuriyete başlama, görev yeri değiştirme, göreve atanma ve görevden ayrılma, görevde iken alınan takdir, teşekkür ve ödüller, kullanılan izinler olmak üzere pek çok bilgiye ulaştık ve çalışmamızın tüm bölümlerinde bu bilgileri kullandık.

Emekli Sandığı Arşivi MO 081899 numaralı İbrahim Ethem Akıncı Dosyasında 1949-1950 yılları arasındaki emeklilik işlemlerine ve hizmet cetveline ait bilgilere ulaşılmış ve bu bilgiler beşinci bölümde kullanılmıştır.

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivinde yapılan biraz ayrıntılı bir araştırma neticesinde İbrahim Ethem Akıncı'nın 1923-1949 yılları arasındaki göreve atanma ve görevden ayrılma, görevde iken alınan takdir, teşekkür ve ödüller, raporlar, yapılan icraatlar olmak üzere pek çok bilgiye ulaştık ve çalışmamızın üçüncü ve dördüncü bölümlerinde bu bilgileri kullandık.

Cumhurbaşkanlığı Arşivinde yapılan biraz daha ayrıntılı bir araştırma neticesinde İbrahim Ethem Akıncı'nın 1923-1949 yılları arasındaki görev yerine Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk'ün ziyaretleri başta olmak üzere, Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk ve İsmet İnönü'ye gönderilen telgraflar, Ağrı

Harekâtı ile ilgili raporlar gibi pek çok bilgiye ulaştık ve çalışmamızın üçüncü ve dördüncü bölümlerinde bu bilgileri kullandık.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi Kamil Kepeci Tasnifi içerisinde yer alan Nüfus defterlerinden Menlik Kazası Nüfus Defterine ve bu defter içerisindeki Biliçe köyüne ait nüfus verilerine ulaştık ve çalışmamızın birinci bölümünde bu bilgileri kullandık.

Demirci İlçe Nüfus Müdürlüğü Arşivindeki Nüfus defterlerinden İbrahim Ethem Akıncı'nın nüfus kütüğü bilgilerine ulaştık ve çalışmamızın birinci bölümünde bu bilgileri kullandık. Gönen ve Balya ilçeleri nüfus müdürlükleri arşivlerinden de nüfus kütüğü bilgilerini teyit ettirdik. Ancak İbrahim Ethem Akıncı'nın geçici iskân yeri olan İstanbul'dan aldığı nüfus tezkeresine ulaşmak üzere yaptığım başvurunun neticesinde İstanbul Fatih İlçe Nüfus Müdürlüğünden İbrahim Ethem Akıncı'ya ilişkin arşivlerinde herhangi bir kayıt bulunmadığı cevabını aldık.

Genelkurmay ATASE Arşivinde İbrahim Ethem Akıncı'nın Demirci'de kaymakamlık yaptığı dönemi kapsayan İstiklal Harbi ile ilgili çok az da olsa bazı önemli belgelere ulaştık ve çalışmamızın ikinci bölümünde bu bilgileri kullandık. Demirci ile ilgili bu bilgilerden bazılarını ilk defa biz kullandık.

İbrahim Ethem Akıncı'nın Demirci Akıncıları adlı eseri pek çok hataları içerdiğinden bu hatalı yerleri orijinal metinden okuyup giderebilmek için İbrahim Ethem Akıncı'nın Demirci Akıncıları adlı eserinin orijinal yazmaları olan ve Türk Tarih Kurumu Başkanlığı kütüphanesinde kayıtlı bulunan "*İbrahim Ethem Akıncı Hatıraları*" adlı eser edinilmiştir.

İbrahim Ethem Akıncı'nın hayatta bulunan iki oğlu ile gerçekleştirilen söyleşilerde, bize babaları ve aileleri hakkında önemli bilgiler ve hatıralar aktarmışlardır. Bu bilgiler de bize yol gösterici olmuş ve önemli boşlukları doldurmuştur.

İbrahim Ethem Akıncı'ya ait birçok belge ve bilgi de oğulları Burhan Cahit Akıncı ile Turhan Doğan Akıncı'nın özel arşivlerinde bulunmaktadır. Bu belgelerden İstiklal Harbi ile ilgili olan Hatırat zaten Türk Tarih Kurumu tarafından yayımlanmıştır.

Burhan Cahit Akıncı, babasının bütün bir fotoğraf albümünü önümüze serip fotoğraf çekme imkânı sağlamıştır.

Turhan Doğan Akıncı da babasının bütün bir fotoğraf albümünü önümüze serip fotoğraf çekme imkânı sağlamıştır. Elimizde mevcut olmayan 1970'te Yeni İstanbul Yayınlarından çıkan "İstiklal Harbinde Demirci Akıncıları" adlı eseri ve pek çok makale fotokopisini bize vermiştir.

TBMM Başkanlığı Kütüphane ve Arşiv Hizmetleri Başkanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı Arşiv Müdürlüğü ile MSB Arşiv Müdürlüğü'nden İbrahim Ethem Akıncı'ya ilişkin arşivlerinde herhangi bir kayıt bulunmadığı cevabını aldık.

Muğla ili Bayır Beldesi Belediye Başkanı Cumhur Çoban'dan, Muğla Valisi İbrahim Ethem Akıncı tarafından çizdirilen ve uygulanması sağlanan Bayır beldesinin imar planı fotokopisi alındı.

2. Hatıralar

Çalışmada Mehmet Esat Serezli, Zekeriya Sertel, Şefik Avni Özüdoğru, Çerkez Ethem, İhsan Sabri Çağlayangil, Rahmi Apak, Lilo Linke, Yüzbaşı İshak Hakkı Bey'in hatıralarından faydalanılmıştır.

3. Salnameler ve Yıllıklar

İstanbul Millet Kütüphanesi Gazete Arşivi'nden 1321, 1323 ve 1326 tarihli Aydın Vilayet salnameleri ile 1305, 1324 ve 1325 tarihli Selanik Vilayet salnamelerine ulaştık ve çalışmamızın birinci bölümünde buradan elde edilen bilgileri kullandık.

İzmir Milli Kütüphaneden 1325 tarihli Hüdavendigâr Vilayet Salnamesine ulaştık ve çalışmamızın birinci bölümünde buradan elde edilen bilgileri kullandık.

Balıkesir İl Halk Kütüphanesinden 1928-1929 ve 1929-1930, 1944-1945 ve 1945 yıllarına ait Devlet Yıllıklarına ulaştık ve çalışmamızın üçüncü ve dördüncü bölümlerinde buradan elde edilen bilgileri kullandık.

Ağrı 1967 ve 1973 İl Yıllıkları, Balıkesir 1967 İl Yıllığı Samsun 1967 ve 1973 İl Yıllıkları ve Siirt 1973 İl Yıllığını ulaştık ve çalışmamızın üçüncü ve dördüncü bölümlerinde buradan elde edilen bilgileri kullandık.

4. Süreli Yayınlar

İbrahim Ethem Akıncı'nın görev yaptığı yerlerdeki yerel gazetelerde de pek çok bilgi bulduk.

İbrahim Ethem Akıncı'nın Selanik'te 2 yıl muhabirliğini yaptığı, 1910'da yayımlanmaya başlayan "*Rumeli*" gazetesinin, 1911 yılı koleksiyonuna İstanbul Beyazıt Devlet Kütüphanesi (Hakkı Tarık Us Kütüphanesi ve Süreli Yayınlar) Mikrofilm Arşivi'nde ulaştık ancak yapılan taramada İbrahim Ethem Akıncı'nın yazılarını tespit edemedik.

Balıkesir Belediyesi Kent Arşivi'nde İbrahim Ethem Akıncı'nın Balıkesir'de nahiye müdürlükleri ve avukatlık yaptığı dönemi de kapsayan yıllarda yayında olan "*Karesi*" "*Ses*" ve "*İzmir'e Doğru*" gazetelerinin koleksiyonlarına ulaştık ve çalışmamızın birinci bölümünde buradan elde edilen bilgileri kullandık.

İbrahim Ethem Akıncı'nın Ayvalık'ta kaymakamlık yaptığı dönemi de kapsayan yıllarda yayında olan "*Zafer-i Milli*" gazetesi koleksiyonuna ulaşılamadı.

İzmir Büyükşehir Belediyesi Kent Arşivi ve Müzesi (APİKAM) Gazete arşivi bölümünde, İbrahim Ethem Akıncı'nın Demirci ve Kula'da kaymakamlık yaptığı dönemi de kapsayan yıllarda yayında olan "*Ahenk*" ve "*Anadolu*" gazetelerinin koleksiyonlarına ulaştık ancak yapılan taramada ilgili yazıları tespit edemedik.

TBMM Başkanlığı Mikrofilm Arşivi'nde İbrahim Ethem Akıncı'nın Yozgat vali vekilliği dönemini de kapsayan yıllarda da yayında olan "*Yozgat*" adlı gazete koleksiyonuna ulaştık ve çalışmamızın üçüncü bölümünde buradan elde edilen bilgileri kullandık.

Ankara Milli Kütüphane ve Balıkesir İl Halk Kütüphanesi Gazete Arşivinde İbrahim Ethem Akıncı'nın Balıkesir'de valilik yaptığı dönemi de kapsayan yıllarda yayında olan "*Türk Dili*" ve "*Balıkesir Postası*" gazetesinin koleksiyonlarına ve "*Gençleryolu*" adlı dergiye ulaştık ve çalışmamızın üçüncü ve beşinci bölümünde buradan elde edilen bilgileri kullandık.

İzmir Büyükşehir Belediyesi Kent Arşivi ve Müzesi (APİKAM) Gazete arşivi bölümünde, İbrahim Ethem Akıncı'nın Balıkesir'de valilik yaptığı dönemi de kapsayan yıllarda yayında olan "*Yeniasır*" gazetesinin koleksiyonlarına ulaştık ancak yapılan taramada ilgili yazıları tespit edemedik.

Ankara Milli Kütüphane Gazete Arşivinde İbrahim Ethem Akıncı'nın Malatya'da valilik yaptığı dönemi de kapsayan yıllarda yayında olan “*Ünal*” gazetesinin koleksiyonlarına ve “*Derme*” adlı dergiye ulaştık ve çalışmamızın dördüncü bölümünde buradan elde edilen bilgileri kullandık.

Ankara Milli Kütüphane Gazete Arşivinde İbrahim Ethem Akıncı'nın Muğla'da valilik yaptığı dönemi de kapsayan yıllarda yayında olan “*Muğla'da Halk*” gazetesinin koleksiyonlarına ulaştık ve çalışmamızın dördüncü bölümlerinde buradan elde edilen bilgileri kullandık.

İbrahim Ethem Bey'in Siirt ve Ağrı'da görev yaptığı 1925-1931 yılları arasında her iki vilayette de yayınlanmakta olan bir gazetenin bulunmayışı çalışmamız için bir eksiklik teşkil etmiştir.

Ağrı ve Dersim Harekâtı ile ilgili olarak Ankara Milli Kütüphane Mikrofilm Arşivinden “*Cumhuriyet*” ve “*Son Posta*”, Fethiye İlçe Halk Kütüphanesi Arşivinden de “*Yeni Gün*” ve “*Cumhuriyet*” gazetelerinin koleksiyonlarına ulaştık ve kapsayan bölümlerini taradık. Aynı şekilde İbrahim Ethem Akıncı'nın Balıkesir valiliği dönemi ile ilgili olarak Ankara Milli Kütüphane ve Balıkesir İl Halk Kütüphanesi Gazete Arşivinde “*İrmak*” adlı dergiyi, Muğla valiliği dönemi ile ilgili olarak da Ankara Milli Kütüphane Arşivinde “*Akyol*” ve “*Milas Postası*” gazetelerini taradık.

B. Araştırma Eserleri

Ankara Milli Kütüphane ve Balıkesir İl Halk Kütüphanesinde İbrahim Ethem Akıncı'nın Balkan Harbi ve İstiklal Harbi ile ilgili olarak, Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi, Türk İstiklal Harbi serilerine ulaştık ve çalışmamızın birinci ve ikinci bölümlerinde buradan elde edilen bilgileri kullandık.

İbrahim Ethem Akıncı'nın hayatını konu olan herhangi bir araştırma eseri mevcut değildir. Ali Rıza Hakses'in Muğla Menteşe Büyükleri, Mehmet Esat Serezli'nin Memleket Hatıraları, Baki Vandemir'in İstiklal Harbinde Demirci Akıncıları (Gerilla), Kürşat Ekrem Uykucu'nun İlçeleriyle Birlikte Muğla Tarihi (Coğrafyası ve Sosyal Yapısı), Erman Şahin'in Muğlalı Avcılar, Zekeriya Özdemir'in Balıkesir Bölgesi'nde Milli Mücadele Önderleri adlı eserleri ile Sündüs

Kerestecioğlu'nun "1923-1975 Balıkesir Vali ve Belediye Başkanları" adlı lisans tamamlama tezinde hep tanıtıcı bir kesit sunulmuştur. Yazılma gerekçeleri başlı başına İbrahim Ethem Akıncı'nın biyografisini çıkarmak olmadığı için İbrahim Ethem Akıncı hakkında bilgilerin yer aldığı bölümler birkaç sayfadan ibarettir. Aynı şekilde Burhan Cahit Akıncı'nın Balıkesir Barosu'na takdim ettiği Babam İbrahim Ethem Akıncı'nın Bilinmeyen Tarafları ve Özellikleri Aşağıdadır başlıklı yazısı, Sina Akşin'in Kahraman Bir Akıncı: İbrahim Ethem Akıncı adlı yazısı ile Gördes belediyesinin hazırladığı İbrahim Ethem Akıncı tanıtım broşürü birkaç sayfalık ve öncekileri tekrarlayan bilgiler vermektedir. Bu çalışmalardan faydalanılmaya çalışılmıştır. Fakat bu eseler İbrahim Ethem Akıncı'nın bütün bir biyografisini çıkarmaktan uzaktır.

Balıkesir Üniversitesi'nce 7-8 Kasım 2013 tarihleri arasında düzenlenen Uluslararası Balıkesir'e Değer Katan Şahsiyetler Sempozyumu'nda hazırladığımız "Kuva-yı Milliye Kahramanı ve Balıkesir Valilerinden İbrahim Ethem Akıncı" adlı bildiri sunduk. Bildiri, İbrahim Ethem Akıncı'nın hayatından bir kesit niteliğindedir. Yani Balıkesir kesitidir. Bildiri içeriğinde, İbrahim Ethem Akıncı'nın kısa bir biyografisine ve Balıkesir'deki görevlerine özet bir şekilde yer verildi. Celal Bayar Üniversitesi'nce 6-7 Kasım 2009 tarihleri arasında düzenlenen Millî Mücadele'de Manisa ve Kuva-yı Milliye Sempozyumu'nda sunulmuş ve yayımlanmış bildirilerden de faydalanılmıştır.

Bunlardan başka İbrahim Ethem Akıncı'nın altmış bir yıllık hayatı içerisinde yaşadığı olay, olgu ve çalışmalara ışık tutacak, uzman kişilerce yazılmış, idari, siyasi, ekonomik ve toplumsal alanlardaki pek çok araştırma eserleri ve makalelerden de oldukça faydalanma yoluna gidilmiştir. Bunların adları ve ilgili eserleri dipnot ve bibliyografyada verildiğinden burada tekrar açıklanma gereği duymuyoruz.

İbrahim Ethem Akıncı'nın hayatını konu alan bu çalışmamızda kaynaklar açısından eksikliklerimiz mutlaka olmuştur. Hayatının yirmi üç yılını günümüz Türkiye'sinin sınırları dışında ve oldukça çalkantılı bir coğrafyada geçirmiş, kendini vatan ve millet için varını yoğunu ortaya koyarak adanmış, yeni kurulmakta bir cumhuriyetin inşasında idareci olarak yer almış, her alanda etkin ve yetkin bir şahsiyetin tam manasıyla ortaya konulduğunu iddia etmek mümkün değildir. Yalnız

Cumhuriyet tarihinde önder şahsiyetlerden olan İbrahim Ethem Akıncı hakkında boşluğu dolduracağı kanaatindeyiz.

GİRİŞ

İbrahim Ethem Akıncı, Serez dâhilindeki Menlik kazasına mülhak Biliçe (Bilitsa) köyünde 1889 tarihinde doğmuştur. Babası Tüfekçi Ali Ağa, onun babası da Tüfekçi Süleyman Ağa'dır. İlköğrenimini büyük babası Süleyman Ağa'nın mensup olduğu 23. Alay'ın İkinci Taburunun Alasonya'da bulunduğu sırada oranın mekteplerinde tamamladıktan sonra 1901'de Serez İdadisi'ne girerek 1906'da birincilikle mezun olmuştur. Oradan Selanik İdadisi'ne geçmiştir. 1908'de Selanik İdadisini bitirmiş ve Selanik Hukuk Mektebi'ne kaydolmuştur. 1912'de Selanik Hukuk Mektebi'nden şahadetname almıştır.¹

Hukuka devam ederken Vilâyet Tahrirat Kalemi'nde çalışmıştır. II. Meşrutiyet'ten sonra Selanik'te çıkan Rumili gazetesinde yazılar yazmıştır. Balkan Harbi'nde Ustrumca Kolordusu'na gazete muhabiri sıfatıyla katılmıştır. Bu ordunun Demirhisar yoluyla Selanik'e geri çekilmesi ve o havalinin tamamıyla Bulgarlar tarafından istila ve işgal edilmesi sırasında Serez'e girerek bir müddet Serez'de gizlenmiştir. Daha sonra Bulgarlarla Yunanlılar arasında çıkan harp günlerinde, Yunanlılarla birlikte Bulgarlara karşı savaşa katılmıştır. Doğduğu Biliçe köyüne kadar giderek, Bulgar eline düşmüş ve hiçbir Türk kalmamış olan bu köyü tamamen yakmıştır.² Bu köyde yaşadığı anıların, Bulgarların eline geçmesine katlanamadığı için kendi köyünü yakmak zorunda kalmıştır.

Bundan sonra İbrahim Bey, İstanbul'a göç etmiştir. İstanbul'a göç imkânını büyük zorluklarla elde edebilmiş olan İbrahim Bey, derhal Trakya'ya geçerek Bulgarlara karşı teşkil ettiği çetelerle Hayrabolu ve Keşan dolaylarında hayli

---

¹ *İçişleri Bakanlığı Arşivi (İBA)*, Dosya No: 435 (İbrahim Ethem Akıncı dosyası); Mehmet Esat Serezli, *Memleket Hatıraları*, Cilt II, Yayına Hazırlayanlar: İbrahim Şirin-Faruk Yavuz, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2012, s.167-168; Ali Rıza Hakses, *Muğla Menteşe Büyükleri*, Muğla Valiliği İl Kültür Müdürlüğü Osmanlı Devleti'nin 700. Kuruluş Yılı Dönümü, Muğla: [byy]1999, s.194; Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

² Mehmet Esat Serezli, *age*, s.167-168; Ali Rıza Hakses, *age*, s.194.

fedakârlıklarda bulunmuştur. Ancak şanssızlıklar peşini bırakmamış ve İstanbul'a dönünce hükümet tarafından tevkif edilerek Bekirağa Bölüğü'ne atılmıştır.³

Buradan yakasını güçlükle kurtarmış ve sonra memuriyete başlamıştır. 1915 senesinde Sındırgı Kazasının Çorum Nahiyesine, 1918'de de Şamlı Nahiyesine müdür olarak atanmıştır. Mütarekeden sonra müdürlükten istifa etmiş ve Milli Harekât'ın başladığı güne kadar Balıkesir'de avukatlık yapmıştır.⁴

1920'de Balıkesir'in Yunanlılar tarafından işgali üzerine Ankara'ya gitmiştir. Dâhiliye Vekâleti Kalem-i Mahsus Şifre Memurluğunda iki ay kadar çalışmıştır. İki yıl aradan sonra tekrar devlet memurluğuna dönmüştür. Daha sonra Demirci'ye kaymakam olarak tayin edilmiştir. Çerkez Ethem hadiselerinde olumlu hizmeti görüldüğü için, Demirci Kaymakamlığı uhdesinde kalmak üzere Gördes Kaymakamlığı da kendisine verilmiştir. Gördes'te teşkil ettiği Akıncı Müfrezeleriyle düşman işgali altında bulunan Bigadiç ve Kula'ya müteaddit akınlar ve baskınlar yapmıştır. Yaptığı hizmetlerden dolayı TBMM Hükümeti tarafından ödüllendirilmiştir.⁵

10 Temmuz 1921'de Yunanlıların Uşak'tan yaptıkları büyük taarruz üzerine ve Sakarya Muharebelerinde düşman gerilerinde kalmıştır. Yunanlılara teslim olmayarak dağlara çekilmiştir. Akıncı Müfrezeleri Reisi sıfatıyla jandarma ve gönüllülerden teşkil edebildiği kuvvetlerle düşman işgali altında olan yerlerde Yunanlılarla çete muharebeleri yapmıştır. Balıkesir ve havalisinde Yunanlıların hiçbir zarar yapmalarına meydan vermemek hususunda büyük hizmetleri görülmüştür. Zaferden sonra, bu hizmetlerinin karşılığı olarak İstiklal Madalyası'yla ödüllendirilmiştir. Üç derece birden terfi ettirilerek Ayvalık Kaymakamlığına tayin edilmiştir.⁶

1922'de Demirci halkının genel isteği üzerine Demirci Kaymakamlığına tekrar getirilmiştir. 1923'te İskân Müfettişliği'ne, arkasından Ayvalık ve Kula kaymakamlıklarına, 1925'de Yozgat Vali Vekâleti'ne, 1925'de terfian Siirt Valiliği'ne, 1928'de terfian Ağrı Valiliği'ne, 1931'de Samsun Valiliği'ne ve daha sonra Balıkesir

---

³ Mehmet Esat Serezli, *age*, s.169.

⁴ İBA, Dosya No: 435; Mehmet Esat Serezli, *age*, s.169; Ali Rıza Hakses, *age*, s.194.

⁵ İBA, Dosya No: 435; Mehmet Esat Serezli, *age*, s.169; Ali Rıza Hakses, *age*, s.194.

⁶ Mehmet Esat Serezli, *age*, s.169; Ali Rıza Hakses, *age*, s.194; İBA, Dosya No: 435.

Valiliği'ne, 1933'de yine terfian Malatya Valiliği'ne ve orada iken 1937'de birinci sınıf valiliğe, 1939'da Muğla Valiliği'ne tayin edilmiştir.⁷

İbrahim Ethem Akıncı, 1923 yılında Demirci Kaymakamı iken Sındırgı'da ikamet eden Mehmet ve Münibe kızı Hatice Hanım ile evlenmiştir. Bu evlilikten 1924 (1340) doğumlu Orhan Cavit, 1928 doğumlu Burhan Cahit ve 1933 doğumlu Turhan Doğan adlı 3 erkek evladı olmuştur.⁸

İbrahim Ethem Akıncı 1949 yılında emekli olmuş, Sındırgı'ya yerleşmiş ve 11 Mayıs 1950 günü Sındırgı'da vefat etmiştir.⁹ Sındırgı çevresi ve insanı, İbrahim Ethem Bey üzerinde derin izler bırakmış olmalı ki, Sındırgı'dan evlenmiş, Sındırgı'ya yerleşmiş ve Sındırgı'da vefat etmiştir.

Akıncı Müfrezeleri ve Bir Mülkiye Kaymakamı'nın Hatıratı diye telif ettiği kitabının bir nüshası, Ankara Meclis Kütüphanesi'ndedir.¹⁰ Dönemin Genelkurmay Başkanı Mareşal Fevzi Çakmak tarafından Kurmay Albay Baki Vandemir'e bu hatıradan özet çıkarıp yayımlanması görevi verilmek suretiyle¹¹ bu kıymetli eser, Erkân-ı Harbiye-i Umumiye'ce takdir edilmiştir.¹² Daha sonra İbrahim Akıncı'nın Hatıraları, Demirci Akıncıları adıyla 1978, 1989 ve 2009'da Tarih Kurumu'nca yayınlanmıştır.¹³

---

⁷ İBA, Dosya No: 435; Mehmet Esat Serezli, *age*, s.169; Ali Rıza Haksess, *age*, s.194.

⁸ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; Burhan Cahit Akıncı, "Milli Mücadele Kahramanı İbrahim Etem Akıncı'nın Oğlu Anlatıyor", Yerel Bakış Adlı Televizyon Programında Konuk, Balıkesir Karesi Radyo Televizyonu (KRT), (1saat 15 dakika) 19.06.2013.

⁹ Demirci İlçe Nüfus Müdürlüğü Arşivi (*DİNMA*), İbrahim Ethem Akıncı'nın vukuatlı nüfus kayıt örneği; Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; Burhan Cahit Akıncı, "Milli Mücadele Kahramanı İbrahim Etem Akıncı'nın Oğlu Anlatıyor", Yerel Bakış Adlı Televizyon Programında Konuk, Balıkesir Karesi Radyo Televizyonu (KRT), (1saat 15 dakika) 19.06.2013.

¹⁰ Mehmet Esat Serezli, *age*, s.169; Ali Rıza Haksess, *age*, s.194.

¹¹ Baki Vandemir, *İstiklal Harbinde Demirci Akıncıları (Gerilla)*, İstanbul: Askeri Matbaa, 1936.

¹² Mehmet Esat Serezli, *age*, s.169; Ali Rıza Haksess, *age*, s.194.

¹³ İbrahim Ethem Akıncı, *Demirci Akıncıları*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1978; İbrahim Ethem Akıncı, *Demirci Akıncıları*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1989; İbrahim Ethem Akıncı, *Demirci Akıncıları*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1989.

BİRİNCİ BÖLÜM:

İBRAHİM ETHEM AKINCI'NIN AİLESİ, ÇOCUKLUĞU VE GENÇLİĞİ

1.1.Ailenin Geçmişi

İbrahim Ethem Efendi, Selanik Vilayeti'nin Siroz Sancağı'na bağlı Menlik kazasının Biliçe köyünde¹⁴, Tüfekçizâdeler (Tüfenkçizâdeler) olarak bilinen aileye mensuptur¹⁵; ancak Tüfekçizâdeler (Tüfekçioğulları) lakabı, nüfus kütüğünde yazılı değildir.¹⁶ Ailenin soy ve sülale lakabı olan Tüfekçizâde, Tüfekçi Süleyman Ağa oğulları veya Tüfekçi Kolağası Süleyman Ağa oğulları denilmek suretiyle Süleyman Ağa'nın mesleği ile ilgili olarak da değerlendirilmektedir.¹⁷ Ailenin ataları tüfekçi mesleği ile meşgul olmuştur. Meslek adına bağlı olarak kullanılan bu lakap, zamanla soy ve sülale adı olarak yerleşmiştir.

İbrahim Ethem Efendi'nin babası Ali Ağa (Resim-1), "Tüfekçi Ali Ağa" ya da Süleyman Ağa'nın oğlu Tüfekçi Ali Efendi'dir.¹⁸

Ali Ağa'nın mesleği tüfekçi esnafı olarak bilinmemekle¹⁹ birlikte mesleği tüfekçidir.²⁰ Tüfekçi Ali Ağa çiftlik sahibi olarak bilinmektedir. Ali Ağa'nın geniş arazisi, çiftliği ve değirmeni varmış, kardeş ve çocuklarıyla birlikte hayvan yetiştirir, hayvan ticareti yaparmış. Zengin, varlıklı biriymiş.²¹ Çiftlikte çok sayıda hayvanı ve geniş arazileri olduğu ifade edilmektedir. Örneğin İsmail Akıncı, babası Ali Ağa'nın

---

¹⁴ Eserde Bilice (Bilitsa) şeklinde ifade edilmektedir. Bkz. Mehmet Esat Serezli, *age*, s.167

¹⁵ *İBA*, Dosya No: 435.

¹⁶ Balıkesir ili Gönen ve Balya İlçe Nüfus Müdürlükleri personeli ile yaptığım telefon görüşmelerinde İbrahim Ethem Akıncı'nın aile nüfus kaydında sülale adının yazılı bulunmadığı belirtilmiştir. *DİNMA*, İbrahim Ethem Akıncı'nın vukuatlı nüfus kayıt örneği.

¹⁷ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme. İsmail Akıncı'nın anlattığına göre Süleyman Ağa'nın oğlu olan ve mesleği asker olmayan Ali Ağa da Tüfekçi lakabı ile anılmış. Çiftliğinde büyük bir silah ve top tamir atölyesi varmış. Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

¹⁸ *İBA*, Dosya No: 435; Baki Vandemir, *age*, s.1.

¹⁹ Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

²⁰ Tercüme-i Hal Varakası ve 14 Şubat 1914 tarihli Nüfus Tezkeresi Sureti Musaddıkası *İBA*, Dosya No: 435.

²¹ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

köydeki çiftlikte, çoğunluğu koyun olmak üzere 1.000-2.000 baş hayvanı ve çok geniş arazileri olduğunu anlatmış.²²

Ali Ağa, 01.07.1864 Menlik doğumludur. 13.01.1916 tarihinde Balıkesir’de vefat etmiştir. Ali Ağa’nın eşi Naile Hanım’dır. Naile Hanım ev hanımıydı. Abdül Ağa ve Fatma Hanım’ın kızları olan Naile Hanım, 01.07.1866 Menlik doğumludur.²³

Nüfus kütüğünde Naile Hanım’ın ölüm tarihi yazılı değildir. Muğla Valisi İbrahim Ethem Akıncı imzasıyla İçişleri Bakanlığı’na yazılan 25.03.1940 tarih ve 848-289 sayılı yazıda “21.3.1940 tarih ve M.S.M.U.M.İ.Ş.M.sicil 1344 sayılı emirleri karşılığıdır. Vali İbrahim Etem Akıncının validesinin vefat etmiş olduğunu saygılarımla arz eylerim. Muğla Valisi İ. Etem Akıncı imza” ve Dahiliye Vekaletinden Muğla Vilayetine gönderilen 20.3.1940 tarih ve 1344 sayılı yazıda “C:7.3.1940 tarih ve İdare Heyeti Kalemi 676/212 sayılı yazıya: Vilayetiniz valisi İbrahim Etem Akıncı’nın evvelce gönderilen listede adı bulunan validesinin bu defa gönderilen cetvelde yazılı olmadığı görülmüştür. Sebebinin bildirilmesini rica ederim. Dahiliye Vekili N[amına].” denilmektedir. Muğla Valiliği ile İçişleri Bakanlığı arasındaki bu yazışmalardan Naile Hanım’ın 7 Mart 1940 tarihinde vefat ettiği anlaşılmaktadır.²⁴ Naile Hanım’ın ataları hakkında yeterli bilgi bulunmamaktadır.²⁵

Hem Ali Ağa hem de Naile Hanım, Balıkesir’in İlyaslar Mezarlığı’na defnedilmiştir. Bu mezarlık günümüzde mevcut değildir. Mezarlık daha sonra Atatürk Parkı olarak düzenlenmiş ve halen bu ad ile park olarak kullanılmaktadır.²⁶

Burhan Cahit Akıncı ninesiyle ilgili olarak şunları anlatmaktadır: “Çocukken, muhtemelen 5-6 yaşındayım, Balıkesir’de Aygören Mahallesi’ndeki evde oturuyordum. Babam Balıkesir valisi olup biz de Vali Konağı’ndaydık. Ben eve giderdim. Nennem,

---

²² Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

²³ DİNMA, İbrahim Ethem Akıncı’nın vukuatlı nüfus kayıt örneği; Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10.2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme.

²⁴ İBA, Dosya No: 435.

²⁵ Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme; Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10.2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme.

²⁶ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10.2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme.

*Naile Hanım biraz sert kadındı. Ondan sonra, tayin olup biz gidince, rahmetli olmuş. Başka bilmiyorum. Naile Hanım ev hanımıydı.”*²⁷

Ali Ağa'nın babası Süleyman Ağa, Tahir Ağa ve Fatma Hanım'ın oğlu olup 01.07.1836 Menlik doğumludur. 28.12.1914 tarihinde Balıkesir'de vefat etmiştir. Osmanlı İmparatorluğu ordusunun bir askeri olan Süleyman Ağa, Tüfekçi Kolağası'dır. Burhan Cahit ve Turhan Doğan Akıncı kardeşlere göre; “*Süleyman Ağa, Osmanlı Ordusu'ndan yüzbaşı rütbesi ile emekli olmuş bir asker olarak Mustafa Kemal ile tanışıklığı ve dostluğu vardı. Süleyman Ağa, iri yarı, külhanbeyi idi. Hatta bu yüzden torunu Kemal Tüfekçioğlu 'Ben, Süleyman Ağa'nın torunuyum' diye övünürdü. Süleyman Ağa'nın bilinen Ali, Ahmet Münir diye iki erkek ve bir de ismi hatırlanamayan kız olmak üzere 3 çocuğu vardı.*” Askerlik mesleği nedeniyle Rumeli'de pek çok yerde görev yapmıştır. 1897 Osmanlı-Yunan Harbinde Alasonya'da 23. Alayın 2. Taburunda görevlidir. Daha sonra yüzbaşılıktan emekli olmuş ve Selanik'e yerleşmiştir. Selanik'te bir evi olup bir de yazıhane kiralamıştır.²⁸

Süleyman Ağa'nın emekli olduğu tarih bilinmemekle birlikte tahminen 1901 yılından önce emekli olduğu düşünülebilir. Çünkü 1881 tarihli Tekait Kanunnamesi'ne göre Kolağası rütbesindeki askerlerin 55 yaşında yaş haddinden emekliye ayrılmaları hükme bağlanmışsa da Süleyman Ağa, daha ileriki yaşlara değin Osmanlı ordusuna hizmet etmiş olmalıdır. Ayrıca Turhan Doğan Akıncı “*Babamın çocukluğunda, dedesi Osmanlı ordusunda çalışıyormuş. Sonra emekli olmuş.*” demektedir.²⁹

Süleyman Ağa'nın babası Tahir Ağa, 1842-1843 tarihli olduğu düşünülen Menlik kazası nüfus yoklaması (Ceride Muhasebesi) bilgilerine göre Menlik kazasında Biliçe köyü 1 sıra numarada kayıtlı bulunan kişi “*Orta boylu sarı bıyıklı İsmail oğlu*

²⁷ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme.

²⁸ *DİNMA*, İbrahim Ethem Akıncı'nın vukuatlı nüfus kayıt örneği; Ali Rıza Hakses, *age*, s.194; Mehmet Esat Serezli, *age*, s.167; Kürşat Ekrem Uykucu, *İlçeleriyle Birlikte Muğla Tarihi (Coğrafyası ve Sosyal Yapısı)*, İstanbul: As Matbaası, 1968, s.114; Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

²⁹ www.turkiyat.selcuk.edu.tr/pdfdergi/s30/9.pdf Erişim Tarihi: 20.01.2015 (Yunus Özger, Tanzimat Sonrası Osmanlı Kara Ordusunda Emeklilik İşlemlerine Dair Yapılan Düzenlemeler Ve 1881 Tarihli Tekait Kanunnamesinin Tahlili, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, ss.201-237.) ; Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

Hamza. Sinn 27”, 2 sıra numarada kayıtlı bulunan kardeşi ise “*Orta kara bıyıklı Tahir. Sinn 27*” ve 3 sıra numarada kayıtlı bulunan diğer kardeşi ise “*Sıdkı. Sinn 20*”dir.³⁰

Süleyman Ağa'nın eşi Zeynep Hanım'dır. Şaban Ağa ve Hatice Hanım'ın kızları olan Zeynep Hanım 01.07.1844 Menlik doğumludur. 01.03.1932 tarihinde Balıkesir'de vefat etmiştir.³¹ İbrahim Ethem Akıncı'ya babaannesi Zeynep Hanım'dan intikalen 2.000 lira kıymetinde bir ev miras olarak tasarrufuna geçmiştir.³² Burhan Cahit Akıncı büyük ninesi hakkında şu bilgileri vermektedir: “*Büyük ninem Aygören Mahallesi'nde gelini yani ninem ile otururdu. Ev hanımıydı. Çok iyi, müşfik bir hanımdı. Beni severdi.*” Turhan Doğan Akıncı da Zeynep Hanım'ın ataları hakkında şunları söylemektedir: “*Zeynep Hanım'ın bir tarafı Menlik'in Biliçe köyündendir. Babam 'Babaannemin bir tarafında Arnavutluk var.' derdi. Gerçekliğini tam da bilemiyorum. Babam bazen bu şekilde takılırdı. Annem, 'Zeynep Hanım'ın çok maharetli bir kadın olduğunu, bana çok yakındı, gelini olarak beni çok severdi.' derdi.*”³³ Ayrıca Turhan Doğan Akıncı büyük ninesinin adını önceleri bilmediğini ve daha sonra şöyle öğrendiğini ifade etmektedir: “*Babamın amcasının oğlu, müteveffa Albay Kemal Tüfekçioğlu amcam, torununa Zeynep adını koydu. Ben de neden Zeynep adını verdiğini sordum. O zaman bana: 'Babam Ahmet Münir Bey'in annesinin adı Zeynep. Torunuma ninemin adını koydum.' diye söyledi. Ben de o zaman Süleyman Ağa'nın hanımının adının Zeynep olduğunu öğrendim.*”³⁴

Bugün Akıncı ailesi tarafından, Süleyman Ağa'nın iki erkek çocuğu olduğu bilinmektedir. Bunlar, Ali Ağa ve Ahmet Münir Bey'dir.³⁵

Ahmet Münir Bey, Milli Mücadele'de yüzbaşı, sonra binbaşı rütbesi ile yer almış bir askerdir. Mehmet Esat Serezli hatıratında: “*Ahmet Münir Bey, Serez'e mülhak*

---

³⁰ Bkz. BOA.KK.d.6488/32 (Başbakanlık Osmanlı Arşivi Kamil Kepeci Tasnifi, Defterler).

³¹ *DİNMA*, İbrahim Ethem Akıncı'nın vukuatlı nüfus kayıt örneği; Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme.

³² Dosyasında emlak ve serveti kısmında; annesinden kalma 2000 lira kıymetindeki 1 hane 1932 yılında tasarrufuna geçtiği bilgisi yer almaktadır. *İBA*, Dosya No: 435.

³³ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

³⁴ Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

³⁵ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

Menlik kazasının Belitsa köyündendir. Vali İbrahim Akıncı'nın amcasıdır. İlk ve rüştiye tahsilini ikmal ettikten sonra Harbiye'ye girdi. 1900'de mezun oldu. Prizren, Demirhisar ve Serez'de redif taburlarında vazife gördü. Serez'den sonra 22.Nizamiye Alayı ile Yemen'e gitti. Bilahare Harb-i Umumi'ye iştirak etti. İstiklal Harbi'nde binbaşı oldu. Levazım Reisliği'nde çalıştı. Daha sonra İstanbul Kolordusu Levazım Müdürü oldu. 1926'da bir manevra esnasında Tekirdağ iskelesinde füceten [birdenbire, aniden] öldü. Haluk, namuslu, vatanperver, müstakim bir zat idi. Tevellüdü 1880 veya 1881 olduğunu İbrahim Akıncı bana yazdığı bir mektupta bildirmiştir ki 45-46 yaşlarında bir genç iken vefat eylemiştir.”³⁶

Ahmet Münir Tüfekçioğlu kalp krizinden vefat etmiştir. Turhan Doğan Akıncı “Ahmet Münir Tüfekçioğlu'nun ölüm tarihini bilmiyorum ancak oğlu Emekli Albay Kemal Tüfekçioğlu'ndan Tekirdağ'da öldüğünü duymuştum. Kalp sektesinden öldüğünü söylediler.” diyerek Tekirdağ'da vefat etmiş olduğunu belirtmektedir.³⁷

Emekli Binbaşı Ahmet Münir Tüfekçioğlu'nun çocukları Albay Selahattin Orbay, Albay Kemal Tüfekçioğlu ve Bankacı Semih Özakıncı'dır. Ahmet Münir Tüfekçioğlu'nun üç çocuğunun her biri farklı bir soyadı taşımaktadır. Turhan Doğan Akıncı, Kemal Tüfekçioğlu'ndan naklen işittiği bu durumu şöyle açıklamaktadır: “Babamın amcası Ahmet Münir Bey'in ikinci hanımı Rumelili, 'Hoca Hanım' diye otoriterliği ile meşhur olmuş bir ilkokul öğretmenidir. İsmi hatırlamıyorum. Sarıyer'de görev yaptığı ilkokulun bütün talebeleri kendisinden çekinirmiş. Babam 'Yenge' diye hitap ettiği bu öğretmen hanımı pek sever ve sayardı. Bu öğretmen hanım, Soyadı Kanunu çıktığında babam Malatya valisi olduğundan İstanbul'dan Malatya'ya mektup yazmış. Mektupta babama 'Ne soyadı alayım? Siz ne aldıysanız ben de onu alayım. Aldığınız soyadını yazınız.' demiş. Babam da 'Yenge, Akıncı soyadı aldım' diye cevap yazmış. Öğretmen hanım soyadını pek beğenmiş ve 'Akıncı' soyadını almak için Nüfus idaresine gitmiş. Nüfus memuruna 'Ben Akıncı soyadı alıyorum' demiş. Nüfus memuru da 'Hoca Hanım, bu soyadını alamazsınız!' demiş. Meğer bu nüfus memuru

---

³⁶ Mehmet Esat Serezli, *age*, s.134.

³⁷ Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

*zamanında hoca hanımın öğrencisi imiş ve talebeliğinde hoca hanımın zıngıldısını (azarını) yemiş haşarı çocuklardan biriymiş. ‘Alamazsınız çok kişi aldı!’ demiş. Hoca Hanım da bunun üzerine ‘Ya! Öyle mi. O zaman yaz: Özakıncı’ demiş.”*³⁸

Emekli Binbaşı Ahmet Münir Tüfekçioğlu’nun çocuklarından Selahattin Orbay’ın bir oğlu, Semih Özakıncı’nın bir oğlu ve bir kızı, Kemal Tüfekçioğlu’nun da bir oğlu olup Emekli Deniz Kurmay Albay Ahmet Münir Tüfekçioğlu’dur.³⁹

İbrahim Ethem Akıncı’nın nüfus kütüğüne göre, kendisinden küçük Mustafa, Nuriye ve İsmail adlı kardeşleri vardır. Mustafa 01.07.1890-05.12.1931, Nuriye 01.07.1899-09.05.1919 ve İsmail 01.07.1904-22.02.1955 tarihleri arasında yaşamıştır.⁴⁰

Akıncı ailesi, babalarının kardeşleri arasında en ayrıntılı bilgileri İsmail Akıncı hakkında vermektedir. İsmail Akıncı, aile fertlerince İsmail Hakkı adıyla tanınmakta ve bilinmektedir. Ancak Nüfus kütüğü kaydında ismi sadece İsmail olarak yazılıdır. Burhan Cahit Akıncı amcası hakkında şu bilgileri vermektedir: *“Babamın kardeşlerinden sadece İsmail Hakkı amcamı bilirim. O en küçüğüydü. Rumeli’den çocuk olarak gelmiş. Babam Balıkesir’de memuriyet, avukatlık yaparken o da, Balıkesir Lisesine devam etmiş. Balıkesir lisesinde babam okutmuş, mezun olmuş. Sonra Ankara’ya geldi. İstatistik Enstitüsü Genel Müdürlüğü’nde Şube Müdürüydü. Ben hukukta talebe iken sık sık temas ediyorduk, benim velim sıfatındaydı. Daha sonra 46 yaşında, genç bir yaşta kalp krizinden rahmetli oldu. Çok iyi bir insandı.”* Turhan Doğan Akıncı ise : *“Babamın, halam ve İsmail Hakkı amcam olmak üzere iki kardeşi olduğunu biliyorum. İsmail Hakkı amcam İstatistik Enstitüsü Genel Müdürlüğü’nde Şube Müdürüydü. 1950’li yıllarda vefat etti.”*⁴¹

---

³⁸ Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

³⁹ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

⁴⁰ DİNMA, İbrahim Ethem Akıncı’nın vukuatlı nüfus kayıt örneği.

⁴¹ Bkz. DİNMA, İbrahim Ethem Akıncı’nın vukuatlı nüfus kayıt örneği; Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

İsmail Hakkı Akıncı'nın tek çocuğu olup kızı Alev'dir. Alev Akıncı Kökdemir'in de 1969 doğumlu Doğan ve 1977 doğumlu Görkem Kökdemir adlı çocukları vardır.⁴²

İbrahim Ethem Akıncı'nın hayatta bulunan oğullarıyla yaptığım görüşmelerde, Ali Ağa'nın çocuklarının tam ve kesin sayısını bilmediklerini; Mustafa adlı bir oğlunun yani Mustafa adlı bir amcalarının olduğunu da hiç işitmediklerini ifade etmişlerdir. Çünkü Burhan Cahit Akıncı "*Babamlar hepsi altı kardeşmiş. Hepsi rahmetli olmuşlar.*" derken kardeşi Turhan Doğan Akıncı ise "*Babamlar hepsi üç kardeştir: Babam, halam ve İsmail amcam.*" demektedir.⁴³

İbrahim Ethem Akıncı'nın oğulları, "*Bizim Samsun'da, Tekirdağ'da, Akhisar ve İzmir'de akrabalarımız vardı. Ancak kimler olduğunu bilmiyoruz.*" demektedir. Turhan Doğan Akıncı ise bazı akrabalarını tanıdığını şu sözlerle ifade etmektedir: "*Babamın Balıkesir'de bir grup akrabaları vardı. En son benim tanıdığım bir İsmail Ağabey vardı. O da halasının oğlu muydu tam bilemiyorum. Ben, ondan başkasını da tanımıyorum. Babamın Akhisar'da da akrabaları vardı. Hiçbiriyle biz temas etmedik. Babam emekli olunca tütün üretimine merak sardı ve tütün yapayım dedi. Burhan ağabeyim onlardan birkaçına tütün yaptırdı. Ben İzmir'de lise öğrencisi iken beni yemeğe davet ettiler, ancak imtihanım olduğu için gidemedim. İzmir'de de akrabaları vardı.*"⁴⁴

İbrahim Ethem Akıncı'nın Balkan Savaşlarında Amerika Birleşik Devletleri'ne göç etmiş, Abdül adlı bir akrabası daha vardır. Akıncı ailesi "*Abdül, Balkan Harbinde Amerika'ya göç etmiş ve oraya yerleşmiş. Orada bir berber dükkânı açmış. Amerikalı bir hanım ile evlenmiş, çocuğu olmuş. Adını Remzi Ziya koymuş. Bu Remzi Ziya okumuş, subay olmuş. Remzi Ziya olan adını Ramsey olarak değiştirmiş. İkinci adını ve soyadını bilmiyoruz. Bir kere babama mektup yazmışlar. Menlik'teki çiftlikteki*

---

⁴² <http://www.kokdemir.info/personal/index.htm> Erişim Tarihi: 9.2.2015.

⁴³ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

⁴⁴ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

*mallardan bir şey çıkar mı diye. Babam da “Oralar, artık Bulgaristan’a geçti. Hiçbir şey yok artık” diye cevap verdi. Çünkü çok geniş arazileri varmış. O gönderilen mektupta resimleri de vardı. Ama kaybettim o resimleri. Bu Abdül’ün iki kardeş olduğunu tahmin ediyorum.”*⁴⁵ Ancak İbrahim Ethem Akıncı’nın başka akrabalarının da olduğu bilgisi başkaca belge ve verilerle desteklenememiştir.

İbrahim Ethem Akıncı’nın akrabaları “*Rumelili sarışın*” insanlardır ve erkek aile büyüklerine “*dayı*” diye hitap edilmektedir. Bu durumu Turhan Doğan Akıncı “*Babamın yaşça kendisinden küçük olan akrabaları ‘dayı’ diye hitap ederlerdi.*” sözleriyle dile getirmektedir.⁴⁶

İbrahim Ethem Efendi’nin adı “İbrahim”, mahlası “Edhem”dir. İbrahim Ethem Efendi’ye “İbrahim Edhem” olarak niçin çift ad verildiği tespit edilememiştir. Bu konuda Akıncı ailesinin bilgisi bulunmamaktadır. Burhan Cahit Akıncı, en küçük amcası İsmail Hakkı ile babasının amcası Ahmet Münir’in isimlerinin çift isim olduğunu belirterek, “*Bütün kardeşlere hep çift isim konuyormuş. Hep öyle konulmuş,*” diyor ve babasının adının niçin İbrahim Ethem olduğunu böyle açıklıyor.⁴⁷

İbrahim Ethem adı İslam geleneklerinin bir devamı olarak düşünülmelidir. Şöyle ki İbrahim Edhem adı, başta İbrahim peygambere ve sonra Afganistan’da dünyaya gelmiş ilk mutasavvıflardan olan İbrahim bin Edhem Belhî (Ölümü 778) hazretlerine izafeten verilmiş olmalıdır.

1.2.Nüfus Bilgileri, Eş ve Çocukları

1.2.1.Nüfus Bilgileri

İbrahim Ethem Akıncı’nın, Manisa ili Demirci İlçe Nüfus Müdürlüğü’nden edinilen bilgilere göre; Balıkesir ili Gönen ilçesi Kocapınar köyü 293 nolu haneye kayıtlıdır. Nüfus kaydında tam adı İbrahim Ethem Akıncı şeklindedir. Doğum tarihi

---

⁴⁵ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

⁴⁶ Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

⁴⁷ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 tarihli görüşme.

01.07.1884, ölüm tarihi 11.05.1950'dir. Babasının adı Ali, annesinin adı Naile olarak belirtilmektedir. Nüfus kütüğüne göre kayıt tarihi 25.11.1914'tür.⁴⁸

Bazı kaynaklarda doğum yeri yanlışlıkla “*Mendik*” olarak belirtilmekte ise de gerçekte “*Menlik*”tir. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü öğrencilerinden Sündüs Kerestecioğlu'nun hazırladığı “1923-1975 Balıkesir Vali ve Belediye Başkanları” başlıklı mezuniyet tezinin 21. sayfasında İbrahim Ethem Akıncı ile ilgili bilgiler verilmekte ve İçişleri Bakanlığı Arşivi kaynak gösterilmek suretiyle “*Mendik kasabasında doğdu*” denilmektedir.⁴⁹ Ancak daha sonra “*Mendik kasabasında doğdu*” bilgisi doğru kabul edilip, tetkik edilmeden bir başka kaynakta da “*Mendik'te doğmuştur*” şeklinde aynen yer almıştır.⁵⁰

İbrahim Ethem Akıncı'nın İçişleri Bakanlığındaki şahsi dosyasına, diğer arşivlere ve Kurmay Albay Baki Vandemir tarafından İstiklal Harbinde Demirci Kaymakamı İbrahim Etem'in Geniş Hatıralarından Derlenerek hazırlanan İstiklal Harbinde Demirci Akıncıları (Gerilla) adlı eserin İlk Söz kısmına düşülen dipnotta, “1934 de Malatya valisi bulunan Bay İbrahim Etem, Rumi 1305 senesi Martın birinci günü Menlik kasabasının Biçe köyünde doğmuştur.” yazılı bilgisine göre doğum tarihi 13 Mart 1889 tarihidir.⁵¹ Akıncı ailesi de İbrahim Ethem'in Rumi 1305, miladi 1889 doğumlu olduğunu bilmekte ancak doğum gününü bilmemektedir.⁵²

Nüfus Müdürlüğü'ndeki İbrahim Ethem Akıncı ile ilgili bilgiler şüphesiz bazı bakımlardan izaha muhtaçtır. İlk olarak İbrahim Ethem Akıncı'nın, doğum tarihi 01.07.1884 değil, 13 Mart 1889 tarihidir.⁵³ Bu yanlışlık iki nedenden kaynaklanmış olmalıdır. Birincisi, nüfus memurlarının yazım hatası, diğeri ise ailenin 1884 doğumlu

---

⁴⁸ *DİNMA*, İbrahim Ethem Akıncı'nın vukuatlı nüfus kayıt örneği.

⁴⁹ Bkz. Sündüs Kerestecioğlu, *1923-1975 Balıkesir Vali ve Belediye Başkanları*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü, 1975, s.21. (Yayımlanmamış Mezuniyet Tezi)

⁵⁰ Bkz. Zekeriya Özdemir, *Balıkesir Bölgesi'nde Milli Mücadele Önderleri*, Balıkesir: Taner Ofset, 1998, s.193.

⁵¹ Baki Vandemir, *age*, s.1; *İBA*, Dosya No: 435 (İbrahim Ethem Akıncı dosyası); *Emekli Sandığı Arşivi*, Dosya No: MO 081899 (İbrahim Ethem Akıncı dosyası); Mehmet Esat Serezli, *age*, s.169; Ali Rıza Haksess, *age*, s.194; Kürşat Ekrem Uykucu, *age*, s.114.

⁵² Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

⁵³ Baki Vandemir, *age*, s.1.

fakat 1889'a gelinceye kadar vefat etmiş bir kardeşinin nüfus kaydının bulunmasıdır. Böyle durumlarda 1889 tarihinde İbrahim Ethem'in dünyaya gelmesi ile yeni bir kayıt oluşturmak yerine ölmüş bulunması nedeniyle boş durumda olan nüfus kaydına yeni doğan kardeşin aktarıldığı düşünülebilir. Bu yanlışlık, Hukuk mahkemesinin 16 Kasım 1933 tarih ve 1544/887 no.lu kararı ile İbrahim Ethem Akıncı'nın doğum tarihi 1884 iken 1889'a düzeltilerek giderilmiştir. Bu mahkeme kararı gereğince 4 Nisan 1923 tarihli nüfus tezkiresi 3 Aralık 1933 tarihinde değiştirilerek nüfus hüviyet cüzdanı yeniden verilmiştir.⁵⁴

Nüfus kütüğüne göre İbrahim Ethem Akıncı ve ailesinin kayıt tarihi olan 25.11.1914'te Kocapınar köyü Balıkesir ilinin Gönen ilçesine değil de Balya ilçesine bağlıdır. Dolayısıyla göçmen olan İbrahim Ethem ve ailesinin Balıkesir'de ilk iskân edildikleri yer olan Kocapınar köyü Balya ilçesi dâhilindedir.⁵⁵ Kocapınar köyü daha sonra, 1947 yılında çeşitli nedenlerle Gönen ilçesine bağlanmıştır.⁵⁶

İbrahim Ethem Akıncı'ya ait olup, günümüze ulaşabilmiş en eski tarihli resmi nüfus bilgisi, İçişleri Bakanlığı Arşivi ve Emekli Sandığı Arşivi'ndeki dosyasında bulunmaktadır. Bu da “*Nüfus Tezkiresi Sureti*”dir. Bunun nedeni Nüfus Tezkiresinin aslının Balkan muharebesinde zayi olmasıdır. Bu gerekçeyle oluşturulan Nüfus Tezkiresi sureti, İçişleri Bakanlığı Arşivi'ndeki şahsi dosyasında mevcuttur.⁵⁷ (Belge 1a)

İçişleri Bakanlığı Arşivi'ndeki 1 Şubat 1329 (14 Şubat 1914) tarihli “*Nüfus Tezkiresi Sureti Musaddıkası*”ne göre nüfus bilgileri aynen şöyledir:⁵⁸

“İsim ve Mahlas ve Şöhreti:	İbrahim Ethem Efendi Tüfenkçizade
Pederinin isim ve mesleği:	Tüfenkçi Ali Efendi

⁵⁴ İBA, Dosya No: 435.

⁵⁵ Abdülmecit Mutaf, *Salnamelerde Karesi Sancağı (1847-1922)*, [yy] : [byy], 1997, s.71.

⁵⁶ Bkz. kayaum.politics.ankara.edu.tr/1947.pdf Erişim Tarihi: 4.1.2015 (Editör Birgül Ayman GÜLER, *Açıklamalı Yönetim Zamandizini 1940–1949*, Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Kamu Yönetimi Araştırma ve Uygulama Merkezi:3 Türkiye Cumhuriyeti İdare Tarihi Araştırması (TİDATA), Aralık 2008, s.37.)

⁵⁷ İBA, Dosya No: 435.

⁵⁸ İBA, Dosya No: 435.

Mahall-i veladeti:	Menlik kasabası
Tarih-i veladeti:	Arabi 1306, Rumi 1305 bin üç yüz beştir.
Mezhebi:	İslam
Tabiiyeti:	Devlet-i Aliyye
Vesikanın Cinsi:	Nüfus Tezkire-i Osmaniyesi Suret-i Musaddıkası
Vesikanın Tarihi:	1 Şubat 329
Cüzdan Numarası:	390

İstanbul Vilayeti Nüfus Müdürlüğü'nce verilen 1 Şubat 1329 (14 Şubat 1914) tarihli "Nüfus Tezkeresi Sureti"ne göre nüfus bilgileri aynen şöyledir:⁵⁹

"[Vesikanın Cinsi]:	Nüfus Tezkeresi Suretidir.
İsim ve Mahlas ve Şöhreti:	İbrahim Ethem Efendi Tüfenkçizade
Pederi ismi ile mahalli ikameti:	Tüfenkçi Ali Efendi
Validesi ismi ile mahalli ikameti:	Naile Hanım
Tarih ve mahall-i veladeti:	Rumi 1305 Arabi 1306 Menlik kasabası
Milleti:	Müslim
Mezhebi:	İslam
Sıfat ve San'at ve İntihab Selahiyeti:	.
Müteehhil ve zevcesi müteaddit olup olmadığı:	Mücerret (Bekar)
Derecât ve sunûf-ı askeriyyesi:	.
Eşkali	Boy: Orta Göz: Ela Sima: Buğday Alameti farikai sabite:

⁵⁹ İBA, Dosya No: 435.

	Tam.
Sicill-i Nüfusa Kayıtlı Olduğu	
Vilayeti:	İstanbul
Kazası:	3
Mahalle veya Karyesi:	Hoca Üveys
Sokağı:	Hacı İlyas
Mesken no:	23
Nev-i mesken:	Hane.
[Vesikanın Tarihi]:	1 Şubat 329
Mühür İstanbul Vilayeti Nüfus Müdüriyeti	Dahiliye Nezareti Celilesinin tezkeresi mucibince müceddeden bilkayıta ita kılındı.”

Yukarıdaki bu kayda, “*Dosyasındaki tasdikli suretinin aynıdır. /7/949*” ibaresi düşülmüştür.⁶⁰ Bu nüfus tezkeresinin verdiği bilgiler doğru kabul edilecek olursa İbrahim Ethem Akıncı’nın nüfus kaydının Balıkesir’den önce İstanbul’da olduğu söylenebilir.⁶¹

İbrahim Ethem Akıncı’nın doğum yeri olan Menlik⁶², 19.yüzyıl sonlarında Selanik Vilayeti’nin⁶³ Siroz Sancağı’na⁶⁴ bağlı üçüncü sınıf bir kazadır.⁶⁵ Kaza, yüzyıl

⁶⁰ *ESA*, Dosya No: 81899; *İBA*, Dosya No: 435.

⁶¹ Adı geçen kaydın bulunması için İstanbul ili Fatih İlçe Nüfus Müdürlüğü’ne yaptığım yazılı başvuru maalesef olumsuz sonuçlanmış ve İbrahim Ethem Akıncı’nın bu kaydı Fatih İlçe Nüfus Müdürlüğü’nde bulunamamıştır.

⁶² *DİNMA*, İbrahim Ethem Akıncı’nın vukuatlı nüfus kayıt örneği; *ESA*, Dosya No: 81899; *İBA*, Dosya No: 435

⁶³ 1881-1893 yılları arasında, Selanik vilayeti, Selanik, Siroz ve Drama sancaklarından ve 25 kazadan oluşmaktaydı. Vilayette Müslüman, Rum, Ermeni, Bulgar, Katolik, Yahudi, Protestan ve Yabancı Uyruklular olmak üzere toplam 989.844 nüfus yaşamaktaydı. Nüfusun en kalabalık kesimini Müslümanlar, Rumlar ve Bulgarlar oluşturmaktaydı. Vilayet genelinde 216.916 Müslüman kadın ve 230.988 Müslüman erkek olmak üzere toplam 447.904 Müslüman yaşamaktadır ki toplam nüfusun %50’sine yakınına oluşturmaktadır. Vilayetin en kalabalık sancağı merkez Selanik Sancağı’dır. Bkz. Kemal H. Karpat, *Osmanlı Nüfusu 1830-1914*, İstanbul: Timaş Yayınları, 2010, s.284-287.

boyunca nüfus bakımından büyük artış göstermiştir.⁶⁶ Menlik kazasının da içinde bulunduğu Siroz Sancağı'nın kuzeyindeki kazaların yer aldığı bölgede nüfus çoğunluğunu Bulgarlar oluşturmaktadır.⁶⁷ Bir kaynakta “*Balikesir Menlik Kasabasında doğdu.*” ifadesi yer almakta ise de bu doğru değildir.⁶⁸

1324 tarihli Selanik Viayet Salnamesi'ne göre: Menlik kazasının⁶⁹ merkezi olan Menlik kasabası, Siroz şehrinin kuzeybatısında ve 10-12 saat uzaklığında, Pirin dağlarının batı eteğindeki vadide, Menlik çayı⁷⁰ kenarında kurulmuştur. Kasabanın 3 bini aşkın nüfusu ve 11 mahallesi vardır. Kasabada 23 odalı bir hükümet konağı, bir

---

⁶⁴ 1881-1893 yılları arasında, Selanik vilayetinin en kalabalık sancağı merkez Selanik Sancağı'dır. İkinci büyük nüfusa sahip sancak ise Siroz Sancağı'dır. Sancakta Müslüman, Rum, Bulgar, Yahudi, Protestan, Yabancı Uyruklu ve Ermeniler olmak üzere toplam 339.881 nüfus yaşamaktaydı. Sancak genelinde 69.559 Müslüman kadın ve 74.301 Müslüman erkek olmak üzere toplam 143.860 Müslüman yaşamaktadır ki toplam nüfusun %43'üne yakınıni oluşturmaktadır (%36'sı Bulgar ve %21'i Rum'dur). Siroz Sancağı merkez kaza olan Siroz, Cumaibala, Zihne, Nevrekop, Demirhisar, Petriç, Menlik ve Razlık olmak üzere 8 kazadan oluşmaktadır. Bkz. Kemal H. Karpat, *age*, s.284-287.

⁶⁵ Siroz Sancağının en az nüfusa sahip kazası Menlik kazasıdır. 1881-1893 yılları arasında, kazada Müslüman, Bulgar, Rum ve Yabancı Uyruklular olmak üzere toplam 21.358 nüfus yaşamaktaydı. Kaza genelinde 3.691 Müslüman Kadın ve 4.018 Müslüman Erkek olmak üzere toplam 7.709 Müslüman yaşamaktadır ki toplam nüfusun %36'sına yakınıni oluşturmaktadır. Kazada en kalabalık nüfus 10.944 kişi (5.127 Kadın ve 5.817 Erkek) ile Bulgarlara ait olup toplam nüfusun %51'ine yakınıni oluşturmaktadır. Kazada üçüncü büyük nüfus Rumlara ait olup 2.699 kişi (1.368 Kadın ve 1.331 Erkek) ile toplam nüfusun yaklaşık %13'üne karşılık gelmektedir. Bkz. Kemal H. Karpat, *age*, s.284-287.

⁶⁶ Rumeli eyaleti içerisinde yer alan Menlik kazasının 1831 yılındaki nüfusu 918 Müslüman, 4.182 Reaya ve 260 Çingene olmak üzere 5.360 idi. Bkz. Kemal H. Karpat, *age*, s.226.

⁶⁷ Kemal H. Karpat, *age*, s.286.

⁶⁸ Ali Galip Baltaoğlu, *Atatürk Dönemi Valileri (29 Ekim 1923-10 Kasım 1938)*, Ankara: Ocak Yarınları, 1998, s.337.

⁶⁹ 1906'da Menlik kazasının Kresne adlı bir nahiyesi vardır. “*Ahiren icra buyurulan ıslahat cümlesinden olarak yeniden tesis buyurulan ve sekiz parça köyü havi olan Kresne nahiyesi...*” *Selanik Vilayet Salnamesi 1324*, s. 424.

⁷⁰ “*Kasabanın ortasından geçen, taşkın zamanlarında pek şiddetli şekilde aktığından üzerinden gelip geçmeye imkân olmayan dere yatağı üzerinde üç köprü mevcuttur. Ayrıca hükümet dairesi önünde bir rihüm ile bir köprü inşa edilmiştir.*” *Selanik Vilayet Salnamesi 1324*, s. 423. Bu akarsudan başka kazanın akarsuları şunlardır: Menlik ile Petriç kazalarını birbirinden ayıran sınırı oluşturan Karasu (Ustruma-Karasu) nehri, Kale Çiftliğine kadar uzanan mecralarından Karasu nehrine karışan 6 dere. Karasu nehri üzerinde 3 köprü bulunmaktadır. Bunlar: Menlik ile Petriç arasındaki Salih Ağa köprüsü, Menlik ile Cuma (Cumaibala) arasındaki Kresne köprüsü ve 1905 yılında yaptırılan Karasu köprüsüdür. Ayrıca Karasu köprüsünün Petriç tarafındaki ayağında bir karakol inşa edilmiştir. *Selanik Vilayet Salnamesi 1324*, s. 425; “*Vitoş balkanı eteklerinden doğan Ustruma-Karasu nehri Cumaibala kasabası ve 16 km uzunluğundaki Kresne Boğazını geçtikten sonra, doğu ve batıdan bir takım küçük nehirlerle birleşerek Petriç kasabası kuzeydoğusunda Ustrumca ırmağını alarak Demirhisar ve Siroz'u solda bırakarak Demirhisar'ın altında Botkova Gölünü oluşturarak Tahyanos Gölüne katılır ve nihayetinde Orfani Körfezine dökülür. Uzunluğu 250 km.dir.*” *Selanik Vilayeti Salnamesi 1325*, s.340-341; *Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi*, III. Cilt 1. Kısım Balkan Harbi (1912-1913) Garp Ordusu: Vardar Ordusu ve Ustruma Kolordusu, Genelkurmay Harp Tarihi Yayınları, Ankara: Genelkurmay Yayınevi, 1979, s.12.

kışla-i hümayun, bir redif askeri malzeme deposu, bir gazhane, 205 dükkân⁷¹, 2 cami-i şerif, 29 kilise, 1 Müslim⁷² ve 3 Gayrimüslim mektebi, bir saat kulesi bulunmaktadır.⁷³

Menlik kazası arazisi, hem tüketilen hem de dışa satılan buğday, çavdar, yulaf, arpa, darı, mısır, pirinç, pamuk, burçak, susam, anason, fasulye, tütün, soğan, börülce, haşhaş vb. zengin bir ürün çeşitliliği sunmaktadır.⁷⁴ Ayrıca kazada mühim bir yer teşkil eden bağlar mevcuttur. İşte bu zengin ürün çeşitliliği önemli bir gelir kaynağı olup; yöre insanının çiftlikler kurmasını sağlamıştır.⁷⁵ İbrahim Ethem Efendi'nin babası Ali Ağa da varlıklı bir çiftlik sahibi olarak oğlunun çiftlik işleri ile meşgul olmasını bu yüzden istemiştir.

Ürün çeşitliliği ve özellikle ürün fazlası, doğal olarak pazarlanıp satılmasını gerekli kıldığından kaza dâhilinde çeşitli mevsimlerde çeşitli panayırlar kurulmaktadır.⁷⁶ Bu panayırlar, İbrahim Ethem Efendi'nin ileride devlet idaresinde yer

---

⁷¹ “Kasabada mevcut olan dükkânlar; 173 bakkal ve manifaturacı dükkânı, 2 demirci dükkânı, 8 fırın, 7 kunduracı dükkânı, 15 aşçı ve helvacı dükkânıdır. Kasabada 6 değirmen mevcuttur.” Selanik Vilayet Salnamesi 1324, s. 423.

⁷² Ayrıca 1906 yılında “Menlik kasabasında 1 Rüştüye ve 1 İptidai mektep” kaza dâhilinde de “Sitrivaç, Biliçe, Gradişniçe, Çukurova karyelerinde 4 medrese ve bu medreselerde tahminen 15 talebe mevcuttur. Sitrivaç ve Poliseh (Belos) köylerinde ve muallim maaşı tarafı devletten verilmek üzere Grancar (Gayrincar) ve Çukurova köyünde ve diğer köylerde yeni usul üzere tedrisat icra edilir birer iptidai mektebi vardır.” Selanik Vilayet Salnamesi 1324, s. 424.

⁷³ Selanik Vilayet Salnamesi 1324, s. 423; Menlik kasabası 1889'da şu şekilde tanımlanmıştır: “Kasaba pek mamur değilse de güzel bir vadide kurulmuştur. Suyu ve havası gayet güzeldir. Bir hükümet konağı, bir telgrafhane, bir kışlası vardır.” Selanik Vilayet Salnamesi 1305, s. 177.

⁷⁴ 1906'da “Kaza dâhilinde 1.000.000 okka buğday, 1.472.000 okka çavdar, 488.500 okka yulaf, 761.250 okka arpa, 21.850 okka darı, 775.000 okka mısır, 25.000 okka pirinç, 60.000 okka pamuk, 28.200 okka burçak, 63.000 okka susam, 3.650 okka anason, 82.500 okka fasulye, 18.000 okka tütün, 2.500 okka soğan, 9.000 okka börülce, 42.000 okka giyah, 800 okka, 22.000 okka haşhaş tohumu husule gelmektedir. Mahsulat-ı mezkûreden bir kısmı harice gönderilmekte ve kısm-ı diğeri kaza dâhilinde sarf ve istihlak edilmektedir. Kaza ve kasaba bağlarında 2.174.000 kıyye kadar da üzüm hâsıl olmakta iken üç seneden beri bağlara arız olan “milidyo” hastalığından işbu mahsul 800.000 okkaya tenzil etmiş ise de 2 seneden beri mezkûr hastalık mündefi olarak mahsul 2,5 milyonu tecavüz etmiştir....Kaza dâhilinde balada cins ve miktarı gösterilen mahsulattan maada sekiz kalem hububat- mütenevvia hasıl olmakta ise de zikrolunan mahsulatın azlığı hasebiyle miktarının kaydına lüzum görülemeyip şu kadar ki bunların içinde başlıcası olan bal mahsulü 600 kıyye kadardır.” Selanik Vilayet Salnamesi 1324, s. 424.

⁷⁵ 1906'da “Kaza ahalişi umumen çiftçilikle maruf olup bir kısmı bağcılık ve şarapçılık ve kerestecilik ve kömürçülük ile iştigal ve ihtiyaçları nispetinde çorap ve şayak ve pamuk bezleri imal ederler. Çorapların ve nefsi-i kasaba ve Kresne şaraplarının nefaseti meşhurdur. Kazada ipek böceği dahi yetiştirilmektedir.” Selanik Vilayet Salnamesi 1324, s. 424-425.

⁷⁶ 1906'da “Kaza dâhilinde her sene Toriçe (Toriço), Pandala, Rojne, Vestetike ve Dere namlarıyla beş yerde muhtelif mevsimlerde panayırlar küşat olunmakta ise de bunlarda vuku bulan alım satımdan en ehemmiyetlisi Toriçe (Toriço) panayıridir.” Selanik Vilayet Salnamesi 1324, s. 425.

aldığında sosyo-ekonomik tedbirler almak, yatırımlar yapmak, adımlar atmak noktasında yararlanacağı ilk deneyimlerini oluşturmuş olmalıdır.

Menlik kazası dâhilinde pek çok kaplıcalar bulunmaktadır⁷⁷. Kaplıcalar İbrahim Ethem Efendi'nin yaşamında hep yer etmiştir. O'nun kaplıcalarla tanışması da Menlik kazası dâhilindeki bu mevcut kaplıcalar yoluyla olmuştur.

İbrahim Ethem Akıncı, Menlik kazasına bağlı köylerden⁷⁸, Biliçe köyünde dünyaya gelmiştir.⁷⁹ Biliçe köyü, Sofya-Dupniça-Cumaibala-Siroz-Selanik karayolu üzerindedir. Bu yol Kresne Boğazi'ndan sonra Ustruma-Karasu nehri vadisi ve Siroz yönünde en elverişli yol olma özelliğine sahiptir. Ayrıca köy içinden geçen Saz deresi adlı bir dere olup, Ustruma-Karasu nehrine dökülmektedir.⁸⁰

İbrahim Ethem Akıncı'nın oğulları, özellikle Kemal Tüfekçioğlu'nun anlattıkları doğrultusunda, İbrahim Ethem Akıncı'nın Menlik kasabasında değil, kasabaya bağlı bir köyde doğduğunu ve köyün adının aile arasında Biçe/Bice köyü diye söylendiğini hatırlamaktadırlar.⁸¹ Ayrıca Biçe/Bice köyünde doğduğu bilgisi bir başka

---

⁷⁷ “Menlik kazasındaki kaplıca ve ılıcalar; Marikostina, Sitriyaç, Leknove, Bolince (Polniç) ve Haštova köylerindeki sıcak su banyolarıdır. Özellikle her yıl yaz mevsiminde pek çok kimseyi kendine çeken, Menlik kasabasından 1,5 saat ve Karasu köprüsünden yarım saat mesafedeki Marikostina köyü civarındaki Marikostina ılıcasının yıllık geliri 8990 kuruştur. Bu gelir Demirhisar ve Menlik maarif idarelerine aittir. Strevac'ın 6275, Polinc'in 2050 kuruştan ibaret olan gelirleri ise buldukları yerin iptidai mekteplerine aittir.” Selanik Vilayet Salnamesi 1324, s. 425-426.

⁷⁸ 1889 yılında Menlik kazası yerleşim yerleri Bala Estura, Batık, Biliçe, Beloş (Poliseh), Bolince (Polniç), Bordova, Çukurova, Dere Manço, Dere-i Müslim, Dirdan, Diren, Divronişte, Dolyan, Eskilad, Gradişçe (Gradişniçe), Grancar (Gayrincar), İzlatko, Jirastura, Kalimançe, Kayatova, Kilise, Kresne, Ladarova, Lalanova, Laskarova, Lebofka, Lebonişçe, Leska, Leşince, Livadiç, Maçkol, Mahalle-i cedit, Palahoşça, Rozene, Selnova, Sitriyaç, Südkel, Tüccar Çalım, Ulah, Vakf-ı Çalım, Varınca, Yeniköy, Yolska, Zerhoşça, Zir Orman, Zuariva köyleri ve Esmilofça Çiftliğidir. Selanik Vilayet Salnamesi 1305, s. 266, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 277, 280, 281, 282, 283, 284, 288, 291, 292, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 304; 1842-1843 tarihli olduğunu düşündüğümüz Menlik kazası nüfus yoklaması (Ceride Muhasebesi) bilgilerine göre Menlik kazası köylerinden birinin adı Biliçe'dir. Bkz. BOA.KK.d.6488/32 (Başbakanlık Osmanlı Arşivi Kamil Kepeci Tasnifi, Defterler).

⁷⁹ Mehmet Esat Serezli, *age*, s.167.

⁸⁰ Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi, III, 1, *age*, s.18 ve Kroki No:30.

⁸¹ “İbrahim Ethem Akıncı'nın amcasının oğlu olan Emekli Albay Kemal Tüfekçioğlu tarihe meraklı bir kişiydi. Tarihe olan merakı nedeniyle Menlik'e, köyün ve çiftliğin bulunduğu yerlere kadar gitti. Bice köyü, Menlik kazasına bağlı olup Bulgaristan'da ve Yunanistan hududuna yakın imiş. Menlik kazası da Serez'e bağlıymış. Makedonya'da eyalet merkezi Selanik, il olarak Serez, kaza olarak Menlik, köy olarak da Biçe.” Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

kaynakta da zikredilmektedir.⁸² Adı geçen köyün Bilice, Biliçe, Belice, Beliçe, Bice, Biçe gibi çeşitli telaffuzları olduğu görülmektedir.

Bugün Akıncı ailesinin fertleri, ailenin atalarının Biliçe köyünde yaşadıkları bilgisi dışında, ailenin en eski atalarının kimler olduğunu, Rumeli'nin yerlisi ya da Anadolu'dan veya başka bir yerden göçmen olarak geldiğine yönelik herhangi bir bilgiyi hatırlamamaktadır.⁸³ Bununla birlikte Kemal Tüfekçioğlu'nun yaptığı kişisel araştırmalar neticesinde, 300-350 sene evveline kadar ailenin atalarını ihtiva eden bir şecere hazırladığı ancak bu şecerenin Kemal Tüfekçioğlu'nun vefatından sonra kişisel evrakı arasında bulunamamıştır.⁸⁴ Ayrıca yine Kemal Tüfekçioğlu'na göre Biliçe, kızıl toprak anlamına gelmektedir.⁸⁵

1.2.2. Eş ve Çocukları

İbrahim Ethem Efendi'nin eşi Balıkesir'in Sındırgı kazasından Mehmet Bey ve Münibe Hanım'ın en küçük çocukları olan Hatice Hanım'dır. Hatice Hanım, nüfus kütüğüne göre 14.03.1904 tarihinde Sındırgı'da doğmuştur.⁸⁶

İbrahim Ethem Efendi zaferden sonra müstakbel kayınbiraderi Ali Reşat Göksidan⁸⁷ Beyin aracılığıyla evlenmiştir.⁸⁸ İbrahim Ethem Efendi ile Hatice Hanım,

---

⁸² Baki Vandemir, *age*, s.1.

⁸³ "İbrahim Ethem Akıncı'nın atalarının Anadolu'dan Rumeli'ye göçürülüp, iskân ettirilmiş muhacirlerden olup olmadıkları konusunda hem Burhan Cahit Akıncı hem de Turhan Doğan Akıncı, bir şey bilmediklerini, babalarından da bir şey işitmediklerini ifade etmişlerdir." Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

⁸⁴ "Emekli Albay Kemal Tüfekçioğlu vefat edince oğlu Ahmet Münir Tüfekçioğlu soyağacını tüm aramalarına rağmen bulamamıştır." Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

⁸⁵ "İbrahim Ethem Akıncı'nın amcasının oğlu olan Emekli Albay Kemal Tüfekçioğlu'nun yaptığı araştırmalar neticesinde Biliçe kızıl toprak manasına gelmekteymiş." Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme. Pek çok telaffuzu olduğu anlaşılan köyün adını Biliçe olarak kullanmayı tercih ettik.

⁸⁶ *DİNMA*, İbrahim Ethem Akıncı'nın vukuatlı nüfus kayıt örneği; "Mehmet Bey aslen Kırkağaçlıdır. Eşi Münibe Hanım ise Sındırgı eşraf ve derebeylerinden Şatırzade Servet (Şatur) Bey'in en büyük kızıdır. Mehmet Bey ve Münibe Hanım çiftinin 2 erkek 3 kız olmak üzere 5 evlatları olmuştur. İsim ve soy isimleri şöyledir; Ali Reşat Göksidan, Sırrıye Karagül, Kemal Kırkağaçlıoğlu, Hatice Akıncı ve Nazife Akın. En küçükleri Hatice Akıncı'dır." Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

⁸⁷ Ali Reşat Göksidan, Kırkağaçlı Mehmet Bey ve Münibe Hanım'ın oğlu olarak 1895 yılında Sındırgı'da dünyaya gelmiştir. Lise mezunudur. Ziraat, Köy ve Halk Ruhiyatı üzerine çalışmıştır.

1922 yılında⁸⁹, zamanın koşullarına göre görkemli bir düğünle evlenmiştir. Düğüne başta Sındırgı ve Demirci'den olmak üzere pek çok davetli katılmıştır.⁹⁰ Evlendiklerinde İbrahim Ethem Efendi 33, Hatice Hanım ise 18 yaşındadır.⁹¹

Gelin alayı Sındırgı'dan Demirci'ye karayolu ile gelmiş ve gelin kadana⁹² üzerinde seyahat ettirilmiştir.⁹³ Yeni evli çift Demirci'de kaymakamlık binasının

---

Çiftçidir. Vilayet Daimi Encümen Azasıdır. TBMM 7.Dönem (28.02.1943-05.08.1946) CHP Hâkkanı Milletvekildir. Evli ve 5 çocuk sahibidir. 10 Eylül 1949 tarihinde vefat etmiştir. Bkz. http://www.tbmm.gov.tr/TBMM_Album/Cilt1/index.html Erişim Tarihi: 10.1.2015

⁸⁸ “İbrahim Ethem Efendi, Düvertepe (Çorum) nahiye müdürü iken, görevi gereği sık sık kaza merkezi olan Sındırgı'ya gidip gelirmiş. Bu gidiş gelişlerinde, Şatırzade Servet Bey'in torunu ve tahsilli bir genç olan Ali Reşat Bey'i tanımış. Zaman içerisinde müstakbel kayınbiraderi Ali Reşat Bey ile çok iyi ahbab olmuş. Zaferden sonra İbrahim Ethem Efendi, henüz Yunanistan'daki esir kamplarından esir mübadelesi ile yurda dönmüş bulunan Ali Reşat Bey'e 'Ben evlenmek istiyorum. Sındırgı'dan evlenebileceğim bildiğin bir kız var mı?' sözleriyle evlenmek istediğini iletip, kendisine yardımcı olmasını istemiş. Ali Reşat Bey de milli kahraman olan İbrahim Ethem Efendi'ye 'Üç kız kardeşim var. Biri evlidir.' deyince, İbrahim Ethem Efendi 'Birisini de ben evlenebilirim' demiş ve Ali Reşat Bey'in kız kardeşi Sırrıye'yi nişanlamışlar. Sonra Sırrıye Hanım'ın 'Ben memur adamla evlenmem. Oradan oraya gidemem.' mazereti ile nişan bozulmuş. Hatice Hanım, en küçük kardeş ancak kızların içinde en güzel olanı imiş. İbrahim Ethem Efendi, Hatice Hanım'ı görünce aşık oluvermiş ve Hatice Hanım ile nişan ve düğün yapılmış.” Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

⁸⁹ Burhan Cahit Akıncı'nın “Babam İbrahim Ethem Akıncı'nın Bilinmeyen Tarafları ve Özellikleri Aşağıdadır” başlığıyla Balıkesir Barosu'na takdim ettiği 6 sayfalık imzalı notları; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

⁹⁰ “Hem Demirci Kaymakamının, hem bölgeyi düşman işgalinden kurtaran milli kahramanın düğünü olunca Demirci'den gelin almaya 500 atlı gelmiş. İbrahim Ethem Efendi, kaymakam olduğu için Sındırgı'ya maiyetiyle birlikte gelin almaya gelmiş. Hem Sındırgı'da hem de Demirci'de düğün tertiplenmiş. İki düğün töreni ile evlenmişler. Her iki düğüne de başta Sındırgı ve Demirci eşraf ve ahalisi olmak üzere pek çok davetli katılmışlar.” Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

⁹¹ Turhan Doğan Akıncı annesinin evlendiğinde “16-17 yaşlarında” olduğunu hatırlamakta ve henüz genç bir yaşta evlendiğini ifade etmektedir. Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

⁹² Kadana; Süvari atı, iri Macar atı. Bkz. <http://www.etimolojiturkce.com/kelime/kadana> Erişim Tarihi: 3.1.2015 Turhan Doğan Akıncı annesinden işittiği şu bilgileri vermektedir: “Annem kadana üstünde yolculuk etmiş bir gelindir. Top arabalarını çekebilen büyük iri at cinsine kadana denir. İstiklal Harbinde meşhur süvari tümeni komutanı Ahmet Derviş Paşa vardır. Zaferden sonra, Ahmet Derviş Paşa babama telefon etmiş ve 'İzmir'e gidiyorum. Tümen komutanıyım. İzmir'e at üstünde mi gireceğim? Benimle aynı rütbede olan herkes vasıtayla ulaştı. Sen Yunanlıları Balıkesir sahillerinden denize döküyorsun. Bu kaçan, çekilen Yunanlıların bıraktıkları pek çok araba vardır. Bana bir tane araba bulur musun?' demiş. Bunun üzerine babam da Ayvalık'taki Yunan komutanının aracını Balıkesir tren istasyonuna getirtmiş, trene yükletmiş ve yanılmıyorsa Uşak'a göndermiş. Tabii babam da paşadan bir istekte bulunmuş ve 'Yalnız ben de evleniyorum. Siz de bana gelini taşımak için güzel kadana at buluverin.' demiş. Paşa da babama iki tane kadana at göndermiş. Annem 'Bu kadanaları Derviş Paşa gönderdi. Yatak gibiydi. O kadar rahattı ki. Onunla Demirci'ye gelin gittim.' derdi.” Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme

⁹³ “Demirci-Sındırgı güzergâhı Mahmutlar, Bardakçı, Yaylabayır (Engeles), Emendere (Ilica) yoluyla imiş. Yolculuk iki gün sürüyormuş. Düğün alayı bir gece Yaylabayır'da konaklamak zorundaymış.”

karşısındaki kaymakamlık evinde ikamet etmişlerdir.⁹⁴ Bu ev günümüzde mevcut değildir. Bu bina ya yıktırılmış ya da 1950 büyük yangınında yanmış olmalıdır.

İbrahim Ethem ve Hatice Akıncı çiftinin üç oğlan bir kız olmak üzere dört çocukları olmuştur. Çiftin ilk çocukları 10.03.1924 tarihinde Balıkesir’de dünyaya gelmiş olan Orhan Cavit’tir. Sonra Reyhan, Siirt’te 1926 yılında dünyaya gelmiştir.⁹⁵ Reyhan 25.09.1927 tarihinde henüz çocukken Siirt’te vefat etmiştir.⁹⁶ Daha sonra 04.09.1928 tarihinde yine Siirt’te Burhan Cahit ve 25.04.1933 tarihinde Balıkesir’de Turhan Doğan dünyaya gelmiştir.⁹⁷

İbrahim Ethem Akıncı’nın ilk çocuğu Orhan Cavit Akıncı, 1952 yılında henüz genç bir yaşta, 28 yaşında, bekâr olarak vefat etmiştir.⁹⁸ Orhan Cavit’in, çocukken geçirmiş olduğu kafatası travması nedeniyle çene kemiğinde bir çarpıklık meydana gelmiştir. Bu rahatsızlığı nedeniyle aralıklarla ve uzun zaman hastanelerde yatmak zorunda kalmıştır. Bu sağlık sorunları eğitim-öğretim hayatında aksamalar meydana getirmiştir.⁹⁹

Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

⁹⁴ “*Demirci’de kaymakamlık binasının karşısındaki bir evde ikamet etmişler.*” Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

⁹⁵ Nüfus kütüğünde Reyhan’ın doğum tarihi 30.06.1924 tarihidir. Bu doğum tarihi yanlış olmalıdır çünkü iki çocuğun art arda dünyaya gelebilmesi için belli bir zaman geçmelidir. Herhalde bu 3 ay olamaz. *DİNMA*, İbrahim Ethem Akıncı’nın vukuatlı nüfus kayıt örneği; Ayrıca Reyhan’ın doğum tarihi 30.06.1924 tarihi doğru kabul edilse bile, doğum yeri yanlıştır. Çünkü İbrahim Ethem Akıncı Siirt Valiliğine 19 Ekim 1925 tarihinde atanmıştır. *İBA*, Dosya No: 435. Burhan Cahit Akıncı, ablası Reyhan’ın vefat ettiğinde bir yaşında olduğunu ifade etmektedir. Bu bilgiden hareketle Reyhan’ın 1926 yılında dünyaya gelmiş olabileceğini söyleyebiliriz. Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme.

⁹⁶ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

⁹⁷ *DİNMA*, İbrahim Ethem Akıncı’nın vukuatlı nüfus kayıt örneği; Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

⁹⁸ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

⁹⁹ “*Orhan ağabeyim, Siirt’te, ben doğmadan evvel, bir rahatsızlık geçirmiş. Çene kemiklerinde bir yamukluk vardı. O bayağı kayıp verdi. Ondan sonra biz Malatya’da iken, ben ilkokuldayken, o İstanbul Haydarpaşa Lisesi’ne gitti. Orada da hastalıklar geçirdi. Hastanelerde yattı. Malatya’ya getirilemiyordu. Bu yüzden yıl kaybetti. Ben ondan evvel mezun oldum.*” Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

İbrahim Ethem ve Hatice Akıncı çiftinin ortanca oğlu olan Burhan Cahit Bey, 1928 yılında Siirt'te dünyaya gelmiştir. Burhan Cahit Bey, Sındırgı'dan Müftüzade Mehmet¹⁰⁰ ve Vahide Dedebaş çiftinin kızları, 16.03.1934 doğumlu Reyhan Hanım ile 28.01.1955 tarihinde evlenmiştir. Burhan Cahit ve Reyhan Akıncı çiftinin iki çocuğu var. 18.01.1956 doğumlu İbrahim Ethem ve 08.04.1961 doğumlu Dilek Zeynep. İbrahim Ethem, Burhan Cahit Akıncı'nın babasının; Zeynep de yine Burhan Cahit Akıncı'nın dedesinin annesinin adıdır. İbrahim Ethem ve Handan Akıncı çiftinin kızı 20.02.1988 doğumlu Pelin'dir. Dilek Zeynep ve Demir Dolunay çiftinin kızı ise 03.05.1980 doğumlu Didem'dir.¹⁰¹ İbrahim Ethem ve Hatice Akıncı çiftinin en küçük çocuğu olan Turhan¹⁰² Doğan Bey, 1933¹⁰³ yılında Balıkesir'de dünyaya gelmiştir. Turhan Doğan Bey, Refik ve Jale Tulga çiftinin kızları, 1940 doğumlu Nimet Hanım ile evlidir. Turhan Doğan ve Nimet Akıncı çiftinin iki çocuğu vardır. 1967 doğumlu Refik Doğan ve 1976 doğumlu Ülkü Hatice. Refik, Nimet Akıncı'nın babası Refik Tulga Paşa'nın adı; Hatice de Turhan Doğan Akıncı'nın annesinin adıdır. Refik Doğan'ın eşi Merve, Ülkü Hatice'nin eşi Kayra Üçer. Refik Doğan ve Merve Akıncı çiftinin kızı 2008 doğumlu Lara; Ülkü Hatice ve Kayra Üçer çiftinin çocukları kızı 2010 doğumlu İdil ve oğlu 2013 doğumlu Cem.¹⁰⁴

İbrahim Ethem Efendi ve Hatice Hanım çifti, çocuklarına Orhan Cavit, Reyhan, Burhan Cahit, Turhan Doğan isimlerini koymuşlardır. Orhan, Reyhan, Burhan ve

---

¹⁰⁰ “Mehmet Dedebaş, Sındırgı Müftüsü Sadık Efendi'nin oğludur. Sındırgı Müftüsü Sadık Efendi Yunanlılar tarafından Atina'ya esir kampına götürülmüştür. Mezarı Sındırgı'da ve Vali İbrahim Ethem Akıncı'nın mezarının yanındadır.” İbrahim Ethem Akıncı ile 28.1.2015 tarihli telefon görüşmesi.

¹⁰¹ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

¹⁰² “İbrahim Ethem Bey, Balıkesir valisi iken Balıkesir-Çanakkale yolunun yapım işini başlatmış. Sorumlu ise Balıkesir'in çok çalışkan Nafia (Bayındırlık) İl Müdürü Turhan Bey imiş. İbrahim Ethem Bey, Turhan Bey'e ‘Yolu zamanında bitirirsen doğacak çocuğuma tabii erkek olursa adını vereceğim’ der, teşvik edermiş. Nitekim yol zamanında bitirilmiş. İbrahim Ethem Bey, doğan çocuğu da erkek olunca ismini Turhan koymuş.” Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme

¹⁰³ Turhan Doğan Bey, nüfus kütüğünde doğum tarihinin 25 Nisan 1933 olarak yazılı olduğunu ancak kendisinin 18 Nisan 1933 günü dünyaya geldiğini ifade etmektedir. Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 tarihli görüşme.

¹⁰⁴ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme; Turhan Doğan Bey, biraz ileri yaşta torun sahibi olmayı: “Ben geç evlendim. Çocuklarım da geç evlendi. 80 yaşıma gelemeseydim torunları göremeyecektim.” sözleriyle şakacı bir şekilde açıklamayı da ihmal etmiyor. Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

Turhan adları bir kafiye özelliği arz etmektedir. Bu durum İbrahim Ethem Akıncı'nın şair kişiliğinin bir yansımasıdır.¹⁰⁵

1.3.Eğitimi

İbrahim Ethem Efendi'nin eğitim-öğretim hayatında dedesi Süleyman Ağa'nın büyük bir etkisi olduğu görülmektedir.

İbrahim Ethem Efendi, ilköğrenimine büyük babası Süleyman Ağa'nın mensup olduğu 23. Alay'ın İkinci Taburunun Alasonya'da bulunduğu sırada Alasonya'nın Domnik Nahiyesi Mekteb-i İptidaisinde başlamıştır.¹⁰⁶ Buradaki öğretmeni Hafız İbrahim Efendi'dir.¹⁰⁷ Mehmet Esat Serezli, anılarında İbrahim Ethem Efendi'nin, Alasonya'yı kastederek oranın “mekteplerinde” ikmal ettiğini yazmakta¹⁰⁸ ise de, İbrahim Ethem Efendi'nin kendi el yazısı ile kalem aldığı tercüme-i hal varakasında sadece Domnik Nahiyesi Mekteb-i İptidaisi yazılıdır ve bunu geçerli kabul etmek doğru olacaktır.

Burhan Cahit Akıncı'ya göre babasının Alasonya'da ilkokula başlamasının nedeni Biliçe köyünde ilkokul bulunmayışıdır.¹⁰⁹ Gerçekten de Menlik kazasının Biliçe köyünde medrese bulunmakta, kazaya bağlı bazı köylerde yeni usul üzere öğretim yapan iptidai mektepler henüz yeni yeni açılmaktadır.¹¹⁰ Anlaşılan Süleyman Ağa torununun medrese eğitimi almasını istememiş ve yeni usul üzere öğretim yapan bir iptidai mektebe devam etmesini uygun görmüştür.¹¹¹

İptidai mektepler, ilkokul olup kasabalarda 3 yıl süreli olan bu okullar, kızlar için 6-10, erkekler için 7-11 yaşları arasında okula devamı mecburi kılmaktaydı.

---

¹⁰⁵ Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme

¹⁰⁶ “Tercüme-i hal varakası”, *İBA*, Dosya No: 435; Ali Rıza Haksess, age, s.194; Mehmet Esat Serezli, age, s.167; Kürşat Ekrem Uykucu, age, s.114.

¹⁰⁷ Ali Rıza Haksess, age, s.194.

¹⁰⁸ Mehmet Esat Serezli, age, s.167.

¹⁰⁹ Burhan Cahit Akıncı'ya göre Biliçe'de okul olmadığından dolayı Alasonya'da okumuştur. Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme.

¹¹⁰ *Selanik Vilayet Salnamesi 1324*, s. 423.

¹¹¹ Turhan Doğan Akıncı'ya göre babasının öğrenim gördüğü Alasonya'daki okul, eski zaman okulu şeklinde yani mahalle mektebidir. Çünkü İbrahim Ethem Akıncı, “*sopalı, değnekli hocamız vardı, falakaya da yatırırđı.*” dermiş. Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 tarihli görüşme.

Çağdaş eğitim-öğretim yöntemlerini uygulayan bu okullarda Elifba, Kuran-ı Kerim, Tecvit, İlmihal, Ahlak, Osmanlıca Dilbilgisi, Kısaltılmış Osmanlı Tarihi, Osmanlı Coğrafyasına Giriş, Yazım (İmla), Okuma (Kıraat), Kısa Osmanlı Coğrafyası, Matematik (Hesap), Güzel yazı dersleri okutulmaktaydı.¹¹²

İbrahim Ethem Efendi'nin ilkokuldan 1901 yılında mezun olduğu bilinmektedir. Buna göre, ilkokula 8 yaşında başlayıp 11 yaşında mezun olmuş olması gerekir. Ancak 1897 Osmanlı-Yunan Harbi nedeniyle Kolağası Süleyman Ağa'nın mensup olduğu 23. Alay'ın İkinci Taburu, Alasonya'da bulunmakta ve İbrahim Ethem Efendi de dedesiyle birlikte. Bu durumda İbrahim Ethem Efendi'nin ilkokul eğitimi 1896-1901 yılları devam etmiş, ilkokula 7 yaşında başlayıp 11 yaşında mezun olmuştur.

İbrahim Ethem Efendi, Domnik Mekteb-i İptidaisinden 1901 yılında aldığı şahadetnameye ulaşamamıştır. Bunun nedeni Mekteb-i İptidai Şahadetnamesinin Balkan muharebesinde zayi olmasıdır.¹¹³

Alasonya kazası, Manastır Vilayeti'nin Serfice Sancağı'na bağlıdır¹¹⁴. Alasonya kazası, bu tarihte Yunanistan hududundadır. Yunan hududuna çok yakın olması dolayısıyla, Yunan çetelerinin saldırılarına maruz kalmaktadır. Bu çeteler, Müslüman Türk yerleşim yerlerini terör eylemleri, hırsızlık, adam kaçırma, cinayet ve daha pek çok insanlık dışı uygulamalara maruz bırakıyorlardı.

Yunanistan, bağımsızlığını kazandıktan sonra büyük ülkü (Megalo-İdea) adını verdiği büyük bir Yunanistan meydana getirmek çabasıyla Osmanlı Devleti sınırları içerisindeki Rumların oturdukları bütün toprakları Yunanistan'a katmaya çalışıyordu. Öncelikle hedef Girit ve diğer Ege Adaları idi. 1890'da Girit'te kanlı bir ayaklanma

---

¹¹² Osman Ergin, *Türk Maarif Tarihi*, Cilt 3-4, İstanbul: Eser Matbaası, 1977, s.895-897, 906; Hasan Ali Koçer, *Türkiye'de Modern Eğitimi Doğuşu*, Ankara: Uzman Yayınları, 1987, s.127-128; Yahya Akyüz, *Türk Eğitim Tarihi (Başlangıçtan Günümüze)*, İstanbul: Kültür Koleji Yayınları, 1993, s.197; Bayram Kodaman, *Abdülhamid Devri Eğitim Sistemi*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1991, s.66-70, 77-90.

¹¹³ İBA, Dosya No: 435.

¹¹⁴ 1882/1883-1893 yılları arasında Manastır Vilayeti, Manastır, Görice ve Serfice sancaklarından oluşmaktadır. Serfice Sancağı ise Serfice, Alasonya, Kozana, Cuma, Naslıç ve Grebene kazalarından müteşekkildir. Alasonya kazası nüfusu 26.855 olup nüfusun büyük çoğunluğu Rum'dur. Müslüman nüfus %11 oranındadır. Kemal H. Karpat, *age*, s.304-305.

hareketi başladı. Başarıla olamadılar. Bir oldubitti ile Girit adasını topraklarına katamayan Yunanistan, bu defa çete harekâtını Teselya ve Epir sınırlarına kaydırıldı. Sınır saldırıları sıklaşınca Osmanlı Devleti 17 Nisan 1897'de Yunanistan'a savaş ilan etti. Osmanlı Ordusu Alasonya ve Yanya'da konuşlanmıştı. Alasonya Ordusu, 6 piyade ve 1 süvari olmak üzere 7 tümen, 1 bağımsız tugay ve ordu topçusu olmak üzere 99 piyade taburu, bir süvari tümeni ile 26 bataryadan kurulu idi. Bu birliklerdeki insan sayısı 58.379 piyade, 1560 süvari, 3574 topçu olmak üzere 62.693 kişiden ibaretti. Yanya ordusu ise 2 piyade tümeninden oluşmaktaydı.¹¹⁵ Görüldüğü üzere Osmanlı ordusunun esas kısmı Teselya'da, Alasonya'da idi. İşte İbrahim Ethem Efendi, dedesi ile birlikte tüm bu ordu kütlelerinin hareketlerini, bizzat görmüş veya en azından işitmiştir.

Alasonya'daki Osmanlı esas kuvvetleri 18-24 Nisan tarihleri arasındaki 6 günlük sınır savaşlarını kazanmış ve ileri harekâta devam etmiştir.¹¹⁶ Bir ay gibi kısa bir sürede Müşir Edhem Paşa komutasındaki Osmanlı orduları Yunan kuvvetlerini mağlup ederek Yenişehir, Velestin, Tırhala ve Volos'a girmiştir.¹¹⁷ Bu sırada başlayan Dömeke Harbi ile Osmanlı ordusunun bütün Yunanistan'ı ele geçireceğinden endişe duyan başta Rusya olmak üzere İngiltere ve Fransa devletleri, Osmanlı Devleti'ne harekâtın durdurulması ricası üzerine, hükümet Alasonya ordusu komutanına ilerleyişini durdurması talimatını vermiştir. Ancak 4 Aralık 1897 tarihinde yapılan barış antlaşması ile Osmanlı ordusu, ele geçirdiği yerleri boşaltmıştır.¹¹⁸

Yunan Harbindeki bu başarı, büyük küçük tüm Osmanlı tebaası üzerinde derin bir iz bırakmıştır. Çünkü kurulduğu günden beri sürekli Osmanlı topraklarını ele geçirmek suretiyle genişleyen, eski bir Osmanlı eyaleti olan, Yunanistan'a haddi bildirilmiştir.

---

¹¹⁵ *Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi*, III. Cilt 5. Kısım (1793-1908), Genelkurmay Harp Tarihi Yayınları, Ankara: Genelkurmay Yayınevi, 1978, s.492-494; İbrahim Yılmaz Çelik-Ahmet Aksın, *Tarihi Gerçeklerle Osmanlı-Yunan Harbi*, İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2007, s.188, 413-436.

¹¹⁶ *Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi*, III, 5, s.499-500.

¹¹⁷ Bayram Kodaman, *1897 Türk-Yunan Savaşı (Tesalya Tarihi)*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1993, s.97.

¹¹⁸ *Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi*, III, 5, s.500-502.

Alasonya yakınlarında geçen 1897 Osmanlı-Yunan Harbi, İbrahim Ethem Efendi'nin körpe dimağında ilk milli duyguların uyanmasını sağlamıştır.¹¹⁹ İşte küçük İbrahim Ethem Efendi, ilk eğitimini böyle bir ortamda almış ve muhtemeldir ki dedesinden birçok askerlik anısı ile zaferleri işiterek büyümüştür.

İbrahim Ethem Efendi, daha sonra Yunan ordularının Anadolu'yu işgali sırasında, her yönden işgal kuvvetleriyle çevrili olduğu halde, Yunan kuvvetlerine karşı Demirci Akıncılarının komutanı olarak mücadele ederken, Yunan Harbi'nin verdiği o müthiş özgüven ile “Çorbacı” diye hitap ettiği Yunan subay ve komutanlarının “*tek başına bir şey yapamazsın, teslim olmalısın*” tekliflerini elinin tersiyle iterken alaycı bir ifade ile “*dostum*” ifadesini kullanacaktır. Yine 1921 yılının Ekim ayı başında Yunan işgali tehlikesi üzerine Demirci'yi boşaltıp Simav'a yöneldiğinde, müfrezeleri için düşündüğü şu idi: “*Teselya'da Kösem nehrine döküldüğü, Dömeke'de tutundurmayıp Atina kapılarına tıktığı zelil düşmandan mı kaçıyordu?...Hayır!.. Asla!.. O yalnız talih-i makûsunun cezasını çekiyor, o üzerine çöken nuhusetten uzaklaşıyor, ondan silkinmek, ayağa kalkmak istiyordu. Ondan sonrası pek kolay idi.*”¹²⁰

İbrahim Ethem Efendi, Alasonya'da ilk mektep tahsilini tamamladıktan sonra Selanik Mekteb-i İdadi-i Mülkisi'ne başlamıştır.¹²¹

Mehmet Esat Serezli, anılarında İbrahim Ethem Efendi'nin, 1901'de “*Serez İdadisi*”ne girdiğini yazmakta¹²² ise de, İbrahim Ethem Efendi'nin kendi el yazısı ile kaleme aldığı tercüme-i hal varakasında 1901'de Selanik Mekteb-i İdadi-i Mülkisi'ne

---

¹¹⁹ Hemen hemen İbrahim Ethem ile yaşıt sayılabilecek, 1887 doğumlu Rahmi Apak, 1897 Osmanlı-Yunan Savaşı'nın üzerindeki bıraktığı etkiyi şöyle ifade eder: “*1897 (Osmanlı-Yunan) Savaşı'nda Teselya'da yaralanan Türk er ve subayları trenlerle Selânik'ten İstanbul'a nakledilirken, okuldan kaçıp yedi kilometre uzaktaki demiryolu istasyonuna onları görmeye gittik. Girit Adası için yapılan bu harbi kazanmıştık, fakat ne Girit'i ne de oranın Türklerini kurtaramamıştık. Bu Yunan harbi, körpe dimağlarımıza ilk milli duyguyu sokmuştu. Kasabanın tek sınıflı ilkokulunda, uzun değnekli sarıklı hoca bize moral gıda verecek vasıfta değildi. Lakin bu harp hakkındaki yazılar bize heyecanlar veriyordu. Mehmet Emin'in 'Ben bir Türk'üm, dinim cinsim uludur.. Sinem özüm ateş ile doludur' mısraını bilmeyen kasaba çocuğu yoktu.*” Bkz. Rahmi Apak, *Yetmişlik Bir Subayın Hatıraları*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1988, s.2.

¹²⁰ Akıncı, 2009, s.38-404.

¹²¹ Ali Rıza Hakses, *age*, s.194.

¹²² Mehmet Esat Serezli, *age*, s.167.

girdiği yazılıdır ve bunu geçerli kabul etmek doğru olacaktır.¹²³ Ali Rıza Haksess'in eserinde yer alan İbrahim Ethem Akıncı'ya ait özgeçmişte “*ortaokulu Serez*”de okuduğu iddia edilmekte¹²⁴ ise de, İbrahim Ethem Efendi'nin kendi el yazısı ile kaleme aldığı tercüme-i hal varakasında rüştiye (ortaokul) tahsili ile ilgili herhangi bir bilgi yazmamaktadır.¹²⁵ Ancak Selanik Mekteb-i İdadi-i Mülkisi¹²⁶, resmî ve leyli (yatılı) olup, Rüşdiye'yi de içine alan 7 yıllık bir idadi mektebidir.¹²⁷ Bu okul salnamelerde “mükemmel bir idadi” olarak tanımlanmaktadır.¹²⁸

Selanik Mekteb-i İdadi-i Mülkisi'nin ilk üç sınıfında; Dini İlimler ve Ahlak, Türkçe, Arapça, Farsça, Fransızca, Matematik (Hesap), Geometri (Hendese), Coğrafya, Tarih, Güzel yazı, Resim dersleri okutulmaktaydı.¹²⁹ İbrahim Ethem Efendi de bu derslere devam etmiştir.

Selanik Mekteb-i İdadi-i Mülkisi'ne 3 yıl devam ettikten sonra 1904'te Siroz Mekteb-i İdadi-i Mülkisi'ne nakil olmuştur.¹³⁰ İbrahim Ethem Efendi'nin Selanik'teki tahsili zorlu olmuştur. Her hafta sonu veya okul tatil olduğunda sürekli Menlik'e, çiftliğe gidip gelmek suretiyle okuluna devam etmiştir.¹³¹

Aile, İbrahim Ethem'in Siroz'a oranla Menlik'e-Biliçe'ye görece daha uzak bir şehir olan Selanik'te¹³² tahsiline devam etmesini istememiştir. Bu tutumun arkasında Osmanlı Rumeli'sinin üç vilayetinin karışık hali de yatmaktadır.

---

¹²³ “Tercüme-i hal varakası”, *İBA*, Dosya No: 435.

¹²⁴ Ali Rıza Haksess, *age*, s.194.

¹²⁵ “Tercüme-i hal varakası”, *İBA*, Dosya No: 435.

¹²⁶ Ali Rıza Haksess, *age*, s.194; Bayram Kodaman, *age*, s.119; Geçmişte Selanik idadisinin bulunduğu bina, bugün Aristoteles Üniversitesi rektörlüğü olmuştur. Hatta o mıntıkaya da İdadi denilmektedir. Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

¹²⁷ *Selanik Vilayeti Salnamesi 1324*, s.590; Selanik İdadisi 1886 yılında açılmıştır. Bkz. Bayram Kodaman, *age*, s.125; Yahya Akyüz, *age*, s.201.

¹²⁸ Bkz. *Selanik Vilayeti Salnamesi 1305*, s.164; *Selanik Vilayet Salnamesi 1325*, s.340-342, 586.

¹²⁹ Rüştiyelerin idadilerle birleştirilmesi ve öğretim süresini üç yıla indirilmesinden sonra, yani 1892'de ders programları yeniden ele alınmış ve üzerinde değişiklik yapılmıştır. Bkz. Bayram Kodaman, *age*, s.112, 131-132; Osman Ergin, *age*, s.907-911; Yahya Akyüz, *age*, s.202; Hasan Cicioğlu, *Türkiye Cumhuriyetinde İlk ve Ortaöğretim (Tarihi Gelişim)*, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 1985, s.13.

¹³⁰ Ali Rıza Haksess, *age*, s.194.

¹³¹ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

¹³² “*Karayolu ile Menlik-Siroz arası 48 km., Menlik-Selanik arası 143 km.dir.*” *Selanik Vilayeti Salnamesi 1324*, s.595, 614, 686-687.

İbrahim Ethem Efendi'yi, Selanik'ten sonra Siroz'da görüyoruz. Siroz, Biliçe köyünün ve Menlik kazasının bağlı olduğu sancak merkezidir. Ayrıca, Biliçe köyüne en yakın idadi bulunan yerleşim yeri Siroz'dur. O zamanlar Siroz, vilayet merkezine 18 saat uzaklığındadır. Siroz şehrinde 4.416 hane, 44 han, 2.124 dükkân, 36 mamur cami-i şerif, 15 tekke, 11 medrese, 14 Müslim ve 9 Gayrimüslim mektebi, 1 kütüphane, 21 kilise, 2 havra ve 25 ekmekçi fırını mevcuttur. Şehrin doğu tarafından Ahmetpaşa çayı geçer. Kemberbendi ve Kaynarca çeşmeleri şehrin su ihtiyacını temin etmektedir. Selanik-İstanbul demiryolu Siroz'dan geçmektedir. Bu da şehrin canlılık ve gelişimine büyük bir katkı sağlıyordu. Şehirde resmi yapılar olarak 1 depo ve 1 askeri hastane, 1 belediye hastanesi ve gayet büyük bir hükümet konağı, büyük bir kışla, karakollar vardır. Siroz'da her yıl 8 Şubat tarihinde başlayıp 22 gün süren “Keryan Panayırı” adıyla bir panayır kurulurdu. Bu panayır organizasyonları başta ekonomik olmak üzere sosyal ve kültürel büyük bir etkileşimi beraberinde getirirdi.¹³³ İbrahim Ethem Efendi bu hareketli şehirde pek çok sosyal olayı, siyasi gelişmelerin yansımasını, ekonomik faaliyetleri görme fırsatı bulmuştur.

İbrahim Ethem Akıncı, yıllar sonra Siroz'daki öğretmenleri bahsinde Siroz'da dersine giren pek çok öğretmeni¹³⁴ olmasına karşın Cafer Bey ve Hafız Mehmet Emin Bey'in isimlerini zikredecektir.¹³⁵

Siroz Mekteb-i İdadi-i Mülki Nehari İdadi kısmında, 4 ve 5.sınıf olmak üzere 2 yıl boyunca; Tecvit ile Kuran-ı Kerim Okuma, Dini İlimler ve Ahlak, Türkçe, Arapça, Farsça, Fransızca, Resim, Matematik (Hesap), Geometri (Hendese), Coğrafya, Tarih,

---

¹³³ 1889 yılında “Siroz'da 1 Mekteb-i İdadi, 1 Zükura Mahsus Mekteb-i Rüşdiye, 1 İnasa Mahsus Mekteb-i Rüşdiye, 10 İptidai Mektep” vardır. Bkz. *Selanik Vilayeti Salnamesi 1305*, s.164; *Selanik Vilayeti Salnamesi 1325*, s.340-342, 586. Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 tarihli görüşme.

¹³⁴ 1907 Yılında Selanik Mekteb-i İdadi-i Mülkiye öğretmenleri şunlardır: “*Fransızca ve Türkçe öğretmeni Mektep Müdürü Neşet Bey, Din Bilgisi ve Türkçe ve Tarih ve Coğrafya öğretmeni Müderris Abdullah Efendi, Güzel yazı öğretmeni Hakkı Efendi, Türkçe ve Farsça öğretmeni Tahir Efendi, Arapça ve Din Bilgisi ve Ahlak öğretmeni Mehmet Emin Efendi, Hesap ve Geometri ve Coğrafya öğretmeni Cafer Efendi, Ziraat Bilgisi öğretmeni Sami Bey, Resim öğretmeni Paskal Efendi, Bulgarca vekil öğretmeni Toma Efendi, Öğretmen yardımcısı-birinci gözetmen Ahmet Bican Efendi, Öğretmen yardımcısı-ikinci gözetmen İdris Bey.*” *Selanik Vilayeti Salnamesi 1325*, s.351-352.

¹³⁵ Ali Rıza Haksess, *age*, s.194-195.

Yazma (Kitabet), Tarım (Ziraat), Güzel yazı, Rumca ve Ermenice ve Bulgarca (Elsine) dersleri okutulmaktaydı.¹³⁶ İbrahim Ethem Efendi de bu derslere devam etmiştir.

İbrahim Ethem Efendi, 1904’de başladığı Siroz Mekteb-i İdadi-i Mülki’den 1906 yılında, okul birincisi olarak mezun olmuştur.¹³⁷ Diploma derecesi aliyyülala yani pekiyidir.¹³⁸ Bu okullardan mezun olanlar, Mekteb-i İptidailerde öğretmenlik yapmak ve Mekteb-i Sultanilere devam etmek hakkını elde ederlerdi.¹³⁹

Siroz’dan sonra, İbrahim Ethem Efendi’nin eğitimine Selanik’te devam edip etmemesi konusunda aile içerisinde bir tartışma yaşanmıştır. Baba Ali Ağa ile dede Süleyman Ağa, torun İbrahim Ethem Efendi’nin tahsil hayatı noktasında anlaşmazlığa düşmüşlerdir. Babası Ali Ağa, büyük oğlu İbrahim Ethem’i liseden sonra okutmak istememiştir. Çünkü edindiği bilgi ve tecrübeden, güç ve yeteneğinden çiftlik işlerinde yararlanmak düşüncesiyle işlerin başına geçsin istemiştir. Dede Süleyman Ağa ise, bu zeki ve yetenekli gencin mutlaka okuması gerektiğini, ileride büyük adam olacağını iddia etmiştir. Süleyman Ağa “*Hayır, okutacağım*” Ali Ağa “*Yok, işlerin başına geçsin*” şeklinde devam eden münakaşa nihayetinde Süleyman Ağa’nın “*Bu çocuk okumaya meraklı, istekli, liseyi birincilikle bitirdi. Ben, üzerime tekeffül ediyorum. Selanik’e gönderirsin. Benim evimde üniversite okuyacak, hukuk fakültesini bitirecek.*” kesin sözleriyle noktalandı.¹⁴⁰

Bu kesin tavırdan sonra İbrahim Ethem, Selanik Mekteb-i İdadi-i Mülki Leyli İdadi kısmında, 6 ve 7. Sınıfları okumuştur. 6. ve 7. Sınıflarda iki yıl boyunca; Dini İlimler ve Ahlak, Edebiyat, Resmî Yazışma Usulü (Kitabet-i Resmîye), Arapça Makina-Mekanik (Mihanik), Fransızca, Muhasebe-Defter Tutma Usulü (Usul-i defteri), Kanunlar (Kavanin), Cebir, Trigonometri (Müsellesat), Geometri (Hendese), Astronomi (Kozmoğrafya), Ekonomi (İlm-i Servet), Fizik, Kimya, Hikmet, (Tabiat-

---

¹³⁶ Bayram Kodaman, *age*, s.132-133; Yahya Akyüz, *age*, s.202; Hasan Cicioğlu, *age*, s.13-14; Osman Ergin, *age*, s.923-931.

¹³⁷ Mehmet Esat Serezli, *age*, s.167; Ali Rıza Hakses, *age*, s.194.

¹³⁸ *İBA*, Dosya No: 435.

¹³⁹ Hasan Cicioğlu, *age*, s.13-14.

¹⁴⁰ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

Eşya) Mevâlid, Sağlık Bilgisi (Hıfzısıhha), Coğrafya, Tarih, Güzel yazı, Resim, Matematik (Hesap), Tarım (Ziraat), Rumca, Ermenice ve Bulgarca (Elsine) dersleri okutulmaktaydı.¹⁴¹

Selanik Mekteb-i İdadi-i Mülkiye'nin eğitim-öğretim kadrosuna bakıldığında pek çok daldaki öğretmeninin görev yaptığı görülmektedir.¹⁴² Bu da göstermektedir ki okul iyi bir eğitim-öğretim sunmaktadır.

İbrahim Ethem Efendi, 1906'da başladığı Selanik Mekteb-i İdadi-i Mülki'den 1908 yılında mezun olmuştur.¹⁴³ Diploma derecesi aliyyülala yani pekiyidir.¹⁴⁴

İbrahim Ethem Akıncı, yıllar sonra Selanik'teki öğretmenleri bahsinde Selanik'te dersine giren pek çok öğretmeni olmasına karşın Şâir Cudi Efendi, Mithat Şükrü (Bleda) Bey, Recep Bey ve Müştak Lütfi (Gürsan) Bey'in isimlerini zikreder. ¹⁴⁵ Muallim Şâir Cudi¹⁴⁶ Efendi'yi üzerinde etkisi olan hocası olarak ifade

---

¹⁴¹ Bayram Kodaman, *age*, s.132-133; Yahya Akyüz, *age*, s.202; Hasan Cicioğlu, *age*, s.13-14; Osman Ergin, *age*, s.923-931.

¹⁴² 1906 Yılında Selanik Mekteb-i İdadi-i Mülkiye öğretmenleri şunlardır: Tarih ve Türkçe öğretmeni; Mektep Müdürü Ömer Lütfi Efendi, Dini İlimler ve Ahlak ile Farsça öğretmeni; Müdür Yardımcısı Said Efendi, Diğer Geometri öğretmeni; Kâtip ve Satın Alma Memuru, Vekil Öğretmen Burhaneddin Efendi, Arapça ve Yazma (Kitabet) öğretmeni; Cudi Efendi, Ekonomi (İlm-i Servet) ve Resmî Yazışma Usulü (Kitabet-i Resmîyye) öğretmeni; Adil Bey, Türkçe ve Coğrafya ile Farsça öğretmeni; İsmail Hakkı Efendi, Türkçe öğretmeni; Mehmet Nuri Efendi, Dini İlimler öğretmeni; Yardımcı Öğretmen İsmail Şaban Efendi, Astronomi ve Geometri öğretmeni; Midhat Bey, Fransızca ve Coğrafya öğretmeni; Azaros Efendi, Fransızca öğretmeni; Serab Efendi, Coğrafya ve Matematik (Hesap) ile Cebir öğretmeni; Müştak Lütfi Efendi, Bulgarca öğretmeni; Hüsnü Naim Efendi, Türkçe Yazı (Hatt-ı Türki) öğretmeni; Mehmet Naci Efendi, Rumca öğretmeni; Jan Efendi, Muhasebe-Defter Tutma Usulü (Usul-i defteri) öğretmeni; Hikmet Bey, Resim öğretmeni; Yüzbaşı Ziya Efendi, Ziraat Bilgisi öğretmeni; İhsan Efendi, Felsefe (Hikmet) ve Kimya ve Tabiat-Eşya (Mevalid) ile Mekanik (Mihanik) öğretmeni; Abdullah Efendi, Coğrafya ve Kanunlar (Kavanin) öğretmeni; Rıza Efendi, Jimnastik öğretmeni; MilatsuVinçentso. Bkz. *Selanik Vilayeti Salnamesi 1324*, s.236-237.

¹⁴³ Mehmet Esat Serezli, *age*, s.167; Ali Rıza Haksess, *age*, s.194.

¹⁴⁴ *İBA*, Dosya No: 435.

¹⁴⁵ Ali Rıza Haksess, *age*, s.194-195.

¹⁴⁶ Cudi Efendi veya Muallim İbrahim Cudi. Son asır şairliği ve Türkçe Edebiyat muallimliği ile meşhur olmuş bir zattır. İbrahim Cudi Efendi, Hüseyin Efendi isminde birinin oğludur. Merzifon'da 1850 yılında doğmuştur. İki yaşında iken babası Hüseyin Efendi'yi kaybetmiştir. Merzifon'da ilk mektepte ve rüştiyede, daha sonra medresede okumuş, hafızlığa çalışmış, 1874'te İstanbul'a gelmiş ve yine tahsil etmekte iken müsabaka ile Beşiktaş Askeri Rüştiyesi Türkçe hocası olmuş, o zamanlar İstanbul'da çıkan Teavünü Aklam isimli bir risaledeki değerli yazılarıyla tanınmaya başlamıştır. Ondandır Selanik Terakki Mektebi'nde, Selanik İdadisi'nde muallimlik etmiştir. 1908 İnkılâbından sonra açılan Mebusan Meclisi'nde Amasya Mebusluğuna, 1917'de Isparta Mebusluğuna seçilerek, İstanbul Meclis-i Mebusan'ının feshine kadar mebusluk etmiştir. Aynı zamanda Mercan İdadisi'nde ve Gelenbevi Lisesi'nde edebiyat ve felsefe muallimliği yapmıştır. 1921'de emekli olarak İstanbul'da Yeşilköy'deki

eden Ali Canip Yöntem, “münzevi, vakur, hayatında kimseye minnet etmemiş, talihine kanaatkâr, kendi halinde, bazen bir kıraathanenin köşesine çekilip, etrafına toplanan eski talebesi ile hasbıhal edip, onlara Arap, Acem ve Türk şair ve ediplerinin menkıbelerini anlatan bir zat” olarak tanımlar¹⁴⁷ ki bu özellikler İbrahim Ethem Akıncı'nın hayatında da öne çıkan özelliklerdir.

İbrahim Ethem Efendi, Demirci Akıncıları olarak basılan, ancak İstiklal Savaşı yıllarında tuttuğu günlüklerinde, olayların akışını anlatırken sık sık Abdülhak Hamid, Aşık Paşa, Emin Bülend, İbrahim Şinasi, İbn-i Kemal, Leskofçalı Galip, Mehmet Akif, Naci, Nakşî-i Akkirmânî, Pertev Paşa, Rezaizade Mahmut Ekrem, Reşit Paşa, Tevfik Fikret ve diğerlerinin dörtlüklerine yer vermektedir¹⁴⁸. Bu durum onun hayatında Türk edebiyatının, özellikle divan edebiyatının önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir. Oğlu Turhan Doğan Akıncı'ya göre o bir “şair”dir.¹⁴⁹

Sonradan İttihat ve Terakki Cemiyeti adını alacak olan Osmanlı Hürriyet Cemiyeti'nin kurucularından¹⁵⁰ olan Mithat Şükrü (Bleda) İttihatçı ve devrimci düşüncelere sahip bir kişiliktir.¹⁵¹ Avrupalı devletlerin Osmanlı imparatorluğunun

---

evine çekilmiştir. İbrahim Cudi Efendi gerek divan edebiyatı tarzında, gerek gerek hece vezni ile açık Türkçe ile pek güzel ve kuvvetli manzumeler yazmıştır. Arapça ve Acemceye o lisanla şiirler söyleyecek derecede vakıf olduğu gibi, Fransızcaya da aşına idi. Ahlak ve faziletle hürmet görmüş ve birçok talebe yetiştirmiş muhterem bir muallimdi. Şiirleri kitap şeklinde basılmamıştır. Yalnız muasır şairlerimiz adıyla İsmail Hakkı Bey'in 1895 yılında yayınladığı bir kitapta Muallim Cudi Efendi'nin yirmi altı sayfa tutan müntehap şiirleri münderiçtir ki üstatça olan bu yazılar Muallim Cudi merhumun her yolda ve açık Türkçe ile başarılı şiir söylediğini gösterir. Bunlar arasında Kudumiye isimli manzumesi pek meşhurdur. Muallim Cudi, 1932 yılında vefat etmiştir. Trabzonlu İbrahim Cudi (1863-1926) ile karıştırılmaması gerekir. İbrahim Alâettin [Gövsâ], *Meşhur Adamlar Ansiklopedisi Hayatları-Eserleri*, Cilt I, İstanbul: [byy], 1933-1935, s.262-263.

¹⁴⁷ <http://www.ege-edebiyat.org/docs/544.pdf> Erişim Tarihi:01.09.2014

¹⁴⁸ Akıncı, 2009, s.1-404.

¹⁴⁹ Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

¹⁵⁰ “1906 yılının Eylül ayında Selanik'teki on arkadaş Mithat Şükrü'nün (Bleda) evindeki bir toplantının sonunda, Osmanlı Hürriyet Cemiyetini kurdular. Bu on kişi, Bursalı Tahir, Selanik Askeri Rüştiyesi Fransızca öğretmeni Yüzbaşı Naki (Yücekök), Selanik Posta ve Telgraf Başmüdürlüğü Tahrirat Kalemi Başkâtibi Talat, Selanik Maarif Muhasebecisi-Selanik eşrafından-Selanik İdadi öğretmeni Mithat Şükrü (Bleda), Selanikli bir genç ve sonra İzmir Valisi Rahmi, Yüzbaşı Ömer Naci, Müşiriyet Yaveri Kâzım Nami (Duru), Mülazım İsmail Canbolat, Hakkı Baha, Edip Servet (Tör). Bu kişiler sonradan Merkez-i Umumi adını alacak olan Heyet-i Âliye olarak seçildiler.” Sina Akşin, *Jön Türkler ve İttihat ve Terakki*, Ankara: İmge Kitabevi, 2001, s.87.

¹⁵¹ “1874-1957 yılları arasında yaşamıştır. İttihatçı politikacı. İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin iç grubunda çok önemli bir yeri olmuştur. Selanik Maarif Müdürlüğü'nde muhasebeci. Sonradan İttihat ve Terakki Cemiyeti olan Osmanlı Hürriyet Cemiyeti'nin kurucusu (1906). Devrimci çalışmaları yüzünden

parçalanması fikirlerine ve bu fikre hizmet eden Balkan milletlerinin ayrılıkçı eylemlerine karşı ittihat, birlik ve bütünlük düşüncesinin önde gelen isimlerinden olan Mithat Şükrü Bleda, İbrahim Ethem Akıncı'nın da siyasi düşüncesinde derin izler bırakmıştır.

Müştak Lütfi (Gürsan)¹⁵² Bey'in idarecilik anlayışı, İbrahim Ethem Akıncı'nın da idarecilik anlayışında izler bırakmıştır. Müştak Bey, eğitim-öğretim, bayındırlık işlerine büyük önem veren bir idarecidir.¹⁵³ Öğrencisi İbrahim Ethem Efendi de ileride idari görevinde onu örnek olarak izleyecektir.

İbrahim Ethem Efendi, anadili Türkçe dışında, aldığı ortaokul ve lise eğitimleri neticesinde Fransızca ve Bulgarca'yı konuşup yazabilmekte, Rumca'yı ise sadece konuşabilmektedir. Ayrıca Arapça ve Fransıza da bilmektedir.¹⁵⁴

İbrahim Ethem Efendi, ilk ve orta öğrenimini farklı yerleşim yerlerinde tamamlamıştır. Bunun nedeni Süleyman Ağa'nın torununa yönelik beklenti ve yönlendirmeleridir.¹⁵⁵ Gerçekten de İbrahim Ethem Efendi'nin tahsil hayatında, belki sosyal hayatında, bir Osmanlı subayı olan Süleyman Ağa'nın görev ve ikamet yerlerinin, arkadaş çevresinin etkisi olduğu söylenebilir.

Akıncı ailesine göre: “*İbrahim Ethem Efendi, Selanik'te okurken, dedesinin yanında ikamet etti.*¹⁵⁶ *Dede Süleyman Ağa'nın Selanik'te hem evi hem de bir*

Avrupa'ya kaçmak zorunda kalmış, Cemiyet'in Cenevre kolunda çalışmıştır. Devrimden sonra Serez (1908), Drama (1912) ve Burdur (1916 ara seçimleri) mebusu, İttihat ve Terakki Merkez Komitesi sürekli üyesi ve Kâtib-i Umumi (1917-1918).” Feroz Ahmad, İttihat ve Terakki 1908-1914, İstanbul: Kaynak Yayınları, 1995, s.221.

¹⁵² Müştak Lütfi Gürsan, Mehmet Beyin oğlu olarak 1880 tarihinde doğmuştur. Fen ilimleri uzmanıdır. Yüksek Muallim Mektebinden mezun olmuştur. İzmir Maarif Müdürlüğü, Muğla Mutasarrıflığı, Manisa, Kastamonu ve Adana valilikleri görevinde bulunmuştur. Özellikle Muğla'da pek çok kamu binası, çeşme, yol ve köprü yaptırmıştır. Emekli olunca İzmir'e yerleşmiştir. Fikret, Canan, Hikmet adlı çocukları vardır. Ali Rıza Hakses, *age*, s.180. Selanik Mekteb-i İdadi-i Mülkiye'de Coğrafya ve Matematik (Hesap) ile Cebir öğretmenliği yapmıştır. *Selanik Vilayeti Salnamesi 1324*, s.236-237.

¹⁵³ Kürşat Ekrem Uykucu eserinde Muğla'daki Cumhuriyet devri (1923-1968) eğitim faaliyetlerinin Vali Müştak Lütfi Bey ile başladığını belirtir. Bkz. Kürşat Ekrem Uykucu, *age*, s.126-127.

¹⁵⁴ İBA, Dosya No: 435; “Babam Bulgarca, Rumca bilirdi. Fransızca bilip bilmediğini bilmiyorum.” Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

¹⁵⁵ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme. Gerçi Turhan Doğan Akıncı bu yazıhanenin İbrahim Ethem Efendi üniversite yıllarında tutulmuş olduğunu ifade etmektedir. Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

¹⁵⁶ Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 tarihli görüşme.

yazıhanesi vardı. Yazıhanesinin arkasında perde ile ayrılan bir bölüm bulunuyordu. Yazıhane odasının arkasındaki bu odada, o sıralarda yeni oluşan İttihat ve Terakki Partisi'nin gizli toplantıları yapılırdı. Bu toplantılar Cemiyetin oluşum toplantılarıydı. Hatta Cemiyet, İbrahim Ethem'i haber getirip götürmek için görevlendiriyordu. Mustafa Kemal de o zaman yüzbaşı olarak Selanik'te görevli olup, Süleyman Ağa'nın yazıhanesindeki toplantılara katılırdı. Süleyman Ağa'nın, Mustafa Kemal ile önceden tanışıklığı vardı. Süleyman Ağa, meslektaşı Mustafa Kemal ile İbrahim Ethem Efendi'yi o zaman tanıştırdı.” Akıncı ailesine göre İbrahim Ethem ile Mustafa Kemal'in tanışıklığı Selanik'tendir.¹⁵⁷

Bu bilgidен hareketle ve İbrahim Ethem Efendi'nin 1906 yılında Selanik'te eğitim-öğretime başladığını dikkate alarak, İttihat ve Terakki varlığını 28 Mayıs 1908 tarihinde duyurduğuna¹⁵⁸ göre, adı geçen gizli Cemiyet toplantıları 1906-1908 yılları arasındaki dönemde gerçekleşmiştir. Bu tarihte Selanik İdadisi öğrencisi olan İbrahim Ethem Efendi de bu gizli siyasi oluşumdan etkilenmiştir.

20. yüzyıl başlarına gelindiğinde Makedonya, adeta patlamaya hazır bir barut fiçisi gibidir. İşte böyle bir ortamda, İbrahim Ethem Efendi'nin okulun tatil olduğu zamanlarda, hafta sonlarında Selanik'ten Menlik'e ve köyündeki baba ocağı çiftliğe güvenli bir şekilde ulaşması sorun olmuştur. Çünkü tam da bu bölge ve bu güzergâh, meşhur komitacıların, ünlü çetelerin her türlü insanlık dışı katliam ve facialarını gerçekleştirdikleri eylem alanıdır. İbrahim Ethem Efendi'nin Selanik'ten güvenli bir şekilde baba ocağına nakli meselesi dayıları vasıtasıyla çözülebilmıştır. Selanik'te Süleyman Ağa tarafından korunup, kollanan ve sahiplenilen İbrahim Ethem Efendi, her hafta sonu Selanik'ten trene bindirilir, Siroz istasyonunda tepeden tırnağa silahlı iki dayısı tarafından karşılanır ve karayolu ile Menlik üzerinden Biliçe köyündeki çiftliğe götürülürdü.¹⁵⁹

---

¹⁵⁷ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

¹⁵⁸ Sina Akşin, *age*, s.107.

¹⁵⁹ Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

Burhan Cahit Akıncı'nın ifadesine göre;¹⁶⁰ İbrahim Ethem Efendi, Selanik İdadisi'nden mezun olduktan sonra mühendislik tahsili yapmak istemiştir. Hatta İstanbul'a gitmiş ve mühendislik mektebine kaydolmuştur.¹⁶¹ Ancak daha birinci sınıfta iken okuldan ayrılmak zorunda kalarak ve Selanik'e geri dönmüştür. İbrahim Ethem'in İstanbul'dan ayrılmak zorunda kalışını Burhan Cahit Akıncı şöyle anlatmaktadır: *“Babam birinci sınıfta okurken, bir kısım öğrenciler padişaha karşı kazan kaldırır. Bu kişiler babamın asker arkadaşlarıdır. Babam da onların içindedir. Orada padişaha karşı nümayiş yaparlar. Daha sonra zaptiyeler isyan eden öğrencileri birer birer yakalamaya başlarlar. Yakaladıklarını mahkeme huzuruna çıkarırlar. Babam da yakalanabileceğini anlar ve kaçar. İstanbul'dan Selanik'e gelir. Selanik'te Hukuk Fakültesi'ne girer. Bu Mühendis Mektebi'ndeki nümayiş olayını kimse bilmez. Bana bunu kendisi anlattı. Yani İstanbul Üniversitesi'nde kazan kaldıranlardan birisidir.”*¹⁶²

İbrahim Ethem Efendi'nin mühendislik eğitimi alma isteğinin altında yatan neden, ailenin geçmişten gelen tüfekçi sanatı ve mesleği ile olan ilgisini ve muhtemelen bu konuda eğitilmiş aile bireylerine duyulan ihtiyaç göz önüne alınarak kararlaştırılmış olduğunu akla getirmektedir. Ayrıca yüksek matematik bilgisinin seviyesi de mühendislik tercihinin yönelmesinde etkili olmuştur.

Bu kısa İstanbul eğitim-öğretim serüveninden sonra İbrahim Ethem Efendi, Selanik'e dedesinin yanına dönerek hukuk eğitimine başlamıştır. 1908'de Darülfünun-u Osmanî Selanik Hukuk Şubesi'ne kaydolmuştur.¹⁶³ İbrahim Ethem Akıncı bu okulu

---

¹⁶⁰ Burhan Cahit Akıncı: *“Babam Selanik Hukuk'a girmeden önce mühendislik tahsili yapmak istemiş. Bu nedenle İstanbul'a gelmiş. İstanbul Üniversitesi Mühendislik Mektebine girmiş.”* demektedir. Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 ve 23.10.2012 tarihli görüşme.

¹⁶¹ Burhan Cahit Akıncı'nın zikrettiği okul, Mülkiye Mühendis Mektebi olmalıdır. Mülkiye Mühendis Mektebi, Hendese-i Mülkiye Mektebi adıyla 1884 yılında mülkiye mühendisi yetiştirmek üzere açılmıştır. İlk açıldığında 7 yıl olan eğitim süresi sonra 4 yıl yapılmıştır. II. Meşrutiyet'e kadar Mühendishâne-i Berrî-i Hümayûn'a bağlı askeri idare tarafından idare edilen okul, II. Meşrutiyet'in ilanından sonra Nafia Nezareti'ne bağlanmış ve Mühendis Mektebi adını almıştır. Osman Ergin, *age*, s.1151-1161; Öğrenciler II. Meşrutiyet'in ilanı ile sivil bir okul haline dönüşen Mühendis Mektebi'ne ilerleyen yıllarda büyük rağbet göstermiştir. Osman Ergin, *age*, s.1160-1161. İbrahim Ethem Efendi de aynı gerekçelerle bu okula yönelmiş olmalıdır.

¹⁶² Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 ve 23.10.2012 tarihli görüşme.

¹⁶³ İBA, Dosya No: 435; Mehmet Esat Serezli, *age*, s.167; Ali Rıza Haksas, *age*, s.194; Kürşat Ekrem Uykucu, *age*, s.114.

“*Selanik Üniversitesi Hukuk Fakültesi*” olarak zikretmektedir.¹⁶⁴ Bu farklı adlandırmalar, hukuk eğitimi için 1908-1912 yılları arasının bir geçiş dönemi olmasından kaynaklanmaktadır.¹⁶⁵ Doğrusu Osmanlı Üniversitesi Selanik Hukuk Fakültesi’dir.

Selanik Hukuk Fakültesi’nde¹⁶⁶ birinci sene şu dersler okutulurdu: Mecelle, Ceza Kanunu, Devletler Hukuku, İdare Hukuku, Nikâh, Hukuka Giriş. İkinci Sene: Mecelle, Vesaya ve Feraiz (Miras Hukuku), İdare Hukuku, Devletler Hukuku, Ceza Muhakemeleri Usulü. Üçüncü Sene: Mecelle, Usul-i fıkıh, Hukuk Muhakemeleri Usulü, Vakıf Hukuku, Uhud, Ceza Kanunu, Kara Ticaret Hukuku. Dördüncü Sene: Tanzim-i İlamat-ı Hukukiye, Tanzim-i İlamat-ı Cezaiye, Arazi Kanunu, Usul-i fıkıh, Kitabüddiyyat, Deniz Ticaret Hukuku, Mukayese-i Kavanin.¹⁶⁷

Selanik Hukuk Mektebi Müdürü Azmi Bey, mektebin belli başlı müderrislerinden Manyasizade Refik Bey¹⁶⁸ ve Gümrük Müdürü Hacı Adil Bey İttihat ve Terakki Cemiyeti üyesi idiler. Bu kişilerin en temel hareket noktası, Abdülhamit rejimine, mutlakiyete ve Saray’daki yozlaşmaya karşı olmak idi.¹⁶⁹ Fakültedeki bu ortam, hukuk mektebi öğrencilerinden biri olan İbrahim Ethem Efendi’yi de etkilenmiştir. Ayrıca askeri öğrencilerin, hukuk öğrencilerinin hürriyet fikri etrafındaki

---

¹⁶⁴ Ali Rıza Haksess, *age*, s.194.

¹⁶⁵ İkinci Meşrutiyet ile birlikte, 1880’de açılan Mekteb-i Hukuk-ı Şahane, 1900’de yeniden açılan Darülfünun-ı Şahane’nin bir şubesine dönüştürülmeye çalışılmaktadır. Özellikle Maarif Nazırı Emrullah Efendi, Darülfünun’da köklü reformlar yapmak istiyordu. Nitekim 1912’de Darülfünun İlahiyat, Edebiyat, Fen, Tıp, Hukuk olmak üzere 5 fakülteye ayrılmış oldu. Yahya Akyüz, *age*, s.206, 236-237.

¹⁶⁶ İstanbul’daki hukuk mektebinin talebi karşılayamaması nedeniyle Selanik, Bağdat, Konya’da hukuk mektebi açılması kararlaştırılmıştır. Selanik Hukuk Mektebi, Rumeli kıtası için 1907 yılında açılmıştır. Osman Ergin, *age*, s.1116.

¹⁶⁷ Osman Ergin, *age*, s.1111-1112; Mehmed Nazım, *Mekteb-i Hukuk Günlerim*, Yay. Haz. Ali Adem Yörük, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 2012, s.XXX, 142-143; Akıncı ailesinin, İbrahim Ethem Akıncı’nın Hukuk Fakültesi dersleri ve notları hakkında bilgileri bulunmamaktadır. Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

¹⁶⁸ Avukat Manyasizade Refik Bey, faal ve nüfuzlu bir İttihatçı olup, sonradan Kamil Paşa kabinesinde Adliye Nazırlığı yapmıştır. Feroz Ahmad, *İttihat ve Terakki*, s.15; Ahmet Bedevi Kuran, *İnkılap Tarihimiz ve Jön Türkler*, İstanbul: Kaynak Yayınları, s.313.

¹⁶⁹ Feroz Ahmad, *İttihat ve Terakki*, s.15-18. Soluk ışıkların aydınlattığı, parlak taşlı arnavut kaldırımlı sokak ve caddeleri ile Selanik’te Kule Kahveleri semti, Beyaz Kule, Yonyo Birahanesi, Hıfzı Beyin Yazıhanesi, Beşçınar ve öteki yerler dikbaşı ihtilalcilerin toplanma mekânlarıdır. Bkz. Taylan Sorgun, *İttihat ve Terakki Devlet Kavgası*, İstanbul: Beyaz Balina Yayınları, 2001, s.42-46, 53

konuşma ve tartışmaları, Bulgar, Yunan, Sırp, Arnavut komitacı ve çeteci asilerin Müslüman Türklere karşı faaliyetleri, yabancı devlet temsilcilerinin müdahaleleri de zihin dünyasını şekillendirmiştir. Onun düşüncelerindeki Abdülhamit rejimine, mutlakiyete ve Saray'daki yozlaşmaya karşı olmak düşüncesini, işte bu ortamda aramak gerekir.

İbrahim Ethem Efendi, Hukuk mektebinde aktif bir öğrencilik hayatı geçirmiştir. İçişleri Bakanlığı arşivindeki şahsi dosyasındaki tercüme-i halde gayrı resmi bir hizmet olarak nitelediği Selanik Hukuk Fakültesi Derneği Genel Sekreterliği görevinde bulunması, bu duruma bir örnek olarak verilebilir.¹⁷⁰

İbrahim Ethem Efendi, 1908 yılında girdiği Selanik Hukuk Mektebi'nden dört yıl sonra 15 Temmuz 1912 tarihinde mezun olmuştur. Diploma mezuniyet derecesi aliyyülala yani pekiyidir.¹⁷¹ Ancak bu Şahadetnamesi de Balkan muharebesinde zayi olmuştur. Tekrar oluşturulan Selanik Hukuk Mektebi şahadetnamesi sureti, İçişleri Bakanlığı Arşivi'ndeki şahsi dosyasında mevcuttur.¹⁷² (Belge 1b) Bazı kaynaklarda “*İstanbul Hukuk Mektebi*” mezunu olduğu belirtilmekte¹⁷³ ise de bu yanlış bir bilgi olup Selanik Hukuk Mektebi'nden mezun olmuştur. Başka bir kaynakta ise “*Selanik Hukuk Mektebi'nden 1916 (1332)'da mezun oldu.*” ifadesi yer almakta ise de bu da doğru değildir.¹⁷⁴

---

¹⁷⁰ “Tercüme-i hal varakası”, *İBA*, Dosya No: 435.

¹⁷¹ Hukuk Fakültesi Şahadetnamesi *İBA*, Dosya No: 435; Mehmet Esat Serezli, *age*, s.167; Ali Rıza Haksess, *age*, s.194; Kürşat Ekrem Uykucu, *age*, s.114.

¹⁷² *İBA*, Dosya No: 435.

¹⁷³ Zekeriya Özdemir'in “Bidagiç” adlı eserinin 116. Sayfasında kaynak belirtmeksizin “*İstanbul Hukuk Mektebi mezunudur.*” denmektedir. Bkz. Zekeriya Özdemir, *Bigadiç*, Ankara: Karşı Matbaası, 1993, s.116. Ayrıca yine Zekeriya Özdemir'in “Balıkesir Bölgesi'nde Milli Mücadele Önderleri” adlı eserinin 193.sayfasında bu kez kaynak göstererek “*Daha sonra İstanbul'a gelerek Hukuk Mektebi'ni bitiren İbrahim Ethem Bey*” denilmektedir. Bkz. Zekeriya Özdemir, *Balıkesir Bölgesi'nde Milli Mücadele Önderleri*, Balıkesir: Taner Ofset, 1998, s.193. Zekeriya Özdemir bilginin alıntı yeri olarak Hikmet Adın, *Tarih, Coğrafya ve Sosyolojik Yönden Balya, Ilıca, Şamlı Yöreleri*, Balıkesir: Uğur Ofset Matbaa, 1991, s.246'yı göstermektedir. Gerçekten de Hikmet Adın'ın eserinde kaynak göstererek “*Daha sonra İstanbul'a gelerek Hukuk Mektebi'ni bitiren İbrahim Ethem Bey*” bilgisi aynen yer almaktadır. Hikmet Adın ise bilginin alıntı yeri olarak Balıkesir İl Yıllığını ve Aydın Ayhan kaynak kişisini göstermektedir. Balıkesir İl Yıllığında böyle bir bilgi bulunmadığına göre bu bilgi yanlışlığı kaynak kişiden kaynaklanmıştır.

¹⁷⁴ Ali Galip Baltaoğlu, *Atatürk Dönemi Valileri (29 Ekim 1923-10 Kasım 1938)*, Ankara: Ocak Yarınları, 1998, s.337.

Ayrıca Burhan Cahit Akıncı'nın özel arşivinde bulunan ve ailece "*İbrahim Ethem Akıncı'nın Hukuk Fakültesi Diploması*"¹⁷⁵ diye takdim edilen Osmanlı Türkçesi bir belge vardır. Bu belge tarafımdan transkript edildiğinde bir diploma belgesi olmadığı Avukatlık ruhsatnamesi olduğu görülmüştür. (Belge 2a ve Belge 2b)

İbrahim Ethem Akıncı'nın uzmanlık alanı hukuk ve idareciliktir.¹⁷⁶

İbrahim Ethem Efendi'nin özellikle Selanik Hukuk Fakültesi yıllarında tanıştığı arkadaşları ile daha sonra da yolları kesişecektir. Bu açıdan arkadaşlarını zikretmek onu tanımak, tanımlamak açısından bizlere fikir vermektedir. Bu arkadaşlarından bazıları Münir Kocaçıtak¹⁷⁷, Refik Şevket İnce¹⁷⁸, Fevzi Beler¹⁷⁹, M. Zekeriya Sertel'dir.¹⁸⁰

---

¹⁷⁵ İbrahim Ethem Akıncı'nın Hukuk Fakültesi diplomasının, Burhan Cahit Akıncı'nın İstanbul'daki evinde, evinin duvarında asılı olduğu ifade edilmiştir. Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; "Babamın hukuk diploması ağabeyimin evinde asılıdır." Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

¹⁷⁶ Ali Rıza Hakses, *age*, s.194; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

¹⁷⁷ Münir Kocaçıtak, Selanik doğumludur. 1915 yılında Askeri Hâkim olarak orduya katılmıştır. Türk İstiklal Harbi'nde Yüzbaşı ve Binbaşı rütbesiyle yer almış olup Terfi veya Takdirname ile taltif edilen subaylar arasında bulunmaktadır. 12. Kolordu, Güney Cephesi, Batı Anadolu Menzili, 5. Süvari Kolordusu Adli Müşavirliklerinde bulunmuştur. 1951'de Korgeneral rütbesi ile emekli oldu. Nusret Baycan, "Türk İstiklal Harbi'nde Terfi veya Takdirname ile Taltif Edilen Subaylar", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, Cilt: IX, Kasım 1992, Sayı: 25, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1993, ss.127-280, s.272; "Emekli Askeri Yargıtay Başsavcısı ve Korgeneral Münir Kocaçıtak, *Orduda lakabı Münir Ağa'dır. Babamın Hukuk Fakültesinden arkadaşıdır. Ben Münir Bey ile Ankara'da tanıştım. Ziyarete giderdim, babamın selamını götürürdüm. Çok samimi arkadaşıydı.*" Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme; "Münir Paşa'nın oğlu Şahin, Tıp fakültesinden sınıf arkadaşım. Ankara'da Bahçelievler'de evlerimiz komşu idi. Sonra babası ile tanıştırdı. Münir Paşa, babam ile Selanik Hukuk'ta sınıf arkadaşı olduğunu, babamın iman dolu milliyetperver bir adam olduğunu ve çok samimi olduklarını söylemişti. Bir de sert mizaçlı bir insan olan Münir Paşa, o sırada iktidarda bulunan Menderes hükümetini de ağır bir şekilde eleştirmişti." Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

¹⁷⁸ Refik Şevket İnce, Mustafa Şevket Bey ve Ümmü Gülsüm Hanım'ın oğlu olup 1884 Balızade/Midilli doğumludur. Selanik Hukuk Mektebi'nden mezundur. Birinci Dünya Savaşı'nda 21.Kolordu Adli Müşaviri, serbest avukatlık yapmıştır. I. Dönem Saruhan, IV., V., VI. Ve IX. Dönem Manisa Milletvekili, Kastamonu İstiklal Mahkemesi Başkanı, IX. Dönem Anayasa Komisyonu Başkanı, 3.İcra Vekilleri Heyetinde Adliye Vekili, 19.Hükümet Milli Savunma Bakanı, 20.Dönem Devlet Bakanı. Evli ve 3 çocuk sahibi olup 24.04.1955 tarihinde vefat etmiştir. http://www.tbmm.gov.tr/TBMM_Album/Cilt2/index.html Erişim Tarihi: 21.01.2015. "Babam Ankara'ya gittiğinde Refik Şevket İnce ile görüşürdü.." Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012, 22.06.2014 tarihli görüşme ve "Ben Ankara'da hukukta talebe iken babam beni Refik Şevket İnce'nin yanına yollardı." Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

¹⁷⁹ "Fevzi Beler, babamın Selanik'ten hem hemşerisi hem de Selanik Hukuk Fakültesinden arkadaşıdır. Avukattır. Babamın tavsiyesi ile William Giraud'nun sahibi olduğu Şark Halı Kumpanyası adli şirketin önce avukatı (hukuk müşaviri) sonra zenginleşip ortağı olmuştur. İstiklal Harbi'nden sonra, babam Ayyalık'a tayin olmuş. İzmir'deki akrabaları ya da tanıdığı arkadaşları 'Bir buçuk iki yıl düşmanla

O dönemde Selanik¹⁸¹, vilayet merkezi ve Devlet-i Âli Osman'ın İstanbul'dan sonra en büyük şehirlerinden biridir. Selanik bir liman kentidir. Bir ucunda liman, diğerinde de Beyaz Kule'nin bulunduğu oteller, modern evler, ambarlar ve depolar bulunan rıhtım boyunca gürültüleri gece geç saatlere kadar dinmeyen kafeler, kabareler, bira bahçeleri ve müzikholler vardı. 1894'ten itibaren atlı tramvaylar yolcuları gardan, Beyaz Kule'nin bitişiğinde yapılan bahçe ve restorana taşıyordu. Sabri Paşa Vali Konağı'ndan rıhtıma kadar giden ana alışveriş caddesini bizzat açtı. Sabri Paşa Caddesi adı verilen cadde, iki dünya arasındaki sınırı işaretliyordu. Bir tarafta tam bir Osmanlı şehri görünümündeki Türk ve Müslüman mahalleleri, diğer taraf da kapitalist gücün muazzam anıtlarıyla simgelenen şehrin Avrupalı görüntüsünü oluşturuyordu.¹⁸²

1907 yılında Selanik'te resmi okullar olarak Mekteb-i Hukuk, İdadi-i Mülki ve Rüşdiye-i Mülki, İnas Rüşdiye Mektebi, Darümuallimin-i İptidai, Selanik Hamdiye Ziraat-ı Ameliyat Mektebi ve Nümune Çiftliği, Mekteb-i İdadi ve Rüşdi-i Askeri, Selanik Hamidiye Mekteb-i Sanayi, özel okullar olarak da Mekteb-i Feyziye, Ticaret Mektebi, Yedigöller Terakki Mektebi, Leyli ve Nehari Ticaret Mektebi, Müslümanlara ait özel rüşdiye ve iptidai mektepleri ile Gayrimüslimlere ait özel idadi, rüşdiye ve iptidai

---

mücadele ettin, çok sıkıntı çektin, Şark Halı Kumpanyası itimada şayan iyi bir avukat arıyor. Avukat olmak ister misin? Çok iyi maaşı var.' diye teklifte bulunmuşlar. Babam da 'Ben İstiklal Harbi'ni geçirdim. Madalyam var. Devlete çok borcum var. Olmaz. Ben katiyetle memuriyetten ayrılamam. Kaymakamlığı bırakmam.' demiş. Bunu üzerine birini tavsiye etmesini istemişle babam da 'Fevzi Bey, çok dürüst, namuslu bir arkadaşımızdır' deyince Fevzi Bey'i işe almışlar. Babam: 'Eğer ben o işi kabul etseydim. Şimdi milyoner olacaktım.' derdi." Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

¹⁸⁰ Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 tarihli görüşme.

¹⁸¹ Selanik, 1900'de 23 kazası, 16 nahiyesi ve 1860 köyü bulunan bir vilayettir. 1906/1907'de Selanik vilayeti, Selanik, Siroz ve Drama sancaklarından oluşmaktaydı. Vilayette Müslüman, Rum, Ermeni, Bulgar, Ulah, Rum Katolik, Ermeni Katolik, Protestan, Latin, Süryani, Yahudi, Çingene ve Yabancı Uyuşuklar olmak üzere toplam 921.359 nüfus yaşamaktaydı. Nüfusun en kalabalık kesimini Müslümanlar, Rumlar ve Bulgarlar oluşturmaktaydı. Vilayet genelinde 218.429 Müslüman Kadın ve 201.175 Müslüman Erkek olmak üzere toplam 419.604 Müslüman yaşamaktadır ki toplam nüfusun %50'sine yakını oluşturmaktadır. Vilayetin en kalabalık sancağı merkez Selanik Sancağı'dır. Bkz. Kemal H. Karpat, *age*, s.346-347, 428.

¹⁸² Mark Mazower, *Selanik Hayaletler Şehri Hıristiyanlar, Müslümanlar ve Yahudiler 1430-1950*, Çev. Gül Çağalı Güven, İstanbul: Alfa Yayınları, 2013, s.320-322.

mektepleri, Jandarma mektepleri ve pek çok sıbyan mektebi ile medrese bulunmaktaydı.¹⁸³

İbrahim Ethem Efendi, 1906-1912 yılları arasındaki altı yıl boyunca imparatorluğun başkentten sonra en fazla ekonomik büyüklüğe sahip kenti ve Makedonya'nın kalbi olan bu canlı, hareketli şehirde, pek çok siyasal, ekonomik, kültürel ve sosyal gelişmenin tanığı olmuştur.

Henüz lise mezunu bir genç olan İbrahim Ethem Efendi, bu şehirde, Temmuz 1908'de Jön Türk devriminin başında Olympos Oteli'nin ilk katından atılan nutukları dinlemek için toplanan kalabalıklara¹⁸⁴ ve imparatorluğun parçalanmaması için yapılanlara bizzat tanık olmuştu.

Osmanlı ülkesi, Meşrutiyet'in ilanını müteakip Kanun-u Esasi'nin ilanı ve Mebusan Meclisi'nin açılabilmesi için 1908 yılında seçim sürecine girmiştir. Özgürlüğe, eşitliğe, adalete ve kardeşliğe inanmış İttihatçıların vatandaşlık anlayışı, bir ülke içinde yaşayan insanların ırk, din ve etnik kimliklerine göre ayrı ayrı sınıflandırılmasını kaldıramıyordu. Modernliği temsil eden İttihat ve Terakki Cemiyeti ile gelenekselliği temsil eden etnik, ulusal ve dinsel güçler arasındaki mücadele, eski rejimin düşmesi ve yeni rejimin 1908 yazında kurulmasıyla başlamış oldu. Bir tarafta İttihat ve Terakki Cemiyeti, diğer tarafta Makedonya'daki bütün Hıristiyan cemaatler (Rumlar, Bulgarlar, Ulahlar, Arnavutlar vs.) vardı. İttihat ve Terakki Cemiyeti, 6 Ekimde seçim programını kamuoyuna sundu. İttihatçı adayların çoğu Müslüman Türklerden oluşuyordu. İttihat ve Terakki Cemiyeti, aday seçimlerinin öncelikle yetenek ve karakteri dikkate alınarak yapılması konusunda hiçbir ödün vermiyordu. Kasım ayının sonuna gelindiğinde imparatorluğun Rumeli vilayetlerinde seçilen Türk mebusların büyük çoğunluğu ya doğrudan İttihat ve Terakki Cemiyeti üyesi ya da Cemiyet'in desteklediği adaylardır. İttihat ve Terakki Cemiyeti Rumeli vilayetlerinin birçok bölgesinde zafer elde etmişti. Selanik Vilayeti'nin Siroz Sancağı'ndan Midhat

---

¹⁸³ *Selanik Vilayet Salnamesi 1325*, s. 460-525.

¹⁸⁴ Mark Mazower, *age*, s.321.

Şükrü (Bleda) mebus seçilmişti.¹⁸⁵ Bu sonuç, inandığı bir siyasi düşüncenin zaferi olması hasebiyle genç İbrahim Ethem Efendi'yi de ziyadesiyle memnun etmiş olmalıdır. Genç İbrahim Ethem, 1908 seçimlerinde henüz 19 yaşında olduğu için seçmen değildir.¹⁸⁶

İlan edilen Meşrutiyet'i korumak üzere 19 Ekim 1908 tarihinde Selanik'ten İstanbul'a getirilen 3. Ordu'ya mensup avcı taburları ile bir kısım birlikler, 13 Nisan 1909 gece yarısından itibaren Ayasofya'daki Meclis-i Mebusan önünde “Şeriat isteriz” diye toplanıp ayaklandılar.¹⁸⁷

31 Mart Ayaklanması başladığında İbrahim Ethem Efendi, Selanik Hukuk Fakültesi ikinci sınıf talebesidir.

İsyan, Meşrutiyet yönetimine karşı yapılmıştır.¹⁸⁸ İsyanı bastırmak ve suçlulara hak ettikleri cezaları vermek üzere kurulan Hareket Ordusu, bir tümen kurulumunda olup savaş düzeni ve komutanları, 15 Nisan 1909 günü yayınlanan bir genelge ile belirlenmiştir. Buna göre Komutan Tümgeneral Hüseyin Hüsnü Paşa, Hareket Ordusu Kurmay Başkanları Kurmay Yüzbaşı Mustafa Kemal, Kurmay Yüzbaşı Sami ve Kurmay Yüzbaşı İzzettin Beylerdir. Tümene bağlı 2 tugay, 5 alay ve topçu birliği, makineli tüfek bölüğü ile jandarma birlikleri bulunmaktaydı. Ordunun mevcudu 5.000 kişidir.¹⁸⁹

Selanik Hukuk Mektebi öğrencisi, 20 yaşındaki genç İbrahim Ethem Efendi, Meşrutiyetin kolay kazanılmadığını bilen bir aydın olarak, isyancılara karşı çıkmak ve Meşrutiyet yönetimini, Meclisi ve Saray'ı korumak için Hareket Ordusu'na gönüllü yazılmıştır. İbrahim Ethem'in Hareket Ordusu'na gönüllü yazılmasında Mustafa

---

¹⁸⁵ Aykut Kansu, *1908 Devrimi*, İstanbul: İletişim Yayınları, 2001, s.219, 221-223, 226-277, 289-290, 321, 388.

¹⁸⁶ Fevzi Demir, *Osmanlı Devleti'nde II.Meşrutiyet Dönemi Meclis-i Mebusan Seçimleri 1908-1914*, Ankara: İmge Kitabevi, 2007, s.50-57.

¹⁸⁷ Faik Reşit Unat, *İkinci Meşrutiyetin İlanı ve Otuzbir Mart Hadisesi II.Abdülhamit'in Son Mabeyn Başkatibi Ali Cevat Bey'in Fezlekesi*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1991, s.183.

¹⁸⁸ Feroz Ahmad, *İttihatçılıktan Kemalizme*, Çev. Fatmagül Berktaş, İstanbul: Kaynak Yayınları, 1996, s.147-148.

¹⁸⁹ Teoman Alpaslan, *31 Mart Ayaklanması Yüz Yılda Ne Değişti?*, İstanbul: Kumsaati Yayınları, 2011, s.347-353.

Kemal'in,¹⁹⁰ Selanik Hukuk Fakültesi idareci ve öğretmenleri ile öğrencilerinin de etkisi söz konusudur.¹⁹¹

Hareket Ordusu, Selanik'ten İstanbul'a trenle Çatalca üzerinden nakledilmiştir. Ordu 19 Nisan 1909 tarihinde Hadımköy'de karargâh kurmuştur. Ordu İstanbul'a girmeye hazırlanırken, 21 Nisan'da, Selanik'te bulunan 3. Ordu Komutanı ve Hareket Ordusu Genel Komutanı Mahmut Şevket Paşa, Hareket Ordusunu yeniden düzenlemiştir. Meclis-i Mebusan ve Saray'a bilgi verilerek 23 Nisan 1909 Cuma günü Hareket Ordusu 25 tabur, 12 bölük, 8 batarya ve gönüllü kıtalarında 935 subay, 3.312 at, 48 top ve 8 makineli tüfek ve 29.000 askerden oluşan kuvvetiyle İstanbul'a girmiştir. Hareket Ordusu birliklerince Davutpaşa Kışlası, Fatih, Beyazıt, Edinekapı, Zincirlikuyu, Nişantaşı, Fatih, Babıali, Topkapı, Beyoğlu, Taksim Kışlası, Taşkışla, Maçka Kışlası, Yıldız, Harbiye Mektebi, Yedikule, Sarayburnu, Ahırkapı, Topkapı Sarayı, Şehremini, Aksaray, Divanyolu, Ayasofya Meydanı mütemadiyen asilerden temizlenmiştir.¹⁹²

İbrahim Ethem Efendi, İstanbul'a gönüllü olarak Hareket Ordusu'na bağlı XVIII. Nişancı taburuyla gelmiştir.¹⁹³ İbrahim Ethem Efendi, Taşkışla'da ve Yıldız sarayında yapılan çatışmalarından¹⁹⁴ bahsettiğine göre Hareket Ordusu'nun Taşkışla

---

¹⁹⁰ Burhan Cahit Akıncı 31 Mart Vakası ile ilgili babasından şu bilgileri işittiğini ifade etmektedir: “Selanik'te Hareket Ordusu hazırlık yaparken, Mustafa Kemal üniversitede talebe olan babamı çağırtmış. Babam; ‘Mustafa Kemal beni çağırdı, ben de gittim,’ derdi. Babam; ‘Hareket Ordusu Kurmay Başkanı Mustafa Kemal, talebeler arasından bizzat gönüllü topluyordu. Gönüllü toplarken memleketlerine dikkat ediliyordu. İstanbullu talebeler gönüllü taburlarına kabul edilmiyorlardı. İstanbullu talebeler padişahın hemşerileri diye alınmıyorlardı. Abdülhamit'in hışmından kaçıp Selanik'e, Makedonya'ya sığınmış İstanbullu talebeler vardı. Selaniklileri alıyorlardı, ben de kabul edildim.’ derdi. Hareket Ordusu isyanı bastırmak üzere Selanik'ten İstanbul'a demiryolu güzergâhıyla ile gitti. Babam Mustafa Kemal ile aynı vagona seyahat ettiğini söylerdi. Trende “**Kimdir onlar kimdir onlar! Hareket Ordusu Hareket Ordusu!**” diye marş söyleyerek gitmişler. Babam, Abdülhamit tahttan indirilirken gazete muhabiri olarak orada ben de vardım. Abdülhamit'i orada gördüm, tahttan indirilişini gördüm, derdi.” Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme

¹⁹¹ Hareket Ordusu'na Hukuk Fakültesi hocalarının da katılımı söz konusudur. Çünkü İbrahim Ethem Akıncı “**Bizlerin yanında fakültemizin profesörleri, müderrisleri de Hareket Ordusu'na gönüllü yazıldılar. İstanbul'a bizimle birlikte geldiler, çatışmalara da katıldılar.**” demiştir. Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 tarihli görüşme.

¹⁹² Teoman Alpaslan, *age*, s.353-374.

¹⁹³ Baki Vandemir, *age*, s.1.

¹⁹⁴ İbrahim Ethem Akıncı “**İstanbul'a trenle gittik. Taşkışla'da toplandık. Oradan Yıldız Sarayı'na doğru atışlar yapılıyordu. Saray'dan da Taşkışla'ya. Subaylar aman başımızı çıkarmayın Arnavut**

bölgesindeki birlikleri içerisinde yer almıştır. Taşkışla'yı kuşatan askerlerin başında Kurmay Binbaşı Enver Bey bulunmaktadır. Ayrıca Hareket Ordusu'na en çok direnen kışla, Taşkışla olmuştur. Buradaki askerler avcı taburu askerleridir. Çünkü Taşkışla daha önce Selanik'ten Meşrutiyet'i korumak üzere İstanbul'a getirilen avcı taburlarının bulunduğu kışladır.¹⁹⁵

İbrahim Ethem Efendi İstanbul'da, 27 Nisan 1909 Salı günü Abdülhamit'in tahttan indirilmesi olayına da şahit olmuştur.¹⁹⁶

1.4.Balkan Savaşları ve Göç

Ekim 1912'de Balkanlarda savaş başladığında, Osmanlı Devleti'nin Trakya'da Şark (Doğu) Ordusu (I.Ordu) ve Makedonya'da Garp (Batı) Ordusu (II.Ordu) bulunuyordu. Ekim ayı ortalarına gelindiğinde Osmanlı Devleti, Karadağ, Bulgaristan, Sırbistan ve Yunanistan ile harbe tutuşmuştu.¹⁹⁷

Doğu ve Batı orduları, Başkomutan Vekili sıfatıyla Nazım Paşa komutasına verildi.¹⁹⁸ Batı Ordusu Komutanı Ali Rıza Paşa idi. Sırp cephesi kuvvetlerine karşı Halepli Zeki Paşa komutasındaki Vardar ordusu, Bulgar cephesi kuvvetlerine karşı Ali Nadir Paşa komutasındaki Ustruma kolordusu, Yunan cephesi kuvvetlerine karşı Hasan Tahsin Paşa komutasındaki mürettep 8.kolordu ile Esat Paşa komutasındaki bağımsız Yanya Kolordusu ve Karadağ cephesi kuvvetlerine karşı Mahmut Hayret Paşa komutasındaki İşkodra ve İpek kuvvetlerinden oluşmaktaydı.¹⁹⁹

Karargâhı Selanik'te bulunan Batı ordusu büyük kısmı ile Koçana, Komanova, Üsküp, Manastır bölgelerinde bulunmakta ve kuvvetlerinin hemen hemen yarısını da

---

nişancıları var, alınızdan vururlar, diye bize sıkı sıkıya tembihleyip uyardılar. Nitekim bizimle birlikte gelen hocalardan biri alından vuruldu. Biz de başımızı çıkaramıyorduk.” demiştir. Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 tarihli görüşme.

¹⁹⁵ Teoman Alpaslan, *age*, s.371-372; Faik Reşit Unat, *age*, s.172.

¹⁹⁶ Teoman Alpaslan, *age*, s.387-391; Faik Reşit Unat, *age*, s.81-87; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 tarihli görüşme.

¹⁹⁷ İsmet Görgülü, *On Yıllık Harbin Kadrosu 1912-1922 Balkan-Birinci Dünya ve İstiklal Harbi*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1993, s.11-13.

¹⁹⁸ İsmet Görgülü, *age*, s.17.

¹⁹⁹ İsmet Görgülü, *age*, s.36-42.

tali cephelere bağlamış bulunmaktaydı.²⁰⁰ Bu ordu 18 Ekim 1912'den 14 Nisan 1913 tarihine değin Balkan savaşları içerisinde yer almıştır.²⁰¹

Balkan savaşları başladığında, İbrahim Ethem Efendi, Hukuk Fakültesi'nden mezun olalı üç ay olmuş, çiçeği burnunda bir hukukçu idi. Diğer taraftan dedesi Süleyman Ağa'nın hanesinde Selanik'te ikamet ediyordu ve geleceğe dair pek çok planlar yapıyordu.

Vatanperverlik duyguları kabarmış olan İbrahim Ethem Efendi²⁰² Balkan Harbi'ne katılmak istemiş ve Balkan Harbi'ne Ali Nadir Paşa komutasındaki Ustruma²⁰³ Kolordusu'na gazete muhabiri²⁰⁴ sıfatıyla katılmıştır. Gazeteci olarak savaşın her anını takip etmiştir.²⁰⁵

Batı Ordusunun bir parçası olan ve merkezi Siroz'da bulunan Ustruma kolordusunda, 14 Ekim 1912 tarihi itibariyle; Galip Paşa komutasındaki 14. Tümen (40, 41 ve 42. Piyade alayları) ve Naci Paşa komutasındaki Siroz Redif Tümeni (Siroz, Ustrumca ve Avrethisar Redif ayaları) ve Nevrekop Müfrezesi ile 19 Mustahfiz taburu ve diğer birlikler bulunmaktadır. Kolordunun mevcudu 19.065'dir.²⁰⁶

---

²⁰⁰ *Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi*, III, 1, s.86-87; İsmet Görgülü, *age*, s.11-13, 17.

²⁰¹ İsmet Görgülü, *age*, s.36.

²⁰² “*Babam '80.000 kişilik Osmanlı Ordusu 20.000 kişilik başıbozuk bir orduya yenildi' der, Bulgar, Yunan, Sırp ve Karadağ Birleşik Ordularını küçümserdi.*” Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme

²⁰³ Mehmet Esat Serezli'nin anılarında Ustrumca Kolordusu diye de geçmektedir. Mehmet Esat Serezli, *age*, s.168.

²⁰⁴ “*Savaşa gazete muhabiri olarak iştirak edenler, hem savaşa katılmış, hem de yazı yazarmış. Bu gazete muhabirleri için “Gözü kara adam” derdi babam. Rumeli'de Rumlarla (Yunanlılarla) ve Bulgarlarla harp etmişler.*” Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı “*Babam Balkan Harbinde Tasvir-i Efkâr gazetesinde Harp Muhabirliği yaptı diye biliyordum. Ben Rumili gazetesi muhabirliğini duymamıştım. Babamın hatıratında okudum.*” demektedir. Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

²⁰⁵ “*Babam, 'komutanlar, paşalar kıfayetsizdi ve rüşvet alıyorlardı' derdi.*” Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme

²⁰⁶ 14. Tümen karargâhı Siroz'da; 14. Tümene bağlı 40. Piyade Alayı Siroz'da, 41. Piyade Alayı Nevrekop Müfrezesi emrinde olup Nevrekop Demirhisar arasında yürüyüşte ve 42. Piyade Alayı Cumaibala'da. Siroz Redif Tümeni karargâhı Marikostina'da; Tümene bağlı Siroz Redif Alayı ve 2.Makineli Tüfek Bölüğü Marikostina'da, Menlik Taburu Kresne Boğazı'nda, Ustrumca Redif Alayı Ustrumca'da (Osmaniye Tabusu Osmaniye'de) ve Avrethisar Redif Alayı Demiryolu korumasında. Nevrekop Müfrezesi Komutanlığı Nevrekop'ta (Nevrekop Redif Taburlarından biri Devlen'de diğeri Razlık'ta konuşlanmıştır. Kolorduya bağlı birliklerden 25. Süvari Alayı ve 14. Topçu Alayı Siroz'da, 6. Dağ Topçu Taburundan bir batarya Cumaibala'da bir batarya Nevrekop'ta. 19 Mustahfiz taburu

Ustruma Kolordusu'nun görevi; Bulgar ordusunun sınır boyu olan Yakorit, Dospat, Razlık, Cumaibala, Timraş-Paşmaklı, Devlen, Nevrekop bölgelerinden yapacağı taarruzla Batı Rumeli'yi başkente bağlayan Selanik-İstanbul demiryolu hattının herhangi bir noktasını ele geçirmesine engel olmaktı. Mesta-Karasu nehrinin iki tarafından Nevrekop-Siroz yönüne veya Cumaibala üzerinden Ustruma (Ustruma-Karasu) nehri boyunca güneye doğru yönelecek bir düşman taarruzu, Ustruma Kolordusunun Kresne Boğazı-Demirhisar-Petriç bölgesindeki yığınağını tehlikeye düşürmüş olacağı için bunu önlemek, gerektiğinde Dospat-Razlık-Cumaibala arasındaki bölgeyi savunmak için taarruz etmek ile görevli idi.²⁰⁷ Bu görevleri ile kolordu aynı zamanda İbrahim Ethem Efendi'nin doğup büyüdüğü yerleri de içine alan Osmanlı topraklarını Bulgar ve Sırp müttefik kuvvetlerine karşı savunmak üzere oluşturulmuştu.

Batı Ordusu Komutanı Ali Rıza Paşa ve kurmay heyetinin yaptığı plana göre iç asayişini sağlamak üzere silah altına alınan mustahfaz taburları, düşman çetelerinin saldırılarına, karşı taarruz ile cevap verecekler, içeride köprü, telgraf hatları ve demiryollarını koruyacaklardır. Buldukları kasabaların asayişini sağlamakla görevlendirilecekler, bölgelerindeki redif taburları merkezinde kalan heyet tarafından iâşe edileceklerdir.²⁰⁸ Bunlardan biri olan Menlik mustahfiz taburu Kresne Boğazını savunmakla görevlendirilmişti.²⁰⁹

18 Ekim 1912 günü, Bulgar (7.Rila) tümeni genel bir taarruza kalkmıştır. Tümenin ana kısmı olan 2.Tugayı Ustruma Kolordusunun Cumaibalâ'daki 42. Alayı'na saldırmıştır. Bu sırada 3. Tugayı da Razlık yönünde ilerlemekteydi. Saldırı karşısında tutunamayan 42. Alay perişan bir halde geri çekilmiştir. 19 Ekim günü Cumaibala

---

Nevrekop'ta 3, Devlen'de 4, Razlık'ta 2, Dospat, Siroz, Nikrita, Demirhisar, Menlik, Ustrumca, Petriç, Osmaniye, Doyran ve Avrethisar'da (Kılıkış'ta) birer tabur olarak konuşlanmıştır. *Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi*, III, 1, s.111-112.

²⁰⁷ *Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi*, III, 1, s.314-315.

²⁰⁸ Fevzi Çakmak, *Batı Rumeli'yi Nasıl Kaybettik? Garbî Rumeli'nin Sûret-i Ziyâ ve Balkan Harbi'nde Garp Cephesi*, Yay. Haz. Ahmet Tetik, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2012, s.37-, 47-48.

²⁰⁹ *Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi*, III, 1, s.87.

Bulgarların eline düşmüştür.²¹⁰ 42. Alayın Simitli (Seymenli) güneyinde de tutunamayıp Kresne köprüsüne geldiği 21 Ekim günü, Ustruma Kolordusu Kresne Boğazını Menlik, Nekrita, Demirhisar, Siroz redif taburları ve 25. Süvari alayının 1., 2., 3. Bölükleri, 40. Piyade Alayı, 14. Topçu Alayı ile tutmuştur.²¹¹ Ustruma Kolordusu 25-26 Ekim 1912 tarihlerinde yapılan Simitli Muharebesi ile Bulgar ilerleyişini durdurarak ileri harekâta başlamış, ancak mürettep 8.Kolrodunun bozguna uğrayarak Selanik'e doğru çekilmeye başlaması üzerine Batı Ordusunca, Ustruma Kolordusunun ileri harekât öncesi konumuna yani Demirhisar'a çekilmelerinin emredilmeleri üzerine 27 Ekim 1912'de 14.Tümen Kresne Boğazından Marikostina'ya çekilmiştir.²¹² Bu çekilme üzerine Bulgar tümeninin tali kuvvetleri Cumaibalâ-Kresne-Demirhisar ve Nevrekop-Siroz doğrultularında taarruzunu sürdürmüş ve siyasi hedefi olan Selanik'e yönelmiştir.²¹³ İbrahim Ethem Efendi'nin dünyaya geldiği Biliçe köyünden de geçen Sofya-Dupniça-Cumaibala- Kresne Boğazı-Siroz-Selanik karayolu, o zamanın en elverişli yol olma özelliğine sahiptir. Bu nedenle Bulgar ordularının bir kısmı bu yoldan inerek Selanik'e ulaşması mümkün olmuştur.²¹⁴

Ustruma Kolordusunun hiç hesapta olamayan bu geri çekilişi, bölgede yoğun olarak bulunan Müslüman Türk ahali için son derece dramatik sonuçlar doğurmuştur. Birlikler geri çekilirken düşmanın kullanmasını engellemek için Kresne ve Salih Ağa köprülerini tahrip etmişler, ordu Demirhisar istasyonuna çekilirken bütün Müslüman halk da beraberinde göç etmek zorunda kalmıştır.²¹⁵

---

²¹⁰ Fevzi Çakmak, *age*, s.251-252; *Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi*, III, 1, s.316-322.

²¹¹ *Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi*, III, 1, s.321-322.

²¹² Fevzi Çakmak, *age*, s.254-262.

²¹³ *Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi*, III, 1, *age*, s.87; İsmet Görgülü, *age*, s.14.

²¹⁴ *Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi*, III, 1, *age*, s.18, 249-266 ve Kroki No:30.

²¹⁵ Ustruma Kolordusu Komutanlığı, karargâhı, Siroz ve 14. Tümeni ile 28 Ekimde Demirhisar'da toplandı. 14. Tümen 8.Kolordu emrine verildiği için Demirhisar-Siroz hattında Bulgarlara karşı sadece Siroz Redif Tümeni kalmıştır. Tümen Kasım ayı başında Siroz'da tutunmaya çalışmışsa da bazı birliklerinin Drama'ya gönderilmesi üzerine çekilmeye mecbur kalmıştır. 5 Kasımda Demirhisar'daki Siroz Redif Tümeni ile irtibat kesilmiştir. Ustruma Kolordusunun son kısımları 7 Kasımda Siroz'dan çekilmiş ve 10 Kasım 1912 sabahına kadar Selanik'e ulaşmışlardır. Oysa 8. Kolordu Komutanı Hasan Tahsin Paşa 9-10 Kasım 1912 gecesi Selanik'i Yunanlılar teslim etmiş bulunmaktadır. *Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi*, III, 1, *age*, s.261-262, 329-343.

Ustruma kolordusu Siroz ve Selanik yönünde geri çekilmeye başlayıp, Menlik kazası dâhilinde Bulgar istila ve işgal tehlikesi belirince, buralardaki Müslüman Türkler gibi İbrahim Ethem Efendi'nin ailesi de doğup büyüdüğü bu yerleri bırakıp, kolorduyla birlikte akın akın vilayet merkezi olan Selanik'e göç eden kitlelere katılmışlardır.²¹⁶

Bu göç yolculuğunda İbrahim Ethem Efendi'nin ailesi, Biliçe köyündeki çiftliklerini öylece bırakıp ayrılmak zorunda kalmışlardır. Köy, ölüm tehlikesi nedeniyle adeta kaçarcasına terk edilmiştir. Yanlarına taşınabilir birkaç parça eşya, bohçalar ve bavullar alabilmişlerdir.²¹⁷ Bu hazin göç; İsmail Bilgin'in *Elveda Balkanlar* adlı eserinde durumu ve dramı şöyle dile getirmektedir: “...Doğup büyüdüğü köyü, yüzme öğrenip balık tuttıkları dereleri terk ettiler. Tarlalarını, mallarını, evlerini, hayvanlarını satmak zorunda kaldılar. Bulgarlar bunları ucuz bir şekilde satın aldılar. Köy, kasaba ve şehirler artık Bulgarlarındı. Türk köylüleri sadece arabalarını, ineklerini, öküzlerini ve atlarını satmamışlardı. Çıkacakları yolculuk için bu hayvanlara ihtiyaç vardı. Göçe hazırlanan bu insanlarda yurtlarından ayrılacak olmanın acısı vardı. Kimsenin ağzını bıçak açmıyordu. Eşyalar toplanırken dudaklar kıpır kıpırdı, duaya duruyordu. Gönüllerdeki yangın durmadan büyüyordu. Yanlarına yol boyunca yetecek kadar yiyecek, kap kacak ve biraz giyim eşyası alıp at, eşek, katır gibi binek hayvanlarıyla veyahut inek, öküz veya atlarla çekilen arabalarıyla yola çıktılar. Köyden ayrılırken çığlıklar, hıçkırıklar, feryatlar birbirine karıştı. Konvoy köyden ayrılırken, erkekler ve kadınlar sık sık arkalarına dönüp, bugüne dek havasını soludukları, suyunu içtikleri köylerine son bir defa baktılar. Bakışlarında her şey vardı; hüznün, acı, hatıra ve hasret.”²¹⁸

Bu göç bir yandan oldukça zor şartlar altında diğer taraftan da ani olmuştur. Akıncı ailesinin ifadelerine göre; bu karmaşa ve felaket günlerinde Süleyman Ağa, oğlu Ali Ağa, kadınlar, İbrahim Ethem Efendi ve gençler, çocuklar, diğer aile büyükleri ve

---

²¹⁶ H. Yıldırım Ağanoğlu, *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Balkanlar'ın Makûs Talihi Göç*, İstanbul: Kum Saati Yayınları, 2011, s.61-95.

²¹⁷ “Babam: “Balkan harbinden sonra artık yurtlarımız Osmanlı Devleti'nden de koptuğuna göre orada yaşarsak bizi öldüreceklerdi. Göçtük” derdi.” Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

²¹⁸ İsmail Bilgin, *Elveda Balkanlar Unutulan Vatan*, İstanbul: Timaş Yayınları, 2011, s.24-27.

yaşlılar Selanik'te toplanmışlar ve karar vermişlerdir. Aldıkları bu karar Selanik'ten ayrılmak yönünde olmuştur. Selanik'ten vapurla, hatta vapurun da güvertesinde yapılan bir seyahat ile İstanbul'a gelmişlerdir. İstanbul'a ulaştırabildikleri tüm sermayeleri yanlarında taşıyabildikleri bavul ve bohçalar olmuştur.²¹⁹ Turhan Doğan Akıncı'ya göre Selanik'in kaybı, Süleyman Ağa'nın çok ağrına gitmiştir. Süleyman Ağa, tabii asker adam "*Bir tek kurşun atmadan Selanik'i verdik*" diye hayıflanmıştır.²²⁰ Kemal Tüfekçioğlu'ndan naklen; aile efradı "*Haydi düşman geliyor, vapurla gidiyoruz.*" demişler de eski bir asker olan Süleyman Ağa "*Selanik'ten ayrılmam!*" diye tutturmuş da zorla götürmeye çalışırken evinin kapı tokmağı elinde kalmış.²²¹

Bu anlatılanlara göre aile, Selanik'in Yunan ve Bulgar ordularınca işgali olan 9-10 Kasım 1912 tarihinden evvel, vapurla, yanlarında taşınabilir varlıklardan oluşan eşya ve nakit para-ziynet eşyaları olarak, bütün bir aile Rumeli'den ayrılmış ve İstanbul'a göç etmiştir.²²²

Mehmet Esat Serezli, anılarında İbrahim Ethem Efendi'nin, Ustruma Kolordusunun Demirhisar yoluyla Selanik'e geri çekilmesi ve o havalinin tamamıyla Bulgarlar tarafından istila ve işgal edilmesi sırasında Siroz'a girerek bir müddet Siroz'da gizlendiğini yazmaktadır.²²³ Bu durumda, İbrahim Ethem Efendi dışındaki aile

---

²¹⁹ Buhran Cahit Akıncı "*Varlıklı bir insan olan dedem Ali Ağa'nın bir teneke dolusu altını vardı. Bu serveti babam ile birlikte, daha sonra almak üzere bir yere gömdüler. Selanik'ten gemiye bindiklerinde yanlarında sadece bavulları vardı.*" diye anlatmaktadır. Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

²²⁰ Turhan Doğan Akıncı, büyük dedesinin bu tespitine "*Çünkü biliyorsunuz Selanik kumandanı bir tek kurşun atmadan Selanik'i düşmana teslim etmiştir.*" diyerek aynen katılmaktadır. Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 tarihli görüşme.

²²¹ "*Kemal Tüfekçioğlu amcamın anlattıkları*" Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

²²² "*Babam göçü anlatmadı, babamdan işitmedim. Önce İstanbul'a geldiklerini bilmiyorum. Kemal Tüfekçioğlu amcam, Balkan Harbi neticesinde Menlik, Serez, Selanik tüm Rumeli elden çıkınca ailenin (Süleyman Ağa ve hanımı, Ali Ağa ve hanımı, çocuklar, torunlar ve akrabalar olarak) 25-30 kişi, belki daha fazla, aile kalabalıkmiş, Selanik'ten vapurla Bandırma'ya, Bandırma'dan Balıkesir'in Balya kazasının Kocapınar köyüne yerleştirildiğini anlatmıştı. Eğer İstanbul'a geldiler ise belki de Ahmet Münir Bey'in yanında kalmışlardır. Çünkü Kemal Tüfekçioğlu amcamdan Sultanahmet'te bir ev varmış diye bir söylenti işittim. Ancak içeriğini hiç bilmiyorum.*" Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme; Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; ; İBA, Dosya No: 435.

²²³ Mehmet Esat Serezli, *age*, s.168.

üyelerinin Selanik'ten İstanbul'a göç ettiğini ancak İbrahim Ethem Efendi'nin Rumeli'de kaldığını düşünmek doğru olacaktır.

Bulgar 7. Rila Tümeni'nin 2. Tugayı, Kresne'den çıkıp 4 Kasım'da Petriç'e girdi. 3. Tugay da 1 Kasım günü Nevrekop çarpışmasıyla Nevrekop'u ele geçirdikten sonra, 2 Kasım günü Ropel Geçidi'nde Siroz Redif Alayı'nı sürüp geçidi işgal etti. Ardından Bulgar 2. ve 3. tugayları ortaklaşa 7. Rila Tümeni'nin emrinde 5 Kasım 1912 tarihinde Siroz'a girdiler.²²⁴

İbrahim Ethem Efendi, Bulgar ordusunun işgal ettiği Siroz'da, Kasım 1912'den Temmuz 1913'e²²⁵ kadar yaklaşık 9 ay boyunca gizlenmiş olmalıdır. 3 Aralık 1912'de Osmanlı Devleti ile Bulgaristan arasında 3 Şubat 1913'e kadar sürecek ateşkes yapılması, 17 Aralık 1912 ile 13 Ocak 1913 tarihleri arasında Londra Konferansı'nın toplanmış ve barış görüşmelerinin yapılıyor olması, ardından 22 Ocak 1913'te Londra Barış Antlaşması'nın imzalanması, 30 Mayıs 1913'te Londra'da Balkan Barış Antlaşmasının başlaması, Siroz bölgesinde çatışma olmaması gibi durumlar Temmuz 1913'e²²⁶ değin Siroz'da gizlenebilmesini olanaklı kılmıştır.

26/29 Haziran 1913'te Bulgarların Sırp ve Yunanlılara taarruzuyla II. Balkan Savaşı başlamıştır. (Harita 3). General Nikola İvanov komutasındaki Bulgar kuvvetleri Siroz üzerinden Selanik'i ele geçirmek üzere taarruza geçip Nigrita'da Yunanlılarla

---

²²⁴ Fevzi Çakmak, *age*, s.356-357.

²²⁵ Siroz 5 Kasım 1912, Selanik 9 Kasım 1912'de Yunan ve Bulgar ordularına teslim olmuştur. 3 Aralık 1912 gecesi Osmanlı Devleti ile Sırbistan-Bulgaristan-Karadağ arasında ateşkes varıldı ancak ateşkes Yunanlıların ateşkesi kabul etmemesi ve İşkodra'ya resmen bildirilemediği için muharebe sürmesi nedeniyle uygulanamadı. 17 Aralık 1912 tarihinde toplanan Londra Konferansı, Avrupalı devletlerin de istediği biçimde Edirne'nin Bulgarlara bırakılmasını onaylamış, Kamil Paşa hükümeti bu şartlar çerçevesinde barışı imzalamak üzere bulunduğu sırada, 23 Ocak 1913'te Babıâli olayı ve hükümet değişimi meydana gelmişti. Sadrazam ve Harbiye Nazırı Mahmut Şevket Paşa, bu şartları reddedip milli şeref ve Edirne'nin kurtarılması gayesini takip ettiğinden dolayı, Londra Konferansı 13 Ocak 1913'te dağıldı. 3 Şubat'ta muharebe yeniden başladı. Ahmet Halaçoğlu, *Balkan Harbi Sırasında Rumeli'den Türk Göçleri (1912-1913)*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1995, s.18-19; *Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi*, Osmanlı Devri Balkan Harbi Garp Ordusu Yunan Cephesi Harekâtı, III. Cilt, 2. Kısım, Genelkurmay Harp Tarihi Yayınları, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1981, s.799-806; Fevzi Çakmak, *age*, s.356-357, 597-601; Philip S. Jowett-Stephen Walsh, *Balkan Harpleri'nde Ordular 1912-1913*, Çev. Emir Yener, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2012, s.9-13.

²²⁶ Mehmet Esat Serezli, *age*, s.168; Ahmet Halaçoğlu, *age*, s.18-19; *Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi*, III, 1, s.329-343; *Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi*, III, 2, s.799-806; Fevzi Çakmak, *age*, s.356-357, 597-601; Philip S. Jowett-Stephen Walsh, *age*, 2012, s.9-15; Mustafa Balbay, *Balkanlar*, İstanbul: Yeni Gün Yayınları, 2011, Harita: 4.

çarpıştılar. Savaş Yunan ordusunun Bulgarları mağlup etmesi ile sonuçlandı. 28 Haziran'da Bulgarlar çekilmeye başladılar. Bulgarlar çekildikleri yerleri ateşe veriyorlardı. Siroz, Doyran gibi yerler yakıldı. Yunan Kralı Konstantin, ordularına Sofya'yı ele geçirme emri verdi. Yunanlılar 8 Temmuzda Kresne savaşını kazandılar. 11 Temmuzda Doyran, 19 Temmuzda Nevrekop'u işgal ettiler. Bulgarlar 15-16 Temmuz'da Cumaibala'yı boşalttılar. Böylece Bulgarlar Balkan Savaşı başlamazdan önceki sınırlarına geri çekilmiş olurlar. Ancak ani bir kararla geri dönüp peşlerindeki yorgun ve ikmal hatları aşırı uzamış Yunanlılara saldırırlar. 29-30 Temmuzda Yunanlıları dar bir boğazda tuzağa düşürürler ki bu Kresne Boğazı Muharebesi'dir. Yunan Başkomutanı Kral Konstantin harbe devam için bastırsa da, esasen tüm rakipler yorgundur ve taraflar arasında süratle bir ateşkes yapılır. Daha sonra Avrupalı devletlerin araya girmesiyle savaştan taraflar müzakereye başladılar. Müzakereler 8 Ağustos'ta sona erdi ve 10 Ağustos'ta Bulgaristan, Yunanistan, Romanya ve Sırbistan arasında Bükreş Antlaşması imzalandı. Bu antlaşmaya göre Makedonya üçe bölünmüş oldu. Vardar Makedonya'sı Sırbistan'a, Pirin Makedonya'sı Bulgaristan'a ve Ege Makedonya'nın Ege kıyıları Yunanistan'a verildi.²²⁷ İbrahim Ethem Efendi, Bulgarlarla Yunanlılar arasındaki bu harp günlerinde, Yunanlılarla birlikte Bulgarlara karşı savaşa katılmıştır. Doğduğu Biliçe köyüne kadar giderek, Bulgar eline düşmüş ve hiçbir Türk kalmamış olan bu köyü tamamen yakmıştır.²²⁸ Biliçe'de yaşadığı anıların, Bulgarların eline geçmesine katlanamadığı için kendi köyünü yakmak zorunda kalmıştır.

1.4.1.İstanbul'da Geçici İskân

Aile Nüfus kütüğüne göre²²⁹ nüfus kaydının birinci sırasında yer alan Süleyman'a ait açıklamalar kısmında “1329 da hicret etmiştir” ifadesi yazılıdır. Osmanlı Devleti, muhacirlere, oluşturulan muhacir komisyonları aracılığı ile her türlü

---

²²⁷ Philip S. Jowett-Stephen Walsh, *age*, 2012, s.13-15; *Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi*, III, 2, s.799-806; http://en.wikipedia.org/wiki/File:Forces_in_the_Balkans_at_the_outbreak_of_the_2nd_Balkan_War.png Erişim Tarihi: 12.01.2015; Bogdan Filov, *Balkan Savaşları Günlüğü*, Haz. Hüseyin Mevsim, İstanbul: Timaş Yayınları, 2013, s.25-104; İsmet Görgülü, *age*, s.14-16.

²²⁸ Mehmet Esat Serezli, *age*, s.168.

²²⁹ *DİNMA*, İbrahim Ethem Akıncı'nın vukuatlı nüfus kayıt örneği.

yardımı yapmaya çalışmıştır. Barınma, yiyecek ve giyecek maddeleri gibi aynı ve nakdi yardımlarda²³⁰ bulunulmuştur.

İstanbul'a kara, demir ve deniz yoluyla bir şekilde ulaşabilen muhacirler geçici iskân yerlerine yerleştirilmiştir. Hilal-i Ahmer Cemiyeti'n İstanbul'un hemen her mahallesine göçmen yerleştirilmiştir. İstanbul dışında göçmen gelen kentlerden biri de İzmir olmuştur. Ayrıca yine Hilal-i Ahmer Cemiyeti'nce göçmenlerin işlerinin düzenli temini için, göçmen aile ve nüfuslarını içerir sicill-i nüfus defteri muntazam tutulmuştur. Rumeli'den doğrudan doğruya İstanbul'a gelen göçmenler, doğrudan doğruya Anadolu'ya gelen göçmenlere göre daha avantajlıydılar. Çünkü İstanbul, başkent olarak bu duruma daha hazırlıklıydı.²³¹

İbrahim Ethem Efendi ve ailesi geçici iskân olarak İstanbul'a yerleştirilmişlerdir. Geçici iskân mahalli ise şöyledir: “*İstanbul Vilâyeti 3 (Fatih) Kazası Hoca Üveys Mahallesi Hacı İlyas Sokak 23 nolu hane*”²³²

İbrahim Ethem Efendi, 1913 yılının Haziran sonu ve Temmuz başlarına değin Menlik taraflarında bulunmuş ve ardından buradan ayrılmıştır.²³³ İstanbul'a göç imkânını büyük zorluklarla elde edebilmiştir.²³⁴ Bu göç Temmuz 1913 içerisinde gerçekleşmiştir diyebiliriz.²³⁵

---

²³⁰ Muhacirin Talimatı'na uygun olarak 12 yaşından yukarı olan büyüklere 100'er para ve küçüklere 50'er para verilmiştir. Ayrıca Hilal- Ahmer Cemiyeti'nce, başka kuruluş ve şahıslarca da mali yardım yapılmıştır. Ahmet Halaçoğlu, *age*, s.80-87. Muhacirlere yakacak, kira, vergi muafiyeti, istihdam edilmeleri, genel muayene ve sağlık sorunlarına tedbirler alınması için hastaneler açılması gibi daha pek çok alanda yardımlar yapılmıştır. Bkz. Nedim İpek, *Rumeli'den Anadolu'ya Türk Göçleri (1877-1890)*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1999, s.78-111; Ahmet Halaçoğlu, *age*, s.79-103.

²³¹ Ahmet Halaçoğlu, *age*, s.70-79.

²³² *İBA*, Dosya No: 435.

²³³ Mehmet Esat Serezli, *age*, s.168.

²³⁴ Mehmet Esat Serezli, *age*, s.169.

²³⁵ Aile Nüfus kütüğüne göre nüfus kaydının birinci sırasında yer alan Süleyman'a ait açıklamalar kısmında “*1329 da hicret etmiştir*” ifadesi yazılıdır. Rumi 1329 yılı, 14 Mart 1913'den başlayıp 13 Mart 1914'e kadar devam ettiğine göre aile bu tarihler aralığında hicret yani Türkiye'ye göç etmiş olmalıdır. Temmuz 1913'de bu aralığın içerisinde yer almaktadır. *DİNMA*, İbrahim Ethem Akıncı'nın vukuatlı nüfus kayıt örneği.

İbrahim Ethem Efendi, İstanbul'a ulaştıktan sonra, derhal Trakya'ya geçerek Bulgarlara karşı teşkil ettiği çetelerle Hayrabolu ve Keşan dolaylarında hayli fedakârlıklarda bulunmuştur.²³⁶

Bu sırada, 13 Temmuz 1913'te, Osmanlı kuvvetleri Çatalca-Bolayır hattından Bulgar kuvvetlerine taarruz etmektedirler. Bu taarruz neticesinde Bulgarların istila ve işgalindeki Edirne ve Kırklareli'ye kadar olan Trakya kurtarılmıştır. 21 Temmuz'da Kırklareli, 23 Temmuz'da da Edirne Bulgarlardan kurtarılmıştır.²³⁷

İbrahim Ethem Efendi, 10 Ağustos 1913 Bükreş Antlaşması ve 29 Eylül 1913 İstanbul Antlaşması ile sağlanan barış üzerine İstanbul'a dönmüştür. Ancak şanssızlıklar peşini bırakmamış ve İstanbul'a dönünce İstanbul Hükümeti tarafından tevkif edilerek Bekirağa Bölüğü'ne atılmıştır. Buradan yakasını güçlükle kurtarabilmiştir.²³⁸ Hükümetçe niçin tevkif edildiğini, hangi yargılama ve suç neticesinde hapis cezasına çarptırılıp, Bekirağa Bölüğü'ne hapse atıldığını bilemiyoruz. Ancak²³⁹ II. Balkan Savaşı sırasında Yunanlılar ile Bulgarlar arasındaki savaflara katılması, Bulgaristan içlerinde faaliyette bulunması gibi nedenlerle böyle bir tutuklamanın yapılmış olabileceği ve buna göre yargılanıp hapse atılmış olabileceğini akla getirmektedir.

Burhan Cahit Akıncı "*Babam, Rumeli devri yani Selanik, Serez, Menlik ile ilgili hatırası sorulduğunda, anlatması istendiğinde 'Çok sıkıntı çektik, kapat o safhayı' der, konuşmak istemezdi*" demekte ve çok ayrıntılı bilgi sahibi olmadıklarını ifade etmektedir.²⁴⁰

Bugün Akıncı ailesinin elinde Rumeli hatırası denebilecek hemen hemen hiçbir şey bulunmamaktadır. Bu durum göçün zorluğu ve sıkıntıları içinde, her türlü kişisel

---

²³⁶ Mehmet Esat Serezli, *age*, s.169.

²³⁷ İsmet Görgülü, *age*, s.14-16; Ahmet Halaçoğlu, *age*, s.21-22; Philip S. Jowett-Stephen Walsh, *age*, 2012, s.9-15.

²³⁸ İsmet Görgülü, *age*, s.14-16; Mehmet Esat Serezli, *age*, s.169.

²³⁹ "*Babam gazetede yazdığı bir yazıdan dolayı İstanbul'da başı derde girer. Tevkif edilip Divan-ı Harbe verilir. Ön kovuşturmada Hâkim Albay tarafından kaçmasına göz yumulur.*" Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 tarihli görüşme.

²⁴⁰ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

eşya, alet-edevat ve evrakın zorunlu olarak Rumeli’de bırakılması şeklinde ifade edilmektedir.²⁴¹

İbrahim Ethem Efendi, İstanbul’a geldikten sonra avukatlık yapabilmek, yani Nizamiye Mahkemelerinde Avukatlık Ruhsatnamesi almak için Adliye Nezareti Hukuk İşleri Müdürlüğü’ne başvurmuş, başvurusu 25 Nisan 1914 tarihinde görüşülüp 30 Nisan 1914 tarihinde de onaylanmıştır. (Belge 1c, Belge 2a ve Belge 2b). Aile nüfus kütüğüne göre, İbrahim Ethem ve ailesi Balıkesir’e 30 Nisan 1914’ten daha sonra iskân edilmiştir.²⁴²

1.4.2.Balıkesir’e İskân

İstanbul’daki göçmenler çok kalabalıktır. Bu durum göçmenlerin geçici ikametgâhları olan İstanbul’dan bir an önce Anadolu’ya, sürekli kalacakları yerlere gönderilmelerini gerekli kılmıştır. Hükümet, göçmenlerin iskânı hakkında 18 Mart 1913 tarihinde bir talimatname yayınlamıştır. Daha sonra ise 13 Mayıs 1913 tarihinde Muhacirin Nizamnamesi yayımlanmıştır.²⁴³ Anadolu’da göçmen sevk edilen merkezler; Bursa, Konya (Çumra, Aksaray, Niğde, Antalya), Adana, Eskişehir (Çifteler), Ankara, Çanakkale, İçel, Antakya, Suriye, Elazığ, Balıkesir, Samsun ve Sivas’tır.²⁴⁴

Aile Nüfus kütüğüne göre, İbrahim Ethem Efendi ve ailesi 25.11.1914 tarihinde Balıkesir ili Balya ilçesi Kocapınar köyüne iskân edilmiştir.²⁴⁵

İbrahim Ethem ve ailesinin Balıkesir’de ilk iskân edildikleri yer olan Kocapınar köyü Balya ilçesi Orhanlar Nahiyesine bağlıdır.²⁴⁶ 19.yüzyılda kurulduğu tahmin edilen Kocapınar köyünde Bulgarlar yaşamaktadır.²⁴⁷ 1907 yılında Balya kazasının

---

²⁴¹ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

²⁴² İbrahim Ethem ve ailesi Balıkesir’e 25.11.1914 tarihinde iskân edilmiştir. *DİNMA*, İbrahim Ethem Akıncı’nın vukuatlı nüfus kayıt örneği.

²⁴³ Ahmet Halaçoğlu, *age*, s.105-121.

²⁴⁴ Ahmet Halaçoğlu, *age*, s.77-79; H. Yıldırım Ağanoğlu, *age*, s.188-193.

²⁴⁵ *DİNMA*, İbrahim Ethem Akıncı’nın vukuatlı nüfus kayıt örneği.

²⁴⁶ Balya kazasının Orhanlar nahiyesi 1911 yılında kurulmuş ve 1954 yılında değin devam etmiştir. İsmail Oğuz, *Orhanlar Köyü Yerel Tarih Araştırmaları*, Orhanlar Köyü İlköğretim Okulu Çevre İnceleme Dosyası, 1998. (Yayınlanmamış Daktilo Teksir Notları); Abdülmecit Mutaf, *age*, s.71.

²⁴⁷ “1877-1878 Osmanlı-Rus Harbi sonrası Bulgarlar Türkiye’ye göç etmişler. Ağaç ustası imişler. İstanbul hükümeti, Bulgar göçmenleri Hüdavendigâr vilayetine (Merkezi Bursa) göndermiş. Bursa

Kocapınar köyü 145 hane²⁴⁸ ve tahmini nüfusu da 650 kişidir. Bulgarların yaşadığı köye, Balkan savaşları sonrası Müslüman Bulgaristan göçmenlerinin iskânı dikkat çekicidir. Ancak Müslümanların iskânından kısa süre sonra Bulgarlar köyü terk etmişlerdir.²⁴⁹

Osmanlı Devleti izlediği genel iskân politikası gereği yani “Anadolu’daki nüfus çoğunluğunun korunması” stratejisine göre göçmenleri Anadolu vilayetlerine iskân ettirmektedir. Bu çerçevede 9 Ekim 1913 tarihinde Bulgaristan ile Osmanlı Devleti arasında imzalanan İstanbul Muahedesi ile 1913 Osmanlı-Bulgar Mübadelesi başlatılmıştır. İskan-ı Muhacirin Muhtelit Komiyonu’nca mübadele yapılması belirlenen yerlerden biri de Karesi’dir. Karesi’nin Balya kazasının Kocapınar köyündeki Hristiyan Bulgarlar bu mübadele gereği 31 Mart 1914 tarihine kadar Bulgaristan’a hicret etmişlerdir. Boşalan yerlere de muhacirler yerleştirilmiştir.²⁵⁰

---

*mutasarrıfı [valisi olmalı!] Karesi Sancağına (merkezi Balıkesir) göndermiş. Balya’ya bağlı Müstecap köyüne gönderilmişler. Göçmenler oradan ayrılıp Orhanlar, Kocaçay boyunca gitmişler. Köyün kurulu olduğu yerdeki koca kaynak suyu bulunca iskân olmuşlar. İlk iskânda 600 hane imişler ancak daha sonra bu iskândan ayrılarak 10 ayrı köye kurup yerleşmişler. Kilise ve okulu vardır... Kocapınar köyü, Balya kazasının Bakacak köyünden meşe, pirin kökünden odun kömürü yapmak için gelip yerleşenlerce kurulmuştur. Suyunun bolluğu, tarıma elverişli geniş verimli arazisi de zamanla insanları çekmiştir. Köye, Rumlar daha sonra Bulgarlar yerleşmişler. 1911 yılında Osmanlı hükümetince Rumeli yirmi Türk genci köyü incelemek ve yerleşime uygun olup olmadığını görmek için görevlendirilmişler. Gelip, görüp, inceleyip, beğenmişler. Bir yıl sonra, 1912’de köy 400 haneye ulaşmıştır.” Bkz. Hikmet Adın, *Tarih, Coğrafya ve Sosyolojik Yönden Balya, Ilıca, Şamlı Yörelere*, Balıkesir: Uğur Ofset Matbaa, 1991, s.378-381.*

²⁴⁸ *Hüdavendigâr Vilayeti Salnamesi*, 1325, s. 218.

²⁴⁹ “Kocapınar köyünden Ahmet Kayan ağanın ifadesine göre; Göçmenler Drama ve Selanik’ten yola çıkmışlar. İzmir’e gelmişler. İstanbul Hükümeti Padişah fermanı ile Karesi’ye göndermiş. Karesi Mutasarrıfı da Kocapınar’a gidip yerleşmelerini söylemiş. Balıkesir, Taşlı tepe, Kavaklı, Şamlı, Armutalan, Ilıca, Karacahisar obası, Dere yürükleri obası yerleşimlerine uğrayan ve Ilıcapınar obası yakınından geçen güzergâh ile Kocapınar’a ulaşmışlar. 6 Mayıs 1330 [19 Mayıs 1914] tarihinde Bulgaristan göçmenleri olarak Kocapınar’a gelmişler. Bulgarlar o gün Hıdırellez bayramı yapıyorlarmış. İlk gün çadır kurmuşlar. Ertesi günde herkes mısır ekmeye gitmiş. Bulgarlar [köyden] ayrılmak istememişler. Müslüman muhacirler durumu Orhanlar nahiye müdürüne bildirmişler. Müdür Bey ‘Kocapınar’a muhacir geleceğinden haberim yok, bir şey diyemem.’ demiş. Bizim ağalarımız olan Hacı Abdüş ile Hacı Zeynel, Balya kaymakamına gitmişler. Müracaat etmişler ama o da aynı nahiye müdürünün dediği gibi ‘Benim [Kocapınar’a] göçmen geleceğinden haberim yok.’ demiş. Nihayet Karesi Sancağı mutasarrıfına [Karesi Müstakil Livası Mutasarrıfı] müracaat etmişler. Mutasarrıf Bey ellerine bir zarf verip Balya kaymakamlığına göndermiş. Kaymakam Bey, 20 jandarma göndererek Bulgarları Kocapınar’dan çıkarıp Bandırma’ya göndermiş. Müslüman muhacirler de 15 Mayıs günü [28 Mayıs 1914] Bulgarlardan boşalan evlere girmişler. Hacı Abdüş Ağa, Adil Ağa, Hacı Zeynel Ağa, Hacı Recep Ağa, Hacı Şerif Ağa ve Hasan Çavuş Ağa önderliğinde gelen göçmen nüfus 600 hane imiş.” Hikmet Adın, *age*, s.378-381.

²⁵⁰ H. Yıldırım Ağanoğlu, *age*, s.108-112, 119-123.

Kocapınar köyüne geliş ile ilgili olarak Burhan Cahit Bey, “...*Bandırma*’ya geliyorlar. Oradan da Kocapınar köyünde iskân ediliyorlar.” bilgisiyile ailenin İstanbul’dan deniz yolu ile Bandırma’ya, ardından karayolu ile Kocapınar köyüne gittikleri bilgisini vermektedir. Ancak bu köyde uzun süreli bir yerleşim yapamadıkları anlaşılmaktadır. Burhan Cahit Beye göre; “*Kocapınar köyünde duramıyorlar. Balıkesir’e yerleşiyorlar.*”²⁵¹

Devlet-i Aliyye kalıcı iskân yerlerinde de muhacirlere 13 Mayıs 1913 tarihli Muhacirin Nizamnamesi gereğince, arazi tahsisi, ev yapımı (konut yardımı), tohumluk, çift hayvanları ve zirai araç-gereç yardımları yapmıştır.²⁵² Arazi tahsisi kapsamında²⁵³ İbrahim Ethem Efendi’nin babası Ali Ağa’ya, Kocapınar’da 50-120 dönüm arazi verilmiştir. Akıncı ailesi bu arazi tahsisini “*az bir miktar*”²⁵⁴ olarak hatırlamaktadır. Çünkü haklı olarak Biliçe’deki çiftliğe oranla oldukça az bir miktardadır. Ancak Akıncı ailesi, o fakir Osmanlı hükümetinin göçmenlere böyle yardımlar yapabilmesini de takdir etmektedir.²⁵⁵

Karasi (Balıkesir) Sancağı’nda iskân edilen göçmenlerden pek çoğunun çift hayvanlarının vebadan telef olması üzerine, hükümetçe bunlara hayvan tedarik edilmiştir.²⁵⁶ Akıncı ailesinin de, “*Kocapınar köyüne yerleşince, dedemize devlet 150-200 koyun vermiş*”²⁵⁷ olarak hatırladıkları olay hükümetin bu bahsedilen yardımı olmalıdır.

Bütün bunların yanında hükümet, göçmenlerin zor durumda kalmaması ve devlete olan yükünün hafiflemesi gayesiyle, güçlü-kuvvetli olanlarına iş bulma gibi bazı tedbirler de almıştır. Göçmenlerden Anadolu’ya iskân edilmiş ve hükümetten

---

²⁵¹ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

²⁵² Ahmet Halaçoğlu, *age*, s.121-123; H. Yıldırım Ağanoğlu, *age*, s.193-200; Nedim İpek, *age*, s.214-227.

²⁵³ Ahmet Halaçoğlu, *age*, s.121; H. Yıldırım Ağanoğlu, *age*, s.194-195.

²⁵⁴ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

²⁵⁵ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

²⁵⁶ Ahmet Halaçoğlu, *age*, s.123; H. Yıldırım Ağanoğlu, *age*, s.193-200.

²⁵⁷ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

yardım talep etmiş olanlara bazı muafiyetler tanınmıştır. Bu muafiyetler, özelliği itibarıyla daha önce gelen göçmenlere tanınanlarla benzeşmektedir. Buna göre Balkan Savaşı ile gelen göçmen ve göçmen sıfatıyla gelen mültecilere 2 yıl vergiden ve 6 yıl askerlikten muafiyet sağlanmıştır.²⁵⁸

İbrahim Ethem Efendi de sağlanan bu muafiyetlerden talep ettiği ölçüde yararlanmıştır. Çünkü İbrahim Ethem Efendi'nin ilk memuriyete başladığı Haziran 1915 tarihinde Çanakkale deniz savaşları bitmiş ama kara savaşları başlamış ve devam etmektedir. Bu duruma Turhan Doğan Akıncı: “*Memur olduğu için ve kalabalık aileye baktığı için askere alınmamış*” yorumunu yapmaktadır.²⁵⁹ Ancak İbrahim Ethem Efendi'nin memurluğu daha sonradır. Ayrıca memur olmak da bu durumu tam olarak açıklamamaktadır.

Selanik gibi gelişmiş, pek çok imkânı olan bir şehirden, Biliçe'deki çiftlik gibi geniş araziler ile çok sayıda hayvanı barındıran bir çiftlikten, Kocapınar gibi görece küçük bir köye yerleşmek ailenin en yaşlısı ve belki de sağlık sorunları yaşayan biri olarak Süleyman Ağa'yı rahatsız etmiştir. Süleyman Ağa “*Burası çok ilkel bir yer. Burada olmaz, biz yapamayız. Çok ufak. Ne yapacağız burada. Hemşerimiz de yok. Devletin verdiklerini satalım Balıkesir'e gidelim. Hemşerilerimiz de oradadır.*” demiş, diğerleri de bu karar uymuşlar ve böylece Kocapınar köyünden ayrılıp Balıkesir'e yerleşmişler.²⁶⁰

Kendilerine verilen ev, arazi ve hayvanları sattıktan sonra ellerine geçen para ile Balıkesir'de Aygören Mahallesi'nde bir ev satın almışlar.²⁶¹

---

²⁵⁸ Ahmet Halaçoğlu, *age*, s.124-127; H. Yıldırım Ağanoğlu, *age*, s.200-207; Nedim İpek, *age*, s.214-227.

²⁵⁹ “*Ben babamın Çanakkale Harbine çağırılıp çağırılmadığı konusunu hep merak ettim. Herkes Çanakkale Harbi'ne iştirak etmiş babam acaba neden katılmamış? Sonradan Kemal amcam söyledi: “Devlet memuru olduğu için, kalabalık aileye bakıyor, onun için harbe almamışlar.” Devlet memuru olduğu için harbe almamışlar. Yoksa babam Çanakkale Harbine yedek subay olarak iştirak edebilirdi.*” Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 tarihli görüşme.

²⁶⁰ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

²⁶¹ “*Bu evde büyük dedem ve büyük nenem, dedem ve nenem, diğer aile fertleri birlikte oturmuşlar. Sonra onlar vefat edince ev kiraya verildi. Bir müddet kiralık olarak durdu. O ev 1950-1951 yıllarında 8.000 liraya satıldı. O parayla da Ankara'da arazi aldık. Ankara'daki bu arsaya ev yaptırmıştık.*” Burhan

1.5.Görevleri

İbrahim Ethem Efendi, Selanik'te, lise ve üniversite eğitimi müddetince hem bir işte çalışmış, hem de öğrenciliğini sürdürmüştür. Onun öğrenciliği sırasında çalıştığı işler öğretmenlik, geçici yardımcı memurluk ve gazete muhabirliğidir. Varlıklı bir ailenin evladı olmasına rağmen çalışmasının nedeni ise ailesine yük olmaksızın harçlığını kazanmak isteğidir.²⁶²

1.5.1.Selanik Dârümuallimîn-i İbtidai Mektebi Öğretmenliği

II. Abdülhamit zamanında Dârümuallimîn mektepleri pek çok vilayet merkezinde öğretime açılmıştır. Bu vilayetler arasında Selanik de bulunmaktadır. Selanik Dârümuallimîn-i İbtidaiye Mektebi²⁶³ köy ve kasabalarda bulunan iptidai mektepler için öğretmen yetiştiren bir eğitim kurumuydu. Eğitim süreleri 2 yıl idi. Bu okulların öğretim kadrosunu medrese mezunları, subaylar, memurlar, lise (idadi) mezunları, din görevlileri ve Gayrimüslimler oluşturuyordu.²⁶⁴ Selanik Dârümuallimîn-i İbtidai Mektebi'nin öğretim kadrosunu seçerken nitelikli, özellikle liseyi (idadiyi) başarıyla bitirmiş olanları öncelikle öğretmen olarak istihdam etmek konusuna önem verdiği anlaşılmaktadır. İbrahim Ethem Efendi de 1906'da, Siroz İdadisinden birincilikle mezun olup Selanik'e gelmiştir. Bu başarısı kendisine Selanik Dârümuallimîn-i İbtidai Mektebi'nde (Erkek İlk Öğretmen Okulu'nda) öğretmenlik yolunu açmıştır.²⁶⁵

1906 yılında, Selanik Dârümuallimîn-i İbtidai Mektebi'ne devam eden 101 öğrenci ve 7 kadrolu öğretmen bulunmaktadır.²⁶⁶ Aynı dönemde sayıları 30'u aşkın

---

Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

²⁶² Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

²⁶³ Bayram Kodaman, *age*, s.150, 152-153.

²⁶⁴ Hasan Cicioğlu, *age*, s.114; Bayram Kodaman, *age*, s.154-155.

²⁶⁵ Ali Rıza Hakses, *age*, s.194.

²⁶⁶ Mektebin müdürü ve aynı zamanda mektebin öğretmeni olan Müderris İsmail Mahir Efendi'dir. Müdür Yardımcısı Hafız Abdurrahman Efendi, öğretmenler ise Tevfik Efendi, İsmail Said Efendi, Mehmet Nuri Efendi, Mehmet Efendi ve mubassırı (gözetmeni) Osman Efendi'dir. *Selanik Vilayeti Salnamesi 1324*, s.239.

taşra (sancak ve bazı vilayet) Dârümuallimînlerinin çoğunun 1-2 öğretmene, 10-30 arasında değişen talebeye sahip olduğu, hatta talebe mevcutlarının beş altıyı geçmediği²⁶⁷ düşünüldüğünde Selanik Dârümuallimîn-i İbtidai Mektebi'nin döneminin yeterli ve önemli bir öğretmen yetiştiren kurumu olduğunu söyleyebiliriz. İbrahim Ethem Efendi de böyle bir okulda öğretmen olarak görevlendirilmiştir.

İbrahim Ethem Efendi, Selanik Dârümuallimîn Mektebi'nde müfredatta yer alan sekiz ders arasından²⁶⁸ tarih ve güzel yazı (hat, hüsn-i hat) derslerine girmiştir.²⁶⁹

Müfredata göre tarih dersi, İslam Tarihi olup birinci sınıfta 2 saat, ikinci sınıfta 1 saat olarak yer almaktadır. Güzel yazı dersi ise, Osmanlı Türkçesi ile güzel el yazısı yazma öğretimi olup, hem birinci hem de ikinci sınıfta 1'er saat olarak yer almaktadır.²⁷⁰ İbrahim Ethem Efendi'nin özellikle yazısı fevkalade güzeldir²⁷¹ ve tarihe çok merakı vardır.²⁷² İşlek bir yazısının olduğunu, Demirci Akıncıları adlı hatıratını İstiklal Harbi esnasında çoğu kez dağlarda mum ışığında dahi yazmış olmasından anlaşılmaktadır.²⁷³

Selanik Dârümuallimîn-i İbtidai Mektebi'nde derslere dışarıdan bir öğretmen vekilinin girmesine onay veren makam okul idaresidir. Okul Müdürü Müderris İsmail

---

²⁶⁷ Bayram Kodaman, *age*, s.153.

²⁶⁸ Vilayet Dârümuallimînlerinde okutulan dersler: Tecvit ile Kuranikerim, Arapça, Farsça, Türkçe Yazım Kuralları (Kavâid-i Türkî ve İmlâ), Matematik (Hesap), Tarih, Coğrafya ve Güzel yazı (Hat). Bkz. Bayram Kodaman, *age*, s.154.

²⁶⁹ Ali Rıza Haksess, *age*, s.194.

²⁷⁰ Yahya Akyüz, *age*, s.201.

²⁷¹ "19 Ocak 1921 tarihinde Çerkez Ethem'in Kuva-yı Seyyare kuvvetlerini takip harekâtı yapan ordunun ilk keşif kolu Demirci'ye geldiğinde, Keşif Kolu Komutanı Süvari Mülazımı Rıdvan Bey, keşif raporunu Kaymakam İbrahim Ethem Bey'e yazdırmıştır." Akıncı, 2009, s.31. Turhan Doğan Akıncı, İbrahim Ethem Akıncı'nın yazısının çok güzel olmasından dolayı bu keşif raporunun yazdırıldığını iddia etmektedir. Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme. Ayrıca, "Albay Refet (Bele) Bey, Çerkez Ethem'in Kuva-yı Seyyare kuvvetlerini takip harekâtı nedeniyle, 20 Ocak 1921 günü Demirci'ye geldiğinde, Çerkez Ethem'e gönderilmek üzere bir mektup yazmıştır." Akıncı, 2009, s.31. Turhan Doğan Akıncı, Refet Paşa, Çerkez Ethem'i ikna edip teslim olmasını sağlamak üzere yazılacak bu mektubun da, yazısı güzel olduğu için, İbrahim Ethem Akıncı'ya yazdırıldığını iddia etmektedir. Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

²⁷² "Mütemadiyen tarih kitapları okur, bize de tarihi olayları anlatırdı. Babamdan bize kitaplar intikal etti. Ancak eski yazı olanların çoğu sonradan kayboldu. Herhalde sağa sola verildi." Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 tarihli görüşme.

²⁷³ Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 tarihli görüşme.

Mahir Efendi'dir.²⁷⁴ Müderris İsmail Mahir Efendi aynı zamanda Mustafa Kemal'in Şam'dan bin bir zorlukla, gizlice gelerek Selanik'te kurduğu Vatan ve Hürriyet Cemiyeti Selanik Şubesi'nin kurucu üyesidir.²⁷⁵ Bu da göstermektedir ki İbrahim Ethem Efendi, Mustafa Kemal ve çevresi ile daha Rumeli'de genç bir talebe iken liyakat ve güven üzerine bir ilişki kurmuştur.

1.5.2.Selanik Vilâyeti Vilâyet Tahrirat Kalemî Kâtipliği

1908-1912 yılları arasında, Selanik Hukuk Mektebi'nde okurken, 3 yıl boyunca Selanik Vilâyeti Tahrirat Kalemî'nde kâtip olarak da çalışmıştır.²⁷⁶ Vilayet Kalemî²⁷⁷ de denilen Vilâyet Tahrirat Kalemî, Valilik Yazı İşleri Müdürlüğü olup memuriyete atılmak açısından önemli bir birimdir.²⁷⁸ Bu iş sayesinde hem kendi harçlığını çıkaracak maddi destek bulmuş hem de iş tecrübesi kazanmıştır. Ayrıca bu durum, İbrahim Ethem Efendi'nin klasik Osmanlı sisteminde memur yetiştirme usulü olan, kalem denilen devlet dairelerinde iş içinde eğitim sistemiyle yetiştiğini göstermektedir. Osmanlı bürokrasi geleneğinde devlet daireleri birer mektep gibidir ve işe çırak (şakird) olarak alınan gençler, teorik olarak öğrendikleri bilgileri deneyimli ve uzman, kadrolu memurların yanında uygulamalı olarak öğrenirler ve liyakatli birer memur namzedi olurlardı.²⁷⁹ İbrahim Ethem Efendi, bugünkü tabirle “çekirdekten yetişme” anlayışı doğrultusunda hareket etmiştir.

Pek çok eğitim kademesini yüksek derecede tamamlayan ve bu nedenle çağının gerektirdiği donanımlara sahip, en başta resmi yazışma usulü olan (kitabet-i resmiye)

---

²⁷⁴ Mektebin müdürü ve aynı zamanda mektebin öğretmeni olan Müderris İsmail Mahir Efendi'dir. *Selanik Vilayeti Salnamesi 1324*, s.239.

²⁷⁵ “Mustafa Kemal, (Hatip) Ömer Naci, Topçu Hüseyin Sami (Kızıldoğan), Selanik Askeri Rüştüyesi tarih ve edebiyat öğretmeni Hakkı Baha, Selanik Askeri Rüştüyesi Mektebi Müdürü Bursalı Tahir, Selanik Muallim Mektebi Müdürü Hoca İsmail Mahir, Mustafa Necip ile Vatan ve Hürriyet Cemiyeti Selanik Şubesini kurmuştur.” Sina Akşin, *Jön Türkler ve İttihat ve Terakki*, Ankara: İmge Kitabevi, 2001, s.86.

²⁷⁶ Mehmet Esat Serezli, *age*, s.167-168. Ali Rıza Haksess, *age*, s.194.

²⁷⁷ Ali Rıza Haksess, *age*, s.194.

²⁷⁸ Burhan Cahit Akıncı “*Selanik Hukuk Mektebi'nde okurken, Selanik Valiliği'nde, Selanik Vilayet Kalemî Kâtipliği yapmıştır. Ne kadar süreyle bu memuriyette bulunduğunu bilemiyorum. Kendisi söylemedi. Bu memuriyeti ile ilgili olarak şunları biliyorum: Eskiden vilayetlerde bir şifre kâtiibi vardı. Şifre çözer, şifre yazar. Bir de zabıt kâtiibi vardır, tahrirat kâtiibi derler ona da. O da yazı işleri müdürü gibidir. Bir de özel kalem müdürü gibi bir şey vardır. O zaman ne kâtipliği yaptı bilmiyorum.*” diyor. Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

²⁷⁹ Ali Akyıldız, *Osmanlı Bürokrasisi ve Modernleşme*, İstanbul: İletişim Yayınları, 2009, s.25-26.

dersini başarılı bir şekilde almış olan İbrahim Ethem Efendi'nin Selanik Valilik Yazı İşleri Müdürlüğü'nde kadrosuz olarak çalıştırılması, onun avukatlık geleceği açısından bir fırsat olmuştur.

II. Meşrutiyet'in ilanından sonra, 6 Ağustos 1908 tarihinde iş başına gelen Kamil Paşa kabinesi, Osmanlı İmparatorluğu'nu çağdaş bir merkezi devlet haline getirmek için ıslahat programı açıklamıştır. Programa göre, mali durumun bozukluğu göz önüne alınarak mevcut mali kanunlar düzeltililecek, yeni yıl için rasyonel bir bütçe hazırlanacak, bütün nezaretlerde ıslahat yapılacak, fazla memurlar emekliye ayrılacak, kara ve deniz kuvvetleri yeni baştan örgütlenecek, eşitlik prensibine göre askerlik hizmeti yeniden düzenlenecek, vergi sistemi düzeltililecek, ticari antlaşmalar yeniden gözden geçirilecek, bilimsel çalışmalar ve eğitim teşvik edilecek, mülkiyet hakkını güvence altına alan yeni bir yasa yürürlüğe girecek ve terakki ruhuna uygun olarak ticaret, sanayi, kamu işleri ve tarımın gelişmesi için programlar hazırlanacaktı. Kamil Paşa, hem verimi artırmak hem de giderleri azaltmak amacıyla idari mekanizmanın hemen hemen her dalında büyük bir temizleme hareketine girişmiştir. 1910 Mayıs'ında devlet memuriyetlerinin yüzde sekseninde ıslahat yapılmış bulunuyordu.²⁸⁰

Kalemde çalıştığı bu dönemden arkadaşlarının olduğu ancak kimler olduğu hatırlanamamaktadır.²⁸¹

1.5.3.Rumili Gazetesi Muhabirliği

Rumili gazetesi, II. Meşrutiyet'ten sonra Selanik'te 1910 yılında yayımlanmaya başlayan, İttihatçıların yayın organlarından biridir.²⁸² Gazetenin başyazarı Yunus Nadi Bey'dir.²⁸³

---

²⁸⁰ Feroz Ahmad, *İttihat ve Terakki*, s.38-42.

²⁸¹ Burhan Cahit Akıncı "Bu dönemden arkadaşları var ama bilmiyorum. Çok arkadaş severdi ve çok arkadaşı vardı." diyor. Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

²⁸² Feroz Ahmad, *İttihat ve Terakki*, s.214.

²⁸³ Yunus Nadi Abaloğlu, Muğlalı Abalı-zade Hacı Halil Efendi ve Ayşe Hanım'ın oğlu olup 1880 Kızıldere doğumludur. Mekteb-i Sultani mezunu ve Hukuk Mektebi terktir. Malumat, İkdam, Tasvir-i Efkâr (Diyarbakır, Ankara ve Manisa) gazetelerinde çalıştı. Selanik'te Rumili ve Tasvir-i Efkâr gazeteleri Yazı İşleri Müdürü, Yenigün gazetesi sahibi, Cumhuriyet gazetesi sahibi ve baş yazarıdır. Osmanlı Meclis-i Mebusan'ı II. ve III. Dönem Aydın, IV. Dönem İzmir Mebusu. TBMM I. Dönem İzmir, II. Dönem Menteşe, III., IV., V. ve VI. Dönem Muğla Milletvekili. I. Dönem İktisat, İrşad

İbrahim Ethem Efendi, Selanik Hukuk Mektebi'nde okurken, İttihatçı gazetelerden biri olan Rumili gazetesinde muhabirlik yapmıştır. Rumili gazetesinde 1910-1912 yılları arasında, 2 yıl boyunca yazılar yazmıştır.²⁸⁴ Ancak, yazılarında İbrahim Ethem adını kullanmadığı için gazetenin ulaşabildiğimiz nüshalarındaki yazıların hangilerinin İbrahim Ethem Efendi'ye ait olduğu bilinmemektedir. Gazetede yayımlanan yazılar genellikle “muhabir” sıfatıyla ya da bir mahlas kullanılarak yazıldığından ve İbrahim Ethem'in de mahlas kullanıp kullanmadığını, kullandıysa hangi mahlas ile yazılarını yazdığı bilinmediğinden, Rumili gazetesi yazılarına ulaşamamıştır.

Gazete muhabirliği deneyimi, başta Rumili gazetesi yazı heyeti olmak üzere Selanik matbuat hayatının içinde bulunan pek çok kişiyi tanıma fırsatı vermiştir.²⁸⁵

İbrahim Ethem Efendi'nin kendi ifadeleri doğrultusunda, Rumili gazetesi dışında başka bir gazetede çalışmamıştır.²⁸⁶

İbrahim Ethem Efendi, 1912 seçimlerinde Rumili gazetesi muhabiri sıfatıyla bulunmuş²⁸⁷, seçimleri izlemiştir. İbrahim Ethem, 1912 seçimlerinde henüz 23 yaşında olduğu için seçmen değildir.²⁸⁸

Hariciye, II. Dönem Hariciye ve Kanunuesasi, II. ve IV. Dönem Teşkilatı Esasiye Encümeni Reisi. Evli olup 4 çocuk babası olup 28.06.1945 tarihinde vefat etmiştir. Evli ve 4 çocuk sahibi olup 10.11.1967 tarihinde vefat etmiştir. http://www.tbmm.gov.tr/TBMM_Album/Cilt2/index.html Erişim Tarihi: 21.01.2015.

²⁸⁴ “Tercüme-i hal varakası”, *İBA*, Dosya No: 435; Mehmet Esat Serezli, *age*, s.167-168; Ali Rıza Haksas, *age*, s.194.

²⁸⁵ Burhan Cahit Akıncı, “Başka gazetede muhabirliği olup olmadığını bilmiyoruz, sadece o gazetede... Söylemedi başka. Rumili gazetesinde yazdığı yazılarla ilgili elimizde hiçbir belge yok. Getirememiş daha doğrusu. Gazete muhabirliği yaptığı sırada, Rumili gazetesi Yazı İşleri Müdürü Yunus Nadi (Nadir Nadi, Doğan Nadi'nin babası), yazı heyetinden Zekerîya Sertel gibi insanları tanımış olup olmadığını bilmiyorum. Gazeteci arkadaşı olup olmadığını da bilmiyorum.” diyor. Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

²⁸⁶ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

²⁸⁷ Akıncı ailesi, babaları İbrahim Ethem Akıncı Muğla valisi iken Datça Kaymakamı bulunan Ahmet Topaloğlu'ndan naklen şu bilgileri vermektedir: “1946'da yapılacak ilk çok partili seçimler öncesinde Muğla Vali Konağı'nda gerçekleştirilen kaymakamlar toplantısında, davetli kaymakamlara yönelik yaptığı konuşmasında Vali İbrahim Ethem Akıncı: ‘Ben, gazeteci olarak, Rumeli'de seçimlerde bulundum. İttihat ve Terakki'nin seçimlerinde bulundum.’” Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10.2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

²⁸⁸ Fevzi Demir, *age*, s.50-57.

1912 seçimleri Türk tarihine “sopalı seçim” ya da “dayaklı seçim” olarak geçmiştir. Bazı şiddet gösterileri gerçekten olmuşsa da seçim kampanyasının bu yönü biraz fazla abartılmıştır. İttihat ve Terakki'nin baskısı altında geçen seçimler sonucunda İttihat ve Terakki büyük bir çoğunlukla kazanmıştır. 284 mebusan çok az sayıda bir mebusu Hürriyet ve İtilaf Fırkası çıkarabilmiştir. 13 Nisan 1912'de yeni Meclis açılmıştır. Artık bu mecliste muhalefet yoktur.²⁸⁹

Yeni oluşan Meclis-i Mebusan'a Mithat Şükrü (Bleda) Drama mebusu, Hacı Adil (Arda) Bursa mebusu, Yunus Nadi Aydın mebusu olarak girmişlerdi.²⁹⁰

İbrahim Ethem Efendi, 1912 seçimleri neticesinde koyu particiliğin zararlarını görmüş ve ne pahasına olursa olsun hukuk çizgisinden dışarı çıkmamak, görevini kötüye kullanmamak, kişisel hırsına devlet gücünü alet etmemek, halka inanmak, güvenmek gerektiğini savunmuştur.²⁹¹

Bugün Akıncı ailesinin elinde hatıra olarak babalarının muhabirliğini yaptığı Rumeli gazetesi nüshaları maalesef bulunmamaktadır. Bu durum, göçün zorluğu ve sıkıntıları içinde, her türlü kişisel eşya, alet-edevat ve evrakın zorunlu olarak Rumeli'de bırakılması şeklinde ifade edilmektedir.²⁹²

İbrahim Ethem Efendi, Osmanlı Seçim Kanunu'na göre 25 yaşını bitirdiği 1914 yılından itibaren birinci seçmen (müntehib-i evvel) sıfatını kazanmıştır. Ancak bulunduğu yer olan Balıkesir'de bir yıl oturmak şartını yerine getiremediğinden, 1914 yılının Ocak ve Şubat aylarında yapılan 1914 seçimlerinde oy kullanamamıştır.²⁹³

---

²⁸⁹ Feroz Ahmad, *İttihat ve Terakki*, s.131-132; Tevfik Çavdar, *Türkiye'nin Demokrasi Tarihi 1839-1950*, Ankara: İmge Kitabevi, 1999, s.124.

²⁹⁰ Feroz Ahmad, *İttihat ve Terakki*, s.201,214,221.

²⁹¹ Akıncı ailesi, babaları İbrahim Ethem Akıncı Muğla valisi iken Datça Kaymakamı bulunan Ahmet Topaloğlu'ndan naklen şu bilgileri vermektedir: “1946'da yapılacak ilk çok partili seçimler öncesinde Muğla Vali Konağı'nda gerçekleştirilen kaymakamlar toplantısında, davetli kaymakamlara yönelik yaptığı konuşmasında Vali İbrahim Ethem Akıncı: 'Rumeli'de, seçimlerden sonra asılan kaymakamlar, nahiye müdürleri gördüm.' demiştir. Tabii İttihat ve Terakki kazanınca hile yapan, oyları değiştiren idareciler cezalandırılmıştır.” Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

²⁹² Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

²⁹³ Fevzi Demir, *age*, s.50-57.

İbrahim Ethem Efendi, Rumeli’de komitacılık da yapmıştır.²⁹⁴ Rusya ve Avusturya-Macaristan başta olmak üzere Avrupalı devletler, kendilerine göre Makedonya adını verdikleri, Osmanlı Devleti’nin Rumeli’ndeki üç vilayetini (Selanik, Manastır ve Kosova) ayırmak istiyorlardı. Bu üç vilayet, Bulgar, Sırp ve Yunan çetelerinin saldırılarına uğramaktaydı ve komiteciler Bulgaristan ve Yunanistan’dan büyük yardım görüyorlardı.²⁹⁵ 19. yüzyılın son on yılı Selanik, Manastır ve Kosova vilayetlerinin özellikle iç kesimlerinde şiddet hayatın bir parçasıydı ve imparatorluk gün be gün dağılmaktaydı. Bu coğrafyada, bağımsızlık yanlısı yasadışı örgütlerin, bir anda örgütlenen ve kontrolden çıkmış silahlı grupların ustalıklı uyguladıkları *politik eşkıyalık*, cinayetler, sivil itaatsizlik ve sürekli güvensizlik kol geziyordu. Herkes ayrı bir taraftı. Bulgar, Yunan, Arnavut, Ulah, Sırp ve Türk.²⁹⁶ Osmanlı Rumeli’sinin üç vilayetinde devlet, etkili ve büyük devrimci örgütlerle uğraşıyordu. Bunlar, Sırp’ın Aziz Sava Cemiyeti, Yunanlılar’ın Etnik-i Eterya Cemiyeti ve bunlara oranla gerilla ve terörizm yoluyla siyasi eylem yapan Bulgar-Makedon devrimci örgütleridir.²⁹⁷ Özellikle İç ve Dış denilen örgütler²⁹⁸, Selanik, Manastır, Üsküp, Siroz, Drama, Menlik

---

²⁹⁴ Akıncı, 2009, s.95; “İbrahim Ethem Akıncı ‘Ben komitacıyım, herkes komitacı, komitacı olmayan Rumeli’de insan yok, savaşıyorduk. En az 2-3 kişi dolaşırız. Anamız bize torba dikedir. İçini kum ile doldururduk. Görünmesin diye de ceketimizin kolundan içeri sokar, saklardık. Kavga başlayınca karşımızdakine vurmak için kum torbasını kullanırdık.’ derdi, İç harp var, Rumların (Yunanlılarla) ve Bulgarların baskısına karşı mücadele etmişler. Rum, Bulgar, Türk karışık olup hepsi birbirine muarız, komitacılık yaptılar. Her grup, zümre tek başına dolaşmazdı. Çünkü döverler, bıçaklarlar, yaralarlar hatta öldürürlerdi. Çok kanlı olurdu. Her grup örgütlenmiş, kavga dövüş başlayınca, silah yokmuş o zaman. Kum torbalarını çıkarır, kum torbalarıyla birbirlerine vururlardı. Böyle organize olurlardı. Çetecilik oradan başlamış.” Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

²⁹⁵ Ahmet Bedevi Kuran, *age*, s.298-306.

²⁹⁶ Meropi Anastasiadou, *Tanzimat Çağında Bir Osmanlı Şehri Selanik (1830-1912)*, Çev. Işık Ergüden, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2010, s.351.

²⁹⁷ 1894 yılında Sofya’da kurulan Makedonya-Edirne Komitesi, Makedonya Dış Devrimci Örgütü (Virhivist Parti), Makedonya İç Devrimci Örgütü (Santralist) gibi. Bkz. Meropi Anastasiadou, *age*, s.357-358.

²⁹⁸ Özellikle Doğu Rumeli’nin 1899 yılında Bulgaristan’a ilhakından sonra Makedonya Bulgar Komitesi kendi içinde anlaşmazlığa düşüp tanınmış komiteci Sandanski liderliğinde kurulan Santralist Parti ve General Mihalovski başkanlığında kurulan Virhivist Parti olarak iki partiye bölündü. Santralist Parti “Makedonya Makedonyalılarındır”, Virhivist Parti “Makedonya Bulgaristan’ındır” parolası ile hareket ediyordu. İki parti çetin bir mücadeleye giriştiler. Virhivist Parti ileri gelenleri General Mihalovski, Sonçef, Sugarof, Kanazirof, Sava, Apostol, Dosho, Yovan Aleski, Yovan Dedekoço, Dede Yovan, Duka, Lazar, Andon vd. Santralist Parti ileri gelenleri ise Boris Sarafof, Garavanof, Sandanski, Baniçe, Gotze Delçef, Arnavudef, Gorgi, Todorof ve arkadaşları idi. Tahsin Uzer, *Makedonya Eşkıyalık Tarihi ve Son Osmanlı Yönetimi*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1999, s.117-118.

ve Edirne bölgelerinde terör eylemleri, suikastlar ve cinayetler ile komitacılık yapmaktaydı.²⁹⁹

İbrahim Ethem Efendi'nin doğup büyüdüğü Menlik kazası, meşhur Bulgar komitacısı Sandanski'nin eylem alanıdır. Oluşturduğu kalabalık bir çete ile Siroz Sancağı dâhilinde terör eylemleri icra etmektedir.³⁰⁰ 1902 yılında Cumaibala, Menlik, Petriç kazalarında bir Bulgar ayaklanması dahi başlatmışlardır. Ancak hemen isyan bastırılmak suretiyle yayılması önlenmiştir.³⁰¹ Bu komitacılara ve vahşi eylemlerine karşı hayatta kalabilmek için Müslüman Türkler de benzeri örgütlenmelere, çeteler kurarak, komitacılığa yönelmek zorunda kalmışlardır.

Tüm bu geniş çaplı kalkışmaların neticesinde, 1902 yılında, Vilâyat-ı Selâse Rumeli Üçüncü Umumi Müfettişliği kurulmuştur. Başına da Hüseyin Hilmi Paşa getirilmiştir.³⁰² 1903 yılında Manastır, Kosova ve Selanik vilayetlerinde dikkate değer bir sayıda komitacılık olayları birbirini kovalamaktaydı.³⁰³

İşte böyle bir ortamda dünyaya gelen, çocukluk ve gençlik dönemlerini geçiren İbrahim Ethem Efendi, komitacılarla da daha ilk gençlik (1906-1908) yıllarında karşı karşıya gelmiştir.³⁰⁴

---

²⁹⁹ Meropi Anastasiadou, *age*, s.356-358.

³⁰⁰ Komitacı Sandanski, (Razlık yakınlarındaki) Lezekop'un Gayanda köyündendir. Cezaevinde başgardıyanlık ettiğinden, önceleri zindancı anlamına gelen "Zandanski" adı sonraları Sandanski olmuştur. Türklerin Avrupa'dan Asya'ya sürülmesi gerektiğini savunan Sandanski, bu düşüncesini gerçekleştirmek için 250 kişilik bir çete oluşturmuştur. Bu çete ile Pirin balkanında, Cumaibala, Lezekop, Nevrekop, Petriç, Menlik ve Razlık kazaları dâhilindeki bölgelerde dolaşmakta, terör eylemleri yapmakta ve cinayetler işlemektedir. Tahsin Uzer, *age*, s.76, 118, 129-131.

³⁰¹ İsyân öncelikle Cumaibala'nın Padeş, Harbin, Gradova ile Menlik'in Kresne nahiyesi köylerinde başlamış ve üç ilçeye yayılmıştır. Tahsin Uzer, *age*, s.137-138.

³⁰² Tahsin Uzer, *age*, s.158.

³⁰³ 1903 Bulgar ayaklanması, Selanik Osmanlı Bankası dinamitlenmesi, Guvadülkebir gemisi kundaklanması gibi büyük çaplı olaylar. Tahsin Uzer, *age*, s.151-155.

³⁰⁴ "Babam Selanik'te lise talebesiyken, okul tatil olup Menlik'e (Biliçe'deki) çiftliğe geleceği zaman tren ile Siroz'a gelir, Siroz İstasyonunda tepeden turnağa silahlı dayıları tarafından karşılanır, Siroz'dan karayolu ile at sırtında çiftliğe getirilirdi. İşte böyle bir dönüş yolculuğunda bir olay meydana gelir. Babam 'Dayılarımla yüksek mısır bitkilerinin olduğu bir mısır tarlasının ortasından geçiyorduk, akşam olmuştu. Tabii ben çok gencim, lise talebesiyim. Tatil için eve gidiyorum. Dayılarım bana 'hemen yat, pusu var!' dediler. (Pusu olduğunu) Anlamışlar her nasılsa. 'Sen hiç kıpırdama!' dediler. Babama parolayı söylemişler, eline silah (tüfek veya tabanca) vermişler 'Karşına kim çıkarsa parolayı soracaksın. Parolayı söylemezse derhal öldür! Biz pusuyu kuranları çevireceğiz ve yok edeceğiz. Aksi takdirde onlar bizi öldürürler.' deyip ve yanından uzaklaşırlar. Babam çok korkmuş, 'o zamana değin

Daha sonra İkinci Meşrutiyet'in ilanı münasebetiyle genel af ilan edilip komitacılık ve liderleri aklanmışlardır. Bu gelişme üzerine Yunan, Bulgar, Sırp ve Türk çeteleri yeni rejime içten bağlılıklarını bildirmişlerdir. Çete reisleri ile Bulgar Sandanski, Apostol³⁰⁵ ve diğer Yunan ve Sırp komite liderlerine itibarları iade edilmiştir.³⁰⁶ Bu genel af olayı, halkın ve tabii ki genç İbrahim Ethem Efendi'nin gözünde, çetecilik ve komitacılık yapanların yaptıkları kötü işler, işledikleri insanlık suçları yanına kaldı şeklinde algılanmıştır.

1.5.4. Balıkesir Sultanisi Matematik Öğretmenliği

İbrahim Ethem Efendi, Balıkesir'de bulunduğu sıralarda da Balıkesir Sultanisi'nde³⁰⁷ (lise) matematik öğretmenliği yapmıştır.³⁰⁸ Bu bilgiden hareketle İbrahim Ethem Efendi'nin Balıkesir'de bulunduğu sıralar; Rumeli'den göç sonrasında Balıkesir'e iskân edildikleri tarih (25 Kasım 1914) ile Düvertepe (Çorum) Nahiye müdürlüğüne başladığı tarih (7 Ağustos 1915) arasındaki dönem yani Nahiye müdürlüğü öncesindeki ile memuriyetten istifa ettiği tarih (7 Ocak 1919) ile Yunan

---

bir insana ateş etmedim, hiç adam öldürmedim, ödüm kopuyor' diye söyledi. Babam 'Mısır tarlasının içerisine yüzükoyun yattım. Bir yarım saat geçti, bir hisirtti duydum. 'Parola!' dedim. Gelen parolayı söyleyip 'Sus! Benim.' diye cevap verdi. Baktım dayım birini sürükleyerek getirdi. Boğazından kesilmişti. Bir insandan bu kadar kan çıktığını ilk defa o sırada gördüm. Hiç unutmuyorum, yerde yüzükoyun bir halde yattığımdan (Kan) üzerime doğru geliyordu. Üzerime gelmesin diye mısır koçanlarını kırıp koçanlardan ve topraktan bir set oluşturdum. Orası göl oldu. İlk defa bu kadar kan gördüm ve midem bulandı.' diye anlattı. Sonra dayıları pusuyu dağıttı ve çiftliğe doğru devam ettiler. Babam 'Sağ salim Menlik'e, çiftliğe vardık.' diye anlattı. Balkan harbi öncesindeki karışıklık döneminde komiteler kurulur, Bulgar, Rum, Sırp ve Türk çeteleri, fırsat bildikçe birbirlerini öldürürler. Tahmin ediyorum bu olay meşrutiyetten evvel olmuş olmalıdır. Ayrıca dayıları da pusu kurulduğunu anlayabilen, pusu kuranları öldürebilen kişiler olduğuna göre asker kişiler olmalı." Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

³⁰⁵ "Apostol, Gevgili ilçesinin Bosniçe köyündendir. Cahil ve cesurdur. "Vardar Güneşi" diye adlandırılan bu katil herif pek çok cinayetler işlemiştir." Tahsin Uzer, *age*, s.118.

³⁰⁶ Tahsin Uzer, *age*, s.93.

³⁰⁷ Balıkesir Sultanisi, 23 Şubat 1886 tarihinde Karesi İdadisi olarak açılmıştır. Balkan Savaşı yenilgisinden sonra Selanik Sultanı'nın Balıkesir'e nakledilmesinin kararlaştırılması üzerine 1914 yılında Edremit'e nakledilmiş, 1917 yılı Eylül aya kadar burada öğretime devam edilmiştir. Selanik Sultanı'nın Balıkesir'e taşınmasıyla, Karesi İdadisi de "sultanî" olarak adlandırılmaya başlanmıştır. Karesi İdadisi'nde 1914 yılında 270, 1915 yılında 290 öğrenci öğretim görmüştür. Sultaninin Birinci Dünya Savaşı sırasındaki eğitim kayıtları, Yunan işgali sırasında kaybolmuştur. Sami Korkmaz, *Birinci Dünya Savaşı Yıllarında Balıkesir'de Sosyal Hayat*, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eylül 2006, s.73-74; Kemal Özer, *Tarihte Balıkesir*, Balıkesir: Türk Dili Matbaası, 1957, s. 18-19; Ali Türer (Editör), *Cumhuriyet Dönemi ve Öncesinde Balıkesir'de Eğitim*, Balıkesir, 1998, s. 30.

³⁰⁸ Ali Rıza Hakses, *age*, s.194.

işgali tehlikesi ile Balıkesir'den ayrıldığı tarih (29 Haziran 1920) arasındaki dönem yani avukatlık yaptığı dönemlerdir.³⁰⁹ Buna göre İbrahim Ethem Efendi, Balıkesir'de bulunduğu ilk dönem yaklaşık 9 ay, ikinci dönem yaklaşık 6 ay olmak üzere toplam 1,5 yıllık zaman dilimi içerisindeki bir tarihte Balıkesir Sultanisi'nde (lise) matematik öğretmenliği yapmıştır.³¹⁰ Ayrıca Akıncı ailesinin ifadesi doğrultusunda 1908 doğumlu Sıtkı Yırcalı ve 1911 doğumlu S. Esat Budakoğlu, İbrahim Ethem Efendi'nin Balıkesir Sultanisi'nden öğrencileri olduğuna³¹¹ göre öğretmenlik evresinin 7 Ocak 1919 ile 29 Haziran 1920 tarihleri arasında olduğunu düşünebiliriz.³¹² Ancak bu 25 Kasım 1914 ile 7 Ağustos 1915 tarihleri arasında, Balıkesir Sultanisi matematik öğretmenliği yapmadığı şeklinde düşünülmemelidir.

İbrahim Ethem Efendi, matematiğe olan ilgisi nedeniyle oğlu Turhan Doğan'a ortaokulda cebir ve geometri derslerinde yardım etmiştir. Onlara konuları anlatmıştır.³¹³

1.5.5. Balıkesir Sındırgı Kazası Çorum (Düvertepe) Nahiyesi

Nahiye Müdürlüğü

İbrahim Ethem Efendi, Bekirağa Bölüğü'nden yakasını güçlkle kurtararak memuriyet hayatına başlamasının nedenini³¹⁴, ailenin içine düştüğü ekonomik sıkıntılar olarak ifade etmektedir.³¹⁵ Devletin muhacirlere tanıdığı işe girme kolaylığından da yararlanmıştı.

---

³⁰⁹ İBA, Dosya No: 435; Akıncı, 2009, s.4.

³¹⁰ İBA, Dosya No: 435.

³¹¹ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

³¹² “Babam, Balıkesir Sultanisi'nde matematik öğretmenliği yapıyorken, Sıtkı Yırcalı öğrencisi imiş. Daha sonra Sıtkı Bey, babamın çok iyi ahbabıydı.” Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme

³¹³ Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 tarihli görüşme.

³¹⁴ İBA, Dosya No: 435; Mehmet Esat Serezli, *age*, s.169; Ali Rıza Hakses, *age*, s.194.

³¹⁵ “Aile Balıkesir'e yerleşildikten bir müddet sonra, aile ekonomik sıkıntıya düşüyor. Getirilebilen nakit, mücevher, yardımlarla gelenler vs. harcanıp gidiyor. Sadece Süleyman Ağa'nın emekli yüzbaşı maaşına kalıyor. 25 Kasım 1914 tarihinde Süleyman Ağa'nın da vefatıyla ekonomik sıkıntı büyüyor. Büyük erkek evlat olarak babam işe girmek mecburiyeti hissediyor. Aile Rumeli'deki çiftlikteki değirmene bir teneke dolusu altını gömerek gelmiş” Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme

İbrahim Ethem Efendi, 1915 senesinde Sındırgı Kazasının Çorum Nahiyesine, 1918’de de Şamlı Nahiyesine müdür olarak atanmıştır. Mütareke’den sonra müdürlükten istifa etmiş ve Milli Hareketin başladığı güne kadar Balıkesir’de avukatlık yapmıştır.³¹⁶

İbrahim Ethem Efendi, 2 Haziran 1915 tarihinde Sındırgı Kazası’nın Çorum Nahiyesi Müdürlüğüne atanmıştır. Sicil numarası 390’dır. Maaşı 6 liradır.³¹⁷ 9 Ağustos 1915 tarihli Karesi gazetesi bu haberi okurlarına: “*Çorum Nahiyesi Müdürü Eyüp Sabri Efendinin terfian Balat (Dursunbey) Nahiyesi Müdürlüğüne atanması ile yerine Selanik Hukuk Mektebi mezunlarından İbrahim Ethem Efendi, Çorum Nahiyesi Müdürlüğüne atanmıştır*” şeklinde duyurmuştur.³¹⁸ İbrahim Ethem Efendi, 7 Ağustos 1915 tarihinde başladığı bu görevinden 2 Ekim 1918 günü ayrılmıştır.³¹⁹ Toplam 3 yıl 1 ay 25 gün görevde kalmıştır.

İbrahim Ethem Efendi’nin nahiye müdürlüğüne atanmasının gerekçesi 167 numara ve 2 Haziran 1915 tarihli Karesi tahriratınca “*Selanik Mekteb-i Hukuk mezunlarından ve erbab-ı iktidardan bulunmasına mebni tayin kılınmıştır.*” şeklinde açıklanmaktadır.

Sındırgı kazasının Çorum Nahiyesi, 12 Mayıs 1914 tarihinde Padişah tarafından yayımlanan kanun-ı muvakkat ile Karesi Sancağında mevcut nahiyelere ek olarak oluşturulan nahiyelerden biri ve 3.sınıf bir nahiye olarak “yeniden” kurulmuştur.³²⁰

15 Haziran 1914 tarihli Karesi gazetesine göre; Sındırgı Kazasına bağlı Çorum Nahiyesinin merkezi Düvertepe (Çorum) olup, Alayaka, Cedit³²¹, Çamalanı (Sakarı),

---

³¹⁶ İBA, Dosya No: 435; Mehmet Esat Serezli, *age*, s.169; Ali Rıza Hakses, *age*, s.194.

³¹⁷ İBA, Dosya No: 435; ESA, Dosya No: 81899.

³¹⁸ Karesi gazetesinde haber aynen şöyle verilmiştir: “*Münhal olan Paşalimanı Nahiyesi Müdüriyetine tahvilen Balat Müdürü Nafiz ve Balat Müdüriyetine terfian Çorum Nahiyesi Müdürü Eyüp Sabri ve Çorum müdürlüğüne dahi Selanik Mekteb-i Hukuk mezunlarından İbrahim Ethem Efendiler tayin olunmuşlardır*”. *Karesi*, 9 Ağustos 1915.

³¹⁹ İBA, Dosya No: 435; ESA, Dosya No: 81899. Karesi tahriri ile 29 numara ve 3 Ekim 1918 tarihli Sındırgı Meclis-i İdare Mazbatası Sureti’ne göre “maaşat tevfiyatından zimmet ve ilişiği yoktur” yazısı ile İbrahim Ethem Efendi Çorum Nahiye Müdürlüğünden 491 numara ve 8 Kasım 1915 tarihli Karesi tahriratca “*tahvilen infikak etmiştir*”. Bkz. İBA, Dosya No: 435.

³²⁰ *Karesi*, 19 Mayıs 1330.

³²¹ Günümüzde Cedit köyün ismi Yeniköy olup Kütahya ili Simav ilçesine bağlı bulunmaktadır.

Çıkrıkçı, Dedeler, Derecikören (Derecikviran), Devletlibaba (Kepekler), Dügüncüler, Engelüs³²² (Yaylabayır), Gölcük Çiftliği³²³, İzzettin, Karacalar, Kıran, Kızılılık³²⁴, Mumcu, Söğütçük³²⁵ ve Şapçı olmak üzere 17 köyü bulunmaktadır.³²⁶

İbrahim Ethem Efendi, Çorum (Düvertepe) Nahiye Müdürlüğü müddetince pek çok sıkıntılar çekmiştir.³²⁷ Nahiye müdür evi olmadığı için köy evinde ikamet etmiştir.³²⁸ Müdürlüğü müddetince bağlı köyleri at sırtında gezip, tanımış ve incelemiştir. Bu köy gezileri aynı zamanda av partileridir. Böyle bir av partisinde bir kayaya ismi verilmiştir. İbrahim Ethem Kayası.³²⁹ Böylece Çorum ve havalisini,

---

³²² Köyün adına Engerez veya Engeles de denilmektedir. Bkz. *Devlet İstatistik Enstitüsü, Genel Nüfus Sayımı İdarî Bölünüş 25.02.1970*, Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, 1973, s.104.

³²³ Günümüzde Gölcük Çiftliği adlı bir köy bulunmamakla birlikte Bigadiç ilçesi Kızılçukur köyü yakınlarındadır.

³²⁴ Günümüzde Kızılılık köyü Kütahya ili Simav ilçesine bağlı bulunmaktadır.

³²⁵ Günümüzde Söğütçük köyü Manisa ili Demirci ilçesine bağlı bulunmaktadır.

³²⁶ *Karesi*, 2 Haziran 1330 ; *DİE, GNSİB 25.02.1970*, s.104; Günümüzde Düvertepe Sındırgı-Simav yoluna 5 km., Sındırgı'ya 35 km., Balıkesir'e 93 km. uzaklıktadır. Denizden yüksekliği yaklaşık 740 m.dir. Doğuda Çamalanı ve Çılbırcı, batıda Alayaka ve Ahmetler, güneyde Şapçı ve Çıkrıkçı, kuzeyde Gözören ve Çayır köyleri ile komşudur. Ulus ve Alaçam dağı tekelerinde bir sırt üzerinde kurulmuştur. Etrafı Kölebaşı, Havvamezarı, Gobaklı, Kızılyar, Kuşköyü, Kavaklı, Semerciyeri Tektepe, Şaptepe, Sarıkaya tepeleri ile çevrilidir. Bkz. Hurşit Kahraman, *Düvertepe*, Balıkesir: 2011, s.7-8.

³²⁷ Burhan Cahit Bey: “*Düvertepe, eski adıyla Çorum, benim maden işletmesi yaptığım yer. Çok iptidai bir yermiş. Orada aç susuz perişan kalmış. Çok da uzakmış. Sındırgı'dan Çorum'a yolculuk hayvan sırtında 6 saat sürermiş. Tasavvur edebiliyor musunuz? Pek icraat yapamamış. Sonra bakmış olacak gibi değil, ayrılmış ve Şamlı'ya gelmiş.*” Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

³²⁸ “*Babam emekli olduktan sonra birlikte Düvertepe'ye keklik avına gittiğimizde Düvertepe'ye de uğradık, köylüler karşıladılar. Muhtarlıkta oturduk. Babam: 'Hadi biriniz bizim oğlana hem benim kaldığım nahiye evini hem de Gece Kuşu Ahmet Bey'in (Gece Kuşu Ahmet Paşa, Çorum Beyi olarak zikredilmektedir. <http://tr.wikipedia.org/wiki/Devletlibaba>, Sındırgı Erişim Tarihi: 28.12.2014.) konağını gösteriverin.*” dedi. Bir köylü ile birlikte gittik. Babamın nahiye evi küçücük bir köy evi, Gece Kuşu Ahmet Paşa'nın Konağı ise, 2 katlı içi yağlı boya tablolarla dolu harabe bir konak. Çorum gibi bir yerde böyle bir ev görmek şaşırtmıştı. Söylenenlere göre konağın sahibi Gece Kuşu lakaplı Ahmet Paşa, Osmanlı devlet görevlilerinden biriymiş. Babam nahiye müdürlüğü müddetince bu bir köylüye ait ufak evde kirada kalmış.” Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

³²⁹ “*Sındırgı-Simav yolu üzerinde, Hisaralan kaplıcasını 2-3 km. kadar geçtikten sonra, Osmanlar köyü yol ayrımına gelinir. Bu yoldan Osmanlar köyüne doğru giderken sol taraftaki vadinin adı içinden geçen Sek deresi nedeniyle Sek deresi vadisidir. Ulus Dağı etekleridir. İstiklal harbinde burada pek çok çatışmalara girmişlerdir. Babam ava çok meraklıydı. Nahiye müdürü iken köylüler ile Ulus Dağı Sek deresi mevkiine ayı ve domuz sürek avı tertip ediliyor. Önce sürekçiler davul, teneke vs. çalarak yabani hayvanları bir vadiye doğru ürkütür. Vadinin yamacına sıra halinde gizlenmiş avcılar, hayvanlar önlerinden geçmeye başlayınca ateş ederek vurmaya çalışırlar. Önünden geçip gittikten sonra ateş edilmez. Verilen yemek molasında babam vadiye hâkim büyük bir kayanın üstüne çıkmış ve orada kucağında kısa Yunan filintası olduğu halde bir şeyler atıştırırken aniden üç ayı çıkıyor, babama saldırıyorlar. Babam hemen mavzeriyle birini vuruyor ve ayı babama ulaşmadan orada ölüyor. İkincisini de vuruyor. Üçüncü ayı yaralamış ama öldürmek için elinde fişek kalmamış ve hemen arkasında zannettiği askere “Tarak ver!” diye bağırmış. Bakmış asker yok, fişek veren yok, yaralı ayı*

köyleri, oldukça dağlık olan araziyi çok iyi tanıma fırsatı olmuştur.³³⁰ İbrahim Ethem Efendi, geniş ormanları ve güvenilir Türk aşiretlerini bünyesinde saklayan muazzam dağ silsilesi olan Akdağ'ın her tarafını gezmiş, araziyi ve halkını tanımıştır.³³¹

Bu arazi, yani Alaçam dağları etekleri, Alaçam dağlarına yaslanmış Çorum, İbrahim Ethem Efendi'ye çocukluğu ve gençliğinin geçtiği Pirin dağlarına yaslanmış Menlik ve Biliçe bölgesini hatırlatmış olmalıdır. Çünkü bu zor koşullarda üç yıldan daha fazla görev yapabilmiştir.

Çorum (Düvetepe), İbrahim Ethem Efendi'nin nahiye müdürlüğü yaptığı dönemde Karesi, Kütahya ve Aydın vilayetinin Saruhan (Manisa) Sancağı sınırlarındaydı, bugün de Balıkesir, Manisa ve Kütahya vilayetleri sınırındadır. Günümüzde de ulaşım imkânları oldukça kısıtlıdır. Bu dezavantaj, olağanüstü durumlarda avantaj olmuştur.

1917'ye kadar birkaç yıldan beri Gördes'in Yeğenoba köyünden şaki ve katil Şakir Efe ve yardımcısı İsmail, Gördes, Akhisar ve Sındırgı kazalarında eşkıyalık ve türlü alçaklıklar (hırsızlık, adam kaçırma, cinayet vb.) yapmaktadırlar.³³² Hatta Şakir Efe, Sındırgı eşrafından Kadı-zade Mustafa Bey'e suikast girişiminde de bulunmuş ve ancak Kadı-zade Mustafa Bey, suikasttan Çorum Nahiye Müdürü İbrahim Ethem Efendi'nin sayesinde kurtulmuştur.³³³

---

karşısından yavaş yavaş geliyor, kaldırmış mavzeri ayının ağzına sokmuş. Ayı da can havliyle babama bir vurmuş ve babam kayadan aşağıya düşmüş. Şansına zemine değil de küçük koruluk, makilerin üstüne düşmüş. Ben oraya baktım, kayanın yerden aşağı yukarı 6-7 metrelik bir yüksekliği vardı. Bir şey olmamış. Ayının bağırtısı, homurtusu, ateş sesleri üzerine köylüler geliyorlar. Bu hikâyeyi Çorumlulardan da işittim. O anı yaşayan adam 'Eyvah! Ayı müdürü parçaladı' zannıyla koştuk geldik baktık ki iki ayı yerde ölü. Diğeri canlı ancak yaralı ve ağzına tüfek sokulmuş vaziyette. Müdür beyi arıyoruz, nerede bu adam diye. Bu sırada müdür bey aşağıdan 'Bana bakın, ip atın' diye seslenince 'Eğilip aşağıya baktık ki müdür bey aşağıda, kısa makilerin üstünde sağlam duruyor. Yanımızda ip de yoktu. Kuşaklarımızı çıkarıp birbirine bağlamak suretiyle ip gibi yaptık, aşağı sarkıttık ve öylelikle müdür beyi yukarı çektik.' İşte bu kayanın adının hikayesi böyledir." Burhan Cahit Akıncı ile 23.10.2012 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

³³⁰ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

³³¹ Akıncı, 2009, s.74.

³³² İBA, Dosya No: 435.

³³³ Akıncı, 2009, s.177-178; 1917 yılında Sındırgı kazasında kaymakam olarak Ali Munis Bey görev yapmaktadır. Abdülmecit Mutaf, *age*, s.110.

Eşkîyalar eylemlerini arttırdıkça yanlarına katılanlar olmaktadır. Böylelikle bir güç odağı haline gelirler. Bu dönemdeki eşkıyalardan biri de Sındırgı'nın Alayaka köyünden Ahmet Ağa'dır. Şakir Efe, yardımcısı İsmail ve Alayakalı Ahmet Ağa cesarete gelerek bir hırsızlık yapmak üzere harekete geçerler. Ardından çıkan çatışmada Şakir Efe öldürülür diğerleri ise savcıya teslim edilir.³³⁴

Hükümet bu gibi katillerin buldukları yörelerin mülki idarecilerinden bir an evvel bunların yakalanmasını istemektedir. Çorum Nahiye Müdürü İbrahim Ethem Efendi de emrindeki jandarma ile Şakir Efe ve yardımcısı İsmail'i yakalamak için takibe başlamış ve 21 Nisan 1917 tarihinde yakalatmıştır. Bu memnuniyet verici ve takdire şayan gelişme üzerine hem Sındırgı Kaymakamı Cemal Bey hem de Karesi Mutasarrıfı İbrahim Süreyya Bey yazdıkları birer takdirname (Belge 4) ile genç Nahiye Müdürü İbrahim Edhem Efendi'yi taltif etmişlerdir.³³⁵

Turhan Doğan Akıncı bu konuda: “*Babam bu eşkıya takipleri nedeniyle Demirci, Gördes, Simav, Bigadiç ve Sındırgı kaza ve köyleri ile kırsalını tanıma fırsatı bulmuştur. Ayrıca Sındırgı, Bigadiç, Demirci, Gördes ve Simav kaza ve köylerindeki eşraf ve zatlarla tanışma imkânı da bulmuş, ahbabları olmuştur.*” der.³³⁶ Özellikle Sındırgılıları bu nahiye müdürlüğü müddetinde tanımış, onlardan Milli Mücadele, kaymakamlık, çetelik sırasında çok istifade etmiştir. Hatta daha sonra milli mücahit

---

³³⁴ Akıncı, 2009, s.122; “*Babam Düvertepe'ye ava gittiğimizde Alayakalı Ahmet Ağa'nın evini göstermiş ve şu olayı anlatmıştı: 'Kanlı Şakir denilen eşkıya ara sıra Alayakalı Ahmet Ağa'nın çiftliğine gelir, rakı sofrası kurulur, yemekler yenilir ve içkiler içilirmiş. İşte böyle bir yemek sonrası için şöyle bir plan yaptım: Çiftlik etrafına pusu kurup kuşatacağız. Jandarma erlerimizden Ankaralı Hasan adlı gözü pek bir jandarma askeri vardı, bu mert askeri tebdili kıyafetle köylü kıyafetine sokacağız. Jandarma eri Ankaralı Hasan, içeri girecek ve Kanlı Şakir'e: Ben sana iltihak için geldim efe, diyecek şüphe çekmeyecek. Köylü kıyafetli Hasan, yemek bittikten sonra, uygun bir anı gözetecek ve sigara tiryakisi olan Kanlı Şakir'in sigarasını yakmak için öne atılacak ve tam çakmağını çaktığı sırada bizler içeriye dalacağız ve baskın gerçekleşecek. Çakmak çakımı bir işaret olacak. İşte plan bu idi. Sonra Kanlı Şakir, Alayakalı Ahmet Ağa'nın çiftliğine geldi, Hasan'ı gönderdik, rakı sofrası kuruldu, yemekler yendi. Kanlı Şakir'in sigarasını yakmak için bizim Hasan öne atılıp çakmağı çakınca biz hemen içeri girip, baskın ile Kanlı Şakir'i etkisiz hale getirdik. Sonra baskını kaza merkezi Sındırgı'ya bildirdim ve bu eşkıyanın ölüsü de Sındırgı sokaklarında araba ile teşhir edildi ki sonradan kimse bu gibi olaylara kalkışmasın diye.*” Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

³³⁵ İBA, Dosya No: 435.

³³⁶ Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme

olacak olan Sındırgılı gençlerin kız kardeşi olan bir hanım ile de hayatını birleştirmiştir.³³⁷

İbrahim Ethem Efendi hakkında ita amirlerince veya diğer görevlilerce bazı değerlendirmeler yapılmıştır. Çorum Nahiyesi Müdürü iken Karesi Mutasarrıfı olan Hasan Kemalettin Bey 19 Haziran 1916 tarihinde “*Namuslu, temiz, zeki, iyi ahlaklıdır. Nafiye müdürlüğü hizmetinde yaptıkları, çalışmaları yeterli ve yerindedir. Halk üzerinde iyi etki bırakıyor. İş hakkındaki (Mülkiye hizmetleri) genel ve özel bilgisi orta düzeydedir.*” kaydını düşmüştür. Memuriyete başladıktan bir yıl sonra, ita amirince “*memuriyetinde takdire şayan bir hizmeti olmadığı gibi beğenilmeyen bir durumu da mevcut değildir. Genel görünüşü ve sağlık durumu iyi olup bünyesi sağlamdır.*” kaydı düşülmüştür.³³⁸

İbrahim Ethem Efendi, 3 yıl gibi uzun bir süre sürdürdüğü Çorum Nahiyeye Müdürlüğünden Şamlı Nahiyesi Müdürlüğü görevine atandığı zaman Osmanlı Devleti genel bir belirsizlik içindedir. Bu belirsizlik durumunu ortaya çıkaran etkenler; Alman ve Avusturya-Macaristan ordularının tüm cephelerde geriye çekilmeye başlamaları, müttefiklerden Bulgaristan’ın teslim olması ve en önemlisi 30 Ekim 1918 tarihinde imzalanacak olan Mondros Ateşkes Antlaşması’na doğru giden süreç³³⁹ idi.

1.5.6.Balıkesir Kazası Şamlı Nahiyesi Nahiyeye Müdürlüğü

İbrahim Ethem Efendi, Çorum Nahiyeye Müdürlüğünden sonra 2 Ekim 1918 tarihinde Şamlı Nahiyesi Müdürlüğüne atanmıştır. Maaşı 6 liradır. 16 Ekim 1918 tarihinde başladığı bu görevinden 7 Ocak 1919 günü ayrılmıştır. Toplam 2 ay 22 gün görevde kalmıştır.³⁴⁰

---

³³⁷ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 tarihli görüşme.

³³⁸ “6 Haziran 1332 tarihli tezkire varakasına mebni” İBA, Dosya No: 435.

³³⁹ *Türk İstiklal Harbi*, Mondros Mütarekesi ve Tatbikatı, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1992, s.29-70, 188-210.

³⁴⁰ İBA, Dosya No: 435; ESA, Dosya No: 81899. İbrahim Ethem Efendi, Şamlı Nahiyesi Müdürlüğüne, 9 Haziran 1919 tarihli Karesi Meclis-i İdare Mazbatası Sureti’ne göre “*Naklen tayin olunmuştur*”. Bkz. İBA, Dosya No: 435.

Balıkesir merkez kazasının nahiyelerinden biri olan Şamlı Nahiyesi, 12 Mayıs 1914 tarihinde Padişah tarafından yayımlanan kanun-ı muvakkat ile Karesi Sancağında mevcut nahiyelere ek olarak oluşturulan nahiyelerden biri ve 3.sınıf bir nahije olarak “yeniden” kurulmuştur.³⁴¹

11 Haziran 1914 tarihli Karesi gazetesine göre; Balıkesir merkez kazasına bağlı Şamlı Nahiyesinin merkezi Şamlı olup, Akdarma, Alacabayır, Armutalanı, Batak ve Taşbaşı (Yeşiloba), Boğazköy, Düzoba, Çanacık, Çaypınar ve Muhacir Mahallesi, Davutlar, Deliyusuflar, Halkapınar, Hamidiye (Yayalabayır), Hisaralanı, Fethiye (Karakol), İbirler, Kamçılı, Karacaören, Kavaklı, Kırmızılar, Kirne (Ortaca), Kurtdere, Odalıdam, Ovacık, Piren, Taşkesiği, Toybeleni, Yaylabayır, Yağcılar ve Çerkez, Yeroluk ve Ziyaretli olmak üzere 30 köyü bulunmaktadır.³⁴²

Balıkesir merkeze yakın olan Şamlı Nahiyesi Müdürlüğünü bir iki ay gibi oldukça kısa bir süre sonra istifa ederek bırakan İbrahim Ethem Efendi’yi bu davranışa iten neden ülkenin içinde bulunduğu kargaşa ortamıdır. Karesi livası dâhilinde pek çok eşkıya ortaya çıkmış ve durmaksızın suç işlemektedirler. 24 Ekim 1918 tarihli Ses gazetesindeki “Eşkîya haberleri” başlıklı yazıya göre Şamlı Nahiyesi dâhilinde pek çok eşkıyanın dolaştığı, bu eşkıyaların birleşerek daha kalabalık eşkıya grupları oluşturduğu, köy bastıkları, saatlerce çatıştıkları ve köyleri yağmaladıkları ifade edilmektedir.³⁴³ Böyle bir güvenlik zaafının olduğu nahiyede idarecilik yapmak hiç de kolay olmamıştır. Bu olayları engellemek ile görevli jandarma ve onları idare edecek mülki amirler yetersiz kalmaktadır.

Mondros Mütarekesi imzalandıktan sonra tüm Osmanlı ülkesinde olduğu gibi Balıkesir’de vatanperver ve aydınlarda olduğu gibi İbrahim Ethem Efendi’de de bir

---

³⁴¹ *Karesi*, 19 Mayıs 1330.

³⁴² *Karesi*, 29 Mayıs 1330.

³⁴³ “*Bu eşkıyalardan bazıları: Demirkapılı Kel Tahir oğlu namında bir eşkıya, Demirkapılı Ali, Biga şehirli şaki Mecit, Gürcü Ankaralı Çetmi eşkıya grubundan Gürcü Deli Yusuf, Kurtdereli Çolak Akif, Hisaralanlı Korucu Ali vd. Gürcü Ankaralı Çetmi eşkıyalarından Gürcü Deli Yusuf, Kurtdereli Çolak Akif, Hisaralanlı Korucu Ali yönetimindeki atlı çeteler Aktarma köyünü basmaya kalkışır ve çatışma 5 saat sürer. Sonuçta çeteler köylüleri mağlup edip pek çok zarar verirler.*” *Ses*, 24 Teşrin-i evvel 1334. “Çoktan beri eşkıyalıkta bulunarak Şamlı tarafını kasıp kavuran Bilecikli Halil’in Kamçılı köyünde Murat Müfrezesi tarafından öldürülmüştür. Cesedi hükümet konağı önünde teşhir edilmiştir.” *Ses*, 13 Teşrin-i evvel 1334; *Ses*, 24 Teşrin-i evvel 1334; *Ses*, 7 Teşrin-i sâni 1334.

büyük üzüntü ve derin bir kaygı söz konusudur. İbrahim Ethem Efendi buna bir taraftan özellikle Batı Anadolu'daki vatanperver ve aydın devlet adamlarının görevlerinden alınmalarının, diğer taraftan Gayrimüslimlerin Osmanlı Devleti'nin yıkılması için ne gerekiyorsa yapmaktan çekinmeyen tavırlarının neden olduğunu ifade etmektedir.³⁴⁴

İbrahim Ethem Efendi zaman zaman liva merkezi olan Balıkesir'e gelmektedir. 5 Aralık 1918 Perşembe günü Balıkesir'e gelen İbrahim Ethem Efendi, Balıkesir'deki temasları ile bir taraftan liva genelindeki diğer kaza ve nahiyelerde olup bitenleri öğrenmiş diğer taraftan da kendi nahiyesindeki gelişmeleri anlatma fırsatı bulmuştur. Çünkü aynı günlü gazetenin "Şekavet Haberleri" kısmında "*beş kişilik Arnavut Aziz çetesinin Şamlı Nahiyesi hükümetine dehalet (sığınma, kendini emanet etme) ettiği*" haberi verilmiştir.³⁴⁵

Şamlı Nahiyesi dâhilinde pek çok eşkıyanın ortaya çıkması ve mülki idarecileri meşgul etmeleri bir tesadüf değildir. Uzun yıllar süren savaş ortamı ve beraberinde getirdiği sorunlar nedeniyle kişiler, askerlik yapmak ve savaşmak istememektedir. Bu asker kaçakları ülkenin içinde bulunduğu belirsizlik ortamından yararlanmaktadır. Artan eşkıyalık olayları nedeniyle mülki idareciler görevlerini layıkıyla yapamamakta ve aldıkları devlet terbiyesi gereği istifa etmektedir. Bu günlerde Ses gazetesinin sütunlarında pek çok mülki idarecinin istifa haberleri yer almaktadır³⁴⁶.

Ses gazetesi muhabirinin Karesi Mutasarrıfı Hacim Muhittin Bey ile yaptığı bir mülakata göre eşkıyalıkla mücadele çerçevesinde liva dâhilinde toplam 1.300'den fazla kişi yakalanmıştır. Bunların büyük çoğunluğu asker kaçağı olduğu, bu rakam içerisinde olmak üzere Şamlı Nahiyesi, Burhaniye ve Balıkesir'de de toplam 50 şakinin yakalandığı ifade edilmiştir.³⁴⁷

---

³⁴⁴ Akıncı, 2009, s.1.

³⁴⁵ "Kastamonu Polis Müdürü hemşerimiz Şuuri Bey ile Yunda Müdürü İsmail Hakkı, Şamlı Müdürü İbrahim Edhem Beyler Balıkesir'e gelmişlerdir." *Ses*, 5 Kânûn-ı evvel 1334.

³⁴⁶ *Ses*, 14 Teşrîn-i sâni 1334, 21 Teşrîn-i sâni 1334, 28 Teşrîn-i sâni 1334, 5 Kânûn-ı evvel 1334, 12 Kânûn-ı evvel 1334, 19 Kânûn-ı evvel 1334; İbrahim Ethem Efendi'nin arkadaşlarından Yunda Müdürü İsmail Hakkı Bey de 19 Aralık 1918 günü istifa etmiştir.

³⁴⁷ *Ses*, 12 Kânûn-ı evvel 1334.

Şamlı Nahiyesinde görülen eşkıyalık ile ilgili olarak şu tespitleri yapabiliriz: Şamlı Nahiyesine bağlı köyler büyük bir nüfus ve yerleşme çeşitliliği arz eder. Bir kısım köyler “manav” tabir edilen yerliler, bir kısmı “yürük” tabir edilen devletin iskân siyaseti ile yerleştirilenler, bir kısmı da “mâcır”/muhacir” olarak adlandırılan göçmenlerdir. Özellikle göçmenler arasında etnik, dil ve kültürel çeşitlilik söz konudur. Çünkü 1864 sonrasında Kafkasya’dan gelenler, 1877-1878 Osmanlı-Rus savaşı ve son olarak Balkan Savaşları sonrası gelen Rumeli göçmenleri, bu çeşitliliğin kaynağı olmuştur. Tüm bu unsurlar, Şamlı Nahiyesi köylerinde kimi zaman ayrı ayrı köyler halinde ama çoğu zaman tek bir köyde yaşamaya çalışmakta ve birbirlerine alışırken bir uyum sürecinden geçmekteydiler.

İbrahim Ethem Efendi, Şamlı Nahiyeye Müdürlüğü esnasında Çerkez Ethem ile de tanışmıştır. Şamlı Nahiyeye Müdürlüğünün jandarmaları Çerkez Ethem’i hırsızlık zannıyla tutmuş ve nahiyeye müdürüne teslim etmiştir.³⁴⁸

1.5.7. Memuriyetten İstifa: Avukatlık Günleri ve Balıkesir Barosu’nun Kuruluşu

İbrahim Ethem Efendi, Şamlı Nahiyesi Müdürlüğünden 7 Ocak 1919 günü kendi isteğiyle istifa etmiştir.³⁴⁹ Bu istifa, 12 Ocak 1919 tarihli Ses gazetesinde önce

---

³⁴⁸ “Babam bu anısını Muğla’da İzzettin Çalışlar’a anlatmıştır. Çorum’da Nahiyeye Müdürlüğü zamanında nahiyeye müdür evi olarak kullanılan köy evinde otururken, jandarmalar bir adamı yakalayıp getirmişler. Gelen jandarmalar ‘Efendim, at hırsızı yakaladık’ demişler. Babam ‘baktım, kıyafeti çok şık bir adam, kürkler yakasında.’ Babam ‘Yahu at hırsızına benzemiyor. Kimsiniz siz?’ diye sormuş. Adam cevap veriyor: ‘Efendim, ben Çerkez beyi Ethem’im. Ava çıktım, geziyordum. Bunlar beni yakaladılar. At hırsızı diye.’ Babam ‘Atı, gümüş eyerleri çok güzeldi’ demişti. Bunun üzerine ‘Jandarmalar gidin. Ne at hırsızı bu adam bir Çerkez Beyi’dir.’ demiş. Oturtmuş, kahve ısmarlamış. İlk kez Çerkez Ethem ile bu şekilde karşılaşmışlar. Çerkezler ata meraklıdırlar. Jandarmalar da güzel bir at ve yabancı bir kişiyi görünce at hırsızı zannetmişler. Babam, Çerkez Ethem’i misafir etmiş ve sonra uğurlamış.” Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 tarihli görüşme; Akıncı, 2009, s.13.

³⁴⁹ İBA, Dosya No: 435; ESA, Dosya No: 81899. İbrahim Ethem Efendi Şamlı Nahiyeye Müdürlüğü’nden, 9 Haziran 1919 tarihli Karesi Meclis-i İdare Mazbatası Sureti’ne göre “istifaen infikak etmiştir” “maaşat tevfiyatından zimmet ve ilişiği yoktur”. Bkz. İBA, Dosya No: 435.

işten el çektirilme olarak algılanmış, ancak sonra yaptıkları araştırma ile istifa olduğu anlaşılmıştır.³⁵⁰

İbrahim Ethem Efendi'nin avukatlığa ne zaman başladığı bilinmemektedir. Ancak İbrahim Ethem Efendi'nin Adliye Nezareti Hukuk İşleri Müdürlüğü'nden aldığı 30 Nisan 1914 tarihli Nizamiye Mahkemelerinde Avukatlık Ruhsatnamesi'nin arka yüzündeki (Belge 2b) bilgilerden hareketle; İbrahim Ethem Efendi'ye ait Avukatlık Ruhsatnamesi tescil ve kayıt işleminin 13 Nisan 1919 tarihinde yapıldığı anlaşılmaktadır. Buna göre İbrahim Ethem Efendi'nin avukatlık mesleğine 13 Nisan 1919 tarihinden itibaren başladığını kabul etmek mümkündür.

Akıncı ailesi, İbrahim Ethem Efendi'nin memuriyetten ayrılıp, avukatlık yapmaya başlamasının nedenini, hem ailesinin hem kendisinin geçimini temin etmek olarak açıklamaktadır. Öyle ki İbrahim Ethem Efendi ileride çocuklarına: “*En çok parayı o zaman kazandım.*” diyecektir.³⁵¹

İbrahim Ethem Efendi, avukatlık günlerinde Balıkesir'deki diğer avukatlar ile arkadaşlık ilişkisi kurup giderek ahabplığa taşınmıştır.³⁵² 1920 yılında yaklaşık 30.000 nüfuslu Balıkesir'de Hukuk Fakültesi mezunu 23 kişi bulunmaktadır.³⁵³ Bunlardan biri de İbrahim Ethem Efendi'dir. İbrahim Ethem Efendi, otuz yılı aşkın bir süre adliye memuriyetlerinde bulunduğu halde namusunu lekelememiş, pek büyük bir milli his sahibi dediği Süleyman Sadi Bey ile Balıkesirli, onur ve haysiyet sahibi birçok kişinin teşvikiyle bir avukatlık yazıhanesi açmıştır. İki kısımdan oluşan yazıhanesi, zamanında Balıkesir şehrinin en işlek, en önemli merkezi olan Hükümet Caddesindedir. Avukatlık yazıhanesinde Süleyman Sadi Bey ile mesai arkadaşı olmuştur.³⁵⁴

---

³⁵⁰ “Şamlı Nahiyesi Müdürü İbrahim Edhem Beyin eli işten çektirildiğini işitmiştik. Hâlbuki mumaileyhin işten el çektirilmek suretiyle değil istifa suretiyle vazifesinden ayrıldığını tahkikatımızla öğrendik.” *Ses*, 12 Kânûn-ı sâni 1335.

³⁵¹ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 tarihli görüşme.

³⁵² Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

³⁵³ Yüzbaşı İshak Hakkı Bey, *1920'de Balıkesir*, Sadeleştiren Mustafa Aşkar, Balıkesir: Alem Basımevi, 1997, s.45.

³⁵⁴ Akıncı, 2009, s.1-4; O günlerde Balıkesir'de davavekili dükkânı sayısı 7'dir. Bkz. Yüzbaşı İshak Hakkı Bey, *age*, s.45.

21 Ocak 1920 Çarşamba günü İzmir'e Doğru gazetesinde "Baro Heyetinden Davet" başlığı ile verilen haberde, 24 Ocak 1920 Cumartesi günü 17.00'de Belediye Dairesinde, Balıkesir'de baro teşkilatı kurulması hakkında görüşmeler yapılacağı ve toplantıya resmi avukatlık ruhsatı olan avukatların katılabileceği duyurulmakta ve davet edilmektedir.³⁵⁵ Bu duyuru ile Balıkesir Belediye Başkanlığı binasında 24 Ocak 1920 Cumartesi günü saat 17.00'de yapılan toplantıya Süleyman Sadi Bey, Mustafa Necati Bey³⁵⁶, Mehmet Sait Bey, İbrahim Ethem Efendi, Bahur Bey, Mehmet Esat (Çınar) Bey³⁵⁷, Hacı Mustafa Efendi, Ahmet Rıza Efendi, Peron Efendi, Ahmet Vehbi Bey, Faik Kemal Bey ve Efendilerin katılımıyla ilk genel kurul yapılmıştır.³⁵⁸

24 Ocak 1920 Cumartesi günü İzmir'e Doğru gazetesinde "Baro Heyetinden Davet" başlığı ile verilen yeni bir haberde ilk toplantının yapıldığı, 25 Ocak 1920 Pazar günü saat 19.30'da bu kez Sait Bey'in avukatlık yazıhanesinde ikinci bir toplantının yapılacağı duyurulmakta ve seçim yapılacağından bahisle bütün avukatlar davet edilmektedir.³⁵⁹ 29 Ocak 1920 Perşembe günü İzmir'e Doğru gazetesinde "Baro Seçimleri" başlığı ile verilen bir başka haberde, Balıkesir'de avukatlık yapan avukatların katılımlarıyla 25 Ocak 1920 Pazar günü yaptıkları toplantıda mesleki sorunlar üzerine uzun uzadıya tartışmalar yaptıktan sonra, Baro için bir başkan ve yönetim kurulu seçildiği ifade edilmektedir. Seçim sonuçlarına göre oy çokluğu ile

---

³⁵⁵ *İzmir'e Doğru*, 21 Kânûn-ı sâni 1336; Altuğ Oymak, *Kuvayi Milliye'den Bugüne Balıkesir Barosu*, Balıkesir Barosu Yayınları, İzmir: Uşşak Matbaası, 2006, s.8-9; <http://www.balikesirbarosu.org.tr/tarihce.html>

³⁵⁶ Mustafa Necati (Uğural) Bey (1894-1.1.1929), İzmir'in 15 Mayıs 1919 tarihinde Yunanlılar tarafından işgali üzerine İstanbul'a gitmiş, İstanbul Hükümeti tarafından Balıkesir'e gönderilmiştir. 19 Eylül 1919 günü Balıkesir'e gelen Mustafa Necati Bey, görevinden istifa ederek Balıkesir'de kalmıştır. Kuvâ-yı Milliye hareketinin içinde bizzat yer almıştır. Balıkesir'de, arkadaşı Hüseyin Vâsıf (Çınar) Beyle birlikte "İzmir'e Doğru" gazetesini çıkarmıştır. Balıkesir Barosu ve İdman Yurdu Cemiyeti'nin kurulmasında öncü olmuş ve yönetim kurullarında yer almıştır. Mübadele, İmar ve İskân Vekili, Adliye Vekili ve Maarif Vekili olmuş, başarılı hizmetler gerçekleştirmiştir. Fuat Özer, "Mustafa Necati Bey (1894-1 Ocak 1929)", *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 8, Sayı 13, Mayıs 2005, Balıkesir, s. 165-188; Mustafa Eski, *Cumhuriyet Döneminde Bir Devlet Adamı Mustafa Necati*, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi, 1999, s.3.

³⁵⁷ Mehmet Esat Çınar, Balıkesir'de yayımlanan "İzmir'e Doğru" gazetesinin yazı işleri müdürüdür. Fuat Özer, *agm*, s. 173.

³⁵⁸ *İBA*, Dosya No: 435; *ESA*, Dosya No: 81899. Mustafa Eski, *age*, s.3; Fuat Özer, "Milli Mücadelede Balıkesir ve Mustafa Necati", *Mustafa Necati Sempozyumu*, Ankara, 1999; Fuat Özer, "Mustafa Necati Bey (1894-1 Ocak 1929)", *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 8, Sayı 13, Mayıs 2005, Balıkesir, s. 165-188.

³⁵⁹ *İzmir'e Doğru*, 24 Kânûn-ı sâni 1336.

Balıkesir Barosu'nun Yönetim Kurulu şu şekilde oluşmuştur: Birinci Başkan Süleyman Sadi Bey, İkinci Başkan Mustafa Necati Bey, Yazman Mehmet Sait Bey. Yönetim Kurulu Üyeleri ise; Süleyman Sadi Bey, Mustafa Necati Bey, Mehmet Sait Bey, İbrahim Edhem Efendi, Bahur Bey, Mehmet Esat Bey'dir.³⁶⁰ (Belge 3)

İbrahim Ethem Efendi'nin Balıkesir'de yaklaşık 1,5 yıl avukatlık yaptığı anlaşılmaktadır.³⁶¹

1.6. İzmir'in İşgali ve Balıkesir Kuvâ-yı Millîyesi

İbrahim Ethem Efendi, 15 Mayıs 1919 günü İzmir'in işgalinden itibaren Balıkesir'de ve civarda gerçekleşen her türlü milli ve vatanseverlik girişimini dikkatle takip etmiş, imkanı ölçüsünde destek vermiş ve iştirak etmiştir. Ayvalık'ta Kaymakam Ali (Çetinkaya) Beyin mücadelesini, Şehit Köprülü Hamdi Beyin canı pahasını Akbaş cephaneliği baskınını, Mutasarrıf Hilmi Beyin Okuma Yurdu toplantılarını, Gönen Buğdaylı'dan Osman Bey ve Mehmet Vehbi (Bolak) Beyin düşmana karşı savunma yapma kararlarını, Hacim Muhittin (Çarıklı) Beyin kongreler düzenleme çalışmalarını, İzmir'den kaçan Mustafa Necati (Uğural) Beyin, Osmanzade Hamdi Beyin, Mehmet Esat (Çınar) ve Hüseyin Vâsıf (Çınar) kardeşlerin, 61. Tümen Komutanı Albay Köprülü Kazım (Özalp) Beyin de katılımlarıyla Balıkesir güçlü bir Kuvâ-yı Milliye³⁶² Hareketi ortaya çıktığını görmüş ve tanık olmuştur.³⁶³ İbrahim Ethem Efendi, bu vatansever ve aydın kişilerle samimiyet, güven, arkadaşlık ve dostluk geliştirmeye başlamıştır.³⁶⁴

---

³⁶⁰ *İzmir'e Doğru*, 29 Kânûn-ı sâni 1336.

³⁶¹ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 tarihli görüşme.

³⁶² Kuva-yı Milliye, Mondros Mütarekesi sonrasında ortaya çıkan bir olgudur. Osmanlı Devleti'nin 623 sene yaşamasına yol açan en önemli etken, teşkilatı, yönetim anlayışı ve felsefesidir. Osmanlı idari yapısı, çok yönlü özelliklere sahiptir ve bu "Devlet" kavramı ile özdeşleşmiştir. Kuva-yı Milliye'nin oluşumunda bu "Devlet" inancının ve "meşruiyet"e bağlı kalmak endişe ve gerçeğinin çok önemli bir yer vardır. Tuncer Baykara, "Kuva-yı Milliye'nin Doğuşunda Türk Devlet Geleneğinin Yeri", *Kuva-yı Milliye'nin 90.Yılında İzmir ve Batı Anadolu, Uluslararası Sempozyum Bildirileri, 6-8 Eylül 2009, I. Kitap*, Yayına Hazırlayan: Oktay Gökdemir, İzmir: İzmir Büyükşehir Belediyesi Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve Müzesi, 2010, s.130-131.

³⁶³ Akıncı, 2009, s.1-4.

³⁶⁴ Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme

Avukat İbrahim Ethem Efendi de, bir taraftan avukatlık mesleğinin gerektirdiği avukat ve hukukçu çevrede kendine yer bulurken diğer taraftan da Balıkesir Kuva-yı Milliyesi içerisinde yer almaya çalışmıştır.³⁶⁵ Ancak İbrahim Ethem Efendi fiili olarak herhangi bir hareketin (Soma ve Savaştepe cephesi muharebeleri, kongre üyelikleri, temsilcilikleri) içerisinde yer almamıştır.

Alaca Mescit toplantısında her türlü karar almaya yetkili 41 kişi arasına seçilen Davavekili Sadettin Bey, Davavekili İbrahim Bâkır Efendi, Davavekili Said Bey, Davavekili Süleyman Sadi Bey³⁶⁶, İbrahim Ethem Efendi'nin arkadaş çevresini oluşturmaktadır. Ayrıca İbrahim Ethem Efendi, Hasan Basri (Çantay) Bey ve Mehmet Vehbi (Bolak) Bey gibi Kuva-yı Milliye Hareketi'nin liderleriyle de samimi arkadaşlık kurmuştur³⁶⁷

Kuva-yı Milliye Hareketinin içerisinde çok sayıda hukukçu, avukat vardır. Bu kişilerin büroları, avukatlık yazıhaneleri bu heyetlerin toplantıları için kullandıkları mekânlar arasındadır. Bu çerçevede İbrahim Ethem Efendi'nin Balıkesir'deki avukatlık bürosunda da toplantılar yapılmıştır.³⁶⁸

1.6.1.İbrahim Ethem Efendi Ankara Yollarında

61. Tümen Komutanı Miralay Kazım (Özalp) Bey, Akhisar Cephe Komutanı Binbaşı Derviş Bey, Soma mıntika komutanı Yüzbaşı Kemal Bey nizamiye birliklerinin ve gönüllülerin tüm çabalarına karşın Yunan işgal kuvvetleri, Akhisar'ı, Harta

---

³⁶⁵ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

³⁶⁶ Mücteba İlgürel, *Milli Mücadelede Balıkesir Kongreleri*, İstanbul: AKDYYK Atatürk Araştırma Merkezi, 1999, s.68-68; Ahmet Aydın Bolak, "Alaşehir Kongresi'nin 66ncı Yıldönümü Vesilesiyle Milli Mücadelede Balıkesir Kongreleri İl İlgili Kısa Tebliğ", *Milli Mücadele'de Balıkesir, Milli Mücadele'de Balıkesir (3-4 Mayıs 1986) Paneli Tebliğ Metinleri*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul: Kent Basımevi, 1986, s.140-141; M. Vehbi Bolak, "Milli Mücadelede Balıkesir", *Milli Mücadele'de Balıkesir, Milli Mücadele'de Balıkesir (3-4 Mayıs 1986) Paneli Tebliğ Metinleri*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul: Kent Basımevi, 1986, s.161, 172-173, 176-177.

³⁶⁷ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

³⁶⁸ Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 tarihli görüşme.

Boğazı'nı, Bekçe Boğazı'mı, Giresun (Savaştepe) muharebesi sonucu da Savaştepe'yi işgal etmişler ve Balıkesir'e yönelmişlerdi.³⁶⁹

28 ve 29 Haziran 1920 günleri, bir yandan Soma, Savaştepe cephelerinden gelen mağlubiyet haberleri nedeniyle öte yandan büyük bir Yunan süvari kuvvetinin Sındırgı ve Bigadiç üzerinden Balıkesir yönüne yürüdüğü anlaşılınca, Balıkesir'de hazin bir heyecan ve telaş baş göstermişti.³⁷⁰ Bu gelişmeler üzerine İbrahim Ethem Efendi ve arkadaşı Süleyman Sadi Bey, Balıkesir'den ayrılmak düşüncesi ile avukatlık yazıhanesindeki gerekli eşyalarını boşaltmışlardır. İbrahim Ethem Efendi hatıratında bu kaçış ile ilgili olarak “*Artık Balıkesir'den hareket edeceğiz; fakat nereye? Bunu kimse takdir edemiyor, yalnız bir millî gaye ve hedefimiz vardı; fakat nerede? Bu meçhulâtı nasıl yoracak, bu umman-ı bî-pâyânı nasıl geçerek bu hedefe vasıl olacağız?*” diyerek, aslında içinin belirsizliğin getirdiği sıkıntılarla dolu olduğunu anlatmaktadır.³⁷¹

29 Haziran 1920 Çarşamba gecesı, İbrahim Ethem Efendi, akraba ve biraderlerden ibaret on kişi ile beraber Balıkesir'den ayrılmıştır. Kadın ve çocuklar Balıkesir'de bırakılmıştır. Büyük bir kafile ile yürümek suretiyle Demirkapı yoluyla Susurluk'a gelmişlerdir. İbrahim Ethem Efendi burada biraz dinlenmiş ve biraderleri ile arkadaşlarını önden göndermiştir. Kendisi de yanındaki on kadar sihalı arkadaşı ile birlikte Kirmastı (Mustafakemalpaşa) üzerinden Bursa'ya hareket etmiştir. 1 Temmuz 1920 günü Bursa'ya ulaşmıştır.³⁷²

Bursa'da Jandarma Binbaşı Tahir Bey, Balıkesir'deki ve yollardaki durumu anlatan, 61. Tümen Komutanı Köprülülü Miralay Kâzım (Özalp) Bey'in çok az bir kuvveti ve bütün toplarıyla gelmekte olduğunu ifade eden rapor vermiştir. İbrahim

---

³⁶⁹ Kazım Özalp, *Milli Mücadele 1919-1922 I*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1988, s.134-141; Mediha Akarslan, *Türk Milli Mücadelesi'nin Balıkesir Cephesi*, Yayına Hazırlayan Hasan Âli Göksoy, Ankara: Öteki Yayınevi, 1998, s.120-132.

³⁷⁰ Kazım Özalp, *age*, s.141.

³⁷¹ Akıncı, 2009, s.4.

³⁷² Akıncı, 2009, s.4-5.

Ethem Efendi uzun yol yorgunluğu nedeniyle hastalanmış³⁷³ ve hasta yatağında Bursa'nın işgaline tanık olmuştur.³⁷⁴

Yolculuğun tehlikeleri nedeniyle Balıkesir'den gelenlerin çoğunun geri dönmesi üzerine İbrahim Ethem Efendi de annesi ile kardeşlerini Balıkesir'e göndermiştir. Kendisi de tütün tüccarı Kavalalı Şevki Beyin sağladığı “*Felemenk Valtakan Kumpanyası memuru*” vesikası ile 17 Temmuz 1920'de İstanbul'a gitmiştir. İngiliz ve Yunanlıların Balıkesir'den gelenleri takip ettikleri bilgisine ulaşınca pasaport dairesine uğramamış ve tüccar gibi davranarak muayeneye de tabi olmadan Galata'ya ulaşmıştır.³⁷⁵

İstanbul'da eski arkadaşlarının yardımıyla güvenli bir ikametgâh bulmuştur. Okul arkadaşları ile görüşmüştür. Amcası Yüzbaşı Ahmet Münir Bey'in İstanbul'da olduğunu ve Sarıyer'de oturduğunu duymuş ve Sarıyer'e gitmiştir. İbrahim Ethem Efendi, Karadeniz yoluyla Ankara'ya geçmek düşüncesi olduğunu amcası ve okul arkadaşı tüccar Mithat Bey ile paylaşmıştır. Her ikisi de uygun bulup kendisini desteklemişlerdir. Eski okul arkadaşı ve Kasımpaşa Polis Merkezi Komiseri Necati Bey ve Yüzbaşı Ahmet Münir Bey'in bacanağı Sami Bey'in oğlu İhsan Efendi'nin yardımlarıyla bir seyahat varakası almıştır. Bu vesika ile 30 Eylül 1920 tarihinde Reşit Paşa vapuru ile İstanbul'dan ayrılmış ve 1 Ekim 1920 günü İnebolu'ya ulaşmıştır. İnebolu'da Tetkik-i Hüviyet Komisyonu tarafından İbrahim Ethem Efendi'nin kimliği incelenmiş ve Ankara'ya gitmesine izin verilmiştir. Ancak daha sonra Ankara'dan gelen bir emirle geçişler durdurulunca 15 gün İnebolu'da beklemek zorunda kalmıştır.³⁷⁶ Bu on beş gün zarfında İbrahim Ethem Efendi'nin İnebolu'yu tanımaya çalıştığı ve hatta ava meraklı olduğu için de ava çıktığı söylenmektedir.

18 Ekim 1920'de hükümet tarafından geçişe tekrar izin verilmiştir. İbrahim Ethem Efendi, Jandarma Alaybeyi emeklisi Mirliva İşkodralı Ethem Paşa ile kiraladıkları bir araba ile 21 Ekim 1920'de İnebolu'dan ayrılmıştır. Seydiler üzerinden

---

³⁷³ “*Bursa'da iken tifodan rahatsızlanmıştır.*” Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 tarihli görüşme.

³⁷⁴ Akıncı, 2009, s.6-7.

³⁷⁵ Akıncı, 2009, s.6-7.

³⁷⁶ Akıncı, 2009, s.7-8.

22 Ekim 1920 Cuma günü Kastamonu'ya varmıştır. Burada eski arkadaşlarından Yunan taarruzu hakkında bilgiler almıştır. 28 Ekimde Ilgaz Dağı yoluyla gitmek üzere Kastamonu'dan ayrılmıştır. 30 Ekimde Çankırı'ya ulaşmıştır. 31 Ekimde Çankırı'dan Çandır köyü³⁷⁷, Kalecik kazası³⁷⁸ güzergâhı ile 3 Ekim 1920 Çarşamba günü Ankara'ya gelmiştir.³⁷⁹

Turhan Doğan Akıncı, İbrahim Ethem Efendi'nin Ankara'ya Mustafa Kemal tarafından çağırıldığını iddia etmektedir.³⁸⁰

1.6.2.İbrahim Ethem Efendi Ankara'da

3 Ekim 1920 günü Ankara'ya gelir gelmez hemen okul arkadaşı Ankara Polis Müdürü Dilaver Bey, İçişleri Bakanlığı Özel Kalem Müdürü İmadettin Bey ve İçişleri Bakanlığı Memurin Müdürü Muhtar Bey ile görüşmüş ve Ankara'da avukatlık yapmak düşüncesinde olmasına rağmen, vatanın memura olan ihtiyacı ve özellikle İmadettin Bey'in ısrarı üzerine aynı gün İçişleri Bakanlığı Özel Kalem Müdürlüğü'nde işe başlamış ve Şifre Kalemi'ne tayin edilmiştir. İbrahim Ethem Efendi'ye göre, bu atamanın arkasında, TBMM ile Ermeniler arasında devam eden barış görüşmeleri nedeniyle şifre iş ve işlemlerinin artması vardır.³⁸¹

İbrahim Ethem Efendi, Ankara'da, 3 Kasım 1920 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi İçişleri Bakanlığı Özel Kalem Müdürlüğü bünyesinde şifre kâtipliğine terfian atanmıştır. Maaşı 10 liradır. Bu görevinden 28 Kasım 1920 günü ayrılmıştır.³⁸²

---

³⁷⁷ Ankara ili Kalecik ilçesi Çandır Nahiyesi. Bkz *DİE*, *GNSİB* 25.02.1970, s.57.

³⁷⁸ Ankara ili Kalecik ilçesi. Bkz *DİE*, *GNSİB* 25.02.1970, s.56.

³⁷⁹ Akıncı, 2009, s.9-11.

³⁸⁰ Elde herhangi bir belge bulunmama ile birlikte iddia şöyledir: “*Kemal amcam, İbrahim Ethem Balıkesir'de iken Mustafa Kemal'den gelen ve ailenin de Mustafa Kemal'e cevaben yazdığı mektuptan bahsedirdi. Mustafa Kemal, Rumeli'den tanıdıklarına mektup yazar. Ankara'da hükümet kuracağım, İbrahim Ethem'i gönderin mealinde. Mustafa Kemal'e yazılan cevabi mektup da İbrahim Ethem Bey Ankara'ya gelip size katılacak ve Ankara'da kendisinde uygun bir iş bulunması hususunda imiş.*” Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012, 22.06.2014 tarihli görüşme.

³⁸¹ *İBA*, Dosya No: 435; *ESA*, Dosya No: 81899; Akıncı, 2009, s.12.

³⁸² *İBA*, Dosya No: 435; *ESA*, Dosya No: 81899; İbrahim Ethem Akıncı, *Demirci Akıncıları*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1989, s.12. İbrahim Ethem Akıncı'nın İçişleri Bakanlığı Arşivindeki Şahsi dosyasında İçişleri Bakanlığı Özel Kalem Müdürlüğü Şifre Kâtipliği memuriyeti ile ilgili olarak 242 numara ve 14 Temmuz 1923 tarihli Muhasebe müzekkeresi ve “*Buraya tayin olunmuş ve kaymakamlığa terfiine mebni infikak etmiştir.*” yazısı bulunmaktadır. Bkz. *İBA*, Dosya No: 435.

İbrahim Ethem Efendi'nin atandığı bu görev, daha sonra yapacağı işlere bir hazırlıktır. Merkez ile taşra arasındaki her türlü yazışma ve iletişim türünü burada, başkentte tanımıştır. İşgal dâhilinde pek çok gizli ve açık yazışmayı gerçekleştirmek, yeni oluşan TBMM hükümeti devletinin yapısı ve işleyişini görmek için gerekli deneyim ve tecrübeyi, bu görevde iken kazanmıştır.

Ankara'da bulunduğu sırada, Karesi mebusları Mehmet Vehbi (Bolak) Bey ve Hasan Basri (Çantay) Bey'e Balıkesir hakkında malûmat vermiştir. Pek çok arkadaşı ile görüşme imkânı elde etmiş ve Ankara'yı tanıma fırsatı bulmuştur.³⁸³ Hatta ava dahi çıkmıştır.³⁸⁴ Ankara'da Mustafa Kemal ile görüştüğüne ilişkin elimizde yeterli bilgi bulunmamaktadır.³⁸⁵

25 Ekim 1920 tarihinde İbrahim Ethem Efendi, terfian Demirci kazası kaymakamlığına atanma yazısını almıştır. İbrahim Ethem Efendi bu atanma durumunu, İçişleri Bakanlığı Özel Kalem Müdürü İmadettin Bey ve İçişleri Bakanlığı Memurin Müdürü Muhtar Bey ile görüşmüştür. İmadettin Bey, Demirci kazasının cephe dışı yani Yunan işgal tehdidine açık-korumasız ve Kuva-yı Seyyare kontrolünde bulunduğu İbrahim Ethem Efendi'nin buraya gitmeyip Ankara kazalarından birine kaymakam olarak atanmasının sağlanması için atama yazısının değiştirilmesini ve bu işin de bir zaman alacağından Demirci'ye gitme işini ertelenmesini önermiştir. Muhtar Bey ise buna katılmayıp İbrahim Ethem Efendi "*O dağları önceden biliyor, gitmesi ve hizmet etmesi münasiptir*" demiştir. İbrahim Ethem Efendi ise Demirci kaymakamlığı görevine itiraz etmesinin korkaklık olarak sayılacağı düşüncesiyle Demirci'ye gideceğini, orada o muhiti bilmesi itibarıyla daha ziyade hizmet edeceğini söylemiştir.³⁸⁶ İbrahim Ethem Efendi, Yunan işgal kuvvetlerinin Uşak-Bursa hattına kadar ilerlediği bir dönemde ve Demirci'nin de içinde kaldığı işgal altındaki bir kaymakamlık görevini kabul etmiştir.

---

³⁸³ Akıncı, 2009, s.11.

³⁸⁴ "Babam Ankara'da da avcılık yapmış. İstasyon ile şimdiki Gençlik Parkı'nın olduğu yer bataklıkmiş. Ördek olurmuş. Orada ördek avına gidermiş." Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme

³⁸⁵ "Mustafa Kemal Paşa, İbrahim Ethem Bey'e Rumeli şivesi ile "İbram" şeklinde hitap edermiş. Mustafa Kemal yakınlarına, kimsenin bulunmadığı ortamlarda soyadı ile hitap etmez, Rumeli şivesi ile senli benli konuşmuş. Ancak resmîyette "Vali Akıncı" diye hitap edermiş." Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme

³⁸⁶ İBA, Dosya No: 435; ESA, Dosya No: 81899; Akıncı, 2009, s.12-13.

Ayrıca Ankara Hükümeti ile arası her geçen gün açılan Çerkez Ethem ve Kuva-yı Seyyare'nin ana sığınak merkezi de Demirci idi. Demirci Kaymakamlığı o günün koşullarında, her devlet memurunun kolaylıkla kabul edebileceği bir iş değildir.

İKİNCİ BÖLÜM

MİLLİ MÜCADELE DÖNEMİNDE İBRAHİM ETHEM AKINCI

2.1. Demirci Kazası Kaymakamlığı

Burhan Cahit Akıncı'ya göre İbrahim Ethem Bey'in Ankara'daki görevinden sonraki tüm tayinleri, Mustafa Kemal ve Şükrü Kaya vasıtasıyla yapılmıştır.³⁸⁷ İbrahim Ethem Bey, İçişleri Bakanlığı'nın emri ile 28 Kasım 1920 tarihinde terfian Demirci Kazası Kaymakamlığına tayin edilmiştir. Maaşı 15 liradır.³⁸⁸ 1/156 numara ve 25 Kasım 1920 tarihli Kararname aynen şöyledir:³⁸⁹

“2014 Ankara'dan Şamlı Nahiyesi Müdür-i Sabıki Şifre Kâtibi İbrahim Ethem Bey'e

Üçüncü sınıf maaşla Demirci Kaymakamlığı'na tayininiz 25 Teşrîn-i sâni 1336 tarihinde tasdike iktiran etmiştir. Hemen hareketiniz tebliğ olunur efendim.

28 Teşrîn-i sâni 1336

Dâhiliye Vekâleti Vekili Doktor Adnan”

İbrahim Ethem Bey, Dâhiliye Vekâleti Kalem-i Mahsus Müdürü Mehmet İmadettin Bey'den Türkiye Büyük Millet Meclisi Umur-u Dâhiliye Vekâleti Kalem-i Mahsus Müdürlüğü'nün 1.214 sayı ve 8 Aralık 1920 tarihli ilişik kesme yazısını alıp 10 Aralık 1920 Cuma günü Ankara'dan hareket eder.³⁹⁰ Trenle önce Eskişehir'e sonra Kütahya'ya oradan da karayolu ile Gediz ve Simav üzerinden Demirci'ye gelir.³⁹¹

23 Aralık 1920 Perşembe günü öğleyin Demirci'ye ulaşan İbrahim Ethem Bey, kasabanın girişinde kalabalık bir heyet ile karşılanmıştır. 24 Aralık 1920 Cuma günü

³⁸⁷ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

³⁸⁸ İBA, Dosya No: 435; ESA, Dosya No: 81899.

³⁸⁹ İBA, Dosya No: 435; Akıncı, 2009, s.12.

³⁹⁰ Akıncı, 2009, s.13-14.

³⁹¹ Akıncı, 2009, s.14-17.

tatil olmasına rağmen önceki kaymakam Hatemi Bey'den görevi devralmış ve 25 Aralık 1920 Cumartesi günü işe başlamıştır.³⁹²

Türkiye Büyük Millet Meclisi ve hükümeti, Demirci merkezli bölgeye özel bir önem vermiştir. Bu bölge hem coğrafi anlamda dağlık hem de askeri anlamda stratejik konumundan dolayı Kuva-yı Milliye³⁹³ hareketine elverişli bir ortam sunmaktadır. Bunu dikkate alan Milli Mücadele önderleri, Demirci ve çevresinin çok yönlü girişimleri için bir üs olarak kullanılabilmesine olanak sağlayacak olması nedeniyle olağanüstü şartlara bağlı siyasal, toplumsal ve askeri bir örgütlenme gerçekleştirmek üzere Demirci'ye kaymakam olarak İbrahim Ethem Bey'i atamıştır, denilebilir.³⁹⁴

Türkiye Büyük Millet Meclisi ve hükümeti tarafından Saruhan Mutasarrıfı olarak atanan Aziz Bey (Rauf Orbay'ın eniştesidir), 28 Aralık 1920 tarihinde Manisa işgal altında olduğu için Demirci'de göreve başlamıştır. Demirci Kaymakamlığı binasındaki Meclis-i İdare Odası, Mutasarrıflık makamı yapılmıştır. Demirci ve Gördes Saruhan livasını oluşturmuş, bu nedenle bir müddet Saruhan liva merkezi Demirci olmuştur. Bu sırada Kuva-yı Seyyare'nin Demirci ve bölgesinden sorumlusu olan Dr. Yüzbaşı Fazıl ve müfrezesi de Demirci'ye gelmiştir. Çerkez Ethem müfrezeyi yardımına çağırdığı için de 30 Aralık 1920 Perşembe günü Demirci'den ayrılmıştır. Ertesi gün de Mutasarrıf Aziz Bey, Çerkez Ethem ile milli kuvvetlerin arasını bulmak bahanesiyle Demirci'den ayrılmıştır.³⁹⁵

---

³⁹² İbrahim Ethem Bey Demirci'ye geldiği ilk gün eski arkadaşlarından olan Beyliklerli Mehmet Ağa'nın evinde misafir edilmiş, sonra Hükümet Konağı'na götürülerek memurlar ile tanıştırılmış, Kuva-yı Seyyare'den Demirci Havalisi ve Kumandanı Doktor Yüzbaşı Fazıl Bey'in karargâhı ziyaret edilmiş, Beyliklerli Mehmet Ağa'nın misafir odasında güvenilir bazı kişilerce kendisine Sındırgı'da bulunan Yunan işgal kuvvetleri hakkında bilgi verilmiştir. Akıncı, 2009, s.17-18.

³⁹³ Yavuz Abadan, *Mustafa Kemal ve Çetecilik*, İstanbul: Varlık Yayınları, 1972, s.101-103.

³⁹⁴ “*Mustafa Kemal, güney cephesindeki kolordulara ve milis kuvvetlerine 25 Ocak 1920 günü verdiği emirde Fransızların parça parça yok edilmesi için, gerilla savaşına hemen başlayın demektedir.*” Zeki Sarıhan, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü II, Erzurum Konresi'nden TBMM'ye (23 Temmuz 1919-22 Nisan 1920)*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1994, s.343; Yalçın Özalp, *Mustafa Kemal ve Milli Mücadele'nin İlk Zaferi*, Kahramanmaraş Belediyesi [yy: byy, ty,] s.169-172. Mustafa Kemal'in bu görev tanımlı emri, İbrahim Ethem Bey Demirci'de gerilla savaşı yaparak Yunanlıları parça parça yok etmeye çalışmasıyla örtüşmektedir.

³⁹⁵ Akıncı, 2009, s.14-17, 20, 21; Teoman Ergül, *Kurtuluş Savaşında Manisa*, İzmir: Manisa Kültür Sanat Kurumu Yayını, 1991, s.236-237; A. Sedat Boyacıoğulları-Hasan Alakese, *Her Yönü ve Her Şeyi İle Demirci*, İstanbul: Eko Matbaası, 1972, s.70.

2.1.1.Demirci Kazası

20.yüzyıl başlarında Demirci kasabası, Aydın Vilayetine bağlı Saruhan sancağının “Demirci” adlı kazasının merkezi³⁹⁶ olup 1920 yılında da idari yönden bu durumunu korumaktaydı. Yedi binin üzerinde nüfusa sahip kasabada³⁹⁷ on yedi mahalle, çeşitli esnaf kollarına ait çarşılar, türlü yiyecek maddelerinin alınıp satıldığı pazar yerleri bulunmakta ve şehrin muhtelif yerlerindeki hanların³⁹⁸ varlığı ile oldukça hareketli bir ticari hayat görülmekteydi. Başta halıcılık olmak üzere ticari hayattaki bu hareketlilik beraberinde ilgi ve dikkati getirmiş, Demirci kasabası yakın veya uzak köy, kasaba, kaza ve vilayetlerden aldığı göçlerle ticaret ve esnaf kenti olarak gelişmiş ve çekim merkezi olmuştur.³⁹⁹ İmparatorluğun çeşitli yerlerinden gelen göçlerle Müslüman nüfusu yanında Gayrimüslim nüfus da artmıştır. Yine de kasaba nüfusu içinde Gayrimüslim oranı % 2-3 nispetindedir.⁴⁰⁰

İbrahim Ethem Bey ise kaymakamı bulunduğu Demirci kentini şöyle tanımlamaktadır⁴⁰¹: “*Demirci kenti, Akhisar’dan Uşak’a kadar devam eden sıradağların doğu eteklerinde ve kır bir arazide ve üç dört burun üzerinde yerleşiktir. Sokakları inişli yokuşlu dar eski bir kasabadır. Havası ve suyu gayet güzeldir. Bilhassa kasaba civarında Isıtma (Sitma) Pınarı denilen su fevkalade güzeldir. Ahalisi oldukça*

³⁹⁶ Ertan Gökmen, *Tanzimat’tan II.Meşrutiyet’e Demirci Kazası*, Demirci Belediyesi Kültür Yayınları I, Kuvvet Matbaacılık, İzmir 2007, s.22.

³⁹⁷ *Salname-i Vilayet-i Aydın 1321*, s. 317; *Salname-i Vilayet-i Aydın 1323*, s. 309; *Salname-i Vilayet-i Aydın 1326*, s. 624.

³⁹⁸ Ertan Gökmen, *age*, s.55-56.

³⁹⁹ Şükran Oğuz-İsmail Oğuz, “Lakap Verme Geleneğinde Manisa İli Demirci İlçesi Örneği”, *38.ICANAS (Uluslar Arası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi) 10-15 Eylül 2007, Ankara / Türkiye Bildiriler: Edebiyat Bilimi Sorunları ve Çözümleri*, 3.Cilt, Yayına hazırlayanlar: Zeki Dilek vd., Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Başkanlığı Yayınları: 5/3, Ankara: Korza yayıncılık, 2008, ss.1127-1139.

⁴⁰⁰ 1919 yılında Demirci kazasında Gayrimüslim nüfus 185 kişi olup, Hristiyan Mahallesinde yaşamaktaydı. Tanıkların ifadelerine göre Hristiyan Mahallesi Pazar Mahallesi bitişiğinde idi. Günümüzde Demirci İlçe Vergi Dairesi hizmet binası ile Demirci 112 Acil Hizmet Binası (Eski Abdurrahman Şeref Bey İlkokulu) arasındaki semttir. İsmail Oğuz, “20.Yüzyıl Başlarında Demirci’de Gayrimüslim Nüfus”, *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 11, Sayı 3, Manisa 2013, ss.218-236. Rumlara ait bir kilise ve beş iptidai mektep bulunmaktaydı. Kilise bugün mevcut olmayıp tanıklar, Hacı Hasan Mahallesinde Birlik Caddesi üzerinde bulunan pasajın bulunduğu yerde olduğunu belirtmektedirler. Ertan Gökmen, *age*, s.21-22.

⁴⁰¹ Akıncı, 2009, s.18; Baki Vandemir, *age*, s.5.

medeni ise de yalnız kadınları fes giyer, bunlar eski külhanbeylerinin giydiği eski ve tepesi sivri feslerdir.

Demirci kasabasını evvelce bildiğimden fazla değişmiş gördüm. Çünkü iki üç mahallesi tamamen yanmış⁴⁰² ve iki defa büyük muharebelere sahne olduğu için pek büyük zarar görmüştü. 3.000 hanesi ve 15 mahallesi olan kasabanın 124 köyü ve 33.000 nüfusu vardır. Aşar gelirleri 45.000 ve diğer gelirleri 35.000 liraya ulaşmakta, yıllık masrafları ise 37.000 lirayı bulmaktadır.

Kasabada 12 minareli cami ve 7-8 mescit vardır. Bunlardan Eski Cami pek güzeldir. Camide olan halı yekpare ve pek mükemmel olup herkese bir yer ayırmak suretiyle dokunmuştur. Hükümet konağı mükemmel olup odaları halı ile döşenmiş, yalnız avlusu biraz dardır. Arazisi verimli olmadığından kaza, ancak 7 aylık ihtiyacını temin eder ve 5 aylık hububat ihtiyacını Simav ve Sındırgı'dan getirmek zorundadır. Buna karşın ihracatı halı, üzüm, meyve ve palamut ve köseleden ibarettir. En önemli sanayi halıcılıktır. Memlekette 450 kadar tezgâh vardır. Her birinde 5-6 işçi çalışmaktadır. Yevmiye 15-30 kuruş arasında değişmektedir. Halının arşını 250 kuruş ile 6 lira arasında değişmektedir. Her bir arşın bir okka 50 veyahut 100 dirhem değerindedir; fakat halı işi daima İzmir ile (ilişkilidir), şimdilik durgundur... Memleketin meşgul olduğu diğer önemli iş kolları ise bağcılık, tütüncülük ve palamutçuluktur.”

İbrahim Ethem Bey henüz Demirci'ye gelmeden, Ekim 1920 ortalarından beri şehirde Yunan askeri yoktur. Şehirde kaymakam da olmadığından bu görevi yerine getirmesi için bir jandarma subayı görevlendirilmiştir. Demirci Kuva-yı Milliye Başkanlığını ise Serdar-zâde Müderris Mustafa Efendi yürütmektedir.⁴⁰³

---

⁴⁰² 23 Ağustos 1919 tarihinde çıkan ve 60 evin yandığı yangın ile 25 Ekim 1919 tarihinde çıkan ve İçhisar Mahallesinde Yeni Cami'ye doğru 300'e yakın evin yandığı yangınlar olmalıdır. Bkz. Enver Konukçu, *Alaşehir Kongresi (16-25 Ağustos 1919)*, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi, 2000, s.182; İlhan Tekeli-Selim İlkin, *Ege'deki Sivil Direniş'ten Kurtuluş Savaşı'na Geçerken, Uşak Heyet-i Merkeziyesi ve İbrahim (Tahtakılıç) Bey*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1989, s.389; A. Sedat Boyacıoğulları-Hasan Alakese, *age*, s.90; Teoman Ergül, *age*, s.128.

⁴⁰³ Hamit Pehlivanlı, *Kurtuluş Savaşı İstihbaratında Askerî Polis Teşkilatı*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1992, s.125; A. Sedat Boyacıoğulları-Hasan Alakese, *age*, s.209.

Demirci kazası ve Yunan işgal kuvvetleri hakkında kısa sürede ön bilgi edinen Demirci Kaymakamı İbrahim Ethem Bey, ilk günlerinde bulunduğu kasaba ve bölgenin mevcut durumunu incelemek ve anlamak, potansiyelini ortaya koyma işine girişmiştir. İbrahim Ethem Bey göreve başlamadan önce Demirci’de aşağıdaki gelişmeler yaşanmıştır.⁴⁰⁴

1) 21 Temmuz 1920 Çarşamba günü Kuva-yı Seyyare’nin olmadığı bir anda Demirci kasabası Yunan işgal kuvvetlerince işgal edilmiştir.

2) 31 Temmuz 1920 Cumartesi günü Kuva-yı Seyyare’nin Yunan işgal kuvvetlerine karşı galibiyeti ve Yunan işgal kuvvetlerinin geri çekilmesi dolayısıyla Demirci kasabası, Yunan işgal kuvvetlerinden geri alınmıştır.

3) 4 Ağustos 1920 Çarşamba günü Kuva-yı Seyyare geri çekilmiş ve bir tümenlik Yunan işgal kuvveti Demirci’yi tekrar işgal etmiştir.

4) 18 Eylül 1920 Cumartesi günü Yunan işgal kuvvetleri, kendi arzusuyla Demirci’yi boşaltmıştır.

5) 21 Ekim 1920 Perşembe günü Kuva-yı Seyyare’den Mahmut Ağa Müfrezesi, Demirci’ye girmiştir.

Demirci Kaymakamı İbrahim Ethem Bey, milis kuvveti olan Kuva-yı Seyyare ile Yunan işgal kuvvetleri arasında geçen Demirci Muharebeleri’ni (31 Temmuz-23 Ağustos) şu noktalardan incelemiş olmalıdır:

İlk olarak Kuva-yı Seyyare birlikleri kendisinden yaklaşık iki kat fazla Yunan kuvvetini ani baskın ve hücumlarla yenebilme başarısı göstermiştir. Böylece çete tabir

---

⁴⁰⁴ 22 Haziran 1920’de başlayan genel Yunan saldırısından bir ay sonra, Yunanlılar Kumçay, Gediz ve Bakırçay ovalarında kendilerini güven içinde hissedebilmek amacıyla Gördes-Demirci-Simav dağlık arazisindeki çetecileri sindirmek için bu bölgeye yöneldiler. 12 Temmuz’da Borlu, 14 Temmuz’da Gördes ve 21 Temmuz’da Demirci işgal edildi. Batı cephesindeki bu olumsuz gelişmeler üzerine Ankara’da, Çerkez Ethem kuvvetlerinin bu yöreye gönderilmesi kararlaştırıldı. Batı Cephesi Komutanlığınca 27 Temmuz 1920’de Çerkez Ethem Kütahya Mıntıka Komutanlığına atandı. Çerkez Ethem’in Kuva-yı Seyyare kuvvetleri ile Yunan Ayvalık tümeni arasında Simav-Demirci-Borlu arasında 31 Temmuz-23 Ağustos tarihleri arasında Demirci savaşları yapıldı ve Yunan kuvvetlerine karşı kazanılan zafer ile düzenli Yunan birliklerinin yenilebileceği görülmüş oldu. Bkz. Akıncı, 2009, s.19; Teoman Ergül, *age*, s.183-189; İlhan Tekeli-Selim İlkin, *age*, s.322.

olunan kuvvetlerin halkın teveccühünü kazanma noktasına nasıl erişebileceğini göstermiştir.

İkinci olarak çatışmalar; Demirci ile Akdere köyü arasındaki sırtlarda, Koçhisar, Parsımaç, Başalan, Büyükyayla, Cevizlik, Simav-Demirci dağları hâkim noktalarında, Asi Tepe eteklerinde, Çataloluk-Kılavuzlar kahvesi arasında, Kadıboğan Boğazı, Killik, Alaybeyi Damları, Çat Değirmeni⁴⁰⁵ gibi mevkiilerde cereyan etmiştir. Gayet engebeli ve hatta dağlık olan bu arazide Yunan kuvvetleri tutunamamışlardır. Muharebeler, dağlık arazide nasıl savaşılabileceğini ve nasıl az kayıpla üstün kuvvetlerin dağıtılabileceğini göstermiştir. İbrahim Ethem Bey de, Demirci Muharebeleri'nin gerçekleştiği bu araziye gezip görme, inceleme fırsatı bulmuş olmalıdır.

Üçüncü olarak top ve makineli tüfekler, hatta uçaklarla destekli düzenli ordu birliklerinin dağları iyi bilen kuvvetler ile dağlık arazideki çatışmalarda dezavantajlı konuma düşüklerini görme fırsatı bulmuştur.⁴⁰⁶

Kaymakam İbrahim Ethem Bey, kazadaki mevcut asker birlik ve hareketlerini incelemiş ve jandarma mevcudunun yetersiz bulunduğunu, Kuva-yı Seyyare'den Demirci Havalisi ve Kumandanı Doktor Yüzbaşı Fazıl Bey'in karargâhını oluşturan 300 süvariden oluşan kuvvetin de temel bir teşkilat ve düzenden yoksun oluşu ile keyfî uygulamalar, hesapsız iş ve işlemler yapması nedeniyle halkın nefret ettiği bir topluluk olduğunu görmüştür.⁴⁰⁷

2.1.2.İbrahim Ethem Bey'in “Demirci Akıncıları” Adlı Teşkilatı

Görevi Uşak-Gediz hattını Yunan işgal kuvvetlerine karşı savunmak olan Çerkez Ethem komutasındaki Kuva-yı Seyyare, Yunanlılar ile anlaşmış ve ardından Türk ordusu ile savaşmış ve yenilmiştir. Çerkez Ethem ve Kuva-yı Seyyare birlikleri yenilgi üzerine Gediz üzerinden Simav-Demirci dağlarını izleyerek önce Demirci'ye ve

---

⁴⁰⁵ İsmail Oğuz, “Demirci’de Kuva-yı Milliye’nin Örgütlenmesi ve Faaliyetleri”, *Milli Mücadele’de Manisa ve Kuva-yı Milliye Sempozyumu (6-7 Kasım 2009)*, Editör Nurettin Gülmez, Manisa 2010, s.274-275.

⁴⁰⁶ Akıncı, 2009, s.18-19; Teoman Ergül, *age*, s.183-189; İlhan Tekeli-Selim İlkin, *age*, s.322; İsmail Oğuz, *agm*, s.264-287.

⁴⁰⁷ Akıncı, 2009, s.19-20.

ardından da Gördes'e doğru çekilmiştir. 17 Ocak 1921 günü Demirci'ye gelen Çerkez Ethem, Kaymakam İbrahim Ethem Bey ile görüşmüş⁴⁰⁸, İbrahim Ethem Bey'in kararlı tutumu karşısında 19 Ocak günü Demirci'den ayrılmıştır. Aynı gün Çerkez Ethem kuvvetlerini Kütahya-Gediz hattından beri takip eden düzenli ordu birlikleri ve 1. Süvari Grubu Komutanı Yarbay Derviş Bey, ertesini gün de 8. Tümen Komutanı Sabri Bey ve Güney Cephesi Komutanı Albay Refet Bey Demirci'ye gelmişlerdir. Derviş Bey, Sabri Bey ve Refet Bey de Kaymakam İbrahim Ethem Bey ile görüşmüşler ve Çerkez Ethem ile Kuva-yı Seyyare hakkında bilgi almışlardır. Ordu birlikleri 24 Ocak 1921 günü Demirci'den ayrılmışlardır.

Böylece, Demirci-Gördes mıntıkası çok az bir jandarma kuvveti ile eşkıyalık ve Kuva-yı Seyyare artıklarının tehditlerine açık hale gelmiştir. Aynı zamanda Kuva-yı Seyyare'nin varlığının ortadan kalkması ile Gediz, Simav, Demirci, Gördes havalisinde düşmanın ileri harekâtını önleyecek bir güç boşluğu doğmuştur.⁴⁰⁹

Bu sırada Kaymakam İbrahim Ethem Beyin emrinde Demirci'de askeri güç olarak; Kuva-yı Seyyare emrinde Yüzbaşı Kamil Bey ve 1 manga nizamiye askeri, Piyade Yüzbaşı Kemal Efendi, Jandarma Yüzbaşı Ali Rıza Efendi ve Asteğmen Asım ve 60 jandarma eri, Demirci muhabere memuru Zeki Bey bulunuyordu.⁴¹⁰

Bu tehlikeyi fark eden Güney Cephesi Komutanlığı, Demirci Kaymakamı İbrahim Ethem Bey'e, kendi silah ve atıyla gelenleri memlekette asker olarak istihdamını içine alan *müzaheret bölükleri* oluşturma emri vermiştir. 24 Ocak-15 Mart 1921 tarihleri arasında Sındırgı'nın işgale uğramamış köylerinde, Demirci ve Gördes'te bu teşkilat kurulmuştur. Kütahya Mutasarrıflığı, 13 Mart 1921'de Demirci Kaymakamı İbrahim Ethem Beyi Gördes Kaymakam Vekilliğine atamıştır. Gördes'te 20-30 kişilik bir jandarma kuvveti vardı. Bu kuvvetlerin yetersizliği dikkate alınarak Gördes'te

---

⁴⁰⁸ İbrahim Ethem Bey, Çerkez Ethem'i ve kardeşlerini Şamlı nahiyesi müdürlüğünden bilmektedir. Bkz. Akıncı, 2009, s.13.

⁴⁰⁹ Akıncı, 2009, s.22-34; Çerkez Ethem, *Çerkez Ethem'in Anıları*, İstanbul: Noktakitap Yayınları, 2008, s.155-156; Zekeriyâ Türkmen, Nurcan Aslan, Elmas Çelik, *İstiklal Savaşı Hatıraları, Gediz, Kütahya ve İkinci İnönü Muharebelerinde 61nci Tümen Orgeneral İzzettin Çalışlar*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 2006, s.31-75.

⁴¹⁰ Akıncı, 2009, s.21-22, 26.

Akıncı Müfrezelerinin ilk tohumu atılmış ve Parti Pehlivan Ağa 15 adamı ile İbrahim Ethem Bey'e tabi olmuştur. Ardından Kütahya'dan kaçarak Gördes'e gelen Halil Efe ve arkadaşları da bu teşkilatlanmaya katılmışlardır. Böylece Halil Efe ve Pehlivan Ağa komutasında 30'ar kişiden oluşan ilk Akıncı Müfrezeleri teşkil edilmiştir.⁴¹¹

Akıncı Müfrezelerinin ilk görevleri düşman karakollarını basmak, köprüleri havaya uçurmak, telgraf hatlarını kesmek ve böylelikle düşman nakliyat ve iletişimini aksatmaktır. Daha sonra *müzaheret bölüğünün* mevcudu 200'e, Akıncı Müfrezelerinin mevcudunun ise 50'şere yükseltilmesi için çalışan Kaymakam İbrahim Ethem Bey, bu sağlanınca Pehlivan Ağa ve Halil Efe'ye bir tecrübe olması için, Kula ve Salihli'nin Adala nahiyesini basma görevlerini vermiştir. Özellikle Adala baskını bir taburun perişan edilmesi ile sonuçlanmıştır.

Diğer taraftan Sındırgı Askerlik Şubesi Başkanı Binbaşı Cemal Bey, Sındırgı'dan Ali Reşat Bey, Sındırgı'nın Karakaya köyünden Aşiret Reisi Ahmet Ağa, Gördes-Demirci hattı ile işgal dâhilinde bulunan Sındırgı arasındaki iletişimi sağlamaktaydı. Bu iletişimin amacı, İbrahim Ethem Bey'e düşman hakkında doğru bilgiler vermektir.⁴¹²

Bu ilk Akıncı Müfrezesi oluşumu, ileride genişleyecek olan bu teşkilatın nasıl işleyeceği hakkında çok açık bilgiler vermektedir. Aslında işleyiş çok basit olarak tertip edilmiştir:

- 1) Müfreze Komutanı ve ona bağlı Müfrezelerden oluşan askeri teşkilat,
- 2) İşgal bölgesinden doğru bilgi temin edecek kişilerden oluşan istihbarat teşkilatı,
- 3) Düşman karakollarını basmak, köprüleri havaya uçurmak, telgraf hatlarını kesmek ve böylelikle düşman nakliyat ve iletişimini aksatmak, düşmandan intikam almak amaçlı eylemler yapmak.

---

⁴¹¹ Akıncı, 2009, s.33-38.

⁴¹² Akıncı, 2009, s.38.

Akıncı Müfrezelerinin tecrübe kazanmak için yaptığı başarılı Adala baskını sonrası Yunan işgal kuvvetleri, 7 Nisan 1921 günü Gördes'in Çağlayan⁴¹³ (Kızıllar) köyünü yakmıştır. Bu sırada İbrahim Ethem Bey Sındırgı ve Bigadiç istikametinde baskın yapma emri almıştır. İbrahim Ethem Bey, Güney Cephesi Komutanlığı ve Kütahya Mutasarrıflığından alınan izin ile Demirci, Simav ve Gördes müzaheret ve jandarmaları ile Akıncı Müfrezelerinden oluşan 70 kişilik seçme bir kuvvet oluşturmuştur. Bu kuvvet 16 Nisan 1921 günü Gördes'ten hareket etmiştir. İbrahim Ethem Bey'in “*bir mukaddes gaye, ideal, mefkûre*” olan yurdu işgalden kurtarmak amacı doğrultusundaki bu ilk harekâtında şu amaçları vardı:

- 1) Henüz oluşmakta olan birliklerin düşman karşısında tecrübe kazanmasını sağlamak,
- 2) İşgal altında kalmış Türk ve Müslüman halka Yunan işgal birliklerinden korkmadıklarını göstermek,
- 3) Karşılarındaki kuvvet ne miktarda olursa olsun her an taarruz edebilecek yetenekte olduklarını görmek ve halka göstermek,
- 4) Böylece halkın milli duygu ve maneviyatını yükseltmek.⁴¹⁴

Bu kuvvet, Gördes'in Kayacık, Yaka köy ve Boyalı köyleri, Yayakırı (Akhisar), Kınık ve Işıklar (Sındırgı) yoluyla Emendre köyüne ve ardından Sındırgı'nın Yüreğil, Osmanlar, Kocabey, Hisaralan (Ilıca), (Çoturtepe) Bayramşah, Umurlar köyleri yoluyla Bigadiç'e baskın düzenlemiş ve neticesinde pekçok mühimmat ele geçirilmiştir. Bu başarılı baskın Kütahya Mutasarrıflığına takdir edilmiştir. Aynı zamanda harekâta katılan Bigadiç'in Balatlı köyünden Pirlepe muhacirlerinden Hüseyin (Efetürk⁴¹⁵) Çavuş ve kardeşleri Molla Mehmet ve Mustafa Çavuş ile Bigadiçli gençler, daha sonra Hüseyin Çavuş komutasında oluşan ve Bigadiç cephesinin sorumluluğunu üstlenen müfrezede yer almıştır.⁴¹⁶ Bu durum göstermektedir ki İbrahim Ethem Bey, baskın

---

⁴¹³ *DİE, GNSİB 25.02.1970*, s.413-414.

⁴¹⁴ Akıncı, 2009, s.39-40.

⁴¹⁵ Zekeriya Özdemir, *age*, s.115.

⁴¹⁶ Eserde köylerin isimleri Sındırgı'nın Emendere (Emendre), Aşkiler (Işıklar olmalıydı) ve Torail (Yüreğil olmalıydı) köylerinin adları yanlış yazılmıştır. Akıncı, 2009, s.40-43.

düzenlemeyi sadece Yunan işgal kuvvetlerine zarar vermek olarak düşünmemektedir. Ona göre baskın; baskının gerçekleştirildiği bölge insanının müfrezelerden yana taraf olmasını sağlamak, daha sonra müfrezelere yardım edenler arasından bölgeyi iyi bilen ve güvenilir birinin liderliğinde yeni bir müfreze teşkil etmek anlamına geliyordu.

İbrahim Ethem Bey, Gördes Kaymakamlığına Cemil Beyin atanması üzerine 24 Nisan 1921'de Demirci'ye dönmüştür. Bu günlerde bölgenin bağlı olduğu Güney Cephesi Komutanlığına askeri işlerle ilgilenmek üzere bir komutan atanması gerektiğini yazmıştır. Bu istek üzerine Güney Cephesi Komutanlığı, Gördes-Demirci Mıntıka Komutanlığına Süvari Binbaşı M. Kemal Bey'i atamıştır. 21 Mayıs 1921 günü Gördes'in işgal edilmesi ve yakılması üzerine Demirci Bölge Komutanlığı kurulmuş ve Akıncı Müfrezeleri de buraya bağlanmıştır. İbrahim Ethem Bey, Gördes'in önce yağmalanıp ardından ateşe verilerek yakılmasına Kapanca⁴¹⁷ Muharebesi ile karşılık vermiştir. Bu muharebede öne çıkan isimler Pehlivan Ağa, Halil Efe, İsmail Hakkı Efendi, Hacı Veli, Kadıdağlı Pehlivan ve Bakırlı Mustafa idi. Bu başarılar neticesi İbrahim Ethem Bey, Kütahya Mutasarrıflığınca takdir, Milli Savunma Bakanlığınca da harp madalyası ile taltif edilmiştir. Kapanca Muharebesinden sonra Mıntıka Kumandanı Binbaşı M. Kemal Bey ile Akıncı Müfrezesi komutanları Pehlivan Ağa, Halil Efe ve yeni müfreze komutanı olmuş bulunan Sarı Mehmet arasında anlaşmazlık çıkmıştır. Ardından 3. Tümen Komutanlığı da Tüm Akıncılar Komutanlığına Jandarma Yüzbaşısı İsmet Bey'i getirmiştir.⁴¹⁸

Kaymakam İbrahim Ethem Beyin gönüllü Akıncı Müfrezeleriyle kırsalda gezici kuvvet şeklindeki ve Yunan ileri karakollarına yönelik askeri hareketleri ile 1 Haziran 1921-1 Ekim 1922 arasında bir yıldan fazla sürecek olan gerilla yaşamı başlamıştır.

10 Temmuz 1921'de Yunan genel saldırısı sonucunda parça parça taarruzun zararını gören Yunanlılar; Sındırgı-Akhisar-Kula-Salihli ve hatta Gediz-Simav bölgelerinden, Gördes ve Demirci taraflarına üstün kuvvetlerle ve sırf Akıncıları hedef alarak taarruza başlamışlardır. Bunun üzerine İbrahim Ethem Bey Gördes'ten gelenler

---

⁴¹⁷ Sındırgı Aktaş köyü Kapanca Mahallesi.

⁴¹⁸ Akıncı, 2009, s.43-56.

ve Demirci'nin ileri gelenleri ile bir toplantı yapıp ordunun Sakarya'ya çekilmiş bulunmasından etkilenerik, cephanenin de azlığı sebebiyle şehrin yakılmaması ve halkın zarar görmemesi için Demirci ilçesini boşaltmaya karar vermiştir. İbrahim Ethem Bey kazadan ayrılırken Demircililere, “*Sizin için dağlara çekilen kaymakamınız İbrahim Ethem*” imzalı beş maddelik bir bildiri ile seslenir ve Demirci kuzeyindeki Demirci-Simav dağlarının Anagediği mevkiine doğru hareket eder. 6 Ağustos 1921 günü de Demirci Yunan birliklerince üçüncü kez işgal edilir.⁴¹⁹

7 Ağustos 1921 günü, Demirci Kaymakamı İbrahim Ethem Bey, Gördes-Demirci Mıntıka Komutanı Süvari Binbaşı M. Kemal Bey, Tüm Akıncılar Komutanı Jandarma Yüzbaşı İsmet Bey, Akıncı Müfrezesi komutanları Pehlivan Ağa, Halil Efe ve Sarı Mehmet, Simav-Demirci dağlarında Kocayayla mevkiinde yaptıkları toplantıda Kula, Alaşehir, Çal, Çivril taraflarından orduya katılma kararı alırlar. Çünkü; ordudan gerçekçi herhangi bir bilgi ulaşmamıştı. Bu karar doğrultusunda 300'ü aşkın süvariden oluşan müfrezeler Minnetler, Küpeler, Gömeçler, Omurlar, Yağcı, Dedeler, Çortak, Tefenni, Tavak köyleri yoluyla Topuz damları köyüne gitmiştir. Bu uzun yürüyüş esnasında Dedeler köyünde Kulalı İhsan oğlu Mehmet Efe de Akıncı Müfrezelerine katılmıştır. 10 Ağustos 1921 günü, Topuz Damları'nda iken Yunanlıların, müfrezelerin hareketini bildiği ve pusu kurduğu, ordunun da Kütahya'yı geri aldığı yönünde gelen istihbarat üzerine İbrahim Ethem Bey, zaten istemediği ileri yürüyüşü durdurmuş ve düşman işgali dâhilinde kalmak kararını vermiştir. Kararını müfreze komutanlarına açıklamıştır. Uygun bulunmuştur.

Bunun üzerine müfrezeler Demirci Kaymakamı İbrahim Ethem Bey ile Gördes-Demirci Mıntıka Komutanı Süvari Binbaşı M. Kemal Bey olmak üzere iki ana gruba ayrılmıştır. Pehlivan Ağa, Halil Efe, Hacı Veli ve Kulalı İhsan oğlu Mehmet Efe ve jandarmalar İbrahim Ethem Beyin maiyetinde, Tüm Akıncılar Komutanı Jandarma Yüzbaşı İsmet Bey, Kasabalı Ali Bey, Borlu Nahiye Müdürü Zihni Bey, Mülazım Kutsi Efendi, Doktor Cevdet Bey ve Sıhhiye Memuru Tahsin ve nizamiye müfrezeleri

---

⁴¹⁹ Akıncı, 2009, s.39-64; Zeki Sarıhan, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü III, TBMM'den Sakarya Savaşı'na (23 Nisan 1920-22 Ağustos 1921)*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1995, s.641-642.

ise Gördes-Demirci Mıntıka Komutanı Süvari Binbaşı M. Kemal Bey maiyetinde kalmıştır. Her iki grup ilk buluştukları nokta olan Simav-Demirci dağlarındaki Kocayayla mevkiinde buluşmak üzere ayrılmışlardır.⁴²⁰ Demirci Kaymakamı ve Akıncı Müfrezeleri Komutanı İbrahim Ethem Bey, 17 Ağustos 1921’de Yağcı dağındaki Tavak yaylasında toplanan Akıncı Müfrezelerine yönelik şu özet konuşmayı yapmıştır:⁴²¹

“Ey arkadaşlar! Yağcı dağının bu tenha ve sakın yaylalarında açıkça görüşelim, dertleşelim. Düşmanın Uşak’tan taarruzu üzerine 12 Temmuz 1921 tarihinden beri kuşatma altındayız. On günden beri dağlardayız. Ekmek, su bulamıyor, hayvanlarla beraber aç kalıyor ve birçok zahmetler çekiyoruz. Bir devlet memuru, ancak gerçek ve samimi bir arkadaşınız olarak yanınızdayım. Birçok çatışmalara girdik, pek çok arkadaş kaybettik, zorluklara maruz kaldık, kalıyoruz. Ne için? Vatan ve din için değil mi? Evet; vatanımız, dinimiz, milletimiz için... Pekâlâ, ne yaptık? Kurtarabildik mi? Hayır... Öyle ise daha çalışacağız demektir. Fakat ne zamana kadar? Bunu Cenâb-ı Hak bilir. Bence ölünceye kadar çalışmaya mecburuz.

Yalnız şimdi bir mesele vardır. Bazı arkadaşların vücudu zayıf, bazılarının da başkaca mazeretleri var. Bu arkadaşlar dağlarda gezmeye, karda, yağmurda yatmaya, aç, susuz kalmaya dayanamazlar, ölürler. Bu nedenle işte bu arkadaşların, ben şimdi gitmelerine izin veriyorum. Düşünsünler, gitmek istiyorlarsa, varsa silah ve cephanelerini bırakarak memleketlerine gitsinler. Bu arkadaşlarıma kimsenin bir şey söylemeye ve darılmaya hakkı yoktur. Çünkü belki yarın düşmana esir düşerlerse bize daha fazla zararları olur. O nedenle bugünden yerimizi, yolumuzu, yuvamızı, maksadımızı henüz anlamadan gitmeleri uygundur. Ve ben kesinlikle onlara gücenmeyeceğim.

Gitmek istemeyen arkadaşlara gelince; mademki işgal dâhilinde gönüllü kaldık. Artık yalnız bir şey düşüneceğiz. O da gavur öldürmek, vatani kurtarmak!... Bizim başka düşüncemiz, anamız, babamız, karımız, çocuğumuz olmayacaktır. Binaenaleyh,

---

⁴²⁰ Akıncı, 2009, s.64-74; Zeki Sarıhan, III, s.650.

⁴²¹ Zeki Sarıhan, III, s.655. Metin için Bkz. Akıncı, 2009, s.72.

ben kendi şahsım itibariyle ordu Sivas'a, Erzurum'a çekilse bile gitmeyeceğim. Burada düşmanla uğraşacağım. Ve düşmanı denize dökünceye kadar çalışacağım. Ve hiçbir zaman düşmana teslim olmayacağım. Benim ile beraber dağlarda kalacakların ayrılmalarını ve söz vermelerini rica edeceğim. Dağlarda kalacak ve kalmaya söz verecek var mı?"

Demirci Kaymakamı ve Akıncı Müfrezeleri Komutanı İbrahim Ethem Beyin bu teklifi üzerine dağlarda kalmak üzere ilk ayrılanlar Pehlivan Ağa, Halil Efe, Hacı Veli ve Kulalı İhsan oğlu Mehmet Efe oldu. Toplam 150 kişiden 40 kişi evlerine gitmek üzere ayrıldı ve geride İbrahim Ethem Bey ile beraber 110 kişi kaldı. Demirci Kaymakamı ve Akıncı Müfrezeleri Komutanı İbrahim Ethem Bey kalanlara şu sözlerle hitap etti:⁴²²

"Sizler mert birer Türk ve Müslüman olduğunuzu ispat ettiniz. Şu kalan cephaneye ve silahları taksim ediniz. Bu silahlar erkeklere yakışır; fakat bundan evvel de birer abdest alın ve öyle silah ve cephanelere el sürün. Çünkü bunlar mukaddes ve mübarektir." Tüm müfreze efradı abdest aldı. İbrahim Ethem Bey yanlarında bulunan Mehmet Hoca'ya müfrezenin nasıl yemin ettireceğini tarif etti. Yemin metni şöyle idi: *"Gâvur öldüreceğime, gâvurdan başka bir şey düşünmeyeceğime, gâvurları denize dökünceye kadar çalışacağıma, harpten kaçmayacağıma, arkadaşlarıma ihanet etmeyeceğime, sebepsiz yere halka zulüm ve baskı yapmayacağıma, iyilikle muamele edeceğime, hiçbir zaman gâvura teslim olmayacağıma vallahi ve billahi"* Tüm müfreze efradı tek tek bu sözleri söylemek ve Kur'an-ı Kerim'e el koymak suretiyle yemin etmiş oldu.

İşte bu kararlılık göstergesi ve kurtuluşa inancın sembolü olan yemin ile Akıncı Müfrezelerinin dağ hayatı başlamış oldu.

Yunanlılar 1-2 Eylül gecesi kendiliklerinden Demirci'yi boşaltıp kuvvetlerini Elvanlar'a götürmüştür. Bu ani gelişme üzerine 2 Eylül 1921 günü Halil Efe komutasındaki akıncılar, 5 Eylülde de İbrahim Ethem Bey Demirci'ye girmiştir.

---

⁴²² Akıncı, 2009, s.72-74.

Geleceğini haber alan Demircililer, İbrahim Ethem Beyi Demirci'nin 3 km. kuzeyindeki Akdere köyüne karşılamaya çıkmışlardı. Halk fevkalade sevinçliydi. Çünkü halkta, Sakarya'da mağlup edilen düşmanın takip edilerek memleketin kurtulacağına yönelik büyük bir inanç oluşmuştu. Yunan işgal birlikleri aynı şekilde Gördes ve Simav'dan da çekilmiştir.⁴²³

İbrahim Ethem Bey, ilk olarak Demirci, Simav ve Gördes'te bir hükümet idaresi oluşturma işine girişmiştir. Gördes'te daha önce Ankara Hükümetince kaymakam vekili olarak atanan Gördes eşrafından Hacı Ethem (Büke⁴²⁴) Bey yine işin başına geçti. Simav'da ise yönetim işlerinden sorumlu kimse bulunmadığından, İbrahim Ethem Bey, Simav ahalisine yönelik olarak Kaymakam, Belediye Reisi ve Müdafaa-i Hukuk Reisi aday adayı belirleyip seçmelerini isteyen bir yazıyı Pehlivan ve Halil Efe müfrezeleri eliyle göndermiştir. Simav'da kaymakamlığa Şevket Bey seçilmiş ve diğer görevlere de güvenilir kişiler getirilmiştir. Böylece işgal dâhilinde Demirci merkez olmak üzere Demirci, Simav ve Gördes'ten oluşan bir Türk livası ve idaresi oluşturulmuştur. İbrahim Ethem Bey, bu yönetimi şu sözlerle ifade etti: *Türkiye Cumhuriyeti ilan edildi*. Bu yeni yönetimin bir uygulaması olarak Gördes ve köylerinde soygun ve eşkıyalık yapanlara yönelik Pehlivan Ağa komutasında tedip harekâtı yapılmış ve asiler yok edilmiştir. İbrahim Ethem'e göre, bundan dolayı Yunan komutanı da İbrahim Ethem Bey, Pehlivan Ağa ve müfrezelerini takdir etmiştir. İbrahim Ethem Bey, Demirci'de telgraf hatlarının tamiri, müfrezelerin iaşelerinin temini için Müdafaa-i Hukukların oluşturulması, müfrezelerin bir noktaya toplanması ve düzenlenmesi işlerini yapmış ve orduya ilk rapor gönderilmiştir.⁴²⁵ Sonuç olarak İbrahim Ethem Bey, Demirci, Gördes ve Simav'da güvenlik ve asayiş sağlayabilen bir hükümet otoritesi kurmuştur.

6 Ekim 1921 günü düşman birliklerinin Demirci yönünde ilerledikleri öğrenen İbrahim Ethem Bey ve Akıncıları, Demirci'yi boşaltıp Demirci-Simav dağları yoluyla

---

⁴²³ Akıncı, 2009, s.82-84; Zeki Sarıhan, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü, Sakarya Savaşı'ndan Lozan'ın Açılışına (23 Ağustos 1921-20 Kasım 1922)*, IV, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1996, s.30.

⁴²⁴ S. Sami İlker, Hüseyin Tuncay, Halil Aker, *Bir Zamanlar Gördes*, Anlatan: Zekeriya Yurtoğlu, Manisa: Tunahan Matbaacılık, 1999, s.286-287.

⁴²⁵ Akıncı, 2009, s.84-90.

Simav'a doğru hareket emiştir. Hisarköy, Ahmetli, Kiliseköy yoluyla önce Simav'a ardından Simav'ın tahliyesiyle Akdağ eteklerindeki Efir'e ulaşmıştır.⁴²⁶

12 Ekim 1921 günü İbrahim Ethem Bey, Efir'de yeniden müfreze komutanları ile Yağcı dağındakine benzer bir toplantı yapmıştır. Düşüncelerini sormuştur. İzleyebilecekleri iki yol şöyle anlatılmaktadır:

1) Yunan cephesinin zayıf olduğu Çal ve Çivril üzerinden bu cepheyi yarıp orduya katılmak.

2) İşgal dâhilinde kalıp Yunanlılarla çarpışmak ve o zamana kadar düşmana, eziyetlere, tehlikelere göğüs germek.

İbrahim Ethem Bey müfreze komutanlarına iki yoldan birini tercih etmelerini istediğinde, komutanlar ikincisini, işgal dâhilinde kalıp mücadeleyi sürdürmeyi tercih etmişlerdir. Bunun üzerine vatani ve milli kararlar ile yeminleri içeren 6 maddelik bir talimat yayımlamıştır.⁴²⁷

1) Yağcı dağında olduğu gibi her müfreze komutanı bütün efradına meseleyi anlatıp yemin ettirecek.

2) Her müfreze komutanı, dağda kalmayıp terhis olmak isteyen efradın cephanesini ve silahları ile iyi durumda olan hayvanlarını teslim alacak. Bunları din düşmanlarıyla savaşa devam edecek olanlara dağıtılacak ve böylece müfrezesini donatacak.

3) Akıncı Müfrezelerine yeni katılacak olanlardan bir müfreze oluşturulacak ve bu müfreze Simavlı Yusuf Çavuş'un kumandasına verilecek.

4) Müfrezelere ağırlık yapan ve acil olarak kullanmak ihtiyacı bulunmayan tahrip kalıpları, ateş aletleri vs. malzemenin Akdağ'a, Demirci-Simav dağlarına yakın ve güvenli bir yer olan Simav'ın Ahmetler köyüne gizlenmek üzere gönderilecek.

---

⁴²⁶ Akıncı, 2009, s.99-105.

⁴²⁷ Akıncı, 2009, s.105-109.

5) Müfrezelerin bütün bir halde gezmesi tehlikeli ve sıkıntılı olacağından en çok 2 müfreme halinde birlikte gezilecek. Müfrezeler durumunu en iyi bildikleri, tanıdıkları arazi ve kendi çevrelerine yakın mıntikalarda gezecek.

6) En kısa sürede müfrezelerin yiyecek ve giyeceklerini, hareket alanlarını, sorumluluk bölgelerini belirleyen bir talimat yayımlanacak.

2.1.2.1. İbrahim Ethem Bey'in "Demirci Akıncıları" Adlı Teşkilatının

Yapısı

İbrahim Ethem Bey, 13 Ekim 1921 tarihinde, toplam 300 kişiden oluşan akıncıları, 25-30'ar kişilik müfrezelere ayıran, hareket tarz ve alanlarını, sorumluluk bölgelerini, yiyecek ve giyeceklerini belirleyen 40 maddelik bir talimat yayınlamıştır. Aynı zamanda yayınladığı başka bir beyanname ile bölge halkına da seslenmiştir.⁴²⁸ Akıncı Müfrezeleri şöyle oluşturulmuştur:

Umum Akıncı Müfrezeleri Kumandanı Demirci Kaymakamı İbrahim Ethem Beydir.

1) Birinci Gönüllü Müfreme Kumandanı Bigadiç'in Balatlı köyünden Hüseyin Çavuş olup Bigadiç ve Konakpınarı nahiyelerinden (Na'ra cephesi) sorumlu tutulmuştur.

2) İkinci Gönüllü Müfreme Kumandanı Kulalı İhsan oğlu Mehmet Efe olup Kula ve Eşme kazalarından sorumludur.

3) Üçüncü Gönüllü Müfreme Kumandanı Hacı Veli olup Sındırgı kazasından sorumludur.

4) Dördüncü Gönüllü Müfreme Kumandanı Bakırlı Saçlı Mustafa Efe, Kırkağaç, Akhisar ve Soma kazalarından sorumludur.

5) Beşinci Gönüllü Müfreme Kumandanı Bakırlı Ahmet Çavuş, Kırkağaç, Akhisar ve Soma kazalarından sorumludur.

---

⁴²⁸ Akıncı, 2009, s.100-119, 148-149, 184; Zeki Sarıhan, *IV*, s.101.

6) Altıncı Akıncı Müfrezesi Kumandanı önce Arslan Ağa⁴²⁹ daha sonra Arap Ali Osman Efe⁴³⁰ olup Balat (Dursunbey) nahiyesi, Kirmastı ve Yenice'den sorumludur.

7) Onuncu Akıncı Müfrezesi Kumandanı önce Kirmastılı (Mustafakemelpaşalı) Ahmet Nazif⁴³¹ daha sonra Arslan Ağa olup Kepsut nahiyesi ve Balıkesir kazasından sorumludur.

8) On birinci Akıncı Müfrezesi Kumandanı Parti Mehmet Pehlivan Ağa olup Demirci ve Simav kazalarından sorumlu tutulmuştur. Parti Pehlivan Simav'ı Simavlı Yusuf Çavuş müfrezesi aracılığı ile kontrol etmiş, Demirci'yi ise kendi kontrolünde tutmuştur.⁴³²

9) On ikinci Akıncı Müfrezesi Kumandanı Usturumcalı Halil Efe⁴³³ olup Gördes ve Salihli kazalarından sorumludur.

10) On üçüncü Akıncı Müfrezesi Kumandanı Sarı Mehmet Efe⁴³⁴ (Sarı Mehmet Efe'den sonra müfreze kumandansızdır).

11) Bağımsız Gönüllü Müfreze Kumandanları ise Simavlı Yusuf Çavuş, Tireli İsmail Efendi, Kadıdağlı Pehlivan, Recep Pehlivan Müfrezesi ve Yaykın Müfreze komutanı Mustafa Ağa'dır.

---

⁴²⁹ Arslan Efe, Arslan Hüseyin Çavuş diye de bilinmektedir.

⁴³⁰ Ali Çavuş diye de bilinmektedir.

⁴³¹ Bir düşman baskınında müfreze komutanı Kirmastılı (Mustafakemelpaşalı) Ahmet Nazif şehit olduktan sonra 10.müfreze Kabakçı Efe tarafından dağıtılıp, bir kısmı esir edilerek Kütahya'da düşmana teslim edilmiştir. Bu gelişme üzerine Altıncı Akıncı Müfrezesi ikiye ayrılıp Altıncı Akıncı Müfrezesi Kumandanı Arslan Ağa 10.Akıncı Müfrezesi kumandanı, Altıncı Akıncı Müfrezesi Kumandan Yardımcısı Arap Ali Osman Efe de 6. Akıncı Müfrezesi kumandanı yapılmıştır. Bkz. Akıncı, 2009, s.111-112.

⁴³² Cihat Pala-Ertuğrul Erdoğan, *Doğası, Tarihi ve Folkloruyla Simav*, Ankara: Ertem Basım Yayın, 1991, s.226.

⁴³³ Halil Efe, 17 Mayıs 1922 Çarşamba günü yapılan Selendi Kınık damları Muharebesinde şehit düşmüş ve Yağcı dağının Dedeler-Tavak istikametindeki eteklerinde gömülmüştür. Halil Efenin eşi Gördesli Makbule Efe de daha önce 17 Mart 1922 günü Koca yayla muharebesinde şehit düşmüş ve şehit düştüğü yere gömülmüştür. Bkz. Akıncı, 2009, s.211-214, 241-243.

⁴³⁴ Sarı Mehmet Efe bir süre sonra eşkıyalık yapmaya başlayınca, müfrezeden milli amaca hizmet edeceğini bildiren Bakırlı Saçlı Mustafa Efe ve Bakırlı Ahmet Çavuş ondan ayrılarak gönüllü müfreze komutanları olmuşlardır. Bkz. Akıncı, 2009, s.148-149, 174-176, 184.

Bunların dışında müfrezelerde yer alanlar olarak: Gördesli Makbule Hanım⁴³⁵, Giritli Mustafa Çavuş, Faris Ağa, İsmail Hakkı Efendi, Kalkandelenli Abdi Ağa, Mehmet Hoca, Recep Pehlivan, Pehlivan Ağa'nın kayınpederi Molla Mehmet ve oğulları Kamil ve Mustafa Çavuş, İhtiyat Zabiti Malatyalı Hikmet, Tekirdağlı Hüseyin Çavuş, Eyüp Çavuş, Muhabere memuru Ali Efendi, Mülazım Ahmet Efendi, Mülazım Sami Efendi, Ankaralı Hasan, Yunus Çavuş, Topal İbrahim, Mustafa Çavuş, Hoca Ahmet oğlu Molla Ali, Ömer Pehlivan, Ramazan Çavuş, Zeki Hoca, Çekmezoğlu Veli, Emin Ağa, Kürt Şaban, Çetmi Hüseyin, Hacı Mustafa, Ali Çavuş, Değirmenci Halil, Necip Hoca, Hazım Ağa-zade İbrahim Efendi, Kamalı Ahmet Çavuş-Ahmet Ağa, Kazım Bey, Molla Mustafa, Kasım, Galip Efendi, Sarı İbrahim Çavuş, Karabulut İbrahim Çavuş, Eyüp Çavuş, Kozluca Cephesi Komutanı Mülazım Mustafa, Gördes-Demirci Mıntıka Komutanlığına Süvari Binbaşı M. Kemal Bey, Tüm Akıncılar Komutanı Jandarma Yüzbaşısı İsmet Bey, Demirci Askerlik Şubesi Başkanı Mustafa Bey, Borlu Nahiye Müdürü Zihni Bey, Mülazım Kutsi Efendi, Doktor Cevdet Bey Sıhhiye Memuru Tahsin bulunmaktadır.

30 Ağustos 1922 ile 30 Eylül 1922 tarihleri arasında kaçan Yunan işgal kuvvetlerinin takibi sırasında ise Akıncı Müfrezeleri ana teşkilatına Babaköy Müfrezesi, Galip Efendi Müfrezesi, Balathlı Mustafa Çavuş Müfrezesi, Susurluk Müfrezesi, Arnavut Talip Efe Müfrezesi, Manyaslı İsmail Efe Müfrezesi, Şamlılı Murat Efe Müfrezesi, Manyas Müfrezesi, Sındırgılı Kasım Efendi Müfrezesi, Altıparmak Nuri Efe Müfrezesi, Bacak Hasan Efe Müfrezesi, Kürt Hasan Efe Müfrezesi, Süleymanlı Ahmet Efe Müfrezesi, Yüzbaşı Mevlüt Efe Müfrezesi, Karadağlı Hurşit Efe Müfrezesi, Osmanlı Ahmet Ağa Müfrezesi, Sarı İbrahim Çavuş Müfrezesi, Karabulut İbrahim Çavuş, Eyüp Çavuş Müfrezesi, Gürcü Mehmet Efe Müfrezesi, Kızıklı Hasan Bey Müfrezesi, Kulalı Ahmet Efe Müfrezesi, Balya Kâzım Çavuş Müfrezesi, Ayvacıklı Zekeriya Müfrezesi, Ayvacıklı Musa Müfrezesi, Ayvacıklı Abdullah Müfrezesi, Ayvacıklı Abdurrahman Müfrezesi, Ezineli Aziz Müfrezesi, Ezineli Sadık Müfrezesi,

---

⁴³⁵ Fevziye Abdullah Tansel, *İstiklal Harbi'nde Mücahit Kadınlarımız*, Ankara: AKDITYK Atatürk Kültür Merkezi Yayını, 1991, s.52-54; İbrahim Çiçek, *Gördesli Mücahide Makbule ve Silah Arkadaşları*, Salihli Belediyesi Kültür Yayınları, Salihli: Uğur Ofset, 1998, s.5-72; Zeki Sarıhan, *Kurtuluş Savaşı Kadınları*, İstanbul: Remzi Kitabevi, 2007, s.303-306.

Kirmastı Köçek Hasan Müfrezesi, Edremit İbrahim Çavuş Müfrezesi, Edremit Mehmet Hayri Akıncı Müfrezesi, Havran Mustafa Efendi Müfrezesi gibi müfrezeler ile isimleri belirtilmemiş ancak Balıkesir, Balya, Edremit, Giresun (Savaştepe), Gönen, İvrindi, Kepsut, Manyas, Susurluk vd. ilçelerden toplanan gönüllü birlikler de katılmıştır. Böylece mevcut müfrezelerden çok daha fazla sayıda yeni müfrezeler oluşturulmuştur.⁴³⁶

Akıncı Müfrezelerinin insan kaynaklarına gelince; müfrezelere katılan, ayrılan, şehit düşen gazi olan, Yunan saflarına katılan, eşkıyalığa başlayan, eşkıyalığı bırakan pek çok kimse bulunmaktadır. Önemli bir kısmı eğitimlidir.

Akıncı Müfrezelerine katılan kişilerin geldikleri yerler incelendiğinde⁴³⁷:

1) Siroz⁴³⁸, Nevrekop⁴³⁹, Pirlepe⁴⁴⁰, Demirhisar⁴⁴¹, Menlik⁴⁴² gibi Rumeli göçmenlerinden⁴⁴³ katılanlar olduğu görülmektedir. Özellikle Rumeli göçmeni olanlar Rumeli’de komitacılık da yapmışlardır.

2) Sındırgı kazası ve köylerinden⁴⁴⁴ katılanlar. İbrahim Ethem Bey, katılanların önemli bir kısmını Çorum (Düvertepe) Nahiye Müdürlüğü döneminden tanımaktadır.

---

⁴³⁶ Akıncı, 2009, s.309-404.

⁴³⁷ Akıncı, 2009, s.309-404.

⁴³⁸ Siroz’dan: Ali Çavuş, Fehmi Efendi, Aziz, Mustafa vd.

⁴³⁹ Nevrekoplu Osman Çavuş vd.

⁴⁴⁰ Pirlepelili Ramiz Çavuş vd.

⁴⁴¹ Demirhisarlı Recep vd.

⁴⁴² Menlikli Raif vd.

⁴⁴³ Arnavut Ali Ağa vd.

⁴⁴⁴ Askerlik Şubesi Başkanı Binbaşı Cemal Bey, Sındırgı Müdafaa-i Hukuk Reisi Grebeneli Süleyman Efendi (1880-1956), Hasan Ağa-zade Emin Bey (Hüseyin oğlu Emin), İsmail Ağa-zade Ali Bey, Kadı-zade Mustafa Bey, Mülazım Kasım (Karaca) Efendi (1893-25.3.1959), Kırkağaçlı Mehmet Efendi-zade Ali Reşat (Göksidan) Bey, Müftü Hacı Sadık Efendi, Fakı-zade İbrahim Bey, Sabri Bey-zade Mehmet Azmi Bey, Şatır-zade Akif Azmi Bey, Tahsildar Emin Efendi, Zühtü Bey-zade Mustafa Bey, Hüseyin, Kasap Ziya, Kamil Çavuş, Sait. Alayakalı Ahmet oğlu Yusuf, Çorum (Düvertepe): Çorum Müdür Vekili Yakup Hoca, Nazım, Gözerenli Molla İbrahim, Gölcük’ten Hacı Ahmet Ağa, Hacı Muharrem, Süleyman Pehlivan, Işıklar’dan Karadağlı Ali, Işıklardamları’ndan Deli Mehmet, İbiştepe’den Mehmet, Karakaya köyünden Aşiret Reisi Ahmet Ağa, Yağcıbedir Mustafa Ali, Kınık köyü Dere Mahallesinden Kırış Ahmet, Kocabeyli Şerif, Kargılı Şerif, Küçükdemyan’dan Rızaoğulları Şerif ve Mehmet, Kopuk Süleyman, Yıldız, Menent’ten Aliosman oğlu Mehmet, Osmanlar’dan Hacı Nalbant, Osmanlarlı Ahmet Ağa, Pürsünler’den Mustafa, Yanıkburun deresinden Yağcıbedir Aşiretinden Çakır İsmail, Yüreğil köyünden Demirci Mehmet, Hoca Abdullah Efendi vd. Akıncı, 2009, 34-430; R. Selçuk Uysal,

3) Bigadiç kazası ve köylerinden⁴⁴⁵ katılanlar. İbrahim Ethem Bey, katılanların önemli bir kısmını Çorum (Düvertepe) Nahiye Müdürlüğü döneminden tanımaktadır.

4) Balıkesir vilayet merkezi⁴⁴⁶, Ayvalık⁴⁴⁷, Balya⁴⁴⁸, Balat (Dursunbey)⁴⁴⁹, Edremit⁴⁵⁰, Gönen⁴⁵¹, Havran⁴⁵², İvrindi⁴⁵³, Kepsut⁴⁵⁴, Manyas⁴⁵⁵, Giresun (Savaştepe)⁴⁵⁶, Susurluk⁴⁵⁷ gibi kaza, nahiye ve köylerden katılanlar.

5) Demirci⁴⁵⁸ kazası ve köylerinden katılanlar.

Sındırgılı'nın Kitabı, İzmir: Grafmat Basım, 2007, s.100, 105, 107. "İbrahim Ethem Bey, Ali Reşat (Göksidan) Bey'i Düvertepe (Çorum) nahiye müdürlüğü döneminden tanımaktadır. Ali Reşat Bey, Sındırgı eşrafından Şaturzade Servet Bey'in torunu olup lise mezunu tahsilli bir gençtir." Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme. Bazı kaynaklarda Tahsildar İbrahim Efendi, Kadı Kasım Sami Efendi, Sadık Ursavaş isimleri de geçmektedir. Bkz. R. Selçuk Uysal, *age*, s.100, 105, 107.

⁴⁴⁵Nahiye Müdürü Kemal, Emir-zade Ali Bey, Hasan, Adalı köyünden Hasan Ağa, Alan'dan Hacı Süleyman Efendi, Aşağıdevrek'ten Molla İsmail, Babaköylü Arif Ağa, Balatlı köyünden Molla Mehmet ve Mustafa Çavuş, Bekirlerli Kâmil, Davutça köyünden Kazım Ağa, Davutlarlı Ali Efendi, Nuri, İlyaslar köyünden Kel Kadir'in hanımı ve 5 aylık çocuğu, Kargınlar köyünden Çete Şerif, Kızılcukur köyünden ve Gölcük Çiftliği'nden Deli Ayan İsmail Onbaşı, Köseleli Molla Kamil, Yağcılar köyünden Nur Yakup Ağa, Yukarıdevrek'ten Molla Mustafa, Molla İbrahim, Yukarıdevrek Kavakalanı'ndan Mustafa, Nazife Kadın, Molla Hasbi, Yürükderesi'nden Derviş Bey'in İbrahim, Bigadiç Müdafaa-i Hukuk Reisi Tevfik vd.

⁴⁴⁶Osman Efendi, Arap-zade Sadettin Efendi, Etçi oğlu Hacı Bey ve M imzalı parola kullanan Etçi oğlu ailesi, Hacı İslam Ağa-zade Rasim Bey, Varnalı İsmail Hakkı Bey, Jandarma Yüzbaşı Manastırlı Halim Bey, Galip, İbrahim Ethem Beyin akrabası Süleyman Efendi, Tepecik (Aslıhantepeciği) çiftliği sahibi Hacı Faik Bey, Nasrullah Çavuş, Nalbant İsmail Çavuş, Arnavut Küçük Hasan, Küçük Hüseyin, Bacak Hasan Efe, Kürt Hasan Efe, Süleymanlı Ahmet Efe, Yüzbaşı Mevlüt Efe, Karadağlı Hurşit Efe, Şamlılı Murat Efe, İstasyon memuru Fettah Efendi, Jandarma Emekli Alaybeyi Rıza Bey, Defter-i Hakani Başkâtibi İbrahim Efendi, Balıkesir Gazetesi Müdürü Vedat, Doktor Numan, Marmaralı Ali Bey. Kızıklı Hasan Bey.vd.

⁴⁴⁷Kaymakam Vekili Kahraman Fikri Efendi vd.

⁴⁴⁸Balya Hakiminin oğlu Muallim Tahsin Efendi, Balya Müdafaa-i Hukuk Heyeti Reisi Ahmet Lütfü Bey, Kazım Çavuş vd.

⁴⁴⁹Kumlu köyünden Hacı Yusuf oğlu Hacı Molla vd.

⁴⁵⁰İbrahim Çavuş, Mehmet Çavuş, Mehmet Hayri Akıncı vd.

⁴⁵¹Belediye Reisi Osman Nuri vd.

⁴⁵²Mustafa Efendi vd.

⁴⁵³Hüseyin Efe, Nahiye Müdürü Koca Müdür Tevfik Bey, Korucu Nahiye Müdürü Ahmet Nazif Bey, Boşnak müfrezeleri, Gavur Ali vd.

⁴⁵⁴Nahiye Müdürü Mehmet, Gökköy'den Ahmet Çavuş, İsaalanı'ndan Mustafa Çavuş, Molla Arif, Kalburculu Hacı Hasan, Mezitlerden Kara Mustafa, Serçeören'den Halil İbrahim vd.

⁴⁵⁵İsmail Efe, Dura köyünden Altıparmak Ahmet Nuri Efe vd.

⁴⁵⁶Nahiye Müdürü Mehmet Naci vd.

⁴⁵⁷Nahiye Müdürü Osman Nuri, Gürcü Mehmet Efe, Arnavut Talip Efe, Daniş, Yaylaçayırı köylüleri vd.

⁴⁵⁸Demirci Kaymakam Vekili Emir Mehmet-zade Müftü İbrahim Hakkı (Akın) Efendi, Demirci Belediye Başkan Vekili Serdar-zâde Müderris Mustafa (Başbuğ) Efendi, Hacı Rıza Efendi, Galip Efendi-

- 6) Gördes⁴⁵⁹ kazası ve köylerinden katılanlar.
- 7) Manisa vilayet merkezi⁴⁶⁰, Akhisar⁴⁶¹, Kasaba (Turgutlu)⁴⁶², Kırkağaç⁴⁶³, Kula⁴⁶⁴, Selendi⁴⁶⁵, Soma⁴⁶⁶ kazası ve köylerinden katılanlar.
- 8) Simav⁴⁶⁷, Emet⁴⁶⁸, Tavşanlı⁴⁶⁹, Gediz⁴⁷⁰, Ayvacık⁴⁷¹, Ezine⁴⁷² ve Kirmastı (Mustafakemalpaşa)⁴⁷³ gibi kaza, nahiye ve köylerden oldukları görülmektedir.

Müfrezeeye katılanların akrabaları, kadınlar ve çocuklar, akrabaları da Yunan tehdit ve şiddetine uğramamak için müfrezelerle hareket etmişlerdir.⁴⁷⁴ Ayrıca müfrezelerin iâşe ve ikametleri ile ilgilenen, aynı ve nakdi yardımlar yapan aşiretler ve kişiler de söz konusudur.⁴⁷⁵ İşte bunlardan biri de Bigadiç'in Yukarıdevrek köyü

---

zade Mustafa Efendi, Zeybek oğlu Hüseyin, Kadioğlu Ali Rıza Efendi, Demirci (Delidemirci) köyünden Ağa, Kışlak köyünden bir zât, Köylüceli Osman Efendi, Sayık köyünden Hacı Molla, Yağcı köyünden Nami Bey, Kulalar, Kılavuzlar, Sevinçler, Hoşçalar, Ören, Kürcü, Kargınışıklar, Küpeler, Çamköy, İrişler, Minnetler, Danişmentler, Kışlak köylüleri vd. Demirci Kaymakam Vekili Emir Mehmet-zade Müftü İbrahim Hakkı (Akın) Efendi için Bkz. Ali Sarıkoyuncu, *Milli Mücadelede Din Adamları II*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara: Semih Ofset Matbaacılık, 2007, s.233-234.

⁴⁵⁹ Kaymakam Vekili Pehlivan-zade Hacı Ethem Bey, Kaymakam Vekili Ali Rıza, Mustafa Çavuş, Benlieli'den Süleyman, Kocakonaklı Mehmet Beyoğlu Şükrü (Çavdaroğlu) Bey, Kuyuboğazi'nden Altıparmak Mustafa, Oldurduk köyünden Mustafa, Deliçoban, Köseler, Damderesi, Doğanpınar (Geçtin), Beğenler, Subaşı, Kobaklar ahalisi vd. Akıncı, 2009, 34-430; Bkz. R. Selçuk Uysal, *age*, s.100, 105, 107.

⁴⁶⁰ Manisalı Kürkçü Hafız. Arif bey-zade Sadık, Bahaddin Süleyman, Ahmet bey oğlu Ömer, Mehmet oğlu Safvet, Naki-zade İbrahim Bey vd.

⁴⁶¹ Söğütü'den Hüseyin vd.

⁴⁶² Ali Bey vd.

⁴⁶³ Hüseyin Bey, Ali, Kayadipli Şevki, Musacalı Ali vd.

⁴⁶⁴ Burjoğlu Mehmet Efendi, Ahmet Efe, Mehmet Bey vd.

⁴⁶⁵ Mehmet Ağa, Mustafa Bey-zade Kamil Bey, Kulalı Hacı Anastasoğlu Çiftliğinden Ali Zeybek, Mıdıklı köyünden Hamit Bey, Kürkçü köyünden Hüseyin Efendi vd.

⁴⁶⁶ Kızıllıhisarlı Hacı Muharrem vd.

⁴⁶⁷ Kaymakam Mithat Bey, Cafer Bey, Jandarma Kumandanı Yusuf Çavuş, Beyliklerli Mehmet Ağa, Kiçir'den Hacı Mustafa, Kiliseköy'den (Boğazköy'den) Hacı İbrahim Ağa, Pulluca, Karapınar, Karacahisar, Yaykın ahalisi vd.

⁴⁶⁸ Kaymakamı Besim Bey, Kabakçı Efe, Emet halkı vd.

⁴⁶⁹ Mehmet vd.

⁴⁷⁰ Ziya, Kadir vd.

⁴⁷¹ Jandarma Komutanı Mülazımevvel Ali Galip Bey, Zekeriya, Musa, Abdullah, Abdurrahman vd.

⁴⁷² Aziz, Sadık vd.

⁴⁷³ Jandarma Komutanı Adem Fehmi, Hükümet Tabibi Şerif, İsmail Hakkı, Köçek Hasan, Ahmet vd.

⁴⁷⁴ Parti Mehmet Pehlivan Ağa'nın eşi Hatice Hanım, Hacı Musa ve eşi Emine Hanım, Yağcıbedirlerden bir çocuk ve bir ihtiyar adam vd.

⁴⁷⁵ Yürüklerden Deli Ahmet, Ulus dağı Arapbeli yaylası Yağcıbedirleri, Akdağ yaylası yürük aşiretleri vd.

Kavakalanı mahallesinden Nazife Kadın'dır. Yunanlılar Nazife Kadın'dan müfrezelere ilişkin bilgi istemiştir. Müfrezelere ekmek getirip-götürdüğü için müfrezelerin bulunduğu yeri bildiği halde bir şey söylememiştir. Yunanlıların olağanüstü baskılarına karşı yine de konuşmamıştır. Nazife Kadın son kertede Yunanlıların yüzlerine karşı alenen “*Bilsem de söylemeyeceğim*” diye karşılık vermiştir. Bunun üzerine küplere binen Yunanlılar, Nazife Kadını fırına atmak suretiyle diri diri yakarak şehit etmişlerdir.⁴⁷⁶

2.1.2.2. İbrahim Ethem Bey'in İstihbarat Teşkilatı

Cephe Komutanlığı Demirci Kaymakamı İbrahim Ethem Beye, istihbarat teşkilatı oluşturma görevini vermiştir. İbrahim Ethem Bey hatıratında istihbarat teşkilatının gerekçesini şu sözlerle açıklamaktadır: “*Ordu bu hususta pek fazla çalışıyor, daima bizden malûmat talep ediyor ve düşman dâhilinde şebeke-i istihbarat teşkilini bildiriyordu. Biz evvelâ en iyi tanıdığımız ve itimat ettiğimiz Sındırgı'daki münevveran vasıtasıyla düşman hakkında lâzım gelen malûmatı aldığımız gibi Balıkesir'de birçok fedakâran çalışıyor, alabildikleri malûmatı yazıyorlardı. Fakat Salihli ve Akhisar gibi mevâkide, istasyonlarda casuslar bulundurmak ve düşmanın sevkiyatını re'y-el-ayn görerek sahit ve kati malûmat alabilmek için paraya ihtiyaç var idi.*”⁴⁷⁷

Bu emir üzerine Demirci Kaymakamı İbrahim Ethem Bey, Yunan işgal birliklerinin gerçek durumlarını en doğru biçimde tespit etme, işgal tehlikesine karşı dikkatli ve tedbirli bulunma yollarını düşünmüş ve kısmî bir istihbarat taslak planı hazırlayıp, bu taslak planın bir kopyasını Gediz cephesini idare eden Birinci Süvari Fırka Kumandanı Derviş Bey'e göndermiştir. Derviş Bey, planı çok beğenmiş ve hemen uygulanmasını istemiştir.⁴⁷⁸

---

⁴⁷⁶ Akıncı, 2009, s.200-201; Fevziye Abdullah Tansel, *age*, s.51-52; Zekeriya Özdemir, Balıkesir Bölgesi'nde Milli Mücadele Hareketleri, Ankara: Tisamat Basım Sanayii, 1997, s.73.

⁴⁷⁷ Akıncı, 2009, s.44.

⁴⁷⁸ “*Demirci Kaymakamlığına. 612/72. Düşündüğünüz teşkilât pek münasıptır. Teşekkür ederim. Hemen tatbikine mübaşeret ve bir an evvel malûmat istihsaline himmet buyurmanız mercudur. Mahiye 100 lira gönderilecektir. 28/29 Nisan 337. Süvari Birinci Fırka Kumandanı Derviş*” Bkz. Akıncı, 2009, s.44.

Adı geçen istihbarat planına göre; Simav istihbarat merkezi kabul edilmekte, Bandırma, Balıkesir, Bigadiç, Sındırgı, Akhisar, Manisa, İzmir, Gördes, Demirci, Salihli, Alaşehir, Kula ve Uşak'ı içine almaktadır. İstihbarat Şebekesinde, Gördes, Akhisar, Demirci ve Kula hakkında ayrıntılı bilgi yer almaktadır. Gördes merkezli istihbarat ağı, Sındırgı, Akhisar ve Salihli ilçelerini kapsamaktaydı. Gördes, Gördes Mıntıka Kumandanı tarafından idare edilecek, ancak işgale uğradığında ise Hanzade Hacı Ethem (Büke) Bey sorumlu olacaktı. Sındırgı'dan Aziz Efendi sorumlu idi. Akhisar, Gördes'e bağlı olmak üzere İzmir, Soma ve Manisa'yı kapsamaktaydı. Akhisar'dan seyyar Asım Efendi sorumlu idi. Salihli Gördes'e bağlı olmak üzere Alaşehir ve Manisa'yı kapsamaktaydı. Salihli'den istasyonda seyyar Cemal Efendi sorumlu idi. Alaşehir'den ise Müftü Efendi sorumlu idi. Demirci merkezli istihbarat ağı, Sındırgı ve Kula ilçelerini kapsamaktaydı. Demirci, Demirci Kaymakamı İbrahim Ethem Bey tarafından tedvir edilecek, ancak işgale uğradığında ise Dede Bardakçı köyünden Ahmet Ağa sorumlu olacaktı. Kula'dan Müftü Ahmet Efendi sorumlu idi.⁴⁷⁹

İbrahim Ethem Bey hatıratında, oluşturduğu istihbarat teşkilatının pek çok yararının görüldüğünü ifade etmektedir: *“Bu teşkilâtın pek çok istifade edilmiş ve düşman hakkında sahih malûmat alınabilmiştir. Yalnız teşkilâtın genişletilmesi için fazla paraya ihtiyaç var idi. Zira seyyar satıcı sıfatıyla gönderilecek adamlara birer sermaye vermek lâzım olduğu halde bu fedakârlık yapılamıyordu. Hatta 100 lira gönderileceği vaat edilmiş iken ancak 25 lira gönderilmişti. Mamañih, kabil-i inkâr değildi ki, düşman da bu gibi casus teşkilâtına ehemmiyet veriyor ve maatteessüf muvaffak oluyordu. En büyük vasıta-i istihbaratı evvelce Kuva-yı Milliye'den firar ve işgal sahasına iltica edenlerdi. Diyebilirim ki bunların %90'ı düşmana casusluk etmiştir. En büyük saik birinci derecede menfaat ve intikam, ikinci derecede cehaletti.”*⁴⁸⁰

---

⁴⁷⁹ Bkz. ATASE Arşivi, İSH-17C, Sıra No:14730, Kutu No: 1229, Gömlek No: 138, Belge No: 138, Tarih: 1337. “Demirci kaymakamlığı ile Gördes Mıntıka Kumandanlığı'nın istihbarat şebekesine ait kroki”

⁴⁸⁰ Akıncı, 2009, s.44.

Orduya gönderdiği 31 Mayıs 1922 tarihli harp raporundaki ifadesinden yola çıkılacak olursa İbrahim Ethem Bey; Balıkesir, Sındırgı, Demirci, Gördes, Simav, Emet, Tavşanlı, Kirmastı (Mustafakemalpaşa), Gediz, Bigadiç, Balat, Karacabey, Akhisar, Kırkağaç, Bergama, Eşme, Kula, Salihli, Uşak kasabaları hakkında bilgi toplayabilecek bir istihbarat ağına sahiptir.⁴⁸¹ İşgal altındaki bölgede telgraf ve telefon ile haberleşme imkânı olmadığı için ya da kırsalda oldukları için istihbaratı insan eliyle sağlamıştır. İbrahim Ethem Bey, istihbarat temininde tanıdığı ve güvendiği insanlardan yararlanmıştır.⁴⁸²

İstihbarat teşkilatının içerisinde sayıları zaman zaman artan ya da azalan mutemet, yani güvenilir kişiler olmuştur. Bu mutemetlerden bazıları şunlardır⁴⁸³: “*Muhasebe-i Hususiye Memuru Nurullah Efendi, Hüseyin nam-ı diğer Nurullah, M.D., Hasan Ağa, Balıkesir mutemedi M.K., Balat (Dursunbey) mutemedi I.lik, Simav mutemedi, Ova köyleri namına İ.H., Sizi sizden ziyade seven hakiki bir Müslüman, Bigadiç’te sizi seven, Konakpınarlı Deli Hacı Mehmet, Çorumlu (Düvertepeli) Nazım, Engeles (Yaylabayır) köyü ihtiyar heyeti vd.*”

İstihbarat teşkilatı ile edinilen bilgiler mahkemeye de taşınmıştır. Bu mahkeme, İstiklal Mahkemelerine benzeyen bir mahkeme gibidir. Akıncı Müfrezeleri Komutanı İbrahim Ethem Beyin başkanlığında ve müfreze komutanlarından oluşmaktaydı. Mahkemede daha çok Yunanlılar ile işbirliği yapan ve Akıncı Müfrezeleri ile sivillere zarar veren kimseler yargılanmış ve cezalandırılmıştır.⁴⁸⁴ Suç isnat edilen pek çok kişi⁴⁸⁵ olmuştur.

---

⁴⁸¹ Akıncı, 2009, s. 247-271.

⁴⁸² Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

⁴⁸³ Akıncı, 2009, s.34-430; Metin Savaş, *Kuvayı Milliye'nin Hazinesi*, İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2004, s.330-390

⁴⁸⁴ Burhan Cahit Akıncı: “*Babam ‘çete iken soruşturmalar, mahkemeler yaptık. Yargıladıklarımızdan idam ettiklerimiz oldu. Bunların hesabını bizlere sorabilirler’ derdi.*” Burhan Cahit Akıncı ile 23.10.2012 tarihli görüşme.

⁴⁸⁵ Akhisar’ın Selendi köyünden Osman Çavuş. Balıkesir Çerkez Cemiyeti Üyeleri. Bigadiç’ten: Değirmenli (Persi) köyünden dönme ve oğlu, Güvemçetmi köyünden Çetmi Ahmet Çavuş, Nasuh, Hüseyin ve İsmail. Demirci’den: Boncukçuoğlu Mustafa Çavuş, Çam köyünden Çoban Mehmet ve arkadaşı, Kulalar köyünden Hüseyin Çavuş. Balatlı (Dursunbeyli) Zekeriya. Manyas’ın Hacıosman köyünden Kısıkça Çerkez Hasan Bey. Çerkez Sündüklü Davut. Sındırgı’dan: Ali Beyzade Hakkı Bey,

2.1.2.3. Demirci Akıncılarının, Yunan Kuvvetleri ile Çatışmaları, Müsademeleri ve Muharebeleri

1. Balıkesir Vilayeti
  - a. Balıkesir kırsalı: Ayşebacı köyü yakınında demiryolu karakolu baskını, Bozyer⁴⁸⁶ Müsademesi,
  - b. Bahrişefit Sahili (Ayvalık-Edremit-Burhaniye): Bahrişefit Baskınları
  - c. Bigadiç kırsalı: Adalı Boğazı-Küllük Müsademesi, Bozbük Müsademesi, Çömlekçi Muharebesi, Faraş⁴⁸⁷ Baskını, Güvemçetmi⁴⁸⁸ Köyü Müsademesi, Kırca Müsademesi, Neyzan⁴⁸⁹-Beşpınar Muharebesi,
  - d. Dursunbey kırsalı: Güvemdere⁴⁹⁰ Muharebesi,
  - e. İvrindi kırsalı: Korucu Muharebesi, İvrindi Ovası Muharebesi
  - f. Gönen kırsalı: Çakmak Muharebesi
  - g. Kepsut kırsalı: Çetmi Eşkîyası ile İsaalanı köyü yakınında Müsademe, Palamut Kepsut Muharebesi,
  - h. Sındırgı kırsalı: Aktaş Muharebesi, Alaçam-Akdağ Müsademesi, Çıkrıkçı-Babaoğul Muharebesi, Dedeler Müsademesi, Demyanlar⁴⁹¹ Müsademesi, Gölcük Muharebesi, Gözeren-Dedeler Müsademesi, Karaağaç Müsademesi, Kepez

---

Kadızzade Hulusi, Kadı Şeytan Mehmet Emin, Alayaka köyünden Alayakalı Ahmet Ağa, Kasabadaki Çerkezler, Gözören köyünden Gözerenli Ali, Kocabey köyünden Kocabeyli Mehmet, Mumcu köyünden Hakkı Çavuş. Simavlı Yusuf ve Rıza. Adalet Gazetesi Sahibi Ali Sami'nin yaveri Kırkağaçlı Hafız Ömer Efendi, Anzavurzade Kadir, Bahrişefit Ahmet Efendi, Kürtoğlu, Talat Efendi, Yunan Müftüsü Gedizli Hoca, Selanikli Arabacı Rıza biraderi Süleyman, İlyas, Kör Ali Bey, Akıncı Müfrezesi Komutanı Sarı Mehmet. İbiş Çetesi. Kabakçı ve Toplu Sadettin Çetesi. Çerkez İlyas. Cemil ve Çerkez Kamalı Ramazan. Canbazlı Hakkı. Küçük Hasan. İsmail Çavuş. Recep Pehlivan. Altıparmak Ahmet Nuri. Yaşar İbrahim Çavuş. Boşnak Kara İbrahim. Osman Bey. Kazım. Kürt Hasan. Bacak Hasan. Çetmi Süleyman. Tatar Mehmet Çavuş vs. Akıncı, 2009, s.34-427. Bu adı geçen kişilerden, Adalet Gazetesi Sahibi Ali Sami, zaferden sonra Yunan Ordusu ile Türkiye'yi terk edecek ve sonra Atatürk'ü öldürmekle görevlendirilecek, suikast önlenecek, daha sonra ise din değiştirip Ortodoks Hıristiyan olacaktır. Bkz. Necdet Sevinç, *İstiklal Harbi'nde Etnik İhanet*, İstanbul: Bilgeoğuz Yayınları, 2013, 386-387; Bandırma'da çıkan Adalet Gazetesi de Yunan parası ile yayımlanmaktadır. Akıncı, 2009, s.269.

⁴⁸⁶ Balıkesir merkez Selimiye köyüdür.

⁴⁸⁷ Bigadiç ilçesinin Yolbaşı köyüdür.

⁴⁸⁸ Bigadiç ilçesinin bir köyüdür.

⁴⁸⁹ Bigadiç ilçesinin Bademli köyüdür.

⁴⁹⁰ Bigadiç'in Dündercık köyü ile Dursunbey'in Sağırlar köyü arasındadır. Engin Berber, "Kurtuluş Savaşında Bir Gerilla Üssü: Alaçam Dağları", *Alaçam Dağları ve Dursunbey 1.Ulusal Sempozyumu Bildiriler (02-03 Eylül 2002)*, Dursunbey Belediyesi Yayınları 2, İstanbul: Kitap Matbaacılık, 2010, s.30.

⁴⁹¹ Sındırgı ilçesinin Dağdere köyüdür.

(Ulus dağı Muhasara Çemberini Yarma Harekâtı) Müsademesi, Kertil Müsademesi, Kınık Muharebesi, Kocayayla Muharebesi, Osmanlar Müsademesi,

- i. Susurluk: Susurluk Baskını
2. Bursa Vilayeti
  - a. Kirmastı⁴⁹² baskını
3. Çanakkale Vilayeti
  - a. Yenice⁴⁹³ kırsalı: Alakilise⁴⁹⁴ Muharebesi
4. Kütahya Vilayeti
  - a. Emet Muharebeleri
5. Manisa Vilayeti
  - a. Manisa kırsalı: Palamut Çiftliği Müsademesi
  - b. Akhisar kırsalı: Başlamış Muharebesi, Çaltılıçukur Müsademesi, Çanakçı Müsademesi, Kurtulmuş Muharebesi, Selçikli Muharebesi
  - c. Demirci kırsalı: Akdere Düşman Pususu ile Çatışma, Çat Çiftliği Müsademesi, Yeniköy Müsademesi
  - d. Kırkağaç kırsalı: Bakır köyünde Bakırlı Müsademesi, Gelenbe-Söğütalanı-Alacalar Müsademesi, Kınık Muharebesi
  - e. Selendi kırsalı: Çortak Müsademesi, Selendi Muharebesi
  - f. Soma kırsalı: Menteşe Muharebesi, Naldöken ve Sevişler köyleri Muharebesi
6. İzmir Vilayeti
  - a. Bergama kırsalı: Dereköy Muharebesi

2.1.2.4. Demirci Akıncıları'nın Faal Olduğu Yerler

Demirci Akıncıları adlı müfrezeler⁴⁹⁵, Balıkesir vilayetinde merkez kaza olan Balıkesir⁴⁹⁶, Bahrisefit sahili⁴⁹⁷, Balya, Bigadiç⁴⁹⁸, Dursunbey (Balat)⁴⁹⁹, Gönen⁵⁰⁰,

---

⁴⁹² Bursa vilayetinin Mustafakemalpaşa ilçesi.

⁴⁹³ Çanakkale vilayetinin Yenice ilçesi.

⁴⁹⁴ Yenice ilçesinin Gündoğdu köyüdür.

⁴⁹⁵ Bu yerler kaynak taraması tespit edilmiştir. Bkz *DİE*, *GNSİB* 25.02.1970, s.92-105, 396-397, 409-419; *Balıkesir Turistik İl Haritası*, Isparta: Özgül Yayınları; *Köylerimiz 1981*, İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğü, Ankara: Yenigün Matbaası, 1982.

İvrindi⁵⁰¹, Kepsut⁵⁰², Sındırgı⁵⁰³ ve Susurluk⁵⁰⁴ ilçeleri kasaba, köy ve mahallelerinde ikamet etmişler, istihbarat edinmişler bazen de çatışmaya girmişlerdir.⁵⁰⁵

Manisa vilayetinde ise merkez⁵⁰⁶, Akhisar⁵⁰⁷, Demirci⁵⁰⁸, Gölmaramara, Gördes⁵⁰⁹, Kırkağaç⁵¹⁰, Kula⁵¹¹, Selendi⁵¹² ve Soma⁵¹³ ilçeleri kasaba, köy ve

---

⁴⁹⁶ Ayşebacı, Aslıhantepeciği, Ovabayındır, Selimiye (Bozyer), Konakpınar, Turnalar (Sepetçi) köylerinde.

⁴⁹⁷ Akdeniz'e kıyısı olan ilçeler Ayvalık, Burhaniye ve Edremit kasabaları ve kırsalı. Akıncı, 2009, s.405-427

⁴⁹⁸ Adalı, Babaköy, Bademli (Neyzan), Balatlı, Beğendikler, Bekirler, Çaldere (Dereköy), Çeribaşı, Davutlar, Doğançam (Alabarda), Hisar, İlyaslar, İskele, Kargın, Kayırlar, Okçular, Turfullar, Yolbaşı (Faraş), Çağış, Çömlekçi, Değirmenli (Persi), Güvemçetmi, Küllük, Mecdiye (Yılvadiç), Orhanlı (Orhaniye), Yağcılar (Adalı), Alan, Altınlar, Altınlar Deli Mehmet Damları, Aşağıçamlı (Aşağıdevrek), Aşağıgöcek, Bozbük, Davutça, Meyvalı (Devrişler), Dündarcık, Hacıömerderesi, İğciler, Kurca, Kızılçukur, Kızılçukur Caferindamı, Köseler, Kürsü, Okçularyeri, Okçularyeri Semercinindamı, Panayır, Topalak, Tozağan, Yukarıçamlı (Yukarıdevrek), Kavakalanı Yukarıgöcek mahalle ve köylerinde. Akıncı, 2009, s.405-427

⁴⁹⁹ Sağırlar, Kumlu, Küçükler, Sarnıç, Taşkesiği, Üçbaş köylerinde. Akıncı, 2009, s.405-427

⁵⁰⁰ Çakmak köyü, Gönen kırsalında. Akıncı, 2009, s.405-427

⁵⁰¹ İvrindi ve Korucu kırsalında. Akıncı, 2009, s.405-427

⁵⁰² Akçakertil, Dedekaşı (Kalekaşı), Dombaydere, Kalburcu, Kocamusaiskanı, Mezitler, Nusret (Nusrat), Sarıçayır, Sarıfakılar (Sarfaklar), Serçeören, Tilkicik, Yürükderesi, Gökköy, İsaalanı köylerinde. Akıncı, 2009, s.405-427

⁵⁰³ Aktaş, Kırış, Alacaatlı, Alakır, Armutlu (Kelemiş), Bayırlı (Cüneyit), Büyükdığdere (Büyükdemyan), Çaltılı, Çayören (Menent), Çoturtepe (Bayramşah), Gölcük çiftliği, Hisaralan, Ilıcalı (Emendre), Işıklar, Işıklardamları, İbiller, İbiştepe, Kapanca, Karaağaç, Karagür, Kepez, Kertil, Kınık, Kınık Dere, Kınık Kaval, Kınık Yeni Yürük, Kıran, Kocabey, Kocakonak, Küçükbüyük, Küçükdağdere (Küçükdemyan), Mandıra, Ormaniçi (Edrenk), Osmanlar, Pürsünler, Sinandede (Eşekalanı), Süller, Kocayayla, Taşköy, Umurlar, Yaylabayır (Engeles), Yaylacık (Hatap), Yolcupınarı, Yüreğil, Düvertepe (Çorum), Alayaka, Bulak, Çamalanı (Sakarı), Çayır, Çıkrıkçı, Dedeler, Derecikören (Derecikviran), Devletlibaba, Dügüncüler, Gözören, İzzettin, Karacalar, Kürendere, Kürendere Vezirdamları, Mumcu, Pelitören, Şapçı, Gölcük, Çakıllı, Eğridere (Karadere), Eşmedere, Karakaya, Kızılgür, Üzümcü, Yanıkdağ mahalle ve köylerinde. Akıncı, 2009, s.405-427

⁵⁰⁴ Yaylaçayırı köyü ve Susurluk kırsalında. Akıncı, 2009, s.405-427

⁵⁰⁵ Akıncı, 2009, s.34-404.

⁵⁰⁶ Palamut Çiftliği ve Manisa kırsalında.

⁵⁰⁷ Akçaalan, Başlamış, Çaltılıçukur, Çanakçı, İsaça, Kavakalan, Kömürcü, Kurtulmuş, Sarılar, Selçikli, Soğanderesi, Söğütlü, Yayakırıldık, mahalle ve köylerinde.

⁵⁰⁸ Demirci merkez kaza ile Ahmetler, Akdere, Bardakçı, Bayramşah, Çat Çiftliği, Çat Değirmeni, Çögürler (Çataloluk), Demirciköy (Delidemirciler), Durhasan, Güveli, Hoşçalar, Kazancı, Kerpiçlik, Kılavuzlar, Köylüce, Kulalar, Kuzu köy, Mahmutlar, Çardaklı (Martaloz), Örucüler, Sarnıç, Sayık, Serçeler, Sevinçler, Söğütçük, Taşokçular, Yeniköy, Borlu, İcikler, Kızılca, Azizbey, Büyükkıran, Çamköy, Danişmentler, Dedeler, Esenyurt (Kürcü), Gümeçler, Kargınışıklar, Kışlak, Köpüler (Küpeler), Minnetler, Pulluca, Tepeköy mahalle ve köylerinde. Akıncı, 2009, s.405-427

⁵⁰⁹ Gördes merkez kaza ile Benlieli, Boyalı, Çağlayan (Kızıllar), Çiçekli (Kıhra), Doğanpınar (Geçtin), Geyikli, Güneşli (Hanya), Evciler, Hacı Abdullah Ağa Çiftliği, Kalemoglu, Karaağaç, Kayacık, Kızıldam, Kobaklar, Kuşluk, Kuyuboğazi, Oğuldurak, Söğeler, Yaka mahalle ve köylerinde. Akıncı, 2009, s.405-427

⁵¹⁰ Bakır, Gelenbe, Alacalar, Kınık, Söğütalan (Söğütlü) mahalle ve köylerinde. Akıncı, 2009, s.405-427

mahallelerinde ikamet etmişler, istihbarat edinmişler bazen de çatışmaya girmişlerdir.⁵¹⁴ Kütahya vilayetinde ise Simav⁵¹⁵, Emet, Tavşanlı, Pazarlar ve Gediz ilçeleri kasaba, köy ve mahallelerinde ikamet etmişler, istihbarat edinmişler bazen de çatışmaya girmişlerdir.⁵¹⁶ Manisa, Balıkesir ve Kütahya sıklet merkezi olmak üzere Bursa'nın Mustafakemalpaşa (Kirmastı), Çanakkale'nin Yenice⁵¹⁷, İzmir'in Bergama⁵¹⁸ Uşak'ın Eşme ilçeleri kasaba, köy ve mahallelerinde ikamet etmişler, istihbarat edinmişler bazen de çatışmaya girmişlerdir.⁵¹⁹

Ayrıca Sındırgı⁵²⁰, Bigadiç⁵²¹, Demirci⁵²², Simav⁵²³, Gördes⁵²⁴, Selendi⁵²⁵, Dursunbey⁵²⁶ ve Kepsut⁵²⁷ kırsalında ikamet etmişler, istihbarat edinmişler, bazen de

---

⁵¹¹ Hacıbrahimdamları, Topuzdamları, Şehitlioğlu, Yurtbaşı (Davalı), mahalle ve köylerinde. Akıncı, 2009, s.405-427

⁵¹² Selendi merkez kaza ile Aşağıgüllüce (Aşağıtefen), Çıkrıkçı, Çınan, Alaca Maşat, Çıkrıkçı, Çortak, Dedeler, Dedeşdamları, Dilekoğlu Çiftliği, Kayranlı, Kayrandamları (Kayranlar), Kazıklı, Kınık, Kınıkdamları, Kızıltepe, Kulalı Hacı Anastasoğlu Çiftliği, Kürkü, Mıdıklı, Omurlar, Sarıhasandamları, Şehirlioğlu, Tavak, Tepeeynihan (Tepecik), Yağcı, Yenicekayranlı (Yenice), Yukarıgüllüce (Yukarıtefen), Zıramanlar mahalle ve köylerinde. Akıncı, 2009, s.405-427

⁵¹³ Kızıllıhisar, Mentеше, Naldöken, Sevişler, Vakıflı mahalle ve köylerinde. Akıncı, 2009, s.405-427

⁵¹⁴ Akıncı, 2009, s.34-404.

⁵¹⁵ Simav merkez kaza ile Ahmetli, Bahtılı, Boğazköy (Kilise köy), Hisarbey (Hisarköy), Karacaören (Karacaviran), Kışla, Kızılıcık, Kızılıcık Çiftliği, Kiçir, Pulluca, Yağlılar (Yağlılar), Yaykın mahalle ve köylerinde.

⁵¹⁶ Akıncı, 2009, s.34-404.

⁵¹⁷ Gündoğdu (Alakilise) köyü ve Yenice kırsalında. Akıncı, 2009, s.405-427

⁵¹⁸ Dereköy, Öğütler, Mentеше mahalle ve köylerinde. Akıncı, 2009, s.405-427

⁵¹⁹ Akıncı, 2009, s.34-404.

⁵²⁰ Sındırgı'nın Alaçam dağları, Altınoluk, Adalıçalı ve Göreligözü (Çakıllı), Çifteoluk (Hisaralan), Değirmenler (Pürsünler), Demyanlar Yaylası, Dedekırı (Demyanlar Yaylası), Gürgen (Küçükdağdere-Küçükdemyan), Harmlar (Taşköy), Lengerli ve Taşlıca (Karakaya köyü), Poyrazderesi (Yüreğil), Sedan (Seydan) Dağı, İbrahim Bey Kayası mevkii (Sedan dağında), Tepecik, Sarıalan (Çorum-Düvertepe), Ulus Dağı, Arpabeli (Ulus Dağı), Çalça yaylası (Ulus Dağı), Çatalca yaylası (Ulus Dağı), Eğlence (Ulus Dağı), Nazımındamları, Ortacaalan (Ulus Dağı), Sarıcaova, Sek deresi (Ulus Dağı), Yanıkburun deresi (Akhisar-Sındırgı sınırında), Veli Ağa yaylası (Gölcük Çiftliği) mevkileri. Akıncı, 2009, s.405-427.

⁵²¹ Bigadiç'in Adalı boğazı, Alabardabaşı (Doğançam-Alabarda), Alanbaşı (Alan), Bakkal Dağı (Davutlar), Kerte Dağı (Davutlar), Çalca (Yağcılar), Devrişler ve Kulat yaylaları (Meyvalı-Devrişler), Gölcük (Kızılıcukur), Başalan (Yukarıçamlı-Yukarıdevrek), Görincepınar (Adalı), İncil (Yukarıgöcek), Karagöl (Yukarıçamlı-Yukarıdevrek), Karayokuştepesi (Bigadiç), Kapıtarla (Kırca), Kaşlarıyeri (Aşağıgöcek), Köseler yaylası (Köseler), Küllütepe (Kayırlar), Okçularyeri yaylası, Olukpınarıbaşı (Kırca), Ilıca (Tozalan), Panayırbaşı yaylası (Panayır), Pınar (Turfullar), Süleymandayı Çiftliği (Yukarıgöcek), Tozalanbaşı (Tozalan) mevkileri. Akıncı, 2009, s.405-427.

⁵²² Demirci'nin Asitepe Dağı, Başalan ve Kocayayla (Demirci-Simav dağları), Demirci Dağı, Aynalıkır ve Demircikırı (Demirci Dağı), Demirci-Simav dağları, Pınarbaşı (Köylüce), Sığırova dağları, Sivripınar Deresi (Sığırova dağları), mevkileri. Akıncı, 2009, s.405-427. Günümüzde Aynalıkır Aynalı çayır, Demircikırı ise Sarıçayır mevkileri olarak bilinmektedir.

çatışmaya girmişlerdir. İkamet ettikleri yerlerde yemek, içmek ve yatmak gibi gereksinimleri yanında temizlik ihtiyaçlarını da karşılamışlardır.⁵²⁸

26 Ağustos günü başlayan Büyük Taarruz ile birlikte, top seslerini işiten Simav ve Demirci'deki Yunan birlikleri Gediz ile irtibat kurarak Türklerin taarruza giriştiklerini ve şiddetli bir muharebenin gerçekleştiğini, durumun gittikçe kötüleştiğini öğrendikten sonra 27-28 Ağustos 1922 gecesini Simav'daki 54.Yunan taburu Gediz yönüne giderek Simav'ı boşaltmıştır.⁵²⁹ 30 Ağustos günü de Demirci'deki Yunan birliği Dumlupınar'a takviye için gitmesi muhtemel olarak Demirci'yi Uşak yönünde boşaltmıştır. Demirci'den ayrılan Yunan birliği Şevinçler-Hoşçalar-Viran (Ören)-Gürcü-Yağbasanaşıklar (Yarbasan) -Kışlak-Karapınar yoluyla Uşak'a giderken Sorgun dağında Türk kuvvetlerince sıkıştırılmıştır.⁵³⁰

30 Ağustos 1922 Zaferi sonrası Yunan işgal kuvvetleri, Simav'ın Yeniköy köyü, Demirci kasabası ve Sındırgı'nın Çorum (Düvertepe) nahiyesini boşaltmıştır. İbrahim Ethem Bey komutasındaki müfrezeler önce Simav'ın Yeniköy köyünü ve daha sonra Sındırgı'nın Çorum (Düvertepe) nahiyesini, diğer bir birlik de Demirci kasabasını düşman işgalinden kurtarmıştır. Bu tarihten sonra İbrahim Ethem Bey ve

---

⁵²³ Simav'ın Akdağ, Armutburnu yaylası (Akdağ), Baldıran (Akdağ), Çiçekli yaylası (Akdağ), Damlıca yaylası (Akdağ), Kadir Hocanın Gelin Taşı yaylası (Akdağ), İdris yaylası (Akdağ), Kavlak yaylası (Akdağ), Turnacık yaylası (Akdağ), Karacaören yaylası (Karacaören), Kızılcıklı yaylası (Kızılcık), Simav Dağı, Laz değirmeni ve Ana gediği (Simav dağı), Simav Ovası mevkiileri. Akıncı, 2009, s.405-427.

⁵²⁴ Gördes'in Çomaklı Dağı, Gökseki Dağı, Hanya ovası, Kobaklarbaşı (Kobaklar), Ovacıkbaşı Değirmeni, Söğütçük Yaylası (Gökseki Dağı), mevkiileri. Akıncı, 2009, s.405-427.

⁵²⁵ Selendi: Cehennem Dağı mevki. Akıncı, 2009, s.405-427.

⁵²⁶ Dursunbey'in Güvemderesi, Turna (Üçbaş) mevkiileri. Akıncı, 2009, s.405-427.

⁵²⁷ Kepsut'un Mezitler Dağı mevki. Akıncı, 2009, s.405-427.

⁵²⁸ İncelemeler sırasında görüldü ki Akıncı Müfrezeleri, ortalama 10 günde bir banyo yapmaktadırlar. Örneğin 18 Kasım 1921, 28 Kasım 1921, 25 Nisan 1922, 2 Haziran 1922, 26 Temmuz 1922 efradın banyo günlerinden bazılarıdır. Tabii 10 günden fazla süren baskın, kuşatma, takip veya çatışma zamanlarında bu süre uzamaktadır. Banyo yapılan yerlerden bazıları ise Sındırgı'nın Hisaralan ılcası, Emendre ılcası, Bigadiç'in Hisar köyü ılcası, Tozalan ılcası, Akıncı, 2009, s.34-404.

⁵²⁹ Cihat Pala-Ertuğrul Erdoğan, *age*, s.230-232.

⁵³⁰ "Demirci Belediye Başkan Vekili Serdar-zâde Müderris Mustafa Efendi'nin Demirci Kaymakamı İbrahim Ethem Bey'e 2 Eylül 1922 tarihli çektiği telgrafta: 'Demirci'den çekilen düşmanın Yenihan (Demirci'nin Eynihan köyü) civarında bir tarafından nizamiye süvarileri, bir tarafından da Kabakçı Efe tarafından sıkıştırılarak bir hayli çatışmadan sonra yorgun düşmanın Sorgun dağına çekildikleri Simav'dan gelen yolcuların ifadesinden anlaşılmıştır.' demektedir." Akıncı, 2009, s.323-324, 358; Cihat Pala-Ertuğrul Erdoğan, *age*, s.230.

müfrezelerinin kaçan ve çekilen Yunan birliklerini takip süreci başlamıştır. Akıncı Müfrezeleri, 3 kol halinde Yunan kuvvetlerini takip etmişlerdir:⁵³¹

1.Kol; Arslan Ağa, Arap Ali Osman Efe ve Recep Pehlivan müfrezeleri olup Dursunbey, Kepsut istikametinde Bigadiç-Balıkesir, Dursunbey (Balat)-Kepsut, Kepsut-Balıkesir hatlarını kesmek, yok edebiliyor ise yok etmek ya da takip etmek ile görevlendirilmiştir. Bu müfrezeler 3 Eylül günü Dursunbey’i, 5 Eylül günü Kepsut’u kurtarmışlardır.

2.Kol; Bakırlı Mustafa ve Hacı Veli müfrezeleri olup Gelenbe-Akhisar-Kırkağaç istikametinde düşman hatlarını kesmek, yok edebiliyor ise yok etmek ya da takip etmek ile görevlendirilmiştir.

Bu birinci ve ikinci kol müfrezelerine daha sonra Kütahya-Eskişehir hattında ana kuvvetlerden kopan Gediz-Simav-Sındırgı-Gölcük-Gelenbe-Kırkağaç-Soma-Bergama-Dikili yoluyla Yunanistan’a kaçmaya çalışan Yunan birliklerini takip, geçiş güzergâhını engelleme görevi verilmiştir.

3.Kol ise merkez kol olarak İbrahim Ethem Beyin kontrolündedir. Diğer müfrezelerle birlikte Balıkesir istikametinde ileri harekâta devam etmiştir. İbrahim Ethem Bey, Osmanlar-Yolcupınar-Çayören üzerinden Sındırgı’ya gelmiş yapılan bir muharebe ile 3 Eylül günü müfrezeler Sındırgı’yı kurtarmışlardır.

İbrahim Ethem Bey ve Akıncı Müfrezeleri, Balıkesir istikametinde kaçan Yunan işgal kuvvetlerini takip ettiği sırada, Kütahya’daki 10.000 mevcutlu 15.Yunan Tümeni, Gediz’e yürüyüşte iken yolda “3.Kolordunun Bursa ve Güney Grubu Alaşehir doğusunda toplanmaktadır. Bu duruma göre hareket ediniz.” emrini almış, ancak

---

⁵³¹ Batı Cephesi Komutanlığına 3 Eylül 1922 tarihli bir rapor yazan Demirci Kaymakamı ve Demirci Akıncıları Komutanı Kaymakam İbrahim Ethem Bey, raporun birinci maddesinde şöyle demektedir: “Düşman, 30 Ağustos 1922 Demirci, 31 Ağustos 1922 Yeniköy, Çorum, Simav, 3 Eylül 1922’de Sındırgı’yı ufak bir direnişten sonra boşaltmış ve bu gelişmeden sonra Akıncı birliklerimiz tarafından işgal edilmiştir.” Akıncı, 2009, s.318-404; İbrahim Etem “Balıkesir Nasıl Kurtuldu?”, *Gençleryolu*, Yıl 3, Cilt 3, Sayı 59, 15 Eylül 1931, Balıkesir, s.11-13; Sayı 60, 30 Eylül 1931, s.11-14; Sayı 61, 15 İlkteşrin 1931, s.9-11; Sayı 62, 30 Sontesrin 1931, s.6-7; Sayı 63, 15 İlkkanun 1931, s.10; Sayı 64, 31 İlkkanun 1931, s.12; Sayı 65, 15 Sonkanun 1932, s.5-6.

Uşak'ın Türkler eline geçtiğini öğrenince de Simav istikametine yönelmiştir.⁵³² Tümen önce Yunuslar'a geri çekilmiş ve 3 Eylül günü Alınören'e gelmiş, Kestel ve Dağyenice arasındaki Karaağıl yaylasında gecelemiştir. 4 Eylül günü Simav'a doğru yürüyüşüne devam etmiş ve akşam üzeri Simav'a gelmiştir. Önce Demirci'ye ve oradan duruma göre Borlu üzerinden Salihli ya da Gördes üzerinden Akhisar'a gitmeyi düşünmüş ancak vazgeçerek⁵³³ Simav-Sındırgı yoluyla Kırkağaç'a gitmeyi ve oradan duruma göre ya Manisa'ya giderek çekilen ordunun kuzey yanını tutmak veya çekilmeye devamla Ege denizi kıyılarına varmak kararını verdi.⁵³⁴ Simav'dan Ahmetli, Mumcu üzerinden 6 Eylülde Ilıca'ya oradan da 7 Eylül günü Sındırgı'ya çekilmiştir⁵³⁵. Sındırgı'dan İbiller, Küçükbüyük, Çakıllı, Gölcük, Derbent, Gelenbe üzerinden 9 Eylülde Kırkağaç'a, 10 Eylülde Kınık'a oradan da 11 Eylül günü Bergama ve 12 Eylül günü de Dikili'ye ulaşmış ve deniz yoluyla kaçmıştır. Bu Yunan tümeni Şükrü Naili (Gökberk) Paşa komutasındaki 3.Kolorduya bağlı, Salih (Omurtak) Bey komutasındaki 61.Tümenin, Kaymakam Arif Osman Bey komutasındaki 159.Alayı tarafından takip edilmiştir.⁵³⁶ 15. Yunan Tümeni Ilıca'dan Sındırgı'ya giderken artçılarına 159.Alay, öncülerine de Demirci'den gelen Akıncı Müfrezeleri taarruz etmişlerdir. Tümen kısa bir muharebeden sonra Sındırgı'ya varmıştır. 8 Eylül sabahı Gelenbe'ye hareket ederken Sındırgı'nın İbiller köyü civarında saat 09.30'da 159.Alay'ın topçu ateşine uğramıştır. Tümen biraz daha ilerledikten sonra iki tarafından da Akıncı Müfrezelerinin ateşleri ile karşılaşmıştır. Bir skoda topu bırakarak yürüyüşüne devam eden tümen geceyi

---

⁵³² *Türk İstiklal Harbi*, II.Cilt, Batı Cephesi, 6.Kısım, III.Kitap, Büyük Taarruz Takip Harekatı (31 Ağustos-18 Eylül 1922), Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1969, s.56-57.

⁵³³ Bu kaçan Yunan tümeni, 4-5 Eylül gecesini Çayköy, Gölköy, Ahmetli, Öreyler, bölgesinde geçirmiş, 5 Eylül günü saat 06.00'da Hisarbey'e (Hisarköy'e) gelmiş, buradan Demirci-Borlu üzerinden Salihli istasyonuna ulaşmak ve ana kuvvetlerine katılmak için Demirci yönüne gitmek istemiş ancak top arabalarını Demirci Dağından çıkarmak mümkün olmadığından yarı yoldan geriye dönerek Sındırgı istikametine yönelmiştir. Memduh Çakmakoğlu ile yapılan 11.08.2006, 15.08.2008, 30.07.2009, 14.08.2009 tarihli görüşmeler; Akıncı, 2009, s.349-427; *TİH*, II/6, 1969, s.66,80,

⁵³⁴ *Büyük Taarruz Takip Harekatı*, s.57.

⁵³⁵ Bu çekiliş Simav çayını takip etmek suretiyle Simav, Çaysimav, Öreyler, Gölköy, Ahmetli, (Hisarköy (Hisarbey), Aksaz, Söğütçük, Derbentboğazı, Yeniköy, İzzettin, Mumcu, Yolcupınar, Osmanlar, Binmurt Boğazı, Kapıkaya, Paşadeğirmeni, Işıklar, Emendre (Ilıca), Menent (Çayören), Sındırgı, Kelemiş (Armutlu), İbiller, Karagür, Küçükbüyük, İbiller, Küçükbüyük, Çakıllı, Alacaatlı, Karakaya, Gölcük, Eğridere, Derbent, Dualar, Güvendik, Kınık, Gelenbe, Kırkağaç, Soma, Cinge, Kınık, Bergama yoluyla Dikili'ye kadar sürmüştür. Akıncı, 2009, s.349-427.

⁵³⁶ Akıncı, 2009, s.309-427; Teoman Ergül, *age*, s.345-348; Cihat Pala-Ertuğrul Erdoğdu, *age*, s.231.

Gelembe ile Sındırgı arasındaki Derbent mevkiinde geçirmiştir. Bu Yunan tümeni daha sonra Akıncı Müfrezelerinin baskın ve ateşi altında Dikili'ye kadar takip edilmiştir.⁵³⁷

Akıncı Müfrezeleri 30 Ağustos 1922 ile 30 Eylül 1922 tarihleri arasında kaçan Yunan işgal kuvvetlerinin takibi sırasında ise Ayvalık, Balıkesir⁵³⁸, Balya⁵³⁹, Bigadiç, Burhaniye, Demirci⁵⁴⁰, Dursunbey (Balat), Edremit, Erdek, Gönen, Gördes, İvrindi⁵⁴¹, Kepsut⁵⁴², Kırkağaç, Savaştepe (Giresun), Sındırgı⁵⁴³, Simav⁵⁴⁴, Soma, Susurluk kasabaları ile buralara bağlı köy ve mahalleleri bazen çatışmaya girerek bazen de çatışmaya girmeksizin kurtarmışlardır.⁵⁴⁵ Balıkesir'i ve birçok ilçesini düşman işgalinden kurtaran İbrahim Ethem Bey, müfrezeleri hem Yunan kuvvetlerine baskın yapmak, hem de bu kuvvetlerin yakma, katliam ve yağma yapmasına engel olmak ile görevlendirmiştir.⁵⁴⁶ Müfrezeler bu vazifelerini olağanüstü bir fedakârlıkla yerine getirmiştir.

İbrahim Ethem Bey önderliğindeki Akıncı Müfrezeleri 4 Eylül günü Bigadiç'i, 5 Eylül günü Balıkesir civarındaki köyleri, 6 Eylül günü Balıkesir'i, Balya'yı, 7 Eylül günü İvrindi'yi, 8 Eylül günü Havran'ı ve Burhaniye'yi, 9 Eylül günü Edremit'i kurtarmışlardır. Ayrıca yeni müfrezeler teşkil edilmek suretiyle 5 Eylül günü Susurluk, 6 Eylül günü Gönen ve Savaştepe düşman işgalinden kurtarılmıştır. Körfez (Burhaniye, Edremit ve Ayvalık) ilçeleri bütünüyle 12 Eylül 1922 tarihinde İbrahim Ethem Bey'in Demirci Akıncıları adlı müfrezeleri tarafından kurtarılmışlardır.⁵⁴⁷

---

⁵³⁷ *TİH*, II/6, s.121,138.

⁵³⁸ Merkez kazaya bağlı Ayşebacı, Balıklı (Mendure), Çağış, Çayırhisar, Konakpınar, Şamlı, Tepecik (Aslıhantepeciciği) köyleri de işgalden kurtarılmıştır.

⁵³⁹ Kazaya bağlı Arpacık, Deliler (Dereköy), Findıklı, Söğütlü ve diğer köyler de işgalden kurtarılmıştır.

⁵⁴⁰ Kazaya bağlı Yeniköy köyü de işgalden kurtarılmıştır.

⁵⁴¹ Kazaya bağlı Korucu, Ergama ve diğer köyler de işgalden kurtarılmıştır.

⁵⁴² Kazaya bağlı Çakıllı ve Küçükbüyük ve diğer köyler de işgalden kurtarılmıştır.

⁵⁴³ Kazaya bağlı Çorum (Düvertepe), Ilıca, Işıklar, İzzettin, Mumcu, Osmanlar ve diğer köyler de işgalden kurtarılmıştır.

⁵⁴⁴ Kazaya bağlı Yeniköy köyü de işgalden kurtarılmıştır.

⁵⁴⁵ Akıncı, 2009, s.309-427.

⁵⁴⁶ “Yunanlılar Sındırgı'yı yakabilirlermiş. Yunan komutanı babamı Sındırgı'yı yakmakla tehdit edince babam Sındırgı'daki Rum Mahallesini yakmak karşılığını vermiş. Böylece karşılıklı teati sağlanmış.” Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

⁵⁴⁷ Akıncı, 2009, s.387; Bayram Bayraktar, *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Ayvalık Tarihi*, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi, 1998, s.254-260.

İbrahim Ethem Bey ve Akıncı Müfrezeleri, 31 Ağustos–30 Eylül tarihleri arasındaki bir ay içerisinde şu önemli görevleri gerçekleştirmişlerdir:⁵⁴⁸

- 1) Kaçan Yunan kuvvetlerini takip etmek, katliam yapmalarına engel olmak, olanaklı ise düşmanı yok etmek.
- 2) Ordu birlikleri, Batı Cephesi Komutanlığı ve İçişleri Bakanlığı ile yazışarak mevcut durum hakkında bilgi vermek, talimatlarını almak.
- 3) Gelen ordu talimatlarını tüm müfrezelere bildirmek ve müfrezeler arasında koordinasyonu sağlayarak kurtuluş harekâtını en az kayıpla sona erdirmek.
- 4) İşgalden kurtulan yerlerde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin otoritesini sağlamak amacıyla, TBMM'nin yayınlamış olduğu kanunların uygulanması yönünde beyannameler yayımlamak.

İbrahim Ethem Bey bu görevleri başarıyla yerine getirmiş, Balıkesir ve kazaları ile nahiye ve köylerinin kaçan ve çekilen Yunan birliklerince yakılmasını, sivil halkın katledilmesini önlemiştir.

İbrahim Ethem Bey, 6-18 Eylül arasındaki 12 gün boyunca Balıkesir ve havalisinde idari ve inzibati bütün işleri takip ederek maddi ve manevi sorumluluğunu yerine getirmiştir. 10 Eylül'de Akhisar üzerinden Soma yoluyla Balıkesir'e hareket eden Yakup Şevki Paşa 18 Eylül'de Balıkesir'e gelmiştir. Karargâhını Balıkesir'e nakletmiş olan İkinci Ordu'nun mesuliyet sahası "*Eskişehir, Balıkesir, Edremit hattı ve bu hattın kuzeyinde bulunan ve Karadeniz'e Marmara ve Adalar denizine kadar uzanan...*" bölge olarak belirlenmişti. Bundan sonra İbrahim Ethem Bey ve Akıncı Müfrezelerinin görevi sona ermiştir. 30 Eylül 1922 tarihinde İbrahim Ethem Bey, tüm akıncılara hitaben 10 maddelik son bildirisini yayımlamış ve müfrezeleri terhis etmiştir. Durumu Batı Cephesi Komutanlığına, İçişleri Bakanlığına ve İkinci Ordu Komutanlığına bildirmiştir.⁵⁴⁹ İbrahim Ethem Bey'in yayımladığı bildiri şöyledir:⁵⁵⁰

---

⁵⁴⁸ Akıncı, 2009, s.318-404.

⁵⁴⁹ Akıncı, 2009, s.340-404; Selma Yel, *Yakup Şevki Paşa ve Askeri Faaliyetleri*, Ankara: AKDİTYK Atatürk Araştırma Merkezi, 2002, s.319-320; Selami Başaran, "Batı Cephesi Ordularının Boğazlara

Bilumum Dağ Arkadaşlarıma Son Hitabım ve

Samimî Şikâyetlerim

Madde 1-Bu kadar zamandan beri dağlarda geçirdiğimiz müşterek hayata artık veda ediyoruz. Çünkü, vazifemiz bitmiştir.

Madde 2-İlk dağa çıktığımız zaman yekdiğimize karşı verdiğimiz yemini biliyorsunuz. İşte bunu yapmış ve düşmanı denize dökerek verilen sözün eri olduğunuzu ispat etmiş olduğunuzdan dolayı size bütün mevcudiyetimle teşekkür ederim.

Madde 3-Bu hizmetimize mukabil ordu, arzu edenleri birer rütbe vererek istihdam etmnek istiyor. Talip varsa ismini bildirsın.

Madde 4-Ordu hizmetini kabul etmeyecekler, bugünden itibaren terhis olunacaklardır. Her müfreze kumandanı, bütün efradın künyelerini ve müddet-i hizmetlerini havi birer vesika yazacak ve beray-ı tasdik bana verecektir.

Madde 5-Kıdemli efradın silâh ve hayvanları kendilerine terk, kıdemsizlerin yalnız silâhları alınarak hükûmet-i mahalliyeye teslim edilecek ve alınacak mazbatalar bana verilecektir.

Madde 6-Balıkesir ve havalisi efradı burada terhis edilecektir. Sındırgı, Bigadiç, Gördes, Simav, Demirci efradı benimle beraber Sındırgı'ya gidecek ve orada terhis olunacaktır.

Madde 7-Silâhıyla terhis olunacak kıdemli efrad, memleketine gittiğinde hükûmet-i mahalliyeye vesikasını gösterecek ve yedinde silâh olduğunu söyleyerek hükûmetin talebinde derhal silâhı teslim edecektir.

*Madde 8-Size **nasihatlerim**: Köyünüzde veya mahallenizde hiç bir resmî işe karışmamak ve kendi işinizle gücünüzle uğraşmak, bekârlar hemen tehhül etmek, müteehhiller de hemen çocuklarını mektebe vermek, büyüklere hürmet etmek, küçüklere*

Yönelik Harekatı (Takip Harekatı Sonundan Mudanya Mütarekesine Kadar)", *Büyük Taarruz 70nci Yıl Armağanı*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1992, ss.249-270.

⁵⁵⁰ Akıncı, 2009, s.397-398.

merhamet göstermek. Ben çeteyim, kahraman-ı vatanım, filânım diye öteki berikine kafa tutmamak; hulâsa tüfeğini asıp sabana yapışmak ve çalışmaktır.

Madde 9-Köyünüze, mahallenize gittiğinizde dağda çalıştığınız, bihakkin mücahit olduğunuz için Yunanlıların muhasara kanunlarına tevfikan ailelerinizin nefy ve tağrip, emvalinizin yağma ve müsadere, hane ve emlâkinizin ihrak edildiği ve bilakis Yunanlılarla teşrik-i mesaî edenlerin, düşman yardakçılığı yapan ve size felâket ihzarında âmil olanların ber-hayat bulunduğu ve hatta zengin ve mevki sahipleri olduklarını görecek ve bittabi bu feci, hazin ahval ve felâket karşısında müteessir olacaksınız. Fakat sabredecek, teessürünüzü kimseye ihzar etmeyerek tamirine çalışacak, şahsî intikamdan, şahsî menfaatten, ihraz-ı mevkiden içtinap edilecek, büyük bir âlicenaplık ibrazıyla pek mübeccel olan mücahit namınızı lekelemeyeceksiniz. Çünkü, Yağcı Dağında verdiğimiz ilk mücadele kararımızı hatırlayarak milli ve vatani vazifemizi ifa ettiğimizden dolayı hasıl olan ruhî, manevî hazlarla iktifa edeceksiniz. İşte görüyorsunuz ki, benim valide ve biraderlerim nefy ve tağrip, emvalim yağma edilmiştir. Aldırmıyorum; zira, bu mesele ve hatta bunun daha büyüğü programımızda, plânımızda dahildi; her şeyin tamiri, noksanların ikmâli mümkündür. Ve eminim ki millet bunu yapacak ve size muavenet edecektir. Binaenaleyh, cesur ve metin olunuz! Ve hiçbir zaman şehit olan arkadaşlarınızın çoluk çocuğunu unutmayınız. Ve mümkün olduğu kadar bunlara muavenet ve şühedamızın kabirlerini ziyaret ve müşkilâta tesadüf ettiğinizde derhal bana müracaat ediniz. Gücüm yettiği kadar çalışacağıma, yardımcı olacağıma emin olabilirsiniz.

Madde 10-Gücendirdiğim arkadaşların hakkını helâl etmesini rica ve salimen memleketinize giderek ailenize kavuşmanızı, refah ile yaşamanızı temenni eder cümledenizi gözlerinden öperim. Muhterem, fedakâr arkadaşlarım.

30 Eylül 338

Kaymakam

İbrahim Ethem

25 Mart 1921-30 Eylül 1922 tarihleri arasında bir buçuk yıl düşman içinde Demirci Akıncı Müfrezeleri⁵⁵¹ düşmana 787 ölü, 151 yaralı insan, 137 hayvan, 2 hafif makinalı tüfek, bir top, 191 tüfek, 190 esir bıraktırdılar. Birçok telefon, telgraf ve posta hatlarını kestiler, eşya, mühimmat ve erzak ele geçirdiler. Birçok köy ve kasabayı yağmadan, yakılmaktan kurtardılar. Buldukları geniş mınıtkada TBMM Hükümeti namına kurdukları yönetim sistemiyle, akıncılar töresiyle halk üzerinde Yunanlılara hâkim bir Türk varlığı gösterdiler. Asayiş korudular, eşkıyalığın kökünü kuruttular. Bir buçuk yıl yılmadılar, yıldırıdılar. Yurdun kurtuluşuyla bütün acılarını dindirdiler. Bu boğuşmada kendileri 21 şehit, 2 esir, 22 yaralı insan, 45 hayvan verdiler.⁵⁵²

İbrahim Ethem Bey'in asker olmamasına karşın askeri bir teşkilat kurması ve yapıyı dağılmadan bir buçuk yıl koruyabilmesi, hatta genişletmesi hukuk ve yönetim bilgisi ile açıklanmalıdır.⁵⁵³ İbrahim Ethem Bey bu mücadele yıllarında, bazen karda⁵⁵⁴, yağmurda, bazen de şiddetli soğukta yamçısına⁵⁵⁵ bürünüp uyumuş, gerektiğinde aç kalmış⁵⁵⁶, yaralanmış⁵⁵⁷, hatta ölümden kurtulmuştur.⁵⁵⁸

---

⁵⁵¹ Akıncı, 2009, 38, 397-398; Vandemir, s.15-16.

⁵⁵² Vandemir, s.208.

⁵⁵³ “*Babam bu müfrezelerde yer alan kişilerin sert mizaçlı, katı huylu insanlar olduğunu söylerdi. Çünkü hepsi eşkiyaymış. Laf dinlemezlermiş, birbirlerine hemen silah doğrulturlarmış. Hiç şakaları yokmuş, takır takır adam vururlarmış. Babam geceleri çadırda yatarken bunları düşünürmüş. Daima yanında tabancası ile uyurmuş.*” Burhan Cahit Akıncı ile 23.10.2012 tarihli görüşme.

⁵⁵⁴ “*Ulus dağında büyük kuşatma sırasında dağda bir buçuk ay muhasara altında kalmışlar. Yunanlılar bir sırf Akıncıları yok etmek için Ulus dağına kuşatmıştır. Çünkü babam müthiş hasar veriyor, ikmal yollarını kesiyor, muhabereyi kesiyor, baskın yapıyor vs vs. Babamın bir yamçısı var. Tüyden kalın, çobanların kepenegi gibi, siyah bir yamçısı varmış, sırf yünden dokunarak yapılmış. O yamçıyla barınmış. Yamçıya sarılmış, başıma da kukuletayı takarmış, ulu bir çam ağacının dibinde uyumaya çalışmış. Ayağında çizme, elinde tabanca, yastığının altında tüfeği olurmuş. Sabah kalktığında yamçının üzerinde bir karış kar ile uyandığı olurmuş.*” Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

⁵⁵⁵ Yamçı; Bir yüzü uzun tüylü, kalın yünden dokunarak yapılmış yağmurluk. Bkz. [www.tdk.gov.tr/Güncel Türkçe Sözlük](http://www.tdk.gov.tr/Güncel_Türkçe_Sözlük). Erişim Tarihi: 03.11.2014.

⁵⁵⁶ “*Ulus dağında büyük kuşatma sırasında, Yunanlılar göremesin diye ateş yakulamadığı için mantar toplamışlar ve çiğ çiğ yemişler.*” Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

⁵⁵⁷ “*Bir müsademede kuvvetleri az imiş, Yunanlılardan kaçarken yaralanmış. Kurşun yerini göstermişti. İsbet eden kurşun, sağ bacak ayak bileği yakınlarından girmiş ve diğer taraftan aşil tendonundan çıkmıştır. Tendonu parçalamamıştır. Babam farkına varmamış. Bu durumu şöyle anlatmıştı: ‘Yürüdükçe çizmemin içinde su varmış gibi ses geliyor, içine su doldu zannettim. Çizmeyi çıkardım bir de baktım meğer içi kanla dolmuş. Hemen bir Yürük aşiretinin yanına gittik ve pansuman ile yarayı kapattık.’ Hatıratında bundan hiç bahsetmemektedir.*” Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme

⁵⁵⁸ “*Giritli Mustafa Çavuş, babamın muhafızlarından, en sadık adamlarından biridir. Giritli Mustafa Çavuş, Kocayayla muharebesinde Makbule Hanım'ın şehit olduğu baskında babamın hayatını*

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

CUMHURİYET İLK YILLARINDA İBRAHİM ETHEM AKINCI

3.1.Kaymakamlıkları

İbrahim Ethem Akıncı, Milli Mücadele'nin sonunda çetecilikten idareciliğe adım atarken aşağıdaki ifadeleri kullanmaktadır:

“Bu vazifeyi kabul ederek Demirci’ye azimetle işime mübaşeret ve fevkalade hayattan tecerrüt ile hâl-i tabîye avdet edilmiş ve bütün bu dağdağalı mazi bir rüya halinde tarihe karışmıştı. Artık silahlar durmuş, kafalar, kalemler işlemeye başlamıştı. Önümüzde pek vâsi bir saha-i faaliyet vardı. Vatanın her tarafı harabe-zar, virane.. Millet perişan ve fakir.... Vatanı imar, milleti terfih eylemek lazım...

Düşünüyorum: Bu fevkalade mühim işlerde muvaffak olabilecek miyiz?... Bila tereddüt evet!... Çünkü büyük bir tecrübe görmüş ve ümitsiz anlar yaşamış, vahim dakikalar geçirmiş ve fakat muvaffak olmuştuk.

Akla hayret veren bu muvaffakiyetin 3 sebebi vardır: Say, iffet ve sebat. Binaenaleyh, vatanı imar, milleti terfih için durmayarak çalışalım. Fakat namütenahi bir say, büyük bir hüsnüniyet ve samimiyet, mutlak bir istikamet ve iffet, lâyezâl bir azim ve sebatla çalışalım, daima çalışalım!... Tevfik Allah’tandır. 20 Kasım 1922 Demirci Kaymakamı İbrahim Ethem”⁵⁵⁹

3.1.1.Ayvalık Kazası Kaymakamlığı

İbrahim Ethem Bey, kurtuluşu müteakip 1 Ekim 1922 günü Sındırgı’ya gelir ve İzmir’deki Batı Cephesi Komutanlığı’na, Balıkesir’deki 2.Ordu Komutanlığı’na ve İçişleri Bakanlığı’na son bir telgraf çeker⁵⁶⁰. Ertesi gün Simav istikametini kullanarak

---

kurtarmıştır. Kocayayla baskını Çerkezlerin taarruzudur.” Burhan Cahit Akıncı ile 23.10.2012 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme

⁵⁵⁹ Akıncı, 2009, s.404.

⁵⁶⁰ “Akıncı Müfrezelerinin terhis ve silahlarının teslim edildiğini, valide ve biraderlerimin akıbetlerinin öğrenmek üzere 2 ay izin istediğini” içeren bir bilgilendirme telgrafıdır. Akıncı, 2009, s.399-400. Bu telgrafa Karesi Mutasarrıfı Özdemir Salim Bey’in tebliğ ettiği İçişleri Bakanlığı’nın 18 Ekim 1922 tarih

Demirci'ye ulaşır ve kimseye görünmeden belediyeye gider. Ardından Demirci halkı tarafından Demirci Belediye Binası önünde küçük bir tören düzenlenir.⁵⁶¹ Bu Demirci ziyareti bir veadır. Çünkü İbrahim Ethem Bey, daha Balıkesir'de iken, tayinin çıkabileceğini tahmin etmiş ve daha sonra bunu İzmir'de gazetelerden öğrenmiştir.⁵⁶²

İbrahim Ethem Bey, İçişleri Bakanlığı'nın 3/119 numara ve 11 Eylül 1922 tarihli kararnamesi ile Ayvalık kaymakamlığına atanmıştır.⁵⁶³ Maaşı, 1 Kasım 1921 tarihinden geçerli olmak üzere maaşı 30 lira yapılmıştır.⁵⁶⁴

İçişleri Bakanlığının atama kararnamesi Karesi Mutasarrıf Vekili Talat Bey'in 9 Ekim 1922 tarihli yazısı ile İbrahim Ethem Bey'in eline İzmir dönüşünde Akhisar'da geçmiştir. İbrahim Ethem Bey, bu atanma tebligatına neredeyse bir ay sonra ulaşabilmiştir. Bunun nedeni de kendisinin belirttiği gibi “*bulunduğu yerin bilinmemesi*”dir.⁵⁶⁵

İçişleri Bakanlığı, yaptığı çok önemli hizmetlerinden dolayı İbrahim Ethem Bey'i, “terfian” 3.sınıf Demirci kazası kaymakamlığından 1.sınıf Ayvalık kazası kaymakamlığına atamıştır.⁵⁶⁶ Üç derece birden terfi ettirilerek Ayvalık

---

ve 15593 sayılı cevabi yazıda “*İk ay izin talep olunuyorsa da memleketin şu sırada fazlaca himmet ve hizmete muhtaç bulunduğu değerli zatınızca da bilindiğinden Demirci'de bir müddet daha görevden sonra talebiniz değerlendirilecektir. İçişleri Bakanı Fethi*” Akıncı, 2009, s.403.

⁵⁶¹ “*Büyük bir vaveyladır, kıyamettir koptu. Belediyenin etrafı bir mahşer yerini aldı. Hepsisiyle görüşmeye imkan-ı maddî yoktu. Fakat herkes görmek istiyordu. Çünkü bir buçuk senedir dağlarda Demirci Kaymakamı namını taşımak ve binaen aleyh âdeta Demircili olmuş, demektim. Bunun için balkona çıkmamı ısrar ettiler ve çıktım. Herkes bir şeyler söylüyor, birçok şeyler yapıyor ve mütemadiyen alkışlıyorlardı. Nazar-ı dikkatimi, babası Yunanlılar tarafından sürgün edilen küçük bir çocuğun okuduğu şey celp etmişti. Çünkü, o, nutkunu okuyor, mütemadiyen alkışlanıyordu. Bittabi güürültüden bir şey anlayamıyordu. Merasim bittikten sonra bu küçük çocuk yanıma geldi. Ve elimi öperek okuduğu nutkunu bana verdi.*” Akıncı, 2009, s.400. “*Bu çocuk daha sonra doktor olmuş ve İzmir'de ikamet etmiştir. Ancak kendisini tanımıyorum.*” Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

⁵⁶² Akıncı, 2009, s.402-404.

⁵⁶³ İBA, Dosya No: 435. Kararnamede “*Naklen ve terfian tayin olunmuş ve maaşının tarihi tayininden itibaren 3000 kuruş üzerinden tesviyesi emri vekaletpenahi iktizasından olup 11 Eylül 1338 tarihinde maaş ile Ayvalık kaymakamlığına nakledilmiştir.*” yazılıdır. Bkz. İBA, Dosya No: 435.

⁵⁶⁴ “*4724 numara ve 14 Kasım 1922 tarihli Memurin Müdürlüğünden Muhasebeye yazılan müzekkere ile*” İBA, Dosya No: 435. İbrahim Ethem Bey'in 15 lira olan eski maaşı zamlarla önce 30 liraya sonra 40 liraya ulaşacaktır. İBA, Dosya No: 435; ESA, Dosya No: 81899; Akıncı, 1989, s.12.

⁵⁶⁵ Akıncı, 2009, s.402-404.

⁵⁶⁶ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

Kaymakamlığına tayin edilmiştir.⁵⁶⁷ Bu haiz olduğu memuriyetinde fevkalade bir dikey yükselmedir.

Bu atama yazısı ile derhal Ayvalık'a gitmiş ve göreve başlamıştır. Çünkü İbrahim Ethem Bey, dağ hayatı başladığında “*Yunan'ı denize dökünce sakalımı keseceğim.*” diye yemin etmiş ve bu yeminin kefareti olan sakalını kesmeyi Ayvalık'ta yerine getirmiştir.⁵⁶⁸

Ancak Demircililerin yoğun istekleri⁵⁶⁹ ile Ayvalık kazası Kaymakamlığı'ndan tekrar, gelen kararname ile Demirci kazası kaymakamlığına atanmıştır. Akıncı ailesine göre tayini, İbrahim Ethem Bey'in kendisi istemiştir.⁵⁷⁰ Ancak bu atamanın gerekçesi, ülkenin içinde bulunduğu koşullar göz önüne alındığında Türkiye ile Yunanistan arasındaki Nüfus Mübadelesi ve beraberinde getirdiği sorunlardır. Bu sorunların yerinde çözülebilmesi için de dirayetli idarecilere ihtiyaç vardır. İbrahim Ethem Bey de sorun çözebilen bir idarecidir.

1922 yılı Eylül ayından itibaren Anadolu'daki Rumlar, Yunanistan'a göç etmektedir. 1922 sonuna kadar 1.000.000 civarında Rum ülkeyi terk etmişti. Türkiye'den ayrılarak Yunanistan'a giden bu insanlar, ayrıldıkları yörede bıraktıkları mallar ve araziler ile büyük boşluklar oluşturmaktaydılar. Rumların bir kısmı, mallarını değerinin çok altında fırsatçılara satmış, diğer yandan oluşturulan Maliye Bakanlığı Emval-i Metruke Komisyonu da Rumların bıraktığı mülk ve malların birçoğunu açık arttırma yoluyla satmıştı. Evlerin bir kısmı da subay ve mülki memurlara, arazi, bağ ve bahçeler ise yöre halkına kiraya verilmişti. Oysa hukuken bunlar eski sahiplerine aitti. Bu açıdan Rumlara ait taşınır ve taşınmaz mal ve mülkün sayım ve dökümünün titizlikle yapılması gerekiyordu.⁵⁷¹

---

⁵⁶⁷ Mehmet Esat Serezli, *age*, s.169; Ali Rıza Hakses, *age*, s.194; İBA, Dosya No: 435.

⁵⁶⁸ “*Babam 'sakalımı Ayvalık'ta kestim' derdi.*” Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

⁵⁶⁹ Akıncı, 2009, s.12.

⁵⁷⁰ Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme

⁵⁷¹ Kemal Arı, *Büyük Mübadele Türkiye'ye Zorunlu Göç (1923-1925)*, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1995, s.6-15; H. Yıldırım Ağanoğlu, *age*, s.280-281.

İbrahim Ethem Bey'in kaymakam olarak atandığı kaza olan Ayvalık'ın 1907 yılında 23.309 olan genel nüfusunun içerisindeki Müslüman nüfus 89 kişidir.⁵⁷² 1919'da Yunanlıların Marmara'yı işgal için ilk olarak Ayvalık'tan asker çıkardıklarını ve 1919-1922 arasındaki işgal yılları da hesaba katıldığında, bu tarihte Ayvalık Rum nüfusunun yoğun olarak bulunduğu, Müslüman Türk nüfusun azınlıkta olduğu bir yerdir. Bahsedilen sorunların fazlasıyla görülebileceği bir yer olan Ayvalık'a, hukuk, idare ve zorluklarla mücadele etmeyi bilen biri olarak İbrahim Ethem Bey'in atanması hükümetin Rum göçmenlerin taşınır veya taşınmaz malları sorununun karmaşık bir hale gelmeden çözülmesi kaygısıyla olmuştur. Ayrıca Körfez (Burhaniye, Edremit ve Ayvalık) ilçeleri 12 Eylül 1922 tarihinde İbrahim Ethem Bey'in Demirci Akıncıları adlı müfrezeleri tarafından kurtarılmışlardır.⁵⁷³

3.1.2. Demirci Kazası İkinci Kaymakamlığı

İbrahim Ethem Bey, 3/159 numara ve 15 Ekim 1922 tarihli kararname ile yeniden Demirci kazası kaymakamlığına atanmıştır. Maaşı 30 liradır.⁵⁷⁴

İbrahim Ethem Bey, önce bekâr daha sonra evli olarak Hatice Hanım ile Demirci'de Demirci Hükümet Konağı karşısında ve dört yol ağzındaki kaymakamlık evinde ikamet etmiştir.⁵⁷⁵ Bu ev günümüzde mevcut değildir. Muhtemelen 1950 Demirci Yangınında yok olmuştur.

---

⁵⁷² Abdülmecit Mutaf, *age*, s.64-67.

⁵⁷³ Akıncı, 2009, s.387; Bayram Bayraktar, *age*, s.254-260.

⁵⁷⁴ İBA, Dosya No: 435. Kararnamede "Ayvalık kaymakamlığına nakledilmiş ise de kablelazime 15 Ekim 1338 tarihinde Demirci kaymakamlığında ipka edilmiştir." yazılıdır. "Saruhan Mutasarrıflığı Tahrirat kaleminden 24.4.1339 tarihli ve 143 numaralı Demirci Kaymakamı İbrahim Edhem Efendinin mübaşeret tarihi hakkında Dâhiliye Vekaleti Celilesine yazılan yazı. 2 Nisan 1339 tarihli ve 2140/11015 numaralı tahriratı alileri cevabıdır. Demirci Kaymakamı İbrahim Edhem Beyin beray-i tayin ve vazifeye mübaşereti: 25 Kânûn-ı evvel sene 1336 tarihi olup düşman işgali üzerine kazayı terk ile düşmanla çarpışarak cepheye çekildiği ve ferdası müteakip tekrar vazife başına gelip 15 Eylül sen 38 tarihinde işe mübaşeret eylediği ve fakat ricat eden düşmanı takip etmek üzere garp cephesi kumandanlığından almış olduğu emre tevfi kan kaza mıntikasını tevkil ederek Edremit sahillerine kadar düşman takibatında bulunarak bu vazifenin ifasından sonra tekrar fi 4 Teşrîn-i sâni sene 1338 tarihinde mahall-i memuriyetine gelip tedvir-i umura başladığı cevaben Demirci Kaymakamlığından bildirilmiştir efendim. 24.4.1339 Saruhan Mutasarrıfı Aziz imzalı yazısı" İmzada adı geçen Aziz Bey, dönemin Saruhan Mutasarrıfı Hüseyin Aziz Akyürek'tir.

⁵⁷⁵ Akıncı, 2009, s.30; "Biz evi hiç görmedik. Herhalde yıkılmış olmalıydı." Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

İçişleri Bakanlığının 05.02.1923 tarih ve 724/4032 numaralı tezkiresi ve Bakanlar Kurulunun 18/2/1923 tarih ve 2282 nolu kararnamesi ile Demirci kazası kaymakamı iken Yunan işgalini müteakip milli müfrezelere katıldığından dolayı alamadığı 11 aylık maaşı ödenmiştir.⁵⁷⁶

İbrahim Ethem Bey'in memuriyet sicil numarası Demirci kaymakamlığı sırasında değişmiştir. İbrahim Ethem Bey'in ilk memuriyete girişteki sicil numarası 390'dır. Kütahya Mutasarrıfı Rahmi (Eyüpoğlu) Bey tarafından İçişleri Bakanlığı'na gönderilen 17009-445 numaralı ve 21 Nisan 1921 tarihli yazıda Demirci Kaymakamı İbrahim Ethem Efendi'ye ait tercüme-i hal'in gönderildiği belirtilmektedir.⁵⁷⁷ İbrahim Ethem Bey'in ilk memuriyete girişte sunduğu tercüme-i halde, nüfusa kayıtlı olduğu yer İstanbul vilayetidir. Ancak İçişleri Bakanlığı ancak zaferden sonra İstanbul Valiliği ile yazışabilecektir.

İstanbul Valiliği'ne Kemalettin imzasıyla gönderilen 3448 numaralı ve 13 Haziran 1923 tarihli yazıda, Ali Efendi oğlu Demirci Kaymakamı İbrahim Ethem Bey'in 390 numarada kayıtlı bulunan sicilinin karne olarak gönderilmesi istenmekte ve sicilinin 435 olduğu belirtilmektedir.⁵⁷⁸ Bu İçişleri Bakanlığı emrine, İstanbul Valisi Ali imzasıyla gönderilen 560-1199 numaralı ve 3 Temmuz 1923 tarihli cevap yazısında istenen 390 numaralı sicil karnesinin gönderildiği ifade edilmektedir.⁵⁷⁹ Bu

---

⁵⁷⁶“Demirci kazası kaymakamı iken işgali müteakip milli müfrezelere iltihak ile düşman cephesi arkasında ibraz-ı faaliyet eylemek üzere dâhile çıkmamış olan İbrahim Ethem beyin düşman gerilerinde kaldığı on bir ay müddet için talep eylediği maaşının tediyesine imkân olmadığı ve ancak mumaileyhin milli müfrezelere iltihak suretiyle vaki olan hidemat-ı vataniyyesinden dolayı taltifi lazım geldiği hakkında Maliye Vekâletinin işaretine matuf Dahiliye Vekâletinin 5.2.1339 tarih ve memurin müdüriyeti 724/4032 numaralı tezkeresi İcra Vekilleri Heyetinin 18.2.1339 tarihli içtimasında lezdeltezekkür mezkur maaşatın itası muvafik görülmüştür. 18.2.1339...” BCA, Fon: 030-18-1-1, Yer: 6-51-4, s.3, Tarih: 18/2/1923 (Sayı: 2282 Dosya: 75-17).

⁵⁷⁷ “5 Nisan sene [13]37 tarih ve 16614/387 numaralı arızaya zeyldir: ....Demirci Kaymakamı İbrahim Edhem Efendi'ye ait tercüme-i hal varakası da evrak silsilesiyle maan ve leffen takdim kılındı...” İBA, Dosya No: 435; Akıncı, 2009, s.43.

⁵⁷⁸ İBA, Dosya No: 435.

⁵⁷⁹ “Memurin ve Sicil Müdüriyet-i Umumiyesi ifadesiyle şeref-varid olan 18 Haziran sene 1339 tarihli 3448/19414 numaralı emirnameleri cevabıdır: Demirci Kaymakamı İbrahim Edhem Efendi bin Ali Efendi'nin Çorum Nahiyesi Müdüriyeti namına müseccel olan 390 numaralı sicil karnesi leffen takdim kılınmıştır efendim hazretleri. Fi 3 Temmuz sene 1339” ; 7 Temmuz 1923 ve 3952 numara ile Saruhan Mutasarrıflığına Kemalettin imzasıyla 8 Temmuz 1923 ve 3951 numara ile Vekalet-i Celile Muhasebeciliğine” “Memurin ve Sicil Müdürü imzasıyla 8 Temmuz 1923 tarih ve 3951 numara ile Vekalet-i Celile Muhasebeciliği Canib-i Valasına. Demirci Kaymakamı İbrahim Edhem Efendi'nin

yazışmalardan anlaşıldığına göre İbrahim Ethem Bey'in yeni bir sicil cüzdanı oluşturulmuş ve sicil numarası 435'tir. 390 numaralı eski sicili ise sicil karnesi olarak düzenlenmiştir.

Kurtuluş Savaşı'nın ardından Türkiye'de başlayan yeni dönemde, yanıp yıkılan yerlerin onarımı ve hareketlilik gösteren nüfusu yerleştirme çabaları, ağır sorunların baskısı altındaydı. Mübadele uygulamasıyla buna yeni bir boyut eklenmişti. 13 Ekim 1923 tarihinde Mübadele, İmar ve İskân Vekâleti kurulmuş ve 20 Ekim 1923 günü Mustafa Necati Mübadele, İmar ve İskân Vekili olarak seçilmiştir.⁵⁸⁰ Mustafa Necati Bey, kendisi gibi hukukçu olan İbrahim Ethem Bey'i eskiden beri tanımaktaydı. Balıkesir Barosu'nu birlikte kurmuşlardı.

Mübadele, İmar ve İskân Vekili Mustafa Necati Bey ve vekâlet bürokratlarının gayretleri ile 8 Kasım 1923 tarihinde Mübadele, İmar ve İskân Kanunu yasalaşmıştır. Ardından büyük zorluklarla göreve başlamış olan vekâletin, merkezdeki teşkilat yapısı 1 Kasım 1923 tarihli ve 366 nolu yasa ile belirlenmiştir.⁵⁸¹

Mübadele, İmar ve İskân Vekâleti Yunanistan'dan vapurlarla getirilecek Müslüman göçmenler için 10 göçmen yerleştirme yöresi belirlemiştir. Bunlardan biri de dördüncü bölge olarak belirlenen İzmir, Aydın, Menteşe, Afyon ve Manisa idi. Zeytuncü, Drama, Kavala ve Selanik ahalisinden 4.000'i tütüncü, 20.000'i çiftçi-bağcı,

---

siciline ait muamele ifa edilmek üzere vekalet-i celile kalem-i mahsus kitabesinde kaç kuruş maaşla hangi tarihten hangi tarihe kadar istihdam edildiğinin işar buyurulması mütemennadır efendim. Fi 8 Temmuz sene 1339 Memurin ve Sicil Müdürü” “14.7.1339 tarihli ve 242-1 numaralı Muamaileyh kitabe müzekkere Memurin Müdüriyeti alisine. 3 Teşrîn-i sâni sene 36 tarihinde bin kuruş maaşla tayin edilen ve 28 teşrîn sene 1336 tarih ve 2105 numaralı müzekker-i alileriyle vuku bulan işar üzerine ve muahharen Demirci Kazası Kaymakamlığına tahvil-i memuriyeti hasebiyle 28 Teşrîn-i sâni sene 36 tarihine kadar maaş ahz edip infikak eylemiş olduğunun arzıyla iadeten takdim kılındı efendim. Muhasebeci okunamadı?” “Saruhan Mutasarrıflığı Tahrirat kaleminden 20.7.1339 tarihli ve 199 numaralı Demirci Kaymakamı İbrahim Edhem Beyin evvelce gönderdiği vesaika ilhak edilecek 39 kuruşluk pulun leffen takdim kılındığına ve saireye dair Dahiliye Vekaleti Celilesine yazılan yazı. Memurin ve Sicil Müdüriyeti ifadesiyle varid olan fi 8 Temmuz sene 1339 tarihli ve 3952/22315 numaralı tahriratı alileri cevabıdır. Demirci Kaymakamı İbrahim Edhem Efendinin mukaddema gönderdiği vesaik suretlerine ilhak edilmek üzere otuz dokuz kuruşluk damga pulu leffen takdim kılındı. Mumaileyhin Ayvalık'a tahvili ve bilahare Demirci'de ipkası emirlerini hareket-ı askeriyeye iştiraki esnasında Balıkesir'de ve Karesi Mutasarrıflığı vasıtasıyla ahz ü telakki etmiş olduğu ve Demirci'de vekalet suretiyle ifa-yı vazife etmediği arz olunur efendim. 20.7.1339 Saruhan Mutasarrıfı Vekili Münib imzalı yazısı” İBA, Dosya No: 435.

⁵⁸⁰ Kemal Arı, *age*, s.22, 28-29; Mustafa Eski, *age*, s.16-18.

⁵⁸¹ Kemal Arı, *age*, s.28-54.

40.000'i zeytinci olmak üzere 64.000 kişinin Manisa, İzmir, Menteşe, Denizli ve havalisine yerleştirilmesi kabaca tasarlanmıştı.⁵⁸²

Vekâletin taşrada örgütlenmesi sürecinde ve kapsamında Mübadele, İmar ve İskân Vekâleti, kendi görev alanı içine giren işlerin yürütülebilmesi için, bu göçmen yerleştirilecek yerleşim alanları içinde bir örgütlenmeye gitmişti. 29 Ekim 1923 tarih ve 55 sayılı kararname ile İskân Müfettişlikleri kurulmuştu. Müfettişler, hangi mıntıkada gereksinim varsa, seyyar olduklarından o yöreye gönderiliyorlardı.⁵⁸³ Demirci Kaymakamı İbrahim Ethem Bey de, bu seyyar müfettişlerden biri olarak 1923 yılında İskân Müfettişliği görevinde bulunmuştur. Bu görevi İbrahim Ethem Efendi, Demirci Kaymakamı olarak 29 Ekim 1923 - 20 Aralık 1923 tarihleri arasında yerine getirmiştir.⁵⁸⁴

Kaymakam İbrahim Ethem Bey, Demirci kazasındaki üç yıla yakın görevi müddetince ilçenin eğitim-öğretim ve ekonomi alanında ilerlemesi yönünde hizmetleri olmuştur. Düşman işgali altında bulunduğu sırada güvenlikten eser kalmamış olan kazanın yeniden emniyet ve güvenliğini sağlama yönünde çalışmalar yapmıştır. Önce Demirci muharebeleri ile ve daha sonra işgal ve geri alınma, en son da düşmanın çekilmesi ile başta pek çok resmi binası ve mahalleleri zarar görmüş bulunan şehrin dört bir yanını inşa faaliyetleri ile ihya etmiştir. Yol yapımı ve su işleri gibi bayındırlık hizmetleri gerçekleştirmiştir. Özetle işgalden çıkmış bir kasabayı ayağa kaldırmak işini Kaymakam İbrahim Ethem Bey üstlenip gerçekleştirmiştir.

Yapılan pek çok hizmet Demirci halkından da hak ettiği övgüyü almıştır. 22 Kasım 1923 tarihinde, Demirci Kaymakam Vekili Mehmet Salih Efendi, Kadı Ali Rıza (Eren) Efendi, Müftü İbrahim Hakkı (Akın) Efendi, Mal Müdürü Ahmet Salih Efendi, Tabip Ali Fuat Efendi, Tahrirat Kâtibi Halil İbrahim Efendi, Azalar Ahmet Nazif Efendi, Mustafa Hilmi Efendi ve Mustafa Efendinin imzalarıyla İbrahim Ethem Efendi hakkında “övülmeye değer bir ahlak sahibi, yaratılışındaki üstünlüğüyle halk üzerinde

---

⁵⁸² Kemal Arı, *age*, s.28-54.

⁵⁸³ Kemal Arı, *age*, s.54-57.

⁵⁸⁴ Mehmet Esat Serezli, *age*, s.169.

genel bir memnuniyet uyandırabilen, çalışkan ve muktedir mülkiye memurları arasında en önde gelenlerindedir” tespiti yapılmıştır.⁵⁸⁵ (Belge 8)

1 numaralı ve 6 Kasım 1923 tarihli Manisa İl Encümenliği ve Saruhan Valisinin yazısı ile yaptığı çalışmalardan dolayı takdir edilmiştir.⁵⁸⁶ Ayrıca 1 Kasım 1923 tarihinden itibaren de maaşı 40 lira yapılmıştır.⁵⁸⁷ Yeniden atandığı Demirci kazası kaymakamlığına 22 Kasım 1923 tarihine kadar devam etmiştir.⁵⁸⁸ Böylece toplam 2 yıl 10 ay 28 gün Demirci kaymakamlığı görevinde kalmıştır.⁵⁸⁹

Bu arada seyyar olan iskân müfettişliği işini de başarıyla yürütmüştür.

3.1.3. Ayvalık Kazası İkinci Kaymakamlığı

İbrahim Ethem Bey, 4/216 numara ve 7 Kasım 1923 tarihli Kararname ile Balıkesir vilayeti Ayvalık kazası kaymakamlığına atanmıştır. 20 Aralık 1923 tarihinde başladığı bu görevinden 23 Mart 1924 günü ayrılmıştır.⁵⁹⁰ Toplam 3 ay 3 gün görevde kalmıştır.

⁵⁸⁵ İBA, Dosya No: 435; A. Sedat Boyacıoğulları-H. Alakese, *age*, s.207, 217.

⁵⁸⁶ “Umur-ı naftada meşhur olan faaliyet ve gayretinden dolayı Encümen-i Vilayet tahriratıyla beyan-ı takdirat edilmiştir. Saruhan vilayetinin kendisine muharrer tahriratına mebni” İBA, Dosya No: 435.

⁵⁸⁷ “163 numara ve 17 Kasım 1923 tarihli muhasebe müzekkeresi ile” İBA, Dosya No: 435.

⁵⁸⁸ İBA, Dosya No: 435; ESA, Dosya No: 81899 ; Akıncı, 2009, s.12. İBA, Dosya No: 435; 21 numara ve 22 Kasım 1923 tarihli Demirci Meclis-i İdare Mazbatası Sureti’ne göre “maaşat tevfiyatından zimmet ve ilişkisi yoktur”. “826 numaralı ve 4 Kânûn-ı evvel sene 1339 tarihli Kemaleddin imzasıyla Karesi vilayetine tahrirat. Bu kere Ayvalık Kaymakamlığına tayin edilen İbrahim Edhem Efendinin mukaddema bulunduğu Demirci Kaymakamlığına ait beraat mazbatası suret-i musaddikasının irsal buyurulması mütemannadır efendim. Kemaleddin” “306-9 numaralı ve fi 6 Kânûn-ı sâni sene 1340 Karesi Valisi İsmail imzasıyla Dahiliye Vekalet-i Celilesine. Memurin Müdüriyet-i Umumiyesi ifadesiyle şerefvarid olan fi 6 Kânûn-ı evvel sene 1339 tarih ve 4553/826 numaralı tahrirat-ı samileri arıza-ı cevabiyesidir. Ayvalık Kaymakamı İbrahim Edhem Beğ’in mukaddema bulunduğu Demirci Kaymakamlığına ait beraat-ı zimmet mazbatası suret-i musaddikasının melfufen takdim kılındığını arz eylerim efendim. Fi 6 Kânûn-ı sâni sene 1340 Karesi Valisi İsmail” Bkz. İBA, Dosya No: 435.

⁵⁸⁹ İBA, Dosya No: 435; ESA, Dosya No: 81899.

⁵⁹⁰ İBA, Dosya No: 435; ESA, Dosya No: 81899. 68 numara ve 23 Mart 1924 tarihli Ayvalık Meclis-i İdare Mazbatası Sureti’ne göre “Ayvalık Kaymakamlığında bulunduğu zamana ait bir kıta beraat-ı zimmet mazbatasının itası İbrahim Edhem Beğ tarafından verilen istida’da talep edilmiş ve bil-havale Mal Müdüriyetinden yazılan derkenarda 20 Kânûn-ı evvel sene 1339 tarihinden 22 Mart sene 1340 tarihine kadar şehri dört bin kuruş maaşla istihdam kılınan mumaileyhin aidat-ı tekaüdiye ve saireden bir guna zimmet ve ilişkisi olmadığı bildirilmiş olmağla işbu beraat-i zimmet mazbatası bittanzim ita kılındı. Fi 23 Mart sene 1340 Azalar; Hüseyin Avni, Derviş Murad, Mustafa, Mehmet Rıza, Ziraat Memuru Behzat, Hükümet Tabibi Seyfettin, Tahrirat Kâtibi vekâlette, Mal Müdürü Mustafa Naili, Müftü Mehmet Şakir, Kadı Musa Kazım, Ayvalık Kaymakam Vekili Osman Nuri. İşbu suret aslına mutabıktır. Fi 26 Nisan 1340”. 306/144 numara ve 24 Mart 1924 tarihli Karesi Tahrirat Cevabiyesi de bulunmaktadır.

İbrahim Ethem Bey'in Ayvalık'a atanması Mustafa Necati Bey'in Mübadele, İmar ve İskân Vekili seçilmesinden hemen sonra olmuştur. Yine, Mustafa Necati Bey'in vekillikten ayrıldığı 6 Mart 1924 tarihinden⁵⁹¹ kısa bir süre sonra da İbrahim Ethem Bey Ayvalık kaymakamlığından ayrılmıştır.

Bu sırada Mübadillerin Türkiye'ye gelişleri sürmekteydi. Yunanistan'dan vapurlarla getirilecek Müslüman göçmenlerin boşaltılacağı iskelelerden biri de Ayvalık idi. Ayvalık'a Girit ve Kandiye göçmenlerinin getirilmesi planlanmıştı. Mübadele, İmar ve İskân Vekâleti 10 göçmen yerleştirme yöresi belirlemişti. Bunlardan biri de Balıkesir (Ayvalık ve Edremit bölgesi) idi. Midilli, Girit ve diğer adalardan 30.000 çiftçi-bağcı, 20.000 zeytinci olmak üzere 50.000 kişinin Ayvalık, Edremit ve Mersin yöresine yerleştirilmesi kabaca tasarlanmıştı.⁵⁹²

Ayrıca 29 Kasım 1923 tarih ve 55 numaralı kararname ile tüm vilayetlerde ve kazalarda, vali ve kaymakamların başkanlığı altında birer imar ve iskân komisyonu oluşturulması kabul edilmişti.⁵⁹³ Ayvalık kaymakamı İbrahim Ethem Bey de, kaymakam sıfatıyla Ayvalık'ta bir imar ve iskân komisyonu oluşturmuştur.

Gelen göçmenler, daha karaya çıkmadan önce kimlik kontrollerinden geçirilmekteydi. Elllerinde Muhtelit Mübadele Komisyonu tarafından verilen hüviyet vesikası olmak zorundaydı. Gelen göçmenlerin içinde anarşist, casus, cani olanlar ile Kurtuluş Savaşı'nda Yunanlılarla çalışıp Yunanistan'a kaçarak, bunu fırsat bilip sığınanlar olabileceği ihtimali, böyle bir önlemi gerekli kılmıştır.⁵⁹⁴

“306-258 numaralı ve fi 16 Haziran sene 1340 Karesi Valisi İsmail imzasıyla Dahiliye Vekalet-i Celilesine. Memurin ve Sicil Müdüriyeti ifadesiyle şerefvarid olan 13 Nisan 1340 tarih ve 12904/2536 numaralı tahrirat-ı aliye-i vekaletpenahileri arıza-ı cevabiyesidir. Kula Kaymakamı İbrahim Edhem Beğin tahvili hakkındaki emr-i devletlerinin mumaileyhe 22 Mart 1340 tarihinde tebliğ edilerek tarih-i mezkura kadar maaş-ı mahsusu üzerinden tam maaş aldığı ve maaşatı tevkifatından zimmet ve ilişiği olmadığı mahallinin işarına atfen arz eylerim efendim. Fi 16 Haziran sene 1340 Karesi Valisi İsmail” “568 numaralı ve 16/17 Kânûn-ı sâni sene 1340 tarihli Kemalettin imzasıyla Karesi vilayetine. Ayvalık Kaymakamı İbrahim Edhem Beyin işe mübaşeretinin işarı” Bkz. *İBA*, Dosya No: 435.

⁵⁹¹ Kemal Arı, *age*, s.28-29; Mustafa Eski, *age*, s.16-19; Tülay Ali Baran, *Mustafa Necati'nin Söyleyip Yazdıkları*, Ankara: AKDITYK Atatürk Araştırma Merkezi, 2008, s.12.

⁵⁹² Kemal Arı, *age*, s.28-54.

⁵⁹³ Kemal Arı, *age*, s.89.

⁵⁹⁴ Kemal Arı, *age*, s.176.

Yapılan yerleştirmeler neticesinde Preveze ve Yanya yöresinden gelenler Ayvalık, Edremit ve Mersin yöresine yerleştirilmişlerdir.⁵⁹⁵

Ayvalık Kaymakamı İbrahim Ethem Bey, 20 Aralık 1923 tarihinde göreve başladıktan sonra ilk iş olarak sorunları yerinde görmek için Ayvalık'ı inceleme gezilerine çıkmıştır. 2 günlük bir incelemeden sonra da halka ve memurlara yönelik bir genelge yayımlamıştır. Genelgede halka; kaymakamlığa herkesin her zaman başvurabileceği, gerçekçi isteklerin karşılıksız kalmayacağı, güvenlik, sağlık ve genel ahlakın mutlak surette korunacağı ve bu yönde tedbirler alınacağı, göçmenlerden kalanlara kanunsuz olarak dokunulamayacağı, dolayısıyla devlete karşı gelmemek ve kanunlara uymak, memurlara ise iyi niyet, çok çalışmak, gelen göçmenlere olağanüstü bir ilgili ile kolaylık sağlamak gerektiği belirtilmektedir.⁵⁹⁶ Bu genelge İbrahim Ethem Bey'in bir idareci olarak görev yaptığı yerleşim yerinin toplumsal konu ve sorunlarına duyarlılığı olduğunu göstermektedir. İstiklal Harbi sırasında Demirci Akıncıları müfrezeleri içerisinde yer almış Ayvalıklılar da vardı. İşte bunlar da zaman zaman sorunlarını Kaymakam İbrahim Ethem Bey'e iletmifler ve sonuç almışlardır.⁵⁹⁷

Gelen mübadiller ile ilgili pek çok hukuksal sorun yaşandığını gören ve bunları gidermeye çalışan Kaymakam İbrahim Ethem Bey'e, Ayvalık Belediyesi de şikâyet edilmiştir. Muhbir, Ayvalık Belediyesini bir yandan mübadillerden ödeyemeyeceği vergi talep ederken diğer yandan gereğinden fazla ücret ödemek gibi tutarsız davranışlar sergilemesi, sağlık hizmetlerine gereği gibi önem vermemesi ve gerekli alt yapı hizmet ve yatırımlarını ihmal etmesi vb. haksız ve hukuksuz uygulamalarda bulunması nedeniyle gazete sütunlarında şikâyet etmektedir.⁵⁹⁸ Ayvalık'ta mübadillerin

---

⁵⁹⁵ Kemal Arı, *age*, s.28-54.

⁵⁹⁶ Aydın Ayhan, *Balıkesir'in Kimliği-2*, Balıkesir: Balıkesir Belediyesi Kent Arşivi Yayınları, 2011, s.82.

⁵⁹⁷ "İstiklal Harbi sırasında babamın maiyetinde bulunup da sonra Ayvalık'a dönmüş birçok insan varmış. Bunlara veda ederken, kamuda işiniz olduğunda gelin yardım edeceğim diyor. Zaman zaman kamudaki işleriyle ilgili babama gelip danışırlarmış. Babam onlara ne yapmaları gerektiğini söyler, gerekirse dilekçe yazar, yardımcı olurmuş. Sonra babam Yozgat'a tayin olunca, babamdan sonra yerine gelen kaymakamdan uzunca bir mektup almış. Mektupta sabık Ayvalık kaymakamı 'Sayın meslektaşım İstiklal Harbi sırasında maiyetinizde olduğunu belirttiğiniz ve miras bıraktığınız milli kahramanlarla meşgul oluyoruz, gözünüz arkada kalmasın.' diye yazılmış." Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme

⁵⁹⁸ Aydın Ayhan, *age*, s.85

iskâni işi başta olmak üzere yol yapımı, telefon hattı çekilmesi, park vb. bayındırlık işleri İbrahim Ethem Bey tarafından yaptırılmıştır.⁵⁹⁹

İçişleri Bakanlığı, görevde yükseltilecek personelle ilgili olarak, personelin görev yaptığı vilayetten yazılı görüş istemekteydi. İbrahim Ethem Bey hakkında böyle bir yazı istenmiştir. Dönemin Karesi Valisi İsmail Hakkı (İldır), 1 Ocak 1924 tarihli Karesi Tahrirâtı ile, “*Evsaf ve kabiliyet ve derece-i faaliyeti: Harekât-ı milliye esnasındaki kahramane hareket ve yararlıkları ve kabiliyet-i idariyesi vekaletsamilerince malum olan mumaileyh henüz kazaya vürut ettiğinden idari icraatı hakkında bir mütalaa dermiyanı mümkün olamamış ise de muvaffak olmuş ve muvaffak olacak kıymetli idare memurlarımızdandır. Şayan-ı terfi olup olmadığı: Ahlak ve fedakârlıkla bu muhitte kendisini pek sevdiiren İbrahim Bey’in terfiinin siciline müracaatla icra kılınması muvafık olur. Fi 1 Kânûn-ı sâni sene 1340 Karesi Valisi İsmail Hakkı*” değerlendirmesini yapmış ve İçişleri Bakanlığı’na göndermiştir.⁶⁰⁰ Yazıdan da anlaşılacağı üzere İbrahim Ethem Bey, memuriyette gerçekleştirdiği pek çok yararlı hizmet ile terfi etmeyi hak etmiştir.

Kaymakam İbrahim Ethem Bey, Ayvalık erkek ve kız mekteplerinin 400’e yakın cam eksikliklerinin tamamlanması ile bakım ve onarımı, ilçenin içme suyu depolarının temizlenmesi ve bakımı işlerini yaptırmıştır. Özellikle fakir ve kimsesiz çocuklara ayakkabı, kıyafet ve okul araç-gereçleri temin etmiştir. Bayındırlık ve bilhassa eğitim-öğretim alanındaki çalışma ve gayreti, Karesi Maarif Müdürlüğüne takdirname yazısı ile onurlandırılmıştır. Karesi Maarif Müdürü Mehmet Sabri Bey tarafından 33/10482 numaralı tahrirat ile verilen takdirnamede: “...*Eğitim gönüllüsü olarak maariife yaptığı yardımlar, şükredilerek, hatırlanacak derecede önemli ve iftiharla övünülecek sebeplerdir.*” denilmektedir.⁶⁰¹

---

⁵⁹⁹ İBA, Dosya No: 435; “*Ayvalık’taki park İbrahim Ethem Bey zamanında yapılmıştır.*” Faruk Ergelen, Balıkesir, 7-8 Kasım 2013.

⁶⁰⁰ İBA, Dosya No: 435.

⁶⁰¹ “Karesi Maarif Müdüriyetinin kendisine muharrer tahriratı: Ayvalık zükur ve inas mekteplerinin dört yüze karib cam noksanları akdarma işleri ve su mahzenlerinin tasfiyesinde ve bilhassa fakir ve bokes çocuklara kundura itasında ve levazım-ı tedrisiyye tedarikinde himem-i maarifperverisi şayan-ı şükr ü tezkâr ve mucib-i fahr-i mübahat bulunmuştur.” İBA, Dosya No: 435.

Daha sonra İbrahim Ethem Bey Ayvalık kazası kaymakamı iken Karesi Valisi İsmail Hakkı (İldır) Bey, 20 Şubat 1924 tarihinde “*Gayet namuskâr ve faaldir, fevkalade zekidir, gayet çalışkandır. Mizaç ve tabiatı uygundur. Görevi ile ilgili kanun ve yönetmelikler hakkındaki bilgisi iyidir. Bulunduğu kaymakamlık görevinde iskân işlerini başarıyla idare etmekte; yol yapımı ve telefon hattı çekilmesi işleri gibi bayındırlık hizmetleri (umran-ı memleket) adına başarılı bir şekilde faaliyet göstermektedir. Mesleki yeterliliği iyidir. Pek namuslulukla hareketi ve bizzat savaşa (İstiklal Savaşı’na) katılmış olması takdire şayandır. Hareketli oluşu, güçlük, zorluk, zahmet ve sıkıntılara dayanıklılığı vücudundaki üstünlük vasıflarıdır. Evlidir. Memuriyetinde beğenilmeyen bir davranışı yoktur.*” kaydını düşmüştür.⁶⁰²

3.1.4.Kula Kazası Kaymakamlığı

İbrahim Ethem Bey, Mahmut Nedim Bey’in halefi olarak 5/32 numara ve 12 Mart 1924 tarihli Kararname ile Manisa vilayeti Kula kazası kaymakamlığına atanmıştır⁶⁰³. Maaşı 40 liradır. 1 Nisan 1924 tarihinde başladığı bu görevinden 16 Mart 1925 günü ayrılmıştır.⁶⁰⁴ Toplam 11 ay 15 gün görevde kalmıştır.

---

⁶⁰² İBA, Dosya No: 435.

⁶⁰³ İBA, Dosya No: 435; ESA, Dosya No: 81899; “Isparta Tahrirat Müdürlüğü ile Aralık, Bartın, Bor, Devrek, Elbistan, Karaman, Kelkit, Kula, Mihalıççık, Milas, Mecidözü, Sungurlu ve Tavas kaymakamlıklarına yapılan tayinler” BCA, Fon Kodu: 30..11.1.0 Yer No: 12.12..10. 25/3/1925.(Sayı: 6/1537)

⁶⁰⁴ İBA, Dosya No: 435; ESA, Dosya No: 81899. 16 Mart 1925 tarihli Kula Meclis-i İdare Mazbatası Sureti’ne göre “maaşat tevfiyatından zimmet ve ilişkisi yoktur”. “Saruhan Vilayetinin fi 2 Nisan sen 1340 tarih ve 1641/120 numaralı ve kısmın 2732 numarasında mukayyed tahriratı suretidir. 16 Mart 1340 tarihli ve 9111/165 numaralı ve Memurin Müdüriyeti ifadesiyle telgrafname-i vekaletpenahi cevabıdır. Kula Kazası Kaymakamı İbrahim Edhem Beyin mahall-i memuriyetine muvasalt ve 1 Nisan 1340 tarihinde işe mübaşeret ettiği cevaben alınan telgrafname üzerine arz olunur efendim. Saruhan Valisi. Aslına mutabıktır fi 8 Nisan sen 1340 Sicil numarası 435” “306-144 numaralı ve fi 24 Mart sene 1340 Karesi Valisi Vekili okunamadı? imzasıyla Dahiliye Vekalet-i Celilesine. Memurin Müdüriyeti ifadesiyle şerefkeşide buyurulan 18.3.1340 tarih ve 1966 numaralı telgrafname-i vekaletpenahileri arıza-ı cevabiyesidir. Kula Kaymakamlığına tayin buyurulan Ayvalık Kaymakamı İbrahim Edhem Beğin 23.3.1340 tarihinde infikak eylediğini arz eylerim efendim. Fi 24 Mart sene 1340 Karesi Valisi Vekili okunamadı?” “2536 numaralı ve 12-13 Mart sene 1340 tarihli Karesi Vilayetine tahrirat. Fi 24 Mart sene 1340 tarih ve 306/144 numaralı tahrirat cevabıdır. Kula Kaymakamı İbrahim Edhem Beyin tahvili hakkındaki emrin hangi tarihte kendisine tebliğ edildiğinin ve tarih-i tebliğden infikakına kadar ne miktar üzerinden maaş eylediğinin ve maaşatı tevkiyatından zimmet ve ilişkisi olup olmadığının işarı mütemennadır efendin. 23.3.1340 tarihinde infikak eylediğini arz eylerim efendim. Fi 24 Mart sene 1340 Karesi Valisi Vekili okunamadı?” “Saruhan vilayetinin 911-112 numaralı İbrahim Edhem imzasıyla Türkiye Cumhuriyeti Dahiliye vekalet-i Celilesine. Kula Kaymakamlığında sebk eden müdedet-i hizmet-

İbrahim Ethem Bey, Kula⁶⁰⁵ kaymakamı iken, liseden hocası olan Müştak Lütfi (Gürsan) Bey de Manisa Valisi'dir.⁶⁰⁶

İbrahim Ethem Akıncı piyade sınıfında ve er rütbesi ile askerliğini yapmış sayılmıştır. Kayıtlı olduğu askerlik şubesi Kula Askerlik Şubesi'dir ve 1924 tarihinde kayıt olmuştur.⁶⁰⁷ Ayrıca TBMM tarafından 21 Nisan 1924 tarihinde, İstiklal Harbi'nde Akıncı Müfrezeye Kumandanı sıfatıyla göstermiş olduğu kahramanlık ve fedakârlık nedeniyle kırmızı şeritli İstiklal Madalyası verilmiştir⁶⁰⁸ 16 Aralık 1924 tarihinde Gazi Mustafa Kemal imzası ile İstiklal Madalyası berati verilmiştir.⁶⁰⁹

Kula Kazası Kaymakamı iken, Manisa vilayeti çekirge felaketine uğramıştır. Üstün bir çalışma azim ve gayreti ile Kula kazasını çekirge afetinden kurtarmayı başaran İbrahim Ethem Bey'e, hem Manisa vilayeti hem de Ziraat Bakanlığı duydukları

---

i acizaneme ait mazbata suret-i musaddıkası sicillime tezyil edilmek üzere leffen arz ve takdim kılınmıştır efendim hazretleri. Fi 4 Nisan sene 1341 Bozok Vali Vekili İmza” Dahiliye Vekaleti Celilesine 2035/154 numaralı ve 8 Mayıs 1924 tarihli Saruhan Vilayetinin yazısında “1641/120 numara ve 2 Nisan 1924 tarihli Saruhan Tahriratına zeyldir. Kula Kazası Kaymakamı İbrahim Edhem Beğin Ayvalık kaymakamlığında bulunduğu müddet-i memuriyetine aid beraat-ı zimmet mazbatasının gönderildiği ve tahvili hakkındaki emir telgrafının vüruduna müsadif fi 22 Mart sen 340 tarihinde infikak etmesine mebni mazbatanın o yolda tanzim edilerek vekâlet maaş istifa etmediği mumaileyhden alınan tahriratta işar ve mezkur mazbata leffen takdim ve tesyâr kılınmış olmağla muamele-i sicilliyenin ifasına ariza buyurulması arz olunur efendim. Fi 8 Mayıs sen 1340 Saruhan Valisi M. Lütfi” Bkz. *İBA*, Dosya No: 435.

⁶⁰⁵ “Kula, volkanik bir yer. O yıllarda nereye su dökseviz hemen yerin altına gidermiş. Taş evleri varmış. Kanalizasyon sistemi yokmuş.” Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

⁶⁰⁶ Ali Rıza Haksess, age, s.180.

⁶⁰⁷ *İBA*, Dosya No: 435; “Babam: ‘Ben asker kaçığıyım. Askere gitmedim. Ona üzülürüm.’ derdi. ‘Demirci’deki kaymakamlığım sırasındaki 1,5 senelik hizmeti, Akıncı Müfrezeleri ile düşmanla mücadeleyi bir kanunla askerlik hizmetine saydılar. ‘derdi’” Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10.2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

⁶⁰⁸ 1371/2270 sayılı ve 22 Nisan 1925 tarihli Dahiliye Vekaletinden Bozok Vali Vekili İbrahim Ethem Bey'e yazılan yazıda “Türkiye Büyük Millet Meclisininin 21 Nisan 1340 tarihinde vuku bulan 43. İçtimamında İstiklal madalyasıyla taltifleri takarrür eden zevat miyanında zat-ı valaları da Akıncı Müfrezeye Kumandanlığıyla Kula Kaymakamlığındaki hidemat-ı fedakâriyelerinden dolayı kırmızı şeritli İstiklal Madalyası taltif edildiklerinden bu babdaki 2210 numaralı vesika ile madalya postaya tevdiyan irsal kılınmıştır efendim. Dahiliye Vekili Namına Müsteşar Said. Madalya mükerrer gönderilmiş olmakla 5 Mayıs 1341 tarih ve 1161/140 numaralı tahriratla aideten takdim kılınmıştır.” *İBA*, Dosya No: 435; *TBMM Zabıt*, Devre: II, İçtima II, c. VIII/1, Ankara, 1968, s.955.

⁶⁰⁹ Burhan Cahit Akıncı Özel Arşivi.

memnuniyeti gösteren, 3987/286 numaralı ve 6 Eylül 1924 tarihli takdirname, hocası Saruhan Valisi Müştak Lütfi (Gürsan) Bey tarafından verilmiştir.⁶¹⁰

Ayrıca İçişleri Bakanı Recep (Peker) Bey tarafından İbrahim Ethem Bey'e yazılan takdirnamede: Kula Kaymakamı İbrahim Ethem Beyin Milli Mücadele sırasında, işgal altında gözü pek bir şekilde yapmaya devam ettiği Demirci kaymakamlığının, oluşturduğu Akıncı Müfrezeleri teşkilatı ile düşmana karşı yaptığı kahramanca mücadelelerin, orduya işgal altındaki bölgelerden mutemetler eliyle gönderdiği korkusuzca istihbaratların ve bir buçuk yıllık dağ hayatındaki fedakârlıkların asla unutulmadığı, hep hatırlandığı ve hatırlanacağı; İbrahim Ethem Bey'in dağlarda kaleme aldığı "Demirci Akıncıları" adlı hatıratın daha geniş kitlelerin yararlanabilmesi için TBMM kütüphanesine bırakıldığı bildirilmiştir.⁶¹¹

Kula'da Kaymakam İbrahim Ethem Bey ve Hatice Hanım'ın ailece görüştükları dostları da olmuştur. Kula Ceza Hâkimi Galip (Karayalçın) Bey⁶¹² ve eşi Sultan Hanım. Sultan Hanım, henüz yeni evli ve aynı zamanda ilk çocuğu da dünyaya gelmiş bulunan Hatice Hanım'a pek çok konuda yardımcı olmuş, ablalık yapmıştır.⁶¹³

---

⁶¹⁰ "Saruhan vilayetinin kendisine muharrer tahriratına mebni: Çekirge afetinden vilayetın tahlîsi emrinde büyük bir gayret ve himmetle ifa-yı vazifeye muvaffakıyyetleri cereyanı muamele ile teeyyüd etmiş ve bu babda ki say'-ı vakıaları vilayetçe ve Ziraat Vekâlet-i Celilerince de mucib-i memnuniyyet ve cedir-i takdir görülmüştür. Fi 6 Eylül 1340. Vali Müştak Lütfi" *İBA*, Dosya No: 435. Bu tarihte Ziraat Vekili Şükrü (Kaya) Bey'dir. Türker Sanal, *Türkiye Cumhuriyeti ve 50 Hükümeti Cumhurbaşkanları, Başbakanlar, Bakanlar, Kabineler*, Ankara: Sim Matbaacılık Ltd. Şti., 1995, s.144.

⁶¹¹ 91-233 sayılı 3 Ocak 1924 tarihli Dâhiliye Vekâleti Memurin Müdüriyeti Umumiyesinden kendisine muharrer tahrirata mebni: Mücadele-yi Milliye esnasındaki fedâkârâne ve kahramanâne hareketle memlekete ifâ eyledikleri hizmet-i mahfuz hatıra-i hürmettir. Hatırâtınız Büyük Millet Meclisi Kütüphanesi'ne tevdi edildi. Vakt-i münasipte vukuf ve tahririyenizden daha vasi mikyasta istifade olunmak arzusu tabiidir. 3 Kânûn-ı sâni 1340 Dahiliye Vekili Receb" *İBA*, Dosya No: 435; Türker Sanal, age, s.145.

⁶¹² Galip Karayalçın, hakimlik mesleğinin her kademesinde, hukuk hakimi -Yargıtay'da raportör (yani tetkik hakimi)- sonra Yargıtay üyesi ve 1946-1947 yılları arasında Yargıtay 1. Hukuk Dairesi Başkanlığı yapmıştır. Bkz. www.yargitay.gov.tr Erişim Tarihi: 06.11.2014; www.ankarabarusu.org.tr/siteiler/ankarabarusu/tekmakale/2007.../13.pdf Erişim Tarihi: 06.11.2014; Yine Bkz. Karayalçın: Bir hâkim çocuğunun hatıraları, *Yargıtay Dergisi*, 1992, Sayı 10, s.5-18.

⁶¹³ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

3.2.Valilikleri

3.2.1.Bozok (Yozgat) Valiliği

İbrahim Ethem Bey'in Kula kaymakamlığından sonraki görevi terfian Bozok vali vekilliğidir.⁶¹⁴ Vali vekilliğine Yozgat⁶¹⁵ Valisi Abdülaziz Nami Bey'in İstanbul Mıntıkası Mülkiye Müfettişliği ile görevlendirilmesi⁶¹⁶ üzerine, 6/45 numara ve 8 Mart 1925 tarihli Kararname ile atanmıştır. Maaşı 60 liradır. 30 Mart 1925 tarihinde başladığı bu görevinden 11 Eylül 1925 günü ayrılmıştır.⁶¹⁷ Toplam 5 ay 12 gün görevde kalmıştır.

O dönemde Bozok vilayetinin merkez kazası Yozgat'tır. Akdağmadeni, Boğazlıyan ve Sorgun kazaları vardır.⁶¹⁸

Akıncı ailesine göre; İbrahim Ethem Akıncı Yozgat'ta Çerkez Ethem'in yakınlarının olay çıkarması üzerine, Atatürk'ün emriyle terfian ve vekâleten yani vali vekili olarak Yozgat'a tayin edilmiştir.⁶¹⁹ İbrahim Ethem Bey, Yozgat'a eşi ve çocuğunu Sındırgı'da bırakarak kendisi gitmiştir.⁶²⁰

---

⁶¹⁴ “Tayin: Vilayetimiz vali vekâletine Kula Kaymakamı İbrahim Edhem Beyin tayin buyurulduğu haber alınmıştır.” *Yozgat*, 18 Mart 1925, s.3.

⁶¹⁵ “25 Haziran 1927 tarihinde Bozok ilinin adı Yozgat olarak değiştirilmiştir.” Özlem Muraz Özdemir, *Yozgad Gazetesine Göre 1925-1928 Yılları Arasında Yozgat*, Niğde: Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, s.4.

⁶¹⁶ *Yozgat*, 18 Mart 1925, s.2.

⁶¹⁷ İBA, Dosya No: 435; ESA, Dosya No: 81899. İbrahim Ethem Akıncı'nın İçişleri Bakanlığı Arşivindeki Şahsi dosyasında Bozok (Yozgat) Vali Vekilliği ile ilgili olarak 1456 numara ve 11 Mart 1925 tarihli Memurin Müdürlüğü Müzekkeresi ile 861/103 numara ve 30 Mart 1925 tarihli Bozok telgraf “Dahiliye Vekaletine Bugün muvasalatla işe mübaşeret eylediği. Vali Vekili İbrahim Edhem” bulunmaktadır. Bkz. İBA, Dosya No: 435; “Konya Valiliği'ne İzzet, Sivas ve Bozok valiliklerine Zeki ve İbrahim Edhem beylerin vekaleten tayini.” BCA, Fon: 30..18.1.1, Yer: 13.12..18., s.3, Tarih: 8/3/1925 (Sayı: 1588 Dosya: 71-247); <http://www.yozgat.gov.tr/sayfalar/sayfa-goster/860-valilik.html>

⁶¹⁸ *Türkiye Cumhuriyeti Devlet Yıllığı 1929-1930*, s.686.

⁶¹⁹ Burhan Cahit Akıncı'nın “Babam İbrahim Ethem Akıncı'nın Bilinmeyen Tarafları ve Özellikleri Aşağıdadır” başlığıyla Balıkesir Barosu'na takdim ettiği 6 sayfalık imzalı notları; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme; Burhan Cahit Akıncı ile 23.10.2012 tarihli görüşme.

⁶²⁰ “Babam Yozgat'a isyan çıktığı için tayin edilmiş. Tecrübeli olduğu için babam gönderilmiş. Hatta Atatürk: ‘Hemen İbrahim Ethem’i vekil olarak vali tayin edelim. Yozgat’a gitsin yatıştırın.’ demiş. Çerkez Ethem'in Yozgat'ta kalan bazı adamları varmış. Zararlı kimselermiş bunlar. Bu karışıklık bunlarca çıkartılmış. Karışıklık ortadan kaldırılınca da babam terfi ederek Siirt'e vali olmuş.” Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

Yozgat kasabasında 7 Mayıs 1925 Cuma gecesi saat 5-6 sıralarında Abdullah Bey çarşısında başlayan ve hızla etrafındaki dükkânlara yayılan yangın çarşığı birkaç saat içerisinde yok etmiştir. Yangında 300'e yakın dükkân, pek çok bina ve ev yanmış, Yozgat'ın mal ve mülk olarak toplam zararı birkaç milyon liralık bir zarar meydana gelmiştir. Bu yangın, kasabanın servet ve ekonomisini alt üst etmiştir.⁶²¹

Bu gelişme üzerine Başbakan İsmet Paşa ve Bayındırlık Bakanı Süleyman Sırrı Bey, yapımı devam eden Ankara-Sivas, Samsun-Sivas Karadeniz sahil demiryolu hattı inşasını teftiş gezileri kapsamında 14 Mayıs 1925 Perşembe günü Yozgat'a gelmiştir. Heyeti Yozgat istasyonu olan "Yerköy" köyünde, Vali Vekili İbrahim Ethem Bey, Cumhuriyet Halk Fırkası Mutemedi İsmail Hakkı Bey ve Jandarma Kumandanı Kaymakam Resul Bey tarafından karşılanmıştır. Karşılama programına göre Yozgat kasabasına 15 dakika mesafede bulunan "Pandeli" Bahçesi yakınında Belediye Başkanı Celal Bey, Nazif Ağa zade Ahmet Efendi, Hüseyin Efendi zade Bekir Efendi, Hamamcı zade Bedir Efendi, Nizam zade Ali Efendi, Arap zade Abdurrahman Efendi, Mutekif zade Celal Efendi tarafından karşılama töreni yapılmıştır. Daha sonra bir bölük karşılama kıtasının bulunduğu "Küt Ali Mevkii" denilen şehrin kenarından İl Hükümet Konağı önüne kadar uzanan caddenin iki tarafı erkek ve kız mektep talebeleri ve bütün halk tarafından dolu bir şekilde karşılanmıştır. Daha sonra hükümete geçen İsmet Paşa, huzurunda Maarif Müdürü, Halk Fırkası İdare Heyeti, Nazif Ağa zade Ahmet Efendi, Nizam zade Ali Efendi ve Encümen-i Vilayet Azasından Boğazlıyanlı Hasan Efendi bulunduğu halde Yozgat-Yerköy dekovil hattı inşası konusunu konuşmuşlardır. Hükümete çıkışta Feyzullah Ağa zade Rıza Efendi ile Tahsin Efendi zade Bahattin Efendi ile tanışıp sohbet ettikten sonra Yozgat'tan ayrılmıştır. 15 Mayıs 1925 Cuma günü saat 8'de Başbakan İsmet Paşa hazretleri Yozgat şehrini tekrar ziyaret etmiş, hükümet dairesinde on dakika kadar bulunduktan sonra Çorum'a hareket etmiştir.⁶²²

Vali Vekili İbrahim Ethem Bey ve Düyun-u Umumiye Müdürü Hüsnü Bey tarafından Yozgat halkına bir destek ve yol göstermek adına, yaz kış tek bir fiyatta tuz

---

⁶²¹ *Yozgat*, 13 Mayıs 1925, s.1.

⁶²² *Yozgat*, 20 Mayıs 1925, s.1.

satımını sağlamak ve tuz karaborsasına son vermek üzere ilde bir tuz ambarı açılması için çalışma başlatmıştır.⁶²³

Vali Vekili İbrahim Ethem Bey, 15 Temmuz 1925 tarihinde vilayetin ilçe, nahiye ve köylerini hem tanıma hem de denetleme gezisine çıkmıştır.⁶²⁴

Vali Vekili İbrahim Ethem Bey, Yozgat vilayetinde 6 aya yakın görevi müddetince yorulmak bilmeyen bir azim ve sabırla millet ve memleketin ilerlemesi yönünde hizmet etmiştir.⁶²⁵ Yaptığı önemli hizmetlerden biri Mikdat Çetesi'ni yok etmesidir. Yozgat'ta Çapanoğulları isyanı bastırılıp elebaşılar cezalandırılmasına rağmen, onların bıraktığı eşkıyalar yer yer soygunlarına devam ediyorlardı. Sayıları 30'u bulan bu eşkıyalardan biri de Mikdat'tır. Yozgat'ta eşkıyalık yapan bu kişilerin etkisiz hale getirilmeleri hiç kolay gerçekleşmiyordu. Güvenlik güçlerince etkisiz hale getirilebilen eşkıya başı sayılıydı. Pek çok jandarma, asker ve halkın kanına girmiş bu çeteler, güvenlik kuvvetlerinden dahi çekinmiyorlardı.⁶²⁶ 1925'e kadar üç dört yıldan beri kaçak olup, eşkıyalık yapan, meşhur eşkıya Mikdat ve refiki İğcen⁶²⁷li Ali Bey Yozgat mülhakatında teftiş ve tanıma gezisinde bulunan Yozgat Vali Vekili İbrahim Ethem Bey'in isabetli önlemleri ve şiddetli takibi sonucunda ikisi de sağ salim ele geçirilmişlerdir.⁶²⁸ Güvenlik kuvvetlerini cesaretle çete üzerine sevk etmek, sıradışı önlemler almak elbette İbrahim Ethem Bey'in işi idi. İbrahim Ethem Bey'in önderliğindeki güvenlik kuvvetleri, Yozgat vilayetinde senelerden beri eşkıyalığıyla tanınan ve bir türlü yakalanamayan Mikdad Çetesi'ni akıllara durgunluk veren önlemler olarak ve ısrarlı bir takip harekâtı yaparak yok etmiştir. Bundan dolayı da Yozgat halkından hak ettiği övgüyü almıştır.⁶²⁹

---

⁶²³ *Yozgat*, 15 Haziran 1925, s.2.

⁶²⁴ *Yozgat*, 15 Temmuz 1925, s.3.

⁶²⁵ *İBA*, Dosya No: 435.

⁶²⁶ Ali Şakir Ergin, *Çapanoğulları Hadisesi ve Abdulkadir Beyin Hatıraları*, Ankara: Anıl Matbaa, 2008, s.224-225, 229. Ali Şakir Ergin eserinin 224.sayfasında "Mikdat güvenlik kuvvetleri tarafından öldürüldü" 229.sayfasında da "Azılı eşkıyalardan ..., Mikdat, ... ve daha birçokları vurularak öldürülmüşlerdir."demektedir.

⁶²⁷ Akyamaç köyü. Bkz *DİE*, *GNSİB* 25.02.1970, s.596.

⁶²⁸ *Yozgat*, 21 Temmuz 1925, s.1-2.

⁶²⁹ *İBA*, Dosya No: 435.

11 Eylül 1925 tarihinde, Bozok (Yozgat) Vali Vekili, Tahrirat Müdürü, Müftü, Defterdar, Maarif Müdürü, Ser Mühendis, Sıhhiye Müdürü ve dört üye onun hakkında; “*namuslu ve iyi niyetli olmayı her konuda kendisine başarı rehberi kabul ettiğini, daima kanunu egemen kılmak suretiyle halk üzerinde genel bir memnuniyet uyandırdığı*” tespitini yapmıştır.⁶³⁰ (Belge 10)

3.2.2.Siirt Valiliği

İbrahim Ethem Bey’in Bozok Vali Vekilliği’nden sonraki görevi terfian Siirt Valiliği’dir. Valiliğe 6/162 numara ve 23 Ağustos 1925 tarihli Kararname ile atanmıştır. Maaşı 80 liradır. 19 Ekim 1925 tarihinde başladığı bu görevinden⁶³¹ 14 Kasım 1928 günü ayrılmıştır.⁶³² Toplam 3 yıl 26 gün görevde kalmıştır.

Siirt, güneyde Mardin, doğuda Hakkari ve Van, kuzeyde Bitlis, batıda Diyarbakır vilayetleri ile komşudur.⁶³³ Vilayet, Dicle nehri ve Cudi dağı, Katimahend ve Serik dağları, Sason ve Şatak dağları, Batman suyu ile çevrilidir. Vilayet dâhilinden geçen akarsular Botan, Kezer, Başur, Garzan, Batman, Zorava, Reşşinan, Rosor ve

⁶³⁰ İBA, Dosya No: 435.

⁶³¹ İBA, Dosya No: 435 ; ESA, Dosya No: 81899; 2385 snumralı ve Bakanlar Kurulu Kararnamesi için Bkz. “*Siirt, Bozok ve Malatya valiliklerine İbrahim Edhem, Asım ve Nevzat beylerin tayini.*” BCA, Fon: 30..18.1.1, Yer: 15.52..18., Tarih: 23/8/1925 (Sayı: 2385 Dosya: 71-264); İbrahim Ethem Akıncı’nın İçişleri Bakanlığı Arşivindeki Şahsi dosyasında Siirt Valiliği ile ilgili olarak 5152 numara ve 7 Eylül 1925 tarihli Memurin Müdürlüğü Müzekkeresi: “*Memurin ve Sicil Müdüriyet-i Umumiyesinden huzur-u ali-i vekâlet-penahiye yazılan 7 Eylül sene 1341 tarihli ve 5152 numaralı müzekkeresi suretidir. Bozok Vali Vekâleti’nden Siirt Valiliği’ne tayin buyurulan İbrahim Edhem Beye sekiz bin ve Malatya Valisi Nevzat Bey’e de dokuz bin kuruş maaş itası tensib-i devletlerine arz olunur efendim.*”, 6012/186 numara ve 19 Ekim 1925 tarihli Vekalet Muharrer telgraf “*Dahiliye Vekaletine Bugün merkez-i vilayete muvasalat ve işe mübaşeret eyledi. Vali İbrahim*” ile 6073 numara ve 22 Ekim 1925 tarihli Dahiliye Vekaleti Sicil-i Memurin-i Umumiyesi Muhasebse Müdüriyet-i Alisine “*Siirt Valisi İbrahim Edhem Beğin 19 Ekim 1925 tarihinde işe mübaşeret eylediği vekalet-i celileye muharrer 19 Ekim 1925 tarihli, 6012/186 numaralı telgrafnamesinden anlaşılmıştır efendim.*” Siirt Vilayeti Tahrirat Kaleminden 80 numaralı ve 23 Mayıs 1927 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Dahiliye Vekaleti Celilesine yazılan yazıda: *Mülhakat kaymakamları ile tahrirat ve nüfus müdürlerine ait sekiz kıta tezkiye varakası leffen takdim kılınmıştır. Ve henüz malumat-ı lazimeyi göndermeyen Beşiri Kaymakamı Mustafa Beyin tanzim edilecek tezkiye varakasının ayrıca takdimi tabii mi bulunmuş olduğu mahrumumuzdur efendim. 23 Mayıs 1927 Siirt Valisi İbrahim Edhem.*” bulunmaktadır. Bkz. İBA, Dosya No: 435.

⁶³² “*İçişleri Bakanlığının Siirt Valisi İbrahim Ethem Bey’in ayrıldığı tarihi isteyen, 16.3.1933 tarih ve 1733 sayılı emirnamesine, Siirt Valisi M. Fahri imzası ile yazılan 12 Nisan 1933 tarih ve 3/69 sayılı cevabi yazıda: 1928 yılında Siirt vilayetinde bulunmuş İbrahim Ethem Bey 14.11.1928 tarihinde işten ayrıldığı maruzdur efendim.*” İBA, Dosya No: 435; <http://www.siirt.gov.tr/kategoritekli.asp?kategori>

⁶³³ *Türkiye Cumhuriyeti Devlet Yıllığı 1929-1930*, s.618; *Türkiye Cumhuriyeti Devlet Yıllığı 1928-1929*, s.528-533.

Dicle sularıdır. Siirt şehrinin mesire yerlerinden biri Deliklitaş'tır. Belli başlı kaplıcaları Billoris (Sağlarca), Hısta ve Lif kaplıcalarıdır. Billoris kaplıcası Siirt'e 15 km. uzaklıkta, Eruh yolu üzerinde, Botan suyu vadisinde aynı adlı köyün yakınlarındadır. Kaplıca 40 metre genişliğinde 10-15 metre yüksekliğinde yontulmuş büyük bir mağara içindedir.⁶³⁴ Suyu 35 derece ve kükürtlü olup⁶³⁵ İbrahim Ethem Beyin de fırsat buldukça gittiği bir kaplıcadır.⁶³⁶

İbrahim Ethem Bey'in valilik yaptığı dönemde Siirt vilayeti; vilayet merkezi olan Siirt kazası ile Beytüşşebap⁶³⁷, Eruh, Garzan, Pervari, Şırnak ve Şirvan kazalarından oluşmaktadır.⁶³⁸ Diyarbakır yönünden gelip İran'a giden yol güzergâhı üzerinde⁶³⁹ bulunan Siirt'in ahalisinin büyük çoğunluğu Müslüman Kürt, Arap ve Türklerden oluşmaktadır.⁶⁴⁰ Cumhuriyetin ilk yıllarında şehir nüfusu İnönü, Ulus, Sakarya ve Dumlupınar mahallelerinde yoğunlaşmıştır⁶⁴¹.

Akıncı ailesine göre; İbrahim Ethem Akıncı; Yozgat'taki olaylar yatışınca ve Şeyh Sait İsyanı ve sonrası Doğu Anadolu vilayetleri karışınca ve İstiklal Mahkemeleri kurulunca, böyle bir ortamda Atatürk'ün emriyle terfian vali olarak Siirt'e tayin edilmiştir. İbrahim Ethem Bey Siirt'e ailesi ile beraber gitmiştir.⁶⁴²

---

⁶³⁴ Ömer Atalay, *Siirt Tarihi*, C.H.P. Halkevi Yayınları Sayı:1, İstanbul: Çeltut Matbaası, 1946, s.9-16; Cumhur Kılıççioğlu, *Her Yönüyle Siirt Tarihçe, Örf ve Adetler, Mahalli Bayramlar, Yemekler, Atasözleri, Familya Lakapları*, Ankara: Kadioğlu Matbaası, 1992, s.63-64.

⁶³⁵ Ömer Atalay, *age*, s.9-16.

⁶³⁶ "Babamın bel romatizması vardı. Bu nedenle kaplıcalara meraklıydı. Her gittiği görev yerinde bu kronik rahatsızlığının tedavisi için mutlaka kaplıca arar, bulur, gider, girer ve şifa bulmaya çalışırdı. Bu nedenle zaman zaman Siirt'te de Billoris kaplıcalarına gitmiştir." Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

⁶³⁷ 1924 yılında Beytüşşebap (1936'da yeniden Hakkari'ye bağlandı) Siirt'in ilçesi yapıldı. <http://www.abdullahkurhan.com.tr/siirtimiz/48-siirt-hakkinda-genel-bilgiler/147-siirt-tarihi.html>

⁶³⁸ *Türkiye Cumhuriyeti Devlet Yıllığı 1929-1930*, s.618; *Türkiye Cumhuriyeti Devlet Yıllığı 1928-1929*, s.528-533; 1918'de Bitlis vilayetine bağlı Siirt Sancağı, Siirt, Eruh, Garzan, Pervari, Şırnak ve Şirvan kazalarından oluşmaktadır. Cumhur Kılıççioğlu, *age*, s.21; Ömer Atalay, *age*, s.17.

⁶³⁹ Bu yollar üzerinde Nasuriddin, Ergif ve Avisk köprüleri bulunmaktadır. Ömer Atalay, *age*, s.22-24.

⁶⁴⁰ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme

⁶⁴¹ 1890'larda 60.000 dolayında bulunan nüfus 1914'te 30.000 civarına inmiştir. Bu düşme I. Dünya Savaşı döneminde de devam etmiştir. Bkz. Cumhur Kılıççioğlu, *age*, s.21-24; 1927'de Siirt şehrinin nüfusu 14.566'dır. Bkz. Nurettin Özgen-Sabri Karadoğan, "Siirt Şehrinin Kuruluşu ve Gelişimi", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 19, Sayı: 2, Sayfa: 61-81, Elazığ, 2009, s.67.

⁶⁴² Burhan Cahit Akıncı'nın "Babam İbrahim Ethem Akıncı'nın Bilinmeyen Tarafları ve Özellikleri Aşağıdadır" başlığıyla Balıkesir Barosu'na takdim ettiği 6 sayfalık imzalı notları. Akıncı ailesi ile

İbrahim Ethem Bey, Siirt'te göreve başladıktan yaklaşık bir buçuk ay sonra, 30 Kasım 1925'te tekke ve zaviyeler ile türbelerin kapatılmasına ve türbedarlıklar ile birtakım unvanların kaldırılmasına dair kanun kabul edilmiştir.⁶⁴³ Siirt ili türbe ve ziyaret yerleri bakımından zengin bir il olduğundan⁶⁴⁴ doğal olarak kanuna yönelik halkta oluşan tepkileri yatıştırmak, onları yapılan inkılâp hareketi yönünde ikna etmek ve en önemlisi de Siirt ilindeki tekke ve zaviyeleri kapatmak işi İbrahim Ethem Bey'i en çok meşgul eden konulardan biri olmuştur.⁶⁴⁵

İbrahim Ethem Bey, 29 Ekim 1926 tarihinde Cumhuriyetin İlanının 3.Yıldönümünde Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın bayramını kutlamıştır. Telgraf metni şöyledir:⁶⁴⁶

Telgraf

Ankara: Reisi cumhur Muhterem Gazi Paşa Hazretlerinin hak-i pay-i sami-i Cenab-ı Riyasetpenahiye

Cumhuriyetin Kabulünün 3.Yıl dönümünü yüceltirken büyük madenimizi kurmak ve yerleştirmekte yegâne sebep olan yüce, yüksek, değerli şahsınızı ve şahsınızın nezdinde makamınızı tebrik eder, saygılarımı sunarım efendim hazretleri.

Siirt Valisi

İbrahim Etem

---

yaptığım görüşmelerde Siirt ile ilgili şu ilginç bilgilere ulaşılmıştır: “Akrep çoktu ve zehirliydi, cibindirlik denilen battaniye olmaksızın yatamazdık. Akrep gelmemesi için karyolanın dört ayağının her biri içi su dolu çanak içine konulurdu. Böylece zeminden karyolanın ayaklarını tırmanarak akrep gelmesine engel olmaya çalışırdık. Yazın sıcağın boğulurduk, Sındırgı'dan Siirt'e gitmek 3-4 gün sürerdi. Yolculuk demiryolu ve daha sonra karayolu ile idi' derdi.” Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme; Burhan Cahit Akıncı ile 23.10.2012 tarihli görüşme.

⁶⁴³ Utkan Kocatürk, *Doğumundan Ölümüne Kadar Kaynakçalı Atatürk Günlüğü*, Ankara: AKDITYK Atatürk Araştırma Merkezi, 2007, s.386.

⁶⁴⁴ Cumhur Kılıçcıoğlu, *age*, s.106.

⁶⁴⁵ Burhan Cahit Akıncı ile 23.10.2012 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

⁶⁴⁶ CA, 01016827. 1/436 (111-2). 3. Siirt Valisi İbrahim Etem Bey'in Cumhuriyet'in yıl dönümü nedeniyle gönderilen tebrik ve telgraftır. (3-65 ek nolu belge örneği) Siirt 30.10.1925

O dönemlerde İçişleri Bakanlığı, zaman zaman valilerden sağlık raporları da istemektedir. Siirt Valisi İbrahim Ethem Bey de Siirt İl Sağlık ve Sosyal Yardım Müdürü imzası ile verilen sağlık raporunu 68/4 numara ve 10 Ocak 1927 tarihli dilekçesi ile İçişleri Bakanlığı'na göndermiştir.⁶⁴⁷ Gönderilen sağlık raporu şu bilgileri içermektedir.⁶⁴⁸

“Siirt Valisi İbrahim Ethem Bey muayene olundu. Günümüz sağlık koşullarında 1.74 metre boyunda⁶⁴⁹ ve 96 kilo ağırlığındadır. Soluk alma/soluk verme 111/103 olup normal sınırlar içindedir. Bulaşıcı ve zührevi hastalıklara yatkınlığı bulunmadığı gibi diğer kronik hastalıklar, ruhsal bozukluk ve hastalıkları yoktur. Özetle görevini gereği gibi yapmasına engel olacak bir durumu görülmemiştir. Sağlam bünyesinin sıcak ve soğuk iklimlerde istihdama elverişli olduğunu beyan etmek üzere düzenlenen sağlık raporudur.”

Doğu Anadolu'da birbiri ardına ortaya çıkan isyanlar, Siirt vilayetini de etkilemiştir. İbrahim Ethem Bey valiliği süresince, hükümetin bilgisi dâhilinde, güvenlik ve asayiş sorunlarını ortadan kaldırmak için gerekli önlemleri almaya çalışmıştır. Bunlardan biri de posta soygunu yapan eşkıyalardır ve vali tarafından sıkı bir takibata uğratılmışlardır.⁶⁵⁰

Adliye Vekili Mahmut Esat (Bozkurt) Bey, hukukçu arkadaşı Siirt Valisi İbrahim Ethem Bey'i zaman zaman ziyaret etmiştir. İlk ziyaretinden ayrılış tarihi 19.8.1928 günüdür. İkinci ziyaretinde ise 1 Ekim 1928 tarihinde Siirt Orta Mektebi'nce onuruna düzenlenen müsamereyi izlemiştir.⁶⁵¹

---

⁶⁴⁷ “Şeref-keşide buyurulmuş 4 Ocak 1927 tarihli ve bila-numrolu telgrafname-i vekalet-penahilerinde emr ü işar buyurulduğu üzere acizlerine ait sıhhat raporu leffen arz ve takdim kılınmıştır efendim. Siirt Valisi İbrahim Ethem.” İBA, Dosya No: 435.

⁶⁴⁸ İBA, Dosya No: 435.

⁶⁴⁹ “Babam, boy olarak ortanın biraz daha üstündeydi.” Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 tarihli görüşme.

⁶⁵⁰ “Garzan ile Siirt arasında postayı soyan eşkıyanın takibinde bulunan Siirt Valisi İbrahim Ethem'den alınan şifrenin Başbakanlık'a sunulduğu” BCA, Fon: 30..10.0.0, Yer: 127.912..7., Tarih: 16/5/1928 (Dosya: 106523).

⁶⁵¹ Akıncı Ailesi Özel Arşivi fotoğrafları.

İbrahim Ethem Bey, Siirt Valiliği döneminde yapılan işlerden biri de 25 Haziran 1927 tarihinde Siirt Türk Ocağı'nın açılmasıdır.⁶⁵² Türk Ocakları, resmen 1912 yılında kurulmuş olup İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin Türkçülük anlayışının Cumhuriyet döneminde çalışmaya devam eden en önemli örgütüydü.⁶⁵³

İngiliz emperyalizmi, din ve Kürt milliyetçiliği karakterli olan⁶⁵⁴ Şeyh Sait Ayaklanmasının bastırılmasından sonra ayaklanma bölgesinde, temizleme ve ıslahat hareketi başlatılmıştı. Aynı zamanda 4 Mart 1925 günü Takrir-i Sükûn Kanunu kabul edilmişti. Vilayet-i Şarkiye İstiklal Mahkemesi kurulmuştu.⁶⁵⁵ Ancak diğer bazı illerle birlikte Siirt ilinde de muhalefet, şekavet⁶⁵⁶, hassasiyet ve ayaklanma belirtileri görülmekteydi. En hassas yerler Beşiri, Silvan, Sason ve Garzan idi. Bu gerekçeyle 3. Ordu Müfettişliği Beşiri, Silvan, Garzan, Sason ve Kulp ilçelerinde askeri kuvvetlerle şiddetli bir tedip (Beşiri) harekâtı yapmıştı.⁶⁵⁷ Ardından 24 Eylül 1925 tarihinde Şark Islahat Planı kabul edilerek uygulamaya konuldu.⁶⁵⁸ Bu sırada Siirt ilinin Sason ilçesinde itaatsizlikler, şekavet ve muhalefet belirtileri görülmeye başladı.⁶⁵⁹

---

⁶⁵² Cumhur Kılıçcıoğlu, *age*, s.133.

⁶⁵³ Mete Tunçay, *Türkiye Cumhuriyeti'nde Tek-Parti Yönetimi'nin Kurulması 1923-1931*, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1999, s.306.

⁶⁵⁴ Nurettin Gülmez, *1930 Ağrı İsyanı ve Kürt Sorunu*, Bursa: Aktüel Yayınları, 2013, s.3-7.

⁶⁵⁵ Bilal N. Şimşir, *Kürtçülük II 1924-1999*, Ankara: Bilgi Yayınevi, 2011, s.250,292; Ergün Aybars, *İstiklal Mahkemeleri Cilt I-II, 1920-1927*, İzmir: İleri Kitabevi, 1995, s.281.

⁶⁵⁶ İbrahim Ethem Bey'in Siirt ilinden ayrılmak üzere olduğu tarihlerde bile eşkıyalık olayları devam etmektedir. Örneğin: İçişleri Bakanlığı'na gönderilen şark mıntıkası asayiş vaziyeti ve takibat hakkında 14 Kasım 1928 tarihli raporda "13 Kasım 1928 tarihli asayiş raporudur: 10 Kasım 1928 günü Suruç mıntıkasında 19 koyun ve 1 adet kısrak çalınarak güneye götürülmüş, Bitlis ile Siirt arasında 2 silahlı kişi bir yolcuğu soymuştur." denilmektedir. Bkz. BCA, Fon: 30.10.0.0, Yer: 127.912.22, Tarih: 15/11/1928 (Dosya: 106537).

⁶⁵⁷ Bu harekât Ağustos 1925'te yapılmıştır. *Genelkurmay Belgelerinde Kürt İsyanları*, Cilt I, İstanbul: Kaynak Yayınları, 2012, s.223-237.

⁶⁵⁸ Bilal N. Şimşir, *age*, s.297-298.

⁶⁵⁹ Sason, arazisi oldukça engebeli bir bölgedir. Bu durumundan dolayı, Şeyh Sait ile beraber ayaklanmış ve fakat yapılan genel tedip hareketleri altında ezilmiş ve idareten yasak bölge olarak kabul edilmiş olan Asi, Küsküt, Herük bölgeleri o zaman boşaltılmış ise de, daha sonraları yapıldığı gibi etkili bir tedbir alınmamıştır. Yine de bir şekilde sağlanmış bulunan sükûnet hali, batıya nakledilmiş olan aşiret reislerinin Kovuşturmaları Erteleme Kanunu'nun yayımlanması üzerine tekrar yerlerine dönmeleri ile yavaş yavaş ortadan kalktı. Asi elebaşılar ve yardımcıları, yasak bölgede yeni baştan toplanmaya başladı. Bu bölge civarda suç işleyen cürüm erbabına sığınacak yer halini aldı ve artık bu bölgeye hükümet kuvveti giremez bir hale geldi. Bkz. *Genelkurmay Belgelerinde Kürt İsyanları*, I, s.241; 1926'da Sason'un Hazzo nahiyesinden Şeyh Abdurrahman, silah toplama işi ertelendiği için silahlarını teslim etmemiş olan 3000'e yakın silahlı bir grup ile Hazzo nahiyesini bastı. Nahiyeye Müdür Cemil ve kardeşi Bayram 60 kişilik kuvvet ile bir hafta asilerle çatıştı. Bu sırada 2.Tümen Komutanı General Ali Rıza

İbrahim Ethem Bey Siirt Valiliği görevine başladığı sırada Doğu Anadolu'da, Siirt'te durum kısaca bu şekilde idi. İbrahim Ethem Bey valiliği süresince, hükümetin bilgisi dâhilinde, güvenlik ve asayiş sorunlarını ortadan kaldırmak için gerekli önlemleri almaya çalışmıştır. Bunlardan biri de posta soygunu yapan eşkıyalardır ve vali tarafından sıkı bir takibata uğratılmışlardır.⁶⁶⁰ Vali İbrahim Ethem Bey, alışkanlık haline getirdiği görev alanı içindeki yerleri tanıma, denetleme ve inceleme gezilerine Siirt vilayetinde de devam etmiştir.⁶⁶¹

İçişleri Bakanlığının Başbakanlığa sunduğu rapordan anlaşıldığına göre, doğu vilayetlerini kasıp kavuran eşkıyalar İran üzerinden Türkiye'ye gelmektedir. 1926 yılı güzünde eşkıya tenkili Van dışında büyük ölçüde olumlu sonuç vermiş gözükmektedir. Bitlis, Siirt, Mardin, Erzincan vilayetlerinde güvenlik ve emniyet her geçen gün iyileşme göstermektedir. 1927 ve 1928 yıllarında Siirt'te tekrar eşkıyalık olayları baş göstermiştir. Birinci Umumi Müfettişlik bu konuda gerekli hassasiyeti göstermektedir.⁶⁶² Bu konuda örnek olması bakımından Siirt Valisi İbrahim Ethem Bey'in İçişleri Bakanlığı'na gönderdiği yazı aynen şöyledir:⁶⁶³

Türkiye Cumhuriyeti

Garzan

Dâhiliye Vekâleti

Suret

10.5.1928

Umum Jandarma Kumandanlığı

Fevkalade

Dâhiliye Vekâletine

(Artunkal) ve tenkil kıtaları Hazzo'ya geldi ve ayaklanmaya karışmış bulunan 36 köyün ellerindeki silahları topladı. Bkz. Ömer Atalay, *age*, s.98-99.

⁶⁶⁰ BCA, Fon: 30..10.0.0, Yer: 127.912..7., Tarih: 16/5/1928 (Dosya: 106523).

⁶⁶¹ Burhan Cahit Akıncı ile 23.10.2012 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

⁶⁶² BCA, Fon: 30.10.0.0. Yer: 89.592.3 Tarih 12.9.1926. (Dosya: 87A2); BCA, Fon: 30..10.0.0, Yer: 127.912..7., Tarih: 16/5/1928 (Dosya: 106523).s.2; BCA, Fon: 30..10.0.0, Yer: 127.912..7., Tarih: 16/5/1928 (Dosya: 106523).s.3-4.

⁶⁶³ BCA, Fon: 30..10.0.0, Yer: 127.912..7., Tarih: 16/5/1928 (Dosya: 106523).s.2.

1) *Takip edilen posta failleri Diyarbakır'ın Kasırşahin karyesinden ekme aldktan sonra Mardin'in Savur kazası dâhiline girmişler ve Savur müfrezeleriyle birleşerek Gercüş ve Ayngân istikametinde takip ve taharri edilmişlerse de bir izleri bulunamamış ve bilahare tasîbinin⁶⁶⁴ Harabekapı mevkiinden hududun cenubuna gittikleri anlaşılmıştır.*

2) *Hududa kadar takip edilen bu eşkıya tasîbinin karşısında ve hududa iki buçuk noksan mesafedeki ve Milli aşiretinden İsa Ağa beş haneli Kendür karyesine iltica etmişlerdir.*

3) *Vaziyet karşısında yapılacak şey huduttan içeri sivillerle girip takip etmek veyahut Fransızlardan bunların teslimini talep eylemek şekilleri kalıyor. Yine bu mesele hakkında Birinci Umumi Müfettişle Mardin 'de görüşülmüştür.*

4) *Fransızlar ve Suriyelilere hududumuz dâhiline gönderdiği bu çeteler ya teslim etmesi veyahut bilmukabele mutazarrır olanların intikam almak ve bunları mahvetmek için gidildiği takdirde bunu mesele-i siyasiye addetmemelerinin tebliği zarureti vardır. Ve bu halledilemediği takdirde şimdiye kadar olduğu gibi şimdiden sonra da bu vâsi' arazi ve hudut karşısında bunun temadi edeceği tabiidir.*

5) *Eşkıyanın yatakları ve vakıanın diğer amilleri hakkında tahkikat ikmal ve alakadarlardan yirmi dokuz kişi adliyeye teslim edilmiş ve daha on altı kişi hakkındaki tahkikat tamik edilmekte bulunmuştur.*

6) *Müsademeyi yapan ve eşkıyayı kaçırarak iki yüzbaşı ve iki mülazım hakkında da ayrıca tahkikat cereyan etmekte olduğundan neticenin bilahare arz edileceği maruzdur.*

Aslının ayındır. 15.5.1928

Garzan – Siirt Valisi İbrahim Ethem

Hükümet 25 Haziran 1927 tarihinde, grup vilayetleri kapsayacak biçimde genel müfettişlikler kurulması yoluna gitmiştir. Birinci Umumi Müfettişlik, 27 Kasım 1927'da Diyarbakır'da kurulmuştur. Birinci Umumi Müfettişliğin görev çevresi,

⁶⁶⁴ Etrafı çevrilmiş, kuşatılmış yasaklı bölgenin

Elazığ, Urfa, Bitlis, Hakkari, Diyarbakır, Siirt, Mardin, Van olmak üzere 8 ili kapsıyordu. 11.12.1927 tarihinde Birinci Genel Müfettişlik görevine İbrahim Tali (Öngören) Bey atanmıştır.⁶⁶⁵ Böylece İbrahim Ethem Beyin görev yaptığı Siirt vilayeti de Birinci Umumi Müfettişlik görev sahası içine girmiştir.

3.2.3.Beyazıt (Ağrı) Valiliği

İbrahim Ethem Bey'in Siirt Valiliği'nden sonraki görevi Beyazıt Valiliği'dir. Valiliğe M. Süreyya (Yurdakul) Bey'in halefi olarak, 1 Kasım 1928 tarihinde 7/165 sayılı kararname ile terfian atanmıştır. Maaşı 100 liradır. 16 Kasım 1928 tarihinde başladığı bu görevinden 4 Şubat 1931 günü ayrılmıştır.⁶⁶⁶ Toplam 2 yıl 2 ay 19 gün görevde kalmıştır.

Ağrı Valiliği'nin resmi internet sitesinde “*Görev Yapmış Valilerimiz*” kısmında İbrahim Ethem Akıncı'nın göreve başlama tarihi 21.09.1928 ve görevden ayrılma tarihi 18.01.1928 olarak verilmektedir.⁶⁶⁷ Bu bilgiler arşivdeki bilgilerle örtüşmemektedir.

Akıncı ailesine göre; İbrahim Ethem Akıncı, Siirt'teki olaylar yatışınca ve bu arada Ağrı'da karışıklıklar ve isyan hali olduğundan Atatürk'ün emriyle terfian vali

---

⁶⁶⁵ “5977 Sayılı Kararname. Fi 27 Teşrin-i sâni sene [1]927 tarih ve 5858 numaralı kararnameye zeyldir. 1164 numaralı kanun mucibince Elazığ, Urfa, Bitlis, Hakkari, Diyarbakır, Siirt, Mardin, Van vilayetlerini ihtiva etmek üzere şekil ve kadrosu ikmal edilmiş olan Umumi Müfettişlik unvanının ‘Birinci Umumi Müfettişlik’ suretinde tasdiki Dahiliye Vekâlet-i Celilesinin Fi 22 Kânûn-ı evvel sene [1]927 tarih ve 1/3261 numaralı tezkeresiyle vukubulan teklifi üzerine İcra vekilleri Heyeti'nin fi 25 Kanunvevel sene [1]927 tarihli içtimanda tasvip ve kabul olunmuştur. Fi 25 Kânûn-ı evvel sene [1]927” BCA, Fon: 30..18.1.1, Yer: 27.70.7., Tarih: 25/12/1927 (Sayı: 5977); Bilal N. Şimşir, *age*, s.305-306.

⁶⁶⁶ İBA, Dosya No: 435; ESA, Dosya No: 81899. “Siirt Valisi İbrahim Edhem Bey'in Beyazıt Valiliği'ne nakil ve tayinleri Dahiliye Vekaleti Celilesinin 18 Teşrin-i evvel 1928 tarih ve 5765 numaralı müzekkeresiyle vuku bulan teklifi üzerine İcra Vekilleri Heyetinin 21 Teşrin-i evvel 1928 tarihli içtimanda tasvip ve kabul olunmuştur. Reiscumhur Gazi M.K.” BCA, Fon: 30..18.1.1 Yer No: 15.52..18., Tarih: 23/8/1925 (Sayı: 2385 Dosya: 71-264) ; İbrahim Ethem Akıncı'nın İçişleri Bakanlığı Arşivindeki Şahsi dosyasında Beyazıt Valiliği ile ilgili olarak 6006 numara ve 1 Kasım 1928 tarihli Mucibe İktiran Eden Müzekkere “*Huzur-ı Ali-i Vekaletpenahiye. Beyazıt Valisi İbrahim Ethem Beyin maaşının iki bin kuruş zam ile on bine iblağı tensib-i devletlerine arz olunur efendim. 1.11.1928 Memurin Müdür-i Umumisi Kamil*” ile 1/17 numara ve 4 Şubat 1931 tarihli Beyazıt telgraf bulunmaktadır. Bkz. İBA, Dosya No: 435.

⁶⁶⁷ http://www.agri.gov.tr/kurumlumsal_alt_ev.asp?kat=23

olarak Ağrı'ya tayin edilmiştir. İbrahim Ethem Bey Ağrı'ya ailesi ile beraber gitmiştir.⁶⁶⁸

İbrahim Ethem Bey, zaman zaman izin kullanmaktadır. Bu izinlerden birinde 19 Kasım 1928 tarihinden itibaren 2 aylık bir izin kullanmıştır.⁶⁶⁹

Beyazıt (Ağrı) vilayeti büyük kısmı dağlık olan bir vilayettir. Bu dağlar:⁶⁷⁰ Aras Güneyi dağları, Çakmak ve Aladağ⁶⁷¹, Tutak ve Patnos çevresindeki dağ ve tepeler⁶⁷², Süphan Dağı, Büyük Ağrı Dağı⁶⁷³ ve Küçük Ağrı Dağı'dır. Bu dağlık arazide pek çok yayla bulunmaktadır.⁶⁷⁴

Beyazıt Vilayeti; doğuda İran ve Azerbaycan hükümetleri, batıda Erzurum, kuzeyde Ermenistan hükümeti ve Kars, güneyde Van vilayeti ile komşu sınır vilayetidir.⁶⁷⁵

Cumhuriyetin ilk yıllarında il merkezi Beyazıt (Günümüzde Doğubayazıt) idi. Beyazıt vilayetinin merkezi Beyazıt, 1927 yılında ilçeye dönüştürüldü ve il merkezi Karaköse (Günümüzde Ağrı) oldu. Çünkü Karaköse daha merkezi bir yer olup, askeri birlikleri barındırdığı için gün geçtikçe gelişen, ulaşımı daha müsait idi. Beyazıt Vilayeti; vilayet merkezi olan Karaköse, Diyadin, Iğdır, Kulp (Kulep, Günümüzde Tuzluca), Toprakkale (Eleşkır, Günümüzde Eleşkirt) ve Tutak (Antâb) kazalarından

---

⁶⁶⁸ Burhan Cahit Akıncı'nın "Babam İbrahim Ethem Akıncı'nın Bilinmeyen Tarafları ve Özellikleri Aşağıdadır" başlığıyla Balıkesir Barosu'na takdim ettiği 6 sayfalık imzalı notları; Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme; Burhan Cahit Akıncı ile 23.10.2012 tarihli görüşme.

⁶⁶⁹ Dahiliye Vekâleti Memurun Müdüriyetine 7237 numara ve 19.11.1928 tarihli yazısında "Sicil Müdürlüğüne. Beyazıt Valisi Ethem Beyin iki ay mezuniyete ita buyurulmuştur efendim. 19.11.1928 Memurin Müdürü M. Halit" Bkz. İBA, Dosya No: 435.

⁶⁷⁰ İsmet Alpaslan, *Her Yönüyle Ağrı*, Ankara: Yıldızlar Ofset, 1995, s.5-13.

⁶⁷¹ Aladağ'ın Kandil dağı, Biçare dağı, Kızkalesi tepe, Koçbaşı (Muratbaşı dağı) tepe, Rüzgâr tepe, Tendürek dağı, Gülizar tepe, Gerdahol tepesi, Sarıçiçek dağı, Kandil tepe, Akyayla (Çeşnaki-Zengizor dağı) dağı, Kanlıbaba tepe ve Göller tepe adlı zirveleri bulunmaktadır. Bkz. İsmet Alpaslan, *age*, s.6-7.

⁶⁷² Tutak yakınında Kırmızı tepe, Kaban tepe, Uzun tepe, Gel dağı, Biçare tepe ve Top dağı adlı zirveleri bulunmaktadır. Patnos yakınında Ziyaret tepe, İmam tepe, Çatal tepe, Beyaz tepe, Top dağı, Katavin tepe ve Kırmızı tepe adlı zirveleri bulunmaktadır. İsmet Alpaslan, *age*, s.7.

⁶⁷³ Ağrı Dağında Serdarbulak, Yakup ve Ganigork (Topçatan) kaynak suları bulunmaktadır. İsmet Alpaslan, *age*, s.10.

⁶⁷⁴ Bunlar; Mirgemir-Çakmak (Kılıç), Davul (Dehol), Sinek, Kraktin, Aladağ, Pani, Katavin, Beyaz kom, Hasretpinar, Aşare, Kıcak, Keleş komu ve Uso komu yaylarıdır. İsmet Alpaslan, *age*, s.21.

⁶⁷⁵ *Türkiye Cumhuriyeti Devlet Yıllığı 1929-1930*, s.274; *Türkiye Cumhuriyeti Devlet Yıllığı 1928-1929*, s.364-368.

oluşuyordu. Beyazıt'ın adı 1934 yılında Doğubayazıt olarak değiştirildi. Ağrı'da Leylekpınar, Tayyare, Bitlis ve Gibo mahalleleri şehrin en eski mahalleleridir. 1927 yılında Ağrı vilayetinin nüfusu 104.434'tür.⁶⁷⁶

Vali İbrahim Ethem Bey, Ağrı'da Vali Konağı'nın yapılmasını sağlamıştır.⁶⁷⁷ Ağrı'ya önce İbrahim Ethem Bey önden gitmiş, Vali Konağı inşaatı tamamlandıktan sonra evini taşımıştır. Hüseyin Rauf (Gülerim) Bey, İbrahim Ethem Bey'in eşi Hatice Hanım ve oğulları Orhan Cavit ve henüz bebek olan Burhan Cahit'i kızakla Ağrı'ya getirmiştir.⁶⁷⁸

Ağrı Vali Konağı tamamlandıktan sonra, Genelkurmay Başkanı Mareşal Fevzi (Çakmak) Paşa, Ağrı'ya teftişe gelmiş ve Vali Konağı'nda kalmıştır. Vali ve ailesi alt kata inerken, Mareşal'e üst kat tahsis edilmiştir. Orada İbrahim Ethem Bey'in el yazısı defter halinde olan hatıratını görmüş, biraz incelemiş ve ilgisini çekmiştir. Daha sonra ayrıntılı okumak üzere İbrahim Ethem Bey'den bu notları istemiş, okumuş ve geri iade etmiştir. Genelkurmay Başkanı Mareşal Fevzi (Çakmak) Paşa, Kurmay Albay Baki Vandemir'e çok beğendiğini, bu notları özetleyerek ders kitabı haline getirmesi emrini

---

⁶⁷⁶ İsmet Alpaslan, *age*, s.77-78, 83, 211, 137; Merkez kaza Karaköse'nin Hamur ve Tumaçaz adlı iki nahiyesi ile 105 köyü, Beyazıt'ın Musun nahiyesi ile 160 köyü, Diyadin'in Taşlıçay (Taşlıca) nahiyesi ile 105 köyü, Iğdır'ın Aralık ve Cennetabat nahiyeleri ile 98 köyü, Kulp'un Ugurcu (Ogruca, Bernaut) nahiyesi ile 108 köyü, Tutak'ın Sepki nahiyesi ile 82 köyü, Eleşkirt'in 74 köyü vardı. Bkz. *Türkiye Cumhuriyeti Devlet Yıllığı 1929-1930*, s.274; *Türkiye Cumhuriyeti Devlet Yıllığı 1928-1929*, s.364-368.

⁶⁷⁷ "Vali Konağı'ndan önce Ağrı'da iki katlı bina yokmuş. Bütün evler, binalar kerpiçtenmiş. Vali Konağı ise taş bina olarak inşa edilmiş." Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 ve 23.10.2012 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme. Ayrıca yaptığım görüşmede Burhan Cahit Akıncı "Ağrı'ya gittiğimizde 1 yaşındaymışım" demektedir. Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 ve 23.10.2012 tarihli görüşme. Bu bilgiden hareketle Ağrı Vali Konağı 1929 yılında veya daha sonra yapılmış olmalıdır.

⁶⁷⁸ "Sındırgı'dan karayolu ile Balıkesir'e, demiryolu ile Bandırma'ya, oradan da vapurla Trabzon'a, sonra kızaklarla Erzurum üzerinden Ağrı'ya varmışlar. Öndeki kızakta ağır makineli tüfek, ortadaki kızakta Hatice Hanım ve çocukları ve arkada da güvenliği sağlayacak başka bir kızak şeklinde gitmişler. Jandarmalar onları dağları aşarak Ağrı'ya getiriyorlar. Hüseyin Rauf Bey, 'Her taraf eşkiya doluydu. Ben kafile başkanıydım. Belimde çifte tabanca ile seyahat ettik. Dualar ediyordum, sağ salim varalım diye, babanı karşıdan gördüm ve bir ohh dünya varmış dedim. Anneni sağ salim teslim ettim' diye anlatmıştı. Annem, 'Kızağın üstü kapalı idi. Geceleri, tuğlalar ısıtılıyor ve kızağın içerisine konuluyordu ki içerisi sıcak olsun diye.' anlatmıştı." Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 ve 23.10.2012 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

vermiş ve ilk defa hatırat “*İstiklal Harbinde Demirci Akıncıları (Gerilla)*” adıyla ders kitabı olarak basılmıştır.⁶⁷⁹

3.2.3.1.Ağrı Harekâtı

Ağrı, aynı Siirt ilinde olduğu gibi karışıklık içindedir. Ağrı’da ilk hareketlilik 1926 yılındadır. Birinci Ağrı İsyanı olarak belirtilen isyan, İngilizlerin ve İranlıların kışkırtma ve teşviki, bölgedeki aşiretlerin vergi vermeme, askere gitmeme, çapulculuk yapma, tecavüzler, çete ve eşkıyalık hareketlerinden ortaya çıkmıştır. 1926-1930 yılları arasında Ağrı dağı ve civarı pek çok ayaklanma girişimine sahne olmuştur. Yapılan tenkiller zaman zaman asilerin İran’ı kaçma bölgesi olarak kullanmaları nedeniyle başarısız da olmuştur.⁶⁸⁰

Ortaya çıkan isyanlar Ağrı’da güvenlik ve asayiş sorunlarına neden olmuştur. İçişleri Bakanlığı’na sunulan 24 Nisan 1929 tarihli asayiş raporuna göre Bro’nun oğlu Ömer, 30 kişi ile Beyazıt’ın (Doğubayazıt) 6 km güneydoğusunda Köller (Göller) köyünü basarak 125 sığır ve 25 at alarak Ağrı’ya götürmüştür.⁶⁸¹ İbrahim Ethem Bey de güvenlik ve asayiş sorunlarını ortadan kaldırmak için gerekli önlemleri almaya çalışmıştır.

Ağrı isyanlarının nedenleri; eşkıyalık, daha önceki isyanlarda asilerin başarılı olması, Hoybun Cemiyeti’nin teşviki ve organizasyonu, cehalet, yoksulluk, çalışmadan yaşama isteği, eşkıya baskısının devlet otoritesinden daha etkili olması gibi sosyal ve ekonomik nedenler, Şeyh Sait isyanının etkileri, Kürtçülük ve Kürt devleti kurma isteği, dış güçlerin bölge üzerindeki hedefleri ve tahrikleri, Türkiye devletinin yanlış uygulamaları, yeniliklerin kabul edilememesi, Ağaların ve şeyhlerin Kürt halk üzerindeki etkinliğini kaybetmemek için direnmeleri olarak sıralanabilir.⁶⁸²

---

⁶⁷⁹ Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme

⁶⁸⁰ Nurettin Gülmez, *age*, s.15-19; İbrahim Ethem Bey Ağrı Valiliği görevine başladıktan sonra, Ağrı ve civarında Tendürük Harekâtı (14-27 Eylül 1929), Zeylan İsyanı (20 Haziran-Eylül 1930) ve Üçüncü Ağrı Harekâtı (7-14 Eylül 1930) yapılmıştır. Bkz. *Genelkurmay Belgelerinde Kürt İsyanları*, Cilt I, İstanbul: Kaynak Yayınları, 2012, s.407, 447, 495.

⁶⁸¹ BCA, Fon: 30..10.0.0, Yer: 127.914..3., Tarih: 27/4/1929 (Dosya: 106580).

⁶⁸² Nurettin Gülmez, *age*, s.21-63.

8 ili kapsayan Birinci Umumi Müfettişliğin görev çevresine, 13.2.1929 tarihinde Beyazıt Vilayeti de dâhil edilmiştir.⁶⁸³ Böylece İbrahim Ethem Beyin görev yaptığı Ağrı vilayeti de Birinci Umumi Müfettişlik görev sahası içine girmiş oldu.

1926'dan itibaren başlayan bir dizi eşkıyalık olayı, 1930'da geniş çaplı ve planlı bir isyana dönüştürülmüştür. Ağrı isyanının lideri İhsan Nuri ve başlatıcısı Bro Heski Telli'dir.⁶⁸⁴

1930 yılı başlarında Ankara'da toplanan haberlerin teyidini istemek bakımından, İçişleri Bakanlığı, Doğu vilayetlerine ve Birinci Umumi Müfettişliğe bölgelerinde bir ayaklanma ihtimali olup olmadığına dair soru yöneltmiştir. Beyazıt Valisi'nin görüşü şudur:⁶⁸⁵

“Vilayette genel bir Kürtçülük hareketi beklenmiyordu. Zira Beyazıt ili, Celaliler hariç, böyle bir hareketle ilgili değildi. Yurtdışındaki Kürtçülük örgütlerinin faaliyetleri, geçen yıla nazaran artmışsa da bu durum memleket içinde bir genel hareket doğurmaktan ziyade, sadece şekavet olaylarını artırmış olabilirdi. Bu takdirde ise, biz sınırlarımızı kapamaz, İranlılar bu işe önem vermezlerse, şekavet olaylarının sürüp gideceğini kabul etmek lazımdı. Bununla beraber durum ne olursa olsun Kürtçülük gibi milli bir cereyan karşısında ve özellikle parası ve propagandası bol, dış düşmanların devamlı faaliyetleri karşısında kuvvetli ve uyanık bulunmak gerekti.”

1930'da Beyazıt Valisi İbrahim Ethem Bey olup özellikle Kürtçülük ve dış güçlere dikkat çekmiştir. 1930 yılına gelindiğinde, Türkiye'nin içinde ve etrafında bir dizi planların düzenlendiği, bir takım güçlerin hesaplar yaptığı ve oyun içinde

---

⁶⁸³ “27 Teşrin-i sâni [1]927 tarih ve 5854 numaralı kararnameye zeyldir. Asayiş ve muamelatı umumiyeti Birinci Umumi Müfettişlik mıntikasına dâhil vilayetlerle alakadar olan Beyazıt Vilayeti'nin mezkûr müfettişliğe raptı zaruri olduğundan Birinci Umumi Müfettişlik talimatnamesinin birinci maddesine Beyazıt Vilayeti'nin de ilavesi, Dâhiliye Vekâletinin 10.2.1929 tarih ve 684/124 numaralı tezkeresi ile yapılan teklifi üzerine İcra Vekilleri Heyeti'nin 13.2.1929 tarihli içtimaında tasvip ve kabul olunmuştur. 13.2.1929” BCA, Fon: 30..18.1.2, Yer: 2.15.20, Tarih: 13/2/1929 (Sayı: 7670 Dosya: 77-3).

⁶⁸⁴ Nurettin Gülmez, *age*, s.74-78.

⁶⁸⁵ *Genelkurmay Belgelerinde Kürt İsyancıları*, I, s.425.

oyunların olduğu bir ortam hazırlanmıştır. Türkiye üzerinde hesaplar yapan dış güçler İran, Suriye, Irak, İngiltere, Fransa, Sovyetler Birliği ve Ermenistan'dır.⁶⁸⁶

Vali İbrahim Ethem Bey Ağrı Harekâtı ile ilgili olarak İçişleri Bakanlığı'na, Birinci Umumi Müfettişliğine, 9.Kolordu Komutanlığına, Takip Mıntıka Komutanlığına, Van, Muş, Erzurum ve Kars vilayetlerine pek çok rapor sunmuştur.⁶⁸⁷ Peygamberlere ait zorlama ifadelerin yer aldığı rapor aşağıdadır:

10 Mart 1930 Tarihli Rapor

Riyaseti cumhur Kâtibi Umumiliğine

Beyazıt Vilayeti'nden alınan 12.3.1930 tarihli şifrenin bir sureti malumat olarak aşağıda arz edilmiştir efendim.

Dâhiliye Vekili Şükrü Kaya

İçişleri Bakanlıđına⁶⁸⁸

C: 10.3.1930 tarihli ve makine başında işaretili tele.

Grupları karışık olduğu işar buyurulan Jandarma 905 numaralı şifre tekrarı zirde arz edilmiş ve bir suretinin postaya tevdiyen takdim kılındığı maruzdur.

Vali Etem

1. İhsan Nuri tarafından Kürt rüesasına ve Kürt zabitanına tevzi edilen beyannamesinin müsveddesiyle Bro'nun dehalet etmesi hakkında Hoybun heyeti Merkezivesi'ne yazılan mektup müsveddesi İhsan Nuri'nin çekmecesinden bir kadın vasıtasıyla elde edilmiş ve tercümesi ikinci maddede arz olunmuştur.

2. Kürt tarihi, Kürt milleti çok eskidir. Bu milletten daha eski dünya içerisinde başka millet hemen, hemen yoktur. Milad-ı Hazreti İsa'dan şark tarafından veyahut garpta Asuristan'da bir Kürt hükümeti vardı. Hükümetin ismi Kas idi. Batan Gildani ve Asuri hükümetleriyle harp ederek Assuristan'ı tamamen zapt etti ve birkaç

⁶⁸⁶ Nurettin Gülmez, *age*, s.175-249.

⁶⁸⁷ Cumhurbaşkanlığı Arşivi (CA), Bilgisayar no: 01010632, Kutu no: 1/181 (48-3), 6/19. 16.06.1930

⁶⁸⁸ CA, 01010629. 1/181 (48-3). 3/12 Ağrı Harekatı nedeniyle doğu bölgesinde yapılan hazırlıklara ilişkin raporlar. (3-6 ve 3-7 nolu belgelerin fotokopisi) Ankara 20 Mart 1930

yüz seneler Asuristan'a hakim oldu. Bilahare milad-ı Hazreti İsa'dan sonra Eri hükümdarı Belnesto, Kürt hükümetiyle dostluk muahedesi aktetti. Beyazıt, Erzurum, Van mıntıklarında da Kürtlerden ibaret bir Kürt hükümeti vardı. Tarih şinas mösyö Heredot Danle diyor ki: Alarot Halidanlılardan ibaretti. Bugün biz Kürtler birkaç kabile olduğumuzu ilan eylemektedir. Müruru asar ile Alarot Kürtlerinin telaffuzu ve Halidi telaffuzları dahi Hoda ve Homa tarzında değişmiştir. Kürtler Cenir battan, Bitlis'ten çıkmışlardır. Hatta İskender-i Kebir zamanında bile Sevcri isminde bir Kürt kumandanı vardı. İskender'in ordusu enkazı son binlerce kişinin Naho deresinde Kurt askeri tarafından dağıtıldı. Yolunu değiştirdi Tebriz yolundan Revan'a çıkarak Trabzon, sonra Armanak'tan gelip Sivas'ta kabile teşkilatı yaptı. Sonra gelerek Alarot'u dahi zaptetti. Kürtlerin din adetlerini kabul etti. Halidi Şuhara, Hayik, Cirazi, Halistan isimleri verilmiştir. Arman ismi Ermeni olup Armanak'tan kalmadır. Sonra Kurt kabilesi ismi verdi idi, bir hükümet teşkil etti ve onun üzerine Tubalan ismiyle bir şehir inşa ettirdi. Payitaht ittihaz kıldı. Medi hükümeti günbegün terakki etti. Tamam-ı İran, Gildanistan, Asuristan ve Ermenistan'ı zaptetti ve bütün milletleri kendi bayrağı altına alarak muazzam zışevket bir ordu kuvveti teşkil etti. Bir vakitler Kürt hükümetlerinin ismi İstiyağ idi. Zamanı kadimde Urfa ve Siverek mıntıklarında bir hükümet vardı ki cenup ve Nemrut hükümetlerinin dediğine nazaran o kadar kadim imiş ki tarih kaydetmiyor. Kitabı mukaddesten biz biliyoruz ki, Kürt milletinin babası Kurt hükümeti padişahlarının ismi Nemrut değildir ki Kurt padişahı o sırada diyorlardı ki Biz Allah değiliz. Biz kendi milletimizin ismini yeni lisanımızda ahhal demişiz. Nemrut ismi çıkmıştır. Bugün de Nemrut dağı Bitlis'ten 5 saat uzaktır. Azer kadim Kürtçede şiddetli ateş manasındadır. Bizim babalarımız cümlesi bilirler. İbrahim aleyhisselam fahrikainat efendimizin pirlereindir. Bu hesaba nazaran hazreti Muhammed aslen ve neslen halis Kürt'tür. Cemiyeti Hoybun sana eşkıya reisliğini vermiştir. Allah muvaffak etsin her bir hareketinizde Kürt milletlerinin gazanferi olasınız ele geçireceğiniz en ufak bir sandığa onda bir maiyetine at, onda bir de sizin için maaş alırsınız. Herhangi eşkıya reisi olursa cümlesine onda bir verilecek.

3. Dahiliye Vekâletine, Birinci Umumi Müfettişliğe, 9.Kolordu

Komutanlığına, Takip Mıntika Kumandanlığına, Van, Muş, Erzurum, Kars vilayetlerine arz edilmiştir.

Vali Etem

Ağrı'da görev yaptığı sırada 9.Kolordu Komutanı Salih (Omurtak) Paşa'dır.⁶⁸⁹ Ağrı isyanı sırasında birlikte görev yapmışlardır.⁶⁹⁰ Ağrı Harekâtı hakkında basında pek çok haber çıkmıştır.⁶⁹¹

Türkiye Cumhuriyeti devleti Ağrı İsyanını bastırmak için iç ve dış politik pek çok yeni strateji uygulamış ve sonucunda başarılı olmuştur. İçerde; kesin sonuç vermekten uzak yumuşak güç uygulamaları ve aflar yerine planlı, programlı ve geniş bir askeri harekât ve tarama faaliyetleri; kara ve hava unsurlarının koordineli harekâtı ile ulaşılamaz noktalardaki eşkıyanın tasfiyesi yoluna gidilmiştir. Dış politikada ise isyanın dış bağlantılarını kesmek için aktif ve etkili diplomasi yürütülmüştür.⁶⁹²

3.2.3.2. Üst Düzey Görevlilerin Beyazıt Vilayeti'ni Ziyareti

7 Temmuz 1929 tarihinde, İzzettin Paşa, Esat Paşa ve Emin Paşa'dan oluşan üst düzey bir askeri heyet Artvin ve Ardahan'a döndükten sonra, İçişleri Bakanı Şükrü Kaya Çıldır ve Zaruşat (Arpaçay) kasabalarını ziyaret etmiş ve sonra Kars'a gelmiştir. Kars'ta kendisini Birinci Umumi Müfettiş İbrahim Tali Bey⁶⁹³ ve Beyazıt Valisi İbrahim Ethem Bey karşılamıştır. İbrahim Ethem Bey ve İbrahim Tali Bey tarafından

⁶⁸⁹ Salih Omurtak Paşa, 1889'da Selanik'te doğmuştur. 1907'de Harp Okulundan, 1910'da da Harp Akademisinden kurmay subay olarak mezun olmuştur. 1930'da Korgeneral oldu. 18 Mart 1930'da 9. Kolordu Komutanı tayin edildi ve 9'uncu Kolordu Komutanı olarak Ağrı ve Zilan Harekâtı'na iştirak etti. Azmi Süslü, Mustafa Balcıoğlu, *Atatürk'ün Silah Arkadaşları Atatürk Araştırma Merkezi Şeref Üyeleri*, Ankara: AKDITYK Atatürk Araştırma Merkezi, 1999, s.157-158; http://www.tsk.tr/1_tsk_hakkında/1_2_genelkurmay_baskanları/konular/salih_omurtak.htm Erişim Tarihi: 26.12.2014

⁶⁹⁰ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 ve 23.10.2012 tarihli görüşme.

⁶⁹¹ *BCA*, Fon: 30..10.0.0, Yer: 83.549..2., Tarih: 7/7/1930 (Dosya: 8587); *BCA*, Fon: 30..10.0.0, Yer: 83.549..5., Tarih: 10/7/1930 (Dosya: 8589M); *BCA*, Fon: 30..10.0.0, Yer: 83.549..10., Tarih: 16/7/1930 (Dosya: 8594); *BCA*, Fon: 30..10.0.0, Yer: 83.549..11., Tarih: 17/7/1930. (Dosya: 8595); *BCA*, Fon: 30..10.0.0, Yer: 83.549..12., Tarih: 22/7/1930. (Dosya: 8596); *BCA*, Fon: 30..10.0.0, Yer: 83.549..13., Tarih: 22/7/1930. (Dosya: 8597); *BCA*, Fon: 30..10.0.0, Yer: 83.549..19., Tarih: 27/7/1930. (Dosya: 85103); *BCA*, Fon: 30..10.0.0, Yer: 112.755..8., Tarih: 31/6/1931. (Dosya: 96A365).

⁶⁹² Nurettin Gülmez, age, s.255-257.

⁶⁹³ Ercan Çağlayan, *Cumhuriyet'in Diyarbakır'da Kimlik İnşası (1923-1950)*, İstanbul: İletişim Yayınları, 2002, s.89-93.

nezaret edilen Kadri Paşa, Suphi Paşa ve Şükrü Kaya Bey'den oluşan heyet Kulp, Kağızman ve Çullu Gediği⁶⁹⁴ yoluyla Beyazıt'a ulaşmıştır. Şükrü Kaya ve beraberindeki askeri erkân, oradan da Karaköse'ye (Ağrı'ya) gitmiştir. 10 Temmuz 1929 günü Beyazıt'tan Başbakan İsmet Paşa'ya yol güzergâhlarının güvenlik kuvvetlerince korunmakta ve alınan güvenlik tedbirlerinin yerinde olduğunu bildirmiştir.⁶⁹⁵

Vali İbrahim Ethem Bey, alışkanlık haline getirdiği görev alanı içindeki yerleri tanıma, denetleme ve inceleme gezilerine Siirt vilayetinde de devam etmiştir. Bunlardan birinde, 1930 yılının Kasım ayında Beyazıt ve Iğdır'a teftişe gitmiştir.⁶⁹⁶

Bu teftişler, bazen av partisi, bazen de özellikle Ağrı isyanı sırasında eşkıya takibi ile birleştirilerek yerine getirilmiştir.⁶⁹⁷

Beyazıt Valisi İbrahim Ethem Bey'in, Erzurum vilayeti dâhilinde eşkıyalık yapan Ali Can Çetesi hakkında inceleme yapmasına istinaden toplanan Şurayi Devlet Genel Kurulu, yaptığı inceleme neticesinde, Şurayi Devlet Mülkiye Dairesi tarafından İbrahim Ethem Bey hakkında verilmiş olan meni muhakeme kararını oybirliği ile onaylanmıştır. Karar 4433 numara ve 07.01.1932 tarihinde de Beyazıt Valiliği'ne bildirmiştir.⁶⁹⁸

---

⁶⁹⁴ Cilli Gediği, Doğubayazıt-Iğdır karayolu bu gedikten işlemekteydi. Bkz. İsmet Alpaslan, *age*, s.22.

⁶⁹⁵ *BCA*, Fon: 30..10.0.0, Yer: 12.73.10., Tarih: 8/7/1929; *BCA*, Fon: 30..10.0.0, Yer: 12.73.13., Tarih: 10/7/1929 (Dosya: 11150).

⁶⁹⁶ Dâhiliye Vekâleti Hususi Kalem Müdürlüğüne 13331 numara ve 9.11.1930 tarihli telgrafta “*Berayı teftiş Beyazıt ve Iğdır muntkasına hareket edildiği maruzdur. Vali Etem*” Bkz. *İBA*, Dosya No: 435.

⁶⁹⁷ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 ve 23.10.2012 tarihli görüşme. Turhan Doğan Akıncı, Salih Paşa'nın İbrahim Ethem Bey ile ilgili bir anısını şu şekilde aktarmıştır: “*Salih Paşa Rumelili olup, babamı İstiklal Harbi'nden tanıyormuş. Ağrı'dan da çok yakın bir ahablığı olmuştur. Salih Paşa da babam gibi avcılığa meraklıymış. Paşa bir gün asi takibine giderken, babama: 'Sayın vali, siz, eşkıya takiplerini bilirsiniz, çetecilik yaptınız. Bizimle geliniz, hem dağları gezmiş, öğrenmiş olursunuz.' demiş. Babam tüfeğini, köpeğini almış. Babam Ağrı'da zaten keklik avına çıkarmış. Böylece hem eşkıya takibi hem de av yapıyormuş. Gece olduğunda bir köyde konaklamışlar. Komutanlar ve subaylar evlerde, askerler çadırlarda konaklamışlar. Babam ile Salih Paşa da bir evin iki ayrı odasında kalmışlar. Gece yarısı köpekler havlamaya, ulumaya başlamış. Salih Paşa derhal yataktan fırlamış ve giyinmiş. Babam da uyanmış. Baskın olduğunu zannedip evden çıkar çıkmaz yere tam siper yatmışlar. Kurşun sesi beklerken, bir kuvvetli zelzele meydana gelmiş.*” Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

⁶⁹⁸ *İBA*, Dosya No: 435.

İbrahim Ethem Bey, yaklaşık 6 yıl şark hizmeti yapmıştır.⁶⁹⁹ Görevi gereği bulunduğu Doğu illerinde yaygın olarak konuşulan Kürtçeyi öğrenmemiştir.⁷⁰⁰ Görev yaptığı dönemde Ağrı isyan bölgesi olmasına karşın halk ile hemhal olmuş ve görev alanı içerisindeki vatandaşların sorunlarıyla yakından ilgilenmiştir.⁷⁰¹

3.2.4.Samsun Valiliği

İbrahim Ethem Bey'in Beyazıt Valiliği'nden sonraki görevi Samsun Valiliği'dir. Valiliğe Kazım (İnanç) Bey'in halefi olarak⁷⁰², 10.484 numara ve 18 Ocak 1931 tarihli Kararname ile atanmıştır. Maaşı 100 liradır. 22 Şubat 1931 tarihinde⁷⁰³ başladığı bu görevinden 17 Ekim 1931 günü ayrılmıştır.⁷⁰⁴ Toplam 7 ay 25 gün görevde kalmıştır. Bu görev süresinin 3 ayı da izinli olarak geçmiştir. Vali İbrahim Ethem Bey iznini Balıkesir'de geçirmiştir.⁷⁰⁵

İbrahim Ethem Bey Ağrı'dan Samsun'a tayin olunca aile, Ağrı'dan Erzurum'a çadırılı kızakla, oradan Trabzon limanına kadar arabayla ve Trabzon'dan Samsun'a da

---

⁶⁹⁹ Turhan Doğan Akıncı'ya göre İbrahim Ethem Bey'in Samsun Valiliği'ne atanması, 6 yıllık ve pek çok asayiş olayı görülen 2 şark vilayeti valiliğidir. Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme

⁷⁰⁰ "Babam Kürtçe öğrenmedi." Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

⁷⁰¹ "Bizim evin boya işini yapan bir Ali Usta vardır. Kürt kökenlidir. Şimdi Azerbaycan'da müteahhitlik yapıyor. Ziyaretime geldiğinde dedi ki: 'Azerbaycan'a gittim. Zamanında Türkiye'den Azerbaycan'a gidip yerleşmiş Kürt kökenli bir patronum var. Baban İbrahim Ethem Akıncı Ağrı Valisi iken, patronumun dedesine 'Burada perişansınız. Gidin Azerbaycan'a yerleşiniz.' diye nasihatte bulunmuş. Onlar da bunu dinleyip Azerbaycan'a yerleşmişler. Patronumun dedesi: 'Bizim valimiz vardı; İbrahim Ethem Bey diye, o bizi buraya yolladı, Allah razı olsun ondan.' İşte böyle, köylüyle hem hal olurmuş." "Halkla diyalogunda insani metotlar kullanmış. Halka yakın bir vali imiş. İsyân halinde olan ağalarla konuşur, nasihatte bulunur, 'Yapmayın, etmeyin, hepimiz aynı vatanın evladız, ben de göçmen geldim. Bu vatan hepimizin.' diye ikna etmeye çalışmış. Hatta onlarla oturur yemek yemiş" Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 ve 23.10.2012 tarihli görüşme.

⁷⁰² <http://www.samsun.gov.tr/?bolum=samsun-valilik&icerik=81>

⁷⁰³ "Ali Sarcan'ın Samsun Tarihi" adlı eserinde İbrahim Ethem Bey'in göreve başlama tarihi 15 Şubat 1931 olarak verilmektedir. Bkz. Ali Sarcan, *Samsun Tarihi*, Ankara. Kültür Matbaası, 1966, s.98.

⁷⁰⁴ İBA, Dosya No: 435; ESA, Dosya No: 81899. İbrahim Ethem Akıncı'nın İçişleri Bakanlığı Arşivindeki Şahsi dosyasında Samsun Valiliği ile ilgili olarak 17 Ekim 1931 tarihli Samsun telgraf bulunmaktadır. Telgrafta "Dahiliye Vekaletine. Bugün Mektupçu Bey tevkil edilerek Samsun'a geldiği maruzdur. Vali Etem" "Dahiliye Vekaletine. Kalemin 10089/212 no Salim Beyefendiye devrederek bugün infikak edildiği maruzdur. Vali Etem" yazılıdır. Bkz. İBA, Dosya No: 435.

⁷⁰⁵ "Dahiliye Vekaletine. Kalemin 9780/162 nolu mezuniyetimi istimal etmek üzere Bafra Kaymakamı tevkil edilerek bugün infikak edildiği ve mezuniyetimi Balıkesir'de geçireceğimi arz eylerim. Vali Etem" İzne ayrılma tarihi 19.8.1931'dir. 2 Ağustos 1931 tarih ve 4099 numaralı Muhasebeye Yazılan Tezkire ile. İBA, Dosya No: 435; <http://www.samsun.gov.tr/?bolum=samsun-valilik&icerik=81>

gemi ile seyahat etmiştir. Hüseyin Rauf (Gülerim) Bey ve jandarmalar da muhafızlık yapmışlar.⁷⁰⁶ Samsun'da Vali Konağı'nda ikamet etmişlerdir.⁷⁰⁷

Samsun, Anadolu'nun kuzeyinde Karadeniz kıyısında eski adı Canik olan bir vilayettir. Samsun vilayeti doğuda Karadeniz, batıda Çorum ve Amasya, kuzeyde Sinop, güneyde Ordu ve Tokat vilayetleri ile çevrilidir. Samsun vilayetinin arazisi dağlık olup, Çaykalan ve Nebyan dağları belli başlı yükseltileridir. Vilayetin düzlükleri ve dağlıkları zengin ormanlar ile kaplıdır. Vilayetin kıyıları uzun, girintisi olmayan ve Yeşilirmak ile Kızılırmak'ın deltaları ile çevrilmiştir. Mert ve Kürtün ırmakları şehrin iki yanında denize kavuşmaktadır. Limanı işlektir. Samsun'un zengin bir hinterlandı olup tarım ve sanayii gelişmiştir. Şehir merkezinin nüfusu 30 binden fazladır. Samsun vilayeti; vilayet merkezi olan Samsun, Bafra, Çarşamba, Havza, Lâdik, Terme ve Vezirköprü ilçelerinden oluşmaktadır.⁷⁰⁸

Cumhuriyetin ilk yıllarında Samsun ithalat ve ihracat verilerine bakıldığında bir artış görülmektedir.⁷⁰⁹ Yurdun diğer vilayetlerinde olduğu gibi Samsun İl Özel

⁷⁰⁶ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 ve 23.10.2012 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

⁷⁰⁷ "Samsun'u hayal meyal hatırlıyorum, 3-4 yaşındaymışım. Orada bir Vali Konağı vardı. Bir aşçı vardı. Onu hatırlayabiliyorum. Zaten orada 6 ay mı ne az kalmışız." Burhan Cahit Akıncı ile 23.10.2012 tarihli görüşme; "Annem: 'Memuriyet hayatımızın en güzel günleri Samsun'da geçti. Çok lükstü. Çok güzeldi. Vali Konağı'nda aşçıbaşı Beyaz Rus idi. Etraf çok güzel ve rahattı.' derdi." Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme

⁷⁰⁸ Samsun merkez kasımın Kavak nahiyesi ile 218 köyü; Bafra kazasının Alaçam nahiyesi ile 205 köyü; Çarşamba kazasının 256 köyü; Havza kazasının Karahalil nahiyesi ile 121 köyü; Lâdik kazasının Karaaptal nahiyesi ile 58 köyü; Terme kazasının 56 köyü; Vezirköprü kazasının 123 köyü vardır. Bkz. Türkiye Cumhuriyeti Devlet Yıllığı 1929-1930, s.608-615; Türkiye Cumhuriyeti Devlet Yıllığı 1928-1929, s.560-564; Ali Sarcan, age, s.96; Samsun 15, s.37-39; Turhan Uzunhasanoğlu, s.18-19; Samsun Albümü 1957, ; Samsun şehrinin nüfusu 1890'larda 11.000, 1927'de 30.000 iken 1938'de 32.482'dir. Bkz. Samsun 15, s.39.

⁷⁰⁹ Samsun İthalat ve İhracat Verileri (1927-1932 Yılları Arası)

Yıl	İthalat		İhracat		Yıl	İthalat		İhracat	
	Miktar (Ton)	Kıymet (Lira)	Miktar (Ton)	Kıymet (Lira)		Miktar (Ton)	Kıymet (Lira)	Miktar (Ton)	Kıymet (Lira)
1927	34.893	13.562	20.162	15.663	1930	39.649	9.387	47.542	18.068
1928	60.000	15.341	30.680	22.554	1931	44.899	6.906	58.515	13.108
1929	43.131	13.611	43.303	19.424	1932	41.622	7.635	91.195	15.357

Bkz. Samsun 15, s.48

İdaresinin de belli başlı hizmet ürettiği yerel alanlar bayındırlık, eğitim, tarım ve hayvancılık, sağlık ve sosyal yardım hizmetleridir.⁷¹⁰

İbrahim Ethem Bey, Samsun'a bir başka görevi de yerine getirmek için görevlendirildiği iddia edilmektedir. Bu iddiaya göre İbrahim Ethem Bey, Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın Samsun şubesini tasfiye etmekle görevlendirilmiştir.⁷¹¹ 12 Ağustos 1930 tarihinde Mustafa Kemal'in teşvik, destek ve yönlendirmesi ile Ali Fethi (Okyar) Bey tarafından kurulan Serbest Cumhuriyet Fırkasının (SCF), Samsun İl Başkanlığına Şefik Avni Bey getirilmiştir. Partinin Samsun teşkilatını ekibiyle beraber kurmuştur. SCF Samsun il teşkilatı 1930 belediye seçimlerinde Keresteci Ahmet Resai Bey'i belediye başkan adayı olarak belirlemiştir. Aday olmayan Şefik Avni Bey, Keresteci Ahmet Resai Bey'in Samsun belediye başkanlığını kazanması için seçimler sürecinde aktif olarak çalışmıştır. SCF adayı Keresteci Ahmet Resai Bey 20 Ekim 1930 tarihinde Belediye Başkanı seçilmiştir. SCF, 18 Kasım 1930 tarihinde Ali Fethi Bey ve arkadaşlarının kararıyla feshedilmiştir.⁷¹²

Gazi Mustafa Kemal, son fırka tartışmalarının memlekette yarattığı tepkileri yakından görmek, halkın heyecanını yatıştırmak amacıyla çıktığı yurt gezisinde, 22 Kasım 1930 günü Samsun'a da gelmiştir. Vali Kazım Paşa ve karşılayıcılar ile kalabalık bir halk tarafından karşılanan Gazi Mustafa Kemal, 23 Kasım 1930 günü önce belediyeyi ziyaret etmiştir. Belediye Başkanının yerinde olmadığını gören Gazi Mustafa Kemal, Belediye Başkanı Boşnakzade Ahmet Resai Bey'in çağırılmasını istemiştir. Belediye Başkanı derhal gelmiş ve sohbette Gazi Mustafa Kemal, Serbest

⁷¹⁰ Samsun İl Özel İdare Bütçesi (1930-1932 Yılları Arası)

Yıl	Muhasebe (Lira)	Nafia (Lira)	Maarif (Lira)	Ziraat, Veteriner (Lira)	Sihhat (Lira)	Müşterek masraf (Lira)	Toplam (Lira)
1930	186.846,98	636.618,59	553.312,08	28.400,23	144.214,62	156.856,99	1.706.249,49
1931	126.520,99	546.208,75	457.453,15	14.190,62	80.395,79	120.331,05	1.345.100,25
1932	58.906,00	137.421,00	176.203,00	9.651,00	62.324,00	85.019,00	529.534,00

Bkz. *Samsun 15*, s.61-62.

⁷¹¹ Atatürk "İbrahim Ethem'i oraya vali tayin edelim o tasfiye etsin bu işi" diyor. Burhan Cahit Akıncı ile 23.10.2012 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme

⁷¹² Abidin Temizer, *Şefik Avni Özüdoğru'nun Serbest Fırka Hatıratı*, İstanbul: Libra Kitapçılık, 2014, s.13-32; Merve Özman-Civan Çelik, "Serbest Cumhuriyet Fırkası Samsun Teşkilatı ve 1930 Belediye Seçimlerinde Samsun", Editör Mahmut Aydın vd., *Samsun Sempozyumu (13-16 Ekim 2011)*, Cilt III, Samsun: Samsun Valiliği, 2011, s.717-727.

Cumhuriyet Fırkasının bekleneni veremediğini ve bu yüzden kapatıldığını anlatarak Belediye Başkanından nazikçe istifa etmesini istemiştir. Ancak Belediye Başkanı Serbest Cumhuriyet Fırkası'nı temsil etmediğini, seçilerek geldiğini, istifa eder ise halkın teveccühüne karşı gelmiş olacağını söylemiştir.⁷¹³

İşte bu gelişmeden kısa bir süre sonra, Samsun Valiliği'ne atanan İbrahim Ethem Bey, Samsun Valiliği'ndeki ilk icraatlarından birisi olarak, 8 Mart 1931 tarihinde Samsun Belediye Başkanı Keresteci Ahmet Resai Bey'in görevi bırakmasını sağlamış ve yerine eski Belediye Başkanı olan Doktor Faik Bey tekrar Samsun Belediye Başkanı olmuştur.⁷¹⁴ Samsun'da SCF'nin tasfiyesi, İbrahim Ethem eliyle böylece gerçekleştirilmiştir.

Kazım (İnanç) Paşa'nın valiliği zamanında Samsun Hükümet Konağı yanındaki ve şehrin ortasındaki mezarlık kaldırılarak söz konusu geniş alana Gazi Parkı adıyla modern bir park yaptırılmıştır.⁷¹⁵

İbrahim Ethem Bey'in valiliği döneminde ise, bu parka Mustafa Kemal Paşa'nın Samsun'a çıkışını ölümsüzleştirmek için Atatürk Heykeli (Onur Anıtı) yaptırılması kararlaştırılmış ve 1931 yılında Avusturyalı heykeltıraş H. Krippel'e inşa ettirilmiştir. Heykel tamamlandığında ise İbrahim Ethem Bey Balıkesir valisi olarak atandığından anıtın kaidesine konması ve açılışında Samsun valisi değildir. Heykel 29 Ekim 1931 tarihinde dikilmiştir.⁷¹⁶

---

⁷¹³ Merve Özman-Civan Çelik, *agm*, s.725-726.

⁷¹⁴ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10.2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

⁷¹⁵ Ali Sarcan, *age*, s.96; Özlem Elif (Polat) Taş, *Kâzım (İnanç) Paşa; Hayatı, Askerî ve Siyasî Faaliyetleri (1880-1938)*, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008, Basılmamış Doktora Tezi, s.227-228.

⁷¹⁶ Bronzdan yapılmış heykel, kaidersiz 4.75 m., kaideli 8.85 m.dir. Heykelin kaidesinde: "Vatanda Milli Mücadeleye başlamak için Gazi 19 Mayıs 1919 tarihinde Samsun'a çıktı. Bu heykel Samsun Vilayet halkı tarafından 29 birinci teşrin 1931 tarihinde dikildi." yazılıdır. Anıt Samsun Belediye Parkı'nda yer almaktadır. *Geçmişten Günümüze Kültür Değeriyle Samsun*, Haz. Samsun Valiliği İl Kültür Müdürlüğü, Samsun Kültür Müdürlüğü Yayınları, Samsun: Erol Ofset, [ty], s.13; *Samsun 15*, s.118-119; Eda Doğan, "Samsun ve Yöresinin Turizm Potansiyeli ve İlgi Turizm Kapsamında Turizm Alternatifleri", Editör Mahmut Aydın vd., *Samsun Sempozyumu (13-16 Ekim 2011), Cilt III*, Samsun: Samsun Valiliği, 2011, ss.921-931, s.922; Bu heykel ile ilgili Turhan Doğan Akıncı "Atatürk heykelinin yönü başlangıçta denize doğru ve Atatürk'ün eli de ileriye doğru uzanıyormuş. Sonradan anıt kaidesinin yönü değiştirilmiştir." demektedir. Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

3.2.5.Balıkesir Valiliği

Balıkesir vilayeti, doğuda Bursa ve Kütahya, batıda Adalar Denizi ve Çanakkale, kuzeyde Marmara Denizi, güneyde Manisa ve İzmir vilayetleri ile çevrilidir. Balıkesir vilayetinin merkez kazası Balıkesir, Ayvalık, Balya, Bandırma, Burhaniye, Dursunbey, Edremit, Erdek, Gönen, Sındırgı ve Susurluk kazaları vardır.⁷¹⁷

3.2.5.1.Atanması ve Ayrılışı

İbrahim Ethem Bey'in Samsun Valiliği'nden sonraki görevi Balıkesir Valiliği'dir. Valiliğe Salih Özdemir (Günday) Bey'in halefi olarak⁷¹⁸, 11.741 numara ve 20 Eylül 1931 tarihli kararname ile atanmıştır. Maaşı 100 liradır. 30 Ekim 1931 tarihinde başladığı bu görevinden 19 Kasım 1933 günü ayrılmıştır.⁷¹⁹ Toplam 2 yıl 20 gün görevde kalmıştır. 23 Eylül 1933 tarihinde, Balıkesir'deki pek çok hizmetinden dolayı maaşına zam yapılarak 125 liraya yükseltilmiştir.⁷²⁰ Balıkesir Valiliği'nin resmi internet sitesinde “*Görev Yapmış Tüm Valilerimiz*” kısmında İbrahim Ethem Akıncı'nın göreve başlama ve görevden ayrılma tarihi doğru olarak verilmiştir.⁷²¹

Akıncı ailesine göre İbrahim Ethem Bey'in Balıkesir Valiliği'ne atanması şöyle olmuştur: “*Balıkesirli emekli öğretmen Necip Bey anlatmıştır. Babam Samsun'da iken bir gece ‘Acele Ankara’ya geliniz’ şeklinde telgraf emri gelmiş. Babam apar topar Ankara’ya gitmiş. İnönü ile beraber Gazi'nin huzuruna çıkmışlar. Gazi babama*

---

⁷¹⁷ Balıkesir kazasının Bigadiç, Kepsut, Giresun (Günümüzde Savaştepe), Konakpınar, Şamlı, İvrindi, Korucu, Yeniköy, Çağış, Durak, Bakacak, Pamukçu, Osmanköy, Küpeler, Adalı adlarında nahiyeleri ile 332 köyü; Ayvalık kazasının Altınova, Alibey adlı nahiyeleri ile 14 köyü; Balya kazasının Ilıca, Orhanlar, Pazarköy adlı nahiyeleri ile 55 köyü; Bandırma kazasının Manyas, Aydıncık (Günümüzde Edincik), Şevketiye, Darıca, Göbel, Çonlu nahiyeleri ile 82 köyü; Burhaniye kazasının Gömeç nahiyesi ile 43 köyü; Dursunbey kazasının Kireç, Kavacık adlı nahiyeleri ile 59 köyü; Edremit kazasının Havran, Hamidiye, Altınoluk, Dereiviran nahiyeleri ile 91 köyü; Erdek kazasının Marmara nahiyesi ile 29 köyü; Gönen kazasının Sarıköy, Kavak, Çakır adlı nahiyeleri ile 97 köyü; Sındırgı kazasının Gölcük ve Çorum nahiyeleri ile 72 köyü; Susurluk kazasının Ömerköy nahiyesi ile 38 köyü vardır. *Türkiye Cumhuriyeti Devlet Yıllığı 1929-1930*, s.264-266; *Türkiye Cumhuriyeti Devlet Yıllığı 1928-1929*, s.356-362.

⁷¹⁸ Salim Özdemir Bey 11.12.1927 ile 15.10.1931 yılları arasında Balıkesir valisi olarak görev yapmıştır. Bkz. www.balikesir.gov.tr Erişim Tarihi: 07.11.2014.

⁷¹⁹ İBA, Dosya No: 435; ESA, Dosya No: 81899; *Balıkesir İl Yıllığı 1967*, s.3; *50. Yılda Balıkesir*, Balıkesir Ticaret Odası, s.407; *Balıkesir İl Yıllığı 1963*, s.3; İbrahim Ethem Akıncı'nın İçişleri Bakanlığı Arşivindeki Şahsi dosyasında Balıkesir Valiliği ile ilgili olarak 840 numara ve 31 Ekim 1931 tarihli Balıkesir telgraf bulunmaktadır. Bkz. İBA, Dosya No: 435.

⁷²⁰ ESA, Dosya No: 81899.

⁷²¹ <http://www.balikesir.gov.tr/ustsayfa.php?id=11>

'Cumhuriyet Balosunda Balıkesir Valisi Salim Özdemir Bey ile Balıkesir komutanı Ali Hikmet Paşa arasında bir tatsızlık olmuş. Balıkesir'e vali olarak atandın, olayın tahkikatını yap ve bizi de aydınlat.' diye talimat vermiş. Babam annemi de Samsun'da bırakarak acele olarak trenle Balıkesir'e gitmiş. Bu gelişme nedeniyle Samsun Valiliği görevinden alınmış ve Balıkesir'e tayin edilmiş.”⁷²²

3.2.5.2. Teftişler, İncelemeler ve Planlama Faaliyetleri

13 İkinciteşrin 1932 tarihli Türk Dili gazetesi “Dâhiliye Memurları ve Valimiz” başlığı ile verdiği haberde: “*Dâhiliye Vekâletince dâhiliye memurlarının kıdem sıralarını gösteren bir cetvel yapılmıştır. Buna göre valimiz İbrahim Ethem Bey 1331 senesinde devlet hizmetine girmiştir ve devlet hizmetine giren üçüncü sınıf valilerin başında gelmektedir.*” denilmek suretiyle Vali İbrahim Ethem Bey tanıtılmıştır.⁷²³

Vali İbrahim Ethem Bey, sık sık ilçelere denetleme ve inceleme gezilerine çıkmıştır. 1932 yılı güzünde Balıkesir vilayetinde yapımı devam etmekte olan yollar Balıkesir-Balya-Çanakkale, Balıkesir-Edremit-Burhaniye-Ayvalık-Altınova, Balıkesir-Susurluk-Bandırma ve Bandırma-Erdek-Edincik-Gönen ve Balıkesir-Dursunbey yollarıdır.⁷²⁴

Vali İbrahim Ethem Bey, vilayette devam etmekte olan Balıkesir-Çanakkale yol çalışmalarını yerinde görmek, tetkik ve teftiş etmek için 2 Eylül günü Balıkesir'den ayrılmıştır. Önce Balıkesir-Balya-Çanakkale yolunun Balıkesir vilayeti dâhilindeki kısmını denetlemiştir. Balıkesir-Balya-Çanakkale yolunun denetlenmesinde Vali Bey ile birlikte Bayındırlık Başmühendisi Turhan Bey, Daimi Vilayet Encümen üyeleri Rıfat Bey ve Fevzi Bey de bulunmuştur.⁷²⁵ Vali İ. Ethem Bey Balıkesir-Balya-Çanakkale yolunun Karadere mevkiine kadar olan kısmını inceledikten sonra bazı nahiyelerin yol çalışmalarını ve okullarını da tetkik ve teftiş etmiştir. Balya kazası, Pazarköy, Çakır, Ağunya, İvrindi ve Korucu nahiye merkezleri ile bazı köylere

---

⁷²² Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 ve 23.10.2012 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme

⁷²³ *Türk Dili*, 13 İkinciteşrin 1932, s.2.

⁷²⁴ *Türk Dili*, 2 Eylül 1932, s.1; *Türk Dili*, 4 Eylül 1932, s.2.

⁷²⁵ *Türk Dili*, 2 Eylül 1932, s.1; *Türk Dili*, 4 Eylül 1932, s.2.

uğramıştır. Vali İ. Ethem Bey ve beraberindekiler 4 Eylül günü Balıkesir'e dönmüştür.⁷²⁶ Daha sonra vilayet dâhilindeki yolları incelemeye devam etmiştir. İbrahim Ethem Bey, Balıkesir-Susurluk-Bandırma ve Bandırma-Erdek-Edincik-Gönen yollarını denetlemiş ve 12 Eylül günü Balıkesir'e dönmüştür.⁷²⁷ Vali İbrahim Ethem Bey, 23 Eylül Cuma günü de Balıkesir-Edremit-Burhaniye-Ayvalık-Altınova yolunu teftişe çıkmıştır. Beraberinde Bayındırlık Başmühendisi Turhan Bey, Daimi Vilayet Encümen üyeleri Rıfat Bey ve Fevzi Bey de bulunmuştur.⁷²⁸

Vali İbrahim Ethem Bey, Bigadiç ve Adalı nahiyeleri dâhilinde yapacağı teftiş için 8 Ekim 1932 günü akşamüzeri Balıkesir'den ayrılmıştır. Bu teftiş ve tetkik gezisi 6 gün sürmüştür ve 13 Ekim 1932 günü Vali Bey Balıkesir'e dönmüştür.⁷²⁹

13-17 Kasım 1932 tarihleri arasında Edremit, Burhaniye ve Ayvalık ilçelerini kapsayan bir teftiş gezisine çıkmıştır. Vali bu denetleme ve inceleme gezisinde hem kendine bağlı birimleri denetlemiş hem de zeytin mıntıkası diye anılan Edremit, Burhaniye ve Ayvalık ilçelerini kapsayan bu bölgedeki üreticinin durumu, yerleşim yerlerinin yol, eğitim koşulları hakkında bilgi almış ve incelemelerde bulunmuştur. Vali İbrahim Ethem Bey, İl Özel İdare bütçesinin planlandığı gibi başarılı bir şekilde uygulandığını, zeytin mıntıkasında ürünlerin bu yıl bol olduğunu, mübadele işlerinde son aşamaya gelindiğini ve yol çalışmalarının istenildiği gibi gittiğini belirtmiştir.⁷³⁰

Vali İbrahim Ethem Bey, 7 Aralık 1932 günü trenle, merkez kazaya bağlı Giresun (Günümüzde Savaştepe) nahiyesine tetkik ve teftiş gezisine çıkmıştır. Savaştepe'de özellikle yol çalışmalarını ve nahiyenin diğer faaliyetlerini incelemiştir. Bu teftiş ve tetkik gezisi 4 gün sürmüştür ve 10 Aralık 1932 günü Vali Bey Balıkesir'e trenle dönmüştür.⁷³¹ Savaştepe nahiyesinin köy yolları yapılmıştır.

---

⁷²⁶ *Türk Dili*, 5 Eylül 1932, s.1.

⁷²⁷ *Türk Dili*, 2 Eylül 1932, s.1; *Türk Dili*, 4 Eylül 1932, s.2; *Türk Dili*, 13 Eylül 1932, s.2.

⁷²⁸ *Türk Dili*, 2 Eylül 1932, s.1; *Türk Dili*, 4 Eylül 1932, s.2; *Türk Dili*, 25 Eylül 1932, s.2.

⁷²⁹ *Türk Dili*, 9 Birinciteşrin 1932, s.1; *Türk Dili*, 13 Birinciteşrin 1932, s.2.

⁷³⁰ *Türk Dili*, 13 Birinciteşrin 1932, s.2; 14 İkinciteşrin 1932, s.2; *Türk Dili*, 17 İkinciteşrin 1932, s.2; 18 İkinciteşrin 1932, s.1-2.

⁷³¹ *Türk Dili*, 8 Birincikanun 1932, s.2; *Türk Dili*, 11 Birincikanun 1932, s.2.

Vali İbrahim Ethem Bey, 1 hafta önce çıktığı Sındırgı kazası teftiş ve tetkik gezisinden 26 Aralık 1932 günü dönmüştür.⁷³² Bu gezi Sındırgı kazası dâhilinde yapılmakta olan yol, mektep çalışmalarının yerinde görülmesi amacıyla yapılmıştır.

İbrahim Ethem Bey, yolsuzluklar konusunda olağanüstü hassastır. Balıkesir’de İl Genel Meclisi toplantılarının yapıldığı günlerde, Bandırma ve Gönen ilçeleri maliye dairelerinde yolsuzluk yapıldığı ihbarı üzerine 8 Mart 1933 Çarşamba günü aniden Bandırma’ya gitmiştir. Olayı Vilayet Defterdarı Refik Bey şöyle anlatmıştır: “Gönen’de yetim ve dul maaşlarının ödenmesi sırasında bazı memurların para aldıkları kaymakamlıkça haber alınmıştır. İncelemenin sağlıklı yapılabilmesi için bu memurların işten el çektirilmeleri gerektiği ilin onayına gelmiştir. Bandırma’da da iki varidat kâtibi görevlerini kötüye kullandıkları için işten el çektirilmiştir.” İbrahim Ethem Bey, Bandırma, Gönen ve Erdek kazalarına ait işleri tetkik ve teftişten sonra 12 Mart 1933 günü Balıkesir’e dönmüştür.⁷³³

Vali İbrahim Ethem Bey, beraberinde Nüfus Umum Müdürü Galip Bey olduğu halde Edremit, Burhaniye ve Ayvalık kazalarını tetkik ve teftiş gezisine çıkmıştır. Nüfus Umum Müdürü Galip Bey Edremit ve Ayvalık’ta özellikle iskân işlerini incelemiş ve Vali İbrahim Ethem Bey ile bu işlerin bitirilmesi için önceden alınan önlemleri ve sonuçları incelemiştir. Vilayette iskân işleri bitmiş olup sadece Ayvalık’ta devam etmekte olduğu görülmüştür. Galip Bey, Ayvalık’ta iskân işlerinin sona erdirilebilmesi⁷³⁴ için 2 ücretli memur daha alınmasını istemiştir. Galip Bey’in Ayvalık’tan İzmir’e gitmek üzere Bergama’ya gitmesi üzerine Vali Bey de Edremit’e dönmüş ve incelemelerine devam etmiştir. Vali İbrahim Ethem Bey’in teftiş ve tetkik ettiği Edremit, Burhaniye ve Ayvalık ilçeleri belediyelerine ait değerlendirmeleri ile zeytinliklerin ve zeytinyağı piyasasının son durumu hakkındaki tespitleri şöyle olmuştur:⁷³⁵

---

⁷³² *Türk Dili*, 26 Birincikanun 1932, s.2.

⁷³³ *Türk Dili*, 9 Mart 1933, s.1; *Türk Dili*, 13 Mart 1933, s.2.

⁷³⁴ İçişleri Bakanlığı’nın Balıkesir Valiliği’ne gönderdiği bir emirde iskân işlerinin en geç Nisan ayına kadar bitirilmesi gerektiği bildirilmiştir. *Türk Dili*, 1 Mart 1933, s.2.

⁷³⁵ *Türk Dili*, 12 Nisan 1933, s.3; *Türk Dili*, 14 Nisan 1933, s.1-3.

“Edremit Belediyesi borçludur. Fakat borçlarını ödemeye başlamıştır. Elindeki zeytinyağını iyi bir fiyattan satabilirse borçlarını tamamen kapatabilir. Belediye kazanın su işlerini başarmıştır. Burhaniye Belediyesi de mali durumunu düzeltmeye ve bütçesini dengelemeye uğraşmaktadır. Ayvalık Belediyesinin mali durumu oldukça düzgündür. Tahsilatını yapmıştır. Bütçesi dengelidir.

Edremit çukurunda zeytinliklerin sahipleri tarafından bakımsız bırakıldıkları doğru değildir. Zeytinciler zeytinliklere bu sene memnuniyet verecek derecede özen göstermektedirler. Buna sebep mahsulün bu sene çok iyi oluşudur.

Zeytinyağı 26 kuruş 30 paradan işlem görmektedir. Piyasanın daha da kımıldanacağı anlaşılmaktadır. Bu fiyat ancak maliyeti korumaktadır. Buna rağmen tedbirli davranan birçok tüccar, hatta kar dahi etmişlerdir. Fazla kar etmek için elinde mal bekletenler de vardır. Bununla birlikte bugün artık eski karlar olamaz.”

Vali İbrahim Ethem Bey Balıkesir’e 13 Nisan 1933 günü öğle üzeri dönmüştür.⁷³⁶ Bu gezi Edremit, Burhaniye ve Ayvalık kazalarındaki belediyelerin ve zeytin üreticisi ile zeytin piyasasının mali durumlarının vilayetçe yakından takip edildiğini göstermektedir.

Valilik makamının sorumluluklarından biri de sorumlu olduğu ilin belediyesinin bütçesini inceleyip onaylamaktır. Ancak vali bazı durumlarda da gerekçeli kararıyla onaylamamaktadır. Bu çerçevede Vali İbrahim Ethem Bey, 1933 yılı Balıkesir Belediyesinin bütçesini inceledikten sonra Belediye Meclisinde belirlenen 113.050 liralık varidatı fazla bularak bütçeyi onaylamamıştır. Valilik 10-12.000 liralık kısmı fazla bulmuştur. Bu gelişme üzerine Belediye Meclisi toplanmış ve gerekli değişiklikleri yapmıştır.⁷³⁷

---

⁷³⁶ *Türk Dili*, 12 Nisan 1933, s.3; *Türk Dili*, 14 Nisan 1933, s.1-3.

⁷³⁷ *Türk Dili*, 28 Mayıs 1933, s.1; *Türk Dili*, 29 Mayıs 1933, s.1-2; *Türk Dili*, 30 Mayıs 1933, s.1.

İle yeni atanan kaymakam ve nahiye müdürleri Vali Bey ile görüşüp işe başlamaktaydılar. Balya ilçesine atanan Kaymakam Halit Bey de Vali İbrahim Ethem Bey ile görüştüktan sonra işe başlamak üzere Balya'ya gitmiştir.⁷³⁸

Vali İbrahim Ethem Bey, fırsat buldukça okulları ziyaret etmekte, okulların durumlarını yerinde görüp incelemektedir. 16 Nisan 1933 günü öğleden sonra merkez Dumlupınar ilkmektebini ziyaret etmiştir. Mektepte 45 dakika kalmıştır. Mektebin bütün sınıflarını gezmiş, kooperasyonu (işbirliği, ortak çalışma) incelemiş ve öğretmenlerle görüşmüştür. Okuldan ayrılırken memnuniyetini ifade etmiştir.⁷³⁹

3.2.5.3.Siyasi Çalışmaları

İl Genel Meclisi her yıl belirli dönemlerde çalışma devresi adı altında toplanmakta ve ardi ardına gerçekleştirilen birçok oturumlardan sonra bir sonraki yıl tekrar toplanılmak üzere dağılmaktaydı. 1933 yılı ilk İl Genel Meclisi toplantısı mutat olduğu üzere Vali İbrahim Ethem Bey'in "*Efendiler, meclisi açıyorum. Cümle arkadaşlara hoş geldiniz der, yeni sene mesainizde geçen sene olduğu gibi azami muvaffakiyetler temenni ederim.*" sözleriyle başlamıştır. Vali Bey daha sonra bütçe ile ilgili olarak maaşlara ve müteahhitlere olan borçlar nedeniyle 270.000 lira açıkla geldiğini belirtmiştir. Yeni yıl bütçesinin bu kadar fazla açık vermesinin ve meclis toplantısının 15 gün gecikmeli olarak başlamasının nedenlerini anlatmış ve son söz olarak "*Huzurunuzda dairelerin birçok haklı taleplerini kabul edememiş bir durumda geliyoruz. Paramız bol değildir. Bütçenizi hayale sapmayarak hazırlamanızı temenni ederim.*" demiştir.⁷⁴⁰

Bu sözlerden anlaşılacağı gibi İbrahim Ethem Bey bütçenin açık vermemesine çok dikkat etmektedir. İl idaresinin merkezi olarak bu genel meclis toplantılarını görmekte ve bütçenin mantık ve gerçekçi bir planlama ile hazırlanmasını, planlandığı gibi de yürütülmesini beklemektedir. Bütçe açıkları ile sürekli zarar eden ve borçlanan bir bütçe ile yatırım yapılamayacağını bilmektedir.

---

⁷³⁸ *Türk Dili*, 26 Mart 1933, s.2.

⁷³⁹ *Türk Dili*, 17 Nisan 1933, s.2.

⁷⁴⁰ *Türk Dili*, 2 Mart 1933, s.1.

İl Genel Meclisi yönetim kurulu, İbrahim Ethem Bey'in başkanlığında pek çok toplantı yapmıştır.⁷⁴¹ İl Genel Meclisi üyelerinin⁷⁴² katıldığı bu toplantılarda ilin mevcut durumu, genel kurul evraklarının incelenmesi, bütçe görüşmeleri, encümen üyesi seçimi, özel idareye ait işler, meclis komisyonlarının faaliyetleri, ilçe ve nahiyelerin ekonomik durumlarını iyileştirici tedbirler, idari değişiklikler⁷⁴³ vb. konular tartışılıp görüşülmektedir.⁷⁴⁴ Toplantılara tüm üyeler katıldığı gibi zaman zaman üyelerin dışında dinleyici sıfatıyla ilgililer de katılmaktadır. İbrahim Ethem Bey'in başkanlığı altında gerçekleştirilen 13 Mart 1933 günkü öğleden sonra başlayan toplantıya dinleyici olarak Hacıilbey Mektebi son sınıf talebeleri de katılmıştır.⁷⁴⁵

1 Mart 1933 tarihinde 1933 yılı için oluşturulan encümenler; Nafia Encümeni⁷⁴⁶, Maarif Encümeni⁷⁴⁷, Dâhiliye ve Taksimât-ı Mülkiye Encümeni⁷⁴⁸,

---

⁷⁴¹ *Türk Dili*, 3 Mart 1933, s.1; *Türk Dili*, 6 Mart 1933, s.1; *Türk Dili*, 7 Mart 1933, s.1; *Türk Dili*, 10 Mart 1933, s.1; *Türk Dili*, 14 Mart 1933, s.1; *Türk Dili*, 15 Mart 1933, s.1; *Türk Dili*, 16 Mart 1933, s.1; *Türk Dili*, 17 Mart 1933, s.1; *Türk Dili*, 18 Mart 1933, s.1; *Türk Dili*, 19 Mart 1933, s.1; *Türk Dili*, 20 Mart 1933, s.1; *Türk Dili*, 21 Mart 1933, s.1; *Türk Dili*, 23 Mart 1933, s.1; *Türk Dili*, 26 Mart 1933, s.1; *Türk Dili*, 27 Mart 1933, s.1.

⁷⁴² Balıkesir merkez ilçe İl Genel Meclisi üyeleri Hasan Bey, Azmi Bey, Hilmi Bey, Zühtü Bey, Lütfü Bey, Rasim Bey, Ahmet Necati Bey, Vehbi Bey'dir. Ayvalık ilçesi İl Genel Meclisi üyesi Ekrem Bey'dir. Balya ilçesi İl Genel Meclisi üyeleri Mümtaz Bey ve Cafer Bey'dir. Bandırma ilçesi İl Genel Meclisi üyeleri Servet Bey, Ahmet Nazmi Bey, Halil Bey, Mehmet Bey'dir. Burhaniye ilçesi İl Genel Meclisi üyesi Ferit Bey'dir. Dursunbey ilçesi İl Genel Meclisi üyesi Ahmet Hulusi Bey'dir. Edremit ilçesi İl Genel Meclisi üyeleri Hacı Eşref Bey, Feyzi Bey, Salih Bey ve Mustafa Bey'dir. Erdek ilçesi İl Genel Meclisi üyesi Hamdi Bey'dir. Gönen ilçesi İl Genel Meclisi üyeleri Rıfat Bey, Salih Bey, Avukat Kazım Bey, Osman Bey'dir. Sındırgı ilçesi İl Genel Meclisi üyeleri Ali Reşat Bey, İbrahim Bey'dir. Susurluk ilçesi İl Genel Meclisi üyeleri Hüsnü Bey, Ali Kasım Bey ve Hafız Mehmet Bey'dir. Bkz. *Türk Dili*, 1 Mart 1933, s.1; *Türk Dili*, 2 Mart 1933, s.1-2.

⁷⁴³ Örneğin Balıkesir merkez kazasına bağlı Adalı nahiyesi merkezinin Yağcılar köyüne kaldırılması ve nahiye adının da "Yağcılar" olarak değiştirilmesi hakkında İl Genel Meclisi tarafından verilen karar İçişleri Bakanlığı tarafından tensip edilmiş, vilayet de bu kararı tamim etmiştir. *Türk Dili*, 3 Nisan 1933, s.2; Bandırma kazasının Şevketiye nahiyesine bağlı Alaşar köyü ve Darıca nahiyesine bağlı Gerdeme (Günümüzde Çalca), Kalburcu ve Ömerler köylerinin Gönen kazasına bağlandı. *Türk Dili*, 7 Mayıs 1933, s.2.

⁷⁴⁴ *Türk Dili*, 11 Ağustos 1932, s.2; *Türk Dili*, 1 Mart 1933, s.1.

⁷⁴⁵ *Türk Dili*, 14 Mart 1933, s.1.

⁷⁴⁶ Nafia Encümeni üyeleri olarak Hasan Bey (Balıkesir), Salih Bey (Edremit), Rıfat Bey (Gönen), Mehmet Bey (Bandırma), Hüsnü Bey (Susurluk), Ali Reşat Bey (Sındırgı), Ferit Bey (Burhaniye) seçildi. *Türk Dili*, 2 Mart 1933, s.1.

⁷⁴⁷ Maarif Encümeni üyeleri olarak Hulusi Bey (Dursunbey), Feyzi Bey (Edremit), Cafer Bey (Balya), Ahmet Necati Bey (Balıkesir), Ahmet Nazmi Bey (Bandırma), Halil Bey (Bandırma), Hafız Mehmet Bey (Susurluk) seçildi. *Türk Dili*, 2 Mart 1933, s.1.

⁷⁴⁸ Dâhiliye ve Taksimât-ı Mülkiye Encümeni üyeleri olarak Salih Bey (Gönen), Hilmi Bey (Balıkesir), Lütfü Bey (Balıkesir), Mustafa Bey (Edremit), İbrahim Bey (Sındırgı) seçildi. *Türk Dili*, 2 Mart 1933, s.1.

Sihhiye Encümeni⁷⁴⁹, Ziraat, Baytar ve Masarif-i Muhtelif Encümeni⁷⁵⁰, Muvazene-i Maliye Encümeni⁷⁵¹'dir.

Daimi İl Encümeni, İl Genel Meclisi'ne görüşülmesi için sunmak üzere İl Sihat, Ziraat, Baytar, Matbaa, Maarif, Nafia ve Özel İdare Müdürlüklerinin bütçelerini alırdı.⁷⁵² Daimi İl Encümeni İbrahim Ethem Bey'in başkanlığında yol inşaatı ihaleleri⁷⁵³, okullardaki yatılı talebelerin ihtiyaçları⁷⁵⁴, İl Özel İdaresine ait işleri⁷⁵⁵ vb. konuları⁷⁵⁶ görüşmüştür. Toplantılara konuyla ilgili uzmanlar da çağırılırdı. Örneğin Halkevi Başkanı Esat Adil Bey⁷⁵⁷ ve yol çalışmaları ile ilgili İl Bayındırlık Başmühendisi Turhan Bey⁷⁵⁸ zaman zaman bu toplantılara katılmıştır.

Valilik bünyesinde vali, daimi il encümeni üyesi, maarif müdürü, mektep müdür ve başmuallimlerinden oluşan ilköğretim meclisi toplanır ve okulların açılıp kapanma zamanlarını belirlerdi. Balıkesir İli İlköğretim Meclisi, 25 Nisan 1933 günü Vali İbrahim Ethem Bey başkanlığında Daimi İl Encümeni üyesi Feyzi Bey, Maarif Müdürü Vasıf Bey, Erkek Orta Mektep Müdürü Selçuk Bey, Gazi İlk Mektep Başmuallimi Kemal Bey'in katılımı ile toplanmıştır. Toplantıda Edremit, Ayvalık, Gönen ve Bandırma gibi nüfusu kalabalık olan kazalarda derslerin kesim tarihi 4 Haziran 1933 Pazar günü ve imtihan haftası 5-11 Haziran 1933 haftası, Erdek kazaları ile Havran, Bigadiç, Kepsut, Giresun (Günümüzde Savaştepe), Gömeç, Aydıncık (Günümüzde Edincik), Manyas nahiye merkezlerindeki mekteplerde derslerin kesim tarihi 14 Mayıs 1933 Pazar günü ve imtihan haftası 15-21 Mayıs 1933 haftası, diğer nahiye ve

---

⁷⁴⁹ Sihhiye Encümeni üyeleri olarak Azmi Bey (Balıkesir), Zühtü Bey (Balıkesir), Mümtaz Bey (Balya), Hacı Eşref Bey (Edremit), Avukat Kazım Bey (Gönen) seçildi. *Türk Dili*, 2 Mart 1933, s.1.

⁷⁵⁰ Ziraat, Baytar ve Masarif-i Muhtelif Encümeni üyeleri olarak Rasim Bey (Balıkesir), Vehbi Bey (Balıkesir), Ekrem Bey (Ayvalık), Servet Bey (Bandırma), Hamdi Bey (Erdek), Osman Bey (Gönen), Ali Kasım Bey (Susurluk) seçildi. *Türk Dili*, 2 Mart 1933, s.1.

⁷⁵¹ Muvazene-i Maliye Encümenine geçen yılın üyeleri aynen seçildi. *Türk Dili*, 2 Mart 1933, s.1.

⁷⁵² *Türk Dili*, 6 Şubat 1933, s.2.

⁷⁵³ *Türk Dili*, 28 Ağustos 1932, s.2; *Türk Dili*, 2 Eylül 1932, s.2; *Türk Dili*, 11 Birinciteşrin 1932, s.2.

⁷⁵⁴ *Türk Dili*, 30 İkincikanun 1932, s.2.

⁷⁵⁵ *Türk Dili*, 25 Birinciteşrin 1932, s.2; *Türk Dili*, 30 Birincikanun 1932, s.2; *Türk Dili*, 6 İkincikanun 1932, s.2; *Türk Dili*, 10 İkincikanun 1932, s.2; *Türk Dili*, 3 Şubat 1933, s.3; *Türk Dili*, 7 Şubat 1933, s.2; *Türk Dili*, 21 Şubat 1933, s.2; *Türk Dili*, 24 Şubat 1933, s.3; *Türk Dili*, 31 Mart 1933, s.2; *Türk Dili*, 21 Nisan 1933, s.2.

⁷⁵⁶ *Türk Dili*, 10 Şubat 1933, s.2; *Türk Dili*, 14 Şubat 1933, s.2.

⁷⁵⁷ *Türk Dili*, 31 Mart 1933, s.2.

⁷⁵⁸ *Türk Dili*, 28 Ağustos 1932, s.2; *Türk Dili*, 2 Eylül 1932, s.2;

köylerdeki mekteplerde derslerin kesim tarihi 7 Mayıs 1933 Pazar günü ve imtihan günleri 8-10 Mayıs 1933 tarihleri arasındaki 3 gün olarak kararlaştırılmıştır. Okulların açılması ile ilgili olarak da 15 Eylül 1933 Cuma günü kayıt işlemlerinin, 1 Ekim 1933 Cuma günü de derslerin başlaması kararlaştırılmıştır.⁷⁵⁹

3.2.5.4. Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal'in Balıkesir Ziyareti

Atatürk, Balıkesir'i de kapsayan yurt gezisine, Ankara'dan trenle 15 Ocak 1933 günü çıkmıştır. Gezi planında Eskişehir, Bursa, Balıkesir, Kütahya, Konya ve bazı Güneydoğu illeri vardı. Bu geniş kapsamlı yurt gezisinde yanında İktisat Vekili Celal (Bayar) Bey, milletvekilleri ve diğer bürokratlar bulunuyordu.⁷⁶⁰

Cumhurbaşkanı henüz geziye çıkmadan evvel gidilecek diğer yerlere olduğu gibi Balıkesir'e de 11 Ocak 1933 günü Cumhurbaşkanlığı Özel Kalem Müdürlüğü'nden Balıkesir valisine hazırlanması gereken bir istek listesi telgrafi geldi.⁷⁶¹ Bu listeyi, Gazi Mustafa Kemal Paşa Balıkesir'e gelmeden çok önce Vali İbrahim Ethem Bey hazırlattı. İstek Listesi Şöyledir:

Türkiye Cumhuriyeti Riyaseti Kalem-i Mahsus Müdürlüğü

Ankara 11.01.1933

Balıkesir Valisi İbrahim Ethem Beyefendiye

4. *Reisicumhur Hazretlerinin birkaç gün sonra başlayacak olan iktisadi tetkik seyahatleri esnasında Balıkesir'e de uğramaları mukarrerdir.*
5. *Balıkesir'de bulunacakları gün ve hangi yoldan geleceği ayrıca bildirilecektir.*
6. *Orada 3-4 gün kalınması muhtemeldir.*
7. *Refakatlerinde bulunan zevat ile müstahdemin ve sairenin isimleri ve miktarı melfuf cetvellerde yazılıdır.*

⁷⁵⁹ *Türk Dili*, 26 Nisan 1933, s.1-2.

⁷⁶⁰ İsmail Acar, *Atatürk'ün Balıkesir Ziyaretleri ve Manevi Dünyası ve Balıkesir Hutbesi*, Balıkesir Belediyesi Kent Arşivi Yayınları, Balıkesir, 2010, s.89; *Türk Dili*, 20 İkincikanun 1933, s.1.

⁷⁶¹ CA, 01015131. 1/292 (75-2). 1. Kalem-i Mahsus Müdürünün, İbrahim Ethem Bey'e Atatürk'ün Balıkesir Seyahatiyle İlgili yazısı. (1-242, 1-243, 1-244 ve 1-245 nolu belgelerin örnekleri) Ankara 11 Ocak 1933

8. *Paşa Hazretleri ile Yaver Beylere İktisat Vekili Beyefendiye ve Mebus Beyefendilere şehirde yatacak yer ihzarı münasip olur.*
9. *Sofracılar, berberler ve aşçılarla beylerin hizmetçileri ve polislerle asker postaları için de cetvellere işaret edildiği gibi yerler hazırlanması lazımdır.*
10. *Reisicumhur hazretlerinin ikamet buyuracakları bina dâhilinde 24 kişilik sofrata takım ve levazımı ve 30-40 kişilik yemek pişirilecek mutfak ve edevatı olmalıdır. Kalemimahsus, yaveran ve diğer maiyet erkânı için de yine mutfağa yakın ikinci on altı kişilik bir sofraya lüzum vardır.*
11. *Başyaver Beyin Reisicumhur Hazretlerinin ikametgâhları dâhilinde yatmaları ve diğer yaver beylerin yakınında bir binaya yerleşmeleri zaruridir.*
12. *Kalemimahsus ve yaveran için ayrı ayrı birer de büro izhar edilirse çok memnun kalırız.*
13. *Beylerin hizmetçileri için yanlarında yer hazırlanması ve hizmetçileri müşterek olanların aynı binaya ayrılmaları tabiidir.*
14. *Otomobillerin istasyon civarında bir çatı altında muhafaza altına alınmaları kabil olursa çok kolaylık olur. Bu halde şoförler trende yatarlar kabil olmadığı takdirde şehir dâhilinde bir garaj ve civarında bir otelde şoförlere yatacak yer tedariki icap eder.*
15. *Şoförlerle bazı hizmetçilere (takriben 20 kişilik) yemek vermek için bir lokanta ile mutabık kalınması çok münasip olur. Bunların öğle ve akşam yemekleri için lokantaya şöyle bir liste verilebilir: Bir çorba, bir et. Bir sebze veya bir et. Bir sebze, bir pilav yahut makarna, gün aşırı tatlı.
Bu liste üzerine adam başına günlük iki öğün için pazarlık edilebilir.*
16. *Kalemimahsus memurlarıyla [ben=Kalemi Mahsus Müdürü de dâhil olduğum halde] muhafız komutanı ve iş bankasıyla iktisat vekaletinden gelen mütehasıs zevat hizmetçileriyle beraber trende ikamet edeceklerdir.*
17. *Buna nazaran yapılacak tertibat daha evvel şifre ile bendenize bildirilirse minnettar olurum.*
18. *Orada tetkik edilecek iktisadi meseleler şunlardır:*

- a. *Ticaret muhiti ile temas*
  - b. *Balya-Karaaydın kurşun ve simli kurşun madenlerinin tekrar faaliyete geçirilmesi hususunun tetkiki*
  - c. *Vakit müsait olursa Sultançayırı 'nda borasit madenini tetkik*
  - d. *Afyon mahsulü ve ticareti hakkında alınan son kararlar üzerine mahallinde alakadarlarla temas.*
  - e. *Edremit ve Ayvalık zeytinyağları ve zeytinyağcılığı (istihsal, tasfiye ve ihraç nokta-i nazarında tetkikat*
19. *Bu hususta hakkında daha evvelce vilayetçe malumat ve vesaik cem ile bir rapor ihzarı münasip olur.*
20. *Bu mesailden başka vilayeti alakadar eden diğer meseleler varsa rapora bunların derci tabiidir.*
21. *Mektubumun alındığının derhal telgrafla işaretini rica eder ve bilvesile arzı hürmet ederim efendim.*
- Riyaseti Cumhur Kalemi Mahsus Müdürü*

Ayrıca İbrahim Ethem Bey, Vali Konağı'nı bütünüyle Gazi Mustafa Kemal'e tahsis edip ailesini Sındırgı'ya geçici olarak ikamete göndermiştir.⁷⁶²

Mustafa Kemal, 20 Ocak 1933 Cuma günü Gemlik'ten Gülcemal Vapuru ile Bandırma'ya hareket etti ve geç saatlerde 22.00'da Bandırma Limanı'na girdi. Gecenin ilerleyen saatine ve havanın soğukluğuna rağmen halk Atatürk'ü görmek ve karşılamak için iskele civarını doldurmuştu. İskelede Atatürk'ü karşılamak üzere Balıkesir Valisi İbrahim Ethem Bey, Belediye Başkanı İsmail Naci (Kodanaz) Bey, Cumhuriyet Halk Fırkası İl Teşkilatı Başkanı, Bandırma Kaymakamı ve diğer yetkililer hazır bulunuyordu. Gülcemal Vapuruna giden heyet, Atatürk tarafından kabul edildi. Bir süre devam eden görüşmelerden sonra, Atatürk Balıkesir Heyeti ile birlikte Maltepe

---

⁷⁶² “Annem yemekleri hazırladı. Sonra Gazi'nin erkek aşçıları geldi ve yemekleri kontrol ettiler. Biz annemle birlikte Sındırgı'ya gittik. Atatürk, Vali Konağı'nda maiyetiyle beraber kaldı. Babamla selam yollamış. 'Yengenin ellerine sağlık, ağız tadıyla yemek yedim.' demiş. Gazi'nin ikamet ettiği sırada üzerine örttüğü sarı renkli bir yorgan vardı. Ancak şimdi bulamıyoruz.” Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme

Vapuruna geçti. Daha sonra da iskelede karaya çıktılar.⁷⁶³ Bandırma’da kendisine verilen yemekten sonra gece yarısında halkın coşkun tezahüratı arasında iskeleden yürüyerek Bandırma istasyonunda kendisini bekleyen trene geldi. Saat 01.00’de Balıkesir’e hareket etti.⁷⁶⁴ Atatürk, 20-21 Ocak gecesini özel treninde Balıkesir’e 20 km. uzaklıktaki Yeniköy İstasyonu’nda geçirdi. 21 Ocak 1933 Cumartesi günü saat 11.30’da Balıkesir İstasyonuna geldi.⁷⁶⁵ İstasyon civarında köy ve kasabalardan gelen binlerce kişinin “Yaşa, Var Ol”, “Hoş Geldin!” tezahüratı arasında trenden inen Atatürk yol boyunca halkı selamlayarak Vali Konağı’na (Orman İşletme Müdürlüğü) kadar yürüdü. Vali Konağı’nda bir süre dinlendikten sonra Valiliği, Kolordu Komutanlığını, Cumhuriyet Halk Fırkasını, Belediyeyi ve Balıkesir Lisesi’ni ziyaret ederek incelemelerde bulundu.⁷⁶⁶ Balıkesir Lisesi’ni ziyarette ilin idari ve mülki erkânı ile bir de fotoğraf çektirmiştir.⁷⁶⁷

Valilikte kendisine ekonomik konular da dâhil olmak üzere ilin genel durumu hakkında bilgi ve rapor sunuldu. Ziraat Bankası’nın köylünün mahsulünü almasının faydaları anlatıldı. Madenler konusu üzerinde duruldu. Atatürk’ün yanında Balıkesir’e gelen İktisat Vekili Celal (Bayar) Bey, merkez ve ilçelerden gelen temsilcilerle ilin ekonomik durumu üzerinde uzun bir toplantı yaptı.⁷⁶⁸ Atatürk, geceyi Vali Konağı’nda geçirmiş,⁷⁶⁹ 22 Ocak 1933 Pazar günü öğleden sonra Balıkesir Kız ve Erkek Orta mektepleri ziyaret ederek derslere girmiş,⁷⁷⁰ akşamı mektep talebesi tarafından fırka sinema binasında icra edilen müsamere izlendikten sonra, gece yarısına doğru trenle

---

⁷⁶³İsmail Acar, *age*, s.89; *Türk Dili*, 21 İkincikanun 1933, s.1-2; *Türk Dili*, 22 İkincikanun 1933, s.1-2.

⁷⁶⁴Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA), Fon: 030-10, Yer: 2-11-6, s.4-5; İsmail Acar, *age*, s.89-90. *Türk Dili*, 21 İkincikanun 1933, s.1-2; *Türk Dili*, 22 İkincikanun 1933, s.1-2.

⁷⁶⁵BCA, Fon: 030-10, Yer: 2-11-6, s.3; İsmail Acar, *age*, s.90; *Türk Dili*, 22 İkincikanun 1933, s.1-2.

⁷⁶⁶İsmail Acar, *age*, s.90; İbrahim Cumalı, *Atatürk’ün Balıkesir’e Gelişleri (İbrahim Cumalı’nın Anıları)*, Balıkesir Valiliği İl Kültür Müdürlüğü, Balıkesir, 1993, s.4; *Türk Dili*, 22 İkincikanun 1933, s.1-2; *Türk Dili*, 23 İkincikanun 1933, s.1-2.

⁷⁶⁷Altuğ Oymak (Proje ve Sunum), Ömer Gemici (Editör), *Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ün Yurt Gezilerinde Önemli Bir Durak Balıkesir*, Balıkesir Ulusal Fotoğraf Müzesi M. Emin Tan Fotoğraf Kitaplığı Yayınları, Baskıevi, 2007, s.43; *Türk Dili*, 22 İkincikanun 1933, s.1-2; *Türk Dili*, 23 İkincikanun 1933, s.1-2.

⁷⁶⁸İsmail Acar, *age*, s.90; *Türk Dili*, 22 İkincikanun 1933, s.1-2; *Türk Dili*, 23 İkincikanun 1933, s.1-2.

⁷⁶⁹İbrahim Cumalı, *age*, s.4; *Türk Dili*, 22 İkincikanun 1933, s.1-2; *Türk Dili*, 23 İkincikanun 1933, s.1-2.

⁷⁷⁰BCA, Fon: 030-10, Yer: 2-11-6, s.1-2; *Türk Dili*, 22 İkincikanun 1933, s.1-2; *Türk Dili*, 23 İkincikanun 1933, s.1-2.

Dursunbey ve oradan da Kütahya ve Konya'ya gitmek üzere Balıkesir'den ayrılmıştır.⁷⁷¹

Vali İbrahim Ethem Bey ve Kolordu Komutanı Ali Hikmet Paşa, Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal'i Kütahya'ya kadar uğurladılar ve Kütahya'dan 24 Ocak 1933 günü trenle Balıkesir'e döndüler.⁷⁷²

3.2.5.5. Diğer Devlet Adamlarının Balıkesir Ziyaretleri

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Kazım Paşa beraberinde milletvekilleri İsmail Hakkı Bey, Muzaffer Bey, Türk Dili gazetesi İmtiyaz Sahibi Bilecik Milletvekili Hayrettin Bey, Mehmet Akif Bey, Özel Kâtip Âli Bey olmak üzere İstanbul'dan vapurla 20 Ağustos 1932 Cumartesi gece yarısı Bandırma'ya geldi. Bandırma'da kendisini Vali İbrahim Ethem Bey, Balıkesir milletvekilleri Pertev Bey, Vasfi Bey ve İbrahim Bey karşıladılar. Heyet, 21 Ağustos 1932 Pazar günü saat 10.30'da demiryolu ile Balıkesir'e geldi. Vali Konağında bir süre dinlendikten sonra Valiliği, Kolordu Komutanlığını, Belediyeyi ziyaret etti. Aynı günün gecesini Vali Konağı'nda onuruna ziyafet verildi. Paşa Balıkesir'de birkaç gün kaldıktan sonra seçmenleri ile görüşmek üzere ilçelere gitti. Kazım Paşa ve beraberindekiler 24 Ağustos günü Balıkesir'den ayrıldı. Vali İbrahim Ethem Bey ve Balıkesir heyeti Kazım Paşa'ya eşlik etti. Kazım Paşa Bandırma ve Erdek'te seçmenlerle görüştü. Vali Bey ve heyet, Paşayı Bandırma'dan uğurladıktan sonra Balıkesir'e döndüler.⁷⁷³

Genelkurmay Başkanı Mareşal Fevzi (Çakmak) Paşa beraberinde Ordu Müfettişi Ali Sait Paşa ve Jandarma Genel Komutanı Kazım Paşa, Ankara'dan Kütahya'ya gelmişler; Kütahya'da kendilerine Balıkesir Kolordu Komutanı Ali Hikmet

---

⁷⁷¹BCA, Fon: 030-10, Yer: 2-11-5, s.1; *Türk Dili*, 22 İkincikanun 1933, s.1-2; *Türk Dili*, 23 İkincikanun 1933, s.1-2; *Türk Dili*, 24 İkincikanun 1933, s.1.

⁷⁷² *Türk Dili*, 24 İkincikanun 1933, s.1; *Türk Dili*, 25 İkincikanun 1933, s.1-2.

⁷⁷³ *Türk Dili*, 21 Ağustos 1932, s.1; *Türk Dili*, 22 Ağustos 1932, s.1; *Türk Dili*, 24 Ağustos 1932, s.1; *Türk Dili*, 26 Ağustos 1932, s.1; *Türk Dili*, 28 Ağustos 1932, s.1. Uğurlamaya gelen Balıkesir heyetinde CHF İl Yönetim Kurulu Başkanı Konya Milletvekili Tevfik Fikret Bey, Balıkesir Milletvekilleri Pertev Bey, İbrahim Bey, Vasfi Bey ve Belediye Başkanı Naci Bey bulunmaktadır. *Türk Dili*, 28 Ağustos 1932, s.2.

Paşa⁷⁷⁴ ve Kütahya valisi de katılmıştır. Heyet 3 Kasım 1932 Perşembe günü saat 16.00'da Balıkesir'e gelmiş; İstasyonda Kolordu üst düzey komutan, subay ve mensupları, Balıkesir Valisi İbrahim Ethem Bey, vilayet ve adliye mensupları, Belediye Başkanı İsmail Naci Bey, Belediye üyeleri, CHF Teşkilatı Yönetim Kurulu üyeleri ve yüzlerce Balıkesirli tarafından karşılanmıştır. Fevzi Paşa ve heyeti Balıkesir'de başta Vali İbrahim Ethem Bey olmak üzere görüşmeler yaptıktan sonra Çanakkale'ye oradan da İzmir'e geçmişlerdir.⁷⁷⁵

Birinci Ordu Müfettişi Ali Sait Paşa maiyeti ile birlikte, Kütahya'dan demiryolu ile 11 Mayıs 1933 günü Balıkesir'e geldi. Müfettiş Paşa'yı istasyonda Vali İbrahim Ethem Bey, Kolordu Komutanı Ali Hikmet Paşa, Balıkesir Milletvekili Hacim Muhittin Bey, kolordu kurmay heyeti, yüksek rütbeli subayları ile diğer subaylar karşıladı.⁷⁷⁶ Askeri heyet Balıkesir'den sonra Kepsut ve Dursunbey taraflarına gitti ve bu mınıtkada 1 hafta kaldı. Ali Hikmet Paşa ve Ali Sait Paşa, beraberlerinde Sedat Paşa ve 11.Tümen Komutanı Adil Paşa olduğu halde 22 Mayıs 1933 günü Balıkesir'e geri gelmişlerdir.⁷⁷⁷ İbrahim Ethem Bey de bu vesile ile Dursunbey'e gitmiş ve birkaç günlük bir tetkik ve teftişten sonra o da Balıkesir'e dönmüştür.⁷⁷⁸

---

⁷⁷⁴ Ali Hikmet Ayerdem, İsmail Bey ve Mihriye Hanımın oğlu olarak 1877 yılında Yenişehir-i Fener'de (Günümüzde Yunanistan'ın Larissa kenti) doğmuştur. 1899'da Harp Okulu'nu, 1902'de Harp Akademisi'ni bitirdi. 31 Mart Olayını bastırmak amacıyla oluşturulan Hareket Ordusu'nda görev aldı. Balkan Savaşı'na ve I. Dünya Savaşı'na katıldı. 28 Ocak 1921'de Anadolu'ya geçerek Millî Mücadele'ye katıldı. Kurtuluş Savaşı'na katılan üst dereceli komutanlardan birisidir. Demiryolu Müfettişi, 11. ve 12. Tümen komutanlığı, Milli Müdafaa Vekâleti Müsteşarlığı, 2. Kolordu komutanlığı görevlerinde bulundu. 19 Ocak 1923'te İkinci TBMM'ye Bursa milletvekili seçildi. 1924 yılında milletvekilliğinden istifa ederek yeniden ordu saflarına katıldı. 26 Mayıs 1935 tarihinde isteği üzerine korgeneral rütbesiyle emekliye ayrıldı. V. Dönem (1935-1939) Gaziantep milletvekili olarak parlamentoda yer aldı. 4.Rütbeden Mecidi, Gümüş İmtiyaz Harp, Alman Harp, Avusturya Fransuva Josef ve İstiklal Madalyası ve Nişanı sahibidir. 22 Mart 1939 tarihinde İstanbul'da vefat etmiştir. İstanbul Zincirlikuyu'daki mezarı, 29 Kasım 1988'de Ankara'daki Devlet Mezarlığı'na nakledildi. http://tr.wikipedia.org/wiki/Ali_Hikmet_Ayerdem Erişim Tarihi: 26.12.2014; http://www.tbmm.gov.tr/TBMM_Album/Cilt1/index.html Erişim Tarihi: 27.12.2014

⁷⁷⁵ *Türk Dili*, 4 İkinciteşrin 1932, s.1; 6 İkinciteşrin 1932, s.1.

⁷⁷⁶ *Türk Dili*, 12 Mayıs 1933, s.1.

⁷⁷⁷ *Türk Dili*, 23 Mayıs 1933, s.1.

⁷⁷⁸ *Türk Dili*, 23 Mayıs 1933, s.1.

İbrahim Ethem Bey, kendisi gibi İstiklal Harbi kahramanı olan Ali Hikmet Paşa ile valiliği müddetince samimiyet kurmuş ve bu değerli komutanı tanıdıkça saygı ve sevgisi bir kat daha artmış, muhabbeti ilerlemiştir.⁷⁷⁹

Türkçe ezan ve kamet okunması Balıkesir şehrinin bütün camilerinde 22 Aralık 1933 tarihinden itibaren başlamıştır. Halk bu yeni uygulamaya sorunsuz uyum sağlamış görünmektedir.⁷⁸⁰ Bu durum ilin en sorumlu kişisi olan vali için bir gurur kaynağı olmuştur, diyebiliriz.

3.2.5.6. Ekonomi Üzerine Çalışmaları

Batı Anadolu'yu en kısa yoldan Ankara'ya bağlamak amacıyla Kütahya-Balıkesir demiryolu hattının yapılmasına 1925'te Kütahya tarafından, 1927'de de Balıkesir tarafından başlanmıştır. 23 Nisan 1932 günü Balıkesir'i en kısa yoldan Ankara'ya bağlayan yol olan Balıkesir-Kütahya demiryolu hattı, TBMM Başkanı Kazım (Özalp) tarafından işletmeye açılmıştır.⁷⁸¹ Bu demiryolu hattının Balıkesir'den Çanakkale'ye 250 km'lik bir hat inşası ile uzatılması hükümetçe düşünülmüş, ancak yapılan incelemelerden⁷⁸² sonra vazgeçilmiştir.

Balıkesir Türk Dili gazetesinin 18 Kasım 1932 tarihinde "Vali Beyle Mülakat" başlığıyla yayımladığı haberde, Vali İbrahim Ethem Bey zeytincilik ile ilgili şöyle konuşmuştur: "*Zeytin mıntukasında bu yıl mahsul boldur. Zeytinyağı fiyatlarının 30-35 kuruş arasında olacağı anlaşılmaktadır. Bunula birlikte zeytinciler yağlarını bu fiyattan satabilirse yine iyi bir sonuç alınmış olacaktır. Alıcılar da gelmeye başlamıştır.*"⁷⁸³

Eylül 1932 Salı günü "İkinci Balıkesir Yerli Malları Sergisi" adıyla bir sergi açılmıştır. Sergi açılışına Vali İbrahim Ethem Bey, Kolordu Komutanı Ali Hikmet

---

⁷⁷⁹ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 ve 23.10.2012 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme

⁷⁸⁰ *Türk Dili*, 23 Birincikanun 1933, s.2.

⁷⁸¹ İsmail Yıldırım, *Cumhuriyet Döneminde Demiryolları (1923-1950)*, Ankara: AKDITYK Atatürk Araştırma Merkezi, 2001, s.80-82; *Türk Dili*, 23 Nisan 1933, s.1.

⁷⁸² *Türk Dili*, 12 Mayıs 1933, s.1.

⁷⁸³ *Türk Dili*, 18 İkinciteşrin 1932, s.1. Özellikle Edremit ilçesinde zeytin mahsulü çok fazladır. *Türk Dili*, 5 İkincikanun 1933, s.1.

Paşa, Balıkesir Milletvekili Pertev Bey, Belediye Başkanı Naci Bey, vilayet ve kolordu erkânı, belediye, parti meclisi ve yönetim kurulları ile yüzlerce halk katılmıştır. Saat 11.00’de İktisat ve Tasarruf Cemiyeti Başkanı Mehmet Sabri Bey, bir konuşma yaptı. Ardından serginin kurdelesini Vali Bey kesti. Sergiye Balıkesir, Bursa, Kütahya ve İstanbul’dan pek çok firma katıldı. Önceki yıla oranla katılım daha iyiydi. 09.00-22.00 arası açık olan pavyonları gezen halk alışveriş de yapmaktaydı. Sergi 20 Eylül’e kadar açık kaldı. Sergiyi 20.000’den fazla kişi gezdi.⁷⁸⁴

Ziraat Bakanlığı 1 Ocak-31 Aralık 1932 tarihleri arasında Balıkesir ilinde ortaya çıkan ve önüne geçilen hayvan hastalıkları hakkında rapor istedi ve konu ile ilgili Valilikçe hazırlanan rapor bakanlığa gönderildi.⁷⁸⁵ Buradan anlaşıldığına göre Balıkesir Valiliği Ziraat Bakanlığının genelgesi doğrultusunda tarımı iyileştirme ile ilgili çalışmalar yürütmektedir.

Vali İbrahim Ethem Bey’in sorumluluğunda bulunan İl Özel İdaresi tarafından “Hayvanat-ı Ehliye Sergisi” 26 Mayıs 1933 Cuma günü Koşu alanında başladı. Sergide taylı kısırak, tay ve karasığır olmak üzere 3 kategoride gösterim yapıldı. Sergi çok rağbet gördü ve 66 hayvan teşhir edildi. Gösterimi yapılan hayvanlardan 18’i taylı kısırak, 28’i tay, 6’sı boğa ve 14’ü tosun idi.⁷⁸⁶ Serginin amacı sağlıklı nesil hayvanlar yetiştirmek ve yetiştiriciliği özendirmeektir.

3.2.5.7. İmar ve Ulaşım Faaliyetleri

Balıkesir Türk Dili gazetesinin 18 Kasım 1932 tarihinde “Vali Beyle Mülakat” başlığıyla yayımladığı haberde Vali İbrahim Ethem Bey: “1932 Bayındırlık bütçesini 20.000 lira noksan ile tamamen uygulamaya koyduk. Bu suretle bu sene yapılması gerekli işlerin gerek emaneten gerekse taahhüt suretiyle gerçekleştirilecektir. Bütçenin gelirler kalemi ümit vericidir. Elimizde 5 aylık oranlar vardır ki şimdiden geçen yılların tahsil oranlarını yakalayacağımız anlaşılıyor.” demiştir.⁷⁸⁷

⁷⁸⁴ *Türk Dili*, 8 Eylül 1932, s.1; *Türk Dili*, 20 Eylül 1932, s.1.

⁷⁸⁵ *Türk Dili*, 19 Birincikanun 1932, s.1.

⁷⁸⁶ *Türk Dili*, 26 Mayıs 1933, s.3; *Türk Dili*, 28 Mayıs 1933, s.1.

⁷⁸⁷ *Türk Dili*, 18 İkinciteşrin 1932, s.1.

İl Genel Meclisi'nin ayırdığı kaynak ile Gönen hükümet konağı tamir edildi.⁷⁸⁸

Gömeç-İskele yolunun açılışı töreninde, Nahiye Müdürü Bilal Beyin ve nahiye halkının girişimleriyle Gömeç nahiyesinde ekonomiyi canlandıracak deniz kıyısına bir iskele, bir zirai kredi kooperatifi, dört köyünde birer mektep açılması ve nahiye merkezinin su sorununun çözülmesi kararı alındı.⁷⁸⁹ 1933 yılında Edremit Hükümet Konağı inşaatında sona doğru yaklaşılmıştır.⁷⁹⁰

Bugün Balıkesir Atatürk Parkı İbrahim Ethem Bey'in vali olarak görev yaptığı dönemde İlyaslar Mezarlığı idi. Bu mezarlığın başka bir mahalle taşınarak yerinin park yapılması yönünde ilk adım Vali Bey ile atıldı. Çalışmalar başlatıldı. Ancak kendisinin Malatya Valiliği'ne atanması ile mezarlığın parka dönüştürülmesi işini tamamlayamadı.⁷⁹¹

İbrahim Ethem Bey'in Balıkesir'de başlattığı en önemli yol çalışması hiç kuşkusuz Balıkesir-Çanakkale yolu yapımıdır. Göreve başladığında Balıkesir'den Çanakkale'ye ulaşımı sağlayacak bir karayolu bulunmamaktadır. Balıkesir Valisi İbrahim Ethem Bey ile Çanakkale Valisi M. Süreyya (Yurdakul) Bey⁷⁹² bir protokol ile Çanakkale-Balıkesir il sınırında birleştirip bitirmek üzere Balıkesir ve Çanakkale'den ayrı ayrı yol çalışmalarını başlatmışlardı. Her iki ilin yol çalışmaları Yenice'de buluşacaktı. Bayındırlık Başmühendisi Turhan Bey'in gayretleri ile yol bitirilip ulaşım açılmıştır.⁷⁹³

Balıkesir Türk Dili gazetesinin 18 Kasım 1932 tarihinde "Vali Beyle Mülakat" başlığıyla yayımladığı haberde Vali İbrahim Ethem Bey köy yolları ile ilgili şöyle konuşmuştur: "Vilayete gelen bilgilere göre, merkezde ve çevrede bu yıl köy yolu

---

⁷⁸⁸ Gönen Hükümet Konağı harap durumdadır. *Türk Dili*, 25 Eylül 1932, s.12.

⁷⁸⁹ *Türk Dili*, 25 Eylül 1932, s.2.

⁷⁹⁰ 3-4 yıl önce inşaatına başlanan yapı, şimdi de ödeneğin bitmesi ile yarım kalmıştır. *Türk Dili*, 5 İkincikanun 1933, s.1.

⁷⁹¹ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

⁷⁹² Mithat Atabay, "Çanakkale'de Bir Hanımefendi: Misli Süreyya (Yurdakul) Hanım", *Çanakkale Aktüel*, Sayı:14 (5 Mayıs 2010), s.8-9; Mithat Atabay, "Çanakkale Valisi Süreyya Yurdakul", *Çanakkale 1915*, Yıl:4, Sayı:18 (Aralık 2013), s.10-12.

⁷⁹³ Yolun keşif bedeli 12.218 liradır. *Türk Dili*, 4 Mayıs 1933, s.2; Turhan Bey, oldukça fazla dönemeç olan Balya-Çan arasındaki yolun iki tarafına çınar ağaçları da diktirdi. Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 ve 23.10.2012 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

yapım çalışmaları çok iyidir. Ama bu yeterli değildir. Daha da ileriye götüreceğiz. Özellikle bu çalışmaların yaratacağı gelişmeyi yakından görmek ve incelemek fırsatını yakalayacağız.”⁷⁹⁴

İl genelinde yapımı devam pek çok yol çalışması vardır. Bu yollardan bazıları inşa edilirken bazılarının da tamiri yapılmıştır. Balıkesir-Dursunbey-İstasyon yolu, Manyas-Aksakal yolu⁷⁹⁵, Balıkesir-Sındırgı yolu⁷⁹⁶, Bandırma-Manyas yolundaki menfezler⁷⁹⁷ inşa edildi. Bandırma-Susurluk ve Edremit-Akçay yollarının tamiri yapıldı.⁷⁹⁸ Ayrıca İbrahim Ethem Bey görevde bulunduğu müddet zarfında hemen tüm ilçelerin köy yollarının inşa faaliyetlerine devam edilmiştir.⁷⁹⁹

1933 yılı Nisan ayı sonlarında Korucu-Bergama yolu inşaatı devam etmektedir. Bu yolun tamamlandığında Balıkesir ve İzmir vilayetlerini birbirine bağlayacak olması hasebiyle önemli bir girişimdir. Vali İbrahim Ethem Bey, beraberinde İl Bayındırlık Başmühendis vekili Sadi Bey ve Mühendis Naşit Bey ile Korucu’ya gelerek yol çalışmalarını yakından incelemiştir.⁸⁰⁰

Balıkesir Valisi İbrahim Ethem Bey, damadı olduğu Sındırgı’ya özel bir önem vermiştir. Önceleri Balıkesir-Sındırgı yolu at ile gidilen kervan yolu idi. Bu yolu modern teknik ve araçlarla imkân ölçüsünde çağın gereklerine uygun bir şekilde yaptırdı. Bu karayolu daha sonra motorlu vasıtaların yaygınlaşması ve şehirlerarası karayolu taşımacılığının artması ile uzun yıllar İzmir-İstanbul güzergâhı olarak kullanıldı.⁸⁰¹

---

⁷⁹⁴ *Türk Dili*, 18 İkinciteşrin 1932, s.1.

⁷⁹⁵ *Türk Dili*, 22 Ağustos 1932, s.3. 1933 yılında bu yol üzerindeki Yeniköy köprüsü inşaatı başlatıldı. *Türk Dili*, 1 Mayıs 1933, s.2; *Türk Dili*, 2 Mayıs 1933, s.3.

⁷⁹⁶ *Türk Dili*, 25 Mayıs 1933, s.3.

⁷⁹⁷ *Türk Dili*, 14 Birinciteşrin 1932, s.2.

⁷⁹⁸ *Türk Dili*, 5 Ağustos 1932, s.3; *Türk Dili*, 10 Ağustos 1932, s.3.

⁷⁹⁹ *Türk Dili*, 14 Birinciteşrin 1932, s.2.

⁸⁰⁰ *Türk Dili*, 26 Nisan 1933, s.2.

⁸⁰¹ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme

İl Genel Meclisi'nin ayırdığı kaynak ile pek çok köprü de tamir edilmiştir. Bu tamir edilen köprülerden bazıları Gönen köprüsü⁸⁰², Susurluk-Mustafakemalpaşa yolu üzerindeki büyük ahşap Babaköy köprüsü⁸⁰³, Sındırgı-Bigadiç yolu üzerindeki ahşap Simav köprüsü⁸⁰⁴ ve Bandırma-Manyas yolu üzerindeki köprüdür.⁸⁰⁵

Bu dönemde bazı yol çalışmaları bitirilmek üzeredir. Balıkesir-Bandırma yolunun Susurluk kasabasından geçen kısmı 1932 yılı kasım ayı ortalarından beri tamir edilmektedir. Yolun bir kısmı bitirilmiş olup kalan kısmı taş döşenip silindir geçtikten sonra bitirilmiş olacaktır.⁸⁰⁶

Bu hummalı süreçte yolların bir kısmının inşası sürerken bir kısmı tamamlandı. Bunlardan biri olan Gömeç-İskele yolunun resmi açılışı Vali İbrahim Ethem Bey'in katılımı ile 1932 yılının Eylül ayı sonlarında gerçekleşti. Açılış töreni Balıkesir Milletvekili Mehmet Cavit Bey, Burhaniye Kazası Kaymakamı Muhsin Bey, İl Daimi Encümeni üyeleri ile kaza ve nahiye başkanları ve kalabalık bir halk kitlesi huzurunda gerçekleşti.⁸⁰⁷

Merkez kazaya bağlı Çağış nahiyesinin Aslıhan köyü civarındaki Kadıbatağı adlı mevkiye 6 m. genişliğinde ve 1,5 km. uzunluğunda kaldırımlı yol yapıldı. İnşa edilen bu yol civar köylerin de istifadesine imkân verdiği için köylüleri oldukça memnun etti. Köylüler adına Hüseyin Vehbi adıyla Türk Dili gazetesine şu teşekkür mektubu yazıldı: “*Vilayetimiz dâhilinde Kadıbatağı namıyla maruf bataklıktan köylülerin müşkülâtla gelip geçmeleri muhterem valimiz İbrahim Ethem beyefendinin nazarı dikkatini celp ederek mezkûr bataklıkta bir yol yapılmasını emir buyurmuşlardı. Yolun inşaatı ahiren ikmal edilmiştir. Bu münasebetle muhterem valimiz İbrahim Ethem beyefendiye minnettarlığımızı arz eder ve yolun yapılmasında gece gündüz son*

---

⁸⁰² 300 m. Uzunluğundaki köprü yıllardan beri harap durumda olup kış aylarında geçilememektedir. Bu nedenle Gönen-Sarıköy-Biga arası ulaşım güçlükle sağlanmaktadır. Tamirat işlerinin kıştan önce bitirilmesi planlanmaktadır. *Türk Dili*, 25 Eylül 1932, s.1-2.

⁸⁰³ *Türk Dili*, 7 Birinciteşrin 1932, s.2; *Türk Dili*, 21 Birinciteşrin 1932, s.2.

⁸⁰⁴ *Türk Dili*, 30 Ağustos 1932, s.3; *Türk Dili*, 7 Birinciteşrin 1932, s.2; *Türk Dili*, 1 İkincikanun 1933, s.4; *Türk Dili*, 6 İkincikanun 1933, s.3.

⁸⁰⁵ *Türk Dili*, 14 Birinciteşrin 1932, s.2.

⁸⁰⁶ *Türk Dili*, 11 Birincikanun 1932, s.2.

⁸⁰⁷ *Türk Dili*, 25 Eylül 1932, s.2.

derece gayret gösteren Çağış Nahiyesi Müdürü İsmail Hakkı Beye de teşekkürlerimizi bildirmeyi vecibe biliriz...’’⁸⁰⁸ Bu mektuptan anlaşıldığına göre yol inşaatı Vali İbrahim Ethem Bey’in himmetleriyle gerçekleşmiştir. Çünkü Vali Bey köyleri sürekli gezen, ihtiyaçlarını yakından takip eden ve sorunlarını imkân ölçüsünde çözmeye çalışan enerjik bir validir.

Vilayetin bütün kazalarında olduğu gibi Balya kazası dâhilinde de hummalı bir yol yapım faaliyeti göze çarpmaktadır. Köylüler yolların kendilerine ait kısımlarını bitirmişlerdir.⁸⁰⁹

1932 yılı sonlarında Balıkesir’in Aygören Mahallesi açık olan lağım lar nedeniyle büyük bir sağlık tehdidi ile karşı karşıyadır. Mahallenin ihtiyar heyeti, lağım ve kaldırım yaptırılması isteğiyle vilayete başvurdu. Vilayet müracaatı inceledi ve isteği yerinde bularak kaldırım ve lağım yapılması işini belediyeye tevdi etti. Belediye encümeni meseleyi görüştü. Belediye ihtiyar heyetinin mazbatası ile ilgili vilayete verdiği cevapta mahallelinin talebinin yerine getirilmesine imkân bulunmadığını bildirdi. Gerekçede 1932 yılı kaldırım ve lağım ödeneğinin hemen yarısının zaten Aygören mahallesine harcandığı bildiriliyordu.⁸¹⁰ Belediye ile mahalleli arasında hizmet noktasına anlaşmazlık devam etmiştir. Bu mahalle Vali İbrahim Ethem Beyin ailesinin yaşadığı mahalledir.

Yol yapım çalışmaları sırasında pek çok olumsuzluk ile karşılaşıldı. Bazen kış koşulları bazen de işçilerin ücretlerini zamanında alamaması ile yol çalışmaları da durdu. Balya-Çanakkale yolu da kış koşulları nedeniyle 8 Aralık 1932 tarihinde durdu.⁸¹¹ Kısa bir süre sonra çalışmalar yeniden başladı.⁸¹²

---

⁸⁰⁸ *Türk Dili*, 2 Birincikanun 1932, s.2; *Türk Dili*, 14 Birincikanun 1932, s.2.

⁸⁰⁹ *Türk Dili*, 23 Birinciteşrin 1932, s.3.

⁸¹⁰ *Türk Dili*, 6 Birincikanun 1932, s.2.

⁸¹¹ *Türk Dili*, 8 Birincikanun 1932, s.2.

⁸¹² *Türk Dili*, 4 Mayıs 1933, s.2; Bu yolun Balıkesir vilayeti dâhilindeki kısmı 75 km’dir. *Türk Dili*, 24 Mayıs 1933, s.1.

Valilik vilayet dâhilindeki kaza köy yollarının inşası işini 1932 yılında bitirmeyi planlamaktadır.⁸¹³ İbrahim Ethem Bey, bu köy yollarını hizmete açmıştır.⁸¹⁴

3.2.5.8.Eğitim-Kültür, Sağlık ve Spor Çalışmaları

Balıkesir Türk Dili gazetesinin 18 Kasım 1932 tarihinde “Vali Beyle Mülakat” başlığıyla yayımladığı haberde Vali İbrahim Ethem Bey eğitim-öğretim işleri ve okulların durumları ile ilgili şöyle konuşmuştur: “*Bu yıl mekteplere başvuran öğrenci geçen yıllara göre daha çoktur. Okullarda boş öğretmenlik yoktur.*”⁸¹⁵

26 Eylülde İstanbul’da toplanacak Dil Kurultayı öncesinde İçişleri Bakanı Şükrü Kaya Bey, bütün vilayetlere ve umumi müfettişliğe bir genelge göndermiştir. Genelgede Dil Kurultayı görüşmeleri telsiz ile yayınlanacağı için, vilayetlerden Dil Kurultayının vatandaşlarca takip edilebilmesi için her türlü teknik donanımın hazırlanması istenmektedir. Kurultay 26 Eylül-10 Ekim 1932 tarihleri arasında yapılmıştır.⁸¹⁶

CHP Balıkesir İl Yönetim Kurulu, Halkevini binası ve çalışma kolları ile resmi açılışından önce hazırladı ve faaliyete geçirdi. CHP Balıkesir İl Yönetim Kurulu üyesi olan Müstecabî-zade Esat Adil Bey, Balıkesir Halkevi Başkanı seçildi. CHP’nin sahip olduğu eski fırka binası da Halkevi’ne dönüştürüldü. İl Parti merkezinde kayıtlar başladı. Daha sonra Ankara’dan 15 ilde ve 6 kaza merkezinde yeniden Halkevi açılması kararı ile Balıkesir Halkevi’nin 19 Şubat 1933 tarihinde açılması tebliğ edildi. Bu gelişme üzerine açılış hazırlıklarına başlandı. Ayrıca 19 Şubat’a kadar şehrin çeşitli semtlerinde okuma odaları açılmasına karar verildi. Okuma odaları, halk dershaneleri, lisan, resim ve süsleme kursları açılması faaliyetlerinin ve yeterli düzeyde üye kayıtlarının 19 Şubat gününe yetiştirilememesi nedeniyle açılış töreni 24 Şubat 1933 günü saat 15.00’e ertelendi. 24 Şubat 1933 Cuma günü saat 15.00’de Vali İbrahim Ethem Bey ve CHF İl Yönetim Kurulu Başkanı Konya Milletvekili Tevfik Fikret Bey

---

⁸¹³ *Türk Dili*, 25 Eylül 1932, s.2.

⁸¹⁴ Sündüs Kerestecioğlu, *1923-1975 Balıkesir Vali ve Belediye Başkanları*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü, 1975, s.21. (Yayımlanmamış Mezuniyet Tezi)

⁸¹⁵ *Türk Dili*, 18 İkinciteşrin 1932, s.1.

⁸¹⁶ *Türk Dili*, 16 Eylül 1932, s.1; *Türk Dili*, 10 Birinciteşrin 1932, s.1.

tören alanını onurlandırdı. Tören İstiklal Marşı'nın okunması, Ankara'dan Başbakan İsmet Paşa'nın radyo konuşmalarının dinlenmesi ile başladı. CHP Balıkesir İl Yönetim Kurulu üyesi ve Balıkesir Halkevi Başkanı Müstecabî-zade Esat Adil Bey, günün anlam ve önemi ile ilgili açış konuşması yaptı. Açılış töreni Halkevi korosunun Cumhuriyet Marşı ile sona erdi. Gece ise Bozkurt Marşı, monolog, piyes ve koronun sunusu ile geçti.⁸¹⁷

1932 yılı Dil ile ilgili çalışmaların tüm ülkede yoğunlaştığı bir yıl olup Balıkesir'de de Valilik bünyesinde, “Vilâyet Söz Derleme Heyeti” oluşturulmuştur. Heyette Vali İbrahim Ethem Bey, Kolordu Komutanı Ali Hikmet Paşa, Maarif Müdürü, Muallim Mektebi Müdürü, Kız Orta Mektep Müdürü ve Erkek Orta Mektep Müdürü olmak üzere üst düzey devlet görevlileri yer almaktadır. Heyet, Vali İbrahim Ethem Bey'in başkanlığında her Pazar günü yaptığı toplantılarda, ilçelerden gönderilen evraklar doğrultusunda il genelinde yapılan derleme çalışmalarının son durumu ve yapılması gerekenleri görüşmüştür. Görüşmeler geç saatlere kadar devam etmiştir.⁸¹⁸

Susurluk kazasının Karapürçek köyünde köylünün parası ve emeği ile 5.000 lira harcanarak bir ilk mektep binası yapıldı. Yapılan bina 5 dersliklidir. Türk Dili gazetesinin haber başlığı olan “*mektepe bizzat köylü babası olan valimiz tarafından açıldı*” ifadesinden yola çıkarak Vali Bey'in himmetleriyle inşaatın başlamış ve bitirilmiş olduğu anlaşılmaktadır. Vali İbrahim Ethem Bey, açılışa yanına İl Maarif Müdürünü de alarak önce Susurluk'a gelmiş, ardından da Karapürçek köyüne giderek yeni yapılan büyük mektep binasını 9 Şubat 1933 Perşembe günü açmıştır.⁸¹⁹ Bu köy okulu binası, 1937-1938 Balıkesir Kültür Yıllığı'nın Susurluk kazası tanıtımında

---

⁸¹⁷ *Türk Dili*, 20 Birincikanun 1932, s.1-2; *Türk Dili*, 5 Şubat 1933, s.1; *Türk Dili*, 7 Şubat 1933, s.1; *Türk Dili*, 14 Şubat 1933, s.1; *Türk Dili*, 16 Şubat 1933, s.1; *Türk Dili*, 20 Şubat 1933, s.1; *Türk Dili*, 21 Şubat 1933, s.1; *Türk Dili*, 22 Şubat 1933, s.1; *Türk Dili*, 23 Şubat 1933, s.1; *Türk Dili*, 24 Şubat 1933, s.1, 3; *Türk Dili*, 26 Şubat 1933, s.1-2; *Türk Dili*, 27 Şubat 1933, s.1-2.

⁸¹⁸ *Türk Dili*, 6 Mart 1933, s.1; *Türk Dili*, 13 Mart 1933, s.2; *Türk Dili*, 17 Nisan 1933, s.2.

⁸¹⁹ *Türk Dili*, 12 Şubat 1933, s.2.

fotoğrafi basılıp gösterilen tek okul binasıdır. O tarihte okulda biri başöğretmen olmak üzere toplam 4 öğretmen görev yapmaktadır.⁸²⁰

Sinema modern bir toplumun vaz geçilmez uğraşdır, anlayışı ile hareket edilmiş ve Balıkesir’de Hükümet Caddesinde, Maarif Sineması adlı sinema binası yeniden inşa edilmiştir.⁸²¹

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı, 24 il ve 3.361 köyü kapsayan 12 Sıtma Mücadele Bölgesi oluşturmuş. Bu bölgelerden biri de İbrahim Ethem Beyin görev yeri olan Balıkesir olup sıtma ile mücadele başarılı olarak yürütülmüştür.⁸²²

3.2.5.9.Diğer Çalışmaları

Balıkesir Türk Dili gazetesinin 18 Kasım 1932 tarihinde “Vali Beyle Mülakat” başlığıyla yayımladığı haberde Vali İbrahim Ethem Bey mübadillerin işleri ile ilgili şöyle konuşmuştur: *“Kabzımal almış olan bir takım mübadillerin durumu gerçekten ihbar üzerine incelenmiştir. Ben kanun dairesinde yapılmakta olan bu işlemde mübadillerin durumlarında istikrarsızlık yaratacak bir şekil göremiyorum. Herhangi bir ihbar hükümetçe incelendikten sonra inceleme sonucu olumlu ise mahkemeye intikal ettirilmekte, bu suretle vatandaşlara haklarını savunmak imkânı birkaç defa verilmiş bulunmaktadır. Bunun üzerine bu husustaki mevzuatın istikrarsızlık doğurabileceği akla gelmez.”*⁸²³

30 Ağustos 1932 günü kutlanan Zafer Bayramı törenlerinde Balıkesir vilayeti halkının Türk Hava Kuvvetlerinin geliştirilmesi yönünde bir çabası olarak satın aldığı uçakların Balıkesir’e getirilmesi kararlaştırıldı. Balıkesir vilayetinin satın aldığı 2 uçak geldi. Bayram kutlamalarında uçaklara ad koyma töreni de yapıldı. Kolordu Komutanı

---

⁸²⁰ *Kültür Yıllığı Balıkesir 1937-1938*, Balıkesir Kültür Direktörlüğü Yayınlarından No:4, İstanbul. Resimli Aya Matbaası, 1938, s.156-159.

⁸²¹ *Türk Dili*, 8 Ağustos 1932, s.3.

⁸²² Bu 12 bölge Ankara, Adana, Aydın, Antalya, Eskişehir, Bursa, Balıkesir, Konya, Kocaeli, Samsun, Manisa ve İstanbul bölgelerinden oluşmaktadır. *Türk Dili*, 28 Eylül 1932, s.1.

⁸²³ *Türk Dili*, 18 İkinciteşrin 1932, s.1-2.

Ali Hikmet Paşa 3.“Balıkesir Uçağı”nın ve Vali İ. Ethem Bey de “Balya Uçağı”nın kurdelesini kesti.⁸²⁴

23 Nisan Milli Hâkimiyetin İlanı ve Çocuk Haftasının ilk günü kutlamalarında Çocuk Esirgeme Kurumu’nun düzenlediğı Çocuk Kongresi etkinliğı çerçevesinde birkaç saatliğine çocuklar Vali, Belediye Başkanı, Parti Başkanı ve Halkevi Başkanı vs. makamlarına geçtiler. Hatta çocuk vali, valilik makam otomobili ile teftişe de çıktı.⁸²⁵

Balıkesir’in kurtuluşunun 10.yıldönümü, 6 Eylül Kurtuluş Günü töreni 6 Eylül 1932 Salı günü kutlandı. Şehir süslendi. Belediyede resmî kabul yapıldı. Kolordu Komutanı, Vali, İl Başkanları, parti ve teşekküller yönetim kurulları, halktan pek çok önde gelen kişiler resmî kabulde bulundu. Daha sonra belediye meydanında toplanmış olan halka yönelik konuşmalar yapıldı. Gece de büyük bir fener alayı düzenlendi.⁸²⁶

29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, Valilik Makamı hazırladığı kutlama programı doğrultusunda 29 Ekim 1932 günü kutlandı. Vali İbrahim Ethem Bey de Vilayet Konağı’nda resmi bir ziyafet verdi.⁸²⁷ Bir yıl sonraki kutlamalar çok daha kapsamlı ve gösterişli oldu. Çünkü o yıl Cumhuriyet’in 10. Yıldönümü idi ve 29 Ekim 1933 günü başlayan bu kutlamalar uzun bir çalışmanın neticesi ortaya çıktı.⁸²⁸ Balıkesir’in en işlek caddeleri, hükümet, belediye, halkevi, fırka binası, askeri mahfel, idmancılar mahfeli ve istasyon başta olmak üzere okullar ve tüm resmi daireler bayraklarla donatıldı, süslendi. Bu binalara, cadde ve sokaklara büyük puntolarla vecize ve özlü sözler asıldı. Ulaşım vasıtaları olan tren vagonları, atlı arabalar da süslendi ve dövizler asıldı. Caddelerde taklar kuruldu. Bayram günü icra edilen resmî geçitte subaylar, askerler, polisler, izciler, okullar, sporcular, fırkanın tüm ildeki teşkilatında yer alan üye ve temsilcileri, atlı askeri birlikler, atlı köylüler, Çocuk Esirgeme ve Halkevi gibi kurumlar yer aldı. Töreni izlemeye binlerce kadın ve erkek, şehirli ve köylüden oluşan

---

⁸²⁴ *Türk Dili*, 19 Ağustos 1932, s.1; *Türk Dili*, 21 Ağustos 1932, s.1; *Türk Dili*, 1 Eylül 1932, s.3.

⁸²⁵ *Türk Dili*, 25 Nisan 1933, s.1-3; *Türk Dili*, 21 Nisan 1933, s.2.

⁸²⁶ *Türk Dili*, 8 Eylül 1932, s.1.

⁸²⁷ *Türk Dili*, 29 Birinciteşrin 1932, s.1.

⁸²⁸ “10.Yıl Marşını babamla birlikte Balıkesir’de ezberledik. Gece fener alayı yapıldı. Vali Konağı’nın balkonunda fener alayı geçerken 10.Yıl Marşını babamla birlikte söyledim.” Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

halk geldi. Tören valilikte başlayıp belediyede devam etti. Belediye meydanında toplanmış olan halka yönelik konuşmalar yapıldı. Toprak alma merasimi yapıldı. Çeşitli müsamereler gösterildi. Ali Şuuri Mektebi minik talebeleri kıyafet revüsü düzenledi. Gece şehir ışıklandırıldı, büyük bir fener alayı ve balo düzenlendi.⁸²⁹

5 Mayıs Mektepliler Bayramı 10 Mayıs 1933 tarihinde Vali İbrahim Ethem Bey, Kolordu Komutanı Ali Hikmet Paşa'nın katılımıyla kutlandı. Vali ve Kolordu komutanı birkaç saat boyunca mektepliler ile görüştü. Ardından Necati Bey Muallim Mektebi yemekhanesinde öğretmen ve öğrencilerle birlikte öğle yemeği yediler.⁸³⁰

İbrahim Ethem Bey'in Balıkesir Valiliği sırasında zaman zaman ilde afetler de yaşandı. 16 ve 17 Şubat Perşembe ve Cuma günleri aşırı yağın yağmur ile dereler taşı ve Balıkesir ovası adeta göl haline geldi. Ovanın Çayırhisar köyü ile Yakupköy köyüne kadar olan kısmı ile Tepecik deresinin Simav çayı ile birleştiği noktaya kadar bütün dere boyundaki arazi sular altında kaldı. Sel deresi de ovanın Menzilçayırı denilen kısmını sular altında bıraktı. Diğer taraftan Simav Çayı da taşı ve geçtiği yerleri sular istila etti. Şehir merkezi ile bir kısım köyler arasındaki ulaşım geçici olarak durdu.⁸³¹ Meydana gelen su baskınında can ve mal kaybı olmadı.

Sındırgı ilçesinin Çorum nahiyesine bağlı Bardakçı köyünde 17-18 Haziran 1932 gecesi çıkan bir yangın sonucunda 13 ev, 10 samanlık, 6 dükkân yanmıştır. Yangında ölen ya da yaralanan olmamış ancak 45 keçi telef olmuştur. Yanan ev ve dükkânlardan bir şey kurtarılamamıştır.⁸³² Bu köy İstiklal Harbi'nde İbrahim Ethem Bey ve müfrezelere her türlü lojistik desteği sağlamıştı.

İbrahim Ethem Bey, Balıkesir valisi olarak göreve başladıktan birkaç ay sonra, 1 Mart 1932 günü büyük validesi Zeynep Hanım 88 yaşında vefat etmiştir. Zeynep Hanım, eşi Tüfekçi Kolağası Süleyman Ağa'ya ait Balıkesir şehri Aygören Mahallesiindeki evde oturmaktaydı.⁸³³

---

⁸²⁹ Burhan Cahit Akıncı Özel Arşivi; Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

⁸³⁰ *Türk Dili*, 11 Mayıs 1933, s.2.

⁸³¹ *Türk Dili*, 19 Şubat 1933, s.1.

⁸³² BCA, Fon: 30.10.0.0, Yer: 120.852.14., Tarih: 29/6/1932. (Dosya: 99C35).

⁸³³ *DİNMA*, İbrahim Ethem Akıncı'nın vukuatlı nüfus kayıt örneği.

Vali İbrahim Ethem Bey'in 19 Nisan 1933 günü bir erkek evladı daha olmuştur. Türk Dili gazetesi yeni doğan yavruya uzun ve mesut bir ömür, vali ve eşini de tebrik edip mutluluklar diledi.⁸³⁴ Yeni doğan ile birlikte Vali Bey'in 3 erkek evladı olmuş oldu. Çocuğun isim babası ise ileri görüşlü, alışkan ve namuslu bir insan olan İl Bayındırlık Başmühendisi Turhan Bey olacaktır.⁸³⁵

---

⁸³⁴ *Türk Dili*, 20 Nisan 1933, s.2.

⁸³⁵ Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme; Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İBRAHİM ETHEM AKINCI'NIN MALATYA VE MUĞLA VALİLİKLERİ

4.1.Malatya Valiliği

1938 yılında Malatya vilayetinin yüzölçümü 19.310 km² olup, 208.930 kadın ve 204.319 erkek olmak üzere toplam nüfusu 413.249'dur. Vilayete bağlı 9 ilçe, 35 nahiye ve 1.247 köy vardır.⁸³⁶ İlçeler; Malatya, Akçadağ, Hekimhan, Adıyaman⁸³⁷, Behisni (Besni), Kâhta, Darende, Petürke (Pütürge), Arapkir (Arapgir)'dir.⁸³⁸ Malatya vilayetinin merkez ilçesi olan Malatya kenti, Bey dağlarının (1800m.) eteğinde, Bey dağları ile Karadağ arasındaki geniş bir ovaya hâkim, denizden 900m. yüksekliği olan bir noktada kurulmuştur. Malatya merkez ilçesinin yüzölçümü 2.805 km² olup, 49.629 kadın ve 48.306 erkek olmak üzere nüfusu 97.935'tir. Merkez ilçeye bağlı 6 nahiye ve 185 köy vardır. Merkez ilçenin su kaynakları Derme, Horata, Yeşil Kaynak ve Orduzu sularıdır.⁸³⁹

Vilayetin doğu, batı, kuzey ve güneyi dağlarla çevrili olup arazisi yüksek ve dalgalıdır. Güney ve batıda Akçadağ ve Karadağ, Tohma suyu, kuzeyde Lelek, Malatya güneyinde Bey ve Baylan dağları, Kâhta ilçesi, kuzeyinde Kâhta dağları yer almaktadır.⁸⁴⁰ Pütürge ilçesi kuzeyinde yoğun Hedno meşe ormanları mevcuttur. Belli başlı akarsuları Fırat, Tohma ve Kuruçay'dır. Vilayette kışlar soğuk ve yağışlı, yazlar sıcak ve kurak olup karasal iklim hâkimdir.⁸⁴¹

---

⁸³⁶ *Cumhuriyetin XVinci Yılında Malatya*, 29 Birinci Teşrin 1938, s.3.

⁸³⁷ 1954 yılında çıkarılan bir kanunla il olmuştur. *Her Yönü İle Yeşil Malatya*, Ankara; Ankara Basım ve Ciltevi, 1966, s.9.

⁸³⁸ *Cumhuriyetin XVinci Yılında Malatya*, 29 Birinci Teşrin 1938, s.5-8.

⁸³⁹ *Cumhuriyetin XVinci Yılında Malatya*, 29 Birinci Teşrin 1938, s.4, 9.

⁸⁴⁰ *Cumhuriyetin XVinci Yılında Malatya*, 29 Birinci Teşrin 1938, s.3.

⁸⁴¹ *Cumhuriyetin XVinci Yılında Malatya*, 29 Birinci Teşrin 1938, s.3-4.

4.1.1. Atanması

İbrahim Ethem Bey'in Balıkesir Valiliği'nden sonraki görevi Malatya Valiliği'dir. Valiliğe Mehmet Tevfik Bey'in halefi olarak⁸⁴², 13 Kasım 1933 tarihinde atanmıştır.⁸⁴³ 26 Kasım 1933 tarihinde başladığı bu görevinden 29 Mayıs 1939 günü ayrılmıştır.⁸⁴⁴ Toplam 5 yıl 6 ay 3 gün görevde kalmıştır.⁸⁴⁵ 27 Ekim 1937 tarihinde, Malatya'daki pek çok hizmetinden dolayı maaşına zam yapılarak 150 liraya yükseltilmiştir.⁸⁴⁶

Akıncı ailesine göre, İbrahim Ethem Bey'in Malatya Valiliği'ne atanması yine bir olay ve Gazi Mustafa Kemal'in emri ile olmuştur. Selefi olan Mehmet Tevfik Bey'i Arapkir'den gelirken soymuşlar.⁸⁴⁷ Bu soygun ile ilgili bir internet sitesinde de haber yapılmış⁸⁴⁸ ancak yanlışlıkla soyguna uğrayan valinin İbrahim Ethem Bey olduğu iddia edilmiştir.⁸⁴⁹ Bu iddia gerçek değildir. İddia edilen soygunun gerçekleştiği sırada

⁸⁴² http://www.malatya.gov.tr/?modul=detay&k_id=91&m_id=23

⁸⁴³ *Her Yönü İle Yeşil Malatya*, s.36; Malatya Valiliği'nin resmi internet sitesinde “*Tarihçe-Önceki Valilerimiz*” kısmında İbrahim Ethem Akıncı'nın göreve başlama tarihi ve bitiş tarihleri 5.5.1933 ve görevden ayrılma tarihi 7.9.1939 olarak verilmektedir. Bkz. http://www.malatya.gov.tr/?modul=detay&k_id=91&m_id=23

⁸⁴⁴ “13.5.1935 tarihinde Malatya Valiliği görevinden ayrılan İbrahim Ethem Bey” denmektedir. Ancak bu bilgi arşivlerdeki bilgilerle örtüşmemektedir. Bkz. Kürşat Ekrem Uykucu, *age*, s.114. ve Hikmet Adın, *age*, 1991, s.246.

⁸⁴⁵ İBA, Dosya No: 435 ; ESA, Dosya No: 81899; “*Malatya Valiliği'ne Balıkesir Valisi İbrahim Etem'in tayini.*” BCA, Fon: 30..18.1.2, Yer: 41.81..19., Tarih: 13/11/1933. (Sayı: 15301 Dosya: 71-381). (İçişleri Bakanlığının 13.11.1933 tarih ve 9243 sayılı tezkeresi ile Bakanlar Kurulunun 13.11.1933 tarih ve 15300 nolu kararname); Mehmet Esat Serezli, *age*, s.169; Ali Rıza Hakses, *age*, s.194.

⁸⁴⁶ ESA, Dosya No: 81899; İBA, Dosya No: 435. İbrahim Ethem Akıncı'nın İçişleri Bakanlığı Arşivindeki Şahsi dosyasında Muğla Valiliği ile ilgili olarak 15301 numara ve 13 Kasım 1933 tarihli Kararname ve 1862/295 numara ve 26 Kasım 1931 tarihli Malatya tahrirat ile 992/191 numara ve 27 Ekim 1937 ve 30 Mayıs 1939 tarihli Muc. Tahrirat bulunmaktadır. Bkz. İBA, Dosya No: 435.

⁸⁴⁷ Akıncı ailesine göre “*Malatya valisi teftişe çıkmış. Bir dere kenarında baskına uğramış ve soyulmuş. Bu soygunu Kürt kökenli asiler gerçekleştirmiştir. Bu olayla devletin, yeni rejimin itibarı zedelenmiştir. Gazi Mustafa Kemal, 'İbrahim Ethem Beyi görevlendirelim bu işi temizlesin.' demiştir.*” Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme. Bu soygun ile

⁸⁴⁸ http://www.flashbermalatya.com/inx/haber-5886-Malatya_Valisini_Soymuslar.html Erişim Tarihi: 12.12.2012.

⁸⁴⁹ “*Malatya Flash Haber Malatya'nın Haber Portalı*” adlı internet sitesinde 18.03.2010 tarihli “*Malatya Valisini Soymuşlar*” başlığı ve başlığın altında bir fotoğraf (Fotoğrafta elleri kelepçeli ikisi silahlı üç genç bulunmaktadır) ile verilen haberde: “*Malatya Valisi İbrahim Etem Akıncı ve beraberindekilerin 1933 yılında Arguvan'ın Şotik Köyünden Atma Aşiretinden 3 genç tarafından soyulması olayına karışan 3 kişinin 77 yıl sonra ortaya çıkan fotoğrafı bu olayı yeniden gündeme getirdi. Atmalı Rıza Parlak'ın ele geçirdiği fotoğrafta Malatya valisini 14 Kasım 1933 yılında Arguvan ile Hekimhan arasındaki Ballıkaya köyü yakınlarında soyan Seydi Battal Çıplak, Hüseyin Sırma (Daso*

İbrahim Ethem Bey, henüz Malatya’da göreve başlamamıştır yani Malatya’da değildir. Dolayısıyla Malatya’da soyguna uğraması mümkün değildir. Bu soygun olayı ile ilgili bilgiler başka kaynaklarda da yer almaktadır.⁸⁵⁰

4.1.2. Teftişler, İncelemeler ve Planlama Faaliyetleri

Malatya Valisi İbrahim Ethem Bey, enerjik, çalıştığı ile güven veren ve çalışmalarını kararlılıkla yürüten bir idarecidir.⁸⁵¹ O, yeni bir yerleşim yerinde göreve başladığında yaptığı gibi ilk iş olarak Malatya’yı tanıma ve inceleme gezisine çıktı.

Hüseyin) ve Mehmet Rıza Çıplak’ın yakalandıkları sırada kelepçeli fotoğrafta 3 Şotikli genç birlikte görülüyor. Rıza Parlak fotoğrafla birlikte Malatya valisinin soyulma olayını şöyle anlatıyor: 14 Kasım 1933 yılında Arguvan’ın Atma Aşiretine bağlı Şotik köyünden üç delikanlı aldıkları bir istihbarat, posta arabasının Sivas’tan Harput’a para götürüleceği yönündedir. O dönem de memur maaşları bu şekilde transfer edilirdi. Alınan bilgi araba jeep ve önünde bayrak var, yönündedir. Hekimhan-Sivas yolu üzerindeki Beykent (Erdehan) mevkiye pusu atarlar. İstanbul’a gidecek kadar parası olmayan üç kafadar, böylece İstanbul’a gidecek parayı da temin etmiş olacaktı. İki adet ateşli silah ve birde kasaturaları vardı. Silahtan daha çok yöreyi iyi bilmeleri, doğalarında mevcut olan medeni cesaretlerine güveniyorlardı. Yaklaşan jeepi görünce havaya ateş açıp dur çekerler. Beklenen posta arabası yerine gelenin Malatya valisi olması sadece bir tesadüftür. Yanında çocukları ve koruması vardır. “Ben Malatya valisiyim” dese de bizinkiler inanmaz. Aldıkları istihbarat örtüştiğünden parayı ararlar ve para çıkmaz. Valinin üzerindeki çok az miktarda çıkan parayı alan Mehmet Rıza Çıplak “Sen nasıl valisin üzerinde para bile yok” der. Vali “Ben ne bileyim ki Ballıkaya’da borcum çıkacak” deyip espri yapmayı ihmal etmez. Mehmet Rıza valinin giysilerini çıkartıp kendisi giyer. “Vali Bey sana mı yakıştı bana mı yakıştı?” diye sorar. Vali “Tabi ki sana yakıştı” demek zorunda kalır...”
http://www.flashbermalatya.com/inx/haber-5886-Malatya_Valisini_Soymuslar.html Erişim Tarihi: 12.12.2012

⁸⁵⁰ “...Vilayetteki esas gelişme eski valinin geri çağırılmasından sonra olmuştur. –Geri mi çağırıldı? Neden peki? –İşin esası halka hiç açıklanmadı. Fakat diyorlar ki; Vali ile vilayetin polis müfettişi sorumluluk altında ezilmişler ve karayolunda seyahat ederlerken haydutlar tarafından soyulmuşlar...” Bkz. Lilo Linke, Mustafa Kemal Türkiye Modern Türkiye Seyahatnamesi, Çev. A. Rauf Tektaş, İstanbul: İkarus Yayınları, 2008, s.272-273.

⁸⁵¹ “...Yeni Vali İbrahim Akıncı, Gazi’nin adamlarından biridir. Kurtuluş Savaşı’nda onunla birlikte dövüştür, cesaret ve enerjisi ile meşhurdur. O gelmeden önce Malatya’dan bir köye hiç kimse korumasız ve silahsız gitmeye cesaret edemezdi. Cıvarda binlerce vahşi adam var. O çok kararlı davrandı ve ibret olsun diye en gözü kara ve pervasız suçluyu astı. Şimdi her şey mükemmel denecek kadar güven içinde. ... epeyce enerjik görünüyordu. Fakat o eski bir askerden çok malikâne sahibiyim gibi, harap haldeki savaş alanından ziyade ekili toprağa daha yakın bir adamdı. Geniş omuzlar üzerinde sert ifadeli, güneş yanığı yuvarlak bir baş, dik gümüş rengi saçlar ve bir köylünün kurnaz, sevimli ve muzip gözleri. Fakat bu basit, sıradan dış görünümün ardında bu adamın çok daha başka şeylere de sahip olduğunu biliyordum. Gene de onun geçmişine dair kendi ağzından pek fazla şey duyma şansım olduğuna ilişkin hiçbir hayalim yoktu. Gelenekçi bir Türk için kendi hakkında konuşmak yakışık almazdı. Nazikti, benimle çok yavaş, sadece ana fikrini anladığım ayrıntılı bir Türkçe ile konuşuyordu.... Bkz. Lilo Linke, age, s.273-274.

Gezi, haftalarca süren ve at sırtında olduğundan da yorucu bir işti. Gezilerinde bin kilometrenin üzerinde yol kat ettiği de oldu.⁸⁵²

Bu teftiş gezileri vilayete bağlı kaza ve nahiyelere gitmek suretiyle, kaymakam ve nahiyeye müdürlerinin durumlarını, çalışmalarını denetlemek; kaza, nahiyeye ve köylerin sorunlarını yerinde görmek, devam etmekte olan çalışmalarını yerinde takip etmek amaçlıydı. Bu teftiş amaçlı geziler, bazen bir iki günü⁸⁵³, bazen ise bir iki haftayı bulabilmektedir.⁸⁵⁴ Özellikle Malatya vilayeti dâhilinden geçen demiryolu nedeniyle ulaşılması güç ve karayolu ile çok uzun zaman alan yerlere ulaşım kolaylaşmıştır. Vali İbrahim Ethem Bey bu ulaşım kolaylığını, teftiş ve tetkik gezilerine daha uzun süre ayırarak değerlendirmiştir. Bu uzun gezilerde pek çok yere gitmiştir. 12 gün gibi çok uzun bir süreye varan teftiş gezilerine çıkmıştır.

İbrahim Ethem Bey, özellikle köyleri, kırsalı gezmeyi çok önemserdi.⁸⁵⁵ Türkiye nüfusunun önemli bir kısmının henüz köylerde yaşadığı düşünüldüğünde amacının halka ulaşma çabası olduğu görülür.

İbrahim Ethem Bey, selefinin durumuna düşmemek için vilayette güçlü bir emniyet ve asayiş temin edilmesi gerektiğine inanmaktadır. Genç ve enerjik memurlarla çalışmak istemektedir.⁸⁵⁶ Bunlardan biri olan İhsan Sabri Çağlayangil⁸⁵⁷,

---

⁸⁵² "...Onu (valiyi) çok meşgul bulmuştum. Vilayetin belli başlı yollarını denetlediği 15 günlük bir geziden yeni dönmüş, büyük bölümü at sırtında olmak üzere yaklaşık 1120 kilometre yol yapmıştı..." Bkz. Lilo Linke, *age*, s.274.

⁸⁵³ Ünal, "Valimiz Gölbaşı'na Gitti", 29 Mart 1935, s.1; Ünal, "Valimiz Geldi", 31 Mart 1935, s.1; "İlbayımız İbrahim Ethem Akıncı Cumartesi günü dağ yolu ile Kâhta'ya gitmiştir. Oradan da Adıyaman, Besni'ye geçecektir." Ünal, "İlbayımız İlçelere geziye çıktı", 25 Mayıs 1936, s.1.

⁸⁵⁴ "On iki günden beri kaza, teftiş seyahatine çıkan Valimiz Bay ETEM AKINCI dünkü trenle şarımıza gelmiştir." Ünal, "Valimiz Geldi", 16 Mayıs 1935, s.1. Bu haberden anlaşıldığına göre, Malatya Valisi İbrahim Ethem Akıncı'nın teftiş gezisi 3-15 Mayıs tarihleri arasında gerçekleşmiştir.

⁸⁵⁵ "Bu geziler iş gezisiydi. Bu geziler bazen teftiş, denetleme, bazen de köylerin aralarındaki arazi vb. ihtilaflarını çözme, aralarını bulmak için gidilen geziler ve arta kalan zamanda da av yapılan gezilerdir. Sonra köylülerle birlikte yemek yenirdi." Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

⁸⁵⁶ Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme

⁸⁵⁷ İhsan Sabri Çağlayangil, 1908 İstanbul doğumludur. İstanbul Hukuk Fakültesi mezunudur. http://www.mfa.gov.tr/sayin-ih-san-sabri-caglkayangil_in-ozgecmisi.tr.mfa Erişim Tarihi: 20.12.2014; http://www.tbmm.gov.tr/biyog/cumsen_6.htm Erişim Tarihi: 20.12.2014. Akıncı ailesinin ifadelerinden; İhsan Sabri Çağlayangil ve eşi Öğretmen Firuzende Hanım'ın, hem İbrahim Ethem Akıncı'nın hem de daha sonra çocuklarının aile dostu olduğu anlaşılmaktadır. Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 ve 23.10.2012 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

Malatya Emniyet Müdürü Ekrem Bey'in⁸⁵⁸ halefi olarak Malatya Emniyet Müdürü atanmıştır. Bu değişimde Malatya'daki kaçakçılık olaylarının artması etkili olmuş olmalıdır. Ankara 3.Şubeden gelen İhsan Sabri Çağlayangil 31 Temmuz 1935 günü görevine başlamıştır.⁸⁵⁹ İhsan Sabri Çağlayangil, Anılarında Vali İbrahim Ethem Akıncı'dan “Şövalye, çeteci bir adam. Demirci Efe⁸⁶⁰ ile birlikte Kurtuluş Savaşı'nda çete kurmuş.” ifadeleriyle bahsetmektedir.⁸⁶¹

Malatya Valisi İbrahim Ethem Akıncı'ya ve Kemaliye Kaymakamı Mazhar Başdoğan'a görevi kötüye kullanma ve ihmâl suçlaması ile dava açılmıştır. Davaya esas oluşturan suç zannı Yardım Toplama Esas ve Usulleri Yönetmeliğine aykırı olarak halktan toplanan para ile yangın havuzu yaptırılması işinde yolsuzluk yapmaktır. Davaya konu olan olay şöyle gelişmiştir:

Malatya'nın Kemaliye ilçesindeki pazar yerinde evvelce bir yangın çıkmış ve tüccar ve esnaf zarar görmüştür. Böyle bir zararın tekrarlanmaması için de aralarında para toplamayı ve bu para ile pazar yerine bir yangın söndürme havuzu inşa edilmesini kararlaştıran tüccar ve esnaf, kaymakamlıktan gerekli inşaat izninin verilmesini ister. Kaymakam Mazhar Başdoğan bu isteğin kabul edilmesi ve inşaat ruhsatının verilmesi yönünde olmak üzere durumu 17.9.1935 tarih ve 969 sayılı yazı ile Malatya vilayetine bildirir. Valilik 26.9.1935 tarih ve 1974-54 sayılı yazı ile olur verir. Yardım Toplama Esas ve Usulleri Yönetmeliğinin 14. ve 15. maddelerine aykırı olarak yardımlar toplanır. Bu gelişme üzerine Malatya Valisi İbrahim Ethem Akıncı, Kemaliye Kaymakamı Mazhar Başdoğan ve inşaat komisyon azaları hakkında, Devlet Şurası Umumi Heyetince “lüzumu mahkeme kararı” verilir. 20.8.1940 gün ve 5.921 sayılı

---

⁸⁵⁸ Ekrem Bey daha sonra Trabzon ili Vakıfkebir ilçesi kaymakamlığına atanmıştır. *Ünal*, “Emniyet Direktörü Trabzon'a Verildi”, 29 Ağustos 1935, s.2.

⁸⁵⁹ *Ünal*, “Emniyet Direktörü Perşembe Günü Gidecektir”, 23 Temmuz 1935, s.1; *Ünal*, “Emniyet Direktörü Geldi”, 31 Temmuz 1935, s.1; *Ünal* Gazetesi kaçakçılığın önüne geçilmesi ile ilgili manşetlere yer vermektedir. “Vatandaş! Ulusun temelini yıkmaya çalışan halkın hakkına göz diken kaçakçıyı gördüğün yerde yakalat. Bu senin için bir borçtur.” 9 Ağustos 1935, s.1; “Yurttaş! Kaçakçıyı gördüğün yerde yakalat işittiğini haber ver.”, *Ünal*, 23 Ağustos 1935, s.1; “Yurttaş! Ocağına kundak salan kaçakçıyı yakalat.” *Ünal*, 24 Ağustos 1935, s.1; 10 Eylül 1935, “Kaçakçı Vatan Hainidir”, s.2.

⁸⁶⁰ Ancak bu tanımlamada bir yanlışlık söz konusudur. “Demirci Efe ile birlikte” ifadesi “Demirci'de efelerle birlikte” olmalıydı.

⁸⁶¹ Tanju Cılızoğlu, *Kader Bizi Una Değil, Üne İtti Çağlayangil'in Anıları*, Ankara: Bilgi Yayınevi, 2007, s.66.

tezkereleriyle Adalet Vekaleti Hukuk Müşaviliği'ne bildirilir.⁸⁶² Yapılan mahkeme neticesinde hem vali hem de kaymakam memuriyet vazifelerini ihmal etmekten suçlu bulunur. Devlet Şurasınca yapılan inceleme sonunda, İbrahim Ethem Akıncı ve Mazhar Başdoğan haklarında verilmiş olan Türk Ceza Kanununun 240. maddesi hükmüne uygun olarak yürürlükte bulunan meni muhakeme kararı 09.10.1941 tarihinde çoğunluk kararı (Kara no: 41/342-343) ile feshedilir. 06.05.1941 tarihinde de Malatya Valiliği'ne bildirilir. Bunun üzerine karar temyiz edilir. Temyiz Mahkemesi Dördüncü Ceza Dairesi, mahkemenin verdiği “Eski Malatya Valisi İbrahim Ethem Akıncı'nın suçlu” kararını bozarak “beraatına” karar verir ve bu kararını 18.02.1942 tarihinde onamıştır. Kaymakam ise suçlu bulunmuştur. (Belge 7) İçişleri Bakanlığı 30.07.1942 gün ve 512-4367/18695 sayılı yazı ile Eski Malatya Valisi İbrahim Ethem Akıncı'nın Şurayı Devlet tarafından onanan kararın bir suretini Adalet Bakanlığı'ndan istemiştir. Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü de, Adalet Bakanı imzası ile 263-128 sayı ve 20.08.1942 tarihli cevabi yazıyı (ekinde Temyiz Mahkemesi Dördüncü Ceza Dairesi'nce verilen 1892/942 gün ve 24/5 sayılı 2 sayfalık kararın tasdikli örneği ile) İçişleri Bakanlığı'na göndermiştir.⁸⁶³

4.1.3.Malatya Cumhuriyet Halk Partisi Teşkilâtı

Cumhuriyet Halk Partisi, 9 Mayıs 1935 tarihinde Dördüncü Büyük Kurultayı⁸⁶⁴ toplandı ve programını “*Tek ulus, tek şef, tek parti*” anlayışı ile gözden geçirip, değiştirdi. Valiler buldukları ilin parti başkanı olarak görev yapmaya başladılar.⁸⁶⁵ Bu yeni uygulama ile İbrahim Ethem Akıncı 1935 yılından itibaren, hem Malatya valisi hem de Cumhuriyet Halk Partisi Malatya İl Başkanı'dır.

Cumhuriyet'in XVinci Yılında Malatya adlı esere göre; 1938 yılı Haziran sonu itibariyle Cumhuriyet Halk Partisi'ne Malatya merkez ilçede 1295, Besni ilçesinde 580, Darende ilçesinde 685, Pütürge ilçesinde 493, Arapgir ilçesinde 590 kayıtlı üye

---

⁸⁶² 817 sayı ve 11.11.1941 tarihinde Hukuk Müşaviri Ekrem Ergüven imzasıyla Memualar, Sicil ve Muamelat Umum Müdürlüğüne yazılır. *İBA*, Dosya No: 435.

⁸⁶³ *İBA*, Dosya No: 435.

⁸⁶⁴ Utkan Kocatürk, 2007, 517.

⁸⁶⁵ Tevfik Çavdar, *Türkiye'nin Demokrasi Tarihi 1839-1950*, Ankara: İmge Yayınevi, 1999, s.326-328.

bulunmaktadır.⁸⁶⁶ Eserde, Akçadağ, Hekimhan, Adıyaman, Kâhta ilçelerinde ise kayıtlı üye sayısı belirtilmemektedir.

Malatya merkez ilçe teşkilatı, elde edilen gelirlerle siyaset, kültür ve spor alanlarına yönelik harcamalar yapmıştır. “*Besni ilçesi dışında tüm ilçelerde parti ve halkevi binası yapılmıştır*”.⁸⁶⁷

Vali Akıncı, Malatya CHP İl Başkanı olması hasebiyle, Cumhuriyet Halk Partisi’nin ve Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucusu Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk’e, Malatya İl Genel Meclisi Olağan Yıllık Kongresi’nin toplanması ve açılışı münasebetiyle bağlılığını bildirmektedir.⁸⁶⁸

Malatya merkezindeki Malatya Türk Ocağı lağvolunurken CHP’ye bir bina ve Venk mevkiinde 8 dönüm bir tarla devretti. Cumhuriyet Halk Partisi İl Yönetim Kurulu Başkanı İbrahim Ethem Akıncı, CHP Genel Sekreterliğine yazdığı 17 Temmuz 1936 tarihli yazısında devir işleminin gerçekleştiğini ve başkalarına satılan taşınmaz mal olmadığını bildirdi.⁸⁶⁹

1935 yılı seçimleri için Malatya milletvekili adayları seçimi hakkında Malatya İl Seçim Kurulu Başkanı ve Malatya Belediye Başkanı Mehmet Tevfik İnönü’ye [sonradan Temelli], Kemal Atatürk imzalı olarak, CHP genel merkezinden gelen tebliğe göre 9 kişilik Malatya milletvekili adayları tespit edilmiştir.⁸⁷⁰ Bu milletvekili adaylarının seçimi, 8 Şubat 1935 günü saat 10.00’da Malatya’da Halkevi’nde yapılmış

---

⁸⁶⁶ *Cumhuriyetin XVinci Yılında Malatya*, 29 Birinci Teşrin 1938, s.20.

⁸⁶⁷ *Cumhuriyetin XVinci Yılında Malatya*, 29 Birinci Teşrin 1938, s.20.

⁸⁶⁸ 16 Mart 1936 tarihinde Malatya İlbayı İbrahim Ethem Akıncı Malatya İl Genel Meclisi Olağan Yıllık Kongresi münasebetiyle Atatürk’e bağlılıklarını ilettiği aşağıdaki telgrafi çekmiştir. Bkz. CA, 01016820. 1/434 (110-4). 1. (1-147 ek nolu belge örneği) Malatya 16.3.1936

⁸⁶⁹ BCA, Fon: 490.1.0.0, Yer: 67.256.1., Tarih: 9/7/1936.

⁸⁷⁰ “CHP Başkanlık Divanı’nınca İsmet İnönü, Dr. Hilmi Ortac [Oytac], Mahmut Nedim Zabitçi [Zapçı], Vasıf [Çinay], Muttalip [Öker], Mihri Pektaş (kadın), Osman Kaptagel [Koptagel], Osman Hilmi Tomer [Taner] ve Emrullah Barkan isimleri belirlenmiştir.” Ünal, “Malatya’nın Yeni Sayıtları”, 5 Şubat 1935, s.1; http://www.tbmm.gov.tr/TBMM_Album/Cilt1/index.html. Adı geçen bazı milletvekillerinin soyisimleri iki kaynaktan farklı olarak verilmektedir. Örneğin Ünal Gazetesi’nde Dr. Hilmi Ortac, TBMM Albümü’nde ise Dr. Hilmi Oytac olarak geçmektedir. Bu nedenle milletvekillerinin TBMM Albümü’nde yazılı olan soyisimleri ayrıç içerisinde verilmiştir.

ve belirlenen adaylar seçilmiştir.⁸⁷¹ Önce yeni milletvekili adayı Osman Hilmi Taner tarafından M. Kemal Atatürk'ün göndermiş olduğu seçim tebliği, ardından da lise öğrencileri tarafından Cumhuriyet marşı okunmuştur. Bundan sonra oy verme işlemine geçilmiş ve Vali İbrahim Ethem Akıncı'nın ilk oyu kullanması ile oy verme işlemi başlamış ve il protokol sırasıyla diğer görevlilerin oy vermesi gerçekleşmiştir. Oy verme bittikten sonra uzaklardan gelen seçiciler şerefine yemekli bir ziyafet verilmiştir.

872

Aynı şekilde Malatya Halkevi'nde 9 Şubat 1935 günü saat 9.00'dan saat 13.00'e kadar il genel meclisi üyelerinin seçimi yapılmıştır. Bu seçimde önce ikinci seçmenler (memur olmayan seçiciler) arasında yoklama yapılarak çoğunluk olduğu görülmüş ve içlerinden on üye aday gösterilmiştir. Bütün seçiciler oy kullandıktan sonra oylar Vali İbrahim Ethem Akıncı ile İl Sağlık Müdürü Hikmet Fırat Bey tarafından tasnif edilmiş ve tasnif sonunda en yüksek oyu alan 5 üye seçimi kazanmışlar ve il genel meclisi üyesi olmuşlardır.⁸⁷³ Diğer taraftan valilik makamına gelen bildirimlerde Arapgir, Hekimhan, Pütürge, Kâhta, Besni, Darende, Kemaliye kazalarında da seçim sona ermiş ve il genel meclisi üyeleri seçilmiştir.⁸⁷⁴ 23 Şubat 1935 günü saat 12.00'de Halkevi binasında CHP İl Kongresi düzenlenmiştir. Kongrede CHP Malatya İl Yönetim Kurulu üyeleri seçilmiştir.⁸⁷⁵

---

⁸⁷¹ Ünal, "Saylav Seçimi Dün Bitti. Bugün de Umumi Meclis Üyesi Seçimi Bitecektir", 9 Şubat 1935, s.1.

⁸⁷² Ünal, "Malatya'nın Yeni Saylavları", 5 Şubat 1935, s.1; Ünal, "Saylav Seçimi Dün Bitti. Bugün de Umumi Meclis Üyesi Seçimi Bitecektir", 9 Şubat 1935, s.1; Ünal, "Vilayetin Her Tarafında Dün Seçim Bitti", 10 Şubat 1935, s.1; http://www.tbmm.gov.tr/TBMM_Album/Cilt1/index.html

⁸⁷³ Seçim neticesinde Haşim Beyoğlu Bay Sait [Fırat] ve Salt oğlu Bay Vahap 89 oy, Karaköylü oğlu Mustafa Naim 86 oy, General İsmet İnönü Nahiyesi Belediye Başkanı Kekevi Abdullah 75 oy, Vaiz oğlu Tevfik 76 oy ve diğer 5 üye de 1935 Yılı CHP Malatya Merkez İlçe İl Genel Meclisi Üyeleri olarak seçilmiştir. Bkz. Ünal, "Saylav Seçimi Dün Bitti. Bugün de Umumi Meclis Üyesi Seçimi Bitecektir", 9 Şubat 1935, s.1; Ünal, "Vilayetin Her Tarafında Dün Seçim Bitti", 10 Şubat 1935, s.1.

⁸⁷⁴ Arapgir Besim, Şevket, Mehmet; Hekimhan Galip, Mehmet, Hüseyin; Pütürge Kâmil İlhan, Yahya, Saatçi Mustafa; Kahta Hayri, Vehbi; Besni Süleyman, Tahsin; Darende Veli, Seyit; Kemaliye Ahmet, Mustafa; Akçadağ Esat, İsmail Hakkı, Abdullah, Mahmut; Adıyaman Rıza, İhsan, Abdülkerim 1935 Yılı CHP Malatya İlçeleri İl Genel Meclisi Üyeleri olarak seçilmiştir. Bkz. Ünal, "Saylav Seçimi Dün Bitti. Bugün de Umumi Meclis Üyesi Seçimi Bitecektir", 9 Şubat 1935, s.1; Ünal, "Vilayetin Her Tarafında Dün Seçim Bitti", 10 Şubat 1935, s.1; Ünal, "Akçadağ, Adıyaman Üye Seçimi", 11 Şubat 1935, s.1.

⁸⁷⁵ CHP İl Yönetim Kurulu Başkanı ve aynı zamanda Malatya milletvekili Osman Hilmi Taner'in başkanlık ettiği kongrede, il idare kurulu asil üyeliklere Osman Hilmi Taner, Faruk Yakıncı, Tevfik İnönü, Şevki Sözen, M. Naim Karaköylü, Gaffar Yahya, Sadi Mahmut Sözbiliğ yedek üyeliklere ise Salt

Malatya İl Genel Meclisi, 2 Mart 1935 tarihinde saat 14.00'te Halkevi binasında ilk toplantısını yapmıştır. İlk oturum Vali İbrahim Ethem Akıncı'nın başkanlığında ve 33 üyenin katılımı ile gerçekleşmiştir. Vali İbrahim Ethem Akıncı kısa bir açış konuşması yapmış ve konuşmasında Malatya İl Özel İdaresi'nin durumu üzerinde durmuştur.⁸⁷⁶

İbrahim Ethem Bey, Malatya Valiliği görevine başladığı zaman Malatya İl Özel İdaresi büyük bir ekonomik kriz içerisindeydi. Önceki yıllara ait bütçe açıkları nedeniyle elde edilen paranın ancak maaş ödemelerine yettiği, borçlar için para ayrılamadığı görülmektedir. Örneğin İbrahim Ethem Bey, Malatya'da göreve geldiği günlerde Malatya İl Özel İdaresinin 200.000 lira gibi büyük miktarda borcu bulunmaktadır. Bu nedenle göreve geldiği andan itibaren sürekli eski borçların ödenmesi işiyle ilgilenmiştir. 1934 yılı Nisan ayna gelindiğinde 1931 yılına ait borç kalmamış, 1932 yılına ait 11.358 liralık borcun bir kısmı 1933 yılında ödenmiştir. Kalan kısmın da 1934 yılında ödenerek borcun tamamen kapatılacağı İbrahim Ethem Bey'in Malatya'dan Başbakanlığa gönderdiği telgraftan anlaşılmaktadır.⁸⁷⁷ Ayrıca Malatya İl Özel İdaresi'nin kötü ekonomik bir miras ile yeni Vali İbrahim Ethem Akıncı'ya teslim edildiği, Başbakanlık ile Malatya Valiliği arasındaki Malatya Valiliği'nin Konya Sanat Okuluna yapması gereken tahsisatı yapmadığı, telgraf metinlerinden de anlaşılmaktadır.⁸⁷⁸

Vahap, Eczacı Lutfi, Hayri Abdülkadir, Süleyman getirildiler. Genel kongre üyeliklerine Belediye Başkanı Tefik İnönü, Salt oğlu Vahap seçildiler. Hesap denetçiliklerine Belediye Saymanı Ziya Bey, Tayyare Cemiyeti saymanı Hüsnü Bey, Elektrik şirketi saymanı Hasan Hulki Bey getirilmiştir. Kongre başkan vekilliklerine Yakıncı Bay Faruk, sekreterliğe Bay Hayri seçilmiştir. *Ünal*, "Cumhuriyet Halk Fırkası Kongresi", 23 Şubat 1935, s.1.

⁸⁷⁶ *Ünal*, "Vilayet Umumi Meclisi Bugün Toplanıyor", 2 Mart 1935, s.1; *Ünal*, "Vilayet Umumi Meclisi Dün İlk Oturuşunu Yaptı", 3 Mart 1935, s.1; *Ünal*, "Vilayet Umumi Meclisi", 10 Nisan 1935, s.1. ve *Ünal*, "Vilayet Umumi Meclisi Dağıldı", 14 Nisan 1935, s.1.

⁸⁷⁷ Fon: 30.10.0.0. Yer: 174.200.2 Tarih 3.4.1934 Dosya: 18737, s.12-14.

⁸⁷⁸ Telgraf metinleri şöyledir:

Tüm bu olumsuz duruma rağmen Vali Akıncı, geçen 1934 yılının bütçe esaslarını anlatmış, ilin bütün maaş ve müteahhit borçlarının zamanında ödendiğini ve ilin ekonomik durumunun iyiye gittiğini, normalleşmeye başladığını vurgulamıştır. Bundan sonra 1935 yılı bütçesinin daha dengeli bir şekilde hazırlanacağını ve bazı borçların ödenmesine çalışılacağını bildirmiş, yeni üyeleri tebrik ederek, verimli ve başarılı çalışmalar temennisiyle konuşmasını bitirmiştir.⁸⁷⁹ Malatya İl Özel İdaresi borçlarını kapattıktan sonra gelirleri düzenli artmaya başlamıştır.⁸⁸⁰

Malatya Valiliği'ne acele tel 3.4.1934 tarih ve 6/1022 numaralı
Vilayetin istişar hissesinden Aydın Sanat Mektebine 1897 lira ve Konya Sanat Mektebine 26184 lira borcu olduğu anlaşılıyor. İştirak hisselerinin muntazaman verilmemesinden bu mekteplerin çok elim vaziyete düştükleri anlaşıldığından Başvekil Paşa hazretleri bu mesele ile bizzat meşgul olmakta ve milli sanayinin kurulmasında çok mühim rolü olan bu mekteplerin yaşatılması ve inkişafı hususunu alaka ile takip buyurmaktadırlar. Bu paranın acilen tediyesi emri katileri iktizasındandır. Bu borca mukabil şimdiye kadar tediyat yapılmış ise miktarının işaretini ve bakiyesinin hemen mahalline isali ile malumat itasını ehemmiyetle rica ederim.
Başvekil namına Müşavir

Fon: 30.10.0.0. Yer: 174.200.2 Tarih 3.4.1934 Dosya: 18737, s.1-2.

1933 senei bütçesine Konya Sanat Mektebi için 20083 lira tahsisat konduğu şimdiye kadar bu paradan 2000 lira gönderildiği, eski senelerin bütçe açığı dolayısıyla tahsilatın maaşata hasredildiği ve bu surette diğer borçlara tamamen para yetiştirilemediği maarif vekaletinin tahriratına cevap verilmekte ise de maaşatın tediyesinden sonra diğer borçlara para yetiştirilemediği için sanat mektebine tahsis edilen paranın da tamamen gönderilemediği vilayet bütçesine konulan tahsisattan bakiye kalan borcun kâffesi bu sene nihayetine kadar tediyesine çalışılacak ise de vilayete geldiğim anda muhasebei hususiye üç aylık maaşını verememiş ve 200.000 lira gibi azim bir borcu görülmüştür. Bu ay zarfında tedahülde kalan maaşlar verilmiştir. Bütün borçların tediyesi çalışılmaktadır. Ancak sene nihayetine kadar bütün borçlar ödenmesine imkân bulunamazsa bir kısmının senei atıye kalması zaruridir. 1931 senesinden vilayetin borcu kalmamıştır. 1932 senesinden 11.358 lira borcu vardır. Bunu da bir kısmı 1933 senesi zarfında ve bir kısmı da 1934 senesi zarfında tamamen ödeneceği arz olunur efendimim.

Malatya Valisi İbrahim Ethem

Fon: 30.10.0.0. Yer: 174.200.2 Tarih 3.4.1934 Dosya: 18737, s.12,13,14.

⁸⁷⁹ Gündem, seçim mazbatalarının okunması, ikinci başkan seçimi, iki kâtip seçimi, çalışma kurullarının seçimi, toplantı günlerinin belirlenmesi olarak belirlenmiştir. Gündeme göre okunan seçim mazbataları söz birliği ile kabul edilmiş, ikinci başkanlığa gizli oylama ile Sait Fırat (Malatya delegesi), kâtipliklere Hayri (Kahta delegesi) ve Mehmet (Hekimhan delegesi) seçilmiş, yönerge (izahname) okunmuş, çalışma kurulları seçilmiş, toplantı günleri olarak Pazartesi ve Perşembe belirlenmiştir. *Ünal*, "Vilayet Umumi Meclisi Dün İlk Oturumunu Yaptı", 3 Mart 1935, s.1. İl genel meclisi toplantılarının düzenli olarak yapılmaya devam ettiğini görüyoruz. 10 Nisan 1935 Çarşamba günü toplantının son günü olduğu ve bu oturumda daimi encümen üyesi seçiminin yapıldığı ve seçim sonucunda çoğunluğun oylarıyla Bay Sait Fırat (Malatya delegesi), Mehmet Sadık Eti (Hekimhan delegesi ve Kemaliyeli yazar), Ali Rıza (Adıyaman delegesi) ve Mehmet (Hekimhan delegesi) daimi encümen seçilmiştir. *Ünal*, "Vilayet Umumi Meclisi", 10 Nisan 1935, s.1. ve *Ünal*, "Vilayet Umumi Meclisi Dağıldı", 14 Nisan 1935, s.1; *Ünal*, "Vilayet Umumi Meclisi Bugün Toplanıyor", 2 Mart 1935, s.1; *Ünal*, "Vilayet Umumi Meclisi Dün İlk Oturumunu Yaptı", 3 Mart 1935, s.1.

⁸⁸⁰ Malatya il özel idare gelirleri 1938 yılında 657.000 TL'ye ulaşmıştır. *Cumhuriyetin XVinci Yılında Malatya*, 29 Birinci Teşrin 1938, s.21-22.

Başbakan İsmet İnönü, Doğu illeri gezisi kapsamında⁸⁸¹ özel treniyle Malatya'dan gece geçmiştir.⁸⁸² Başbakan 11 Temmuzda Bitlis'e, Karaköse, Diyadin ve Ağrı tarafları ile Iğdır'a gitmiştir.⁸⁸³ Gezi sırasında illerdeki 29 Ekim 1935 tarihinde yapılacak olan nüfus sayımına hazırlıkları da inceleme fırsatı bulmuş ve tel emri yayımlamıştır.⁸⁸⁴ Bu gezi neticesinde “Şark Seyahati Raporu 1935” başlıklı bir rapor hazırlanmıştır. İsmet Paşa'nın raporu doğu illerinde kapsamlı bir reform öngörmektedir.⁸⁸⁵

22 Ekim 1935 günü gerçekleştirilecek olan Diyarbakır hattının açılış töreni münasebetiyle Başbakan İsmet İnönü, özel treni ile Ankara'dan akşam Malatya istasyonuna gelmiş, kendisini Vali İbrahim Ethem Akıncı, Belediye Başkanı M. Tevfik Temelli ve daha birçok zat karşılamış ve ardından gece Diyarbakır'a hareket etmiştir.⁸⁸⁶

Birinci Genel Müfettiş Abidin Özmen, Diyarbakır'a gitmek üzere 15 Ekim 1935 günü trenle Malatya'ya gelmiş, istasyonda Vali İbrahim Ethem Akıncı ve birçok zevat tarafından karşılanmış ve Malatya'nın başlıca mesire alanı olan Gündüzbey ve civarında gezinti yapmıştır⁸⁸⁷.

1938 yılında Vali Akıncı başkanlığında toplanan CHP Malatya İl Kongresinde alınan ve CHP Genel sekreterliğine gönderilen kararlar şöyledir:

Malatya İl Kongresi dileklerinin Genel Sekreterliğe Gönderildiği

*Malatya C.H.P. İlyönkurul Başkanlığının 21.12.1938 tarih ve 189/17883 sayılı yazısı olup 1938 il kongresi zabıtları arasından ayrılan dilekler.*⁸⁸⁸

⁸⁸¹ Ünal, 29 Haziran 1935, s.1.

⁸⁸² Ünal, “General İsmet İnönü”, 1 Temmuz 1935, s.1.

⁸⁸³ Ünal, “Başbakan Bitlis'te”, 11 Temmuz 1935, s.1; Ünal, “İsmet İnönü Iğdır'da”, 20 Temmuz 1935, s.1.

⁸⁸⁴ Ünal, “Başbakanın Nüfus Sayımı Hakkında Önemli Emri”, 17 Temmuz 1935, s.1.

⁸⁸⁵ “Raporda üzerinde durulan başlıca konular: İdari Meseleler, Dersim, İskân İşleri, Ulaşım ve Su İşleri, Transit Meselesi, Finans İşleri, Yakacak ve Maden Meselesi, Kültür İşleri, Sağlık İşleri ve Milli Müdafaa İşleri” Bilal Şimşir, *Kürtçülük II, 1924-1999*, Ankara: Bilgi Yayınevi, 2011, s.366-369.

⁸⁸⁶ Ünal, “İnönü Dün Akşam Saat 1.00'de Şehrimizden Geçtiler”, 22 Kasım 1935, s.1.

⁸⁸⁷ Ünal, “Birinci Genel Enspektörü Şarımızda”, 15 Ekim 1935, s.1.

⁸⁸⁸ Fon: 490.1.0.0. Yer: 496.1997.1 Tarih 30.12.1938 Dosya: 2.BÜRO, s.1.

İlyönkurul kongresince kabul edilen ve merkeze ait olan dilekler:

- 1) *1.000 talebesi olan lisemiz için ihtiyaca kâfi yeni bir lise binası inşası*
- 2) *Malatya merkezinde halkevi şubelerini ihtiva edecek asri bir parti binası inşası için Genyönkurul bütçesinden 40.000 lira irsali*
- 3) *Türkiye'nin en nefis ve leziz meyve ve sebzelerini yetiştiren Malatya'ya bir konserve fabrikası yapılması*
- 4) *Malatya merkez ve civarında sıtmadan mustarip olan sıtmalıların tedavisi ve sıtmanın izalesi için mücadele teşkilatı yapılması*
- 5) *Eski Malatya'daki Ulu Cami'nin müze ittihaz edilmek üzere evkafça tamiri*
- 6) *Parti ocak kongrelerinin il ve ilçe kongreleri gibi iki senede bir yapılması*
- 7) *1939 senesinde Malatya merkezinde bir stadyum yapılması için Beden Terbiyesi Genel Direktörlük bütçesinden yardım yapılması*
- 8) *Kapalı olan Dilek istasyonuna memur tayini*
- 9) *Büyük bir kasaba denmeye layık olan İsmetpaşa nahiye merkezinde sulh hâkimliği, tapu, posta ve telgraf memurluğu ihdası*
- 10) *Vilayetin cenup hududu üzerinde ehemmiyetli bir mevki olan Besni kazasında polis teşkilatı yapılması*
- 11) *Arapkir'de Ziraat Bankası ajansının kurulması*
- 12) *Malatya-Arapkir yolu üzerinde Kuruçay ve Kozluk Deresi üzerine Nafia Vekâletince birer köprü yapılması*
- 13) *Malatya-Pütürge yolu üzerinde Şiro Çayı üzerine Nafia Vekâletince bir köprü yapılması*
- 14) *Büyük bir nahiye olan Keferdiz'de posta ve telgrafhane açılması.⁸⁸⁹*

İlyönkurul kongresinde aynen kabul edilmiştir. 20.12.1938

Kongre Başkanı

II. Başkan

Sekreter

⁸⁸⁹ Fon: 490.1.0.0. Yer: 496.1997.1 Tarih 30.12.1938 Dosya: 2.BÜRO, s.2.

Sekreter

[İ.Etem Akıncı imzası]

[Vahap Salttürk imzası]

[imza]

[imza]

4.1.4.Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk'ün Malatya Ziyareti

Atatürk, Malatya'ya iki kez gelmiştir.⁸⁹⁰ İlk gelişleri, 13 Şubat 1931 günü olmuştur.⁸⁹¹ İkinci gelişleri ise 1937 yılında Sivas-Malatya Demiryolunun tamamlanması ile gerçekleşmiştir.⁸⁹² Atatürk, 12 Kasım 1937 günü beraberinde Başbakan Celal Bayar, İçişleri Bakanı Şükrü Kaya ve Bayındırlık Bakanı Ali Çetinkaya olduğu halde Ankara'dan özel treni ile doğu seyahatine çıktı. Atatürk, 13 Kasım 1937 günü saat 9.40'da Sivas'a geldi. Aynı gün saat 11.10'da yeni açılan Sivas-Malatya demiryolu ile Malatya'ya gelmek üzere Sivas'tan hareket etti. 14 Kasım 1937 günü saat 13:00'de Malatya'ya ikinci defa gelen Atatürk, tren garında Malatya Valisi Sayın İbrahim Ethem Akıncı, Belediye Başkanı Sayın Tevfik Temelli, milletvekilleri, askeri yetkililer, öğrenciler, izciler ve Malatya halkı tarafından parlak bir törenle karşılandı. Bu karşılama töreni sırasında 21 pare top atışı yapılarak Atatürk'e olan saygı ifade edildi. Malatya garından şehre hareket eden Atatürk, 25 Mayıs 1937 günü temeli atılan ve inşaatına devam edilen Malatya Bez Fabrikası inşaat alanına uğramış, ilgililerden bilgi almış, bir an önce bitirilmesi talimatını verdikten sonra İş Bankası Genel Müdürü Muzaffer Eriş ile görüşerek, Malatya'nın sanayi kalkınması ile ilgili bir rapor hazırlayıp kendisine vermelerini söylemiştir. Buradan doğruca, inşa halindeki Malatya Devlet Hastanesi'ne gidilmiş, gereken bilgi alındıktan ve gerekli talimatları verdikten

⁸⁹⁰ Mehmet Önder, *Atatürk Evleri Atatürk Müzeleri*, Ankara: AKDITYK Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1993, s.69.

⁸⁹¹ Utkan Kocatürk, *Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Kronolojisi 1918-1938*, Ankara: AKDITYK Türk Tarih Kurumu Basımevi, 2000, s.518. Utkan Kocatürk, 2007, s.442-443; *Tarihte ve Günümüzde Malatya 1996 (Coğrafi, Ekonomik, Sosyal, Kültürel ve Tarihi Yönleriyle Malatya '96)*, Malatya Valiliği, Ankara: Çağdaş Tasarım Dizgi ve Baskı, 1996, s.43-44.

⁸⁹² İsmail Yıldırım, *age*, s.101,103.

sonra Halkevi'ne gelinmiştir. Burada kısa bir süre kalan Atatürk⁸⁹³ ve yanındaki heyet, kendilerini görmek için toplanan halkın alkışları arasında otomobillere binerek istasyona gelmişler, saat 14.00'ü biraz geçte “Yaşasın Atatürk'ümüz” sedaları ve alkışları arasında özel treniyle Diyarbakır'a hareket etmişlerdir.⁸⁹⁴

4.1.5.Dersim Olayları ve İbrahim Ethem Akıncı

Cumhuriyet döneminde Dersim denilen bölgede Tunceli adıyla yeni bir vilayet kurulmuştur. 25 Aralık 1935 tarihinde Tunceli Vilayeti Teşkilat ve İdaresi Hakkında Kanun ile Elazığ vilâyetine bağlı bulunan Pertek, Hozat, Çemişkezek, Ovacık, Nazımiye, Mazkirt ve Pülümür kazaları yeni kurulan Tunceli vilayetine bağlanmıştır. Arazi sarp ve engebeli bu bölgede pek çok aşiret bulunmaktadır ve bu aşiretler zaman zaman asayişsizlik göstermektedir. Dersim aşiretlerinin tecavüzleri zaman zaman, Dersim ile hudut olan Malatya vilayetinin Kemaliye ve Arapkir kazalarını da rahatsız etmiştir. Bu noktada Malatya Valisi İbrahim Ethem Akıncı, vilayetteki her türlü gelişmeden kendini sorumlu addeden bir idareci olarak Dersim olaylarını yakından takip etmiştir.⁸⁹⁵

2 Ocak 1936 tarihinde yürürlüğe giren Tunceli Kanunu⁸⁹⁶ ile Korgeneral Abdullah Alpdoğan 4.Umumi Müfettiş, Tunceli Valisi ve Komutanı oldu.⁸⁹⁷ Tunceli Kanunu yürürlüğe girdiği günlerde, Seyit Rıza ve Kör Seyit Han başkanlığında yapılan toplantılarda, aşiretler arasındaki husumete son verilmesi, hükümete teslim olmak yerine ölünceye kadar savunma ve direniş gösterilmesi kararlaştırıldı. Seyit Rıza ve

---

⁸⁹³ Burhan Cahit Akıncı Atatürk'ün bu ziyaretini hatırlıyor: “Atatürk Malatya'ya son gelişinde, 1937'de, ben ilkokul 4.sınıftaydım. Halkevi'nde elini öpmek şansına nail oldum. Atatürk'ün üzerinde Golf bir pantolonu vardı. Sesi incecik, gözleri masmavi, eli buz gibiydi.” Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 ve 23.10.2012 tarihli görüşme; Mustafa Yıldırım, *Ulus Dağına Düşen Ateş*, Ankara: Ulus Dağı Yayınları, 2005, s.319; Turhan Doğan Akıncı: “Atatürk Malatya'ya 1937'de, ben tifo hastasıymışım.” Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

⁸⁹⁴ Celal Yalvaç; *Tarihte ve Günümüzde Malatya 1996*, s.44; Utkan Kocatürk, 2000, s.611; <http://www.malatya.gov.tr//malatya-hakkında/detay.aspx?>; Ünal, “Büyük Önder Atatürk Dün Şehrimizi Şereflendirdiler”, 15 Teşrin-i sâni 1937, s.1.

⁸⁹⁵ *Doğu Anadolu'da Toplumsal Mühendislik Dersim-Sason (1934-1946)*, Tarih Vakfı-Necmettin Sahir Sılan Arşivi-2, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2010, s.56-66, 70, 138, 211; Bilal Şimşir, *age, II*, s.388-395.

⁸⁹⁶ Bilal Şimşir, *age, II*, s.388-394.

⁸⁹⁷ Bu Kanun ile 16 Ocak 1936 tarihinde Tunceli, Bingöl, Elazığ ve Erzincan illerini kapsayan ve merkezi Elazığ'da bulunan 4.Umumi Müfettişlik kuruldu. Bilal Şimşir, *age, II*, s.395.

Kör Seyit Han çoğu aşiret liderini hükümete karşı kalkışmaya ikna ederken, bazı aşiret liderleri isyana kalkışmanın yararsız olacağı düşüncesindeydi.⁸⁹⁸ Islahat programı uygulanmaya çalışılırken 21 Mart 1937 günü Haydaran ve Demenan aşiretlerinin kalkışması ile Dersim ayaklanmasına giden süreç başladı. Seyit Rıza önderliğindeki ayaklanma 10 Eylül 1937’de bastırılabilirdi.⁸⁹⁹ Bu süreçte yapılan tedip ve tenkil harekâtı 22 Ekim 1937 tarihine kadar devam etti.⁹⁰⁰ 1938 yılında ise üç aşamalı⁹⁰¹ gerçekleştirilen tarama (temizlik) harekâtı ile tedip ve tenkil tamamlanmıştır.⁹⁰²

Malatya Emniyet Müdürü İhsan Sabri Çağlayangil Ankara’ya tayin edilmiştir. Bunun üzerinde Malatya Valisi İbrahim Ethem Akıncı, İçişleri Bakanlığına telgraf çekmiş ve İhsan Sabri Çağlayangil’i kastederek: “*Emniyet Müdürüm Ankara’ya tayin edildi. Biz Elazığ’a gidip Dersim Harekâtını birlikte görmek istiyoruz.*” demiştir. Ankara’dan izin alınarak Vali Akıncı ile İhsan Sabri Bey birlikte Elazığ’a gitmişlerdir. Dersim Harekâtını incelemek istemektedirler. Elazığ’da 4.Umumi Müfettiş ve Tunceli Vali ve Komutanı Abdullah Paşa’nın misafiri olmuşlar ve askeri birlikleri ve harekât hazırlıklarını yerinde görmüşlerdir.⁹⁰³

Turhan Doğan Akıncı: “Dersim harekâtı nedeniyle 1938’de Yazıhan’a ilk defa uçak indi. Ben çocuktum, Yazıhan’a toy avına gidilirdi. Pamuk ekimi yapılan araziye pist yapıldığını ve uçak indiğini gördüm.” demektedir.⁹⁰⁴

Dersim olaylarında izlediği yaklaşımdan anlaşıldığı gibi Vali İbrahim Ethem Akıncı vilayetindeki güvenliğin teminine büyük özen göstermektedir. Bu çerçevede şu olay dikkat çekicidir. 9 Mart 1935 gecesi saat 10.00’da il merkezine 10 km. mesafede

---

⁸⁹⁸ Yalçın Doğan, *Savruhanlar Dersim 1937-1938 Hatta 1939*, İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi, 2012, s.130-133.

⁸⁹⁹ Bilal Şimşir, *age*, II, s.397-412; Ünal, “Dersimli Seyit Rıza Teslim Olmuştur”, 13 Eylül 1937, s.1.

⁹⁰⁰ *Doğu Anadolu’da Toplumsal Mühendislik Dersim-Sason (1934-1946)*, s.505.

⁹⁰¹ Birinci Aşama ya da İkinci Tunceli Harekâtı (2 Ocak-7 Ağustos 1938); İkinci Aşama ya da Üçüncü Tunceli Harekâtı (10-17 Ağustos 1938); Üçüncü Aşama ya da Dördüncü Tunceli Harekâtı (6-16 Eylül 1938); *Genelkurmay Belgelerinde Kürt İsyanları*, II, s.103, 151, 185; Yalçın Doğan, *age*, s.81-82, 94-95, 122-123, 131-132, 181-183, 221-224, 245-248.

⁹⁰² *Genelkurmay Belgelerinde Kürt İsyanları*, II, s.103-206.

⁹⁰³ Tanju Cılızoğlu, *age*, s.66-67; “Dersim’de asiler türemiş. Bu asilerden kadın olanlar, jandarmaları hep alınlarından vururlardı. Sonra Dersim Harekâtı’na karar verildi.” Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 ve 23.10.2012 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

⁹⁰⁴ Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme

bulunan Hüseyik (Kösrük) köyünden Süleyman oğlu Hacı'nın evine kimliği bilinmeyen kişilerce yapılan bir baskında, önce Süleyman oğlu Hacı'ya işkence yapmışlar sonra "1000 madeni altın, 2000 banknot ve 300 mecdiye" olduğu iddia edilen miktar parayı alıp kaçmışlardır. Süleyman oğlu Hacı'nın şikâyeti üzerine Vali İbrahim Ethem Akıncı, bu kadar büyük miktardaki para gaspı nedeniyle bizzat işi üzerine almış, takipte bulunmuş ve şüphelileri ön sorguya çekmiştir. Sonra soruşturma, Adliye'ye intikal ettirilmiştir.⁹⁰⁵

Malatya Valisi İbrahim Ethem Akıncı 10 Kasım 1936 tarihinde İçişleri ile Gümrük ve Tekel Bakanlıklarına "Malatya İli 1936 senesi Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarına ait kaçakçılık raporu" adıyla hazırladığı bir rapor sunar. Rapora göre Malatya'da en fazla kaçakçılık yapanlar tütün üreticileridir. Kaçakçılar, Tekel İdaresi'nin verdiği fiyatı yeterli görmedikleri için ürünlerini güney illerine hatta Suriye'ye götürüp satmakta ve karşılığında kaçak eşya almaktadır. Malatya vilayetinin geniş yüzölçümü, kaçakçılığı engelleyebilecek kuvvetlerin azlığı ve haber alma için ayrılan kaynağın yetersizliği gibi nedenlerle kaçakçılıkla etkili mücadele yapılamamış ve bu durum da kaçakçılara fırsat vermiştir. Ayrıca yerel mahkemelerin iş yükü fazlalığı, ihtisas mahkemesinin Malatya'dan kaldırılmış bulunması da kaçakçılığa zaman kazandırmıştır. Kaçakçılık yapan kişiler ise; çok az bir kısmı Malatya merkezde ve köylerinde bulunmakta, ancak özellikle Adıyaman, Besni, Kâhta ilçeleri çevresindeki köylüler kaçakçılıkla uğraşmaktaydılar. Kaçakçılığı yapılan mallar ise tütün, sigara kâğıdı, köylülerin kullandıkları suni ipek, pamuklu ve puşu vesairedir. Kaçakçılığın önlenmesine yönelik önerisi ise tütün yetiştiriciliğinin ıslahıdır. Bunun da Samsun ve İzmir tütün üreticilerinin yurtdışına ihraç ettikleri kalitede tütün yetiştirilebilmesi için Malatya tütünlerinin uzmanlar tarafından incelenip fenni

---

⁹⁰⁵ Adliye Sorğu Hâkimi Bay Sukûti tarafından büyük bir gizlilik içinde yürütülen soruşturmada Cumhuriyet Savcısı Bay Gültekin, eksik kalan kısımların genişletilmesi için yeniden bazı şahısların bilgisine başvuruma zorunluluğu görmüştür. Ancak başlangıçta duyulan para miktarı gün geçtikçe daha makul miktarlara değiştiği vurgulanmaktadır. *Ünal*, "Bir Baskın", 12 Mart 1935, s.1; *Ünal*, "Baskın Hadisesi Adliyede", 21 Mart 1935, s.1.

teknikler ile ıslah edilmesidir. Bu rapor İçişleri Bakanlığı'ndan dikkat çekici görülmüş ve Başbakanlığa, Adalet ve İktisat Bakanlıklarına da gönderilmiştir.⁹⁰⁶

4.1.6. Tarım ve Hayvancılık Sektöründe Üretimi Artırma Çabaları

Vali Akıncı, göreve başladığı günden itibaren Malatya ilinde tarımsal üretimi arttırmaya yönelik pek çok faaliyete girişmiştir. Fırat vadisinde, suları hiç dinmeyen sayısız akarsu ile beslenen Türkiye'nin en verimli bölgelerinden biri olan Malatya'da, kayısı, elma, armut, incir gibi meyve bahçelerini, mısır, buğday ve karpuz ekili arazileri gezdi, sulu tarımı teşvik etti. 1934 yılında sadece kuru ve yaş olarak ihraç edilen kayısı ile 200.000 lira gelir sağladı. Tarıma getirmeye çalıştığı düzen sayesinde 20 değişik kayısı cinsi elde edildi. Vali, İl Ziraat Müdürü ile birlikte köyleri dolaşıyor ve köy muhtarlarını işe memur ediyordu.⁹⁰⁷ Zirai üretimin artması için zararlı hayvanlarla mücadele de yapılmıştır. Malatya vilayetinin özellikle güney ilçelerinde zararlı hayvanlara karşı açılan mücadele o kadar başarılı olmuştur ki⁹⁰⁸ Ankara'dan Ziraat Bakanlığı Müfettişi Talat Erin, Malatya'ya gelmiş ve zararlı hayvanlar ile mücadele üzerindeki kayıtları incelemiştir.⁹⁰⁹

Malatya ili genelindeki hayvanlarda görülen salgın hastalıkların ve özellikle gizli seyreden ruam (mankafa/delidana) hastalığının olup olmadığının belirlenmesi ve varsa mücadele edilmesi noktasında Vali İbrahim Ethem Akıncı'nın yönlendirmeleri ile İl Veteriner Müdürü Mithat Özdoğan, Malatya merkez, Darende, Akçadağ, Pütürge, Arapkir ve Kemaliye ilçelerini tek tek gidip yerinde incelemek suretiyle çok önemli

---

⁹⁰⁶ Fon: 30.10.0.0. Yer: 180.245.6.2 Tarih 10.11.1936 Dosya: 20771, s.1-3.

⁹⁰⁷ Lilo Linke, *age*, s.274-279.

⁹⁰⁸ Örneğin 1934 sonu ile 1935 başı arasındaki iki ay zarfında 120 zararlı hayvanın vurularak itlaf edildiği ve son bir hafta içerisinde de itlaf edilen domuz sayısının 62 olduğu ifade edilmektedir. *Ünal*, "Zararlı Hayvan Mücadelesi Veriliyor", 4 Şubat 1935, s.2.

⁹⁰⁹ Ziraat Bakanlığı Müfettişi Talat Erin 12 Şubat 1935 günü Malatya'ya gelmiş ve 14 Şubat 1935 günü ayrılmıştır. Ancak daha sonra Malatya'daki zorlu kış koşulları nedeniyle ekinlere zarar veren zararlı hayvanlarla mücadele çalışmaları Adıyaman'da durdurulmuştur. *Ünal*, "Ziraat Müfettişi", "Ziraatta" 14 Şubat 1935, s.1.

hizmet ve faaliyetlerde bulunmuştur. Bu gayretli çalışmalarının semeresini de takdirname ile almıştır.⁹¹⁰

Malatya'da zirai üretimin artırılması noktasında yapılan işlerden biri de dışarıdan kaliteli tohum getirilip köylüye dağıtılması olmuştur. 1935 yılında Malatya'nın çeltik üretimine elverişli olması hasebiyle Tosya'dan çeltik tohumu ve 1937'de de Elbistan'dan fasulye tohumu getirtilerek köylüye dağıtılmıştır. Ayrıca arazisi olmayan ve muhtaç durumdaki köylüye İskân Kanunu'nun Meyvecilik Talimatnamesi hükümlerine göre 175 dekarlık bir saha, ücretsiz olarak, bağ ve meyve bahçesi halinde imar ettirilerek verilmiştir. Üretimi Malatya'da meyvecilik istasyonlarında yapılan iyi cins kayısı fideleri, tohumluk çekirdekleri Türkiye'ye dağıtılmıştır. Tüm yapılanların yanında bitkilere zarar veren hayvanlar ve çeşitli hastalıklarla da mücadele edilmiştir.⁹¹¹

Malatya'da hayvancılık ile ilgili çalışmalara bakıldığında hayvan sergileri ve at yarışları, köylere damızlık boğa dağıtımı, salgın hastalıklarla mücadele, hayvan ıslah çalışmaları görülebilir.⁹¹²

Malatya Valisi İbrahim Ethem Akıncı, at yetiştiriciliği ile özel olarak ilgilenmiştir.⁹¹³ Atlı gezintiler, at yarışları ve sergileri onun ilgisini çeken faaliyetlerdir.

Sultansuyu Harası Müdürlüğü zaman zaman hara için gelir getirici ürün ve varlıkları, açık arttırma suretiyle müzayedeye çıkarmaktadır.⁹¹⁴ Açık arttırma

---

⁹¹⁰ Ünal, 5 Eylül 1935, s.1.

⁹¹¹ *Cumhuriyetin XVinci Yılında Malatya*, 29 Birinci Teşrin 1938, s.53-62; Meyve Islah İstasyonuna 1923-1938 yılları arasında 46.231,24 lira harcanmıştır. Bkz. Metin Kopar, *Cumhuriyet Halk Partisi Döneminde Doğu Anadolu'ya Yapılan Kamu Harcamaları ve Yatırımlar (1927-1950)*, Ankara: AKDİTYK Atatürk Araştırma Merkezi, 2009, s.192.

⁹¹² *Cumhuriyetin XVinci Yılında Malatya*, 29 Birinci Teşrin 1938, s.62-68.

⁹¹³ Ünal, "Atcılık", 26 Ocak 1935, s.1-2.

⁹¹⁴ "Haranın Hamidiye mevkiinde birinci sınıf buğdaydan 10.000 kg., ikinci sınıf buğdaydan 50.000 kg., üçüncü sınıf buğdaydan 100.000 kg. buğday 2 Mart 1935 tarihinden itibaren ve 20 gün müddetle açık arttırma suretiyle müzayedeye konulmuştur. Talip olanların 23 Mart 1935 Cumartesi günü saat 2'ye kadar Hara merkezindeki komisyonu mahsusuna müracaat etmeleri ilan olunur." Ünal, "Sultan Suyu Harası Müdürlüğünden", 6 Mart 1935, s.2; Ünal, "Sultan Suyu Harası Müdürlüğünden", 11 Mart 1935, s.2; Ünal, "Sultan Suyu Harası Müdürlüğünden", 12 Mart 1935, s.2; Ünal, "Sultan Suyu Harası Müdürlüğünden", 20 Mart 1935, s.2; "Gürün kazasına bağlı ve haraya ait Salyurt yaylasının Keşkaya, Alımpınar, Çataloluk, Ahmet pınarı, Çukuryurt, Karşıyaka, Mustonun yatağı, Toptaş, Çamurlu gözatan ve Kayalık yatakları 1 Nisan 1935 tarihinden itibaren açık arttırma suretiyle müzayedeye açılmıştır.

neticesinde taliplileri ile buluşamayan ürünler süresi uzatılarak yeniden müzayedeye çıkarılmaktadır.⁹¹⁵ Buradan da harada önceliğin gelir getiren hizmetler olduğu anlaşılmaktadır.

Vali Akıncı Malatya’da mevcut üstün vasıflara sahip olan at, kısrak, tay, boğa, inek, erkek ve dişi dana, koyun, koç, erkek ve dişi merkep vb. hayvan sahiplerinin onurlandırılması ve ödüllendirilmesi, ayrıca bu hayvanları örnek göstermek için Malatya Ehli Hayvanlar Sergisi düzenlenmesini istemiştir. Amacı hayvan neslinin ıslahı ve neticesinde bu hayvanlardan daha iyi verim alınmasıdır. Malatya’da Ehli Hayvanlar Sergisi açılması teklifi, Tarım ve Ziraat Bakanlığı’nca kabul edilip uygun görülmüştür. Bakanlık, İl Veteriner Müdürlüğü’ne 15-30 Eylül tarihleri arasında teşhir edilecek sergi için bir bütçe göndermiştir.⁹¹⁶

Yüksek Islah Encümeni himayelerinde, Vali İbrahim Ethem Akıncı’nın başkanlığında 15 Eylül 1935 tarihinde Malatya’da ehli hayvan sergisi açılacağı gazetelerden halka duyurulmaya başlanmıştır.⁹¹⁷ Sergi çalışmalarının hazırlıkları Vali Akıncı’nın direktifleri doğrultusunda İl Veteriner Müdürü Mithat Özdoğan tarafından sürdürülmüştür. 5 Eylül’de serginin programı açıklanmıştır. Açıklanan programa göre

---

Talip olanların 20 Nisan 1935 Cumartesi gününe kadar Hara merkezindeki komisyonu mahsusuna müracaat etmeleri ilan olunur.” denilmiştir. Ünal, “Sultan Suyu Harası Müdürlüğünden”, 6 Nisan 1935, s.2; Ünal, “Sultan Suyu Harası Müdürlüğünden”, 8 Nisan 1935, s.2; Ünal, “Sultan Suyu Harası Müdürlüğünden”, 13 Nisan 1935, s.2; 1 Nisan 1935 tarihinde arttırmaya çıkarılan Gürün kazasına bağlı Salyurt yaylasının bir yıllık icarına talip çıkmadığından arttırmasının 20 Nisan tarihinden itibaren 10 gün daha uzatıldığı ilanen duyurulmuştur. Ünal, “Sultan Suyu Harası Müdürlüğünden”, 25 Nisan 1935, s.2.

⁹¹⁵ 2 Mart tarihinden itibaren 20 gün süreyle üretilen ürünlerin açık arttırmaya çıkarılacağı ilanen duyurulmuştur. Yapılan açık arttırmada 100.000 kg buğdaya talip çıkmadığından müzayede on gün daha uzatılmış ve “*Talip olanların 2 Nisan 1935 Salı gününe kadar Hara merkezindeki komisyonu mahsusuna müracaat etmeleri ilan olunur.*” denilmiştir. Ünal, “Sultan Suyu Harası Müdürlüğünden”, 26 Mart 1935, s.2; Ünal, “Sultan Suyu Harası Müdürlüğünden”, 29 Mart 1935, s.2; Ünal, “Sultan Suyu Harası Müdürlüğünden”, 30 Mart 1935, s.2; Ünal, “Sultan Suyu Harası Müdürlüğünden”, 31 Mart 1935, s.2. “*23 Mart 1935 tarihinde on gün daha müzayedesini uzatılan 160.000 kilo buğdaya talip ortaya çıktığından bu ay zarfında pazarlıkla toptan ve perakende suretiyle satılmasına karar verilmiş olduğundan talip olanların Hara merkezindeki komisyonu mahsusuna müracaatları ilan olunur.*” Ünal, “Sultan Suyu Harası Müdürlüğünden”, 6 Nisan 1935, s.2; Ünal, “Sultan Suyu Harası Müdürlüğünden”, 7 Nisan 1935, s.1; Ünal, “Sultan Suyu Harası Müdürlüğünden”, 8 Nisan 1935, s.1; Ünal, “Sultan Suyu Harası Müdürlüğünden”, 9 Nisan 1935, s.1.

⁹¹⁶ Ünal, “Ehli Hayvanlar Sergisi”, 14 Şubat 1935, s.1; Ünal, “Ehli Hayvan Sergisi”, 22 Haziran 1935, s.1. verilecek mükâfatlar ayrıntılı bir biçimde gazete sütunlarında yer almıştır. Ünal, “Malatya Sergisi”, 3 Temmuz 1935, s.1; Ünal, “Malatya Sergisi”, 28 Ağustos 1935, s.1.

⁹¹⁷ Ünal, “Malatya Sergisi”, 28 Ağustos 1935, s.1.

teşhir kısraklar ve taylar olmak üzere iki ayrı kategoride gerçekleşecek ve ilk üç dereceye girenlere toplam 26 ayrı ödül verilecektir.⁹¹⁸

Malatya ilinden pek çok hayvan sahibi sergiye katılmak üzere başvuru yapmıştır. 26 Eylül günü açılan sergide, hayvanlar ayrı ayrı paravanelerde yer almıştır. 27 Eylül günü sergiye 40'a yakın hayvan katılmıştır.⁹¹⁹ 30 Eylül günü iki ayrı kategoride ilk üç dereceye giren hayvan sahipleri ve kazandıkları ödüller ilan edilmiştir.⁹²⁰

Vali eliyle gerçekleştirilen bu etkinlik ile hayvancılık özendirilmekte hayvan sahiplerinin hayvanlarını daha sağlıklı, daha dikkatli yetiştirmeleri, hatta rekabet koşulları yaratmaları beklenmekte ve eğer böyle yaparlarsa devlet tarafından onurlandırılıp, ödüllendirileceği halka gösterilmiş olmaktadır.

4.1.7.Malatya Bez ve İplik Fabrikası Türk Anonim Şirketi

1930'ların ortasında Malatya şehri yerli dokuma konusunda övünülecek bir konumdadır.⁹²¹ 1935-1938 yılları arasında pamuk ıslahını sağlamak için Malatya çiftçilerine 30 ton pamuk tohumu ücretsiz dağıtılmıştır. Pamuk ıslah istasyonu yapılarak pamuk üretiminde belirli bir ilerleme sağlanmıştır.⁹²²

---

⁹¹⁸ *Ünal*, 5 Eylül 1935, s.1. ve "İlbay İbrahim Ethem Akıncı'nın Başkanlığında 15 Eylül 1935'de Malatya'da Açılacak Ehli Hayvan Sergisi Programı" s.2.

⁹¹⁹ *Ünal*, 13 Eylül 1935, s.2; *Ünal*, "Ehli Hayvan Sergisi", 27 Eylül 1935, s.1; *Ünal*, "Sergi", 28 Eylül 1935, s.1.

⁹²⁰ Birinci gelen kısraklar: Yüzbaşı Naci'nin kısırağı. İkinci gelen kısraklar: Şahnihanlı Hüseyin ve Kubatoğlu Berco'nin kısrakları. Üçüncü gelen kısraklar: Baytar Kadri Arman, Faik Alagöz, Aksoğan Mustafa, Şahnihanlı Hüseyin, İşbankası Müdürü Kemal, Osmanlı Bankası Müdürü Bülent, Besni Jandarma Komutanı Ali Öncebe, Piyade Alay Komutanı Şemsettin ve Kıtık oğlu Kadir'in kısrakları. Birinci gelen taylar: Besni Sorgu Hâkimi Şafi ve Delikaya oğlu Abuzer'in tayları. İkinci gelen taylar: Doğanşehir Nahiye Müdürü Mustafa ve Baytar Kadri Arman'ın tayları. Üçüncü gelen taylar: Ömer oğlu Nuri, İhsan oğlu Hulusi, Aksoğan Mustafa, Yüzbaşı Naci, Halit oğlu Hami, Bekir oğlu Abdülkadir, Merkez jandarma Komutanı Latif ve Abdullah oğlu Nedim'in tayları. *Ünal*, "Malatya Ehli Hayvan Sergisi Mükâfat Cetveli", 30 Eylül 1935, s.2.

⁹²¹ 1934 yılında, Malatya şehri, en fazla ithal ettiği gıyayğı, benzin ve vakom yağı maddelerine 91.555 lira ödemiştir. İthal mallarda ikinci sırayı 445,74 lira ile çay, kahve ve 155.000 lira manifatura eşyası takip etmektedir. Malatya'da üretilen yerli dokuma işlerine değer verildiği, yerli giyimün itibar olunduğu ve bu nedenle iftihar edilmesi gerektiği belirtilmektedir. *Ünal*, "Malatya'nın Yıllık Tutumu", 25 Ocak 1935, s.2.

⁹²² Cumhuriyetin XVinci Yılında Malatya, 29 Birinci Teşrin 1938, s.43, 54-55; Pamuk İslah İstasyonuna 1923-1938 yılları arasında 37.876,76 lira harcanmıştır. Bkz. Metin Kopar, *age*, s.192.

Cumhuriyet ile başlayan sanayileşme çalışmalarından biri de Malatya Bez ve İplik Fabrikası'dır. Malatya'daki pamuk yetiştiriciliğinin ilerlemesi neticesinde 12 Mart 1935 tarihinde Sümerbank uzman heyeti, incelemelerde bulunmak üzere Malatya'ya gelmiş ve incelemelerini yaptıktan sonra 16 Mart günü Malatya'dan ayrılmıştır.⁹²³ Malatya yerel basını da, haberleriyle Malatya'da bir Sümerbank fabrikasının kurulmasının iyi olacağı düşüncesini işlemekte ve konuya halkın dikkatini çekmekteydi.⁹²⁴

Malatya'da Dokuma Fabrikası başlığı altında verilen haberde: “*Öteden beri halkın dilinde dolaşan Sümerbank tarafından ilimize yapılacak mensucat fabrikasının kurulmasına karar verilmiştir. Haber aldığımız göre fabrikanın inşaatına bu sene başlanıp süratle bitirilecektir. İlimiz için çok faydalı bulduğumuz bu teşebbüsün bir an evvel yapılmasını bekleriz.*” denilmektedir.⁹²⁵ Aynı yıl inşaatına başlanan Malatya Bez ve İplik Fabrikası (Sümerbank Malatya Pamuklu Sanayi İşletmesi, Malatya Mensucat Fabrikası) 1939 tarihinde tamamlanmıştır. Bakırköy, Kayseri ve Nazilli fabrikalarından sonra gelen, en büyük pamuklu mensucat fabrikası işletmeye açıldığında Vali Akıncı, Muğla Valisi bulunmaktaydı.⁹²⁶

Malatya'da yaprak tütün üretimi oldukça iyi durumdaydı. Ancak üretilen tütünün önemli bir kısmı kaçağa gidiyordu. Vali Akıncı'nın aldığı önlemler sayesinde

---

⁹²³ Sümerbank uzman heyeti, içinde elektrik ve maden alanlarında uzmanlaşmış kişiler bulunmaktadır. Elektrik için gelen uzman heyeti Mühendis Bay Memduh ile İsviçreli Bay Haifel'den; maden işleri için gelen uzmanlar ise Sümerbank Müfettişi Bay Fahri Hüsnü, Tabakat-ı arz [Jeoloji] Doktoru Bay Şevket ile 2 Alman profesörden oluşmaktadır. Heyetler incelemelerini bitirerek bir kısmı 15 Mart günü, bir kısmı da 16 Mart günü Malatya'dan ayrılmışlardır. Elektrikçiler Ankara'ya, maden heyeti ise Niğde'ye gitmiştir. *Ünal*, “Sümerbank Heyeti”, 20 Mart 1935, s.1.

⁹²⁴ 23 Nisan 1935 tarihli *Ünal* Gazetesinin “Sümerbank Fabrikalarının Faaliyeti” başlığı altında verdiği bilgilere göre, Sümerbank'ın inşaatı devam eden veya hizmete girmesine pek az kalan ya da bitirilip hizmete açılan fabrikaları hakkında malumat verilmekte ve bu tesislerin buldukları şehirlere bir gelişme ve canlılık getirdiği belirtilmektedir. *Ünal*, “Sümerbank Fabrikalarının Faaliyeti”, 23 Nisan 1935, s.1.

⁹²⁵ *Ünal*, “Malatya'da Dokuma Fabrikası”, 18 Eylül 1935, s.1; 7 Şubat 1936 Cuma günü *Ünal* Gazetesi “Şehrimize Bir Heyet Geliyor” manşet ile yayımlanmıştır. Gazetede yer alan habere göre; Malatya'da yapılacak pamuklu mensucat kuruluşlarının inşa yerini belirlemek ve gerekli diğer etütleri yapmak üzere 8 kişilik bir heyetin 8 Şubat 1936 Cumartesi günü Malatya'ya geleceklerinden bahsedilmektedir. *Ünal*, “Şehrimize Bir Heyet Geliyor”, 7 Şubat 1936, s.1.

⁹²⁶ Metin Kopar, age, s.193; Cumhuriyetin XVinci Yılında Malatya, 29 Birinci Teşrin 1938, s.46, 72-74; Tarihte ve Günümüzde Malatya 1996, s.89-90; Fabrikanın Baş Mühendisi Rıfat Dikdur idi. Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme

üretim daha da arttı. Bu üretim artışını değerlendirmek amacıyla İnhisarlar Dairesi (Tekel İdaresi) bir bina yaptırma kararı aldı. 1939 yılında Malatya tütün atölyesi inşaatı tamamlandı.⁹²⁷

Hükümetin 5 yerde şeker fabrikası kuracağını öğrenen Malatya ziraat erbabından Mustafa Penbeci ve 8 arkadaşı, 8 Aralık 1938 tarihinde Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'ye hitaben bu fabrikalardan birinin Malatya'da kurulması isteğini ilettiler. Başbakanlık'ın Malatya Valiliği'ne gelen 19.1.1939 tarihli cevabi yazısında İktisat Bakanlığı'ndan görüş sorulduğu, İktisat Bakanlığı'nın Türkiye Şeker Fabrikaları Anonim Şirketine yaptırdığı tetkikat neticesinde “*Malatya merkez olmak üzere bir taraftan Elazığ ve diğer taraftan Maraş'a uzanan sahalarda elde edilebilecek pancarın 20-25.000 ton gibi pek az bir miktardan ibaret olacağı ve Malatya merkezi istisna edilirse bu mıntıkanın pancar ziraatına müsait bulunmadığı*” görüşüne sahip olduğu belirtildi.⁹²⁸

4.1.8.İmar Faaliyetleri

Malatya İl Özel İdaresi'nin gelirlerinin artması sonucu birçok bayındırlık işleri gerçekleştirilmiş, zorunlu ihtiyaçlar karşılanmıştır.

22 Mart 1935 günü Ünal gazetesinin M. İhsan imzalı “Resmi Binalar” başlığı altında; “*Malatya şehrinde ilk bakışta göze çarpan eksikliklerden biri de Hükümet Binasının yokluğudur. Resmi kurumların ayrı ayrı ve birbirlerinden oldukça uzakta yerleşmiş bulunmaları işleri de o oranda ve kendiliğinden zorlaştırmaktadır. Hatta birçok dairenin hemen hemen şehrin dışında denecek kadar uzakta bulunmaları büyük eksiğin başında gelmektedir. Bu durum yıldan yıla zorunlu sebeplerden dolayı yer değiştirme durumlarında ve nakil işlerinde büyük zorluk yaratmaktadır. Özetle denilebilir ki Muhasebe-i Hususiye [İl Özel İdaresi] binasından başka hemen bütün daireler özel binalarda kira ile oturmaktadırlar. Adliye, Adli İhtisas, Belediye,*

⁹²⁷ Ünal, “İnhisarlar Bir Bina Yaptıracak”, 11 Mayıs 1936, s.1; Cumhuriyetin XVinci Yılında Malatya, 29 Birinci Teşrin 1938, s.46, 75-77; Metin Kopar, age, s.193.

⁹²⁸ Fon: 30.10.0.0. Yer: 181.249.3 Tarih 21.1.1939 Dosya: 20918, s.1-3; 1939'da akim kalan bu düşünce daha sonra 1957'de Malatya merkezde bir şeker fabrikası kurulması ile yaşama geçecektir. *Her Yönü İle Yeşil Malatya*, s.46; <http://www.turkseker.gov.tr/tarihce.aspx> ; http://www.zmo.org.tr/genel/bizden_detay.php?kod=9725&tipi=24&sube=3.

İnhisarlar, Tapu, Kadastro, Postahane, Sular İdaresi, Jandarma, Polis, Maliye ve daha birçok resmi, özel daireler ve kurumlar hep kirada oturuyorlar. Oluşturulacak zengin bir kurum ile bu dağınık ve üzücü, zorluk verici durum ortadan kaldıracağı gibi beraberinde çok büyük gelir kaynağı da getirecektir. Bu genelde bir para meselesi olmakla birlikte aynı zamanda bir yurtseverlik işidir. Kirada oturan daireler mümkün oldukça birbirlerine yakın ve toplu bir halde oturlularsa zorluklar bir dereceye kadar giderilmiş olacaktır.”⁹²⁹ denilmek suretiyle dağınık haldeki tüm resmi dairelerin birleştirilmesi ve bunun için de büyük bir Hükümet Konağı yaptırılması gerektiğini savunmaktadır. Öyle anlaşılıyor ki genel istek ve eğilimi karşılama ve diğer dairelere örnek, öncü olma yönünde ilk adım Adliye binasının, hükümet ve hapisane yakınına taşınması olmuştur.⁹³⁰ Osmanlı imparatorluğundaki ve Cumhuriyet Türkiye’sindeki modernleşme hareketlerinin karakteristiğini yansıtan il, ilçe ve kasabalardaki hatta köylerdeki kamu kurum ve kuruluşlarının dağınık ve birbirinden oldukça uzak yerlerde bulunması, çoğunluğunun da özel binalarda kiracı durumunda olması, yerleşim yerinin sorumlu yöneticilerince en fazla şikâyet konusu ettikleri bir sorun olagelmiştir. Malatya vilayetinin sorumlusu olarak Vali İbrahim Ethem Akıncı’nın da gündeminde bu sorunun olduğu anlaşılmaktadır.

O günlerde, Malatya Belediyesi şehrin içme suyu sorununun öncelikli çözülmesi gerektiğini düşünürken, Valilik şehir içme suyu şebekesinin inşasından önce şehir imar planının yaptırılmasını gerekli görmekteydi.⁹³¹ Ancak daha sonra valiliğin görüşü ağır bastı ve şehrin imar planı konusunda Vali ve Belediye Başkanı birlikte hareket etmişlerdir.⁹³²

---

⁹²⁹ Ünal, “Resmi Binalar”, 22 Mart 1935, s.1.

⁹³⁰ “*Bir duyuma göre Adliye heyetinin bu genel görüş ve isteği daha önceden düşünerek hükümet ile hapishaneye oldukça yakın bir yerde yerleşmek düşüncesi ile ilk adımı atmıştır. Düşüncenin kesin sonuç ve gerçekliğini bilmiyoruz!*” Ünal, “Resmi Binalar”, 22 Mart 1935, s.1. Bu duyum daha sonra “*Haber aldığımız göre Adliye Haziranda Şirket Afyon Hanına taşınacakmış. Hapishaneye karşı olan bu han adliyemiz için çok uygundur.*” haberi ile kesinlik kazanacaktır. Ünal, “Adliye Dairesi Şirket Afyon Hanına Taşınacak”, 9 Mayıs 1935, s.1; “Adliye dün [27 Mayıs] kısmen, bugün tamamen şirket afyon hanına taşınmış, vazifelerine başlamıştır.” Ünal, “Adliye Afyon Şirket Hanına Taşındı”, 28 Mayıs 1935, s.2.

⁹³¹ BCA, Fon: 030-10-0-0, Yer:81-533-7, s.5, Tarih: 21/12/1933 (Dosya: 837).

⁹³² BCA, Fon: 030-10-0-0, Yer:81-533-7, s.5, Tarih: 21/12/1933 (Dosya: 837).

Başbakan İsmet Paşa ve Malatyalıların iradeleri ile Malatya şehrinin imar planı uzun bir aşamadan sonra yaşama geçirilmiştir. İlk adım olarak Malatya şehrinin haritası hazırlanmıştır. Ardından modern şehirleşmeye uygun olarak İtalya’da hazırlanan kroki ve plan doğrultusunda⁹³³ şehrin imar planı Ankara’da İmar Müdürlüğü tarafından yapılmıştır.⁹³⁴ Plan hakkında uzman kişilerin görüşleri de alınmıştır.⁹³⁵ Hazırlanan şehir planının, Malatya şehrinin 50 yıl içindeki nüfus değişiklikleri, gelecekte şehrin genişleyip yayılabileceği alanlar göz önünde tutularak yapılmıştır. Bu noktada şehir planının ayrıntıları basında da yer almıştır.⁹³⁶

Sonra Malatya’da Hükümet Konağı’nın yapılacağı yer Şehir Meclisinde tartışılmaya başlamıştır.⁹³⁷ Bazen, nüfus bakımından küçük ve orta büyüklükteki yerleşim yerlerinde, resmi kurum ve kuruluşların inşa edileceği yerler, yerel önderlerce güdülen bazı küçük çıkar ve menfaatleri nedeniyle kamuoyunda gereğinden fazla tartışılmakta ve yer bulmaktadır.

---

⁹³³ BCA, Fon: 030-10-0-0, Yer:81-533-7, s.4,5, Tarih: 21/12/1933 (Dosya: 837).

⁹³⁴ Yapılan incelemelere göre hükümet dairelerinin sınırı Çukurdere’nin başından başlayarak Vaiz oğlu Hacı Abdi’den Koyunoğlu karakoluna giden yolun son sınırındaki alanı kaplamaktadır. Bu sahayı göstermek üzere İmar Müdürlüğü’nden gelen harita üzerinde Vali Akıncı ve Belediye Başkanı M. Tevfik ve Nafia Müdürü tarafından inceleme yapıldığı gibi mahalline gidilerek hükümet dairelerinin yapılacağı yerler gözden geçirilmiştir. *Ünal*, “Şehrin İmar Plânı”, 2 Eylül 1935, s.1. Haberde Vali Akıncı ve Belediye Başkanı M. Tevfik İnönü’nün fotoğrafları da verilmiştir; İçişleri Bakanlığı yetkilileri ile Şehircilik uzmanı Şefik Beyin ücret ve masraflar konusunu görüşmek üzere 12.12.1933 tarih ve 1521/318 sayılı tahriratta rica edilmiştir. BCA, Fon: 030-10-0-0, Yer:81-533-7, s.5, Tarih: 21/12/1933 (Dosya: 837).

⁹³⁵ Ankara İmar Müdürlüğü’nde 5 aydan beri yapılmakta olan Malatya şehrinin bayındırlık planı bitirilmiş, ardından Malatya’nın hemşerisi olmak hasebiyle Başbakan İsmet İnönü tarafından incelenmiştir. Başbakan şehircilik konusunda uzman olan Profesör Yansen, asistanı Ankara Bayındırlık Direktörü Semih ve Fen memuru Şevket beylerden oluşan bir heyeti yerinde görmeleri amacı ile Malatya’ya görevlendirilmiştir. İstasyonda karşılanan ve Halkevinde misafir edilen heyet, Vali ve Belediye Başkanı ile beraber Malatya’da bir inceleme gezisi yapmıştır. Heyet, 17 Ekim Pazar günü yeniden bir inceleme gezisi daha yapmış, incelemeleri neticesinde gerekli açıklamalarda bulunmuş, 18 Ekim Pazartesi günü Başbakanlığa rapor vermek üzere Ankara’ya gitmiştir. *Ünal*, “Şarımızın Bayındırlık Planı”, 20 Kasım 1935, s.1.

⁹³⁶ *Ünal*, “Bayındırlık Sınırı”, 27 Kasım 1935, s.1; *Ünal*, “Bayındırlık Planı-Bayındırlık Sınırı”, 4 Aralık 1935, s.1.

⁹³⁷ Malatya Şehir Meclisi 16 Eylül 1935 saat 14.00’deki olağanüstü olarak toplanmıştır. Toplantının en önemli gündem maddeleri Hükümet Konağı ve Şehir planıdır. Gündem tartışılmış ve yapılan oylamada 15 oy ile Hükümet Konağının şehre daha yakın bir yerde yapılması kararlaştırılmıştır. *Ünal*, “Düşüncesizlik Tedbirsizlik”, 11 Eylül 1935, s.1; *Ünal*, “Şehir Meclisi”, 16 Eylül 1935, s.1; *Ünal*, “Şehir Meclisi”, 17 Eylül 1935, s.1.

Malatya Hükümet Konağı inşaatı, kârgir ve beton olarak her türlü konforu haiz olmak üzere büyük bir bina olarak planlanmıştır. İnşaat 1938 yılı itibariyle devam etmekteydi.⁹³⁸ İnşaat bittiğinde Vali Akıncı Muğla'da olacaktır.

İbrahim Ethem Bey görevine başladığında Malatya Su İşleri İdaresi'nin şehre içme suyu getirme çalışmaları devam etmekteydi.⁹³⁹ Malatya şehrinin su kaynaklarından biri de Derme suyu idi.⁹⁴⁰ Malatya Valisi İbrahim Ethem Bey, 20 Aralık 1933 tarihinde İçişleri Bakanlığı Müsteşarı Kemal Beye yazdığı yazıda, Malatya istasyonuna getirilecek olan Derme suyundan şehrin de istifade etmesi için Başbakan İsmet Paşa'nın uygun bulması ve Bayındırlık Bakanı Hilmi (Uran) Bey'in olur vermesi ile bir proje ve keşif name hazırlandığını ve Bayındırlık Bakanlığına sunulduğunu ifade etmektedir. Hatta daha sonra Mühendis Ferdi Bey tarafından Malatya istasyonuna doğrudan doğruya Kelemendi suyundan getirilmesi, şehrin ise Derme suyundan istifade etmesi için ikinci bir keşif name hazırlandığını da eklemektedir. Son olarak Malatya şehrinin en önemli sorun ve acil ihtiyaçlarından biri olan su dağıtım şebekesi işine başlanması için İçişleri Bakanlığının Bayındırlık Bakanlığı nezdinde girişimde bulunması istenilmiştir.⁹⁴¹

1938 yılına gelindiğinde Malatya'ya 19 km. mesafede bulunan Pınarbaşı mevkiinden şehrin kenarındaki 1.200 m³ lük depoya kadar su tesisatı döşenmiştir. Aynı zamanda 1938 senesi içinde Malatya şehrine 20 km. uzunluğunda içme suyu tesisatı döşenmeye devam edilmiş ve 29 Ekim 1938'e kadar tamamlanması planlanmıştır.⁹⁴²

Bir iki ay gibi çok kısa sürede yapımı tamamlanan Subaylar Yurdu [Subay Orduevi] 16 Ağustos 1935 günü törenle açılmıştır. Aynı günün akşamı, Malatya Askeri Yurdunun [Malatya Subay Orduevinin] açılışı ve aynı zamanda alay komutanının

---

⁹³⁸ *Cumhuriyetin XVinci Yılında Malatya*, 29 Birinci Teşrin 1938, s.44.

⁹³⁹ *BCA*, Fon: 030-10-0-0, Yer:81-533-7, s.5, Tarih: 21/12/1933 (Dosya: 837).

⁹⁴⁰ *Cumhuriyetin XVinci Yılında Malatya*, 29 Birinci Teşrin 1938, s.4.

⁹⁴¹ *BCA*, Fon: 030-10-0-0, Yer:81-533-7, s.5, Tarih: 21/12/1933 (Dosya: 837).

⁹⁴² *Cumhuriyetin XVinci Yılında Malatya*, 29 Birinci Teşrin 1938, s.45.

çocuklarının sünneti, Askeri Mahfelde [Gazinoda] bir balo ile yapılmıştır. Düzenlenen baloya Vali İbrahim Ethem Akıncı olmak üzere pek çok zevat katılmıştır.⁹⁴³

Görülmektedir ki Vali İbrahim Ethem Akıncı, günün çalışma yoğunluğu sonrasında akşam ve geceleri de sosyal hayatın ayrılmaz bir parçası olan etkinliklere yer ayırmakta ve bu noktada topluma önderlik etmektedir. Özellikle balo gibi o günkü toplumun genelinde çok da yaygın olmayan bir eğlenceye alıştırmaya çalıştığı düşünülebilir.

Malatya Çocuk Esirgeme Kurumu Başkanı Sabri Akalın'ın Başvekil İsmet İnönü'ye yazdığı 66 sayı ve 7.8.1937 tarihli yazıda, Malatya'daki yetim ve fakir çocukların acil çözülmesi gereken sorunları bulunduğu hakkında bilgi verildikten sonra, Vali İbrahim Ethem Akıncı'nın yardım ve destekleriyle Malatya Çocuk Esirgeme Kurumunun çocukların sağlıklı bir çevrede yetişmelerini sağlamak için İsmetpaşa Parkında modern bir çocuk bahçesi yapmaya karar verdiği ifade edilmiştir. Vali Akıncı ortaya çıkacak eserin bölgeye örnek olmasını istemektedir. Bu nedenle de Başbakan İsmet Paşa'dan gerekli maddi yardımları yapması istenmiştir.⁹⁴⁴ Akıncı, çocukların çevre eğitimi, sağlıklı ortamlarda yetişmesi gibi konularda adım atan bir yönetim anlayışına sahiptir.

Malatya ilindeki bilirkişi raporlarında sağlık koşulları iyi ve kapasitesi yeterli bir hapisane olmadığından, tutuklu ve hükümlülerin bir tek cami içerisinde pek acıklı bir halde buldukları belirtilmektedir. Malatya Valisi İbrahim Ethem Bey, bilirkişi raporlarına dayanarak, bir an önce sağlık koşulları yeterli, geniş ve zamanın koşullarına göre modern bir hapisane yaptırılması isteğini İçişleri Bakanlığı Müsteşarı Kemal Bey'e iletmiştir.⁹⁴⁵ Malatya Bayındırlık İl Müdürlüğünün verdiği ilandan anlaşıldığına göre Malatya'da bir Cezaevi inşaatının 9 Aralık 1937'de ihalesi yapılmıştır. Keşfinin tutarı 100.227,42 liradır. 300 kişilik olarak yaptırılacak Cezaevi inşaatının 30 Kasım

---

⁹⁴³ *Ünal*, "Subaylar Yurdu Açıldı", 16 Ağustos 1935, s.1; *Ünal*, "Balo", 17 Ağustos 1935, s.1.

⁹⁴⁴ Fon: 30.10.0.0. Yer: 178.233.22 Tarih 7.8.1937 Dosya: 20341.

⁹⁴⁵ *BCA*, Fon: 030-10-0-0, Yer:81-533-7, s.4, Tarih: 21/12/1933 (Dosya: 837).

1938'de bitirileceği belirtilmiştir.⁹⁴⁶ Malatya Belediye Binası, Malatya Pamuk İslah İstasyonu ve Eski Malatya Belediye Binası 1938 yılında yapımı bitirilmiş diğer eserlerdir.⁹⁴⁷

İl merkezinde 46.000 TL'ye bir sinema binası yaptırılmış, 20.000 TL harcanarak 50 dekarlık bir alan üzerine büyük bir park kurulmuş, 30.000 TL'ye Vilayet Konağı olarak kullanılmak üzere bir ev alınmış ve düzenlenmiştir.⁹⁴⁸ Ayrıca 1937 yılında 5 yıllık bir çalışma programı da hazırlanmıştır.⁹⁴⁹

Bu programa göre:

- Vilayet merkezindeki sinema binası eksiklikleri tamamlanacak,
- Vilayet merkezi ile ilçeleri arasındaki şose ve köprülerin yapılmasına devam edilecek,
- 1937 yılında Besni kazasında, 1938 yılında vilayet merkezinde, 1939 yılında vilayet merkezi ile Arapkir ve Akçadağ ilçelerinde, 1940 yılında Pütürge ve Darende kazalarında ve 1941 yılında da Kâhta ve Adıyaman kazalarında birer ilkokul binası inşa olunacak,
- Vilayet merkezinde muazzam bir hastane binası inşa⁹⁵⁰ ve tesisatının ikmaline çalışılacaktır.

Cumhuriyetin XVinci Yılında Malatya adlı esere göre⁹⁵¹ 1938 yılı itibariyle Malatya vilayetinde; Malatya Hükümet Konağı, Memleket Hastanesi, Malatya Cezaevi, Meyve İslah İstasyonu, Sıfat İstasyonu, Besni Hükümet Konağı⁹⁵², Besni Belediye

---

⁹⁴⁶ Ünal, 22 Kasım 1937, s.1; Ünal, 29 Kasım 1937, s.1; Cumhuriyetin XVinci Yılında Malatya, 29 Birinci Teşrin 1938, s.44.

⁹⁴⁷ Cumhuriyetin XVinci Yılında Malatya, 29 Birinci Teşrin 1938, s.43.

⁹⁴⁸ Cumhuriyetin XVinci Yılında Malatya, 29 Birinci Teşrin 1938, s.21-23; Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

⁹⁴⁹ Adı geçen eserde, bu programın 1937 ve 1938 yıllarına ait kısımlarının başarıyla uygulandığı ve sonuçlandırıldığı, gerçek gelirleri içeren il özel idare bütçesi ile gelecek yıllarda ifade edilmektedir. Bkz. Cumhuriyetin XVinci Yılında Malatya, 29 Birinci Teşrin 1938, s.21-23.

⁹⁵⁰ 1925 yılında 50 yataklı küçük bir binada hizmet veren hastane zamanla genişletildiyse de ihtiyaca cevap veremediğinden dolayı yeni bir hastane inşaatına başlanmıştır. Cumhuriyetin XVinci Yılında Malatya, 29 Birinci Teşrin 1938, s.79-80; Ünal, "Memleket Hastanesi İnşaatı", 29 Haziran 1938, s.1-2.

⁹⁵¹ Cumhuriyetin XVinci Yılında Malatya, 29 Birinci Teşrin 1938, s.44-45.

⁹⁵² Malatya İl Bayındırlık Müdürlüğünün verdiği ilandan anlaşıldığına göre Besni Hükümet Binası inşaatı, 14 Mart 1938'de ihaleye çıkacaktır. Ünal, 7 Mart 1938, s.2.

Binası, Besni İlk mektebi, Akçadağ Belediye Binası gibi yapılar 1938 yılı itibariyle ya tamamlanmış veya tamamlanmak üzereydi. Bu eserler, İbrahim Ethem Akıncı Malatya Valiliği'nden ayrıldıktan sonra bitirilebileceklerdir.

4.1.9.Ulaşım Faaliyetleri

Fevzipaşa-Diyarbakır demiryolu hattının ilk bölümü olan Fevzipaşa-Gölbaşı arasının işletmeye açılması ile 1930 yılında Malatya'ya ilk tren girdi. Daha sonra bu hattın Fırat ve Baskil (Elazığ) üzerinden Diyarbakır'a ulaştırılmasına devam edildi.⁹⁵³

Cumhuriyetin 10.Yıldönümünde inşasına başlanan Sivas-Erzurum hattı 1935 yılına kadar yavaş gitti. 1935'ten itibaren inşa faaliyetleri hızlandı ve 1936'da Malatya-Yazıhan, Yazıhan-Hekimhan hatları, 1937'de de Hekimhan-Çetinkaya hattı işletmeye açıldı.⁹⁵⁴ 1936'da Sivas'tan gelen hat da Çetinkaya istasyonuna ulaştı.⁹⁵⁵ Böylece demiryolu hattı ile Malatya'dan Ankara'ya Sivas üzerinden ulaşmak imkânı doğdu.

Malatya'ya en uzak güney ilçeleri olan Adıyaman ve Besni ilçelerinden geçen demiryolu bu kazaların ilerleme ve iktisadi gelişimini etkilemiştir.⁹⁵⁶

Maraş dolaylarından doğan Göksu nehri, Malatya sınırlarına ilin batısından girer, doğuya doğru devam eder, Sürgü suyu, Küçükyazı ve Kapıdere sularına karışarak akış yönünü güneye çevirerek Sufraz ve Aksu sularını içine alarak Kızılin nahiyesi doğusunda Fırat'a karışır. Besni ve Adıyaman kazalarını birbirinden ayıran bu su, çok yıllar yağışlar yüzünden sel ve taşkınlara neden olmuş ve ulaşımı büsbütün durdurmuş, birçok hayvan ve insanın canına mal olmuştur. İşte bu gerekçelerle Bayındırlık Bakanlığı bu büyük güçlüğü ortadan kaldırmak üzere yeni bir köprü yapımına girişmiştir. Yerinden yapılan incelemelerle köprü yapımı için, Besni ile Adıyaman'ın en yakın bitişirme noktasını oluşturan Tut nahiyesinin Bükerek [Börkenek] köyünde Külhafık mevki seçilmiş ve 99 metre uzunluğunda, geliş-gidiş olarak, 3 gözlü betonarme bir köprü inşaatı 66.000 lira maliyetle başlamıştır. Kontrol Mühendisi Bay Saim başkanlığında devam eden köprü inşaatı Ocak sonlarında bitirilmiş ve Şubat ayı

⁹⁵³ İsmail Yıldırım, *age*, s.88-89.

⁹⁵⁴ İsmail Yıldırım, *age*, s.103.

⁹⁵⁵ İsmail Yıldırım, *age*, s.101.

⁹⁵⁶ Ünal, "Gök Su Köprüsü", 5 Şubat 1935, s.2.

başında da hizmete açılmıştır. Bu köprü demiryolu ve yaya olarak Malatya'yı Urfa ve Gaziantep illerine bağlamıştır. Ayrıca Bürkenek [Börkenek] köyünden Gölbaşı'na, Adıyaman ve Besni'den köprüye, Gölbaşı'ndan Urfa'ya kadar uzanan yolların yapısı da bitirilmiştir.⁹⁵⁷

Malatya Valisi İbrahim Ethem Akıncı, yeni başlayan yol işleri faaliyetini yerinde incelemek üzere, 28 Mart 1935 Perşembe günü, trenle Gölbaşı'na gitmiştir. Oradan da Adıyaman ve Besni'ye gidebileceği tahmin edilmesine rağmen 30 Mart 1935 Cumartesi günü yine trenle Malatya'ya dönmüştür.⁹⁵⁸

Malatya-Sivas demiryolu hattı üzerinde bulunan Fethiye İstasyonunun resmi açılışı münasebetiyle 2 Mayıs 1935 günü Vali İbrahim Ethem Akıncı, il jandarma komutanı, cumhuriyet savcısı, ziraat başmühendisi ve daha birçok üst düzey görevliler Fethiye'ye gitmişlerdir.⁹⁵⁹ 1938 yılında da Kemah istasyonu resmi açılışı yapılmıştır.⁹⁶⁰

Demiryolu, Malatya vilayeti dâhilinde geçtiği kaza, nahiye ve köylerin yol ve köprü işlerini de gündeme getirdi. Malatya-Sivas yolu üzerinde ve 5. kilometresine betonarme bir köprü inşaatına başlanacağı, keşif bedeli için verilen ihale ilanından anlaşılmaktadır.⁹⁶¹ Vali İbrahim Ethem Akıncı'nın döneminde Yazıhan köyü 1936 yılında demiryolu, 1937 yılında da karayolunun gelmesiyle gelişmeye başlamıştır.⁹⁶² Malatya-Elazığ yolu üzerindeki betonarme Memikan Köprüsü inşaatına başlanacağı, keşif bedeli için verilen ihale ilanından anlaşılmaktadır.⁹⁶³ Malatya ile Eski Malatya arasındaki yolda, Hanımın Çiftliği mevkiinde ahşap köprünün kargir olarak inşası yapılmaktaydı.⁹⁶⁴ Valilik makamından 23 Nisan 1935 tarihinde verilen ilan ile Malatya-

---

⁹⁵⁷ Ünal, "Gök Su Köprüsü", 5 Şubat 1935, s.2.

⁹⁵⁸ Ünal, "Valimiz Gölbaşı'na Gitti", 29 Mart 1935, s.1; Ünal, "Valimiz Geldi", 31 Mart 1935, s.1.

⁹⁵⁹ Ünal, "Fethiye İstasyonunun Resmi Küşadı", 2 Mayıs 1935, s.1.

⁹⁶⁰ Ünal, 3 Ekim 1938, s.1.

⁹⁶¹ Ünal, "İlan Vilayet Makamından", 5 Mayıs 1935, s.2. Bu ilan gazetesinin daha sonraki nüshalarında da peyderpey yer almıştır.

⁹⁶² *Tarihte ve Günümüzde Malatya 1996*, s.79.

⁹⁶³ Ünal, 14 Haziran 1935, s.2; Bu ilan aynı gazetesinin 9, 13, 15 Temmuz tarihli nüshalarında da yer almaktadır.

⁹⁶⁴ Ünal, "Eski Malatya-Malatya Arası Şosesinde Faaliyeti", 19 Eylül 1935, s.1.

Akçadağ yolu güzergâh değişikliği için mal ve hizmet alımına yönelik 4 ve 5 Mayıs 1935 tarihlerinde ihaleye çıkarılacağı duyurulmaktaydı.⁹⁶⁵

1937 yılından itibaren Malatya’da kazalar arasındaki şose ve köprülerin yapımı ve tamiri ile köy yollarının ve köprülerinin yapımına ağırlık verilmeye başlanmıştır.⁹⁶⁶ Malatya Valiliği’nin verdiği ilandan anlaşıldığına göre Gölbaşı, Besni ve Adıyaman ilçeleri yollarında yapılacak toplam 14 menfez inşaatının 16 Mart 1938’de ihalesi yapılması kararlaştırılmıştır.⁹⁶⁷

4.1.10.Eğitim-Kültür, Sağlık, Sosyal ve Spor Çalışmaları

Malatya Halkevi, Vali Akıncı zamanında oldukça faaldir. 1934 yılından itibaren Gösteri (Temsil ve Müsamere) Kolu, muntazam temsiller vermeye başlamıştır. Çocuk bayramları Halkevi’nde folklor oyunları ile kutlanmıştır. Spor Kolu, 1933 senesine kadar hariçte oluşan kulüplerin himaye edilmesi suretiyle çalışmış, Vali Akıncı ile birlikte ve 1934’te Fırat Spor Kulübü Evin Spor Şubesi olarak faaliyete başlamıştır.⁹⁶⁸ İlk yıllarda 700 lira, sonraki yıllarda 200-300 lira harcanarak sporun yaygınlaşması ve gelişmesine çalışılmış. Yağlı (serbest) güreş, minder güreşi, futbol, voleybol, bisiklet gibi sporlara ilgi günden güne artmıştır. Özellikle futbolda il dışı takımlarla maçlar yapılmaya başlanmıştır. Güreşe olan yoğun ilgi 1936’dan itibaren Malatya’da serbest (yağlı) güreşler düzenlemeye başlamıştır. 1938 yılında 10 çift pehlivan güreştirilerek kazananlara para ödülü verilmiştir. Cirit oyunları her yıl ilkbahar mevsiminde 5-6 hafta boyunca devam etmiştir.⁹⁶⁹

Kitapsaray ve Yayın Kolu, 1932 yılında 200 olan kitap mevcudunu, 1934’te 500’e, 1935’te 1091’e, 1936’da 1195’e, 1937’de 2053’e, 1938’de ise 2397’ye çıkarmıştır ki on kattan fazla artış gerçekleşmiştir. 1935 yılında Kitapsaraya okumak,

⁹⁶⁵ Ünal, “İlan-Vilayet Makamından”, 23 Nisan 1935, s.2.

⁹⁶⁶ *Cumhuriyetin XVinci Yılında Malatya*, 29 Birinci Teşrin 1938, s.22-23.

⁹⁶⁷ Ünal, 7 Mart 1938, s.1.

⁹⁶⁸ Ünal Gazetesinin 21 Nisan 1935 tarihli nüshasında “Malatya-Spor” başlığı altında Faik Akdoğan; Sarı siyah renklere sahip Malatyaspor’un gençlerle yaşatılması isteği ile başladığı haberini gençlerin spora yönelmeleri gerektiğini, bu noktada gençlere düşen görevin çalışmak olduğunu ve “Kıymetli Valimiz” sıfatını kullanarak Bay İbrahim Ethem Akıncı’nın büyük himmetlerini gençlik namına bekleyerek ve sporu yaşatmasını dileyerek bitirmektedir. Ünal, “Malatya-Spor”, 21 Nisan 1935, s.2.

⁹⁶⁹ *Cumhuriyetin XVinci Yılında Malatya*, 29 Birinci Teşrin 1938, s.28-31.

araştırmak için devam edenlerin sayısı 1.589 olduğu halde, 1936'da 9.450, 1937'de 14.334 ve 1938'de 16.084 okuyucuya yükselmiştir. 1937 yılından itibaren kütüphane için bir memur istihdam edilmiş, kitapların çoğu ciltlenmiş, kitaplar için depolar yaptırılmış, okuma salonları sabah erkenden gece yarısına kadar bütün halka açık tutulmuştur. Haziran 1937'den itibaren aylık Derme adlı Halkevi dergisi yayımlanmaya başlamıştır.⁹⁷⁰ İbrahim Ethem Akıncı, kendisi iyi bir eğitimden geçmiş olduğu için, eğitimi sırasında pek çok sosyal aktivitenin içinde yer almış olduğundan, görev yaptığı yerlerde de okumak, araştırmak, sanatsal faaliyetlere katılmak, spor yapmak vb. alanlarda halkın yetişmesini istemiştir. Çünkü iyi eğitilmiş ve bilinçli bir halk, bir millet ülkesini zilletten kurtarabilir.

Köycülük Kolu'na çeşitli meslek erbapları, kıymetli göz doktorları üye olup, her yıl Haziran ayından itibaren köyleri dolaşp inceleme yapmışlardır. Halkı bilgilendirmek için sağlık, tarım, hayvancılık ve sosyal konularda konferanslar vermişlerdir.⁹⁷¹

Malatya Valisi İbrahim Ethem Akıncı hakkında 20 Ocak 1935 tarihli Ünal gazetesinde, M. İhsan Işık imzası ile Halkevinde Toplanmalar başlığı altında şunları yazmıştır⁹⁷²: “*Bugünkü Valimiz Bay Etem Akıncı Malatya'nın beşinci valisidir. Malatya'ya gelişinden beri giden arkadaşlarından daha canlı, daha verimli yarattığı ve yaratmağa çalıştığı eşsiz eserlerini her gün görüp duyuyoruz. Bunların takdirini yazımızın başında okuyuculara bıraktığımız için bir şey yazmıyoruz. Bizi bu mevzu götüren bunlardan çok üstün olan fikri birleşme eseridir. Valimizin çok yerinde bir görüş ve düşünüşle karşılaşmaya giriştiği bu eser Halkevi'ndeki yeni umumi toplanmalarıdır. Her hafta şahsında Halkevi'nde yapılacak bu toplantılarda bütün memurlar ve halk bir çatı altında yurtta yapılması gerekli işlerle, verimli düşünce ve bilgilerini anlatacaklardır. Ancak: Vilayette değerli valimizin yaltırlıklı (hızlı, seri) düşünüşüyle giderilen bu eksiği dileriz ki: Kazalarda kaymakam, nahiye müdürleri, köylere kadar kol atarcasına ilerletmek ve götürmek yolunda emek versinler.*”

⁹⁷⁰ *Cumhuriyetin XVinci Yılında Malatya*, 29 Birinci Teşrin 1938, s.31-32.

⁹⁷¹ *Cumhuriyetin XVinci Yılında Malatya*, 29 Birinci Teşrin 1938, s.32-33.

⁹⁷² Ünal, M.İhsan Işık, “Halkevinde Toplanmalar”, 20 Ocak 1935, s.1.

Yapılan ilk toplantıda alınan kararlar doğrultusunda bu toplantıların her hafta Salı geceleri Halkevinde toplanılacağı⁹⁷³, toplantılarda alanında uzman kişilerce bilimsel konferanslar verileceği ve aynı zamanda davetlileri sanatla buluşturmak üzere Halkevi'nin çalışma kolları tarafından etkinlikler yapılacağı ifade edilmektedir.⁹⁷⁴ Yine bu konferans toplantılar yoluyla ülkenin attığı yeni inkılâp adımları ve muhtevası hakkında halkın bilgilendirilmesi de amaçlanmıştır.⁹⁷⁵ Bu toplantılar Malatya halkı için yapıldığından, toplantıların ve içeriğinin tanıtımı ile halkın katılımının arttırılması amaçlanmıştır.⁹⁷⁶ Toplantıların, çok kalabalık gerçekleştiği⁹⁷⁷, zaman zaman kötü hava

---

⁹⁷³ “Halkevi’nde” başlığı altında “Her hafta Salı günü yapılması sözleştilen umumi toplantıların dün gece ikinci yapılmıştır.” Ünal, “Halkevinde”, 23 Ocak 1935, s.1.

⁹⁷⁴ “Memleket Hastanesi İç Hastalıkları Doktoru Bay Kenan Halil zehirli gazlar, Göz Hekimi Bay Mücdi tarahom [trahom] hakkında konferanslarına devam etmişlerdir. Konferanslardan sonra Halkevi Müzik Kolu tarafından bir konser verilmiştir. Toplantı saat 11’e kadar sürmüştür. Toplantı, gelenler üzerinde sıkı bağ ve sevinç yaratmıştır.” Ünal, “Halkevinde Toplantı”, 30 Ocak 1935, s.1; “Cumhuriyet Savcısı B. Gültekin yeni adliye ile kanunlar üzerinde karşılaştırmalar, hukuki yasa ve meseleler üzerinde, Adliye Stajyer Hakimi Bay Rifki Demiryolları ve nakliyat işlerini anlattı. Gazetecilerden Bay Sadık Eti, Günün siyasasını izah ettikten sonra Memleket Hastanesi İç hastalıkları Hekimi Bay Kenan Halil zehirli gazlar, Göz Hastalıkları Doktoru Bay İ. Hakkı tarahom [trahom] hakkında konferanslar vermişlerdir.” Ünal, “Halkevi Toplantısından”, 6 Şubat 1935, s.1; “Doktor Bay Kenan Halil zehirli gazlar mevzuunda, Adliyeden Bay Fahri İktisadi tutum üzerinde konferans vermişlerdir. Bundan sonra Malatya Barosu İkinci Başkanı Avukat Malatyalı Bay Hüsnü ‘Malatya Tarihi’ üzerinde bir tetkik durumunu izah etmiştir. Bay Hüsnü’den sonra Halkevi Müzik Kolu da geçende kaybettiğimiz Muallim Bay Adil’in hatırasını hazin bir surette anarak toplantı sona ermiştir.” Ünal, “Halkevinde”, 15 Şubat 1935, s.1. “Her yedi günün Salı gecelerinde Halkevinde yapılmakta olan toplantı bu defa fazla bir kalabalık içinde yapıldı. Halkevi Başkan Vekili Şevki Sözen, Balkan savaşı üzerine, Maarif Müdürü Lütfullah Erden de mektep ve talebeler üzerine konuşmuşlardır.” Ünal, “Halkevinde Salı Toplantısı”, 1 Mayıs 1935, s.1.

⁹⁷⁵ “Uzun zamandan beri Halkevi salonunda verilen önemli konferanslar devam etmektedir. 1 Mart Pazar günü akşamı bayanlara Türk soyu ve bugünkü inkılâp hakkında gazetemiz yazmanlarından Bay Faik Akdoğan güzel bir söylev vermiştir. Bu işte memleket gençliğine büyük iyilikleri dokunan Halkevi Başkanı Bay Faruk Yakıncı candan kutlarken gençlerimizi böyle teşvik ederek yetişmesini dileriz.” Ünal, “Halkevinde Konferans”, 2 Mart 1936, s.1.

⁹⁷⁶ “Bu Akşam Halkevi’nde Toplantı Var” başlığı altında verilen haberde “Her hafta Salı günü yapılması sözleştilen umumi toplantının bugün gece üçüncüsü yapılacaktır. Toplu bilgilerin verilmesi ve yayımlanması şeklinde ilerleyen bu toplantılar daha ilk başlangıcında halkın ilgisi yüksek olmuştur. Her bilginin kaynağına kavuşmak, okumak isteyip de bulamadığı kitabı, gazete ve dergiyi bularak, hayatın yorucu, boş vakitlerinde her zaman kendilerine açık olan Halkevine koşmakta çok haklıdırlar. Kahvelerde oyun peşinde hayatını zehirleyerek mezara ilerleyen sayısı az tanıdıklarını da bilmediğini öğrenmek düşünce ve isteğini anlatmak ve bu karanlıkta kalmışlara yol gösteren bir ışık, onları huylarından vazgeçirmek, Halkevi’ne gelen ve sayısı artan, sevgi bağları pekişen her yurttaşın borcudur. Yurttaş her şehirde herkese kapılarını açan Halkevlerinden biri de Malatya’n da seni bekliyor. Orada birlik, bütünlük kaynağı coşuyor. Bu kaynak haftanın bir günü için değil her günü senin içindir.” İfadeleriyle bu toplantılara daha fazla insanın dikkati çekilmek ve daha fazla kişinin katılması sağlanmak istenmektedir. Ünal, “Bu Akşam Halkevi’nde Toplantı Var”, 29 Ocak 1935, s.1.

⁹⁷⁷ “Dün akşam halkevinde yapılan umumi toplantıda geçenlerden çok fazla bir kalabalık vardı.” Ünal, “Halkevinde Toplantı”, 30 Ocak 1935, s.1.

koşullarına rağmen⁹⁷⁸, uzun müddet devam ettiği anlaşılmaktadır.⁹⁷⁹ Toplantıların Vali İbrahim Ethem Akıncı'nın öncülük ve alakalarıyla gerçekleştiği özellikle vurgulanmaktadır.⁹⁸⁰ Malatya merkezde gerçekleşen bu toplantıların, yine Vali Bey'in direktifleri ve gayretleri doğrultusunda giderek kazalara, nahiyelere ve köylere kadar uzandığı anlaşılmaktadır.⁹⁸¹ Vali İbrahim Ethem Akıncı tarafından, tüm vilayette kalkınma ve ilerleme düşüncesi tasavvur edildiği anlaşılmaktadır.

Sadece 1938 yılında Malatya Halkevi'nde 3 balo, 7 nişan ve düğün töreni, 36 bilimsel toplantı (konferans), 32 konser ve 4 temsil gerçekleştirilmiş olup izlemeye, dinlemeye ve eğlenmeye 34.895 Malatyalı gelmiştir.⁹⁸²

1932 yılında Malatya merkezde açılan halkevinden sonra İbrahim Ethem Akıncı'nın valiliği döneminde, 1938 yılının Şubat ayında Adıyaman ve Arapgir ilçelerinde, de halkevi açılmıştır.⁹⁸³

---

⁹⁷⁸ Dün akşam Halkevinde yapılan Salı toplantısı havanın çok soğuk ve yolların fazla karlı olmasına rağmen umulduğundan fazla kalabalıktı. *Ünal*, "Halkevi Toplantısından", 6 Şubat 1935, s.1.

⁹⁷⁹ *Ünal*, "Halkevinde", 23 Ocak 1935, s.1; *Ünal*, "Bu Akşam Halkevi'nde Toplantı Var", 29 Ocak 1935, s.1; *Ünal*, "Halkevinde Toplantı", 30 Ocak 1935, s.1; *Ünal*, "Yarın Akşam Halkevinde Toplantı Var", 4 Şubat 1935, s.1; *Ünal*, "Bu Akşam Halkevinde Verilecek Konferansa Gitmeyi Unutma", 5 Şubat 1935, s.1; *Ünal*, "Halkevinde Konferans", 2 Mart 1936, s.1.

⁹⁸⁰ 1 Mayıs 1935 tarihli *Ünal* Gazetesi "Halkevinde Salı Toplantısı" başlıklı haberinin yanında ve manşetten Vali İbrahim Ethem Akıncı'nın makam odasındaki çalınma masasında otururken bir fotoğrafını yayımlamış ve altında Kıymetli Valimiz Bay Etem Akıncı yazısı ile okuyucularıyla paylaşmıştır. *Ünal*, 1 Mayıs 1935, s.1.

⁹⁸¹ *Ünal* Gazetesi'nin "Adıyaman Yıllardan Beri Beklediği Genç İdare Adamına Kavuştu" başlığı altında O.S.S. imzası ile verdiği haberine göre: 13 Şubat 1935 günü Adıyaman'a ulaşıp göreve başlayan yeni Kaymakam Bay Şükrü Alptekin, 15 Şubat Cuma günü halka yönelik 1,5 saat süren bir konferans vermiş ve konuşmasında kazanın sosyal, ekonomik ve kültürel durumunu çok ayrıntılı bir şekilde ortaya koymuş ve kazayı kalkındırma noktasında yapılacak işleri 5 maddede özetlemiştir. *Ünal*, "Muhabir Mektupları", 21 Şubat, 1935, s.2. *Ünal* gazetesi, Adıyaman hususi muhabirinin haberine göre: "Yurdumuza katkı sağlayacak işlerde fikir birliğinden yararlanmak amacıyla yeni Adıyaman kazası kaymakamı aynı il merkezinde olduğu gibi Adıyaman'da da haftanın belli günlerinde halk ile memurları bir araya toplamak işini yüklenmiştir. Bu toplantıların bir çatı altında gerçekleştirilmesi için de bir yurt açma işine girilmiştir. Yurtta halkın okuma ihtiyacını gidermek için güncel bütün yayınların bulundurulacak ve güncel konularda yararlı bilimler üzerinde konferanslar verilecektir. Yurdun yönetim kurulu üyeliğine Tekel Müdürü Bay Nazif, Doktor Cafer, Milli Eğitim Müfettişlerinden Öğretim Müfettişi Yılmaz ve Eğitim Müfettişi Hakkı, Banka Müdür Yardımcısı Şevki, Halktan Ziya ve Mustafa seçilmişlerdir. Yapılan bu toplantıda ilk konferans Doktor Bay Cafer tarafından trahom üzerine verilmiştir. *Ünal*, "Muhabir Mektupları", 1 Mart, 1935, s.2.

⁹⁸² *Cumhuriyetin XVinci Yılında Malatya*, 29 Birinci Teşrin 1938, s.33.

⁹⁸³ *Cumhuriyetin XVinci Yılında Malatya*, 29 Birinci Teşrin 1938, s.33-34.

1935 yılına gelindiğinde Malatya ilköğretim öğrencilerinin sayısının mevcut ilkokulların kapasitesini aştığı ve bu nedenle yeni okul binalarının inşa edileceği haberleştirilmiştir.⁹⁸⁴ 25 yıldır temelleri âtil durumda bulunan ve çeşitli yıllarda birçok kez bitirilmeye çalışılıp bitirilemeyen Cumhuriyet Meydanında Cumhuriyet Caddesi üzerindeki Taş Mektep binası, başta Vali İbrahim Ethem Akıncı olmak üzere bütün İl Genel Meclisi Üyelerinin ve İl Milli Eğitim Müdürünün ilgi ve alakaları ile tamamlanmıştır. Yapısı bitirilen kübik yeni mektep binasına Ülkü İlkmektebi ve Gazi İlkmektebi nakledilmiştir. Boşalan Gazi mektebine Fırat, Fırat mektebine de İnönü mektebi taşınmıştır. Böylece kentin en gözde yerindeki “*kara diken gibi göze batan*”⁹⁸⁵ görüntü kirliliği ortadan kaldırılmıştır. On yıllardır bitirilemeyen bir yapının Vali İbrahim Ethem Akıncı’nın direktifleri ile tamamlanıp hizmete açılması, büyük bir başarı olmuştur.

Hekimhan kazasındaki Merkez (Sakarya) Mektebi’nin çatı inşaatına başlanacağı, keşif bedeli için verilen ihale ilanından anlaşılmaktadır.⁹⁸⁶ Adıyaman kaza merkezinde de (Yeniyol) bir mektep inşaatının tamamlanmak üzere olduğu anlaşılmaktadır.⁹⁸⁷ Besni kazası merkezinde (Dumulupınar) bir mektep inşaatı devam etmekteydi.⁹⁸⁸

24 Şubat 1935 tarihli Ünal gazetesinin “Millet Mekteplerine Hararetli Akın Var” başlıklı haberin içeriğinde: “*Halkımızın günden güne okuma yazmaya artan hevesi ile Maarifin bu yolda gösterdiği alaka hakikaten takdire layık ve göğüs kabartacak kadar büyüktür. Bu yıl [1935] Malatya merkez ve civar kollar Millet Mekteplerine devam edenleri sayısı 3.000’den fazladır. Okuyanların 2.300’ü erkek ve 800’den fazlası kadındır. Malatya’da 94 “A” ve 6 “B” dershanesi açılmıştır. Kadın ve erkek öğretmenler Millet Mekteplerindeki eğitim-öğretim işini ücretsiz olarak canla*

⁹⁸⁴ Ünal, “Yeni Açılacak Mektepler”, 22 Ocak 1935, s.2.

⁹⁸⁵ Ünal, “Taş Mektep Yapıldı Ders Başladı”, 24 Mart 1935, s.1.

⁹⁸⁶ Ünal, “İlan Vilayet Makamından”, 27 Nisan 1935, s.2. Bu ilan Ünal gazetesinin 29 Nisan ve 2 Mayıs tarihli nüshalarında da aynen yer almıştır; *Cumhuriyetin XVinci Yılında Malatya*, 29 Birinci Teşrin 1938, s.41.

⁹⁸⁷ Ünal, “Vilayet Makamından”, 9 Eylül 1935, s.2; *Cumhuriyetin XVinci Yılında Malatya*, 29 Birinci Teşrin 1938, s.41.

⁹⁸⁸ Ünal, 22 Ağustos 1938, s.1; 1938 yılında bitirilecektir. *Cumhuriyetin XVinci Yılında Malatya*, 29 Birinci Teşrin 1938, s.41.

başla yüklenmişlerdir” denilmektedir.⁹⁸⁹ Millet Mektepleri halka Latin harfli Türkiye Türkçesi’ni öğretmek üzere 1 Ocak 1929’da açılmışlardı. Bu haberle Malatya il sınırları içerisinde Millet Mekteplerinin başarılı bir şekilde uygulandığı belirtilmektedir.

İbrahim Ethem Akıncı vilayette bayram ve anma günlerinin muntazam şekilde kutlanmasını sağlamıştır. Kutlamalar Malatya Halkevi binasında ve binanın önündeki Cumhuriyet Meydanında gerçekleştirilmiştir. Kutlamalar öncesinde şehrin önemli caddeleri ve kamu binaları ile Halkevi süslenmiş, caddelere taklar kurulmuş, dövizler asılmıştır.

27 Ocak Hava Şehitleri Anma Gününde, Halkevi önündeki meydana resmi tören yapılmıştır. Törene bütün askeri, mülki erkân, memurlar, koruyucular, okullar ve kalabalık bir halk kitlesi katılmıştır. Subaylardan Muammer, Öğretmenlerden de Vahit Beyler anma konuşması yapmış, şiirler ve marşlar söylenmiş, geçit resmi yapılmıştır.⁹⁹⁰

Malatya Halkevi, 19 Şubat 1932 tarihinde ilk açılan 14 Halkevinden biridir.⁹⁹¹ Bu nedenle 19 Şubat Halkevi’nin Açılış Yıldönümü Kutlamaları tertiplenmiştir. 24 Şubat 1935 tarihli Ünal gazetesinde, Halkevinin Yıldönümü başlığı altında şu bilgilere yer verilmektedir:⁹⁹² *“Dün saat 15.00’te halkevinin açılışının üçüncü yıldönümü kalabalık bir halk kütlesinin katılımı ile kutlanmıştır. Kutlama merasimine bütün daire memurları, öğrenciler katılmıştır. Tören İstiklal Marşı, Gazi İlkokulu öğretmeni Pertev Beyin konuşması ve lise öğrencilerinden Adil ile ilkokul öğrencilerinden mini bayanın şiirleri ve Halkevi konser heyeti tarafından onuncu yıl marşı ve çok zengin parçaların çalınması ile tamamlandı.”*

23 Nisan TBMM’nin Açılış Yıldönümü ve Çocuk Haftası münasebetiyle Malatya kutlamalara, şehrin her tarafı, bütün dükkânlar, resmi ve özel daireler baştanbaşa bayraklarla donatılmak suretiyle hazırlanmıştır. Kutlama günü resmi daireler tatil edilmiştir. Tören öncesinde tüm okulların öğretmen, idareci ve öğrencileri,

---

⁹⁸⁹ Ünal, “Millet Mekteplerine Hararetli Akın Var”, 24 Şubat 1935, s.1.

⁹⁹⁰ Ünal, 27 Ocak 1935, s.1; Ünal, “Şehitleri Anış”, 28 Ocak 1935, s.1.

⁹⁹¹ *Cumhuriyetin XVinci Yılında Malatya*, 29 Birinci Teşrin 1938, s.23.

⁹⁹² Ünal, 24 Şubat 1935, s.1.

binlerce Malatyalı Halkevi önünde toplanmışlardır. Resmi tören saat 9.00’da Halkevi önünde başlamıştır. Törende İbrahim Ethem Akıncı ve birçok zevat hazır bulunmuştur. Birçok konuşmalardan sonra bir geçit resmi yapılmıştır.⁹⁹³ Ayrıca 26 Nisan Cuma günü Çocuk bayramı münasebetiyle bir balo düzenlenmiştir.⁹⁹⁴

9 Mayıs 1935 CHP Kurultayı Nedeniyle Malatya’da bir kutlama programı tertiplenmiştir. Malatya’da yapılacak kutlamalardan günler öncesinde kutlamaların nasıl olacağı hakkında basında yazılar yayımlanmaya başlamıştır.⁹⁹⁵ Kurultay günü de günün anlam ve önemine uygun yazıların yayımlanmasına devam edilmiştir.⁹⁹⁶ Kutlamalardan birkaç gün önce, Halkevi’nde düzenlenecek program açıklanmış ve bu programa herkesin eşi, arkadaşı ile katılabileceği belirtilmiştir. Program şu şekildedir:⁹⁹⁷

Gündüz programı:

Saat 15.00’te Ankara ’daki Büyük Kurultayın açılış söylevini radyodan dinlemek

Sözenlerin [söz sahiplerinin] söylevleri

Biraz müzik

Gece programı:

Belediye takı ile Halkevi donanacak

---

⁹⁹³ Ünal, “23 Nisan”, 23 Nisan 1935, s.1; Ünal, “Şarımızda 23 Nisan”, 24 Nisan 1935, s.2.

⁹⁹⁴ Minikler İstiklal Marşı söylemişler, Ülkü Mektebi Başöğretmeni Vehbi Bey’in günün anlam ve önemini ifade eden bir konuşması ile balo devam etmiştir. Milli Eğitim Müdürü başta olmak üzere baloya pek çok erkek ve bayan davetliler katılmıştır. Ünal, “Cuma Günkü Halkevinde Verilen Balo”, 28 Nisan 1935, s.1.

⁹⁹⁵ “Şehrimizde Sesli, Işıklı Çok Büyük Tezahürler Yapılacaktır.” Başlığı altında yapılacak gösterilerin mahiyeti hakkında şunlar belirtilmektedir. “9 Mayıs Perşembe günü Parti ve Halkevi binası salonlarında toplantılar yapılacaktır; Türk İnkulâbının yürüyüşü ve yaptığı işler hakkında söylevler söylenecek; şehrin çeşitli yerlerinde konferanslar verilecek; Parti binaları, Halkevi ve partililerin ev, mağaza ve dükkânları gündüz bayraklarla, gece ışıklarla süslenecek; caddelerde döviz asılacaktır.” Ünal, “Parti Kurultayı Dolayısıyla”, 4 Mayıs 1935, s.1; 8 Mayıs tarihli Ünal Gazetesi “Cumhuriyet Halk Partisi’nin Nasıl Kurulduğunu, Bu Yurda Ne Büyük İyilikler Getirdiğini Hep beraber Hatırlayalım” başlığı ile uzun bir yazı kaleme almıştır. Ünal, “Yarın C.H.P.nin Günüdür”, 8 Mayıs 1935, s.1-2.

⁹⁹⁶ Ünal, İskender, “C.H.F Partisi Ne Surette Doğmuştur?”, 9 Mayıs 1935, s.1.

⁹⁹⁷ Ünal, “Halkevimizin 9 Mayıs Programı”, 6 Mayıs 1935, s.1.

Davul, zurna ile fener alayı yapılacak ve fener alayı ile gelenlere açıkta bir söylev yapılacak

Saat 20.30'da [Halkevi'ne ait] salonda bir söylev

Monolog ve ulusal oyun

Birkaç parçalık müzik

Vali İbrahim Ethem Akıncı'nın teftiş gezisinde olduğundan katılamadığı⁹⁹⁸ bu etkinlikler, sabahtan şehrin her tarafının bayraklarla donatılması, resmi dairelerin ve okulların tatil edilmesi ile başlamış ve programa uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Programlara herkes katılmıştır.⁹⁹⁹

24 Ağustos 1936 günü öğleden sonra Dolmabahçe Sarayı'nda Atatürk'ün de izlediği yerli ve yabancı dil bilimcilerinin katıldığı “Üçüncü Dil Kurultayı”nın açılış töreni yapılmıştır. Bir hafta sürecek kurultayda Türkçe'nin sorunları masaya yatırılmıştır.¹⁰⁰⁰ Bu önemli açılış, valilik, Malatya CHP il teşkilatı ve halkevinin ortaklaşa hazırladığı 24-27 Ağustos 1936 tarihleri arasında gerçekleştirilecek “Dil bayramı” adlı bir kutlama programı ile halka duyurulmuştur. Malatya Cumhuriyet Halk Partisi ile Malatya Halkevinin aynı binada bulunması dolayısıyla tertip edilen program dört gün ve dört gece sürmüştür. İlk gün Parti ve Halkevi süslenmiş, açılış konuşması buraya konulan radyo ve hoparlörler vasıtasıyla Malatyalılara ulaştırılmıştır. Saat 17.05'te İlbay İbrahim Ethem Akıncı başta olduğu halde bütün daire amirleri ve memurlar ve vatandaşlar Halkevinin bulunduğu Cumhuriyet Meydanında toplanmıştır. Okunan İstiklal Marşı ile tören başlamıştır. Her gün akşam saat 20.00'de Dil kurultayına katılmış olan Hüsnü Eke, İhsan Bey, Şevki Sözen, Malatya Lisesi Tabiat Öğretmeni Seracettin Bey, Türkçe Öğretmeni Melahat Hanım, Öğretmen Zahit Bey, Öğretmen Belkıs Hanım ve Naciye, Vahap, Mehmet, Kemal ve Gündüz adlı lise

---

⁹⁹⁸ Ünal, “Valimiz Geldi”, 16 Mayıs 1935, s.1.

⁹⁹⁹ Ünal, “Şarımızda C.H.Partisi Kurultayı Çok parlak Bir Suret İle Kutlulanmıştır”, 11 Mayıs 1935, s.1.

¹⁰⁰⁰ 3.Dil Kurultayı'ı 31 Ağustos 1936 günü kapanmıştır. Utkan Kocatürk, 2007, 535-536.

öğrencileri dil devrimi hakkında söylev ve şiirler okumuştur. Verilen konferanslardan sonra her gün Halkevi Müzik kolu konserler vermiştir.¹⁰⁰¹

29 Ekim 1935 Cumhuriyet Bayramı kutlamaları nedeniyle Malatya Valisi İbrahim Ethem Akıncı Mustafa Kemal Atatürk'ün bayramını kutlamıştır.¹⁰⁰²

Tüm ülkede olduğu gibi Malatya'da da Genel Nüfus Sayımı hazırlıklarına aylar öncesinden başlanmıştır. Bu hazırlıklardan biri de valinin başkanlığında bütün daire müdürlerinin katılımıyla yapılan toplantılardır. Bu toplantılarda sayım memurlarının görev yerleri, kullanılacak binalar, sayım mntıkları vb. hazırlıklar ayrıntılı şekilde belirlenmiştir.¹⁰⁰³ Malatya'da genel nüfus sayımı işlemleri 20 Ekim 1935 Pazar günü başlanmıştır. Vali İbrahim Ethem Akıncı, sabah erkenden hükümet meydanına gelerek seçimle ilgili son talimatları vermiş, son hazırlıkları yerinde incelemiştir. 120 bölgede yapılan seçimler güvenli bir şekilde tamamlanmıştır.¹⁰⁰⁴ Malatya vilayetinde yapılan genel nüfus sayımı neticesi şu şekilde gerçekleşmiştir:¹⁰⁰⁵

Yerleşim yeri	Nüfusu	Yerleşim yeri	Nüfusu	Yerleşim yeri	Nüfusu
Malatya merkezi	90.379	Darende	24.315	Akçadağ	41.205
Adıyaman	50.309	Kemaliye	19.222	Kâhta	32.611
Besni	44.014	Hekimhan	35.475	Toplam	411.218
Arapkir	30.035	Pütürge	42.753		

Malatya vilayetinde yapılan genel nüfus sayımı sonuçlara göre Malatya vilayeti, nüfusu en fazla artış gösteren illerden biri olup 3.sıradadır. Malatya nüfusu %31 oranında artmıştır.¹⁰⁰⁶

21 Haziran 1934 tarihinde kabul edilen Soyadı Kanunu¹⁰⁰⁷ ile her Türkiye Cumhuriyeti vatandaşının bir soyadı alması kabul edildi. Soyadı Kanununa göre halka soyadı alması için Temmuz 1937 tarihine kadar süre verildi.¹⁰⁰⁸ Yasanın, güvenli bir

¹⁰⁰¹ Fon: 490.1.0.0. Yer: 1169.106.1 Tarih 2.10.1936 Dosya: 7.BÜRO, s.1-4.

¹⁰⁰² CA, 01016611. 1/394 (100-4). 1. Malatya Valisi İbrahim Etem Akıncı'nın Cumhuriyet'in 12.yıl dönümü münasebetiyle çektiği tebrik telgrafi. (1-215 ek nolu belge örneği) Malatya 29.10.1935

¹⁰⁰³ Ünal, "Sayım Toplantıları", 7 Ekim 1935, s.1.

¹⁰⁰⁴ Ünal, "Sayım İşi", 21 Ekim 1935, s.1.

¹⁰⁰⁵ Ünal, 26 Ekim 1935, s.1.

¹⁰⁰⁶ Ünal, "Nüfus Sayımının Neticeleri", 13 Aralık 1935, s.1.

¹⁰⁰⁷ Utkan Kocatürk, 2000, s.564.

¹⁰⁰⁸ Ünal, "Soyadı Alamayanlar", 22 Ekim 1935, s.1; Ünal, "Soyadı Alanlar", 24 Ekim 1935, s.1.

biçimde uygulanmasından sorumlu olan Malatya valisi olan İbrahim Ethem Bey, vilayet halkının kendine uygun bir soyadı alabilmesi için gerekli talimatları verdi. Bu çerçevede Ünal gazetesi okuyucularına ve halka soyadı seçiminde yardımcı olmak üzere pek çok soyadı ve anlamını içeren tefrikalar yayımlamaya başladı. Ayrıca vatandaşların gazete yazıhanesine gelip bilgilenebileceklerini de ilan eden duyurdu.¹⁰⁰⁹

Her Türk vatandaşı gibi İbrahim Ethem Bey de kendisine bir soyadı seçti. Atalarının lakabı olan “*Tüfekçioğlu*” soyadını seçti. O tarihte ilkokul öğrencisi olan oğlu Buhan Cahit Bey, babası İbrahim Ethem Bey’e “*Akıncı*” soyadının Atatürk tarafından verildiğini hatırlamaktadır. Bunun nedenini de Atatürk’ün İbrahim Ethem Bey’i Selanik yıllarından tanınmasına ve samimiyete dayandırmaktadır. Aynı şekilde Turhan Doğan Akıncı da Akıncı soyadının Atatürk tarafından verildiğini hatırlamaktadır. Burhan Cahit Akıncı: “*Valiler her yıl Ankara’ya Atatürk’ü ziyarete giderlerdi. Atatürk babama ‘Ne soyadı aldın?’ diye sormuş. Babam da ‘Efendim, bilirsiniz bize Tüfekçiler derler. Tüfekçioğlu soyadını almayı düşünüyorum. Siz ne tensip buyurursunuz.’ demiş. Atatürk: ‘Türkler adsız doğar. Ancak kazandıkları başarılarla, zaferlerle, adlarını kendileri kazanırlar. Sen soyadını kendin kazandın. Akıncılık yaptın. Çok başarılı bir hizmet verdin. Bence Akıncı soyadını almalısın.’ demiş. Bunun üzerine Akıncı soyadını aldık.*”¹⁰¹⁰

Vali İbrahim Ethem Akıncı’nın girişimleriyle, Malatya Halkevi’nde yapılan toplantılarda özellikle konunun uzmanı olan göz doktorlarınca halkın aydınlanması için trahom hakkında konferanslar verildi.¹⁰¹¹ Trahom ile mücadele ilçelerde de trahom hastane ve dispanserinde sürdürüldü.¹⁰¹²

1935 yılının Şubat ve Mart aylarında Türkiye’de grip salgını görüldü. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Afyon, Antalya, Aydın, Balıkesir, Burdur, Bursa, Çankırı,

---

¹⁰⁰⁹ “*Önerilen soyadları: Abiş, Akabiğim, Akbilek, Akgeyik, Akgül, Abaka, Abatay, Ablay, Abay, Abukan, Akgün, Aktı, Aktolun, Allak, Alan guva, Acabay, Acar, Acay, Adıktığ, Adıyahşi...*” Ünal, 24 Ekim 1935, “Ad Seçme”, 24 Ekim 1935, s.2; Ünal, “Ad Seç”, 27 Ocak 1935, s.2.

¹⁰¹⁰ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 ve 23.10.2012 tarihli görüşme. Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

¹⁰¹¹ Ünal, “Halkevinde Toplantı”, 30 Ocak 1935, s.1; Ünal, “Halkevi Toplantısından”, 6 Şubat 1935, s.1; Ünal, “Halkevinde”, 15 Şubat 1935, s.1.

¹⁰¹² Ünal, 25 Mayıs 1935, s.2.

Diyarbakır, Isparta, İstanbul, İzmir, Kastamonu, Konya, Malatya, Manisa, Mardin, Seyhan, Siirt, Sivas ve Tekirdağ'da gribin salgın halde olduğunu duyurdu. Malatya valisi İbrahim Ethem Akıncı da bu salgından nasibini almış ve yataktan çıkamamıştır. Ünal gazetesi de valinin bu hastalık halini ve sonra iyileşmesini: “İki günden beri mevsim hastalığından rahatsız bulunan Valimiz Bay Etem Akıncı dün iyileşerek makama gelmiş ve çalışmaya başlamıştır. Değerli valimize sağlık sunar geçmiş olsun deriz” diyerek haberleştirmiştir.¹⁰¹³

Vali İbrahim Ethem Akıncı, Malatya'da at yarışlarına büyük önem vermiştir. At yarışlarını himaye etmiş, yarışlardan elde edilecek gelirleri kamu yararı gözetken cemiyetlere, İl Özel İdaresi'ne kaynak yapmıştır. Yarışlar ilkbaharda ve sonbaharda olmak üzere yılda iki kez düzenledi. Kendi atını da örnek olması açısından yarışlara soktu. Böylece halkın katılımını sağladı. Yarışlar ile Sultansuyu harasında yetişen yeni nesil atlar görücüye çıkmış oluyordu. Böylece atçılık ve at ıslahı çalışmalarının hangi düzeye ulaştığını gözlemledi.

24 Mayıs 1935 Cuma günü Vali İbrahim Ethem Akıncı'nın himayeleri altında Malatya Tayyare Cemiyeti yararına bir at koşusu yapıldı. Yarışlar 14.30'da başlayıp 3 ayrı koşu halinde koşulmuştur.¹⁰¹⁴

29 Ekim 1935 günü tarihinde Vali İbrahim Ethem Akıncı'nın yüksek himaye ve başkanlığında İl Özel idaresi adına yapılacak at koşusu¹⁰¹⁵ yağın şiddetli yağmurlar nedeniyle iki kez ertelenmiş¹⁰¹⁶ ve daha sonra 11 Kasım 1935 Pazar günü yapılabilmıştır. Yapılan koşulardan 3.koşu yani teşvik koşusunda Vali İbrahim Ethem Akıncı'nın oğlu Orhan Cavit'in Tayyar adlı kısrağı ikinci gelmiştir.¹⁰¹⁷ Böylece, İbrahim Ethem Akıncı, yapılan etkinliğe bizzat katılarak topluma örnek olmuştur.

---

¹⁰¹³ Ünal, “Valimiz Eyileşdi”, 24 Şubat 1935, s.1.

¹⁰¹⁴ Ünal, “Dünkü Yarış”, 25 Mayıs 1935, s.1.

¹⁰¹⁵ Ünal, “Sonbahar At Koşusu”, 19 Eylül 1935, s.2.

¹⁰¹⁶ Ünal, “Koşu Yine Tehir Edildi”, 4 Kasım 1935, s.2.

¹⁰¹⁷ “Birinci yarış taylara mahsustur. Bu koşuya 4 tay iştirak etmiştir. Sıralama şu şekilde gerçekleşmiştir: Birinci Şahnahanlı Hasan'ın Seyyari, ikinci Kangallı Şükrü'nün Önal adlı tayı, üçüncü Cafer'in tayı. İkinci yarış tecrübe yarışıdır. Bu yarışa 10 hayvan katılmıştır. Kangallı Şükrü'nün Önal adlı tayı birinci, Mehmet'in Gümüş'ü ikinci, Mehmet Ali'nin Ceylan'ı üçüncü gelmiştir. Üçüncü koşu teşvik yarışıdır. Bu koşuya 4 kısrağı girmiştir. Diyarbakırlı Mehmet'in Bahtiyar'ı birinci, Orhan'ın

Vali Akıncı'nın direktifleri doğrultusunda, 1937 yılında kara avcılığı kanununa uygun olarak vilayet merkezinde Avcılar Cemiyeti kurulmuştur. 1938 yılına gelindiğinde üye sayısı köylerden 230, şehirden 159 olmak üzere 389'u bulmuştur. Sayıları günden güne de artmaktadır. Vilayetin her tarafında bol bulunan tavşan, kurt, tilki, sansar, keklik, bildircin, toy, ördek, çulluk, bağırtlak vb. avlanmaktadır. Adıyaman, Besni, Kâhta, Pütürge kazalarında yabani domuzlar için süreklilikli avları tertip edilerek ziraata verdikleri zarar azaltılmaya çalışılmıştır.¹⁰¹⁸

Vali Akıncı hafta sonu hem köyleri dolaşır hem de bu vesile ile kırsalda ava çıkardı.¹⁰¹⁹

4.1.11. Diğer Çalışmaları

11 Mart 1935 günü Ünal gazetesinin verdiği bilgilere göre; Türk ordusunun değerli ve tanınmış komutanlarından Diyarbakır Kolordu Komutanı General Kenan [Mehmet Kenan Dalbaşar] 6 Mart'ta Ankara'da iznini bitirerek Diyarbakır'a dönmüş ve vazifesine başlamıştır. 9 Mart'ta ise beyin kanamasından aniden vefat etmiştir. Cenazesi önce Elazığ'a getirilmiş ve buradan özel bir vagonla İstanbul'a götürülmüştür. İstasyonda cenaze töreni hazırlıkları yapılmış ve General Kenan'ın ölümü herkes üzerinde büyük bir teessür bırakmıştır. Başta Vali, Belediye Başkanı ve birçok zevat ile 62. Alay jandarmaları hazır bulunmuşlardır. 62. Alay tarafından General Kenan'ın tabutuna çelenk konulduktan sonra, Alay Komutanı Albay Şemsettin ve Belediye Başkanı birer konuşma yapmıştır.¹⁰²⁰ Generalin kaybı nedeniyle Ünal gazetesi

---

Teyyar'ı ikinci ve Bekir'in Süleyha'sı üçüncü gelmiştir. Dördüncü koşu handikap koşusudur. Bu koşuya 4 hayvan girmiştir. Diyarbakılı Bay Mehmet'in Ceylan'ı birinci, Bay Şükrü'nün Önal'ı ikinci ve Bekir'in Köse üçüncü gelmiştir. Ünal, "Sonbahar At Koşuları", 11 Kasım 1935, s.1.

¹⁰¹⁸ *Cumhuriyetin XVinci Yılında Malatya*, 29 Birinci Teşrin 1938, s.3.

¹⁰¹⁹ "O zamanlar ilkokul öğrencisiydim. Ava gittiğimi hatırlıyorum. Fırat nehri üzerinde adalar vardı. Nehir genişlediği vakit oluşmuş olan adacıklar. Orada tavşan avı yapılırdı. Kopoylar, tazılar salınırdı. Biz de arkalarından at ile giderdik. Kopoy avın yerini bulur havlar. Tazı da avı yakalar bastırır. Toy avına da gidilirdi. Toy, hindi büyüklüğünde bir kuş türüdür. Açık alanlara gelirlerdi. O toy kuşlarını mavzerle vurulurdu." Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

¹⁰²⁰ Ünal, "Kolordu Kumandanı General Kenan Öldü", 11 Mart 1935, s.1; Ünal, "Merhum General Kenan", 12 Mart 1935, s.2.

Generalin hayat hikâyesini ve cenaze törenini aktaran 2 sayfalık bir tefrika yayımlamıştır¹⁰²¹.

Malatya İnönü Mektebi Başöğretmeni Adil, genç yaşında yakalandığı hastalık neticesinde vefat ettiğinde, düzenlenen cenaze törenine Vali İbrahim Ethem Akıncı da iştirak etmiştir. Daha sonra cenazeye katılan Vali, Milletvekili Osman Hilmi Taner ve tüm daire başkanları, maarif ve porta telgraf memurları Başbakan İsmet İnönü'nün babasının mezarını da ziyaret etmişlerdir.¹⁰²²

24 Mart 1935 Cumartesi akşamı, Malatya şehrinin tek sineması olan, 50.000 liraya yaptırılan, sigorta ettirilmemiş bulunan ve İl Özel İdaresine ait Cumhuriyet Sineması alevler içinde kül olmuştur. Yangın, “Roma Ateşler İçinde” adlı film gösterimi sırasında meydana gelmiştir. Hayli kalabalık olan ancak altı kapılı olduğu için kısa sürede tahliye edilebilen sinema yangınında ölen veya yaralanan olmamıştır. Sadece 400 kişi korku ve panik yaşamış, düşenler ve yuvarlananlar olmuştur. Yangının neden olduğu maddi zararın boyutu 10.000 liradan fazla olmuştur. İtfaiye geç haberdar edildiğinden yangın mahalline geç ulaşmıştır. Ayrıca itfaiye geldikten sonra hemen su bulamamış ve bu sırada sinema binası tamamen yanmıştır. Sinema binası yakınındaki yeni açılan Taş Mektep binası da yanma tehlikesi atlattır. Yangının bu derece büyümesine sebep olan durumlar, sinema içerisinde yangın söndürme tertibatının bulunmayışı, elektriklerin zamanında kesilmeyişi, itfaiyenin zamanında yangından haberdar edilmeyişi ve itfaiyenin su bulamayışı olarak sıralanmıştır. Vali İbrahim Ethem Akıncı, yangını haber alır almaz hemen yangın mahalline hareket etmiş ve özellikle yangının Taş Mektebe sıçramaması yolunda büyük emekleri olmuştur. Vali ile birlikte Cumhuriyet Savcısı Gültekin, birçok adliye çalışanı, subaylar ve kurumların daire başkanları ile binlerce halk yangın yerine gelmiştir.¹⁰²³

---

¹⁰²¹ Ünal, “Büyük Kayıp General Kenan’ın Hayatı”, 19 Mart 1935, s.1-2.

¹⁰²² Ünal, “Maarifimiz Olgun Bir Kaynak Başını Kaybetti”, 11 Şubat 1935, s.1.

¹⁰²³ Ünal, “Sinema da Yandı”, 26 Mart 1935, s.1. Sinemadaki yangını duyup, oğlunun sinemada olmasından dolayı yandığı korkusuyla yangın yerine koşan, 60 yaşlarında Ümmühan adlı bir kadın, sinemanın içindekiler hep yandı, sözünü duyunca, düşüp bayılmış ve evine götürülen kadın sabaha karşı vefat etmiştir. Ünal, “Sinema Yangını”, 27 Mart 1935, s.1.

Malatya'nın Besni kazasına yağın ve yumurta büyüklüğünde olduğu ifade edilen dolu yağışı ilkbahar ayı olması münasebetiyle pek çok zarar vermiştir. Belviran ve Sivarlı nahiye merkezleri ile Balkar, Çelik, Yukarı Nasırlı, Aşağı Nasırlı, Araban, Beydili, Tutlupınar, Kilisecik ve Pastkıran köylerinin ekin, bağ, bahçe ve fıstık mahsullerini mahvetmiş, doludan yaralanan kimseler olduğu gibi 10 baş keçi de telef olmuştur. Oluşan zararın Sivarlı nahiyesinde 600.000 lira, Belviran nahiyesinde ise 200.000 lira olabileceği tahmin edilmiştir. Malatya Valiliği afet sonrası koordinasyonu sağlamak, gerçek mağdurlara ulaşmak ve yardım etmek için bir komisyon oluşturmuştur. 18 Mayıs tarihinde de durum ayrıntılı bir şekilde İçişleri Bakanlığı'na iletilmiştir.¹⁰²⁴

Tüm yurttta olduğu gibi Malatya'da da Hava Kurumuna yardımlar yapılmıştır. Hava tehlikesini bilen üye kaydı adı altında Hava Kurumuna yapılan nakdi yardımlar liste halinde yayımlanmıştır.¹⁰²⁵

21 Mart 1935 günkü Ünal gazetesinin “Sekiz Çocuklu Bir Kadının İsteği” başlığı altında şöyle bir haber yapmıştır: Hükümetin altı çocuklu annelere ikramiye vermek için kanun hazırlığı yaptığını ve Düyun-u Umumiye Komiseri Ali Rıza da fazla çocuğu olan annelere, her çocuk için 25'er lira yardım verileceğini ifade etmiştir. Bu gelişme üzerine Malatya'nın Koyunoğlu Mahallesinde Kalalıoğullarından Ahmet kızı ve Mehmet eşi 3 kız 5 erkek toplam 8 çocuk annesi bir kadın, İl Sağlık ve Sosyal Yardım Müdürlüğü'nde bütün işlemlerini tamamladığını ancak henüz eline bir para geçmediğini ifade etmiştir. Gazete bu haberi geçtikten sonra, bu konuda İl Sağlık Müdürü'nün dikkatini çekmiş, diğer taraftan da İl Çocuk Esirgeme Kurumu Başkanı Bay Sabri'nin kurumdan veya genel merkezden ya da Halkevi Yardım Kolundan bu çocukları yaşatma ve yetiştirme yolunda çaba harcayacaklarını umduklarını belirtmiştir.¹⁰²⁶

---

¹⁰²⁴ BCA, Fon: 30.10.0.0, Yer: 118.823.2, Tarih: 19/4/1936. (Dosya: 99A103).

¹⁰²⁵ Ünal, “Yurttaş Hava Tehlikesini Bilen Üye Kaydına Şarımızda da Başlandı”, 31 Mayıs 1935, s.1; Ünal, “Hava Tehlikesini Bilen Üyeler”, 7 Haziran 1935, s.1; Ünal, “Hava Tehlikesini Bilen Üyeler”, 13 Haziran 1935, s.1; Ünal, “Hava Tehlikesini Bilen Üyeler”, 25 Haziran 1935, s.1; Ünal, “Hava Kurumuna yardım Eden Üyeler”, 29 Haziran 1935, s.2.

¹⁰²⁶ Ünal, “Sekiz Çocuklu Bir Kadının İsteği”, 21 Mart 1935, s.1.

4 Ocak 1935 tarihinde, Marmara Adaları ve Erdek'te yıkıcı nitelikte bir deprem meydana gelmiştir. Deprem çevre illerde de hissedilmiştir. Marmara Adası'nda Gündoğdu, Çınarlı ve Asmalı, Avşa adasındaki Yiğitler, Paşalimanı adasındaki Poyraz ve Harmanlı köyleri tümüyle, Marmara bucak merkezi, Avşa adasındaki Türkeli köyü, Paşalimanı ile Balıklı köyü yer yer yıkılmıştır. Deprem gündüz olduğundan can kaybı az olmuş, depremde 5 kişi ölmüş, 30 kişi yaralanmıştır. Artçı sarsıntılar 7 Mart 1935 tarihine kadar sürmüştür¹⁰²⁷. Bu elim felaket karşısında Vali İbrahim Ethem Akıncı, ulusal felaketler konusunda hassas bir devlet görevlisi olarak hemen harekete geçmiştir. Marmara havzası depreminde zarar gören vatandaşlara, yurdun her tarafından olduğu gibi Malatya'dan da yardım eli uzatılmış ve Vali İbrahim Ethem Akıncı Malatya yardım kolunu ulaştırmakta öncülük göstermiştir.¹⁰²⁸ Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Dr. Refik Saydam da yapılan yardımlardan duyduğu sevinci iletmiştir.¹⁰²⁹ Mart ayı boyunca toplanan yardımlar 245 liraya ulaşmış ve bu miktar ivedilikle, 1 Nisan 1935 günü Erdek kaymakamlığına gönderilmiştir. Bu arada yardım paraları gelmeye de devam etmiştir.¹⁰³⁰ Bu durum göstermektedir ki Vali İbrahim Ethem Akıncı önderliğinde Malatya halkı inandığı ve güvendiği yöneticisinin izinden gitmekte ve haklı bir övüncü hak etmektedir.

Vali İbrahim Ethem Akıncı, Malatya'da göreve başladığında yaptığı ilk icraatlarından biri de kadın şarkıcı çalıştıran gazinoların yasaklanması olmuştur. 1934 yılına gelinceye kadar akın akın Malatya'ya gelen ve çok da rağbet gören hananelere bu ani gelişme ile eski rağbet kalmamıştır ve halk bu yeni duruma zamanla uyum

---

¹⁰²⁷ http://www.ibb.gov.tr/sites/akom/documents/erdek_marmara_dep.html Erişim tarihi 25.1.2015

¹⁰²⁸ Ünal, "Marmara Felaketzedelerine Yardım", 5 Şubat 1935, s.1. Yardım toplama işinin şubat ayı ortalarında da devam ettiği anlaşılmaktadır. Ünal, "Felaketzedelere Yardım", 13 Şubat 1935, s.1. Toplanan yardım miktarının 125,33 lira olduğu ve ay sonuna kadar 500 lirayı geçeceği tahmin edilmektedir denilmektedir. Ünal, "Marmara Havzasına Yardımlar", 21 Şubat 1935, s.1.

¹⁰²⁹ Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Dr. Refik Saydam'ın verdiği bilgileri sayfalarına taşıyan Ünal Gazetesi, haberinde: "Erdek kazası ve Marmara nahiyesindeki 20092 hanede 9083 nüfus yaşamaktadır. Depremde 460 hane yıkılmış, bu hanelerden [280'i tamamen yıkılmış olup] 180'i tamir edilebilir hasarlı durumdadır. 4 kişi yaralanmıştır." Ünal, "Zelzele Yerinde", 29 Ocak 1935, s.1; Ünal, "Sağlık Bakanı Zelzele Yerinde", 30 Ocak 1935, s.2.

¹⁰³⁰ Ünal, "Zelzele Yerine Yapılan Yardım", 3 Nisan 1935, s.2.

sağlayabilmiştir.¹⁰³¹ Yasaklamanın arkasında yatan neden olarak, bu gibi gazino mekânlarında meydana gelen adi olayların¹⁰³² varlığı ve toplumsal huzurun sağlanmak istenmesidir, diyebiliriz.

Malatya Şehir Meclisi, Malatya Belediye Başkanı Tevfik İnönü başkanlığında, valiliğin de çağırılması ile 26 Ağustos 1935 Pazartesi günü olağanüstü bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Belediye Başkanı peçenin kaldırılmasının onaylanması için bir karar verilmesi, verilen kararın belediye yasakları arasına girmesi ve karara uymayanlara ceza verilmesi gerektiğini açıklamıştır. Toplantıya katılanlardan birçok hatip söz almış ve düşüncelerini açıklamışlardır. Sonuçta Malatya ili genelinde de peçenin kaldırılması, halkın sağlık ve selameti ile ilişkilendirilerek yasaklamıştır.¹⁰³³

Vali İbrahim Ethem Akıncı, Malatya Valiliği müddetince pek çok kez Ankara'ya gitmiş ve orada temaslarda bulunmuştur.¹⁰³⁴ Burhan Cahit Akıncı, o dönemde valilerin Ankara ziyaretleri ile ilgili şu ilgi çekici bilgiyi vermektedir: “Valiler, Reiscumhur’un vilayetteki temsilcisidir, vekilidir. Yasa gereğince. Her vali Ankara'ya gittiği vakit, köşke çıkar, köşkte özel defteri imzalar. Atatürk’e geldiği bildirilir. Reiscumhur kabul ederse gider konuşurdu. Atatürk’ün sağlığında, babam her Ankara'ya gittiğinde, Atatürk onu kabul etmiş, yemeğe davet etmiş ve hasbihal etmiş insandı.”¹⁰³⁵

İbrahim Ethem Akıncı, zaman zaman izinlerinin tamamını kullanmadan görev başına gelmektedir. Malatya’da 8 Ekim 1936 tarihinde, iznini Balıkesir ve İstanbul’da geçirmek üzere 1,5 aylık bir izne ayrılmıştır. Ancak 6 Kasım 1936 tarihinde henüz izninin 28 gününü kullanmış iken avdet edip göreve başlamıştır. İzinlerini geçireceği

---

¹⁰³¹ Hatta gazete “*Darısı Oyun Kağıtlarına*” başlığı atarak oyun kağıtlarının da yasaklanmasını beklemektedir. *Ünal*, “Görüş, Duyuşlar”, 9 Mart 1936, s.1.

¹⁰³² *Ünal*, “Bıçakla Yaraladı”, 9 Mart 1936, s.1.

¹⁰³³ *Ünal*, “Dünkü Mecliste Peçenin Kaldırılmasına Karar Verildi”, 27 Ağustos 1935, s.1.

¹⁰³⁴ 30 Mayıs 1935 Cuma günü trenle Ankara'ya gitmiş ve Ankara’da temaslarda bulunmuş, 17 Haziran 1935 Pazartesi günü trenle Malatya’ya gelmiştir. *Ünal*, “Valimiz Dünkü Trenle Gitti”, 31 Mayıs 1935, s.1; *Ünal*, “İlbayımız Geldi”, 31 Mayıs 1935, s.1.

¹⁰³⁵ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

yerler olarak da İstanbul'da Meserret Oteli'nde ve Balıkesir'de ise Noter nezdinde olacağını belirtmiştir.¹⁰³⁶

4.2. Muğla Valiliği

Muğla vilayetinde Göktepe, Oyoklu, Yılanlı, Marçalı ve Kıran dağları, Hisar dağı, Kapız dağı, Deve Taşı, Hamursuz, Karadağ, Karabucak, Ege gediği, Sülüklü ve Kızıltepeler önemli yükseltilerdir. Muğla, Bozöyük, Ula ve Gökova belli başlı ovalarıdır. İlin Bozöyük, Eskihisar, Kamış, Değirmendere, Kanlıdere, Samucak dereleri ile Kayırlı, Mesleve, Sarıçay, Namnam, Dalaman, Esen ve Kargı çayları vardır. Muğla vilayeti kuzeyde Aydın, doğuda Denizli, Burdur ve Antalya vilayetleri, güneyde Akdeniz ve batıda Adalar (Ege) denizi ile çevrilidir.¹⁰³⁷

O dönemde Muğla vilayeti; Muğla merkez kazası ile Bodrum, Datça, Fethiye, Köyceğiz, Marmaris ve Milas kazalarından oluşmaktadır. Merkez kazanın Bozöyük (Ahiköy), Gökova (Ula), Denizova, Turgut (Leyne) ve Kavaklıdere nahiyeleri ile 103 köyü; Bodrum kazasının Karaabat (Mumcular) nahiyesi ile 28 köyü; Datça kazasının 7 köyü; Fethiye kazasının Kemer, Kaya, Kestep ve Üzümlü nahiyeleri ile 64 köyü; Köyceğiz kazasının Dalaman (Çakallık) nahiyesi ile 48 köyü; Marmaris kazasının Bozburun nahiyesi ile 15 köyü; Milas kazasının Ören (Kemerdere), Küllük ve Selimiye (Kızılca) nahiyeleri ile 83 köyü vardır.¹⁰³⁸

4.2.1. Atanması

İbrahim Ethem Akıncı'nın Malatya Valiliği'nden sonraki görevi Muğla Valiliği'dir. Muğla'da yaptığı önemli hizmetler nedeniyle Muğlalılar tarafından pek sevilen Muğla Valisi Recai Güreli'nin Balıkesir Valiliği'ne tayini ile halefi olarak¹⁰³⁹ Malatya Valisi İbrahim Ethem Akıncı 13 Mayıs 1939 tarihinde atanmış ve İbrahim Ethem Akıncı Muğla'ya 18 Haziran 1939 Pazar günü saat 19.00'da ulaşmış ve 19

---

¹⁰³⁶ İBA, Dosya No: 435.

¹⁰³⁷ Kürşat Ekrem Uykucu, *age*, s.15, 17-21.

¹⁰³⁸ Zekai Eroğlu, *Muğla Tarihi 1939*, Muğla Belediyesi Kültür Yayınları, Muğla: Esin Basımevi, s.184, 203, 222, 232, 239, 258, 282.

¹⁰³⁹ *Muğla'da Halk*, "Valimiz Balıkesir'e Tayin Edildi", 20 Mayıs 1939, s.1; *Muğla'da Halk*, "Valimiz Gitti", 3 Haziran 1939, s.1. ve "Valimizin Teşekkürü", s.2; Selahattin Sapmaz, *Atatürk'ün Valisi M. Recai Güreli 1936-1939, Anı-Hikâye-Araştırma*, Muğla: Gülermat Matbaacılık, 2010, s.30.

Haziran 1939 Pazartesi günü işbaşı yapmıştır. İbrahim Ethem Akıncı'nın geleceğini haber alan daire amirleri, Cumhuriyet Halk Partisi, Halkevi ve Belediye üyelerinden oluşan karşılayıcılar Kayırlı'ya çıkmış ve şehrin girişinde de Halkevi bandosu ve kalabalık bir halk kitlesi tarafından karşılanmıştır.¹⁰⁴⁰ Vali Akıncı bu görevinden 25 Temmuz 1949 günü emekli edilerek ayrılmıştır. Toplam 10 yıl 1 ay 7 gün görevde kalmıştır.¹⁰⁴¹

29 Ekim 1937 tarihinden beri 150 lira olan maaşına ilaveten 31 Mayıs 1944 tarihinde 100 lira tazminat ve yine 31 Mayıs 1946 tarihinde 100 lira tazminat almaya hak kazanmıştır.¹⁰⁴²

Bazı kaynaklarda yanlışlıkla “*İbrahim Ethem Bey 18 Haziran 1935’de Muğla Valiliği görevine başladı*” ifadesi geçmekte¹⁰⁴³ ise de İbrahim Ethem Akıncı 18 Haziran 1939 tarihinde Muğla Valiliği görevine başlamıştır.

Ancak Muğla Valiliği'nin resmi internet sitesinde “*Tarihçe-Önceki Valilerimiz*” kısmında İbrahim Ethem Akıncı'nın göreve başlama tarihi ve bitiş tarihleri bulunmamakta sadece “İbrahim Ethem Akıncı 1939” bilgisi bir fotoğrafı ile birlikte yer almaktadır.¹⁰⁴⁴

Akıncı ailesine göre Muğla'ya atanması, dünya konjonktürünün aldığı durum ile ilgilidir. Aile bu düşünceyi şöyle açıklamaktadır: “*Avrupa’da Almanya’nın yayılmacı politikaları nedeniyle dünya hızla bir savaşın eşiğine doğru sürüklenirken babam Malatya’dan ayrılmak istemiş. Muğla ve İstanbul valiliklerinin olabileceğini söylemişler. Muğla’yı gidip görmüş ve beğenmiş. İstanbul valisi olarak İstanbul’da Teşrifat Nazırlığı yapılır, ben Teşrifat Nazırlığı sevmem’ diyerek, Muğla Valiliği’ni*

---

¹⁰⁴⁰ *Muğla’da Halk*, “Valimiz Geldi”, 24 Haziran 1939, s.1.

¹⁰⁴¹ *İBA*, Dosya No: 435 ; *ESA*, Dosya No: 81899. İbrahim Ethem Akıncı'nın İçişleri Bakanlığı Arşivindeki Şahsi dosyasında Muğla Valiliği ile ilgili olarak 11007 numara ve 13 Mayıs 1939 tarihli Kararname ve 610 numara ve 15 Haziran 1939 tarihli Muğla telgraf ile 8176 numara ve 3 Ağustos 1949 tarihli Muğla telgraf bulunmaktadır. Bkz. *İBA*, Dosya No: 435; Kürşat Ekrem Uykucu, *age*, s.115; “Vilayetimiz Valiliği’ne tayin edilen İbrahim Akıncı geçen Pazar günü saat 19.00’da şehrimize gelmiş ve Pazartesi sabahı vazifeye başlamıştır. İlbaşımızın geleceği Pazar sabahı haber alınmış ve bu haber üzerine daire amirleri, Halk Partisi, Halkevi ve Belediye üyeleri tarafından Kayırlıyada ve şehir methalinde”, *Muğla’da Halk*, “Valimiz Geldi”, 24 Haziran 1939, s.1.

¹⁰⁴² *İBA*, Dosya No: 435.

¹⁰⁴³ “*İbrahim Ethem Bey 18 Haziran 1935’de Muğla Valiliği görevine başladı*” denmektedir. Bkz. Kürşat Ekrem Uykucu, *age*, s.114. ve Hikmet Adın, *age*, s.246.

¹⁰⁴⁴ http://www.mugla.gov.tr/default_b0.aspx?content=51

tercih etmiş.” “Babam Muğla’ya vali olarak atandıktan sonra harp patladı. Harp müddetince ve sonra orada görev yaptı. Toplam 11 sene kaldı. Orada rekor kırdı.”¹⁰⁴⁵

4.2.2. Teftişler, İncelemeler ve Planlama Faaliyetleri

Vali İbrahim Ethem, sabahleyin erkenden kalkar. Vali Konağı’ndan çıkar ve şehrin içini dolaşır. Bütün esnafla konuşurdu. “Neyin var? Ne edersin?” diye sorardı. Özellikle yolların durumunu konuşurdu. Ancak ondan sonra makamına dönerdi.¹⁰⁴⁶

Muğlalılar ona oldukça iri yarı ve gösterişli bir cüsseye sahip olmasından dolayı “Gocu (Koca) Vali” derlerdi.¹⁰⁴⁷ Muğla Valisi Akıncı’nın karakteristik özelliği, İngiliz Başbakanı Chamberlain’ın daima şemsiye ve eski İstanbul efendilerinin bastonu ile dolaştığı gibi elinden bastonunu bırakmamasıydı.¹⁰⁴⁸

Cumartesi, Pazar tatil yapmazdı. Av tüfeğini ve oğullarını alır, köy köy dolaşır. Köylerin içme sularını, yollarını takip eder, dertlerini dinler, onlarla ava çıkardı. Böyle bir vali idi. “İlkokulcuymdu, sucu ve yolcuymdu”. Milli Eğitim Bakanı İzmir Milletvekili Hasan Ali Yücel’den¹⁰⁴⁹ takdirname almıştır. Bakan Yücel, ona: “Siz en çok takdir edilen bir valisiniz.” diye iltifatta bulunmuştur. Muğla’da “Avcı Vali” de denilirdi. Ancak daha ziyade Koca Vali derlerdi.¹⁰⁵⁰

İbrahim Ethem Akıncı’nın atandığı görevinde ilk yaptığı iş, teftiş, inceleme ve denetlemedir. Henüz Muğla’ya geleli 1,5 ay olmuştur ancak 2 Ağustos 1939 Çarşamba günü Muğla merkezde incelemeler gerçekleştirmiştir. Vali İbrahim Ethem Akıncı, beraberinde Belediye Başkanı İskender Alper ve Nafia Baş Mühendisi olduğu halde yapılmakta olan Topyatağı Mevkiindeki su deposunu incelemiştir. Vali geç vakitlere

---

¹⁰⁴⁵ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

¹⁰⁴⁶ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

¹⁰⁴⁷ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

¹⁰⁴⁸ Necmi Yener, *Benim Köyüm Benim Okulum Bayır*, Fethiye: Medya Ofset, 1998, s.179-180.

¹⁰⁴⁹ II. Bayar (11 Kasım 1938- 25 Ocak 1939), I. Saydam (25 Ocak 1939- 3 Nisan 1939) ve II. Saydam (3 Nisan 1939- 9 Temmuz 1942), I. Saraçoğlu (9 Mart 1943-7 Ağustos 1946) ve II. Saraçoğlu (9 Mart 1943-7 Ağustos 1946) hükümetlerinde 28.12.1938-7 Ağustos 1946 tarihleri arasında yaklaşık 8 yıl Milli Eğitim Bakanlığı yapmıştır. Türker Sanal, *age*, s.157

¹⁰⁵⁰ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

kadar inceleme işi ile meşgul olmuş ve dönüşte de çarşıda incelemeler yapmıştır.¹⁰⁵¹ Muğla şehir merkezinde su işleri ile ilgili yoğun bir çalışma yapıldığı anlaşılmaktadır.¹⁰⁵²

“Vali İbrahim Ethem Akıncı 20 Ocak 1940 günü, Muğla’da Halk gazetesi okuyucularını aydınlatmak amacıyla, Muğla’da Halk gazetesi Başyazarına Muğla Vilayetinin çeşitli işleri hakkında beyanatta bulunmuştur.”¹⁰⁵³ “Muğla vilayetinin sağlık durumu çok iyidir. Salgın hastalık diye bir şey yoktur. Yalnız vilayetin sahil bölgelerinde önceleri biraz sıtma var idiyse de hali hazırda azalmıştır. Vilayetin en büyük gelir getirici kaynakları tütün, zahire, zeytin, palamut, narenciye, bal, balmumu, süngerdir. Tütün hem nitelik hem de nicelik bakımından 1940 yılında 1939’a göre çok iyi olduğundan iyi fiyatlarla satılmış ve satılmaktadır. Hatta son zamanlarda alışveriş artmış, üreticinin yüzü gülmüştür. Hatta denilebilir ki tütün kalmamış gibi bir şeydir. 1937-1938 seneleri ürünleri de tamamen satıldığından stok namına bir şey kalmamıştır. Zahire, palamut, narenciye, bal, balmumu 1939’dan daha iyi ve fiyatları da yüksektir. Zeytin fevkalade bereketlidir. Fiyatları da çok iyidir. Yalnız süngerlerimiz henüz satılmamıştır. Bunun da satılacağını ümit etmekte ve Ticaret vekâletiyle muhabere halindeyiz.

Bütün mektepler açılmıştır. Buna ek olarak bu yıl 30 eğitimci vilayete geldiğinden merkez kazada 30 yeni mektep açılmıştır ki, maarif için çok büyük kazançtır.

Dünya vaziyetini nazarı dikkate alan vilayet halkı bu sene daha fazla zahire ekmiş ve son derece önem vererek hazırlıklara başlamıştır. Bilhassa Milas mıntıkasında ekim işleri fevkaladedir.

---

¹⁰⁵¹ *Muğla’da Halk*, “Valimizin Tetkikleri”, 12 Ağustos 1939, s.1; Bayram Akça, *Sosyal-Siyasal ve Ekonomik Yönüyle Muğla (1923-1960)*, Ankara: AKDITYK Atatürk Araştırma Merkezi, 2002, s.80.

¹⁰⁵² “Yapılmakta olan şehir su tesisatını kontrol üzere İçişleri Bakanlığı Su Kısmı Şefi Bey Aslan’ın Muğla’ya geleceği bildirilmiştir.” *Muğla’da Halk*, “Su Tesisatı”, 12 Ağustos 1939, s.1.

¹⁰⁵³ *Muğla’da Halk*, 20 İkincikanun 1940, s.1-2.

Vilayetin en önemli maden ihracatı krom ve zımparadır. Fethiye maden şirketi son derece aktif halde çalışmakta ve dünya vaziyetinin son şekline rağmen ihracatını yapmaktadır. Şirketin mesaisinden vilayet ekonomisi çok istifade etmektedir.

Köyceğiz ve civarındaki madenler kısmen faaliyetlerini durdurmuşlardır. Yalnız Milas'taki zımpara madeni faaliyetine devam etmekte ve ihracat yapmaktadır.

Maliye tahsilât durumu %80'ne doğru gitmekte, özel tahsilât %40-50 arasında bulunmaktadır. Esasen tahsilât ayları Ocak ve Şubat ayları olduğundan bu aylar sonunda özel muhasebe tahsilâtının da yükseleceği kuvvetle tahmin edilmektedir.” Sonuç olarak Muğla vilayeti tamamıyla iyi durumdadır.

1940 yılı Nisan ayı başında CHP Parti Müfettişi ve Mardin Milletvekili Ali Rıza Levent, Muğla ilini teftişe geldi. Muğla ili ve kazalarını teftiş etti. Müfettiş Ali Rıza Levent beraberinde Parti Muğla İl Başkanı Abidin Çakır, İlçe Başkanı Neşet Beyler olduğu halde Ula'ya gelip parti teşkilatını teftiş etti ve faaliyet ve kayıtların muntazamlığından memnun kaldığını bildirdi. 20 Nisanda Marmaris'te teftişte bulunup, Marmaris parti teşkilatının işleyişinden memnun kalıp ertesi günü Muğla'ya döndü. Yaklaşık 1 aydan beri Muğla İli CHP Teşkilatını teftiş eden Ali Rıza Levent teftişlerini bitirdi ve 2 Mayıs 1940 günü Denizli'ye gitmek üzere Muğla'dan ayrıldı. Kendisini Vali, Parti ve Belediye Başkanları ile çok sayıda partili uğurladı.¹⁰⁵⁴ Müfettiş Ali Rıza Levent yeniden 2 Ekim 1940 ve 5 Mart 1941 tarihlerinde tekrar teftiş için gelecektir.¹⁰⁵⁵

Vali Akıncı, Ticaret Bakanlığı İaşe Müsteşarı Şefik Soyer'in Ege mıntkasında iaşe işlerini incelemek üzere çıktığı gezide Aydın'a geleceğini öğrenince Muğla'dan Aydın sınırına gitti. 17 Eylül 1941 Çarşamba günü Muğla-Aydın illeri sınırında Ticaret Bakanlığı İaşe Müsteşarı Şefik Soyer ile Vali İbrahim Ethem Akıncı Muğla'nın iaşe işleri hakkında 3 saat boyunca görüştü. Görüşmede Muğla'daki benzin, iaşe ve diğer konulardaki tespit edilen ihtiyaçların nasıl giderileceği, vilayetin özellikleri ve otomobil

---

¹⁰⁵⁴ *Muğla'da Halk*, 20 Nisan 1940, s.3; *Muğla'da Halk*, 27 Nisan 1940, s.1; *Muğla'da Halk*, 11 Mayıs 1940, s.1.

¹⁰⁵⁵ *Muğla'da Halk*, 5 Ekim 1940, s.1; *Muğla'da Halk*, 8 Mart 1941, s.1.

durumu vb. konuları ele alındı. Neticede Muğla'ya 10 adet otomobil lastiği daha verilmesi ve Antalya'dan fabrika unu temin edilmesi kararlaştırıldı.¹⁰⁵⁶

Ticaret Bakanı Behçet Uz, Aydın'ı ziyareti esnasında, Muğla Valisi İbrahim Ethem Akıncı başkanlığında CHP İl Başkanı Abidin Çakır ve Belediye Başkanı İskender Alper'den oluşan bir heyet bakan ile iâşe ve diğer işlerle ilgili olarak görüşmeye Aydın'a gitti ve aynı gün geri döndü. Tüm Türkiye'de olduğu gibi Muğla'da da halkın özellikle şikâyetine konu olan il iâşe teşkilatı ve gıda maddeleri hakkındaki uygulamaları. Saraçoğlu Hükümeti, il iâşe teşkilatını ve Ticaret Bakanlığınca gıda maddelerine el koyma hükmünü kaldırdı. Hükümetin aldığı bu bir dizi kararın etkilerini yerinde görmek üzere 28 Temmuz 1942 Salı günü Muğla'ya İhtiyaç ve Dağıtma Umum Müdürü Hüsametdin Bey geldi. Valilik makamında Vali Akıncı, Belediye Başkanı, Banka Müdürü ve daha başka kişilerle zahire işleri hakkında görüştü.¹⁰⁵⁷

Halkın artan şikâyetleri üzerine Vali Akıncı iâşe, mahsul ve ilin ekmeklik un işleri hakkında bir demeç verme gereği duymuştur. İâşe ve gıda maddeleri işinin en öncelikli konular arasında yer aldığı 1942 yılında ilin iâşe ve gıda maddeleri durumunu en yetkili ağızdan öğrenmek üzere "Muğla'da Halk" gazetesi muhabiri Vali İbrahim Ethem Akıncı'yı ziyaret etmiştir. Vali Akıncı demecinde gıda ve iâşe işlerine açıklık getirmiş ve şunları söylemiştir: *"Herkesin bildiği veçhile iâşe teşkilatı, belediyelere devredilmiştir. Bundan sonra bu işlere belediyeler bakacaktır. Son kanun mucibince müstahsil, hükümete bedeli karşılığında %25'ini verecektir. Bu yüzdeler verildikten sonra, diğer geri kalan %75'ler serbest satışa arz edilecektir. %25'ler teslim edilmeyince satış yasak, Ağustos sonuna kadar herkes devlete borcu olan %25'i teslim mecburdur. Teslim etmediği takdirde daha 20 gün müddet verilir. Ve bu müddet zarfında %50 fiyattan kırılır. Bunu da vermezse hakkında kanuni takibat yapılır. Aydın'da Ticaret Vekili Behçet Uz ile görüştüm. Komuyu iâşe meseleleri teşkil ediyordu. Müstahsilin vereceği %25'ler Ticaret Bakanının emrindedir. Bu yüzdeleri*

---

¹⁰⁵⁶ *Muğla'da Halk*, 20 Eylül 1941, s.1; http://www.tbmm.gov.tr/TBMM_Album_Cilt2/index.html. Erişim Tarihi: 14.12.2014.

¹⁰⁵⁷ *Muğla'da Halk*, 1 Ağustos 1942, s.1.

ihtiyaca göre Ticaret Bakanı dağıtacaktır. Kışlık mahsulümüz olan arpa, çavdar, yulaf, mahlût kâmilten tespit edilmiştir. Yalnız kalan kısım olan akdarı, mısır henüz istihsal edilmediğinden borçlandırılmamışlardır. Bunların da miktarı tespit edildikten sonra vilayetin durumu o vakit belli olacaktır. Vilayetin umumi mahsulü, 25-30 milyon tahmin ediliyor. Hâlbuki vilayetin ihtiyacı 50 milyonu geçmektedir. Vilayetimizde pahalılık yoktur. Gıda maddelerine ait fiyatlar her yerde düştüğü gibi vilayetimizde de düşmektedir. Vesika ile ekmek dağıtımı kalkacaktır. Bununla birlikte bu hak Ticaret Bakanlığına aittir. %25'ler verilince ekmek işi de serbest kalacaktır.”¹⁰⁵⁸

Muğla'da valilik ve belediye zahire sıkıntısı çekilmemesi için önlemler almaktadır. 22 Nisan 1943 günü zahire alımında çekilen sıkıntılar üzerine valilik ve belediye ek tedbirleri devreye soktu. Bunlardan biri akdarı, buğday, mısır gibi zahire çeşitliliğinin stokta bulundurulmasıdır. Eski mahsulün bitip yeni mahsulün çıkmaya başladığı geçiş döneminde bu tip sıkıntıların çekilebileceği ve bu durumun normal olduğu iletildi. Muğla'da yaşanan sıkıntının zahire dağıtımı esnasında halkın gösterdiği telaştan ve haftanın belirli günlerinde belirli fırınlarda ekmek satışının yapılması neticesi uzun kuyrukların oluşmasından kaynaklandığı ifade edildi.¹⁰⁵⁹

28 Şubat 1943 günü yapılacak olan Türkiye Büyük Millet Meclisi milletvekili genel seçimlerinin hazırlıkları Vali Akıncı tarafından titizlikle takip edilmektedir. 19-20 Ocak 1943 Salı ve Çarşamba günleri Vali İbrahim Ethem Akıncı, beraberinde CHP İl Başkanı Abidin Çakır, Belediye Başkanı İskender Alper olduğu halde Yatağan, Turgut, Ula ve Yerkesik nahiyelerine giderek seçim işlerini teftiş etti.¹⁰⁶⁰

1944 yılı Ocak ayının ilk günlerinde Köyceğiz ve Fethiye mıntıklarında teftişte bulunan Vali İbrahim Ethem Akıncı, 4 Ocak 1944 Salı günü teftiştan döndü.¹⁰⁶¹ Bu teftiş gezilerinden anlaşıldığına göre Vali Akıncı müsait olduğu haftalarda her hafta ayrı bir mıntıkaya giderek teftiş ve tetkik yapmaktadır.

---

¹⁰⁵⁸ *Muğla'da Halk*, 8 Ağustos 1942, s.1-2.

¹⁰⁵⁹ Haberde Muğla Zahireciler Birliği depolarında 3 ton darı olduğu ve 30 ton darının daha geleceği ifade edilmektedir. *Muğla'da Halk*, 24 Nisan 1943, s.2.

¹⁰⁶⁰ *Muğla'da Halk*, 23 II. Kanun 1943, s.1; *Muğla'da Halk*, 6 Mart 1943, s.1.

¹⁰⁶¹ *Muğla'da Halk*, 8 II. Kanun 1944, s.1.

İbrahim Ethem Akıncı, 20-27 Aralık 1945 tarihleri arasında Köyceğiz ve Fethiye ilçelerini teftiş etmiştir. Teftiş neticesinde 7 Ocak 1946 tarihli ve 34/4 sayılı teftiş raporunu İçişleri Bakanlığı'na sunmuştur.¹⁰⁶² Bu rapora göre Fethiye ve Köyceğiz ilçesi ile Muğla merkez ilçeye bağlı köylerde okul inşaatları yapılmaktadır. Bunlar Fethiye'nin Esenköy (Dont)¹⁰⁶³, Kemer, Gargı, Günlükbaşı, Köyceğiz ilçesinin Döğüşbelen, Topraklar, Tepearası, Ortaca nahiyesi ile Muğla merkez ilçenin Karabörtlen, Ula, Gülağzı köylerinin mektepleri inşaatlarıdır. Fethiye ilçe merkezinde inşaatı devam eden ilkokul ve ortaokul incelenmiştir. Ortaca nahiyesinde de pazaryeri ve dükkân inşaatları devam etmektedir. Bu inşaatlar yerinde denetlenmiştir. Yollar ve köprüler de incelenmiş, aşırı yağış nedeniyle tıkanmış olan yol ve köprüler açılmış, tamir gerektirenler için de gerekli tedbirler alınmıştır. Dalaman Çiftliği ile köylüler arasındaki arazi taksitleri anlaşmazlığı çözümlenmiştir. Fethiye Ziraat Fidanlığı faaliyetleri tetkik edilmiş ve bazı direktifler verilmiştir. Muğla'da hem adalardan kaçak dinamit getirilmesi hem de dinamitle balık tutulmasına engel olmak için şiddetli ve kesin tedbirler alınmıştır.

Vali İbrahim Ethem Akıncı, hükümet teşkilatını teftiş etmek üzere 14 Şubat 1947 Cuma günü Köyceğiz ve Fethiye ilçelerine gitti. Birkaç günlük incelemeden sonra Muğla'ya döndü.¹⁰⁶⁴ 25.11.1948 günü Fethiye'yi teftişe gelen Vali İ. Ethem Akıncı, Kemer ve Kestep bucaklarına giderek bucakların genel işleri ile ilgili direktifler verdikten sonra ilçe merkezindeki okulları ziyaret etti. Okulların işleri ile yakından ilgilendi ve yine çeşitli direktifler verdi. Vali her gelişinde olduğu gibi bu gelişinde de ilçenin her türlü işleri üzerinde verimli ve gerçekçi çalışmalar yaptı.¹⁰⁶⁵

Bu yapılanlar göstermektedir ki Muğla'nın pek çok köyünde okul inşaatları vardır. Bu İbrahim Ethem Beyin eğitim-öğretime verdiği önemi bir kez daha teyit etmektedir. Fethiye merkezde yapılmakta olan bu okullardan biri onun adını taşımaktadır. Burhan Bey yaptığımız görüşmede bu okulun adını İbrahim Ethem Akıncı

---

¹⁰⁶² İBA, Dosya No: 435; Bkz. Belge 14.

¹⁰⁶³ DİE, GNSİB 25.02.1970, s.443.

¹⁰⁶⁴ Muğla'da Halk, 19 Şubat 1947, s.1.

¹⁰⁶⁵ Muğla'da Halk, 1 Aralık 1948, s.2.

İlkokulu olarak hatırlamaktadır. Ancak okulun adı, Akıncı İlkokulu'dur. Bu okulun ismi günümüzde Akıncı Özel Eğitim Uygulama Merkezidir. 1948 yılından önce Fethiye'de Atatürk ve İnönü (Günümüzde adı Yunus Nadi) ilkokulları vardır. Bu iki ilkokul ilçenin ihtiyacına cevap vermemeye başlayınca, başta Muğla Valisi İbrahim Ethem Akıncı olmak üzere ilçenin idareci ve ileri gelenleri, yeni bir ilkokul yapılmasına karar vermiştir. Fethiye'nin hayırsever tüccarlarından Salih Zeki Pekin yapılacak okulun arsasını hibe etmiş, Muğla Valisi İbrahim Ethem Akıncı'nın teşebbüs ve gayreti ile İl Özel İdare bütçesinden kaynak aktarılacak suretiyle binası yapılmış ve 28.12.1948 tarihinde Üçüncü İlkokul adıyla eğitim-öğretime başlanmıştır. Muğla Valisi İbrahim Ethem Akıncı'nın daha sonra da bu okula lütuf ve hizmetlerini esirgemediği görüldüğünden, zaten tamamının kendi başarısı sayılan bu okula valinin ismine izafeten Akıncı İlkokulu adı verilmiştir. Bu okul, daha sonra ilkokul ve ortaokulların ilköğretim okullarına dönüştürülmesi ile Akıncı İlköğretim Okulu adı ile eğitim-öğretim faaliyetini sürdürmüştür. Akıncı İlköğretim Okulu 11.07.2012 tarihinde kapatılmış, yerine 13.08.2012 tarihinde Akıncı Özel Eğitim Uygulama Merkezi (I. Ve II. Kademe) adıyla bağımsız gündüzlü bir özel eğitim merkezi açılmıştır. Bu kurum günümüzde 9 derslik, 2 idare odası, 1 öğretmenler odası, 1 rehber öğretmen odası, 1 mutfak, 1 araç gereç odası, yemekhane ve destek odası ile hizmet vermektedir.¹⁰⁶⁶

Muğla'da Halk gazetesi zaman zaman yaptığı gibi 12 Ekim 1940 tarihinde Vali İbrahim Ethem Akıncı ile mülakat yaptı. Gazete "Vilayetimizin Muhtelif Meseleleri" başlığı altında vali ile yapılan mülakatın ayrıntılarını okuyucularıyla şöyle paylaşmıştır:¹⁰⁶⁷

"Nüfus sayım işi için bütün memurlar tayin olunmuştur. Vazifelerine ait vesika ve defterleri verilmiştir. Uzak mıntikalara gidecek olan memurlar, ayın 18inde hareket edeceklerdir. Vilayet numaratajını tetkik için gelen mütehassısların verdiği rapora göre, fevkalade iyi bulmuşlardır. Numaratajda Marmaris birinci derecededir.

---

¹⁰⁶⁶ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme; Bkz.

http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/48/05/749115/icerikler/tarihce_282290.html Erişim Tarihi: 10.11.2014.

¹⁰⁶⁷ Muğla'da Halk, "Vilayetimizin Muhtelif Meseleleri", 12 Ekim 1940, s.1.

Bu sene zeytinler, iyidir. Bazı mıntikalarda geçen sene çok noksan olmuştur. Bu sene de öyle olmakla beraber toplam ürün miktarı umumiyet itibariyle geçen senenin bir misli fazla ve 3 milyon kilo yağdır.

Yunan adalarına balık ve hayvan ihracatı yapılmaktadır.

Tütünlerimiz fevkalade iyidir. Kalitesi nefis, yıllık toplam ürün miktarı çok mükemmeldir. Rekolte, 5-5,5 milyon tahmin edilmektedir. Kumpanyaların eksperleri gelip gitmektedirler. Eksperler tütünlerimizi çok beğenmektedirler.

Fiyat Kontrol ve Denetleme komisyonu çivi fiyatlarını tespit etmiştir. Çivinin fiyatı 40 kuruştur. Yünlü, pamuklu, kaput bezi gibi mensucat hakkında İstanbul ve İzmir ile muhabere edilmektedir. Buralardaki fiyat kontrol ve denetleme komisyonunu azami satış fiyatına yalnız nakliye masrafı ilavesi ile bu mensucat satılacaktır. Fiyat sorulmuştur. Pamuk ipliği, kaput bezi ve dâhili fabrikalarda yapılmakta olan mensucata fabrika satışına %3 zam ve nakliye masrafı ilave edilmek suretiyle satılacaktır.”

Muğla ili Köyceğiz ilçesinin Dalaman adında bir nahiyesi vardır. Nahiyenin merkezi 1939 yılı nüfusu 276 nüfuslu Çakallık köyüdür. Bu köy Dalaman çiftliğinin de merkezi olması ve çiftliğe ait bazı binalar bulunması dolayısıyla oldukça mamur bir köydür.¹⁰⁶⁸ Ancak 1942 yılında gelindiğinde Dalaman Çiftliği'nin gelişmesi, nahiyeye merkezi olan yerleşim birimine ulaşımın kolay olması gibi sebeplerden nahiyeye merkezinin Ortaca köyüne nakledilmesi gündeme gelmiştir.¹⁰⁶⁹ 10 köy muhtarlığının isteği, Muğla Valiliği'nin “Mucip Sebep Layihası” adı altında sunduğu gerekçeler İçişleri Bakanlığı'na da uygun görülerek Başbakanlığa sunulmuş¹⁰⁷⁰ ve 8 Ekim 1942 tarihli kararname ile “*Muğla Vilayetinin Köyceğiz kazasına bağlı Dalaman nahiyesi Ortaca köyüne nakledilerek Ortaca nahiyesi olarak değiştirilmiştir.*”¹⁰⁷¹

Ortaca nahiyesi kuruluşuna ilişkin değişikliği esnasında Dalaman Çiftliği hudutları içinde yer alan İslamkerim köyü ahalisi Dalyan'a taşındı ve köyün adı Vali

¹⁰⁶⁸ Zekai Eroğlu, *age*, s.257-258.

¹⁰⁶⁹ BCA, Fon: 30..11.1.0, Yer: 157.32.10., s.4., Tarih: 8/10/1942 (Sayı: 17663).

¹⁰⁷⁰ BCA, Fon: 30..11.1.0, Yer: 157.32.10., s.1,2,5., Tarih: 8/10/1942 (Sayı: 17663).

¹⁰⁷¹ BCA, Fon: 30..11.1.0, Yer: 157.32.10., s.3., Tarih: 8/10/1942 (Sayı: 17663).

İbrahim Ethem Akıncı'nın adını yaşatmak üzere "Akıncı" olarak değiştirildi. Bu gelişmeyi Turhan Doğan Akıncı: "*Köyceğizli Mustafa Pirinççi, ikinci kez topraksız halka arazi dağıttı. Bu yeni arazi sahipleri dağlardaki Tahtacılar idi. Dağlardan indiler ve köye yerleştiler. Köyün adı Akıncı'dır.*" şeklinde ifade etmektedir.¹⁰⁷²

Bağlı oldukları ilçelerin iş hacmi ve kapsadıkları bölgelerin ekonomik, coğrafya ve idare yönlerinden önemleri bakımından halk ve hükümet işlerinin daha yakından takip ve denetlenmesi amacıyla Muğla ili merkez ilçede Göktepe adlı bir nahiye kurulması gündeme gelmiştir.

Nahiye merkezi olarak düşünülen köy, 1939 yılı nüfusu 527 olan Dere (Yenişen) köyüdür. Muğla Valiliği artan iş yoğunluğunu, ilçe merkezine olan uzaklığını ve etkili denetlemelerin yapılamadığını "Gerekçe"¹⁰⁷³ göstererek İçişleri Bakanlığı'nca da uygun görülerek Başbakanlığa sunulmuş ve 12 Temmuz 1945 tarihli kararname ile "*Muğla ili merkez ilçesine bağlı, merkezi Göktepe (eski Yenişendere) olmak ve bağlı mahalleleriyle birlikte Belenye, Berdik, Genzile, Kuzluk, Bozyer, Zağra, Çakmak, Sungur, Gazelle, Kesre, Yörükoğlu, Muratlar, Taşlı ve Fadıl adlı köyleri içine almak üzere Göktepe adıyla bucak kurulmuştur.*"¹⁰⁷⁴

1940 yılından itibaren Yatağan nahiyesinin ilçe yapılması ile ilgili basında yazılar çıkmaya başladı.¹⁰⁷⁵ Yerel basın ile oluşturulan bilinç, çekilen dikkat ile Yatağan Nahiyesi, 1 Eylül 1944'te Muğla merkez ilçeden ayrıлып bağımsız ilçe oldu.¹⁰⁷⁶ Yatağan Nahiyesinin ilçe oluşunda Vali İbrahim Ethem Akıncı'nın büyük desteği söz konusudur.

Muğla milletvekilleri Cemal Karamuğla ve Feridun Osman Menteşoğlu, Vali İbrahim Ethem Akıncı, İl Parti ve Belediye Başkanları, Parti yönetim kurulu üyelerinin katıldığı tören kasabanın girişinde Vali İbrahim Ethem Akıncı'nın nutku ile başladı. Vali Akıncı nutkunda kaza olmanın Yatağanlılara sağlayacağı faydalara, gelecekte

---

¹⁰⁷² Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

¹⁰⁷³ BCA, Fon: 30..11.1.0, Yer: 176.18.6., s.5-7., Tarih: 12/7/1945 (Sayı: 19527).

¹⁰⁷⁴ BCA, Fon: 30..11.1.0, Yer: 176.18.6., s.11., Tarih: 12/7/1945 (Sayı: 19527); BCA, Fon: 30..11.1.0, Yer: 176.18.6., s.2-5., Tarih: 12/7/1945 (Sayı: 19527); Zekai Eroğlu, *age*, s.183.

¹⁰⁷⁵ *Muğla'da Halk*, 11 Mayıs 1940, s.1.

¹⁰⁷⁶ Bayram Akça, *age*, s.27-28.

kazanın gelişmesi için yapılacak çalışmalara değindi. Yatağanlılar namına da Hilmi Uysal konuşmuş ve konuşmasının sonunda Yatağanlılar adına Vali İbrahim Ethem Akıncı'ya minnet ve şükranlarını bildirmiştir. Daha sonra Vali Akıncı Hükümet Konağı'nda kurdele keserek açılışı gerçekleştirmiştir. Vali Akıncı burada, gelen nahiye müdürleri, köy muhtarları ile mektep işleri, köylerin meseleleri üzerine faydalı bir konuşma yaptı. Yatağan ilçesine 51 köy ve Turgut ile Kavaklıdere nahiyeleri bağlandı.¹⁰⁷⁷

Muğla ilinde 4642 sayılı kanunla kurulan Yatağan ilçesinin merkezi olan Ahiköy kasabası adının İlçe Belediye Meclisi ve Muğla İli İdare Kurulu'nca verilen kararlar ve Danıştay Genel Kurulu'nun 24.9.1945 tarihli ve 45-130-K 105 sayılı mütalaası, Baklanlar Kurulu'nca 5.12.1945 tarihinde incelenerek; adı geçen ilçe merkezi olan Ahiköy kasabası adının "Yatağan" olarak değiştirilmesi, 1580 sayılı kanununun 9 ncu maddesine göre kararlaştırılmıştır.¹⁰⁷⁸

İbrahim Ethem Akıncı, halkın resmi her türlü işi ile ilgilenen bir vali idi. Örneğin; 1942 yılı Kasım ayında Yerkesik'ten Azmi adlı Muğlalı genç bir vatandaş Muğla İl Nüfus Müdürü Osman Baytekin'den şikâyetçi olarak Vali İbrahim Ethem Akıncı'ya başvurdu. İfadesinde evlenme işlemini yaptırmak için Muğla İl Nüfus Müdürü Osman Baytekin'e başvurduğunu, evlenmesine mani bir durumu olmamasına rağmen sürekli kendisine güçlük çıkartıldığını, işleminin bir türlü bitirilmediğini, en nihayetinde Muğla İl Nüfus Müdürü Osman Baytekin tarafından 25 lira verdiği takdirde bu işlemin yapılacağını söylediğini ve baş sorumlunun İl Nüfus Müdürü olduğunu beyan etti.

Muğla İl Nüfus Müdürü Osman Baytekin'in kendisinden haksız yere para talep ettiğini yani rüşvet istediğini Vali Akıncı'ya bildirdi. Vali Akıncı bunun üzerine durumu İl Emniyet Müdürü Ekrem Sanvar'a bildirdi ve suçüstü yapmak üzere hep birlikte bir plan yapıldı. Plana göre Azmi adlı genç seri numarası alınmış olan paraları nüfus müdürüne verirken polis müdürü suçüstü yapacaktı. Sonra Azmi Bey Nüfus Müdürlüğüne gitti, nüfus müdürü ile 20 liraya anlaştı ve parayı verdi. Bunun üzerine İl

---

¹⁰⁷⁷ *Muğla'da Halk*, 2 Eylül 1944, s.1.

¹⁰⁷⁸ *BCA*, Fon: 30..18.1.2, Yer: 109.70.11., Tarih: 5/12/1945 (Sayı: 33783 Dosya: 8611).

Emniyet Müdürü Ekrem Sanvar olaya müdahale etti ve Osman Baytekin'i Cumhuriyet Savcısına teslim etti. Daha sonra İl Nüfus Müdürü mahkemeye çıkarıldı ve 1 yıl hapis cezasına çarptırıldı.¹⁰⁷⁹ Böylece vatandaş devletin resmi görevlileri tarafından aldatılmaktan Vali Akıncı sayesinde kurtulmuş oldu.

Vali Akıncı, 15 Şubat 1947 günü Köyceğiz ve Fethiye kazalarını teftişe çıktı ve üç gün sonra döndü.¹⁰⁸⁰

4.2.3. Vali Akıncı'ya Tebrik Ziyaretleri

İbrahim Ethem Akıncı, Muğla'ya atanmasını müteakip hayırlı olsun ziyaretleri kapsamında 11 Temmuz 1939 Salı günü Genelkurmay Başkanı Mareşal Fevzi Çakmak yanlarında Orgeneral İzzettin Çalışlar ve Korgeneral Mustafa Muğlalı ve Tümgeneral Hüseyin Avni Beyler ve maiyetleri ile Muğla'ya gelmiştir. Vali İbrahim Ethem Akıncı kendisini il sınırında karşılamış ve heyet birlikte Muğla'ya ulaşmıştır. Öğle üzeri şehre ulaşan Mareşal ve beraberindekileri şehrin girişinde CHP, Belediye Reis erkânı, çarşı esnafı, öğrenciler, izciler ve binlerce halk karşılamışlardır. Mareşalin geleceği önceden haber alındığı için, her yer bayraklarla donatılmış, belli başlı cadde ve bulvarlar üzerine vecizeler asılmış, Halkevi önüne büyük bir tak kurulmuş ve şehir adeta gelin gibi süslenmiştir. Öğlen CHP Genelkurmay Başkanının şerefine Halkevinde 60 kişilik ziyafet vermiştir. Akşamüzeri Muğla'daki askeri birlikleri teftiş etmiştir. Gece Muğla Belediyesince 80 kişilik bir ziyafet verilmiştir. Çarşamba günü Marmaris'e gitmiş ve askeri kıtayı teftiş etmiş ve akşam geri Muğla'ya dönmüş ve alayda ziyafet verilmiştir. Geceyi Halkevinde geçirmiş ve ertesi günü 8.30'da sivil ve asker birçok görevli ve halkın sevgi gösterileri altında uğurlanmıştır. Vali İbrahim Ethem Akıncı kendisini il sınırına kadar uğurlamıştır.¹⁰⁸¹

Korgeneral Abdurrahman Nafiz ve General İ. Hakkı, 3 Nisan 1940 Çarşamba günü Muğla'ya geldi. Şehrin girişinde bir kıta asker ve askeri bando eşliğinde, Vali İ. Ethem Akıncı, Belediye Başkanı, Halk Partisi Başkanı ve üyeleri ile memurlar,

---

¹⁰⁷⁹ *Muğla'da Halk*, 16 II.Kanun 1943, s.1.

¹⁰⁸⁰ *Muğla'da Halk*, 19 Şubat 1947, s.1.

¹⁰⁸¹ *Muğla'da Halk*, "Yüce Mareşalimiz Fevzi Çakmak Şehrimizi Geçen Salı Günü Şerefledirdiler", 15 Temmuz 1939, s.1-2.

öğretmenler ve halk tarafından coşkuyla karşılandılar. 4 Nisan Perşembe akşamı Belediye, 5 Nisan'da da CHP Muğla teşkilatı tarafından generallere ziyafet verildi. Generaller 7 Nisan 1940 günü Muğla'dan ayrılmıştır.¹⁰⁸²

Muğla Valisi İbrahim Ethem Akıncı'yı zaman zaman meslektaşları da ziyaret etmektedir.¹⁰⁸³ Bunlardan biri eski valilerden ve değerli yazarlardan Babacan gazetesi sahibi Cemal Bardakçı¹⁰⁸⁴ Muğla'ya gelmiş ve 4-5 gün kaldıktan sonra 25 Mayıs 1944 Perşembe günü Muğla'dan ayrılarak Aydın'a gitmiştir.¹⁰⁸⁵

İbrahim Ethem Akıncı'nın Muğla'daki son üst düzey ziyaretçileri Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Nihat Erim ve Milli Eğitim Bakanı Tahsin Banguoğlu oldu. İnceleme gezisine çıkmış bulunan bakanlar beraberinde CHP Bölge Müfettişi Hulki Cura ve Denizli Valisi Ahmet Demir olduğu halde 10 Temmuz 1949 Pazar günü saat 21.00'de Muğla'ya geldiler. Bakanlar ve beraberindekileri Muğla-Denizli sınırında Vali ve İl Jandarma Komutanı, Yılanlı'da da CHP ve Milli Eğitim mensupları karşıladılar. Bakanlar İl Milli Eğitim Müdürü ve öğretmenler ile görüştüler. Mevcut eğitim yapılan binaları incelediler. Pazartesi günü bakanlar yanlarında Vali İbrahim Ethem Akıncı, İl Milli Eğitim Müdür olduğu halde Marmaris'e gittiler. Milli Eğitim Bakanı Muğla'daki eğitim-öğretim hizmetlerini takdirle karşıladı. Muğla'ya Köy

---

¹⁰⁸² *Muğla'da Halk*, 6 Nisan 1940, s.1.

¹⁰⁸³ “*Cemal Bardakçı, Diyarbakır Valiliği yapmıştır. En son Konya Valiliği'nden emekli olmuştur. Babacan adlı mizah gazetesini çıkarıyordu. Babamın çok samimi dostuydu. Muğla'ya iki defa gelmiş ve Vali Konağı'nda kalmıştı. Babam, özel misafirlerini Vali Konağı'nda ağırlardı. Diğer misafirlerini ise Halkevi'nin otelinde yatırırdı. Cemal Bardakçı'yı çok severdi. Cemal Bey geceleri içki de içerdi. Babam içmezdi. Evde bir ziyafet olduğunda beni rakı vs. aldırmaya gönderirdi. Cemal Bey'in oğlu gazeteci-yazar İlhan Bardakçı, torunu gazeteci-tarihçi Murat Bardakçı'dır.*” Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme

¹⁰⁸⁴ Ali Cemal Bardakçı, 1887'de Balıkesir Burhaniye'de doğmuştur. Bardakçı-zade Tüccar Osman Hakkı Efendi ile Aysel Hanım'ın oğludur. 1909 tarihinde mülkiyeyi bitirdi. Bursa maiyet memurluğu, Mihaliçcik, Kalecik, Haymana kaymakamlıklarında bulundu. Osmanlı yönetiminin Ankara'daki son ve aynı zamanda Mustafa Kemal yönetimindeki Ankara'nın ilk Emniyet Müdürüdür. 1920'de, Mustafa Kemal tarafından Çorum mutasarrıf vekilliğine tayin olundu. Ardından Çankırı mutasarrıflığı yaptı. Denizli (1923-1925), Diyarbakır (1925-1926), Elazığ (1926-1929), Çorum (1929-1933) ve Konya'da (1933-1938) valilik yapmıştır. İyi derecede Fransızca bilmekteydi. Eşi Fatma Nuriye Hanım olup Suzan, Sayhan ve İlhan adlı üç çocuğu olmuştur. Milli Mücadele kahramanlarından ve Burhaniyeli mücahitlerden olan Ali Cemal Bardakçı istiklal madalyası sahibidir. 6.6.1961 tarihinde vefat etmiştir. <http://www.odatv.com/n.php?n=murat-bakdakci-sabetaizmi-neden-agzina-doluyor-0801101200>;

http://tr.wikipedia.org/wiki/Cemal_Bardakci

¹⁰⁸⁵ *Muğla'da Halk*, 27 Mayıs 1944, s.1.

Enstitüsü, Marmaris'e de ortaokul açılmasının uygun olacağını ifade etti. Bakanlar Milas ziyareti sonrası 12 Temmuz Salı günü Aydın'a gittiler.¹⁰⁸⁶ Daha sonra Tarım Bakanı Cavit Oral, beraberinde İzmir ve Aydın valileri ile 12 kişilik bir heyet ile 19 Temmuz 1949 Salı günü öğleyin Muğla'ya geldi. Önce hemen Dalaman Çiftliğine gitti. Ardından saat 24.00'te Muğla'ya geldi. 20 Temmuz günü sabah Halkevinde halkı kabul etti ve görüştü. Daha sonra da Aydın'a hareket etti.¹⁰⁸⁷ Bu ziyaretçiler Vali Akıncı'yu bir anlamda uğurlamaya gelen meslektaşlarıydı.

Muğla milletvekilleri seçim bölgesi olan Muğla vilayetine incelemelerde bulunmak ve seçmenleriyle buluşup görüşmek üzere gelmektedir. Bu ziyaretlerde mutlaka Vali ile de görüşmektedirler. Muğla milletvekilleri olan Emekli General İzzettin Çalışlar ve Hüsnü Kitapçı, 5 Eylül 1941 Cuma günü Muğla'ya geldiler. Gelen vekilleri Vali Akıncı, komutan ve parti başkanları Ahiköyünde, Milletvekili Cemal Karamuğla ve partililer de Halkevi önünde karşıladılar. Ardından hep birlikte öğle yemeği yediler. Vekiller daha sonra il ve ilçeleri dolaşmak üzere ayrıldılar.¹⁰⁸⁸ Muğla Milletvekili Hüsnü Kitapçı Muğla Valisi İbrahim Ethem Akıncı'nın yakın arkadaşıdır.¹⁰⁸⁹ Muğla Milletvekili Hüsnü Kitapçı, seçim bölgesi olan Muğla'ya halk ile görüşmek ve incelemelerde bulunmak üzere geldiğinde kendisine Vali Akıncı eşlik etmiştir. 1944 yılı sonralarında Muğla'ya gelen Milletvekili Hüsnü Kitapçı, 22 Aralık günü Marmaris'e, sonra Fethiye, Köyceğiz kazalarına, 27 Aralık günü de Yatağan, Milas ve Bodrum kazalarına günü birlik gidip gelmiştir. Seçmenleriyle görüşmelerinde kendisine Vali Akıncı eşlik etmiştir. Vekil Hüsnü Kitapçı 27 Aralık 1944 günü Aydın üzerinden Ankara'ya gitmiştir.¹⁰⁹⁰

4.2.4.Muğla Cumhuriyet Halk Partisi Teşkilâtı

Muğla İl Genel Meclisi, 15 Şubat 1940 Perşembe günü saat 14.00'te Vali İ. Ethem Akıncı başkanlığında toplandı. Vali, Muğla üyeleri Dr. Muhsin Ertuğlu, Ahmet

---

¹⁰⁸⁶ *Muğla'da Halk*, 9 Temmuz 1949, s.1,4.

¹⁰⁸⁷ *Muğla'da Halk*, 20 Temmuz 1949, s.1,4.

¹⁰⁸⁸ *Muğla'da Halk*, 6 Eylül 1941, s.1.

¹⁰⁸⁹ “*Hasan Hüsnü Kitapçı, tarihçi ve Muğla milletvekili idi. Babamın yakın dostuydu.*” Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

¹⁰⁹⁰ *Muğla'da Halk*, 23 I. Kanun 1944, s.1; *Muğla'da Halk*, 27 I. Kanun 1944, s.1.

Toker, Ahmet Toksöz, Milas üyeleri İsmail Çelikoğlu, Osman Özer, Ömer Akdeniz, Fethiye üyeleri Şaban Kınay, Nihat Gülal, Süleyman Harmandar, Hasan Özlen, Bodrum üyesi Reşat Turgaz, Köyceğiz üyesi Hilmi İlhan ve Datça üyesi Akif Sezer huzurunda toplantıyı açmıştır. Yoklama ile çoğunluk olduğu görülmüş, Atatürk'e 5 dakikalık saygı duruşundan sonra gündem görüşülmeye başlanmıştır. Gizili yapılan oylama neticesi ikinci başkan ve kâtipliklere seçim yapıldı. İdare ve bütçe, eğitim, sağlık ve bayındırlık, ziraat ve veterinerlik komisyonlarına üye seçildi. Ölen ve mebusluğa seçilen üyelerin yerine yeni üyeler seçildi. İl Genel Meclisi toplantılarının Cuma ve Salı günleri saat 14.00'te tekrar toplanması ve üyelerden Şaban Kınay'ın teklifi üzerine devlet büyüklerine bağlılık telgrafı çekilmesi kararlaştırıldı.¹⁰⁹¹ Bu alınan karar gereği Vali Akıncı, İl Genel Meclisi adına Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'ye, 1943 ve 1944 Yılı Muğla İl Genel Meclisi Yıllık İlk Toplantısı münasebetiyle bağlılığını bildirdi.¹⁰⁹² Bu saygı telgraflarına Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, Başbakan Şükrü Saraçoğlu, İçişleri Bakanı Hilmi Uran ve CHP Genel Sekreteri M. Şevket Esenal'dan cevaplar geldi.¹⁰⁹³

Vali Akıncı Ula'ya gittiklerinden 16 ve 20 Şubat 1940 Cuma günü saat 14.00'te yapılan İl Genel Meclisi toplantısı İkinci Başkan Ahmet Toker tarafından açıldı. Toplantıda bazı yerleşim yerlerinin yeni bir köy haline getirilmesi, bütçeye yapılacak ilaveler, Fethiye'de pazar kurulması, kaza merkezlerinde yapılacak halkevlerine merkezden gelen yardımlar, Köyceğiz'deki okula tamirat bütçesi ayrılması, Fethiye Belediyesinin ve okullarının borçları, Milas Kaymakamlığı'nca Küllük nahiyesi adının Güllük olarak değiştirilmesi teklifi, Ula okulunun su tesisatının yapımı için bütçe ayrılması vb. konular konuşulup kararlaştırılmıştır.¹⁰⁹⁴

---

¹⁰⁹¹ *Muğla'da Halk*, "Vilayet Genel Meclisi Perşembe Günü Açıldı", 17 Şubat 1940, s.1-2.

¹⁰⁹² CA, 02000232. 2/33. 232. Muğla Valisi İbrahim Etem Akıncı'nın Reiscumhur İsmet İnönü'ye şükran ve bağlılıklarını iletmiş telgrafı. (232-35 ek nolu belge örneği) Muğla 3.3.1943; CA, 02000724. 2/87. 724. Yardımsevenler Cemiyeti'nin il ve ilçelerde yapılan yıllık kongre münasebetiyle, Muğla Valisi İbrahim Ethem Akıncı'nın Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'ye gönderdiği tazim telgrafı. (724-15 ek nolu belge örneği) Balıkesir 1.2.1944

¹⁰⁹³ *Muğla'da Halk*, 19 Şubat 1944, s.1.

¹⁰⁹⁴ *Muğla'da Halk*, 24 Şubat 1940, s.1,3.

17 Şubat 1941 günü saat 14.00'te İl Genel Meclisi bizzat Vali İ. Ethem Akıncı tarafından kısa bir nutuk irat ederek açıldı. Toplantıya katılan 13 üye tarafından ikinci başkan yine Abidin Çakır, kâtipliklere ise Şaban Kınay ve Şevket Gölcüklü seçildi. Komisyonlar oluşturuldu. Toplantı günleri Perşembe ve Pazartesi olarak belirlendi. 20 Şubat günü yapılan ikinci toplantıda Fethiye kazasının Üzümlü nahiyesinin bazı köylerinin¹⁰⁹⁵ Denizli'nin Acıpayam kazasına bağlanması, köy bütçelerine spor tahsisatı konulması, israfın yasaklanması, Datça suyu, bir yatılı okul yapımı ile köprülerin inşaatı, Gökova köyüne yapılacak mektebe yardım konuları görüşüldü. 27 Şubat günü yapılan 4.toplantıda Muğla hastanesi iaşe bedelinin miktarı, Halkevi ve Özel İdare bütçesiyle bastırılan ve satılmayan Muğla tarihi adlı eserin merkez ve köy okullarına demirbaş kaydedilmesi, hayır cemiyetleri, halkevi ve halkodalarına yardım tahsisatı konulması, Milas'a bağlı Yaka, İlminkızılağaç, Kazıklıbucak ve Asımkorin köylerinin¹⁰⁹⁶ Güllük nahiyesine bağlanması konuları görüşüldü. Meclis toplantıları 18 Mart 1941 günü Vali İbrahim Ethem Akıncı'nın kısa bir konuşması ile 1941 yılı meclisi kapatıldı.¹⁰⁹⁷

2 Şubat 1942 Pazartesi günü toplanan İl Genel Meclisi Vali Vekili Mektupçu Alâettin Torka'nın başkanlığında açıldı. Vali Akıncı, Muğla ilinin önemli işlerini görüşmek üzere izinli olarak Ankara'ya gittiği için bulunamadı.¹⁰⁹⁸

İl Genel Meclisi üyeleri belirli aralıklarla yenilenen seçimler sonucu göreve gelmekteydi. Muğla İl Genel Meclisi seçimleri 25 Kasım 1942 Çarşamba günü Muğla Belediye Binasında Vali İbrahim Ethem Akıncı ile İl Yönetim Kurulu Üyelerinin gözetiminde yapıldı. Oy verme işlemi saat 14.00'te başlamış ve 14.15'te bitmiştir. 166 seçmenin oy kullanacağı seçimde Belediye Başkanı ve meclisi üyeleri ile ikinci

---

¹⁰⁹⁵ İbecik, İbecikdere, Pınaz köylerinin. *Muğla'da Halk*, 1 Mart 1941, s.1.

¹⁰⁹⁶ Zekai Eroğlu, *age*, s.257-258.

¹⁰⁹⁷ *Muğla'da Halk*, 22 Şubat 1941, s.1; *Muğla'da Halk*, 1 Mart 1941, s.1; *Muğla'da Halk*, 8 Mart 1941, s.1; *Muğla'da Halk*, 22 Mart 1941, s.1.

¹⁰⁹⁸ *Muğla'da Halk*, 21 Şubat 1942, s.1. Muğla-Fethiye yolunda yıkılan köprüler, Selimiye yolu ve Derince köprüsünün tamiri, 1941 yılı bütçesinin gerçekleşme durumu, 1942 bütçesi İl Genel Meclisinde görüşülen bazı konular olmuştur. *Muğla'da Halk*, 21 Şubat 1942, s.1; *Muğla'da Halk*, 7 Mart 1942, s.1.

seçmenler olmak üzere toplam 158 kişi oy kullanmıştır.¹⁰⁹⁹ Yapılan seçimi CHP'nin gösterdiği adaylar kazanmıştır.¹¹⁰⁰

Vali İbrahim Ethem Akıncı CHP kongrelerine de katılmaktadır. 27 Aralık 1943 Pazartesi günü Halkevinde yapılan CHP Muğla Merkez Kaza Kongresi, saat 10.00'da başladı. CHP Parti Müfettişi, ildeki tüm daire amirleri, nahiye ve merkez ocaklarından gelen bütün delegelerin katıldığı kongre, Muğla merkez kaza yönetim kurulu başkanı Neşet Dişçigil tarafından açıldı. Kongrede 1942 yılı kesin hesap raporları ve 1944 yılı tespit bütçesi okunup onaylandıktan sonra 1944 yılı dileklerine geçildi. Özellikle bu dilekler mevzuunda uzun, samimi ve ciddi tartışmalar meydana geldi. Yöneltilen sorulara Vali Akıncı, daire amirleri, CHP İl Başkanı, Belediye Başkan Vekili tarafından tatmin edici cevaplar verildi.¹¹⁰¹ Vali Bey, 1 Aralık 1945 Cumartesi günü yapılan 1945 yılı kongresine de katıldı.¹¹⁰²

4 Şubat 1944 günü Muğla İl Genel Meclisi, İkinci Başkan Abidin Çakır başkanlığında toplandı. Gündemde 1944 yılı bütçesi, mülhakat işleri, vilayetteki yabancı isimlerin değiştirilmesi hakkındaki yönetim kurulu kararı, Muğla ve Milas ortaokul binalarının icara bağlanması, Belenya'da dağ köylerini kapsayan bir nahiye teşkilatı kurulması, Marmaris ve Datça'da birer tıbbi ilkyardım ecza deposu kurulması için ödenek ayrılması, hayvancılık konusunda verimliliği arttırma noktasında yapılacaklar, yemlik ekilmesi vb. konular görüşüldü. 8 Şubat 1944 tarihindeki toplantı ve daha sonraki toplantılar Vali İbrahim Ethem Akıncı başkanlığında yapıldı. Bütçe konuları görüşüldü. 29 Şubat 1944 Salı günü meclis gündemindeki maddeler görüşülerek kabul edildikten sonra Vali Akıncı'nın kısa bir konuşması ve teşekkür ile kapandı. İl Genel Meclisi toplam 9 toplantı yaptı ve 1 Şubat 1945 tarihinde toplanmak

---

¹⁰⁹⁹ *Muğla'da Halk*, 28 II. Teşrin 1942, s.1.

¹¹⁰⁰ Muğla merkezde Dr. Muhsin Ertuğlu, Abidin Çakır, Şevket Gölcüklü, Şevki Özsoy; Milas'ta Sami Sarioğlu, Fehmi Alagün, Salih Sanlı, Osman Özer Bodrum'da Ahmet Toker, Hasan Nalbantoğlu, Marmaris'te Haydar Tuncer, Köyceğiz'de Hilmi İlhan ve Datça'da Akif Sezer seçildi. *Muğla'da Halk*, 28 II. Teşrin 1942, s.1.

¹¹⁰¹ *Muğla'da Halk*, 1 II. Kanun 1944, s.1.

¹¹⁰² *Muğla'da Halk*, 5 Aralık 1945, s.1.

üzere dağıldı.¹¹⁰³ 1945 yılı İl Genel Meclisi toplantısı Vali İbrahim Ethem Akıncı'nın başkanlığında 1 Şubat 1945 Perşembe günü saat 14.00'te toplandı. Mecliste pek çok mutata işler ile 1945 yılı bütçe konuları görüşüldü. İl Genel Meclisi 17 Eylül 1945 tarihinde toplanmak üzere dağıldı.¹¹⁰⁴ İl Genel Meclisi 17 Eylül 1945 günü Vali Vekili Rauf Özdemir başkanlığında toplandı.¹¹⁰⁵

4.2.5. Muğla'da Yapılan Seçimler

28 Şubat 1943 günü yapılacak olan Türkiye Büyük Millet Meclisi milletvekili genel seçimlerinde milletvekilleri adayları arasından seçim yapacak olanlar ikinci seçmenlerdi. İkinci seçmenler ise birinci seçmenler tarafından seçilmekteydi. Muğla vilayetinde birinci seçmenlerin ikinci seçmenleri seçimi 10 Şubat 1943 Çarşamba gününden itibaren başladı ve 15 Şubat 1943 Pazartesi günü törenle yapıldı. Vali İbrahim Ethem Akıncı ve eşi Hatice Akıncı da Muğla merkez kazası Göktepe mahallesinden ikinci seçmen olarak seçildiler.¹¹⁰⁶ İkinci seçmenler CHP Genel Merkezi tarafından belirlenen Yunus Nadi Abalıoğlu, General İzzettin Çalışlar, Sadullah Güney, Cemal Karamuğla, Hüsnü Kitapçı, Etem Menderes ve Feridun Osman Menteşoğlu olmak üzere 7 milletvekili adayından 5'ini milletvekili olarak seçeceklerdi.¹¹⁰⁷ Aday sayısı seçilecek milletvekili sayısından fazlaydı ve buna göre bazı adaylar seçilemeyeceklerdi. Bu durum Muğla için ilkti. Seçim "Serbest" olarak adlandırılıyordu. Adaylardan Etem Menderes seçimlerden 3 gün önce Muğla'ya gelip

---

¹¹⁰³ *Muğla'da Halk*, 12 Şubat 1944, s.1; *Muğla'da Halk*, 19 Şubat 1944, s.1,3; *Muğla'da Halk*, 26 Şubat 1944, s.1; *Muğla'da Halk*, 4 Mart 1944, s.1.

¹¹⁰⁴ *Muğla'da Halk*, 3 Şubat 1945, s.1; *Muğla'da Halk*, 15 Şubat 1945, s.2; *Muğla'da Halk*, 17 Şubat 1945, s.2-3; *Muğla'da Halk*, 21 Şubat 1945, s.2; *Muğla'da Halk*, 24 Şubat 1945, s.2; *Muğla'da Halk*, 28 Şubat 1945, s.2; *Muğla'da Halk*, 3 Mart 1945, s.2-3; *Muğla'da Halk*, 7 Mart 1945, s.2; *Muğla'da Halk*, 10 Mart 1945, s.2; *Muğla'da Halk*, 14 Mart 1945, s.2; *Muğla'da Halk*, 17 Mart 1945, s.2; *Muğla'da Halk*, 21 Mart 1945, s.2.

¹¹⁰⁵ *Muğla'da Halk*, 22 Eylül 1945, s.1; *Muğla'da Halk*, 26 Eylül 1945, s.2-3; *Muğla'da Halk*, 29 Eylül 1945, s.2-3; *Muğla'da Halk*, 3 1. Teşrin 1945, s.2; *Muğla'da Halk*, 6 1. Teşrin 1945, s.2-3; *Muğla'da Halk*, 10 1. Teşrin 1945, s.1; *Muğla'da Halk*, 3 Kasım 1945, s.3; *Muğla'da Halk*, 17 Kasım 1945, s.1,3.

¹¹⁰⁶ Muğla merkez kazası seçim bölgeleri Karamuğla, Göktepe, Akyol, Düğerek, Yaraş, Cedit, Kozağaç, Pisi, Kafaca, Akçaova, Bayır, Belenya, Fadıl, Muratlar, Kuzluk, Taşlı, Bahçekaya, Gevenes, Dirgeme, Turgut, Gibye, Gökgedik, Hacıbayramlar, Yerkesik, Denizova, Dağyaka, Kıran, Yeniköy, Yenice, Kavakdere, Bellibol, Genek, Mesevle, Kurucuova, Çavdır, Ahi, Nebiköy, Bozarmut, Bözöyük, Eskihisar, Bencik, Kadı, Ula, Karabörtlen, Gökova, Gölcük, Armutcuk'tur. Bkz. *Muğla'da Halk*, 20 Şubat 1943, s.1-2.

¹¹⁰⁷ *Muğla'da Halk*, 27 Şubat 1943, s.1.

partililerle temaslarda bulundu. Ardından ikinci seçmenler il merkezine oy kullanmak üzere geldiklerinde siyasi ortam hareketlendi. Muğla'da 28 Şubat 1943 Pazar günü saat 09.30'da başlayan seçim 10.30'da sona erdi. Seçimler Vali Akıncı ve diğer heyetlerin gözetiminde gerçekleşti. Yapılan seçimde ikinci seçmenlerin teveccühünü kazanan adaylar: General İzzettin Çalışlar, Sadullah Güney, Cemal Karamuğla, Hüsnü Kitapçı ve Feridun Osman Menteşoğlu idi.¹¹⁰⁸

1946 yılı Muğla'da seçimler yılı oldu. 26 Mayıs 1946 Pazar günü yapılan Belediye Meclisi seçimini CHP adayları kazandı. Yeni seçilen Belediye Meclisi yaptığı ilk toplantıda İskender Alper'i Belediye Başkanı olarak seçti.¹¹⁰⁹

Muğla ilinde, 21 Temmuz 1946 Pazar günü yapılacak Milletvekili Genel Seçimleri için hazırlıklar günler öncesinden başladı.¹¹¹⁰ Ulus gazetesinden iktibas edilen Seçim Komisyonunun görevleri haftalarca yayımlandı. Muğla İl Seçim Kurulu, seçim sandıklarının konulacağı mahalle ve köylerin adlarını ilan etti.¹¹¹¹ Muğla İl Seçim Kurulu Başkanı ve aynı zamanda Muğla Belediye Başkanı İskender Alper, seçimlere katılacak Muğla milletvekili adayları listesini açıkladı. Buna göre Muğla milletvekili adayları şöyledir:¹¹¹²

CHP Milletvekili adayları; Eski Milletvekili Abidin Çakır, Eski Milletvekili İzzettin Çalışlar, Eski Milletvekili Cemal Karamuğla, Eski Milletvekili Hüsnü Kitapçı, Fethiye CHP İlçe Başkanı Hilmi Döğerli idi.

DP Milletvekili adayları; Avukat Mehmet Nuri Özsan, Avukat Necati Erdem, Dâhiliye Mütahassısı Dr. Mithat Sakaroğlu, Madenci Cemal Hünel, Milaslı Avukat Asım Gürsu idi. Bağımsız Milletvekili adayları ise İzmir İcra memurlarından Selahattin Okyay, Haydar Seçkin, Muğla'da Avukat Yatağanlı Yakup Menzilioğlu, Eski Muğla Milletvekili Feridun Osman Menteşoğlu, Milaslı İzmir Cumhuriyet Savcı Muavini

---

¹¹⁰⁸ *Muğla'da Halk*, 6 Mart 1943, s.1,3.

¹¹⁰⁹ *Muğla'da Halk*, 29 Mayıs 1946, s.1; *Muğla'da Halk*, 8 Haziran 1946, s.1.

¹¹¹⁰ *Muğla'da Halk*, 25 Mayıs 1946, s.2; *Muğla'da Halk*, 3 Temmuz 1946, s.3.

¹¹¹¹ *Muğla'da Halk*, 3 Temmuz 1946, s.2-3; *Muğla'da Halk*, 6 Temmuz 1946, s.2-3; *Muğla'da Halk*, 10 Temmuz 1946, s.2-3; *Muğla'da Halk*, 13 Temmuz 1946, s.2-3; *Muğla'da Halk*, 17 Temmuz 1946, s.3.

¹¹¹² *Muğla'da Halk*, 20 Temmuz 1946, s.1.

Muhsin Sünnetçioğlu, Eski İzmir Milletvekili Halil Menteşe gibi önemli isimlerden meydana gelmişti.

Seçimlerden önce Vali İbrahim Ethem Akıncı kaymakamlar toplantısı yaptı. Toplantıda seçimlerin güvenli bir şekilde yapılmasını istedi.¹¹¹³

Yapılan bu toplantıyı Turhan Bey şöyle ifade etmektedir:¹¹¹⁴ “*Ben ortaokulda talebeydim. İlk defa çok partili seçim yapılıyordu. Babam ilçe kaymakamlarını çağırdı ve Vali Konağı’nda toplantı yaptı. Onlara akşam yemeği verdi. Vali Konağı’na gelen davetliler yemeğe eşleriyle gelmezse ekseriyetle annem çıkmaz, servis hizmetini bizler yapardık. Kaymakamların çoğunluğu eşsiz gelmişti. Yemek servisini biz yapmıştık. Babam: ‘Sandıklar size emanet. Emaneti korumak gerektir. Usulsüzlüklere katiyen müsaade etmeyin. Tüm mesuliyet bendedir. Halk kimi istiyorsa ona oy verecek. Herhangi bir partinin lehine davranmayın.’ demişti. Sonra seçim yapıldı. Muğla’da ekseriyetle Demokrat Parti kazandı. Oysa Demokrat Parti, bütün Ege’de kaybetmişti.”*

Bu toplantıya Datça kaymakamı olarak katılan Ahmet Topaloğlu¹¹¹⁵, daha sonra İbrahim Ethem Akıncı’nın yaptığı bu demokrasi vurgusunun önemini anlatacaktır. Ahmet Topaloğlu’nu ziyarete giden Turhan Doğan Akıncı ondan şu aktarımı yapmaktadır:¹¹¹⁶ “*Ahmet Topaloğlu, Milli Savunma Bakanı olduğunda kendisini tebrike gittiğimizde ‘Babanız beni çok severdi. Çok çalışkan ve yetenekli olduğumu söylerdi. 1946 seçimlerinde babanız hile yaptırmayınız diye bize nasihatte bulunmuştu. Ve bize bu ders olmuştu.’ dedi.”*

Muğla’da 21 Temmuz 1946 Pazar günü sorunsuz tamamlanan seçimlerde DP’den Necati Erdem, Asım Gürsu, Mehmet Nuri Özsan, Dr. Mithat Sakaroğlu ile CHP’den Abidin Çakır Muğla milletvekili seçildiler.¹¹¹⁷

Milletvekili Genel Seçimi sonrasında seçimlerde yolsuzluk yapıldığına ilişkin valilik makamına şikâyetler gelmeye başladı. Muğla milletvekili seçiminde yolsuzluk

---

¹¹¹³ Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

¹¹¹⁴ Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

¹¹¹⁵ Bkz. <http://www.msb.gov.tr/anasayfa/html/Bakanlar/BakanPotre/AToplaogluB.htm>. Erişim Tarihi: 14.12.2014; http://www.tbmm.gov.tr/TBMM_Album_Cilt2/index.html. Erişim Tarihi: 14.12.2014.

¹¹¹⁶ Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

¹¹¹⁷ Bayram Akça, *age*, s.101.

yapıldığına ilişkin şikâyetler, 30 Temmuz 1946 tarihinde, Muğla Valiliği'nden İçişleri Bakanlığına bir dizi pusulasına bağlı olarak gönderildi. İçişleri Bakanlığı da bu dizi pusulalarını 12 Ağustos 1946 tarihinde Başbakanlığa, Başbakanlık da 22 Ağustos 1946 tarihinde bir yazı ile TBMM Başkanlığına sunmuştur.¹¹¹⁸ Yapılan incelemelerde mevcut sonucu etkileyecek bir durum ortaya çıkmamıştır.

İbrahim Ethem Akıncı, Ege valileri toplantılarına da katılmıştır. 19 Eylül 1945 günü Ege valileri toplantısına katılmak üzere İzmir'e gitti.¹¹¹⁹ İbrahim Ethem Akıncı İzmir'e eşi ve çocukları ile gitti ve Ankara Palas Oteli'nde ikamet etti. İzmir'de kendisine İsmail Hakkı Küntay¹¹²⁰ eşlik etti.¹¹²¹ Burada valiler toplantısından arta kalan vakitlerinde CHP'nin muhalifleri Celal Bayar, Adnan Menderes ve Refik Koraltan¹¹²² ile görüştü. İbrahim Ethem Akıncı ile Celal Bayar eski arkadaştı.¹¹²³ Görüşmelerin ardından Muğla'ya dönmüştür.¹¹²⁴ Siyasetçiler de zaman zaman Vali Akıncı'yı ziyaret ettiler. Bunlardan ikisi Adalet Bakanı Fuat Sirmen ve Ticaret Bakanı Cemil Sait Barlas'tır.¹¹²⁵

4.2.6. İkinci Dünya Savaşı ve Muğla

İtalya, 10 Haziran 1940 tarihinde Fransa'ya savaş ilan etmiş ve II. Dünya Savaşı'na Mihver Devletlerinin safında katılmıştır. İtalya'nın Akdeniz'de güçlü bir donanması bulunmaktaydı. 1940 yılında Akdeniz'de savaşın, Mihver lehine şekillenmesi üzerine İngiltere, İtalya'nın elindeki 12 Ada'yı ele geçirmek üzere taarruz

---

¹¹¹⁸ BCA, Fon: 30..10.0.0, Yer: 77.507.8., Tarih: 22/8/1946 (Dosya: 78432).

¹¹¹⁹ *Muğla'da Halk*, 19 Eylül 1945, s.1; *Muğla'da Halk*, 3 1.Teşrin 1945, s.1.

¹¹²⁰ Artvinlidir. İzmir ve Ankara İl Emniyet Müdürlüğü, Emniyet Genel Müdür Muavinliği yapmıştır. Eşi Aliye Hanımdır. 1960 darbesinden sonra Yassıada'da yargılanmış ve sonra ki yıllarda Burgaz'daki evinde hayatını devam ettirmiştir. Ayrıca Altay Spor Kulübü ile de yakından ilgili bir kişi idi. <http://tr.wikipedia.org/wiki/Dosya:Barlaskuntay.gif>; <http://altaysk.com/tarihce/cumhuriyet-doneminde-altay/> Erişim Tarihi 29.12.2014.

¹¹²¹ “O zamanlar İzmir'de üst düzey görevlilerin kalabileceği iki otel vardı. Biri Kordon'daki İzmir Palas Oteli, diğeri Konak Kemeraltı'ndaki Ankara Palas Oteli.” Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

¹¹²² Cem Eroğlu, *Demokrat Parti Tarihi ve İdeolojisi*, Ankara: İmge Kitabevi, 1990, s.9-13.

¹¹²³ Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

¹¹²⁴ *Muğla'da Halk*, 19 Eylül 1945, s.1; *Muğla'da Halk*, 3 1.Teşrin 1945, s.1.

¹¹²⁵ *Muğla'da Halk*, 3 Kasım 1948, s.1, 4; Burhan Cahit Akıncı ile 23.10.2012 tarihli görüşme.

başlattı.¹¹²⁶ İşte bu taarruz harekâtının bir parçası olarak 19 Eylül 1940 tarihinde Rodos Adası bombalandı. Vali İbrahim Ethem Akıncı, Rodos Adasının bombardımanı ve top seslerinin işitilmesi ile ilgili olarak İçişleri Bakanlığı'na (Emniyet Genel Müdürlüğü'ne, Jandarma Genel Komutanlığı'na), Genelkurmay Başkanlığı'na, Konya'daki Ordu Müfettişliğine, Konya ve Afyon Kolordu Komutanlıklarına, Isparta Tümen Komutanlığı'na, Aydın, İzmir ve Antalya valiliklerine ve Muğla'daki Dağ Tugay Komutanlığı'na acele bilgi geçmiştir. Olay hakkında geçilen bilgi şu şekildedir:¹¹²⁷

“1) Rodos'un bombardımanı ve işitilen top sesleri hakkında.

2) 18-9-1940 günü saat 9.00'da Rodos istikametinden gelen İtalyan bandıralı bir hücumbot İstanköy sahilini takiben 30 mil süratle İstanköy'e gelerek Küçük limanda demirlemiş ve halen limanda bulunduğu.

3) Yine aynı gün saat 3.30'da Leryos'un muhtelif mahallerinde yıldız şeklinde ateşler görüldüğü ve bu ateşlerin tayyare defî topları olduğu tahmin edilmiş ise de tayyare seslerinin duyulmadığı ve saat 4.00'ten başlayarak 5.00'e kadar 300 kadar top sesi işitilmekle beraber alevlerin görüldüğü.

4) Yine aynı gün saat 4.20'de Rodos üzerinde gurup halinde dolaşan tayyarelerle ve denizden harp gemileri tarafından Rodos'un bombardıman edildiği ve adada yangın ve infilaklar zuhur ettiği Marmaris ve Bodrum kaymakamlıklarından bildirilmiştir. Arz.

Muğla Valisi

Etem Akıncı”

---

¹¹²⁶ Fahir Armaoğlu, *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi (1914-1990), Cilt I (1914-1980)*, Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1991, s.369-370; Necdet Hayta, *Ege Adaları Sorunu 1911'den Günümüze*, Ankara: Gazi Kitabevi, 2006, s.269.

¹¹²⁷ CA, 02003658, 2/221, 3658/1. Muğla Valisi Etem Akıncı'dan Rodos hakkında Alınan Malûmat Hk. (3658 nolu belgenin fotokopisi) Muğla 19.09.1940

Bu belgeden anlaşıldığı üzere Bodrum ve Marmaris'in hemen karşısında yer alan İstanköy ve Rodos adalarında gözlemlenen¹¹²⁸ savaşa ait gelişmeler ayrıntılı bir şekilde en yetkili makamlara iletilmiştir.

Bu günlerde 12 Ada'da durum içler acısıdır. Halk iâşe edilememektedir. Yiyecek ve içecek sıkıntısı vardır. Adalılara günlük 250 gram ekmek verilebilmektedir. Sadeyağ yok gibidir. Zeytinyağı ise Sisam Adasından kaçak yollarla getirilmektedir. Et ve ekmek gibi en önemli gıda maddeleri ile gaz vesikaya tabidir ve İngilizler adaları her vakit bombardıman etmektedir. Top sesleri Muğla vilayetinin bütün sahillerinden işitilmektedir.¹¹²⁹

25 Kasım 1940 Pazartesi gecesi Muğla'da denizden gelen şiddetli top sesleri işitilmiş ve 04.00'ten 05.30'a kadar devam etmiştir. Ayrıca Ajans haberine göre Leryos adası uçaklarca bombalanmıştır.¹¹³⁰

Önce Kasım 1940 ve ardından Mart 1941'de İtalya'nın Yunanistan harekâtı başarısızlıkla sonuçlandı. Bunun üzerine Sovyetler Birliği üzerine yapacağı genel taarruz öncesi sağ kanadını güvenceye almak isteyen Almanya, Nisan 1941'de Yunanistan'a saldırdı. Alman orduları 31 Mayıs 1941'de tüm Yunanistan, Ege Denizi ve Doğu Akdeniz'e egemen oldu.¹¹³¹ Bu günlerde Almanya'dan Yunanistan'ın mutabakatı sağlandıktan sonra bazı adaların (Sakız, Midilli ve Sisam) savaş müddetince yönetimlerinin Türkiye tarafından üzerine alınması istenmiş, İngiltere de Türkiye'ye bu adaları işgal etmesini teklif etmiş ancak Türkiye teklife hayır demiştir.¹¹³² Ancak Muğla Valisi İbrahim Ethem Akıncı bu teklifin kabul edilmesi gerektiği görüşündedir.¹¹³³

---

¹¹²⁸ “Babam Muğla Valisi, harp oluyor. Almanlar adalardan çekilecekler. Ve devamlı da Rodos adasından, İstanköy'den kamışlar içerisinde şifreli raporlar gelirdi babama. Babam açar, şifreyi kendi çözerdi. Harp durumunu öğrenir, Ankara'ya da mesaj verirdi. Muğla'da da bir tümen vardı.” Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

¹¹²⁹ *Muğla'da Halk*, “On iki Adada Vaziyet”, 12 Ekim 1940, s.1.

¹¹³⁰ *Muğla'da Halk*, 30 Kasım 1940, s.1.

¹¹³¹ Fahir Armaoğlu, *age*, s.370-371; Necdet Hayta, *age*, s.270-271.

¹¹³² Necdet Hayta, *age*, s.272.

¹¹³³ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

1941 yılı yaz aylarında Müttefikler, İtalyanlara ait Ege adlarına, özellikle Rodos'a yönelik yoğun bir bombardıman gerçekleştirdi.¹¹³⁴ 11 Aralık 1941'de ABD'nin savaşa girmesi ile cephelerdeki dengeler bütünüyle bozulmaya başladı.¹¹³⁵

15 Mart 1942 Pazar sabahı hangi ülkeye ait olduğu belli olamayan birkaç uçak Milas üzerine gelerek şehre 15 adet bomba atmış ve aynı zamanda uçaktan şehre makineli tüfek ateşi açılmıştır. Atılan bombalar nedeniyle Muğla'nın Topbaşı mahallesindeki 2 ev tamamen yıkılmış, 3 ev de kısmen harap olmuştur. Atılan bombaların tesiriyle aynı mahalleden Bekçi Durmuş Efendi ölmüş ve Şevket adında birinin karısı da yaralanmıştır.¹¹³⁶ Durum hemen hükümete iletilmiştir.

1942 yılında Kuzey Afrika'da üstünlüğü ele geçiren Müttefikler, Akdeniz'in güneyine egemen oldular. Egemenlik mücadelesi Akdeniz'in geri kalanında da devam etti. İlerleyen Müttefik kuvvetleri 3 Eylül 1943 günü İtalya'yı teslim aldı.¹¹³⁷ Böylece Ege adları İtalyanların kontrolünden çıkmış oldu. Artık Ege'de savaş İngilizler ile Almanlar arasında cereyan edecekti.¹¹³⁸

1943 yılı sonbaharı geldiğinde dünya savaşı, Muğla kıyılarının karşısındaki İstanköy, Leryos, Sisam ve Rodos adalarına taşındı. Adalar önce İngiliz işgali daha sonra da Alman işgali altına girdi. Hemen karşı kıyılarındaki bu savaştan Muğla ili ve ilçeleri oldukça etkilendi.¹¹³⁹ Bu etkilenme bazen uçak düşmesi, uçakların bombardımanı bazen de mülteci akını, karartma uygulamaları şeklinde kendini gösterdi. Muğla vilayeti teyakkuz halinde kaldı.

Mussolini iktidarı 1943 yılı Temmuz sonunda iktidardan uzaklaştıktan sonra başa geçen Mareşal Badoglio, barış için müttefikler nezdinde girişimde bulundu. 3 Eylül 1943 tarihinde Müttefikler mütareke teklifini kabul ettiler. Buna göre İtalya

---

¹¹³⁴ Necdet Hayta, *age*, s.276.

¹¹³⁵ Fahir Armaoğlu, *age*, s.382-386.

¹¹³⁶ *Muğla'da Halk*, 21 Mart 1942, s.1.

¹¹³⁷ Fahir Armaoğlu, *age*, s.386-388.

¹¹³⁸ Necdet Hayta, *age*, s.277-279.

¹¹³⁹ *Muğla'da Halk*, 9 1. Teşrin 1943, s.1.

müttefik kuvvetlerine her türlü kolaylığı gösterecek, İtalyan donanması Müttefiklere teslim edilecek ve İtalya hiçbir şekilde Almanya'nın yanında savaşmayacaktı.¹¹⁴⁰

Ayrıca 9 Eylül 1943 günü Rodos'un kontrolü Almanların eline geçmiştir. Rodos'ta 9.000 Alman'a karşılık 40.000 İtalyan askeri olmasına rağmen, İtalyanlar, Almanlara karşı hiçbir varlık gösterememişlerdir. Almanlar 3 Ekim'de İstanköy adasını İngilizlerden aldı. Adada bulunan 4.000 İtalyan askeri, imzaladığı mütarekenin gereği müttefik kuvvetlerine her türlü yardımda bulunacağını taahhüt etmiş olmasına karşın İngilizlere hiçbir yardımda bulunmamıştır. Almanlar, 12 Kasım'da Leros'a çıkmış ve 16 Kasım'da adayı tamamen kontrolleri altına almışlardır.¹¹⁴¹ 13 Ekim 1943'te İtalya'nın Almanya'ya savaş ilan etmiş¹¹⁴² olmasına rağmen İtalyanların hiçbir direniş göstermeden teslim oluşları Vali Akıncı ve Tümen Komutanı Fazıl Bilge Paşa'yı çok şaşırtmıştır.¹¹⁴³

Rodos'un Almanlar tarafından işgali üzerine adadaki birçok sivil ve asker, subay Türkiye sahillere iltica etti. Mültecilerin en çok çıktıkları yer Marmaris'tir. Marmaris'e gelen Rumlara Kıbrıs'a, Türk ve İtalyan tebaalı Türklere de İzmir'e ve diğer yerlere gidecekleri ifade edildi.¹¹⁴⁴ Bu sığınmacılardan 3 Ekim günü Marmaris'e küçük kayıklarla 4 üsteğmen, 5 teğmen, 15 başçavuş, 7 çavuş, 2 onbaşı, 7 er, 5 gedikli ve 9 sivil olmak üzere toplam 50 kişiden oluşan İtalyan asker ve sivilleri sığınmıştır. Askerler hükümet tarafından enterne edilmiştir.¹¹⁴⁵ Bu sığınmacılarla ilgili olarak Turhan Doğan Akıncı şunları ifade etmektedir: “*İtalyan askeri birlikleri mülteci olarak Bodrum'a, Datça'ya ve Marmaris'e sığındılar. Muğla'da geçici olarak tütün depolarında kaldılar. Koca tugay, 3-4 bin asker, bando çalardı, futbol oynarlar, maç yaparlardı. Daha sonra bu mülteciler Muğla'dan Aydın'a yürüyerek oradan da tren ile Yozgat kampına gittiler.*”¹¹⁴⁶

---

¹¹⁴⁰ Fahir Armaoğlu, *age*, s.387-388.

¹¹⁴¹ Necdet Hayta, *age*, s.280-281.

¹¹⁴² Fahir Armaoğlu, *age*, s.388.

¹¹⁴³ Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme

¹¹⁴⁴ *Muğla'da Halk*, 18 Eylül 1943, s.1; *Muğla'da Halk*, 25 Eylül 1943, s.1-2.

¹¹⁴⁵ *Muğla'da Halk*, 9 1. Teşrin 1943, s.1.

¹¹⁴⁶ Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

Adalarda gelişmeler devam ederken, 16 Eylül 1943'te Türkiye'nin Almanya Büyükelçisi Franz Von Papen, Adaların Türkiye'ye verilmesi teklifini öne sürdü. Savaşın son safhasında Almanlar, Türkiye'ye müracaat ederek işgalleri altındaki Ege Adalarını Türkiye'ye devretmek istediklerini bildirdiler.¹¹⁴⁷ Muğla Valisi İbrahim Ethem Akıncı, 12 Ada'nın Türkiye tarafından alınması fikrindedir.¹¹⁴⁸ Düşünen hükümet, İngilizlere bilgi vermeyi uygun gördü. İngilizler cevaplarında Adalara ihtiyaçlarının olduğunu, kendilerinin işgal edeceğini bildirince konu kapandı.¹¹⁴⁹

Burhan Cahit Akıncı, İbrahim Ethem Akıncı'nın Alman komutanı ile yaptığı bir görüşmeyi şöyle hatırlamaktadır: “*Alman Adalar Komutanından Almanya-Türkiye sınırı (Muğla) Valisine görüşme talebi içeren bir gizli mesaj geldi. Alman Komutan uçakla geleceğini belirtmiş. Babam kabul etti. Tümenin eğitim alanını hava meydanı şeklinde düzelttiler, çukurları kapattılar, arabaları karşılıklı sıralar halinde diziler, ışık yaktılar. Bir Spitfire ile tayyare ile Alman Komutanı yanında tercümanı ile geldi. Vali Konağı'nda babam ile görüştü. O görüşmede komutan 'Biz Adalardan çekileceğiz. İngilizler Adaları Yunanlılara verir. İsterseniz siz alın' teklifi sunmuş. Babam durumu hükümete iletti. Ancak teklif kabul edilmedi.*”¹¹⁵⁰

26 Eylül 1943 Pazar günü, Kıbrıs'tan Rodos istikametine uçan bir İngiliz avcı uçağı arızalanarak Muğla ovasına zorunlu iniş yaptı. Bu gelişme üzerine hükümet hemen uçağı el koydu.¹¹⁵¹ 3 Ekim 1943 Pazar günü, Milas ilçesinin Ören nahiyesine bir İngiliz uçağı düşmüş ve 1 kişi yaralı olarak kurtulmuştur. Aynı gün Leryos ve İstanköy'de İngiliz-Alman muharebeleri devam etti. 5 Ekim 1943 Salı günü de Rodos adası uçaklar tarafından çok şiddetli bir şekilde bombalandı. Hatta bombardımanın Marmaris'ten görüldüğü, Muğla ve yaylasından da patlama seslerinin işitilmiştir.¹¹⁵² 12 Ekim 1943 Salı günü Almanlar, Muğla kıyılarına çok yakın Sömbeki adasını işgal etti. Adada bulunan İngilizler çekilerek önce Marmaris'e geldiler ve devletlerarası hukuka

¹¹⁴⁷ Necdet Hayta, *age*, s.283-285.

¹¹⁴⁸ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

¹¹⁴⁹ Necdet Hayta, *age*, s.285.

¹¹⁵⁰ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

¹¹⁵¹ *Muğla'da Halk*, 2 1. Teşrin 1943, s.1.

¹¹⁵² *Muğla'da Halk*, 9 1. Teşrin 1943, s.1.

göre burada 24 saat kaldıktan sonra Meis adasına gittiler. Almanlar daha sonra 2.000 paraşütçü indirerek, tanklar çıkararak İstanköy adasını işgal etti. 11 Ekim 1943 Pazartesi günü Güllük limanına 1.000 ton hacminde bir İtalyan gambotu iltica etti. Gambot önemli miktarda mühimmata sahip olup 1 önyüzbaşı, 5 subay ve 83 nefer mürettebatı vardı. Hükümetçe gambot müsadere ve mürettebat da enterne edildi.¹¹⁵³ İngilizlerin kontrolündeki Leryos adası, 12 Ada'nın en tahkim edilmiş adası olup Almanlarca her gün bombalanmıştır. Ayrıca İtalyan mülteciler Kasım ayında da Türkiye'ye (Muğla'ya) sığınmaya devam etmişlerdir.¹¹⁵⁴

1944 yılında da Muğla vilayetine yabancı unsurların müdahaleleri devam etti. Mart ayı başlarında Milas'a bağlı Gereme (Yeniköy) nahiyesine Kuzey Afrika'dan kalkıp Adaları bombalamaya gelen bir İngiliz hafif bombardıman uçağı düştü. Düşen uçaktan yaralı 2 İngiliz pilotu kurtarıldı. Yine aynı tarihler milliyeti belli olmayan bir uçak Sahranç köyü yakınındaki Akbüke adası¹¹⁵⁵ açıklarında denize düşüp batmıştır.¹¹⁵⁶ 1944 yılı yaz aylarında Muğla'nın kıyı ilçelerine Adalardan Alman mülteciler de gelmeye başladı. 1-10 Haziran 1944 tarihleri arasında Adalardan 3 Alman mülteci Marmaris'e sığınmıştır.¹¹⁵⁷

10 Ocak 1945 tarihinde, Yunanistan'a Türkiye'nin bir yardım eli olmak üzere, Türk parasıyla temin olunacak yiyecek maddelerinin Türkiye'den Yunanistan'a gönderilmesi hakkında Maliye Bakanlığı'nın yazısı hükümet tarafından incelenmiş ve uygun görülmüştür. Buna göre Ticaret Bakanlığının belirleyeceği yiyecek maddesi türlerinin, 100.000 Türk Lirası değerini aşmamak üzere 28.2.1945 tarihine kadar Yunanistan'a gönderilmesi kabul edilmiştir.¹¹⁵⁸

2 Mayıs 1945 tarihinde, Alman işgali altında bulunan İstanköy ve Rodos adalarındaki İtalyan uyruklu Türkler maruz kaldıkları açlık ve sefalet sebebiyle

---

¹¹⁵³ *Muğla'da Halk*, 16 I. Teşrin 1943, s.1.

¹¹⁵⁴ *Muğla'da Halk*, 13 II. Teşrin 1943, s.1.

¹¹⁵⁵ Günümüzde Aydın ili Didim ilçesi Akbüke beldesi Sahranç mevkii. i.emlaktasondakika.com/Files/EditorImages/files/liste1.pdf.

¹¹⁵⁶ *Muğla'da Halk*, 18 Mart 1944, s.1.

¹¹⁵⁷ *Muğla'da Halk*, 10 Haziran 1944, s.1.

¹¹⁵⁸ "Azami 100.000 Lira değerinde olan yiyecek maddelerinin Balıkesir, İzmir, Aydın ve Muğla illerinden Yunanistan'a yardım olarak gönderilmesi." BCA, Fon: 30..18.1.2, Yer: 107.93.6., Tarih: 10/1/1945 (Sayı: 20523 Dosya: 76161).

Türkiye'ye sığındı. Bu mülteciler hükümetin emri gereğince Muğla ili dışına çıkarılmayıp, ilçelerde yerleştirildi. İaşe, ibate ve diğer hususlarına ait masrafları iskân bütçesinden temin edilmiştir. İtalyan uyruklu mülteci Türkler arasında elektrikçi, şoför, motorcu gibi teknik sanatlara mensup birçok sanatkâr bulunmaktadır. Bu sanatkâr olanlar; buldukları ilçelerin kendi sanatlarını icraya müsait bir zemin olmaması dolayısıyla atıl kalmakta ve bunun sonucu sürekli olarak kendilerini hükümet yardımına maruz bırakmaktadırlar. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı hükümete, içlerinde iyi teknik sanat mensupları bulunan bu mültecilerin bu durumda kalamamalarının masraflı olması nedeniyle bu sanatkârların Aydın, İzmir ve Nazilli gibi sanatlarını icra edebilecekleri yerlere gönderilmelerini teklif etti. Teklifi değerlendiren Bakanlar Kurulu, teklifi uygun bulmuş ve yaşama geçirmiştir.¹¹⁵⁹

Pasif Koruma Kanununa göre diğer vilayetlerde olduğu gibi Muğla'da da ışıkların karartılması uygulamasına başlanmıştır. 30 Kasım 1940 Cumartesi gecesi resmi daireler, kurum ve kuruluşlar ışıklarını maskelediler, sokak aydınlatmaları yarımşar saat öne alınarak söndürüldü. Yapılan uygulama bir denemeydi ve deneme sonuna kadar Vali İ. Ethem Akıncı idare merkezinde bulunarak pasif koruma tecrübesini yerinde incelemişti. 1 Aralık 1940 tarihinden itibaren ışıkların maskelenmesi sürekli hale getirilmiştir.¹¹⁶⁰ Hava tehlikesine karşı şehrin karartılması ayda bir yapılmaktadır. Bu çerçevede 10 Ağustos 1942 Pazartesi günü saat 21.00'de karartma denemesi uygulandı.¹¹⁶¹ Pasif Koruma tedbirlerine 1944 yılında da devam edildiği anlaşılmaktadır. 7 Haziran 1944 Çarşamba gecesi saat 21.00'de İl Emniyet Müdürü Ekrem Sanver, Vali İbrahim Ethem Akıncı ve Belediye Başkanı gözetiminde başarılı bir koruma denemesi yapıldı.¹¹⁶²

Marmaris'ten gelen bir telgrafa göre tahmini 2500-3000 m. İrtifada 5 uçak kuzeydoğu istikametine geçmişlerdir. Bu gelişme üzerine sirenler çalınmış, halk

---

¹¹⁵⁹ “İstanköy ve Rodos adalarından iltica eden ve Muğla ilçelerine yerleştirilen İtalyan uyruklu sanatkâr mültecilerin Aydın, İzmir ve Nazilli'ye nakilleri.” BCA, Fon: 30..10.0.0, Yer: 124.882.12., Tarih: 2/5/1945 (Dosya: 102201).

¹¹⁶⁰ *Muğla'da Halk*, 30 Kasım 1940, s.1; *Muğla'da Halk*, 7 Aralık 1940, s.1.

¹¹⁶¹ *Muğla'da Halk*, 15 Ağustos 1942, s.1.

¹¹⁶² *Muğla'da Halk*, 10 Haziran 1944, s.1.

sığınak ve siperlere girmiş ve alarm durumu 1 saat kadar sürmüştür. Alarm esnasında şehrin muhtelif yerlerine 4 bomba düşmüştür.¹¹⁶³

4.2.7.Tarım ve Hayvancılık Sektöründe Üretimi Artırma Çabaları

Başbakan Refik Saydam, 12 Temmuz 1940 tarihinde valilere yönelik bir genelge yayınladı. Genelgede, dünyanın aldığı son durum ve dünya savaşı nedeniyle nasıl hareket etmemiz gerektiği vurgulanmakta ve ülke savunması bakımından her an uyanık ve dikkatli bulunmak gerektiği ifade edilmekteydi. Ayrıca bazı sınıfların silâh altına alınmaları nedeniyle vilayetlerinde oluşacak iş ve kol gücü eksikliğine karşı köyler ve köylüler ile işbirliğine gidilmesi, ekime önem verilerek ürünlerin arttırılması, ürünlerin zamanında hasadının yapılması çalışmalarına ağırlık verilmesi istenmekteydi. Amerika'dan getirilen ekim aygıtlarından azami istifadeyi sağlamak ile hasat ve harman işleri ile bizzat Vali, Kaymakam, Nahiye Müdürlerinin ilgilenmesi istenmekteydi.¹¹⁶⁴

Vali İbrahim Ethem Akıncı, yeni çıkan yasaların halk tarafından önemlerinin bilinip anlaşılması için çalışmalarda da bulunmuştur. Bu yönde yapılan çalışmalardan biri olarak, Vali Akıncı ve Cumhuriyet Savcısı Saffet Bey, 5 Mart 1940 Salı akşamı ve 6 Mart 1940 Çarşamba gecesi Halkevinde esnaf, tüccar ve halka yönelik yeni çıkan Milli Korunma Kanunu hakkında bilgi verip yasanın en önemli maddelerini anlattı.¹¹⁶⁵

Muğla'da Halk gazetesinden Cavit Aker, Vali İbrahim Ethem Akıncı ile bir mülakat yapmıştır. Bu mülakatta valiye il dâhilindeki toprak mahsullerinin ve üretim miktarının son durumu sorulmuştur. Kışlık ürünlerden biri olan buğdayın beklenenden daha az olduğunu, bu duruma fazla yağmur yağmasının ve “Kınacık” adlı hastalığın neden olduğunu söylemiştir. Arpa, yulaf ve diğer tahıllar beklendiği gibi gerçekleşmiştir. Tütün, darı, susam, pamuk, mısır ve diğer güveri (sebzelerin) ürünlerde ise olağanüstü miktarlarda iyi verim alındığı ve bir önceki yıla göre %20 daha fazla

---

¹¹⁶³ *Muğla'da Halk*, 7 Aralık 1940, s.1.

¹¹⁶⁴ *Muğla'da Halk*, 6 Temmuz 1940, s.1.

¹¹⁶⁵ *Muğla'da Halk*, 9 Mart 1940, s.1.

olduğu görülmüştür. Ürünlerin kırma ve kurutma işleri, havaların uygun seyretmesinden dolayı önceki yıllardan daha güzel olmuştur. Başka bir soru üzerine Vali Akıncı, Muğla'dan Adalar Denizindeki adalara balık ihraç edildiğini belirtmiştir. Balık ihracının özellikle Güllük dalyanından Yunan adlarına, Köyceğiz dalyanından da İtalyan adalarına önemli miktarlarda gerçekleştiğini ifade etmiştir.¹¹⁶⁶

1 Kasım 1939 ile 1 Kasım 1940 tarihleri arasındaki bir yılda, Merkep Aygır Deposu inşaatı tamamlanmıştır.¹¹⁶⁷

Vali İbrahim Ethem Akıncı, bataklık olan Yatağan ovasını kurutturmuş ve yollar yaptırmıştır.¹¹⁶⁸

Cumhuriyet'in ilk yıllarında Muğlalı tütüncüler, zaman zaman valinin başkanlığında yapılan toplantılarda kendi sorunlarını tartışmış ve bu sorunlara çözüm bulunmasını istemişlerdir. İşte bunlardan birisi de 4 Kasım 1939 tarihinde yapılmıştır. Bu toplantı sonunda, Ziraat Bankası'nın tütüncüye kredi vermesi, limited şirketlerin Muğla piyasasından daha fazla tütün alması, Tekel İdaresi'nin yine eskisi gibi tütün alması ve alım-satım işlemlerinin tanzim edilmesi kararlaştırılmıştır.¹¹⁶⁹

Muğla'da tütün piyasası¹¹⁷⁰ 15 Ocak 1945 Pazartesi günü sabah saat 09.00'da Halkevi salonunda Vali İbrahim Ethem Akıncı, Tekel Baş Müdürü, CHP Muğla parti erkânı, kumpanya (limited şirket) temsilcileri ve bazı üreticilerin huzurunda açılmıştır. Vali, tütün ekiminde, tütün alımında köylünün zarar etmemesi ve kandırılmaması için gelişmeleri takip eder ve denetlerdi. Bizzat kendisi tütün piyasası açıldığı zaman konuyu yerinde görür, soruşturur ve araştırırdı. Böyle bir günde Vali Akıncı, piyasanın açılması münasebetiyle şu kısa konuşmayı yapmıştır.¹¹⁷¹

“Arkadaşlar, hükümetimizin yüksek kararları mucibince piyasayı açıyorum. Satıcı ve alıcı arkadaşlara kutlu olsun. Birinci sınıf tütünün kilo fiyatı 210, ikincinin 195, üçüncünün 170, dördüncünün 130 kuruştan, bu fiyatlardan aşağı tütün alınmasına

---

¹¹⁶⁶ *Muğla'da Halk*, “Sayın Valimizle Mülakat”, 17 Ağustos 1940, s.1.

¹¹⁶⁷ *Muğla'da Halk*, 26 Ekim 1940, s.1.

¹¹⁶⁸ Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme

¹¹⁶⁹ Bayram Akça, *age*, s.162.

¹¹⁷⁰ Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

¹¹⁷¹ *Muğla'da Halk*, “Tütün Piyasası”, 17 Ocak 1945, s.1-2.

meydan verilmeyecektir. Dikkatle ilan ve tebliğ ettiğim cihetle her çiftçinin tütününün kıymetini, Tekel İdaresi'nden her zaman anlayabileceği için fiyat yanlışlığına sebebiyet verilmemesini bilhassa rica ederken, bütün alıcılarımızın elbirliği ile önemli davaya hizmet etmelerini ve satıcılarımızın da his ve tedbirle hareket etmelerini hepinizden ayrı ayrı temenni ederim. Hükümet kararı bu cihetle tütün alım satımı her gün saat 08.00'den akşam 18.00'e kadar devam edecektir. Bu kararın ihlal edilmemesini bütün alıcılardan rica ederim.”

1935 yılında 2.300 hektar ekim alanından 1.250.000 kg ürün elde ediliyorken, 1941 yılında 3.200 hektar ekim alanından 2.000.000 kg; 1946 yılında 3.628 hektar ekim alanından 2.320.000 kg ve 1950 yılında 4.100 hektar ekim alanından 3.500.000 kg ürün elde edilmiştir.¹¹⁷² Bu verilere göre İbrahim Ethem Akıncı'nın valilik yaptığı döneme (1939-1949) ilişkin olarak, hem ekim alanlarında hem de elde edilen ürün miktarında gözle görülür bir artış olduğu söylenebilir.

Vali Akıncı'nın ziraata olan ilgisini, Rumeli'de çiftlikleri olan bir ailenin ferdi olmasını da göz önünde bulundurarak açıklamak gerekmektedir. Rumeli'de çiftlikleri olan bir aileden geldiği için, ziraata çok meraklıydı. Kendisi köylüden 1-2 dönüm yer alır, tarla tutardı. Kendisine verilen emir eri jandarmaya çadır kurdurturdu. Jandarmanın yemeğini kendi evinden gönderirdi. Orada karpuz, kavun ektirirdi. Yeni çıkan mahsulden Muğla'nın ziraatla meşgul olan zenginlerine hediye gönderirdi.¹¹⁷³

Vali İbrahim Ethem Akıncı teftiş ve tetkik için Fethiye ilçesine giderken güzergâhında otel bulunmadığı için Dalaman Çiftliği misafirhanesinde kalırdı. Dalaman Çiftliği¹¹⁷⁴ 360.000 dekar (dönüm) bir çiftliktir.¹¹⁷⁵ Vali, bu büyük arazinin

---

¹¹⁷² Bayram Akça, *age*, s.162.

¹¹⁷³ “ Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

¹¹⁷⁴ Dalaman Çiftliği, Köyceğiz'deki Mihrişah Sultan Vakfına ait çiftliklerden biridir. Mısır Hıdivi Abbas Hilmi Paşa (1874-1944) tasarrufunda iken 30.01.1935 tarihli 2/1928 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile devlet tarafından kamulaştırmıştır. Daha sonra modern tarım teknolojilerini kullanarak, yeni tekniklerin uygulanması ile çiftçiye örnek, öncü ve önder olmak amacıyla, Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumuna bağlanmış ve 1950 yılına kadar bu çerçevede faaliyetlerini sürdürmüştür. 01/03/1950 tarihinde 5433 sayılı Kanunla “Dalaman Devlet Üretim Çiftliği” olarak Devlet Üretim Çiftlikleri Genel Müdürlüğüne bağlanmıştır. Günümüzde Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü'ne bağlı “Dalaman Tarım İşletmesi Müdürlüğü” adı altında faaliyetlerini sürdürmektedir. <http://www.tigem.gov.tr/Isletme.aspx?> ; <http://www.dalaman.gov.tr> Erişim Tarihi:16.12.2014; Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

¹¹⁷⁵ Zekai Eroğlu, *age*, s.250-251; Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

ancak birkaç bin dönümünün ekilebildiğinden ve her yıl yüzbinlerce lira zararlar hesabının kapatılmasından şikâyetçidir.¹¹⁷⁶ Çiftliğin olağanüstü geniş ve bereketli arazisinden yeterince ürün elde edilebilmesi düşüncesiyle durumu Ziraat Bakanlığı'nda iletmiştir.¹¹⁷⁷ Ziraat Bakanı Muhlis Erkmen Vali Akıncı'nın düşüncelerini paylaşmıştır. Ziraat Bakanlığı da Dalaman Devlet Çiftliği'ni işletmesi, hayvancılığı, sütçülüğü, fidancılığı ve bazı ziraat sanatlarıyla belli bir standarda getirmeyi ve burada bir ziraat okulu kurmayı tasarladığı cevabını vermiştir.¹¹⁷⁸

Bunun üzerine Devlet Ziraat İşletme Kurumu Köyceğiz ilçesinde bulunan Dalaman Çiftliği'ni satın almak üzere harekete geçti. Devlet Ziraat İşletme Kurumundan gönderilen bir heyet, çiftlikte incelemelerde bulunmuş ve bir rapor hazırlamıştır. Bu raporda çiftliğin verimli, ürün çeşitliliğinin ekim ve dikimine elverişli, iklim şartları uygun olduğu tek kusurunun su baskınları nedeniyle 8 ay su altında kalması olduğu belirtildi. Ayrıca su ıslahı yapıldığı takdirde makine ile yapılacak ziraat faaliyetleri neticesinde en iyi kalite pirinç, narenciye, susam, yonca, çayır, mısır, pamuk vs. yetiştirilebileceği ifade edildi.¹¹⁷⁹ Ardından çiftlik Devlet Ziraat İşletme Kurumu'na geçti. 1946'da Çiftliğin müdürü işinin ehli, Ziraat Mütahhassısı Vamık Kemal Pasiner idi. Vamık Bey göreve başladıktan sonra ilk defa, kurum zarar etmediği gibi masraflarını da karşılayabildi ve ziraatın yanında hayvancılığa da yöneldi.¹¹⁸⁰

1941 yılı yaz aylarında Dalaman Üretme Çiftliğinde bir zirai cezaevi açılacağı haberi yerel basının gündemine gelmeye başladı. 26 Temmuz tarihli haberde Adalet Bakanlığı Cezaevleri Genel Müfettişi Cemal Atabay ile Bakanlık Başmühendisi Vehbi Bey Köyceğiz'e gelip incelemelerde bulundu. İmralı, Isparta ve Zonguldak cezaevlerinde olduğu gibi açılacak Dalaman Zirai Cezaevi'ndeki mahpusların da zirai işlerde çalıştırılması düşünülmüştür. Dalaman nahiyesi merkezi Çakallık köyüne 1,5 km. mesafede, ilk açılışta 12 koğuş, banko, mutfak vs. içeren 60-70.000 liralık bir

---

¹¹⁷⁶ *Muğla'da Halk*, "Dalaman Gezisi", 20 Mart 1946, s.2.

¹¹⁷⁷ Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

¹¹⁷⁸ *Muğla'da Halk*, 10 II. Kanun 1942, s.1.

¹¹⁷⁹ *Muğla'da Halk*, 17 Şubat 1940, s.1.

¹¹⁸⁰ *Muğla'da Halk*, "Dalaman Gezisi", 20 Mart 1946, s.2; *Muğla'da Halk*, 29 Mart 1947, s.1; Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme; Vamık Kemal Pasiner daha sonra Gümüşhane Ziraat Müdürlüğü'ne tayin edildi ve yerine Cemil Pasiner geldi. *Muğla'da Halk*, 29 Mart 1947, s.1.

bölüm inşa edilmesi ve ziraat işlerinden anlayan 400 mahkûmun gönderilmesi tahmin düşünülmüştür.¹¹⁸¹ Daha sonra başlayan inşaat 1942 yılında tamamlanmış ve Mart ayından itibaren de 400 mahkûm yeni cezaevine sevk edilmiştir. Açılış töreni de 18 Mart 1942 Çarşamba günü yapılmıştır.¹¹⁸²

Ziraat Bakanı ve beraberindeki heyet 10 günlük Ege bölgesini teftiş ve tetkik gezisine çıktı.¹¹⁸³ Muğla vilayetinin zirai durumunu ve Dalaman Çiftliği hakkında incelemelerde bulunmak üzere, 9 Nisan 1943 Cuma günü Muğla'ya Ziraat Bakanı Şevket Raşit Hatipoğlu geldi. Bakana CHP Bölge Müfettişi ve Aydın Milletvekili Ali Rıza Levent¹¹⁸⁴, Aydın Milletvekili Adnan Menderes, Kombinalar Genel Müdürü Şevket Arı ve Özel Kalem Müdürü Muğlalı Nevzat Bey eşlik etmekteydi. Vali, Komutan, Belediye Başkanı, Milletvekili Cemal Karamuğla ve CHP İl Başkanı kendilerini il sınırı olan Kayırlı köprüsünde karşıladılar.

Bakan ilin zirai ve ekonomik durumu hakkında halkla görüştü. Belediye tarafından Halkevi salonunda verilen öğle yemeğinden sonra Dalaman'a gitti. Bakan ve beraberlerindeki İbrahim Ethem Akıncı ve karşılayıcılar eşlik etti. Dalaman Çiftliği Müdürü Cemil Pasiner de karşılayıcılar arasında idi. Bakan ve heyet, bütün çiftlik arazisini, Dalaman çayını, çiftlikte kurulan çeşitli şubelere ait kısımları gezerek yerinde incelediler. Bakan geceleri de çiftlikteki uzmanlarla görüşme yaptı.

Birkaç gün Dalaman'da kaldıktan sonra Fethiye'ye geçti. Fethiye'de halkla temasta bulundu ve özellikle tohumluk konusunda halkı aydınlattı. Fethiye fidanlığını gezdikten sonra tekrar Dalaman Çiftliğine döndü.

Burada Dalaman'ın en önemli derdi olan Dalaman Çiftliği arazisindeki halkın Ortaca nahiyesine nakil edilmesi isteği yineleni. Bakan özellikle gitmek istemeyenlere gidilmesi konusunda kesin emir verdi. Bakan Pazartesi günü Dalaman'dan Köyceğiz üzerinden Muğla'ya geldi. Köyceğiz halkı, ekmek sıkıntısından şikâyet edince Bakan Hatipoğlu Köyceğiz'e 2 ton darı ayrıldığını söyledi.

---

¹¹⁸¹ *Muğla'da Halk*, 26 Temmuz 1941, s.1-2; *Muğla'da Halk*, 2 Ağustos 1941, s.1-2; *Muğla'da Halk*, 16 Ağustos 1941, s.1-2; *Muğla'da Halk*, 30 Ağustos 1941, s.1,3.

¹¹⁸² *Muğla'da Halk*, 14 Mart 1942, s.1.

¹¹⁸³ *Muğla'da Halk*, 1 Mayıs 1943, s.1.

¹¹⁸⁴ http://www.tbmm.gov.tr/TBMM_Album/Cilt1/index.html

Muğla'da kısa bir mola sonrası heyet Bodrum'a gitti. Burada Bodrum kasabasını ve mandalina bahçelerini inceledi. Üreticilerin narenciye üretimini beğendi ve onları bağcılık konusunda teşvik etti.

Aynı gün heyet Milas'a geçti. Burada Milas'ın zirai durumu ve özellikle zeytin üretimi üzerinde görüşmeler yapıldı. Bakan önümüzdeki yıllarda zeytincilik konusunda devlet ve halkın el ele vereceği yeni çalışmalar başlatılacağı müjdesini verdi. Bakan ve beraberindekiler Milas'a 7 km. mesafedeki bir zeytinliğe giderek incelemede bulundu ve daha sonra bakan Muğla'dan ayrıldı.¹¹⁸⁵ Ziraat Bakanı Şevket Raşit Hatipoğlu Ankara'ya ulaştığında Ulus gazetesi yazarına Muğla ile ilgili şu beyanı vermiştir:

“Anadolu'nun birçok vilayetlerini tetkik maksadıyla daha evvelden gezmiştim. Fakat bu geziler sırasında Muğla vilayetine uğrayamamıştım. Muğla'yı ilk defa olarak görüyorum ve bu gelişte kazandığım ilk intiba bana sevinç verecek bir mahiyettedir. Muğla vilayetinde önce Dalaman'a gittim. Oradaki işletmeyi inceledim... Her iki vilayette tabiat şartları ve varlıkları bakımından yurdumuzun en vaatli parçalarındandır. Bugün bile umumi ziraat istihsalimize büyük kıymetler katan Muğla ve Aydın vilayetleri istikbalde daha yüksek bir istihsal kudretine namzet bulunmaktadır.... Muğla'nın Köyceğiz kazasındaki Dalaman Devlet İşletmesi üzerinde fazla durdum. Bu işletme bugün kuruluş halindedir. Toprağın kuvveti ve içinde bulunduğu iklim şartlarının elverişliliği bakımından Dalaman Devlet İşletmesi ileride en kuvvetli devlet çiftliklerinden biri olacaktır. Bu işletme yalnız istihsal kudretiyle devlete bir kazanç kaynağı olmakla kalmayacak aynı zamanda vilayetin zirai kalkınmasında da mühim roller oynayacaktır. Bilhassa iyi tohumluk, iyi fidanlar, damızlık yetiştirerek vilayet çiftçilerine dağıtmak suretiyle ve muhitin tabiatına uygun teknik işletme metotları hakkında örnekler vermek yoluyla ora çiftliğimizin inkişafını çabuklaştıracaktır. Vilayetin gezdiğim yerlerindeki müşahedelerim bu yıl zirai durumun bana iyi olduğu intibamı kazandırmıştır. Ekim geçen yıllara nispetle fazla yapılmıştır. Ekinlerin gelişimi de çok iyidir. Orağa kadar bir arızaya uğramadıkları takdirde iyi bir mahsul beklenebilir. Bunun yanında yazlık ekinler için de toprak hazırlanmıştır. Yazlık ekimin geniş bir ölçüde olacağını sanıyorum. Muğla Vilâyeti bu yıl, geçen senelere

---

¹¹⁸⁵ Muğla'da Halk, 10 Nisan 1943, s.1; Muğla'da Halk, 17 Nisan 1943, s.1-2.

bakarak daha yüksek bir istihsal kudreti gösterecektir. Muğla, iklim şartlarının uygunluğu yüzünden ziraat için iyi bir istikbale namzettir. Görüleceği üzere vilayet arazisinin büyük bir kısmı dağlıktır. Fakat vadilerin genişlemesi ile meydana gelmiş ova ve ovacıklar feyizli bir istihsalin en güzel kaynağını teşkil eder. Vilayetin denize ulaşan etekleri ve bu eteklerdeki düzlükler hem iklim elverişliliği hem de toprak kudreti itibariyle ziraat için bulunmaz yerlerdir. Yalnız sahillere kadar uzanan vadilerin ve düzlüklerin sulardan kurtarılarak bataklık olmaktan çıkarılması gerekiyor. Bu, hem insan sağlığı hem de salim bir istihsal için ilk şarttır. Muğla vilayetinin deniz kıyıları bu bataklıktan kurtulursa her çeşit kültüre elverişli mümbit topraklar kazanılmış olacaktır. Bu arazi bilhassa gelecekte gümrak bahçe kültürlerinin yatağı olacaktır ve bunların yerleşmesini de gözetmek ve arzulamak lazımdır. Dalaman Çiftliği arazisi, anılan çayın meydana getirdiği deltada teşekkül etmektedir. Bu bakımdan şüphesiz çok verimli topraklardan sayılmak gerektir. Dalaman Çiftliği de yer yer su altında bulunmasından ve bataklık hale gelmesinden henüz büyük bir istihsal zemini olmamıştır. Bu çiftlikte yapılan ilk iş, bir taraftan arazinin sulardan kurtarılması, öte yandan da bir sulama şebekesine ulaştırılmasıdır. Çiftlik arazisinin yüksek ve ileri teknik temellerine dayanır bütün bir işletme haline getirilmesi için gerekli tesisatın kurulması da ikinci planda görülmektedir. Bu iki iş başarıldıktan sonra Dalaman Çiftliği yurdumuzda bulunan Devlet İşletmelerinin en kudretlisi olacaktır...’’¹¹⁸⁶

Vali Akıncı Dalaman Çiftliği’ni adam etmeye karar vermişti. O yıllarda Köyceğiz, Fethiye seyahatlerinde Dalaman Devlet Üretim Çiftliği’nde kalırdı. Fethiye’ye iki günde gidilirdi. Nam Nam Çayı’nda otomobil çoğu zaman suyu geçemez orta yerde kalırdı. Şoför Şükrü Efendi, Vali Bey’i sırtına alır karşıya geçirirdi. Dalaman Çiftliği her yıl zarar ederdi. Vali, buna çok üzüldü. İtalya’da doktora yapmış genç bir mühendis olan Vamık Beyin gelmesinden sonra Vali, “Ne yaparsan yap burayı kârlı hale getir.” Talimatını vermiştir. Vamık Beyin çalışmaları sonunda 30-40 kiloluk karpuzlar yetişmiş, mısır, süpürgelik ekilmiş ve Çiftlik ihya olmuştur. Vali, Vamık Beyi tebrik etmiş ve genç mühendis de, “Ankara’nın talimatlarına uymadım. Elimden

---

¹¹⁸⁶ *Muğla’da Halk*, 1 Mayıs 1943, s.1; *Muğla’da Halk*, 22 Mayıs 1943, s.1-2.

gelen her şeyi yaptım.” demiştir. Vali, Mühendis Vamık Bey’e “Aynen devam et ben arkadayım” demiştir. Daha sonra Vamık Bey, genel müdür olmuştur. Genel Müdürlüğü bırakan Vamık Bey, İtalya’ya gitmiştir.¹¹⁸⁷

Ziraat Bakanı Şevket Raşit Hatipoğlu’nun Muğla ziyareti sırasında gündeme gelen Dalaman Çiftliği arazisindeki köyler halkının Ortaca nahiyesine nakil edilmesi kesin emri üzerine Söğüt, Eskiköy, Çakallık, Aktaş, İslamkerim, Dalamankıbtı adlı 6 köy Ortaca’ya taşınmaya başlandı. Daha sonra diğer 6 altı köyün de Mayıs ayı içerisinde nakline başlanacağı ifade edildi. Bu köylere 12.751 dekarlık arazi verildi ve köyler halkı verilen arazilerine nakledilerek ziraata başladı. Bu köylerin nakli meselesi yıllardır sürüncemede bulunmaktaydı.¹¹⁸⁸

1945 yılı bütçe görüşmelerinde Toprak reformu konusu da tartışıldı. Hükümetin önerdiği Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu kabul edildi.¹¹⁸⁹ Toprak Kanunu ile topraksız köylülerin toprak sahibi olması amaçlandı. Bu önemli olayın anısına 17 Haziran 1945 Pazar günü Toprak Bayramı olarak kabul edildi.¹¹⁹⁰ Toprak dağıtım kanunu hakkında halkı bilgilendirmek üzere Tarım Bakanlığı uzmanlarından oluşan bir heyet Muğla’ya geldi.¹¹⁹¹

Dalaman Cezaevi zaman zaman teftiş edilmiştir. 7 Mart 1946 Cuma günü öğle üzeri Adalet Bakanı Ali Rıza Türel beraberinde Kütahya Milletvekili Hamit Pekcan, Cezaevleri Genel Müdürü Güran, Adliye Müfettişleri Rıfat Güllü ve Özel Kalem Müdürü Şakir Pasinliler olduğu halde Muğla’ya geldi. Bakan ve heyetini Vali, CHP, Belediye Başkanları Yatağan’da karşıladılar. Bakan Halkevinde bir müddet bulunup yemek yedikten sonra Vali, Belediye Başkanı ve Garnizon Komutanını makamlarında ziyaret etti. Muğla Adliyesini ve cezaevini gezdi ve incelemelerde bulundu. Geceyi Muğla’da geçirdikten sonra bakan ve heyeti sabah, Muğla Cumhuriyet Savcısı Saffet Tekinalp ile Dalaman’a gitti. Dalaman yeni cezaevini gördükten sonra tekrar Muğla’ya

---

¹¹⁸⁷ Erman Şahin, *age*, s.45-46.

¹¹⁸⁸ *Muğla’da Halk*, 15 Mayıs 1943, s.1.

¹¹⁸⁹ Cemil Koçak, *Türkiye’de Milli Şef Dönemi (1938-1945)*, Cilt 2, İstanbul: İletişim Yayınları, 1996, 555s.554; *Muğla’da Halk*, 16 Haziran 1945, s.1.

¹¹⁹⁰ *Muğla’da Halk*, 16 Haziran 1945, s.1.

¹¹⁹¹ *Muğla’da Halk*, 22 Ağustos 1945, s.1.

dönen Bakan Ali Rıza Türel, Aydın yolu ile Ankara'ya gitti. Heyet, Vali, Adliye erkânı, daire müdürleri, CHP ve Halkevi başkanları tarafından uğurlandı. Bakan Anadolu Ajansına verdiği demecinde Dalaman cezaevi ile çiftliğin çalışma ve işlerinin program dâhilinde yapıldığını görmekten memnun olduğunu ifade etti. Bakan sözlerini “*Mahkûmlara iş veren ve müstahsil yapan, cemiyete faydalı unsur yetiştiren bu gibi cezaevlerinin geleceğinden ümitliyim. Bunların sayısının memlekette çoğalmasını temenni ederim.*” şeklinde bitirdi.¹¹⁹² Bakanın ifadeleri Vali Akıncı'nın idareciliğinin övgüsüydü.

Dalaman gezisinde bakan ve heyetine Vali Akıncı Milli Mücadele yıllarında yaşadığı heyecanlı olayların hikâyesini de anlatmış ve orada bulunanlar ilgi ve dikkatle dinlemiştir.¹¹⁹³

İçişleri Bakanı Şükrü Sökmensüer ve Tarım Bakanı Faik Kurdoğlu maiyetleri erkânı ile beraber 19 Mart 1947 Çarşamba günü saat 14.00'te Muğla'ya geldiler. Bir süre Halkevinde dinlendikten sonra incelemelerde bulunmak üzere Dalaman'a hareket ettiler. Tarım Bakanı Dalaman'da incelemelerine devam ederken İçişleri Bakanı ve maiyeti erkânı buradan Fethiye'ye giderek halkın istek ve sorunlarını dinledi. İçişleri Bakanı Perşembe akşamı Muğla'ya döndü ve Vali Konağı'nda misafir kaldı.

Cuma günü Vilayet Makamını, Garnizon Komutanlığını, Belediyeyi ve Muğla CHP İl Teşkilatını ziyaret etti. Saat 13.00'te İçişleri Bakanı Şükrü Sökmensüer ve maiyeti erkânı, yanlarında Vali İbrahim Ethem Akıncı, Muğla Mıntıkası CHP Müfettişi Hüseyin Hulki Cura ve Muğla CHP Milletvekili Abidin Çakır olduğu halde Marmaris'e gittiler. Heyet dönüşte Ula Nahiyesine uğradı. Ula Belediyesinde halk ile görüştüktan sonra saat 20.00'ye yakın Muğla'ya döndü. Bu sırada Dalaman Devlet Çiftliğini incelemek için Dalaman'da kalan Tarım Bakanı Kurdoğlu ve maiyeti erkânı da Muğla'ya geldi. Her iki bakan Halkevinde, istek ve şikâyetlerini iletme için kendilerini bekleyen halk ile görüştüler.

---

¹¹⁹² *Muğla'da Halk*, 9 Mart 1946, s.1; *Muğla'da Halk*, 13 Mart 1946, s.1; *Muğla'da Halk*, “Dalaman Gezisi”, 13 Mart 1946, s.2; *Muğla'da Halk*, “Dalaman Gezisi”, 16 Mart 1946, s.2; *Muğla'da Halk*, “Dalaman Gezisi”, 20 Mart 1946, s.2.

¹¹⁹³ *Muğla'da Halk*, “Dalaman Gezisi”, 16 Mart 1946, s.2.

İçişleri Bakanı tek dereceli seçimler, köy kanunu, CHP'nin amaçları, muhalefetin yanlış düşünceleri ve komünizm tehlikesine alınan önlemlerden söz etmiştir. Tarım Bakanı ise Dalaman devlet Çiftliği ve çevresi, orman meselesi, toprak kanunu vb. konular hakkında beyanatta bulunmuştur.

Cumartesi günü her iki bakan, Vali İbrahim Ethem Akıncı, Muğla Mıntıkası CHP Müfettişi Hüseyin Hulki Cura ve Muğla CHP Milletvekili Abidin Çakır ve bakanların maiyetleri erkânı olduğu halde saat 09.00'da Milas'a gittiler. Milas'taki incelemelerden sonra akşam Aydın'a döndüler. Bu ziyarette Muğlalılar Bakanlardan şu isteklerde bulundular: Aydın-Muğla yolu, Aydın-Muğla tren bağlantısı, vilayetler arası otomatik telefon, Dalaman Çiftliğine modern tarım metotlarının girebilmesi için Dalaman Devlet Çiftliğinde Teknik Ziraat Okulu açılması.¹¹⁹⁴

Tarım Bakanı Faik Kurdoğlu Dalaman Çiftliğini ziyaretinde Dalaman Devlet Çiftliği hatıra defterine şunları yazdı:¹¹⁹⁵ *“Dalaman Çiftliği hakkında birçok efsanevi şeyler işitmiş, ilgili ve yetkili servislerimiz ve bu arada bir Hollandalı tarafından yazılmış raporları da okumuştum. Şahsen ilk defa bu sefer gördüm. Ayrılmadan önce intibalarımı yazmak için bana bu defteri verdikleri bu anda ise hayalimde tabiatın bütün kudret ve servetleri ile dolu bir taraftan Antalya'yı diğer taraftan İzmir ili sınırlarına kadar uzanan geniş kıyı sahasını içine alan muazzam bir parçanın kalkınması ve kıymetlendirme çalışmalarında en elverişli hayvan, tohum, fidan malzemesine kaynak olabilecek çeşitli ziraat endüstrisi ile de cihazlandırılmış bir Dalaman, dimağında ise bizi bu neticeye ulaştıracak imkânlar ve yollar hakkında bir iç muhakeme mücadelesi var. Bize en seri şekilde emek, para ve ümit plasmanlarımızı ödeyecek gerek yukarıda işaret ettiğim mıntıka, gerek bütün İç Anadolu kalkınması için esaslı ve gür bir kaynak. Bu mıntıka halkını bugünkü perişan durumlarından kurtarıp sağlığa, servete, bolluğa ulaştırmak için birinci derecede önem vermemiz vazife olan bir büyük iş. Temas edip konuştuğum iç ve dış yaşayışlarını mümkün olduğu kadar kendilerinden dinleyip, kendim görüp anlamaya çalıştığım genç, ihtiyar, kadın, erkek*

---

¹¹⁹⁴ Muğla'da Halk, 19 Mart 1947, s.1; Muğla'da Halk, 22 Mart 1947, s.1; Muğla'da Halk, “Sayın Bakanlarımız Hoş Geldiniz.”, 22 Mart 1947, s.1,3.

¹¹⁹⁵ Muğla'da Halk, 26 Mart 1947, s.1-2.

köylülerin üzerimde bıraktığı intibalar çalışkan ve idealist arkadaşlarımızın çoluk çocukları ile her türlü öğünmeye layık feragatli, zor hayat ve çalışma şartları beni şimdiden tıpkı Panama ve Süveyş kanalı çalışmalarının tarihinde olduğu bir ön çalışma lüzumu kanaatine sürüklüyor... Her yerde tabiat kendilerini ezecek kadar kuvvetlidir. Sıtmadan, adeta fışkırcasına toprağı kaplayan her türlü ağaç, çalı ve bitkiyi de devamlı ve esaslı kökleme kudretinden mahrumdur. 300 bin dönümü aşan bu geniş saha şu anda hala çekilmeyen sularla kaplı ve köylü susam veya mısır tohumu atma kabil olacak anı beklemektedir. Vahşi diyebileceğimiz, hâkim olamadığımız bir tabiat, adeta şehri ayın yapıyor ve sıtma herkesin, kendi memur arkadaşlarımızın ve çocukları da dâhil olduğu halde herkesin başında her an dolaşıyor. Çiftlik içinde gezerken izi kalmamış köy kabirleri ve enkazı var. Göçebe Türk aşiretlerinden, Abbas Hilmi tarafından getirilmiş zencilere kadar bir âlem, devlet çiftliğinde ve devletten medet ummakta, candan ilgi ve muhabbetli yardım görmekte. Hıdiv Abbas Hilmi'nin çiftliği iken çekilmiş azap ve işkenceleri yaşlılardan dinleyerek Cumhuriyet hükümetine ve nesline ve CHP çalışmalarına bağlılığı iman halinde ve apaçık bir samimiyet ile tekrarlamaktadır. Bu derecelerde uyanık, takdirli görüşe az rastlanır diyebilirim. Şu ilk kanaatler ile Dalaman'dan ayrılıyorum:

1.Bayındırlık, Sağlık, İç İşler ve Tarım sadece çiftliği değil bütün Dalaman muntikasını topluca ele alıp su, sıtma, teşkilat, vasıta ve bilgiyi müşterek ve program halinde buraya tercih etmeliyiz.

2.Sağlık ve çalışma imkânları bakımından vazife vereceğimiz arkadaşlara ve ailelerine azami koruma, neşeli ve tam çalışma şartlarını sağlamalıyız.

3.Ekstansiyon sistem, denen ve hizmeti ve bilgiyi köylünün ayağına kadar ulaştırma tekniğinden ibaret olan çalışma yoluna hemen gitmekteki fayda ve zarureti burada bir daha gördüm. Bu sisteme gitmeliyiz. Açılması gerekli köy topraklarını bir makina ile açmalıyız.

4.Çiftçiye en uygun ziraat bilgileri ve en uygun ziraat endüstrisi ve bu arada çiftlikte kurulacak bir kamış şekeri fabrikası ile kuvvetlendirmeli, hayvancılık kısmına çok önem vermeliyiz.

5.Sözlerimi bütün samimiyetimle burada vazife almış Türk çocuklarına başta genel Müdür Bakay ve Müfettiş Sırrı Türkmən ve Müdür Cemil Pasiner'e kendileriyle birlikte tabiat ve çevre zorluklarına göğüs geren ailelerine takdir duygularıyla bitirmek isterim. Candan koyulmuş oldukları bu işin netice ve önemi, bu gün bizim tamamen göremeyeceğimiz kadar büyüktür. Her müspet hizmetlerin minnet ve hatırasını bu memleket daima takdirle muhafaza edecektir.

*Manisa Milletvekili
Tarım Bakanı Faik Kurdoğlu'*

Bakanlar Kurulu'nun 18.10.1948 gün ve 3/9098 sayılı kararları gereğince Muğla ilinin bütün ilçelerinde, 4753 Sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu'nun uygulanmasına karar verildi. Bu gelişme üzerine Söke'de bulunan 4 Numaralı Toprak Komisyonu Muğla'ya geldi. Gerekli etütler yapılp yasal işlemler yerine getirildikten sonra arazi, toprağa muhtaç köylü ve şehirli çiftçilere fiilen dağıtmaya başlandı. 4 Numaralı Toprak Komisyonu ilk icraatını 4 Şubat 1949'da Köyceğiz ilçesinde gerçekleştirdi.¹¹⁹⁶

Köyceğiz ilçesinin Dalyan mevkiinde büyük arazi sahibi ve Köyceğiz eşrafından Pirinçizadeler ailesi vardır. Ailenin büyüğü Mustafa Pirinççi Bey, Vali İbrahim Ethem Akıncı'nın çok samimi arkadaşıdır. Toprak Kanunu yürürlüğe girince Vali Akıncı Mustafa Bey'e topraksız köylülere arazisinden örnek bir toprak dağıtımını yapması ricasında bulundu. Mustafa Pirinççi, Vali Bey'i kırmadı ve toprak dağıtmaya razı oldu. Vali Bey, biraz zor da olsa Mustafa Bey'i ikna etmişti. Bunun karşılığında Vali Akıncı, bu ulvî davranışı gösterebilen Mustafa Bey'e mavzerini hediye etmiştir.¹¹⁹⁷

Nisan 1949'da Köyceğiz ilçesinin merkez ilçe Köyceğiz, Hamit, Döğüşbelen, Sultaniye, Yangı, Tepearası, Ortaca, Ekşiliyurt ve Mergenli köylerinde toprak kanununa göre dağıtmak için arazi kamulaştırma işlerinin yapılmasına başlandı¹¹⁹⁸

---

¹¹⁹⁶ *Muğla'da Halk*, 16 Şubat 1949, s.1; *Muğla'da Halk*, 16 Nisan 1949, s.4.

¹¹⁹⁷ Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme

¹¹⁹⁸ *Muğla'da Halk*, 16 Nisan 1949, s.4.

Tarım Bakanlığının 8.4.1949 tarihli ve 3509-1/311/2372/19302 sayılı yazısı üzerine 4753 sayılı kanunun 15. maddesine göre Bakanlar Kurulunca 18.4.1949 tarihinde “*Muğla İli Köyceğiz İlçesinin Dar Topraklı Bölge Olarak Tespit Edilmesi*” kararlaştırılmıştır.¹¹⁹⁹ Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu çerçevesinde yeni bir adım atılmış oldu.

Vali İbrahim Ethem Akıcı, tarımsal üretimin arttırılmasının yollarından birinin de çiftçinin kredilerle desteklenmesi olduğunun bilinceydi. Bu anlayışla köylerdeki çiftçinin desteklenmesi noktasında karşısına çıkan her fırsatı değerlendirdi. Muğla Merkez Tarım Kredi Kooperatifinin gelişmesi ve günden güne artan ortakları karşısında yönetiminin güçleşmesi neticesinde bölünmesi düşünüldü. Bu amaçla merkezi Bayır köyünde olmak üzere Akgedik, Karakuyu, Bahçeyaka köylerini içine alacak bir Tarım Kredi Kooperatifi kurulması uygun görüldü. 18 Mayıs 1947 Pazar günü Vali İbrahim Ethem Akıncı, vilayet erkânı ve Ziraat Bankasından oluşan bir heyet Bayır köyüne gitti. 1034 sayılı Bayır Tarım Kredi Kooperatifi’nin açılış töreni yapıldı. Törende vali, ülke ekonomisinde ve üretimde kooperatiflerin oynadığı önemli rolü belirten kısa bir konuşma yaptı. Kurdele kesim töreninden sonra heyet Muğla’ya döndü.¹²⁰⁰

4.2.8.İmar ve Ulaşım Faaliyetleri

İbrahim Ethem Akıncı göreve geldiğinde Muğla, Milas, Bodrum, Fethiye ve Marmaris kazalarında Halkevi vardır. 25 Şubat 1940 tarihinde ise Köyceğiz kaza merkezinde, Gökova nahiyesinin merkezi olan Ula’da, Yatağan nahiyesinin merkezi olan Ahiköy’de ve Küllük nahiyesinde birer Halkodası açıldı.¹²⁰¹

1 Kasım 1939 ile 1 Kasım 1940 tarihleri arasındaki 1 yılda Vilayet merkezi olan Muğla’da umumi muvazene tahsisatı ile Muğla Hükümet Konağı inşaatı devam etmektedir.¹²⁰² 1941 yılında Bodrum Hükümet Konağı inşaat halindedir.¹²⁰³ Devam

---

¹¹⁹⁹ BCA, Fon: 30..18.1.2, Yer: 119.28.19., Tarih: 18/4/1949 (Sayı: 3/9078 Dosya: 76-371).

¹²⁰⁰ *Muğla’da Halk*, 21 Mayıs 1947, s.3.

¹²⁰¹ *Muğla’da Halk*, 24 Şubat 1940, s.1,3.

¹²⁰² *Muğla’da Halk*, 26 Ekim 1940, s.1.

¹²⁰³ *Muğla’da Halk*, 29 Mart 1941, s.1.

eden inşaatı bitirebilmek için yeni kaynaklar da aktarılmaktadır. 1943 yılı yazında Maliye Bakanlığında 150.000 lira tahsisat verildi.¹²⁰⁴ 1944 yılı ekim ayı itibariyle Muğla Hükümet Konağı inşaatının bitirilmesine çalışılmaktadır.¹²⁰⁵ Hükümet Konağı 1947 yılında bitirilebildi. Hükümet Konağı teknik ve sanat bakımından güzel bir eser olarak Muğla'ya kazandırılmış oldu. 14 Nisan 1947 Pazartesi günü açılış töreni yapıldı. Törende Vali ve İl Bayındırlık Müdürü konuşma yaptılar. Vali Akıncı konuşmasında, bu güzel eserin tamamıyla Türk mühendislerin eliyle, yerli malzeme ile inşa edildiğini vurguladı. Mühendisleri tebrik etti. Memurlar için hayırlı uğurlu olması temennisiyle kurdeleyi kesti.¹²⁰⁶

Ortaca'da bir hükümet konağı inşaatı için Maliye Bakanlığında 20.000 lira kaynak aktarıldı.¹²⁰⁷ Leyne'de gayet büyük bir köy odası yapıldı.¹²⁰⁸

1933 yılına kadar sadece Aydın-Çine-Yatağan-Muğla-Gökova yolu ile Muğla-Yatağan-Milas-Güllük yolları şose yollar haline gelebilmiştir. 1933 yılından sonra şose yolların miktarında bir artış başlamıştır. 1933 yılından 1939'lara kadar toprak tesviye yolların gelişimi de sürmüştür. Vali Recai Güreli zamanında 1936'da Marmaris-Datça¹²⁰⁹ yolu açıldı. 1933'dan 1948 yılına kadar geçen 15 yılda şose yol miktarı 150 km.'den 310 km. ye çıktı. Yeni şoseler daha çok Muğla'nın Marmaris, Köyceğiz, Fethiye bağlantısını geliştirme doğrultusunda oldu. Kervan yolları, araba ve yağışsız havalarda motorlu araçların geçmesine elverişli yollara dönüştürüldü.¹²¹⁰ Bu gelişmeler özellikle 1939'dan sonra yani İbrahim Ethem Akıncı'nın Muğla Valiliği'ne başlamasından sonra gerçekleşti.

1 Kasım 1939 ile 1 Kasım 1940 tarihleri arasındaki 1 yılda 25 km. yol, 29 köprü ve menfez inşa edildi. Ayrıca yollar ve köprüler tamir edildi. Vilayetin en işlek yolu

---

¹²⁰⁴ *Muğla'da Halk*, 14 Ağustos 1943, s.1.

¹²⁰⁵ "Nafia işlerine ait Muğla Hükümet Konağı ikmal inşaatı ile ilgili şartname ve sözleşmeye fiyat değişikliği esasının konulması" BCA, Fon: 30..18.1.2, Yer: 107.91.13., Tarih: 6/1/1945 (Sayı: 20193 Dosya: 813).

¹²⁰⁶ *Muğla'da Halk*, 16 Nisan 1947, s.1.

¹²⁰⁷ *Muğla'da Halk*, 14 Ağustos 1943, s.2.

¹²⁰⁸ *Muğla'da Halk*, 20 Nisan 1940, s.3.

¹²⁰⁹ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 ve 23.10.2012 tarihli görüşme.

¹²¹⁰ İlhan Tekeli, *Tarih İçinde Muğla*, Muğla Belediyesi Yayınları-1, Esin Basımevi, Muğla 2006, s.119-127.

olan Muğla-Aydın yolu ve Aydın bağlantı yolu, Milas-Güllük yolu ve Milas-Selimiye yolu inşaatlarına başlandı. Muğla-Aydın yolu ve Aydın bağlantı yolu, Milas-Güllük yolu 6.968 lira karşılığında 3.700 m. Uzunluğunda tesviyesi, esaslı tamiri müteahhite ihale suretiyle Milas-Selimiye yolunda 3.500 m. Uzunluğunda kaldırımın emanet suretiyle inşaatına başlanmıştır. 89. kilometresindeki kısımda 1300 m.lik şose inşaatı tamamlandı ve bataklık yapan çeşitli yerlerde 200 m.lik kaldırımlar yapıldı.¹²¹¹ Bundan başka vilayetin her tarafında mesai programına göre yol bedeli mükellefleri çalıştırılmıştır. Esasen vilayetin 1.150 km. uzunluğundaki mevcut yolları mütemediyen tamirat işçileriyle iyi korunmakta ise de sel, baskın ve su taşkını gibi doğal afetlerle bozulan ve geçişi zorlaşan yol ve köprülerin tamirlerinde bedeni mükelleflerin istihdamıyla uzun zamana yayılmış olan bu tamir işleri kolaylaşmakta ve her yerde geliş-gidiş sağlanmaktadır.

Ayrıca umumi muvazene tahsisatı ile müteahhite yaptırılmakta olan Muğla-Denizli sınırı arasındaki Akçay, Muratlar ve Diphan köprülerinin inşaatı devam ettirilmiştir. 5.936 m. toprak tesviyesi, 6.000 m. sanayi imalat, 4908 m. şosesi tamamlanmış ve 6.000 m. uzunluktaki sanayi imalatı tamamlanan kısım üzerinden 41,50 m. açıklığında 29 adet köprü, menfez ve 221 m. kuru, 36 m. harçlı duvar inşa edilmiştir.¹²¹²

Muğla'da Halk gazetesinden Cavit Aker, Vali İbrahim Ethem Akıncı ile yaptığı mülakatta Vali Akıncı, 1940 yılında mükellef işçilerle her kazanın özel durumuna göre, 15 Eylül'den itibaren yol çalışmalarına başlanacağını ifade etmiştir. Köprüler ve müteahhidin yapacağı yolların bir kısmı, müteahhitlere ihale olduğunu ve bir kısmının da müteahhitlere ihale olunmak üzere olduğunu da eklemiştir. Bu arada Tavas yolu üzerindeki köprüler ile Fethiye-Tefenni yolu üzerindeki Eşen köprüsünün esaslı tamirinin tamamlandığını duyurmuştur. Köy yollarının da en geç, köylünün en ziyade vaktinin müsait olduğu 15 Ekim'den itibaren yapımına başlanacağını söylemiştir.

---

¹²¹¹ *Muğla'da Halk*, 29 Mart 1941, s.1.

¹²¹² *Muğla'da Halk*, 26 Ekim 1940, s.1.

İklimin durumuna göre bazı köylerin yol çalışmalarına bu tarihten daha önce başlanabileceğini de sözlerine eklemiştir.¹²¹³

1941 yılı bahar ve güz aylarında Muğla-Fethiye, Fethiye-Tefenni, Muğla-Milas-Güllük, Karakaya-Güllük, Muğla-Aydın, Akyol-Bodrum, Muğla-Marmaris ve Muğla-Bodrum yolları tamir edildi ve gerekli düzenlemeleri yapıldı.¹²¹⁴ 1942 yılında Muğla-Milas ve Muğla-Fethiye yollarının tamiri ile Muğla'yı Aydın'a bağlayacak olan Milas-Söke yolunun yapımı işine başlandı.¹²¹⁵ 1943 yılına gelindiğinde Muğla-Tavas yolu tesviyesi yapılmış şose olarak inşa edilmişti.¹²¹⁶ 1943 yılında Muğla-Fethiye, Muğla-Milas¹²¹⁷, Muğla-Tavas yolları tamir edildi ve gerekli düzenlemeleri yapıldı.¹²¹⁸ 1943 yılında Milas-Söke yolu yapım çalışmalarına devam edildi. 1944 yılı baharında Milas-Söke yolunun Muğla vilayetine ait olan kısmı bitirildi ve Aydın tarafının da bitirilmesi beklendi.¹²¹⁹ 1946 yılında Muğla-Fethiye, Muğla-Milas, Muğla-Milas-Güllük yolları tamir edildi ve gerekli düzenlemeleri yapıldı.¹²²⁰

II. Dünya Savaşı sonrası Türkiye'de geliştirilmeye başlanan karayolu programının bir neticesi olarak Aydın-Muğla-Gökova-Marmaris yolunun bakımı 1948 yılında ilin sorumluluğundan çıkarılıp Bayındırlık Bakanlığı bakım-onarım programına alınmıştır.¹²²¹

İbrahim Ethem Akıncı'nın ile kazandırdığı yollardan biri de Bozüyük Kaplıcası yoludur. Bu kaplıcaya 5 kilometre kalınca, yol biter, yola hayvan sırtında devam edilirdi. Vali kaplıcanın tüzel kişiliğinin ait olduğu Bağyaka köylülerine: “Siz imece usulü çalışırsanız, ben köprüyü yaptırırım. Buraya yol yaptırırım. Yol olunca kaplıca kiraya verilir ve böylece köyün bütçesine katkı sağlanmış olur.” diye teklifte

---

¹²¹³ *Muğla'da Halk*, “Sayın Valimizle Mülakat”, 17 Ağustos 1940, s.1; *Muğla'da Halk*, 26 Ekim 1940, s.1.

¹²¹⁴ *Muğla'da Halk*, 29 Mart 1941, s.1; *Muğla'da Halk*, 30 Ağustos 1941, s.3. *Muğla'da Halk*, 27 Eylül 1941, s.1; *Muğla'da Halk*, 6 I. Kanun 1941, s.2.

¹²¹⁵ *Muğla'da Halk*, 12 II. Kanun 1942, s.2; *Muğla'da Halk*, 26 II. Kanun 1942, s.1.

¹²¹⁶ İlhan Tekeli, *age*, s.122; Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

¹²¹⁷ *Muğla'da Halk*, 23 Nisan 1945, s.1.

¹²¹⁸ *Muğla'da Halk*, 27 Mart 1943, s.2.

¹²¹⁹ *Muğla'da Halk*, 14 Ağustos 1943, s.2; *Muğla'da Halk*, 20 Mayıs 1944, s.2; Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

¹²²⁰ *Muğla'da Halk*, 29 Mayıs 1946, s.3; *Muğla'da Halk*, 29 Haziran 1946, s.3.

¹²²¹ İlhan Tekeli, *age*, s.121; *Muğla'da Halk*, 26 Mart 1949, s.3; *Muğla'da Halk*, 26 Mart 1949, s.3.

bulunmuştur. Köylü biraz tereddüt edip yanaşmayınca vali, zor kullanmak suretiyle bu işi çözmeyi denedi. Çetecilikten kalma bir alışkanlık eseri köylüleri zorla işe koştı. Yol uçurum idi. Nafia mühendisleri bellerine ip bağlamak suretiyle kazık çaktılar. Köylüler mühendisleri dövmeye kalktılar. İmece usulü ve zorla çalışmak köylülerin hoşuna gitmedi. Sonunda yol yapıldı. Kaplıca ihaleye çıktı ve o zaman için büyük bir paraya da tutulunca köylüler valiye “*Allah razı olsun*” demişler. Köylüler, bunun üzerine oraya 2 odalı bir dağ evi yapmışlar. Akıncı köşkü diye yazdırıp valiye hediye etmişlerdir. Vali Akıncı böyle şeyleri alıp kabul etmemiş ve Köşkü Muğla İl Özel İdare’sine teslim etmiştir.¹²²²

4.2.9. Eğitim-Kültür, Sağlık ve Spor Çalışmaları

Leyne (Turgut) nahiyesinin Katrancı köyünde mektep ve lojman bitirilip hizmete açılmıştır. Gökgedik, Zeytin köylerinde eğitimci ve okul temeli atılmıştır.¹²²³ Yerkesik nahiye merkezinde yapılmakta olan büyük hacimli ilkokul binasının yapı kısmı bitirilmiş olup ahşap kısmına başlanmıştır. Çiftlik köyünde de yeni plana göre bir mektep inşasına girişilmiştir.¹²²⁴

İbrahim Ethem Akıncı’nın en büyük derdi okul yaptırmaktır.¹²²⁵ 1944 yılından itibaren Muğla köylerinde hummalı bir okul inşa faaliyeti başlatıldı. Öte yandan da bu okullara devam eden öğrenci sayısı sürekli artış gösterdi. Muğla vilayeti genel nüfusu içinde okula devam eden öğrenci sayısının oranı 1940’ta % 0,65 nispetinde iken bu oran 1945’te % 0,96’ya yükselmiştir. Bu oransal artışın içinde en büyük pay köylerdeki artışadır.¹²²⁶

Vali Akıncı’nın görevde bulunduğu yıllarda, Muğla köylerinde ilköğretim düzeyinde büyük bir okullaşma söz konusu olduğu görülmektedir. Vali Akıncı’nın ilköğretim alanında gösterdiği bu olağanüstü gayret 1945 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından “takdir” edildi.¹²²⁷ Milli Eğitim Bakanlığı’nın 13332 sayı ve 26

---

¹²²² Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme

¹²²³ *Muğla’da Halk*, 20 Nisan 1940, s.3.

¹²²⁴ *Muğla’da Halk*, 22 Haziran 1940, s.1.

¹²²⁵ Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme

¹²²⁶ *Muğla’da Halk*, 1 Mayıs 1946, s.1.

¹²²⁷ Erman Şahin, *age*, s.46-47.

Haziran 1946 tarihli mükâfat fişinden anlaşıldığına göre, valiye Bakanlık tarafından takdir belgesi verilmiştir.¹²²⁸

Vali İbrahim Ethem Akıncı, vakit buldukça ilkokulların diploma törenlerine de katılmıştır. 3 Temmuz 1940 Çarşamba günü öğleden sonra Üçüncü Okulda¹²²⁹ gerçekleştirilen törende Vali İbrahim Ethem Akıncı, İl Parti Başkanı, Muğla Belediye Başkanı, İl Milli Eğitim Müdürü, Ortaokul Direktörü (Müdürü) ve öğretmenler bulunmuştur. Tören İstiklal Marşı ile başlamış, Öğretmen Kemal Bey'in ve mezunlar adına İlyas Sarıbaş konuşması ile devam etmiştir. Vali Akıncı da diplomaları vermezdence önce, çocuklara hitaben bir konuşma yapmıştır.¹²³⁰

1941-1942 eğitim-öğretim yılında ilkokuldan 132 öğrenci mezun oldu. 27 Haziran 1942 Cumartesi günü Muğla Üçüncü Okulda¹²³¹ diploma alma töreni düzenlendi. Tören yapılacak okulun salonu süslendi. Törene Vali İbrahim Ethem Akıncı, İl Milli Eğitim Müdürü Davut Gürarda ve pek çok öğretmen katıldı. Saat 16.00'da İstiklal Marşı ile başlayan törende öğretmen Mukaddes Yazıcıoğlu bir konuşma yaptı. Sonra bir kız ve bir erkek öğrenci konuştu. Vali Akıncı da samimi bir konuşma ile genç talebeleri yeni yollarında teşvik etti. Tören sonunda dondurma ikramı yapıldı. Diplomalar, sahiplerine bizzat vali tarafından tek tek tebrik edilmek suretiyle verildi.¹²³² Her yıl yapılan bu diploma törenlerinden bir diğeri de 10 Temmuz 1943 Cumartesi günü Vali İbrahim Ethem Akıncı, İl Parti Başkanı Abidin Çakır, Halkevi Başkanı Ahmet Toker, İl Milli Eğitim Müdürü Davut Gürarda, Ortaokul Müdürü Avni Günel ve öğretmenlerin katılımıyla gerçekleştirildi. Tören saat 17.00'de İstiklal Marşı ile başladı. Öğretmen Sadık Bey ve mezunlar adına bir öğrenci konuşma yaptı. Vali Akıncı 130 öğrencinin diplomalarını tek tek verdi.¹²³³ Bu tören daha sonraki yıllarda da tekrarlandı.¹²³⁴

---

¹²²⁸ İçişleri Bakanlığı Zatişleri Genel Müdürlüğünce İbrahim Ethem Akıncı'nın siciline 2 Ekim 1946 tarihinde kayıtlanmıştır. *İBA*, Dosya No: 435

¹²²⁹ Bu okul günümüzde Muğla Merkez İlçe Atatürk İlkokulu'dur. Bayram Akça, *age*, s.118.

¹²³⁰ *Muğla'da Halk*, 6 Temmuz 1940, s.1.

¹²³¹ Bu okul günümüzde Muğla Merkez İlçe Atatürk İlkokulu'dur. Bayram Akça, *age*, s.118.

¹²³² *Muğla'da Halk*, 4 Temmuz 1942, s.1.

¹²³³ *Muğla'da Halk*, 17 Temmuz 1943, s.1.

¹²³⁴ *Muğla'da Halk*, 6 Temmuz 1946, s.1.

Milli Eğitim Bakanlığı 3 yıl üst üste iftihar alan ortaokul öğrencilerini ödüllendirmekteydi. Muğla'dan da 2 öğrencinin adı Milli Eğitim Bakanlığı'nın listesinde yer aldı. Bu öğrencilere bakanlığın gönderdiği armağanları dağıtma töreni yapıldı. Muğla Ortaokulu'nda yapılan törene Vali İbrahim Ethem Akıncı, İl Milli Eğitim Müdürü Avni Günal, Muğla Halkevi Başkanı Etem Serim, öğrenci velileri, bütün öğretmen ve öğrenciler katıldı. Okul Müdürü Coşkun Ertepinar'ın konuşmasıyla başlayan törende Vali Akıncı, adları iftihar listesine geçen Necla Ercan ile Sami Soydam'ı tebrik etti ve armağanlarını bizzat vererek diğer öğrencilere öğütlerde bulundu. Tören bayrak merasimini müteakip sona erdi.¹²³⁵

29 Haziran 1945 Cuma günü Halkevi salonunda icra edilen diploma töreni öncekilerine nazaran daha parlaktı. Törene Vali İbrahim Ethem Akıncı, Belediye Başkanı, Parti erkânı, İl Milli Eğitim Müdürü, ilk ve ortaokul öğretmenleri, daire müdürleri katıldı. Vali İbrahim Akıncı Muğla şehri ilkokullarından mezun olan 175 öğrenciye diplomalarını eli ile tek tek vermiş ve “*Hayatta ne olmak istersiniz?*” sorusunu yöneltmiş, cevaplarını ilgiyle dinlemiştir. Diploma dağıtım töreni bittikten sonra katılan misafirlere şeker ve limonata ikram edilmiştir. Daha sonra Atatürk anıtına gidilerek çelenk konuldu ve günün anısına Üçüncü Okul peronunda fotoğraf çektirildi.¹²³⁶

1 Kasım 1939 ile 1 Kasım 1940 tarihleri arasındaki 1 yılda Köyceğiz Yatılı İlkokulu binası inşaatı tamamlanmış, vilayet merkezi olan Muğla'da ve kazalarında 10 adet ilkokul tamir edilmiş ve merkezde Özel İdare'nin otel binasının arka taraf tratövarı yapılmıştır. Ayrıca Milas'taki ortaokula 2 yatılı kısmın ilavesi müteahhide ihale edilerek inşaatına başlanmıştır.¹²³⁷

Muğla Orta Sanat Okulu 1944-1945 ders yılında açıldı. Okul, başlangıçta Marangozluk, Tesviyecilik ve Demircilik olmak üzere 3 sanat şubesine sahipti. Açılış töreni Vali, Belediye Başkanı, İl Milli Eğitim Müdürü, askeri komutanlar, ilk ve ortaokul öğretmenleri, il daimi müdürlerinin katılımı ile gerçekleştirildi. Okul Müdürü

---

¹²³⁵ *Muğla'da Halk*, 16 Şubat 1946, s.1.

¹²³⁶ *Muğla'da Halk*, 30 Haziran 1945, s.1.

¹²³⁷ *Muğla'da Halk*, 26 Ekim 1940, s.1; *Muğla'da Halk*, 27 Mart 1941, s.1.

Ahmet Tezbiçer'in teknik öğretimin önemi hakkındaki konuşmasından sonra Vali İbrahim Ethem Akıncı: “*Bu müessese ile Muğla'nın en büyük ihtiyacı karşılanmıştır. Arazisi kıt ve dağlık olan vilayetimizde sanata her yerden fazla ihtiyaç vardır. Bu işte geç bile kalınmıştır. Okulun öğretmen ve öğrencilerine başarılar dilerim*” dedi ve kurdeleyi kesti. Daha sonra öğretmenlerce sınıflar ve atölyeler misafirlere gezdirildi.¹²³⁸ Okul 1948 yılında 5 yıllık Erkek Sanat Enstitüsü haline getirildi.¹²³⁹

5 Temmuz 1941 Cumartesi günü Çocuk Esirgeme Kurumu'nun çocuk yuvası açıldı. Muğla-Aydın şosesi üzerinde bulunan yeni evlerden biri kiralanmak suretiyle yuva kuruldu. Törende Vali İbrahim Ethem Akıncı, CHP İl Başkanı Abidin Çakır, Belediye Başkan Vekili, Halkevi Başkanı, bazı daire amirleri, öğretmenler ve pek çok davetli katıldı. Vali başarılar dilekleriyle birlikte kurdele keserek yeni yuvanın açılışını yaptı. Bina 10 yataklı, temiz ve bakımlıydı. Yuvada 4 kimsesiz yavru vardır. 3 hemşire yuvanın hizmetini görmektedir. Törene katılanlar, açılıştan sonra yuvayı gezdiler ve doktor odasında uzun bir sohbet yapıldı ve çıkışta yuvaya yardım ettiler.¹²⁴⁰

İbrahim Ethem Bey Muğla Cezaevi'ndeki mahkûmların genel ve mesleki eğitim-öğretim alanlarından yararlanmalarını istemiştir. Bu yönde, 1941 yılında Muğla Cezaevi'ndeki mahkûmlara yönelik olarak okuma ve sanat kursu açılmış ve 15 mahkûm okuma dershanesini, 20 mahkûm da sanat atölyesini başarıyla bitirmiştir. Mezun olan bu kursiyer mahkûmlar için bir diploma töreni düzenlenmiş ve törene Vali İbrahim Ethem Akıncı da davet edilmiştir. Vali, törene Topçu Komutanı Albay Hayrullah Şentok ve Adliye Müfettişi Cemil Atabay ile katılmış olup ayrıca daire amirleri ve adliye erkânı da törende hazır bulunmuştur.¹²⁴¹

Vali İbrahim Ethem Akıncı, matbuat işlerine her zaman çok önem vermiş bir idareci, vali ve şahsiyettir. 1938-1948 yılları arasında Muğla'da Müftülük görevinde bulunan Ali Rıza Hakses tarafından hazırlanan¹²⁴² Muğla Menteşe Büyükleri adlı eser, o yıllarda (1940-1941) Muğla'da Halk gazetesinde tefrika edilip bilahare 1999'da

---

¹²³⁸ *Muğla'da Halk*, 3 1. Teşrin 1945, s.1.

¹²³⁹ Bayram Akça, *age*, s.120-121.

¹²⁴⁰ *Muğla'da Halk*, 12 Temmuz 1941, s.1.

¹²⁴¹ *Muğla'da Halk*, 6 Eylül 1941, s.1.

¹²⁴² Ali Rıza Hakses, *age*, s.9.

Muğla Kültür Müdürlüğü'nce basılmıştır.¹²⁴³ Eserin müellifi Muğla Müftüsü Ali Rıza Hakses, 6 Aralık 1940 tarihinde kaleme aldığı eserin Tarihi Bilgilerin Kaynağı Eserler bölümünde “*Eserin son yazılışında Muğla Tarihi’ni Fetvâhanemize demirbaş olarak verilmesi hakkındaki talebimi uygun gören ve bu vesileyle faydalanılmasına sebep olan Sayın Valimiz İbrahim Ethem AKINCI ile günümüze kadar olanlardan yarım asırla ilgili bulunan büyüklerin hayatları hakkındaki bilgilerin toplanmasında pek kıymetli yardımlarını gördüğüm yüce zatların isimlerini buraya yazmakla şeref kazandığımı övünerek ifade eder ve kendilerine açık teşekkürlerimi bildiririm.*” diyerek mevcut Muğla Valisi İbrahim Ethem Akıncı’dan yardım gördüğünü ifade etmektedir.¹²⁴⁴ Bu eserin 194 ve 195.sayfaları 146. Muğla Menteşe Büyüğü olarak “İbrahim Ethem Akıncı (Vali-Mücahid)” başlığı altında Vali İbrahim Ethem Akıncı’ya ayrılmıştır.¹²⁴⁵

Köyceğiz’in Dalaman nahiyesindeki Caferbey Çiftliği ile Köyceğiz civarındaki diğer bir çiftliğe 1940 yılında çeltik ekimi yapmak için 20-30 hektarlık arazide tahliye kanalları açılarak buralardaki bataklıklar kurutulmuş oldu. Böylece sıtmanın azaltılması yönünde bir adım atıldı.¹²⁴⁶

1940 yılı yaz aylarında Ahiköy, Bozüyük, Şahinler, Kapıbağ, Nebiköy, Bozarmut, Yuva, Pisi, Kafaca, Dirgeme, Gevenes, Girenizler, Bayır, Dırlavan, Kozagaç, Belenya, Karabörtlen ve Kızılağaç köylerinde sıtma hastalığı görülmesi üzerine bu köyler sıtma ile mücadele kapsamına alınarak kinin dağıtıldı. 1941 yılı Şubat ayında merkez ilçeye bağlı Gökova nahiyesinde Karabörtlen, Karagöl ve Gökova köyü bataklıklarının kurutulmasına başlandı.¹²⁴⁷ Muğla vilayetinde önemli düzeylerde seyreden sıtma hastalığına karşı ilde Vali Akıncı’nın başkanlığında savaş başlatıldı. O,

---

¹²⁴³ Ali Rıza Hakses, *age*, s.3; H. Süha Terzibaşoğlu’nun 21.06.2012 tarihli mektubu.

¹²⁴⁴ Ali Rıza Hakses, *age*, s.11.

¹²⁴⁵ Ali Rıza Hakses, *age*, s.194-195; H. Süha Terzibaşoğlu, bu kitapta yer alan hayat hikayesi ile ilgili şu bilgileri vermektedir: “*Bu hayat hikayesi mutlaka en doğru olanıdır. Çünkü İ. E. Akıncı’nın valiliği zamanında müellif A.R. Hakses de Muğla Müftüsü idiler. Herhalde Vali Bey hayatını ya bizzat yazarak müftü efendiye vermiş veya ona söyleyip yazdırmıştır. Metin haline geldikten sonra da kontrolünden geçtiği düşünülebilir.*” H. Süha Terzibaşoğlu’nun 21.06.2012 tarihli mektubu. Aynı konuda Burhan Cahit Akıncı: “*Efendim en son, Muğla Valisi iken Muğla Müftüsü ahabı vardı. O babama gelmiş sormuş, babam ona anlatmış. Hangi hocada, hangi okulda okudu. O da kitabında onu yazmıştır.*” demektedir.

¹²⁴⁶ *Muğla’da Halk*, 30 Mart 1940, s.1.

¹²⁴⁷ Bayram Akça, *age*, s.59-63; Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

sıtma ile mücadeleye çok önem verdi ve Muğla'da Sıtma Mücadele Şubelerinin kurulmasını istedi.¹²⁴⁸ Ardından Muğla vilayetinde, sıtma ile mücadelenin daha etkili olarak gerçekleştirilmesi için 1 Ağustos 1942 tarihinde Muğla Sıtma Mücadele Teşkilatı kuruldu. Bu teşkilata göre Marmaris ve Muğla'da birer Sıtma Mücadele Şubesi açıldı. Önceden açılmış olup Aydın'a bağlı bulunan Fethiye, Köyceğiz ve Milas subeleri de Muğla'ya bağlandı. İl genelinde sıtmanın görüldüğü yerler kıyı şeridi ile Köyceğiz ilçesinin Dalaman Çiftliği mntıkalarıdır.¹²⁴⁹ Muğla Sıtma Mücadele Teşkilatı Başkanı Enver Erdem, sıtma ile mücadele konusunda oluşturulan teşkilat ve işleyişi hakkında şu bilgileri verdi:¹²⁵⁰ “*Her sağlık memurunun sorumluluğuna köyler verildi. Sağlık memurları sorumluluk sahasındaki bu köylere program dâhilinde belirli günlerde gitmektedir. Gidişler en az 15 günde bir olmaktadır. Köylere giden bu sağlık memurları hastaları muayene ve tedavi etmektedir. Doktorlar da program dâhilinde her ay 20 gün boyunca köyleri dolaşmaktadır. Bu köy gezilerinde sıtma veya herhangi bir hastalık şikâyeti olanlar muayene ve tedavi edilmektedir. Ayrıca sağlık memurlarının çalışmalarını kontrol etmektedir. Sıtma teşkilat başkanı da gerekli gördükçe şubeleri ve köyleri dolaşmakta, mevcut durumu incelemekte, doktor ve sağlık memurlarının çalışmalarını kontrol etmektedir. Her yıl ekim ayında mücadele bölgesinde yer alan köylerde genel sağlık taraması yapılmaktadır. Sıtmanın en yoğun görüldüğü bölgeler Köyceğiz ve Fethiye'dir. Sonra Marmaris gelmektedir. En az sıtma görülen yerler ise Milas ve Muğla'dır. Hasta tarama ve tedavisi yanında sıtmanın kaynağı olan sivrisineklere, sulardaki sivrisinek kurtlarına karşı da ilaçlama yapılmaktadır. 1944 yılında, Sağlık Bakanlığı Muğla'ya bir su mühendisi göndererek bataklık kurutma projelerini hayata geçirmeyi planlamaktadır. Köy gezilerinde ayrıca köylerdeki doğum ve ölüm olayları da kaydedilmekte, bit ve temizlik yoklaması, özellikle lekeli humma ve çiçek hastalığı gibi bulaşıcı hastalık taraması da yapılmaktadır.”*

---

¹²⁴⁸ Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

¹²⁴⁹ *Muğla'da Halk*, 22 Ağustos 1942, s.1.

¹²⁵⁰ *Muğla'da Halk*, 22 II.Kanun 1944, s.1-2.

1943 yılında Sıtma Mücadele Teşkilatı ile gerçekleştirilen sıtma savaşı başarılı sonuçlar vermiştir. 10 aylık çalışma neticesinde 38.296 sıtmalı hasta parasız tedavi edildi ve Gökova'nın Karabörtlen bataklığı kurutulmuştur. Muğla'da ilk defa ekskavatörler kullanılmış ve bataklık kurutma işi bu ekskavatörler ile yapılmıştır. Okaliptüsler dikilmiştir. Gökova'daki köy çocuklarının sıtma nedeniyle dalakları şişip büyüdüğünden karınları şiş olurmuş.¹²⁵¹ Bu kurutma ile 1200 dekar arazi tarıma kazandırılmıştır.¹²⁵²

Yine bu mücadele çerçevesinde 1 Şubat 1944 tarihinde Muğla Halkevinde Sıtma Mücadele Sağlık Memuru yetiştirme kursu açıldı. Bu kurslara 50 kadar kişi katıldı. Bu kişiler kursu bitirdikten sonra hem Muğla hem de Türkiye'nin çeşitli yerlerinde Sıtma Mücadele Teşkilatında iyi bir ücret ile işe başladılar.¹²⁵³

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı, Muğla'ya tetkik ve teftiş gezisi için geldi. Milas ve Köyceğiz'de başarıyla devam eden sıtma mücadelesini yerinde gördü. Muğla merkezdeki Memleket Hastanesini, Askeri Hastaneyi ve diğer sağlık kuruluşlarını teftiş etti. Bakan Muğla sağlık teşkilatının tüm çalışmalarından memnun bir şekilde, 14 Haziran 1945 Perşembe günü, Vali Akıncı, Tümen Komutanı, doktorlar, parti ve belediye erkânı tarafından Aydın'a uğurlandı.¹²⁵⁴

İstanbul'da bulunan Şark Merkez Ecza Deposu, Muğla Memleket Hastanesi'ne 1200 lira değerinde her türlü donanımı ile modern bir ekstansiyom cihazı bağışladı. Bu cihaz kırık çıkıklar için kullanılmak üzere gönderildi. Bu gelişme üzerine Vali Akıncı da Şark Merkez Ecza Deposu sahipleri Kemal Atabay ile Hasan Dırman'a bir teşekkür mektubu gönderdi.¹²⁵⁵

Muğla Valisi İbrahim Ethem Akıncı, 1945 yılı içinde yurdumuzda yapılan olağanüstü sıtma savaşında sıtma ile mücadele teşkilatına yakın ilgi göstererek yardım

---

¹²⁵¹ Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

¹²⁵² *Muğla'da Halk*, 22 II.Kanun 1944, s.2.

¹²⁵³ *Muğla'da Halk*, 5 Şubat 1944, s.2.

¹²⁵⁴ *Muğla'da Halk*, 16 Haziran 1945, s.1.

¹²⁵⁵ *Muğla'da Halk*, 20 Şubat 1946, s.1.

etmiştir.¹²⁵⁶ Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı, Muğla vilayetinde yapmış olduğu için çalışmasından dolayı İbrahim Ethem Akıncı'yı hem takdir hem de nakdi mükâfat ile taltif etmiştir. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'nın 169/20594 sayı ve 29 Haziran 1945 tarihli mükâfat fişine göre Muğla Valisi İbrahim Ethem Akıncı, Muğla ili bölgesinde sıhhi işler ve teşebbüslerde bulunarak bilhassa Sıtma Savaşı hareketlerinde gösterdiği kıymetli mesaisinden dolayı bakanlık tarafından takdir edilmiştir.¹²⁵⁷ (Belge 12)

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'nın 258/7562 sayı ve 2 Kasım 1945 tarihli mükâfat fişine göre Muğla Valisi İbrahim Ethem Akıncı'ya 500 lira nakdi mükâfat verilmiştir. Sıtma mücadele reisi Dr. Enver İrdem, Milas ve Fethiye kaymakamları, 2 sıhhat memuru 2'şer maaş nispetinde ikramiye ile taltif edilmişlerdir."¹²⁵⁸ Vali'nin aldığı ödül, 150 lira olan aylık maaşının üç katından daha fazla bir miktarı oluşturmaktadır. Muğla Bölgesi Sıtma Mücadele Başkanı Dr. Enver İrdem, daha sonra Sıtma Mücadele Sıhhat Müfettişi tayin edilmiştir.

1949 Yılı kış aylarında Muğla'da büyük bir grip salgını baş gösterdi. Bunun üzerine 25 Şubat 1949 tarihinde Vali İbrahim Ethem Akıncı başkanlığında resmi tabiplerin katıldığı bir toplantı yapıldı ve ivedilikle uygulamaya konulması istenen 9 maddeden oluşan kararlar aldı. Alınan kararlar basın yoluyla halka iletildi. Kararlar şöyledir¹²⁵⁹:

1. Muğla içi ve Pisi köyündeki bilumum mekteplerin 1 hafta tatiline,
2. Kahve, sinema ve hanların sıkı kontrol ve dezenfeksiyonuna.
3. Kahvelerde oyun kâğıdı ve diğer oyunların bir hafta yasağına,

---

¹²⁵⁶ "Dedete yeni çıkmıştı. Babam onu seferber etti ve bilhassa Dalaman ovasının kurutulmasında çok çalıştı. Dalaman'da bir Akıncı köyü vardır, o çalışmadan mütevellit o köy kuruldu." Burhan Cahit Akıncı ile 23.10.2012 tarihli görüşme.

¹²⁵⁷ İçişleri Bakanlığı Zatişleri Genel Müdürlüğüne İbrahim Ethem Akıncı'nın siciline 9 Temmuz ve 11 Temmuz 1945 tarihlerinde kayıtlanmıştır. *İBA*, Dosya No: 435; Erman Şahin, age, s.46-47.

¹²⁵⁸ İçişleri Bakanlığı Zatişleri Genel Müdürlüğüne İbrahim Ethem Akıncı'nın siciline 11 Aralık ve 19 Aralık 1945 tarihlerinde kayıtlanmıştır. *İBA*, Dosya No: 435; *Muğla'da Halk*, 21 Kasım 1945, s.1. *Muğla'da Halk*, 10 Nisan 1946, s.1.

¹²⁵⁹ *Muğla'da Halk*, 26 Şubat 1949, s.1-2.

4. Penceresi, camları sağlam olmayan bilumum insan nakil vasıtalarının menine,
5. Açık veya tenteli kamyon ve buna benzer tam kapalı olmayan nakil vasıtalarıyla seyahatin yasağına,
6. Halkı tenvir vasıtasıyla kahve ve sinemada el ve duvar afişleriyle grip hakkında halkı tenvire,
7. Muğla'da Halk gazetesinde grip hakkında devamlı yazı ve neşriyat yapılmasına,
8. Bütün sağlık memurlarının köylerde griplileri tarayarak ihbar etmelerine,
9. Halkın griplileri resmi tabiplere haber vermeleri lüzumuna ittifakla karar verildi.

Vali Akıncı, iyi bir idareci sorun üretmez sorunu yerinde çözer anlayışından hareketle hemen İl Acil Müdahale Toplantısı yapmıştır. Merkezi hükümetten yardım ve destek gelinceye kadar durumun daha da kötüleşmemesi için gerekli önlemleri almıştır.

İbrahim Ethem Akıncı, gerekli gördüğünde yardımseverlere teşekkür etmesini bilmiştir. Teşekkür ilanları bile vermiştir.¹²⁶⁰

İbrahim Ethem Akıncı halkın gözünde “baba”, halkçı vali idi. Özellikle köylerde ve köylünün gözünde “baba” idi. Köy düğünlerine katılırdı. Hatta bir keresinde valilik makam otomobili ile gelin alınmak zorunda kalınmıştır.¹²⁶¹

İ. Oğuz Yiğitbaşıoğlu, Vali Akıncı'yı konu alan bir yazısında şunları yazmaktadır:

“Ben akıncı adını Balıkesir havzası köylerinde halkın dilinden efsanevileşmiş bir kahramanın menkıbelerini dinledikçe o zaman bu Akıncı kim acaba diyordum. Türk Kurtuluş Savaşı'nda tek başına Balıkesir çocuklarıyla müstevli kuvvetlere karşı yıllarca boğuştuktan sonra mesut kurtuluşu müteakip yine pek sevdiği ve sevildiği Balıkesir'de bir müddet valilik, hayır valilik değil yaralı halka müşfik bir babalık yaptığını, ak saçlı

¹²⁶⁰ Muğla'da Halk, “Valimizin iki vatandaşa teşekkürü”, 8 Eylül 1945, s.2.

¹²⁶¹ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

dede ve ninelerden işitmişim. Bana anlata anlata bitirememişlerdi. Bu halktaki bağlılık acaba nedendi? Akıncı, bu halkın kalplerini nasıl teshir etmişti. Bu sual kafamda çözülmez bir düğüm olarak dururken talih bu defa beni Muğla iline attı.

Bir köydeyiz.

Köyün basık tavanlı, kesif sigara dumanlarına bürünmüş kahvesinde köylüler oturmuş, köşede sedirin üzerine bağdaş kurmuş, yetmişlik bir ihtiyar etrafına hürmetkâr bir daire çeviren gençlere hararetle anlatıyor.

-O baba adam, baba!.. Köylü babası o, cana yakın, büyüklük yok. Bizi bizden iyi tanıyor ve düşünüyor. Sanki başka işi yokmuş. İkide bir bakasın köylerde, köylü arasında. İhtiyar köylü içini çekerek devam ediyor..

-Biz ne valiler, ne kaymakamlar gördük.. Yanlarına giremezdik. Canı sıkılmış gibi eeeh diyerek: Uzatmayın çocuklar Cumhuriyet Hükümeti size yaradı. Oyunu biz oynadık. Parsayı siz topladınız. Zararı yok bugünü de gördük hiç olmazsa. Oturanlar arasında koyu esmer 35-40 yaşlarında biri söze karıştı.

-Dede bize de böyle hükümet yaraşır. Yoksa çoktan postu illere kaptırmıştık.. Geçen gün valimiz kasabaya geldi de bize toprak alıverdi. Yıllarca bir elden idare edilip biz de esir gibi hizmet ettiğimiz toprakları bize satın alıverdi. Sevincimizden düğün yaptık. Allah ondan razı olsun. Diğeri 12-13 yaşlarında bir çocuk.

-Dede valimiz başımızda temelli kalsa. Bize daha neler, neler yaptıracak. Bu hafta başı artık ben çobanlık yapmayacağım. (...) Ağanın sığırlarını gütmeyeceğim. Tarlamı annemle sürüp, ekin ekeceğiz.

Dayanamadım. Galiba gazetecilik nüksetmiş olacak. Çocuğu yanıma çağırdım. Oturttum. Sorduğum suallere ananevi bir hürmetle cevap veriyor.

-Tarlamı aldın çocuğum.

-Evet ağabey.

-Ne kadar.

-Daha belli değil.

-Baban yok mu senin?

-Yok ya.

-Tarlayı sana kim alıverdi öyle ise.

-Ben aldım. Geçen gün bizim köye yakın bir ağa büyük çiftliğini satmak istemiş. Müşterisi de çok emme.

Vali bu çiftliği gene bir elden idare edilmeyip köylülere satın alıvereyim diye düşünmüş, ağa da bunu kabul etmiş, para toplandı. Biz de dört köy bir olduk topladığımız para ile çiftliği satın aldık. Vali kasabaya geldi muamelesini yaptırıncaya kadar başımızda bulundu. Herkesin verdiği paraya göre çiftliği parçalayacaklar.

Ben içimden ne güzel bir hareket dedim. Ve çocuğa tekrar:

-Oğlum senin kimsen yok mu?

-Annem, kardeşlerim var. Ben köyde olmazdım. Dağda, bayırda çobanlık yapardım. Aldığım paraları anneme verirdim. O da iş buldukça çalışırdı. Bu çiftlik satılacağı gün ağlayarak anneme gittim.

-Anne, bizim de paramız olsa, toprak alır çobanlıktan kurtulurdum anne dedim. O da.¹²⁶²

-Oğlum, senin paraların var az emme, sen de git yazılıver, dedi. Ve elini koynuna sokarak bir çıkın çıkardı. Ben bu çıkını çoktan görürdüm. Kör Hafız'ın annem hasta iken yazdığı muska sanırdım. Saydım. Tam elli lira çıktı. Sevincimden zıplaya zıplaya muhtara koştum, kasabaya giden köylülerle beraber ben de gittim. Küçük yavrunun sözünü kesen yanı başımızda ayakta duran delikanlı:

-Vali olmasaydı toprak almak aklımıza bile gelmeyecekti. Gelse de toprağa hasret kalacaktık. Allah razı olsun o ulu babaya bizim için daha neler, neler düşünüyormuş. Muhtar söyledi. Çocukla konuşacağımı unuttum.

---

¹²⁶² Muğla'da Halk, Köyden Sesler: Akıncı, "Halkçı Baba Kahraman Akıncı", 4 Nisan 1942, s.1.

-Size başka ne yaptı ki? Delikanlı cevap vermeden sanki bir şey hatırlamış gibi ağabey sen kimsin diye sordu.

-Ben de sizin gibi bir köylü çocuğuyum da sevincinize iştirak ediyorum. Size gıpta ediyorum. Benim ne tarlam, ne sabanım var. Hiç olmazsa sizin var ya yine seviniyorum. Küçük:

-Ağabey Allah sağlık versin, yine okuman var da para kazanıyorsun.

-Evet, yavrucuğum ama o da tamam değil ki. Sen de okumak biliyor musun?

-Gazete okurum. Askerdeki dayıma da mektup yazıyorum. Geçen gün dayım mektubunda yazın fena okunmuyor diye yazmış. Ben de daha iyi yazmaya çalışıyorum. Dün Babadağ'a ava giderken yolda bir defter buldum. Boş yapraklarına yazıyorum.

-Ya! Sen av yapabilir misin?

-Domuz avına bile gittim.

-Desene iyi bir askersin.

-Biz köylü çocukları hep öyleyiz. Yalnız acemilikte yanlışlıkla bir defa yaralandım.

-Öyle ise harpten filan korkmazsın.

-Sen korkar mısın?

-Hayır, çocuğum ama sen daha küçüksün de onun için.

-Öyle ise bize bir çatan olursa orada görüşürüz, diye verdiği cevap karşısında ben dondum kaldım. Soracak kelime bulamadım. Kahveden ayrılırken hazırlanan at bozması beygirime atlayıp uzaklaştım. Şimdi de bu köylü babası demokrasi ve halkçı olduğunu fiilen gösteren tanımadığım ve Balıkesir'de de kafamda çözülmez bir düğüm haliyle iz yapan bu valiyi şimdi anladım. AKINCI imiş.

Affını dileyerek soruyorum.

Bayım,

Biz Türkler sevdiklerimizi daima göz önünde bulundurmak isteriz. Hasret bizi hırpalar. Muhitinize kendinizi bu kadar çok sevdiren bu saf ve temiz ruhlu köylünün bir gün peşinizden ıstırapla hasretinize duçar olacaklarını düşündünüz mü? Memuriyet hayatı bu. Köylü bunu bilmez. Evet, bu sizin idealinizdir. Siz yalnız inkılâba ve akından akına koşan ve her muvaffakiyetinizi gizlediğiniz halde, halk arasında efsaneleşen bir idealistsiniz. İşte aziz baba sizin bu say ü gayretinizle köylü ve kentli Cumhuriyet hükümetine olan bağlılığına bir düğüm daha vuruyor. Yüksek Cumhuriyet hükümetimize ve size minnet ve şükranla bağlı kalan köylünün size selamlarını fısıldarsam beni affediniz.”¹²⁶³

Vali Akıncı toplumsal huzur ve güvenliğin sağlanması konusunda fevkalade hassas bir yönetici idi. Huzur ve güveni bozucu bir olay meydana geldiğinde olaya hemen bizzat müdahale ederdi. Turhan Doğan Akıncı: “*Babam sert adamdı. Çetecilikten gelmişti. Uzun boylu hesap etmezdi. Bozüyük Girmesi’nde bir hafta sonu şöyle bir olay meydana geldi. Babam vali evinde dinleniyordu. 200 m. aşağıda çadırlarda ikamet eden kimseler vardı. Gazinoda bir gürültü başladı, arkasından silâhlar patladı. Bu arada dışarıda olan rahmetli Orhan ağabeyim koşarak eve geldi ve babama ‘Baba yetiş! Sarhoşlar Müstecir Saadet Bey’i vuracaklar.’ dedi. Babam hemen çiftiyi aldı, ayakkabılarını giydi ve çıktı. Sarhoşlar ortalığı birbirine katıyorlardı. Babamı görünce kaçmaya davrandılar. Silâhı çevirdi, müsaade etmedi. -Hepinizi vururum kaçmayın! Fettah silâhını al, şunları topla. Bağlayın dedi. Adamların üstünden çıkan tabancalar, bıçaklar ortaya yığıldı. Yatağan’dan Jandarma Üsteğmeni geldi. Babam ona: -Yatırın şunları, onar değnek vurun. Senin devriyelerin nerde kaldılar? dedi. Her gün Bozüyük’e görevli gelen jandarma devriyeleri, o gün aksi gibi aşağılarda bir yerlerde uyumuşlar! Sanıyorum o olaydan ötürü üsteğmen de ceza aldı, askerler de! Bozüyük’te bir daha olay çıkmadı.”¹²⁶⁴*

Vali Akıncı’nın yaşadığı, görev yaptığı yerlerin halkına benzeme, uyum sağlama, onlardan biri olma çabasında olduğunu görmekteyiz. İbrahim Ethem Akıncı’nın görev yaptığı dönemde Muğla’da her mevsim Karabağlar (Yayla) mevkiine

¹²⁶³ *Muğla’da Halk*, Köyden Sesler: Akıncı, “Halkçı Baba Kahraman Akıncı”, 11 Nisan 1942, s.1.

¹²⁶⁴ Erman Şahin, age, s.40-41; Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme

göçme olgusu yaşanmaktaydı.¹²⁶⁵ Halk ailece Muğla yaylalarına gitmekteydirler. Bu durumu oğlu şöyle anlatmaktadır:

“Babam da yaylada yurt kiralardı ve göçerdik. Önce Hacı İstanbulluların Seyfi Dayı'nın Hacı Ahmet'teki yurdunu kiraladık. Bir yıl kadar. Daha sonra üç dört yıl Ayvalı Keyfoturağı arasındaki Celâl Ağa'nın yurdunu kiraladı. Şevki Beylerin yanındaydı. Babamın şoförü vardı; Şükrü Köycü (rahmetli oto elektrikçisi Ali Köycü'nün babası E.Ş.) o da bizimle birlikte göçerdi. Muğlalılar gibi bes hayvanı bağlardık. Genellikle iki erkek bir kuzu alırdı. Ve göç ayağına doğru, hayvanlar kesilir; kavurma vs. yapılır; üzümler toplanır, pestel, pekmez, cevizli sucuk yapılırdı. O yıllarda Karabağlar'a eşeklerle gidilirdi. Babam toz yapmasın diye arabayı yayla yolunda kullanmazdı. Aygır deposundaki atlardan birine binerdi. Eve de beyaz renkli, yüksek bir Kıbrıs eşeği almıştı. Ağabeylerim ve ben ona binerdik. Akşamları kahveye çıkardı. Hacıkadı, Mehmet Ağa ve sair eşraf orada olurdu. Kesbiç Ali Osman diye biri vardı. Mehmet Ağa kahveye entari ile gelirdi. Bir ara babam da heveslenmişti! Annem engel oldu! Üç dört yıl göçtü. Sonra romatizmaları yüzünden yayladan vazgeçti. ... Yaylaya göçemediğimiz yıllar, yurt kiralar bostan ektirirdi. Kadıköylü Arif, Eczacı Ethem Serim, Fazıl Bilge Paşa (Tümen Komutanı) yakın dostlarıydı. Zaman zaman çarşıda dolaşır, dükkânlara uğrar, genellikle de Ethem Bey'in eczanesinde konaklardı. Eczane Kocahan'ın kapısında idi, hemen yanında da Bolu Lokantası vardı; orada grup halinde yemek yerlerdi.”¹²⁶⁶

Vali Akıncı, Beden Mükellefiyeti Kanunu'na göre bölge merkez ve kazalarında beden mükellefiyeti dâhilinde bulunanların isimlerini tespit ettirmiş, fişler basılarak dağıttırılmış ve kayıtları yapılmak üzere gençlik kulüplerine verdirmiştir. Kulüplerin sahaların kendi bütçeleri dâhilinde hazırlanmasına başladığını belirtmiştir.¹²⁶⁷

1945 yılında Vali İbrahim Ethem Akıncı Beden Terbiyesi Bölümü Başkanlığı görevini de üstlenmiştir. Vali Akıncı'nın gençliğe karşı göstermiş olduğu yakın ilgiden

---

¹²⁶⁵ *Muğla'da Halk*, 23 Şubat 1949, s.4.

¹²⁶⁶ Erman Şahin, *age*, s.39-41; Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

¹²⁶⁷ *Muğla'da Halk*, 13 Temmuz 1940, s.1; *Muğla'da Halk*, “Sayın Valimizle Mülakat”, 17 Ağustos 1940, s.1.

dolayı Muğla Gençlik Kulübü, Muğla gençleri adına kendisine teşekkür etmiştir.¹²⁶⁸ Bu durum Vali Akıncı'nın, kulüpler, spor ve beden terbiyesi konularında ilgili ve hassas olduğunu göstermektedir.

Vali Akıncı devlet işlerini, sokakta veya makamı dışındaki hiçbir yerde görüşmezdi. Görüşme talep edenleri de makamına davet eder, misafir gibi ağırlar, ikramda bulunur ve orada uzun boylu konuşur, görüşürdü. Ayrıca hükümet dairesinden ayrılınca doğruca Vali Konağı'na gitmez, çarşıya uğrar, muhakkak surette halkı dinlemek isterdi. Bu nedenle ya bir eczaneye ya da bir manifaturacı dükkânına uğrar, oturur halk ile sohbet ederdi.¹²⁶⁹ Turhan Doğan Akıncı bu konudaki anısını şöyle ifade etmektedir:

*“Muğla'da, Muğla ileri gelenlerinden ve aynı zamanda Muğla CHP İl Teşkilatının önde gelen isimlerinden Ahmet Toker vardı. Babam bir gün mesaisi bitip hükümet konağından çıkıp çarşıya doğru giderken, Ahmet Toker Bey 'Efendim, parti ile ilgili bir iş vardı bir görüşsek' dedi. Babam 'Ahmet Bey, sokak ortasında parti meseleleri konuşulmaz! Makamıma gelirsiniz orada iletirsiniz. Lütfen orada konuşuruz. İyi günler.' diyerek kendisini uyardı ve yürüdü. Bugünkünden biraz farklı bir devlet otoritesi anlayışı vardı. Ona göre, parti başkanları valinin idaresi altında idi.”*¹²⁷⁰

Bu durumu Erman Şahin: *“Valiler Atatürk'ün valisiydi. Milletvekilleri, valinin üç adım gerisinden giderdi.”* sözleriyle ifade etmektedir.¹²⁷¹

Cumhuriyetin 3. Genel Nüfus Sayımı 20 Ekim 1940 Pazar günü güvenlik içinde yapılmıştır. Sayım 07.00'de başlayıp 16.00'da bitmiştir. Sayım ve kontrol yedek memurları belediyede toplanmışlar, Vali Akıncı da umuma nezaret etmiştir.¹²⁷² 5 yıl sonra yapılan genel nüfus sayımı da yine valinin gözetim ve denetiminde 28 Ekim 1945 Pazar günü sorunsuz bir şekilde yapılmış ve Muğla merkez nüfusu 12.544 olarak tespit

---

¹²⁶⁸ *Muğla'da Halk*, “Teşekkür”, 26 Mayıs 1945, s.2; Bayram Akça, *age*, s.86.

¹²⁶⁹ Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme

¹²⁷⁰ Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

¹²⁷¹ Erman Şahin, *age*, s.36.

¹²⁷² *Muğla'da Halk*, 19 1.Teşrin 1940, s.1.

edilmiştir. 1940'taki 13.370 sayısına göre nüfus 826 kişi azalmıştır.¹²⁷³ Daha sonra 7-16 yaş arası nüfus da sayılmıştır.¹²⁷⁴

İbrahim Ethem Akıncı için görev yaptığı vilayette ahlak sorunu en önemli konudur. Ahlaksızlığın çeşitli unsurları söz konusudur. Örneğin bir yerde ahlaksızlığın kaynağı, kadın şarkıcı çalıştıran gazino ve eğlence mekânları¹²⁷⁵ iken başka bir yerde kumardır. Muğla'da kumar oynatılıp oynatılmadığı konusu vali tarafından yakinen takip edilmekte ve kumar oynatılmasına asla müsaade edilmemektedir. Valinin bu çabaları Muğlalılarca takdir edilmiştir.¹²⁷⁶

Mahmut Esat Bozkurt vefat ettiğinde İbrahim Ethem Akıncı, cenazesinde bulunamadığı yakın dostu ve arkadaşının mezarını daha sonra İzmir'e gittiği bir seyahati sırasında ziyaret etmiştir. İzmir'e giderken Kuşadası'nda durmuş, Kaymakamlığa gitmiş, polis almış ve mezarlığa gitmiştir. Kuşadası'nda mezarını aratmış, Selçuk'ta bulunan mezarı görünce sinirlenmiş, hatta kaymakama çıkmıştır. *"Bu adam Türkiye'nin modern hukukun, adliyenin kurucusudur. Batının kanunlarını ülkemize getiren büyük adamdır. Bakımsız bir mezarı var, nedir bu rezalet!"* diyerek kaymakama bağırıştır.¹²⁷⁷

Vali Akıncı, dost ve arkadaşlarına karşı samimi bir vefa duygusuna sahiptir.

4.2.10.Vali Akıncı ve Avcılık

İbrahim Ethem Akıncı'nın av tutkusu hakkında oğlu Turhan Doğan Akıncı şunları söylemektedir:

"...Bozüyük Ilıcısı'nın olduğu yerler babamın av sahalarıydı. ... Vali İbrahim Ethem Akıncı'nın av tutkusu hiç geçmemiş. Savaş sırasındaki çetecilik yıllarında bile zaman zaman köylülerin domuz süreklerine katılıyor. Demirci Akıncıları isimli kitabında var. Muğla da o yıllarda (1940'lı yıllar) av bakımından hayli zengin. Yatağan Ovası'nda, çayın kenarlarında, Genevez'in altındaki tarlalarda bayırlarda

¹²⁷³ *Muğla'da Halk*, 27 1. Teşrin 1940, s.1; *Muğla'da Halk*, 3 Kasım 1945, s.1.

¹²⁷⁴ *Muğla'da Halk*, 7 Kasım 1945, s.1; *Muğla'da Halk*, 21 Kasım 1945, s.1.

¹²⁷⁵ *Ünal*, 9 Mart 1936, s.1.

¹²⁷⁶ *Muğla'da Halk*, 4 Temmuz 1942, s.1-2.

¹²⁷⁷ *Muğla'da Halk*, 1 II.Kanun 1944, s.1; Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

keklik avlıyorlar, domuz avı yapıyorlar. Vali daha çok bu bölgede ve Yerkesik yöresinde avlanıyor. Datça'ya da gidiyor. Düzen, Mandağı, Karadağ, Kızıldağ da basbayağı av sahası o yıllarda. Dalaman'a bildircin avına da gidiyor. Ula'da, Çiçekli'de av köşkü yaptırmış, o bölgede de avlanırmış. ... Muğla Merkez İlçeye bağlı Kafaca Köyü'nde "Kısık" diye ünlü bir boğaz vardır. Boğazın tabanında tarlalar, bahçeler. Burada avcılarını ilgilendiren bir doğa olayı yaşanır her yıl. Eylül ayının son on gününde bu boğazdan milyonlarca göçmen cıldırık (serçe) geçer! Kuşlar sabahın erken saatlerinde, karanlıkta geçmeye başlarlar. Yüzlerce, binlerce, on binlerce kuş partiler halinde adeta Kısık Boğazının tabanını süpürerek geçerler. Bu akın günlerce sürer. Ve köylüler boğazın çıkışına seksen yüz metre uzunluğunda bir harım yapıp arkasına gizlenirler. Harım iki üç metrede bir kazıklar çakıp aralarını dallar çalılarla örüp, kapatarak yapılan bir çeşit çit. Elleri birer çalı, yapraklı büyücek dal alan avcılar kuşlar üzerlerinden geçerken ayağa kalkınca engellere takılan kuşlar dökülür kalır, toplanır sepetlere doldurulur. Bu av günlerce sürer. Vali Akıncı doğal olarak bu olayı duymaktadır. Bir gün tarif edilen yere sabah karanlığında atla gider. Yalnız başına. İşin tekniğinden haberi yoktur! Harımın elli metre ötesine geçer, kuşların geleceği yere atıyla tüfeğiyle dikilir, Harımın arkasındaki Kafacalı avcılar heyecanla kuşları beklemektedir. Bu misafirden hoşlanmazlar. Meşeli Dayı davetsiz avcıyı münasip bir lisanla gizlenmeye ve avı bozmamaya davet eder.

Meşeli Dayı daha sonra şunları anlatmıştır: "Valiymiş biz ne bilelim. Sonra öğrendik kusura kalma dedik ama iş işten geçti." Ortalık ağarmış Vali Akıncı avcılarının yanına gelmiş. "Kusura bakmayın avınızı bozdum" demiş. Demiş de; millette hoşafın yağı kesilmiş. Sonra gönüllerini almış. Meşeli Dayı'yı vilayete davet etmiş. Arkadaş olmuşlar! ...

İkinci Dünya Savaşı sırasında Dalaman Üretim Çiftliği'nden adalara mal giderdi. O yıllarda Marmaris'e Altıncı Filo gelmişti. 1945-1946 yılları. Kırk elli parça gemi limanı doldurmuştu. Amiral gemisinin adı Leyfe idi. Amiralin adı da Peery. Önce Bodrum'a geldi. Kamyonlarla yiyecek dağıttılar. Belediye Başkanı İskender Bey bir kamyon yayla kavunu gönderdi. Amiral Peery Muğla'ya geldi, gezdi. Babam Amiral

arabasını gemiden indirtmedi. Amerikalı Amiral vilayetin tahsis ettiği araba ile gezdi-Domuz süreği yaptılar (Çetibeli'nde) subaylar sivil giyinip Amerikalılarla avlandılar."¹²⁷⁸

Tatil olduğu vakit, her Cumartesi-Pazar, arabaya biner, av kıyafetini giyer, başlığını takar, çizmesini çeker, köylere giderdi. Hangi köyde ne gibi sorunlar var, tetkik ve teftiş ederdi. Köylerde köy muhtarı, ihtiyar heyeti veya halkı toplar, onlarla konuşurdu. Problemlerini tespit eder ve daha sonra icraat yapmak üzere not ederdi. Sonra sürekle avına çıkılırdı. Av bitince ya da bir ara verip köyde oturur köylülerle yemek yerdi. Eşinin hazırladığı yollukları da sofraya koyardı.¹²⁷⁹

Pazar günleri Muğla'ya yakın Yatağan kazasına ava gidermiş. Çünkü Yatağan'da avcı arkadaşları vardır. Çakıcı Mehmet Efe'nin kızanlarından Şeyh Mehmet Efe¹²⁸⁰ ile Fettah Gürpınar bunlardan sadece iki tanesidir.¹²⁸¹

Milas Halkevi Avcılar kolu sürekle domuz avına çıkmakta ve başta vali olmak üzere kendilerine destek olunmaktadır. Avcılar Kolu, Vali İbrahim Ethem Akıncı ve Milas Kaymakamı Avni Duru'nun yardımları sayesinde amatörlerle üye sayısını 101'e çıkarmıştır.¹²⁸²

Diğer taraftan İzmir'in Fransız asıllı Levantenlerinden William Giraud, ava meraklı birisi olarak İzmir'den Muğla'ya, av için, Muğla Valisi İbrahim Ethem Akıncı'nın yanına gelirdi. Birlikte ava çıkarlardı.¹²⁸³

---

¹²⁷⁸ Erman Şahin, *age*, s.39-46; Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

¹²⁷⁹ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 ve 23.10.2012 tarihli görüşme.

¹²⁸⁰ Muğla'nın Yatağan ilçesi Nebiköy'ündendir. Kurtuluş Savaşında Ahiköy (Yatağan) Genel Milisler Başkanlığı yapmıştır. Şeyh Mehmet Efe ve diğer Kuvayı Milliyeciler anısına Yatağan Belediyesi tarafından bir de Kuvayı Milliye parkı yaptırılmıştır. <http://www.hamlegazetesi.com.tr/kuvayi-milliyekahramanlarina-vefa> ; <http://www.internethaber.com/yatagan-kuvayi-milliyeparki-acildi-254175h.htm> Erişim Tarihi: 24.12.2014

¹²⁸¹ Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

¹²⁸² *Muğla'da Halk*, "Milas Haberleri", 10 2.Kanun 1945, s.1.

¹²⁸³ "William Giraud Şark Halı Kumpanyası'nın sahibi ve çok zengin bir adam. Atları vardı. Ava meraklıydı. Rahmi Koç'un gelini yani Mustafa Koç'un hanımı Caroline Giraud'nun dedesidir." Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

4.2.11.Vali Akıncı ve Afet Yönetimi

1940 yılı sonlarında Trakya ve Ege bölgelerinde şiddetli yağışlar nedeniyle Edirne, İzmir, Muğla, Manisa ve Bursa vilayetlerinde su baskınları yaşanmıştır. Muğla Valiliği 18.12.1940 gün ve 2/1789 sayılı yazıları ile yaşanan su baskınının boyutlarını ve alınan tedbirleri içeren raporları İçişleri Bakanlığı'na sunmuştur.¹²⁸⁴

Raporlardan anlaşıldığına göre sel felaketi Köyceğiz kazası ile Fethiye kazasında etkili olmuştur. Felaket Köyceğiz'de can ve mal kaybı olmaksızın atlatılmıştır. Ancak Fethiye kazasının Kemer nahiyesinin Ceylan köyünün Kavaklıpınar mevkiinde oturan Mustafa karısı 40 yaşlarında ve soyadı belli olmayan Ayşe'nin evi yıkılmış ve talihsiz kadın enkaz altında kalarak ölmüştür. Hüseyin Demirci ve Bakkal Hüseyin Hıra'nın 2 ev ile 1 dükkânı zarar görmüş olup zararın boyutu yaklaşık 180 liradır. Fethiye kazasının Kemer nahiyesine bağlı Kestep (Eşen) köyü yolu ile Seydiler köyü-Üzümlü nahiyesi arasındaki yol üzerindeki köprüler yıkılmıştır.¹²⁸⁵

17 Şubat 1940 Cumartesi günü saat 11.55'te Gökova nahiyesinin merkezi Ula'da şiddetli bir deprem olmuş ve 44 ev oturulamaz hale gelmiştir. Saat 12.10'da ikinci bir sarsıntı daha olmuştur. Ula'nın Alparslan Mahallesi depremden en fazla zarar gören yer olmuştur. Köprübaşı Mahallesinde 2 çürük ev yıkılmıştır. Deprem Muğla'da duyulur duyulmaz Vali Akıncı, Bayındırlık İl Müdürü ve bir fen memuru Ula'ya gitmiş ve durumu incelemiştir. Kapız taraflarında odun kesmekte olan 2 kişi kayaların düşmesi sonucu başından ve ayaklarından yaralanmıştır. Ula'da artçı depremler Pazar, Pazartesi günleri de devam etmiş, Salı günü ise Muğla'da hafif bir sarsıntı olmuştur.¹²⁸⁶ 17 Şubat'tan 30 Marta kadar geçen 1,5 aylık sürede deprem aralıklarla devam etmiştir.

1287

---

¹²⁸⁴ BCA, Fon: 30..10.0.0, Yer: 118.832..10., s.10. Tarih: 20/12/1940. (Dosya: 99A371); BCA, Fon: 30..10.0.0, Yer: 118.832..2., s.3. Tarih: 27/12/1940. (Dosya: 99A383); BCA, Fon: 30..10.0.0, Yer: 118.833..13., s.2. Tarih: 3/2/1941. (Dosya: 99A394).

¹²⁸⁵ BCA, Fon: 30..10.0.0, Yer: 118.832..10., s.10. Tarih: 20/12/1940. (Dosya: 99A371); BCA, Fon: 30..10.0.0, Yer: 118.832..2., s.3. Tarih: 27/12/1940. (Dosya: 99A383); BCA, Fon: 30..10.0.0, Yer: 118.833..13., s.2. Tarih: 3/2/1941. (Dosya: 99A394).

¹²⁸⁶ *Muğla'da Halk*, 24 Şubat 1940, s.1,3.

¹²⁸⁷ *Muğla'da Halk*, 30 Mart 1940, s.1.

31.12.1940 günü 00.35'te Datça kaza merkezinde 15 saniye süren, 00.46'da Bodrum kaza merkezinde şiddetli, 8.45'de Marmaris kaza merkezinde hafif olmak üzere 3 deprem daha meydana gelmiş ancak herhangi bir can ve mal kaybı olmamıştır.¹²⁸⁸

Muğla'da 23 Mayıs 1941 gecesi saat 22.50'de şiddetli bir deprem olmuştur. Saat o gece 01.40'a kadar 19 sarsıntı kaydedilmiştir.¹²⁸⁹ İlk gelen bilgilere göre halka ait 25 binadan 5'i tamamen yıkılmış ve diğer 20 binadan bir kısmının duvar, bacaları yıkık ve çatlaktır. Datça hariç olmak üzere Milas, Bodrum, Marmaris, Köyceğiz ve Fethiye kazaları ile Ula ve Yatağan nahiyeleri orta ve hafif olmak üzere deprem hissedilmiş ve bazı binalarda çatlaklıklar meydana gelmiştir. Yaralılar hastaneye kaldırılmış ve bütün tedbirler alınmıştır. Çadırlar dağıtılmıştır. Ekmek ve diğer gıda maddeleri temin edilmiş ve çarşı faaliyete sevk edilmiştir.¹²⁹⁰

Daha sonra alınan raporlar, depremin boyutlarını gözler önüne sermiştir. Depremde Muğla'da Hisar dağından yıkılan büyük bir kayanın düşmesi sonucu 3 ölü, 1 ağır yaralı ve bir damın çökmesi ile 5 hafif yaralı olup, 4 ev yıkılmış 99 ev az hasara uğramıştır. Muğla merkezde Saburhane ve Şahidi bölgeleri ile Halkevi binası depremin en fazla etkilediği yerler olmuştur. Pisi köyünde 7 yaşında bir çocuk ölü ve 1 kadın hafif yaralı olup 222 ev yıkılmış, 322 ev de hasara uğramıştır. Kafaca köyünde 20 ev yıkılmıştır. Yerkesik'te 25 ev yıkılmış, 2 ev az hasar uğramıştır. Akgedik'te 57, Karakuyu köyünde 30, Gevenes'te 2, Akçaova'da 52, Kozağaç'ta 8 ev harap ve 22 ev de hasara uğramıştır. Bayır köyünde ise 105 ev harap ve 94 ev hasara uğramıştır. Toplamda yer sarsıntısında 3 ölü, 2 ağır ve 6 hafif 8 yaralı, 525 ev yıkılmış veya oturulamayacak derecede hasara uğramış, 525 ev de az hasara uğramıştır. Köyler arasından Bayır, Pisi, Kafaca ve Akçaova köyleri diğer köylere oranla daha fazla hasar almıştır.¹²⁹¹

---

¹²⁸⁸ BCA, Fon: 30..10.0.0, Yer: 119.846..17., Tarih: 3/1/1941. (Dosya: 99B198).

¹²⁸⁹ Depremin 21.52'den itibaren başladığı ifade edilmektedir. Sarsıntıların en şiddetlileri 01.42 ve 02.01'de meydana gelenlerdi. BCA, Fon: 30..10.0.0, Yer: 119.847..3., Tarih: 23/5/1941. (Dosya: 99B249).

¹²⁹⁰ BCA, Fon: 30..10.0.0, Yer: 119.847..3., Tarih: 23/5/1941. (Dosya: 99B249).

¹²⁹¹ BCA, Fon: 30..10.0.0, Yer: 119.847..3., Tarih: 23/5/1941. (Dosya: 99B249); *Muğla'da Halk*, 31 Mayıs 1941, s.1; *Muğla'da Halk*, 7 Haziran 1941, s.1.

Depremde evsiz kalanlar için Kızılay genel merkezi Muğla'ya ilk etapta 500 çadır göndermiş olup bu çadırların 80'i Pisi'ye, 40'ı Bayır'a, 20'si Kafaca'ya geri kalan 360'ı da Muğla merkeze dağıtılmıştır. Kızılay Cemiyeti Muğla Şubesi de evleri yıkılan mağdur vatandaşlara iâşe temin etmektedir. Muğla merkezde depremden en çok hasar alan yapı yeni ve gösterişli bir bina olan Halkevi binasıdır.¹²⁹²

Son depremde en fazla zarar gören iki yerleşim yeri Bayır ve Akçaova köylerinin halen buldukları yere yakın, zemini iyi, suyu içmeye uygun ve diğer şartları haiz başka yerlere nakli düşünölmeye başlandı. Köylerin mevcut buldukları yerler dar bir boğaz içi ve kıraç yerler olup imkânları kısıtlıdır. Bu nedenle Bayır'ın Akgedik'e, Akçaova'nın da Çamkerten'e yakın bir yere taşınması gündeme gelmiştir.¹²⁹³

Bu şiddetli depremin ardından Muğla merkez ve köylerinde artçı veya yeni bir deprem şeklindeki sarsıntılar Haziran ve Temmuz aylarında da ara ara devam etmiştir.¹²⁹⁴ 13 Aralık 1941 Cumartesi günü saat 08.15'te yeni bir deprem meydana geldi. 6 saniye kadar sürdüğü tahmin edilen deprem, Muğla merkez ilçeye bağlı Yatağan nahiyesi ile Eskihisar, Karakuyu, Bahçeburun, Gevenes ve bu köylere yakın

---

¹²⁹² *Muğla'da Halk*, 14 Haziran 1941, s.1.

¹²⁹³ *Muğla'da Halk*, 21 Haziran 1941, s.1.

¹²⁹⁴ *BCA*, Fon: 30..10.0.0, Yer: 119.847..3., Tarih: 23/5/1941. (Dosya: 99B249); *BCA*, Fon: 30..10.0.0, Yer: 119.847..7., Tarih: 4/6/1941. (Dosya: 99B257); *BCA*, Fon: 30..10.0.0, Yer: 119.847..4., Tarih: 20/6/1941. (Dosya: 99B263); *BCA*, Fon: 30..10.0.0, Yer: 119.848..5., s.1-2, Tarih: 23/6/1941. (Dosya: 99B264); *BCA*, Fon: 30..10.0.0, Yer: 119.848..6., s.13, Tarih: 1/7/1941. (Dosya: 99B265); *BCA*, Fon: 30..10.0.0, Yer: 119.848..6., s.12, Tarih: 1/7/1941. (Dosya: 99B265); *BCA*, Fon: 30..10.0.0, Yer: 119.848..6., s.10, Tarih: 1/7/1941. (Dosya: 99B265); *BCA*, Fon: 30..10.0.0, Yer: 119.848..6., s.9, Tarih: 1/7/1941. (Dosya: 99B265); *BCA*, Fon: 30..10.0.0, Yer: 119.848..6., s.8, Tarih: 1/7/1941. (Dosya: 99B265); *BCA*, Fon: 30..10.0.0, Yer: 119.848..6., s.7, Tarih: 1/7/1941. (Dosya: 99B265); *BCA*, Fon: 30..10.0.0, Yer: 119.848..6., s.6, Tarih: 1/7/1941. (Dosya: 99B265); *BCA*, Fon: 30..10.0.0, Yer: 119.848..6., s.5, Tarih: 1/7/1941. (Dosya: 99B265); *BCA*, Fon: 30..10.0.0, Yer: 119.848..6., s.4, Tarih: 1/7/1941. (Dosya: 99B265); *BCA*, Fon: 30..10.0.0, Yer: 119.848..6., s.3, Tarih: 1/7/1941. (Dosya: 99B265); *BCA*, Fon: 30..10.0.0, Yer: 119.848..6., s.2, Tarih: 1/7/1941. (Dosya: 99B265); *BCA*, Fon: 30..10.0.0, Yer: 119.848..6., s.1, Tarih: 1/7/1941. (Dosya: 99B265); *BCA*, Fon: 30..10.0.0, Yer: 119.848..7., Tarih: 1/7/1941. (Dosya: 99B267); *BCA*, Fon: 30..10.0.0, Yer: 119.848..8., Tarih: 1/7/1941. (Dosya: 99B268); *BCA*, Fon: 30..10.0.0, Yer: 119.848..12., Tarih: 10/7/1941. (Dosya: 99B272); *BCA*, Fon: 30..10.0.0, Yer: 118.835..8., Tarih: 11/7/1941. (Dosya: 99A454); *BCA*, Fon: 30..10.0.0, Yer: 96.80.9., Tarih: 17/9/1941. (Sayı: 165852 Dosya: 99-106); *BCA*, Fon: 30..10.0.0, Yer: 120.849.2., s.1-2., Tarih: 16/12/1941. (Dosya: 99B282); *BCA*, Fon: 30..10.0.0, Yer: 120.849.4., Tarih: 10/2/1942. (Dosya: 99B284); *Muğla'da Halk*, 14 Haziran 1941, s.1; *Muğla'da Halk*, 21 Haziran 1941, s.1; *Muğla'da Halk*, 28 Haziran 1941, s.1; *Muğla'da Halk*, 5 Temmuz 1941, s.1; ; *Muğla'da Halk*, 26 Temmuz 1941, s.2; *Muğla'da Halk*, 2 Ağustos 1941, s.1.

diğer köylerde hasara yol açtı. Deprem bilançosu şöyle idi: Muğla merkez kazası ile Yatağan nahiyesinde 300 ev tamamen oturulamayacak derecede ağır hasarlı, 4 mektep ve 1 hastane binası hasarlı ve 2 kişi hafif yaralı; Marmaris kazasında 40 ev hafif, 3 ev ağır hasarlı, kaymakamlık binası hasarlı; Milas kazasında ise 5 ev hasarlıdır. Bu deprem Köyceğiz, Datça ve Bodrum'da da hafif surette hissedilmiştir.¹²⁹⁵

Ekim 1941'de Akçaova ve Bayır köylerinin taşınacakları yeni yerlerinin istimlâk işlemleri bitirilmiş ve köy evlerinin inşası başlamış olup¹²⁹⁶ olanca hızıyla devam eden inşaat faaliyetleri sonunda bu iki köy yeni yerlerine taşındı. 1942'de Bayır köyü ilkokulu eğitim-öğretime hazır idi. İbrahim Ethem Akıncı, Bayır köyünü yakından bilen, ara sıra köye gelip özellikle avcılarla görüşen bir valiydi.¹²⁹⁷

Vali, taşınacak Bayır köyünün yeni yerinin imar planı olmasını ve bu plana göre yapılmasını istedi.¹²⁹⁸ Muğla Bayındırlık İl Müdürü, mühendis ve mimarlar ile yaptıkları çalışma ile Vali Akıncı'nın isteği doğrultusunda köyün ileriye dönük genişlemesini dikkate alan, modern bir kasaba haline gelmesini hedefleyen bir imar planı hazırlandı. Plan uygulamaya konularak çalışmalar başladı ve çalışmaların Bayır köyündeki takipçisi Bayır köyü ilkokulu öğretmeni Necmi Yener idi.¹²⁹⁹

Zaman zaman Vali, Muğla Bayındırlık İl Müdürü, mühendis ve mimarlar ile köydeki inşa faaliyetlerini incelemek ve denetlemek için Bayır'a geldiler. Yeni köyü cadde cadde gezmek suretiyle imar planına uygunluğu denetlediler. Vali Akıncı köy inşaatını yerinde takip eden Bayır köyü öğretmeni Necmi Yener'in karşılaştığı pek çok ayni ve nakdi sorunun çözümünde kendisine yardımcı oldu¹³⁰⁰ ve böylelikle köyün inşaatı hızlıca bitirilebildi.

---

¹²⁹⁵ *Muğla'da Halk*, 20 I. Kanun 1941, s.1.

¹²⁹⁶ *Muğla'da Halk*, 4 I. Teşrin 1941, s.1.

¹²⁹⁷ Necmi Yener, *age*, s.179-180.

¹²⁹⁸ 1941 depreminde yerle bir olan Bayır'ı bugünkü yerinde yeniden kuran İbrahim Ethem Akıncı'dır.

¹²⁹⁹ Cumhuriyet Çoban ile 15.06.2012 tarihli görüşme.

¹³⁰⁰ Necmi Yener, *age*, s.179-182.

Resim-1: Muğla İli Bayır Beldesi İmar Planı (Bu Plan Bayır Belediyesi Arşivinde olup Belediye Başkanı Sayın Cumhuri Çoban tarafından fotoğrafının alınmasına izin verilmiştir.15.06.2012, Bayır)

2012 Yılı Haziran ayında, Muğla ili Bayır beldesi aradan geçen zamana rağmen tam da Vali Akıncı'nın istediği biçimde modern bir kasaba halinde varlığını sürdürmekteydi. Vali'nin izleri, hala her yerde görülmektedir. İmar planından binaların durumuna ve şehir meydanından eğitim kampüsüne, hayvan pazarından sebze meyve pazarına kadar her şey, İbrahim Ethem Akıncı'yı hatırlatmaktadır.

Vali Akıncı deprem sonrası halkın yaralarının sarılması işini de afet yönetiminin bir parçası olarak görmektedir. Bu gerekçeyle Erzincan'da 27 Aralık 1939 günü meydana gelen ve binlerce kişinin öldüğü, maddi bakımdan da büyük zararın olduğu depreme Muğlalılar adeta birbirleriyle yarışırmasına yardımda bulunmuşlardır. Muğla vilayetinden felaketin başladığı günden itibaren 83.082,21 lira para ve 3460 parça eşya toplanmıştır.¹³⁰¹ Bu yardımlar daha sonra afetzedelere ulaştırılmıştır.

4.2.12.Vali Akıncı ve Kutlamalar

Vali Akıncı valiliği müddetinde pek çok bayram ve kutlama törenine katılmıştır. 23 Nisan 1941 günü Milli Hâkimiyet ve Çocuk Bayramı, Muğla'da coşkun bir şekilde kutlandı. Bütün çarşı, resmi ve özel binalar, mektepler yeşillikler ve bayraklarla donandı. Tören Cumhuriyet alanında saat 10.10'da İstiklal Marşı'nın okunması, Atatürk'e 1 dakikalık saygı duruşu ve çelenklerin konulması ile başladı. Vali İbrahim Ethem Akıncı beraberinde İl Garnizon Komutanı, İl Kültür Temsilcisi, CHP İl Başkanı, Belediye Başkanları ve Çocuk Esirgeme Kurumu Başkanı bulunduğu halde mekteplilerin önünden geçerek çocukların bayramlarını kutladı. Daha sonra günün anlam ve önemini belirten konuşmalar yapıp, şiirler okundu. Tören askeri mızıka öndeliğinde yapılan resmigeçit ile sona erdi. Gece de Çocuk Esirgeme Kurumu çocuk balosu düzenlendi.¹³⁰² Baloya bazen Muğla Milletvekili Cemal Karamuğla gibi siyasetçilerde katıldı. Çocuk Esirgeme Kurumu çocuklara ücretsiz sinema gösterimi düzenledi. İlkokul öğrencilerine, velilere ve halka yönelik müsamere düzenledi.¹³⁰³ 1943 yılı 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı çocuk haftası adı altında kutlandı.¹³⁰⁴

19 Mayıs Spor Bayramı törenleri 1940 yılından itibaren yeni düzenlenen spor alanında yapıldı. 19 Mayıs Spor Bayramı etkinliklerine izciler, sporcular ve Muğla Dağ Tugayının tüm spor teşekkülleri katıldı.¹³⁰⁵ Törene katılan öğrenciler, askerler, beden terbiye mükellefleri, sivil sporcular Cumhuriyet alanında toplandıktan sonra tümen

¹³⁰¹ *Muğla'da Halk*, 24 Şubat 1940, s.1.

¹³⁰² *Muğla'da Halk*, 26 Nisan 1941, s.1.

¹³⁰³ *Muğla'da Halk*, 1 Mayıs 1943, s.1.

¹³⁰⁴ *Muğla'da Halk*, 1 Mayıs 1943, s.1.

¹³⁰⁵ *Muğla'da Halk*, 25 Mayıs 1940, s.1,4; *Muğla'da Halk*, 24 Mayıs 1941, s.1.

bandosu öncülüğünde çarşı, hükümet ve tümen önünden dolaşarak tekrar Cumhuriyet alanına gelecek şekilde resmigeçit yaparak¹³⁰⁶ bir anlamda halkı törene davet etmiş oldular.

İstiklal Marşı, günün anlam ve önemini belirten konuşmalar, geçit resmi yapılıp, Gençlik Marşı okunduktan sonra ortaokul beden terbiye hareketleri gösterisi icra edildi. Sonra askeri güçler, gençlik kulübü sporcuları tarafından karşılaşma ve gösteriler yapıldı. Öğleden sonra da askerler ile gençlik kulübü arasında bir futbol maçı düzenlendi.¹³⁰⁷ Her bayramda olduğu gibi gece resmi kurumlar ve özel kuruluşlara ait büro ve işyerleri başta olmak üzere tüm şehir aydınlatıldı.¹³⁰⁸

1 Temmuz Denizciler (Kabotaj) Bayramı, 1 Temmuz 1945 Pazar günü Marmaris'te Vali İbrahim Ethem Akıncı'nın da katılımıyla kutlandı. Tören konuşmalar, şiirler ve sporcuların resmigeçitleri başlayıp yüzme yarışları ile sona erdi.¹³⁰⁹

30 Ağustos Zafer Bayramı kutlamaları ise Askeri Mahfelde başlayıp askeri tören kıtasının geçişi, 30 Ağustos'un değerini ve verdiği neticeleri, tayyarenin önemini açıklayıcı konuşmalar¹³¹⁰, gece de askeri birliklerin düzenlediği fener alayları ve subaylarca verilen balo şeklinde icra edildi.¹³¹¹

Her yıl 26 Eylül günü Dil Bayramı kutlamaları gerçekleştirildi. Dil bayramlarında Halkevi salonunda dil ile ilgili bilimsel konferanslar verildi.¹³¹²

---

¹³⁰⁶ *Muğla'da Halk*, 27 Mayıs 1944, s.1.

¹³⁰⁷ *Muğla'da Halk*, 27 Mayıs 1944, s.1.

¹³⁰⁸ *Muğla'da Halk*, 25 Mayıs 1940, s.1,4; *Muğla'da Halk*, 4 Kasım 1939, s.1; *Muğla'da Halk*, 9 Kasım 1940, s.1.

¹³⁰⁹ *Muğla'da Halk*, 4 Temmuz 1945, s.1.

¹³¹⁰ Muğla Liva Komutanı Tuğgeneral Yümnü Üresin ve Cavit Aker bu konuşmacılar arasındadır. *Muğla'da Halk*, 2 Eylül 1939, s.1; *Muğla'da Halk*, 7 Eylül 1940, s.1; Turhan Doğan Akıncı "Yümnü Üresin Muğla'da Tümen Komutanıydı. İstiklal Harbi subaylarındandır. Babamın yakın arkadaşıydı." demektedir. Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme; 1940 yılındaki kutlamalarda ise Liva Komutanı Kurmay Albay Besim Bey'dir. *Muğla'da Halk*, 7 Eylül 1940, s.1; Ali Besim Besin, 1935-1937 yılları arasında, Kurmay Albay rütbesiyle, Işıklar Askeri Hava Lisesi Komutanlığı yapmıştır. Tümgeneral rütbesiyle emekli olmuştur. Bkz. http://www.isiklar.tsk.tf/iahl_komutanlari.asp. Erişim Tarih:10.12.2014. TBMM 9.Dönem Kütahya milletvekilidir. Bkz. <http://www.tbmm.gov.tr>. Erişim Tarih:10.12.2014.

¹³¹¹ *Muğla'da Halk*, 2 Eylül 1939, s.1; *Muğla'da Halk*, 7 Eylül 1940, s.1; *Muğla'da Halk*, 6 Eylül 1941, s.1; *Muğla'da Halk*, 5 Eylül 1942, s.1; *Muğla'da Halk*, 28 Ağustos 1943, s.1-2; *Muğla'da Halk*, 4 Eylül 1943, s.1.

¹³¹² *Muğla'da Halk*, 28 Eylül 1939, s.1; *Muğla'da Halk*, 4 I.Teşrin 1941, s.1; *Muğla'da Halk*, 3 I.Teşrin 1942, s.1.

29 Ekim 1939 Cumhuriyet Bayramı kutlamaları iki gün ve gece şeklinde kutlanmıştır.¹³¹³ Bayram törenleri boyunca halkın neşesini arttırmak için Belediye önünde davul zurna çaldırılmıştır.¹³¹⁴ Cumhuriyet bayramı geçit resmi diğer bayramlara göre daha kalabalık oluyordu. Çünkü resmigeçide askerler, öğrenciler, izciler, sporcular ve teşekküllerin yanında esnaf cemiyetleri ve bütün halk da katılıyordu.¹³¹⁵ 1943 yılı kutlamaları ise Cumhuriyet'in 20.Yıldönümü münasebetiyle özel bir öneme haiz olarak icra edildi. Esnaf temsilcileri yapıldı. Bu temsilciler arasında Muğla Dokumacılar Birliği temsili oldukça gösterişliydi. Saat 12.00'de 21 pare top atılarak Cumhuriyet selamlandı. Şehrin çeşitli yerlerine konulan halk kürsülerinde halk hatipleri Cumhuriyet konulu konferanslar verdiler.¹³¹⁶

10 Kasım Atatürk'ün Ölümünün Yıldönümü törenlerinin en dikkat çeken özelliği, 1939 yılı 10 Kasımında yani ölümünün birinci yıldönümünde, Atatürk'ün aziz hatırası adına yapılan 5 dakikalık saygı duruşunun olmasıdır.¹³¹⁷ Bu süre daha sonraki yıllarda kademeli olarak azaltılacaktır.

25 Şubat Halkevlerinin Kuruluş Yıldönümü de törenle kutlanmıştır. Törende Ebedi Şef Mustafa Kemal Atatürk'ün manevi huzurunda 3 dakikalık saygı duruşu yapılmıştır.¹³¹⁸

1 Nisan günü de İkinci İnönü Zaferinin Yıldönümü kutlamaları gerçekleştirilmiştir. Törende "Milli Şef" İnönü'ye sevgi ve saygı ifade eden şiirler okunmuştur.¹³¹⁹

4.2.13.Vali Akıncı ve Kullandığı İzinler

Muğla Valiliği sırasında Vali Akıncı, pek çok kez izin kullanmıştır. İzinlerin çoğunluğu il dışında geçirilmiştir. İzinlerin süresi yaklaşık bir aydır. Vali Akıncı, 1940

---

¹³¹³ *Muğla'da Halk*, 4 Kasım 1939, s.1; *Muğla'da Halk*, 9 Kasım 1940, s.1.

¹³¹⁴ *Muğla'da Halk*, 4 Kasım 1939, s.1; *Muğla'da Halk*, 9 Kasım 1940, s.1.

¹³¹⁵ *Muğla'da Halk*, 7 II. Teşrin 1942, s.1.

¹³¹⁶ *Muğla'da Halk*, 23 I. Teşrin 1943, s.1; *Muğla'da Halk*, 30 I. Teşrin 1943, s.1-2; *Muğla'da Halk*, 6 II. Teşrin 1943, s.1.

¹³¹⁷ *Muğla'da Halk*, 11 Kasım 1939, s.1.

¹³¹⁸ *Muğla'da Halk*, 2 Mart 1940, s.1; *Muğla'da Halk*, 27 Şubat 1943, s.1.

¹³¹⁹ *Muğla'da Halk*, 6 Nisan 1940, s.1.

yılı Mayıs ayı ortalarında çıktığı izinden 15 Haziran 1940 günü döndü. İznini Ankara'da geçirdi.¹³²⁰

1944 yılı Kasım ayı boyunca izinli bulunan Vali İbrahim Ethem Akıncı, Aralık ayı başında Muğla'ya dönerek görevine başlamıştır.¹³²¹ İbrahim Ethem Akıncı, çocuklarının tahsil işleri için İstanbul'a gitmek zorunda olduğundan ve uzun zamandan beri izin almadığından 1945 yılı genel nüfus sayımı ve genel meclis toplantılarını bitirdikten sonra kullanılmak üzere bir ay yıllık izin almıştır. İbrahim Ethem Akıncı'nın iznini geçireceği adres: Mustafa Kemal Paşa Caddesi Ceylan Sokak No:7 Aksaray/İstanbul. 25 Ekim 1945 tarihinde izne ayrılmış ve 28 Kasım 1945 tarihinde Muğla'ya dönmüş ve görevine başlamıştır.¹³²²

İbrahim Ethem Akıncı'nın ilk çocuğu Orhan Cavit'in geçirdiği bir travmadan dolayı uzun yıllardır devam eden tedavisi vardır. İbrahim Ethem Akıncı da oğlunu tedavi ettirebilmek için çoğu kez yıllık izin kullanmak suretiyle İstanbul, Ankara ve İzmir'de bulunmak zorunda kalmıştır. İbrahim Ethem Akıncı, oğlu Orhan Cavit'in acilen İzmir'de ameliyat olması zorunluluğu çıkınca 20.10.1946 tarihinde İzmir'e gitmiştir. 15 Ekim 1946 tarihinde İçişleri Bakanlığına gönderdiği yazısından anlaşıldığına göre 20 Ekim ile 3 Kasım 1946 tarihleri arasında 15 gün yıllık izne ayrılmıştır. İznini kullanıp 3 Kasım 1946 tarihinde Muğla'ya dönmüştür.¹³²³ İbrahim Ethem Akıncı, İskenderun'a gidip gelmek için Nisan ayında kullanmak üzere 12 günlük izin almış, buna göre 30 Mart 1947 tarihinde izne ayrılmış ve 11 Nisan 1947 tarihinde Muğla'ya dönmüştür.¹³²⁴ İbrahim Ethem Akıncı, 10 Mayıs 1948 tarihinden itibaren 1 ay yıllık izne ayrılmış ve iznini Balıkesir ili Sındırgı ilçesi merkezinde geçirmiştir. İznini müteakip 12 Haziran 1948 tarihinde Muğla'ya dönmüştür.¹³²⁵ İzne ayrıldığı sürelerde Mektupçu Raif Özdemir Muğla Valiliği'ne vekâlet etmiştir.¹³²⁶

---

¹³²⁰ *Muğla'da Halk*, 22 Haziran 1940, s.1.

¹³²¹ *Muğla'da Halk*, 2 I. Kanun 1944, s.1.

¹³²² *İBA*, Dosya No: 435; *Muğla'da Halk*, 28 Kasım 1945, s.1.

¹³²³ *İBA*, Dosya No: 435.

¹³²⁴ *İBA*, Dosya No: 435.

¹³²⁵ *İBA*, Dosya No: 435.

¹³²⁶ *İBA*, Dosya No: 435.

4.2.14.Ayrılışı

İbrahim Ethem Akıncı'nın Muğla Valiliği'nden ayrılacağına ilişkin haberler gazetelerde yer aldı.¹³²⁷ İbrahim Ethem Akıncı Muğla Valiliği'nden ayrılırken aşağıdaki yazının yayımlanmasını istemiştir.¹³²⁸

Ayrılırken

İ. Etem AKINCI

1. *Son kanuna göre emekliye ayrıldığımdan 25 Temmuz 1949 Pazartesi günü (bir mani olmazsa) vilayetten ayrılmak niyetindeyim.*

2. *On sene, bir ay gibi uzun bir zaman süren ve adeta bir rekor kıran, pek az arkadaşına nasip olan müddeti memuriyetim zarfında gerek kıymetli mesai arkadaşlarımdan ve gerek muhterem, vefakâr kasabalı ve köylü bütün halktan gördüğüm samimiyet ve müzaherete¹³²⁹ ilelebet medyunu şükranım.*

3. *Çok mühim ve tarihi anlar yaşadığımız, çok tehlikeli zamanlar geçirdiğimiz vak'a ve hadiselerde, mesaiyi müşterekemizde fedâkar arkadaşlarımı fazla yormuş, kendilerinden takatı beşer fevkinde vazifeler, halktan azami sabır ve sükûn talep ve birçoklarını (vatan menafii namına) hayatı fedakârlığa sevk etmiş olduğumu biliyor ve bu karışık zamanları, tarihe karışan bu kıymetli mesaiyi tahattur¹³³⁰ ve takdis ederken kendilerini tebrik ve pek samimi olan teşekkürlerini takdim eylerim. Çünkü hiç kimseden hiçbir zaman gayri kanuni bir talep değil bir imaya bile rastlamadım.*

4. *Binaenaleyh şerefi yüksek, faal arkadaşlar zümresinden, fikren, iktisaden, ahlaken ve balaya yükselmiş ve yükselmekte azimkâr halk külesinden ayrıldığıma müteessirim. Yalnız hedef ve gayesini müdrik, mesaisinde intizam ve iffete*

---

¹³²⁷ *Muğla'da Halk*, "Valimiz Bay İ. Etem Akıncı Emekliye Ayrıldı", 9 Temmuz 1949, s.2; *Muğla'da Halk*, "Muğla Valiliği'ne Muzaffer Koçak'ın tayini söylenmekte", 13 Temmuz 1949, s.1.

¹³²⁸ *Muğla'da Halk*, Serbest Köşe: Ayrılırken (Vilayet makamından gazetemizde neşri için gönderilen yazının aynıdır), 23 Temmuz 1949, s.2-3.

¹³²⁹ yardıma.

¹³³⁰ hatırlama.

mutekit¹³³¹ bir heyeti hükümet, faal bir devlet makinası ve akliselim sahibi, mukaddir¹³³², hakkının müdafii¹³³³ bir vilayet halkı bıraktığımdan dolayı da müteselli ve memnunum.

5. *Bilhassa hiç borcu olmayan bir [İl] Özel İdare, daima varidatını arttırmaya çalışan bir maliye, asayiş vaziyetine sahip kuvvetli bir zabıta, vaziyeti siyasiye ve idariyeyi kavramış tecrübeli Kaymakam ve Bucak müdürlerinden mürekkep bir idare, vazifesini müdrik hakşinas bir adliye, milli gayeye koşarak yürüyen bir milli eğitim, Sıhhati umumiye ile şiddetle alakadar bir sıhhiye, mücadelesine kuvvetle sarılan veterinerlik, teşkilatı kuvvetlendiren ve makineleşmeye çalışan tarım, istikbali çok parlak olması için çalışan zeytincilik, vazife ehli ve müdekkik¹³³⁴ bir nüfus, çok hassas ve faal bir tapu, mühim semereler vermeye namzet belediyeler, esaslı işlere başlayan bayındırlık, dünya cereyanlarını nazarı dikkate alarak çalışan teşekküller ve kardeşçe geçinen partiler, çok dikkatli ve himayekâr vakıflar, salim, sakin, şayanı itimat bir muhabere, gördükçe bütün teessürlerimiz zail olmakta ve vatanın atisinde parlak ufuklar görülmektedir.*

6. *Hayatı memuriyette ve alelumum hayatta amili muvaffakiyet bendi üçtür.*

Birincisi: Büyük bir hüsniniyet,

İkincisi: Mutlak bir iffet,

Üçüncüsü: Lâyezâl¹³³⁵ bir say ü gayret, gibi üç mühim kaziyedir.¹³³⁶

İşte bu sehpayı içtimaiyeye¹³³⁷, kavaidi esasiyeye¹³³⁸ istinaden yürüyenler ve asrımızın seyir ve cereyanlarını, millet ve vatanımızın vaziyetini nazarı dikkate alarak azami derecede tasarrufkâr olarak israf ve safahattan kaçınanlar her zaman ve her yerde daima muvaffak olurlar.

---

¹³³¹ bağlanmış, inanan, dini bütün.

¹³³² takdir eden, beğenen, kadir kıymet bilen.

¹³³³ savunan.

¹³³⁴ Tetkik eden, inceden inceye araştıran.

¹³³⁵ Sonsuz.

¹³³⁶ maddedir.

¹³³⁷ Sosyal üçlüye.

¹³³⁸ Esası teşkil eden kaideler.

7. *Onun için bu arkadaşlardan ve halktan temenni edeceğim şey; rehberleri hüsnüniyet ve iffet, gayret ve defleri vatan ve millet olsun.*

8. *Vatanın selametine, kanunların tatbiki icabatına matuf resmi muamelattan dolayı gücendirdiğim var ise, kanun ve vatan gibi kutsi gayeleri nazarı dikkate alarak beni mazur görmelerini ve bilmeyerek yapılan hususi bir muameleden dolayı kırılan arkadaşların da affetmelerini ve samimiyetime bağışlayarak haklarını helal etmelerini hassaten rica ederim.*

9. *Bütün arkadaşlara, halka, ilçelere, köylere ayrı ayrı veda etmek benim en büyük emel ve arzum ise de, bunun tamamen tahakkukuna imkân bulunamayacağının kabulüyle arkadaşlara, halka tebliğini rica ve arkadaşlarımın herhangi bir arzularını elimden geldiği kadar isafına çalışmak veya tecrübelerime istinaden yol göstermek benim için büyük bir şeref olacağını arz eder, muvaffakiyetinize, refahınıza, saadetinize, afiyetinize daima duahan olarak cümlenize veda eylerim.*

Muğla'nın Kurtuluş Savaşı Kahramanı, Aziz, Avcı, Koca Valisi İbrahim Ethem Akıncı'nın Muğla'dan ayrılışı hüzünlü oldu. 25 Temmuz 1949 günü Muğla'dan ayrılan Akıncı'yı Muğlalılar Aydın'a kadar yolcu etmişlerdir.¹³³⁹

---

¹³³⁹ Erman Şahin, *age*, s.46-47; Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

BEŞİNCİ BÖLÜM: EMEKLİLİK VE VEFATI

5.1.Emeklilik

Muğla Valisi İbrahim Ethem Akıncı, emekli edileceğini anlamış ve Eylül 1948 itibariyle hizmet süresini hesaplattırmıştır. Yapılan hesaplamada 30 yıl 11 ay 25 günlük fiili hizmetinin olduğu ortaya çıkmıştır.¹³⁴⁰

İbrahim Ethem Akıncı, 5434 Sayılı Emekli Sandığı Kanununun 01.07.1949 tarihinde yürürlüğe giren 39.maddesinin (B) fırcası gereğince emekliye sevki onanmıştır.¹³⁴¹ Bu tarihte yapılan hesaplamada 31 yıl 8 ay 26 günlük fiili hizmetinin olduğu ortaya çıkmıştır. 25 Temmuz 1949 günü emekli edilmiştir.¹³⁴²

Vali Akıncı'nın emekliliğini Muğla'da Halk gazetesi şu haber ile okuyucularına duyurmuştur:¹³⁴³ “*Son aldığımız habere göre, 30 hizmet yılını doldurmuş valiler, Bakanlar Kurulu'nun aldığı karara göre emekliye ayrılmışlardır. Bunlar arasında Valimiz Bay Etem Akıncı'nın da bulunması, Muğlalıları teessür içinde bırakmıştır.*”

Muğla Valisi İbrahim Ethem Akıncı, Muğla İl Jandarma Komutanı Kazım Dirilgen'i vekil bırakarak görevinden ayrılmıştır. Akıncı, emekli maaşı ile harcırah ve ikramiyesini Sındırgı ilçesinden alacağını belirterek 25 Temmuz 1949 günü Muğla'dan ayrılmıştır. Bu ayrılış oldukça hüzünlü olmuştur.¹³⁴⁴ Uğurlamaya Muğlalılar ve Aydın Valisi Ethem Necip Yetkiner¹³⁴⁵ de gelmiştir.

İçişleri Bakanlığı Özlük İşleri Genel Müdürlüğü Tahsis Şefliğinin Sicil Şefliğine yazdığı 13.08.1949 gün ve 9730-523 sayılı yazılarına göre; Vali İbrahim Ethem Akıncı, 1 Ağustos 1949 tarihinde ve 81899 esas numarası ile 221 lira 76 kuruş

¹³⁴⁰ İBA, Dosya No: 435 ; ESA, Dosya No: 81899.

¹³⁴¹ İBA, Dosya No: 435 ; ESA, Dosya No: 81899.

¹³⁴² İBA, Dosya No: 435 ; ESA, Dosya No: 81899. *Muğla'da Halk*, “Valimiz Bay İ. Etem Akıncı Emekliye Ayrıldı”, 9 Temmuz 1949, s.2.

¹³⁴³ *Muğla'da Halk*, “Valimiz Bay İ. Etem Akıncı Emekliye Ayrıldı”, 9 Temmuz 1949, s.2.

¹³⁴⁴ Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme

¹³⁴⁵ <http://www.istanbul.gov.tr/?rid=67>; http://tr.wikipedia.org/wiki/Ethem_Yetkiner Erişim Tarihi: 22.12.2014

emekli maaşı tahsis olunmak suretiyle emekli edilmiştir.¹³⁴⁶ İbrahim Ethem Akıncı, bazı kaynaklarda 15.07.1949 tarihli onayla emekliye sevk edilmiştir denmektedir ancak bu yanlış bir bilgidir.¹³⁴⁷

İbrahim Ethem Akıncı 60 yaşını ve 30 yılı aşan fiili hizmetine karşılık 12.000 lira emekli ikramiyesi almıştır¹³⁴⁸. Bu çalışırken aldığı son maaşının 80 katıdır. Günümüzde ortalama 8-9 bin lira maaş alan bir valinin 640 ila 720 bin lira civarında emekli ikramiyesi alması demektir.¹³⁴⁹ Buna göre İbrahim Ethem Akıncı iyi bir emekli ikramiyesi almıştır.

İbrahim Ethem Akıncı, zoraki ve haksız bir şekilde emekli edildiğini düşünmektedir. Akıncı ailesi bu durumu şöyle aktarmaktadır: “İsmet Paşa, babamı lüzumuna binaen emekli etti. Çünkü babam Atatürk’ün sağ kolu olması, Milli Mücadele’de mücahitlik ile üstün başarı göstermesi, Malatya valisi iken de İnönü yakınlarının işlerini görmemesi, 1946 seçimlerinde Muğla’da DP adaylarının kazanması gibi sebeplerden dolayı İnönü tarafından pek sevilmiyordu. Zoraki emekli edildi.”¹³⁵⁰

İbrahim Ethem Akıncı, Sayıştay Başkanlığı’na verdiği 4 Ekim 1949 tarihli dilekçesinde emekliye ayrılırken Milli Mücadele döneminde Demirci’de yaptığı görevin hizmet yılına sayılmamasına şöyle itiraz etmiştir:

“Milli Mücadele yıllarında Demirci kaymakamlığı vazifesini ifa etmekte iken mezkûr ilçenin Yunanlılar tarafından işgali üzerine (cepheye çekilerek 15 Eylül 1922 tarihinde tekrar işe başladığı) hizmet cetveline verilen meşruhattan anlaşılmakta ise de cephede ne şekilde vazifesine devam ettiği belirtilmediğinden tahsis işleminde Demirci’nin işgalinden istirdadına kadar geçen süreden dolayı mücadele zammı yapılmamıştı. Bu defa adı geçen ilişik dilekçesinde cephede bilfiil hizmet ettiğinden Milli Mücadele zammının buna göre tahakkuk ettirilmesini istemektedir.”

¹³⁴⁶ İBA, Dosya No: 435; ESA, Dosya No: 81899.

¹³⁴⁷ Kürşat Ekrem Uykucu, *age*, s.115.

¹³⁴⁸ İBA, Dosya No: 435; ESA, Dosya No: 81899.

¹³⁴⁹ <http://www.memurlar.net/haber>

¹³⁵⁰ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

Dilekçede de ifade edildiği üzere İbrahim Ethem Akıncı'nın İstiklal Harbi sırasındaki “*cephedeki bilfiil hizmeti*” hizmet cetveline yansıtılmamış, işgal altındaki bir ilçede görev yapan kaymakam muamelesi görmüştür. Bu gelişme üzerine Sayıştay Genel Kurulu 31.12.1949 tarihinde verdiği karara göre 215 lira 60 kuruş olan emekli maaşı tadil ve tashih ile 221 lira 76 kuruş yapılmıştır. Aradaki 6 lira 16 kuruş maaş farkı için yeniden bordro düzenlenmiştir. İbrahim Ethem Akıncı'nın 5434 sayılı kanuna göre 1.1.1950 tarihinden itibaren emekli maaşı 564 lira 50 kuruş olmuştur.¹³⁵¹

İbrahim Ethem Akıncı, emekli olduğu günlerde Balıkesir'de yayımlanan Balıkesir Postası gazetesi de sütunlarında “*Tekaüt edilecek valiler*” başlığı ile verdiği haberinde, Konya Valisi Şefik Soyer, İzmir Valisi Fazlı Güleç, Zonguldak Valisi Mithat Altıok, Balıkesir Valisi Ziya Tekeli, Afyon Valisi Abidin Özmen, Ankara Valisi Avni Doğan ve Muğla Valisi İbrahim Ethem Bey'in ismini de zikretmektedir. Aynı gazete daha sonraki bir haberinde ise 60 yaşını dolduran 10 valinin emekliye sevk edildiğini yazmaktadır. Emekliye sevk edilen valiler arasında Antalya, Burdur, Çanakkale, Çoruh, Çorum, İçel, Muş, Muğla, Rize ve Sinop valileri sayılmaktadır.¹³⁵²

Vali akıncı, 60 yaşında emekli edilince canı çok sıkılmıştır. Altı ay evvel haber verilmesi yasa gereği idi. Emekliye sevkine itiraz etmiş ve mahkemeye gitmiştir. Mahkemeyi kazanmış, fakat göreve geri dönmemiştir. Kazandığı tazminatı Kızılay'a vermiştir. Buna rağmen DP'nin milletvekilliği teklifini reddetmiştir. CHP'li olduğunu ifade etmiştir.¹³⁵³

İbrahim Ethem Akıncı, çocuklarının tahsilleri nedeniyle de emekli olmayı düşünmemektedir. Çocukları okullarını bitirmeden emekli olursa yerleşeceği yer, tahsil masraflarının karşılanması gibi sorunlarla karşılaşacağını tahmin etmekteydi.¹³⁵⁴ Ayrıca daha devlete hizmet edebileceğini düşünmekteydi. Muğla'dan sonra Manisa'ya vali

---

¹³⁵¹ İçişleri Bakanlığı Tahsis Şefliği durumun incelenmesini ve cephede ne şekilde hizmet ettiğinin bildirilmesini Sicil Şefliğine sormuş, Sicil Şefliği de 24.4.1923 tarih ve 143 sayılı Saruhan Mutasarrıflığının yazısını Tahsis şefliğine göndermiştir. *İBA*, Dosya No: 435 ; *ESA*, Dosya No: 81899.

¹³⁵² *Balıkesir Postası*, 4 Temmuz 1949, s.1, 4; *Balıkesir Postası*, 9 Temmuz 1949, s.1-2; *Türk Dili*, 9 Temmuz 1949, s.1.

¹³⁵³ Erman Şahin, *age*, s.46-47.

¹³⁵⁴ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

olmak, Milli Mücadele’de Demirci Akıncıları içerisinde yer almış şehitlerin yerleri belli olmayanların yerlerini tespit etmek, yeri belli olanlarına mezar taşı dikmek ve Akıncı Müfrezelerine hizmet etmiş tüm arkadaşları için de Manisa’da bir anıt mezar yaptırmak istiyordu. Ancak muvaffak olamadı.¹³⁵⁵ İbrahim Ethem Akıncı’nın bu isteğini (vasiyetini) yerine getirmek, Manisalıların ve Demircililerin en önemli görevi olmalıdır.

5.2.Emeklilik Sonrası İş İsteği ve Cumhurbaşkanı’na Başvurusu

İbrahim Ethem Akıncı, Cumhurbaşkanı’na 15 Kasım 1949 tarihli bir mektup yazar. Mektup Osmanlıca el yazısı ile yazılmıştır.¹³⁵⁶

“Huve¹³⁵⁷

Çok Saygıdeğer Reis-i Cumhur İsmet İnönü Hazretleri

Sındırgı

15-11-49¹³⁵⁸

34 senelik idare hayatından sonra emekliye ayrılmış ve küçük bir yer olan Sındırgı’ya gelmiş ve dört aydan beri burada ikamet etmekte bulunmuş oluyorum.

Sebebi de ailemin buralı olması, ucuz bulunması ve devletin en müşkül zamanlarında, İstiklal Harbinde Demirci Kaymakamı olarak bu mıntikalarda vazife görmüş ve [Demirci Akıncıları] nam eseri meydana getirilmiş olması ve Balıkesir, Manisa vilayetleri dâhilinde İstiklal Harbi mücadelesiyle alakadar birçok zevâtın arzularının yerine getirilmesidir...

Eseri ikmal ettiren: Birçok matbaa ve gazetecilerle basılması için muhaberedeyiz. Fakat tab’ masrafları çok pahalı. Aldığımız tekaüt maaşı şimdilik 232 Lira ve Kânûn-ı sâni’den¹³⁵⁹ itibaren 415 Liradır. Ankara Hukuku’nda iki ve İzmir Lisesi’nde bir ki üç oğlumun bu para ile tahsilleri imkânı çok müşküldür.

Birçokları gibi servet ü samanım, apartımanım da yoktur. Yalnız devlet ve millete en müşkül zamanlarda hizmet ederek kahraman, mücahit unvanım; yüksek müsaadenizle pak

¹³⁵⁵ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 ve 23.10.2012 tarihli görüşme.

¹³⁵⁶ CA, 02012662, 2/497, 12662. Emekli Vali İbrahim Ethem Akıncı’nın İş Talebinde Bulunduğu Başvurusu. 15.11.1949

¹³⁵⁷ Bismillahirrahmanirrahim.

¹³⁵⁸ 15 Kasım 1949

¹³⁵⁹ Ocak ayından.

nâsiyem¹³⁶⁰ vardır. Genelkurmay Başkanlığı'nın hakkımda neşrettiği kitap bunun mu'teberesindedir zannederim.

İşte bunu ve bilhassa yüksek müsaadenizde olan üç oğlumun tahsillerini nazar-ı dikkate alarak en uygun bulunduğum bir zamanda bu vatana biraz daha hizmet etmek için münhal olduğumu¹³⁶¹ işittiğim Ziraat Bankası Meclis İdare Reisliği ve Azalığı veyahut diğer şirketler meclis-i idarelerinde münasip görülecek herhangi bir vazifeye tayinime delalet ve himmet buyurulmasını arz ve istirhamla sonsuz saygımı sunarım muhterem İnönü hazretleri.

Sındırgı'da Emekli Vali İbrahim Ethem Akıncı
İmza"

5.3.Siyasi Hayatı

19 Ağustos 1949 günü Balıkesir Postası'nın haberine göre İbrahim Ethem Akıncı emekli olduktan sonra gelip yerleştiği Sındırgı ilçesinde CHP'liler tarafından büyük bir sevinç ile karşılanmış ve hemen CHP Sındırgı ilçesine 62 numara ile üye kaydı yapılmıştır. Gazete CHP'nin Balıkesir'deki kalelerinden biri olan Sındırgı'daki üye sayısının azlığını gündeme getirerek Emekli Vali Akıncı'nın 62 üye sayısını görünce CHP ile yollarını ayıracağını da tahmin edilmekteydi.¹³⁶² Gerçekten de bir müddet sonra CHP ile İbrahim Ethem Akıncı'nın yolları ayrılacaktır. Bunun nedenlerinden biri de CHP'nin gittikçe halkın nazarında kan kaybetmesi olmalıdır.¹³⁶³

---

¹³⁶⁰ Alnım

¹³⁶¹ Boş olduğunu

¹³⁶² "Neye Hayıflanmalı? Sındırgı ilçesinde emekli bir valinin C.H.P.'ne girdiği (ve İlçe İdare Kurulu'nca 62 numaraya) kayıt edildiğini özel bir muhabir iftiharla gazetesine bildirmektedir. Emekliye ayrılmadan particilik yapan idare amirlerinin yanında bu sayın zatın emekliye ayrıldıktan sonra Halk partisine kaydedilmesine kimsenin bir diyeceği yok. Bu isterse kurulacak ayanda yer alabilmek için (!), isterse bir başka yere geçmek için, isterse vali iken vilayetinde Demokratlar seçildiğinden kendini af ettirmek için(!) veya isterse samimi fikirleri bu yolda bulunduğu için olsun söyleyecek yoktur. Fakat şu %99 iştirakle Halk Partisinin kazandığı, bel direklerinden biri olduğu, Süreyya Örgüvren'in nüfuz ve hayat sahası (!) diye fisebilillah iddiada bulunanlar Sındırgı'da C.H.P. üyesinin ancak (62) kişiden ibaret olduğunun itirafına ne buyrulur? Hakikaten CH.P.nin kayıtları ilçede toplandığına ve kendi beyanatlarına göre de bu yeni muhterem üyenin İlçe İdare Kurulu'nca 62 numaraya kaydedildiği resmen yazıldığına göre bir kere daha iktidar partisinin iç yüzünü görmüş bulunuyoruz. Fakat şimdi neye hayıflanmalı? Sındırgı C.H.P. İlçe İdare Kurulu'nun şecaat arz etmesine mi, yoksa yeni kaydedilen üyenin böyle bir numarayı görünce istikbale ait ümitlerinin boşa çıkması ihtimali karşısındaki düşeceği inkisara mı? Orasının ne siz sorun ne bir soralım." Balıkesir Postası, 19 Ağustos 1949, Gördüklerimiz-Duyduklarımız, s.1.

¹³⁶³ "CHP İstanbul'daki ara seçimlerde müthiş bir hezimetle uğradı" Balıkesir Postası, 18 Ekim 1949, s.1; "Son seçimlerin dersi" Balıkesir Postası, 19 Ekim 1949, s.1; Aralık 1949'da Balıkesir'in bazı yerlerinde CHP'den istifalar görülmekte ve bu arada Sındırgı'da CHP kongresinin yapılmadığı

Hatta Mart ayının sonlarına gelindiğinde İbrahim Ethem Akıncı'nın kayınbiraderi Ali Reşat Göksidan'ın kardeşi Kemal Göksidan ve diğer bazı CHP'liler de Halk Partisinden istifa edip DP'ye geçmişlerdi.¹³⁶⁴

İbrahim Ethem Akıncı, 1949 yaz aylarından itibaren Balıkesir'de hem CHP hem de DP'den aday olup olmamayı düşünmüş ve değerlendirmiştir. Pek çok temaslarda bulunmuş ve ailesiyle de gelişmeleri zaman zaman paylaşmıştır. Emekli olduktan sonra siyasete girmek için Ankara'ya gitmiştir. Kendisini CHP emekliye sevk etmişti. DP milletvekilliği teklifinde bulunmuştu. Böyle bir durumda şöyle düşünmüştür: “*DP'den aday olursam CHP'liler nankörlük etti, intikam alıyor derler. CHP'den aday olsam, kovulduğu yere yamanmaya çalışıyor derler.*” Bunun üzerine CHP'lilere kızıp DP'den aday olmak istemiştir. Ancak Sıtkı Yırcalı adaylık için çok geç kaldığını söylemiştir. Bu gelişme üzerine bağımsız olarak Balıkesir'den adaylığını koymuştur.¹³⁶⁵

17 Mart 1950 tarihinden itibaren 1950 yılı milletvekili seçimi kanunu gazete sütunlarında yer bulmaya başlar.¹³⁶⁶ Türkiye'deki mevcut 63 ilden toplam milletvekili sayısı 487 olarak belirlenmiş olup Balıkesir 13 milletvekili çıkaracaktır.¹³⁶⁷

İbrahim Ethem Akıncı, 22 Nisan 1950 günü İl Seçim Kurulu'na yaptığı müracaat ile Balıkesir'den bağımsız aday oldu.¹³⁶⁸

Balıkesir İl Seçim Kurulu tarafından gazeteye verilen ilanda bazı adayların adaylık şartlarını yerine getirmediği¹³⁶⁹ bu nedenle adaylıklarına itiraz edilebileceği

---

anlaşılmaktadır. *Balıkesir Postası*, 20 Aralık 1949, s.1; 21 Aralık 1949, s.1; , 26 Aralık 1949, s.1; , 6 Ocak 1950, s.1; 19 Ocak 1950, s.1; 13 Şubat 1950, s.1; 15 Şubat 1950, s.1; 16 Şubat 1950, s.1; 20 Şubat 1950, s.1; 23 Şubat 1950, s.1; 11 Mart 1950, s.1; 14 Mart 1950, s.1; 16 Mart 1950, s.1; 17 Mart 1950, s.1; 18 Mart 1950, s.1; 21 Mart 1950, s.1; 22 Mart 1950, s.1; 23 Mart 1950, s.1; 25 Mart 1950, s.1; 27 Mart 1950, s.1; 28 Mart 1950, s.1; 29 Mart 1950, s.1; 5 Nisan 1950, s.1; 6 Nisan 1950, s.1.

¹³⁶⁴ “*CHP'nin kalesi olduğu iddia edilen Sındırgı'daki en koyu Halkçılar da istifa ettiler: Kemal Göksidan, Reşat Şatır, Kamil Şatıroğlu, Ali Hattatoğlu, İbrahim Hattatoğlu, Mehmet Önbaş Demokrat Parti'ye geçtiler.*” *Balıkesir Postası*, 28 Mart 1950, s.1.

¹³⁶⁵ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 ve 23.10.2012 tarihli görüşme.

¹³⁶⁶ *Balıkesir Postası*, 17 Mart 1950, s.3; 18 Mart 1950, s.3; 21 Mart 1950, s.3; 22 Mart 1950, s.3; 23 Mart 1950, s.3; 24 Mart 1950, s.3; 25 Mart 1950, s.3; 27 Mart 1950, s.3; 28 Mart 1950, s.3; 29 Mart 1950, s.3; 30 Mart 1950, s.3; 31 Mart 1950, s.3; 1 Nisan 1950, s.3; 3 Nisan 1950, s.3.

¹³⁶⁷ *Balıkesir Postası*, 31 Mart 1950, s.1.

¹³⁶⁸ “*Yeni Müstakil Adalar: Vehbi Bolak, H. Basri Çantay, İbrahim Akıncı, Kemal Balıkesir dün adaylıklarını koydular.*” *Balıkesir Postası*, 23 Nisan 1950, s.1.

duyurulmuştur. Bu adaylar arasında İbrahim Ethem Akıncı da bulunmaktadır.¹³⁷⁰ Ancak herhangi bir itiraz gelmediği için adaylığı kabul edilmiş ve İl seçim Kurulu tarafından ilan edilmiştir.¹³⁷¹ İbrahim Ethem Akıncı, aynı gün açıklanan Muğla bağımsız milletvekili aday listesinde de yer almaktaydı.¹³⁷²

İbrahim Ethem Akıncı, resmen aday olduktan sonra çalıştığı 15 gün boyunca Balıkesir’de pek çok yeri dolaştı. Ancak ömrü yetmedi.¹³⁷³ 14 Mayıs günü yapılan seçimlerde ise vefat ettiğini duymayanlarca verilen oylar nedeniyle kendisine sandıktan oy da çıkmıştır.¹³⁷⁴

Akıncı hem hastalığı sırasında hem de vefatında çok değer verdiği dostunun yanında bulunduğunu söyleyebiliriz. İbrahim Ethem Akıncı seçimde eski silah arkadaşlarından Kasım Karaca’ya çetecilik dönemi resminin arkasına yazdığı bir mektupla destek istemiştir. İbrahim Ethem Bey tarafından daha başka silah arkadaşlarına da benzer mektuplar yazılmıştır.¹³⁷⁵ İbrahim Ethem Bey’in Kasım Bey’e imzalayıp hediye ettiği fotoğrafının arka yüzünde yer alan mektup metni¹³⁷⁶ incelendiğinde, bu mektup bazı farklı düşünceleri içermektedir. Şöyle ki: 1950 yılı seçimleri iki dereceli seçimler olmadığından müntehib-i sani söz konusu değildir. Bu tarihte Balıkesir liva olmayıp vilayettir.

Bu mektup şu şekilde yazılmıştır: Kasım Bey, İbrahim Ethem Bey’in kendisine hediye fotoğrafı Ahmet Süreyya Örgüvenren’e takdim etmiş, daha sonra mebus adayı

---

¹³⁶⁹ Seçim Kanununun 35, 36 ve 37. maddeleri adaylık koymak ve müracaat müddeti ile ilgilidir. Türk Dili, 22 Mart 1950, s.2; *Balıkesir Postası*, 18 Mart 1950, s.3; *Balıkesir Postası*, 21 Mart 1950, s.3.

¹³⁷⁰ *Balıkesir Postası*, 23 Nisan 1950, s.2.

¹³⁷¹ *Türk Dili*, 25 Nisan 1950, s.3.

¹³⁷² *Muğla’da Halk*, 26 Nisan 1950.

¹³⁷³ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 ve 23.10.2012 tarihli görüşme.

¹³⁷⁴ “Ben seçim kurulu üyesiydim. Babama bayağı oy çıkmıştı.” Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 ve 23.10.2012 tarihli görüşme.

¹³⁷⁵ R. Selçuk Uysal, *age*, s.128.

¹³⁷⁶ “*Muhterem Kardeşim, Bir çokların ısrarları ve Ankara’nın muvafakatı üzerine Balıkesir Livâsı nâmına namzedliğimi koyuyorum. Binaenaleyh liva dâhilinde tanıdık cümle arkadaşlara ve intihâbâta muavenet edecek rüfekaya mektuplar yazıyoruz. Ve müntehib-i sânilerinizin fikrini doldurunuz. Hatta mümkün ise intihâb günü müntehib-i sânilerle berâber Balıkesir’e kadar zahmet buyurursanız isâbet etmiş olursunuz... Zira o gün bütün benim için çalışacak arkadaşlar oaraya gelecek ve çalışacaklar. Mümkün ise civarınızdaki nahiyelere de propagandamızı yapınız. Kaç müntehib-i sâniniz çıkacak ve ne kadar re’y te’min edebileceksiniz? Bu cihetin iş’ârını himmet buyurmanızı ricâ eder ve gözlerinizden öperim kardeşim.*” R. Selçuk Uysal, *age*, s.128.

olan Ahmet Süreyya Bey de hediye fotoğrafın arka yüzüne bu mektubu yazarak Kasım Bey'den destek istemiştir.

Bir kaynakta “1950 seçimlerine bağımsız milletvekili adayı olarak Balıkesir Bölgesinden katıldıysa da seçilemedi” ifadesi geçmekte¹³⁷⁷ ise de 11 Mayıs 1950 günü vefat etmiş olan İbrahim Ethem Akıncı, seçimlerin yapıldığı 14 Mayıs 1950 tarihinde ölü olduğundan seçilip seçilememesi gibi bir durum söz konusu değildir.

5.4. Yaşadığı Çevre ve Kişiliği

İbrahim Ethem Akıncı, Rumeli’de Müslümanlar, Hıristiyanlar (Bulgarlar, Rumlar, Sırlar ve Ulahlar) ve Çingenelelerden oluşan bir bölgede dünyaya gelmiştir.¹³⁷⁸

İbrahim Ethem Akıncı kendisini, devlet ve millete en müşkül zamanlarda hizmet ederek yurdu için savaşan anlamında “Kahraman” ve “Mücahid” unvanı kendisine layık görülmüştür. Kendisini, “*Milli Mücahitim ben*” diye nitelemiştir. Sındırgı ilçesindeki mezar taşında da “*Mücahit Vali*” yazılıdır.¹³⁷⁹

İbrahim Ethem Akıncı, yaşadığı çevrede hep saygı uyandırmıştır. Valilikleri sırasında halkın teveccühünü kazandığının kanıtı almış olduğu şu sıfat ve lakaplar olmalıdır: “*Baba Vali*”, “*Koca Vali*”¹³⁸⁰

Emekli olduktan sonra Cumhurbaşkanı İsmet İnönü’ye yazdığı 15 Kasım 1949 tarihli mektupta kendisini, “...*Birçokları gibi servet ü samanım, apartımanım da yoktur...*” sözleriyle ifade ettiği gibi mal, mülk ve zenginlik peşinde koşan birisi olmamıştır.¹³⁸¹

Onun kişilik özelliklerinden biri de zenginlik ve rahat yaşam sürmek yerine vatan ve millete hizmet etmeyi tercih etmesidir. Hem bu özelliğine hem de şair kişiliğine bir örnek aşağıdaki şu beyitidir:¹³⁸²

---

¹³⁷⁷ Bkz. Hikmet Adın, *age*, s.246.

¹³⁷⁸ Kemal H. Karpat, *age*, s.244.

¹³⁷⁹ CA, 02012662, 2/497, 520. 15.11.1949; Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

¹³⁸⁰ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

¹³⁸¹ CA, 02012662, Kutu no: 2/497, 520. 15.11.1949

¹³⁸² Ali Rıza Haksess, *age*, s.195.

“Elveda ey nân-ı dihed gedâ elveda
Elveda ey nişîmen-i uzlet elveda”

Beyitin anlamı kısaca şöyledir: Elveda ey zenginlik elveda. Elveda ey rahat elveda ¹³⁸³

İbrahim Ethem Akıncı, yaşadıklarını, görüp geçirdiklerini en küçük detaylarına kadar anlatmayı alışkanlık haline getirmiş bir aile büyüğü olmamıştır. Yeri geldikçe ve karşısındakinin ilgi, istek ve anlama kapasitesine göre hayat hikâyesinden kesitler anlatmıştır. Burhan Cahit Akıncı bu durumu “*özellikle hayatının çok sıkıntılı evreleri sorulduğunda anlatmazdı*”, “*babam, her zaman anlatmazdı, eşref saatine geldi mi anlatırdı*” sözleriyle ifade etmektedir. ¹³⁸⁴

İbrahim Ethem Bey’in görev yaptığı yerlerdeki en başta gelen uğraşları sağlık, eğitim, bayındırlık ve çevre işleri olmuştur. Bu nedenle adı “okulcu, sucu, yolcu vali” olarak meşhurdu. ¹³⁸⁵

Günlük mesaisini tamamlayıp eve geldiğinde mutlaka üstünü değiştirir, pijamasını giyer, evinde dinlenmeye geçerdi. Yemek saatleri düzenliydi. Sabah erken kalkar, 12.00-13.00 arası öğle yemeği yer, 19.00 gibi akşam yemeğini yerdi. Yemekler aile fertleri ile hep birlikte ve yemek masasında yenir, İbrahim Ethem Akıncı masanın başına geçerdi. Düzenli bir hayat yaşamayı severdi. Örneğin son zamanlarında tansiyon şikâyeti nedeniyle kullandığı ilaçları vardı ve o ilaçları düzenli içerdi. ¹³⁸⁶

İbrahim Ethem Akıncı; dürüst, namuslu ve kişisel menfaatini düşünmeyen bir şahsiyete sahip idi. “*Siirt’te vali iken, Şeyh Sait İsyân sonrası İstiklal Mahkemeleri*

---

¹³⁸³ Ferit Devellioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Ankara: Aydın Kitabevi, 1988, s.338, 964, 1007, 1352; Alıntı yeri: <https://www.selcuk.edu.tr/dosyalar/files/323/kongreler/2.%20M.M.K..pdf> Erişim Tarihi: 10.1.2015 (Ali Osman Koçkuzu, “Mesnevi’nin Birinci Defterinde, Hazret-i Peygambere ve Hadislerine Yapılan Atıflar Üzerine”, *Selçuk Üniversitesi 2. Milli Mevlana Kongresi (Tebliğler)*, (3-5 Mayıs 1986), Konya, Selçuk Üniversitesi Yayınları, Konya: Selçuk Üniversitesi Basımevi, 1987. ss.235-248)

¹³⁸⁴ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

¹³⁸⁵ Burhan Cahit Akıncı ile 23.10.2012 tarihli görüşme. “*Babam yol yapımına çok meraklıydı.*” Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

¹³⁸⁶ Burhan Cahit Akıncı ile 23.10.2012 tarihli görüşme.

kurulmuş, idam edilenler olmuş. Bazıları kendilerine yardımcı olması için valiye nakdî hediyeler getirmiş. Hepsini geri çevirmiş. Bir kuruşa tenezzül etmemiştir.”¹³⁸⁷

Demirci ve çevresinde Yunanlılarla savaşırken Yunan işgal komutanlarının maddi tekliflerini reddetmiştir. Savaş koşullarında haksız mal ve mülk edinme yollarına tevessül etmemiştir. Öldüğünde babaannesi ve annesinden miras olarak intikal etmiş olan bir evden başka bir mal varlığının yoktur.

İyi bir hatiptir. Etkileyici bir konuşma gücüne sahiptir. Yapıcı bir insandır. Tasarruflu olup günlük bütçe tutmuştur.¹³⁸⁸ Okuma, güzel yazı yazma, dilbilgisi, tarih, matematik ilgi alanları idi. Turhan Doğan Akıncı babasının bu adı geçen derslere olan ilgisini şu sözlerle ifade etmektedir: *“Dilbilgisinde zorlanırdım. Tamlama vb. konularda yardım ederdi. Annem babama ‘Sıkılmıyor musun?’ diye sorduğunda babam ‘Hayır, çünkü yeni istilahları öğreniyorum. Tahsilim eski gramer, Arapça, Farsça vb. olduğu için, böylece yeni şeyleri de öğreniyorum. O bakımdan çok lüzumlu.’ diye cevap verirdi. Çok iyi bir tarih bilgisi vardı. Daima tarih kitapları okurdu. Babamın fevkalade matematik zekâsı vardı. Ortaokuldaki bütün matematik problemlerimi çözer ve izah ederdi. Soru üzerinde saatlerce meşgul olduğunu görmüşümdür.”¹³⁸⁹*

İbrahim Ethem Akıncı, esas olarak harp tarihine çok meraklıydı. İkinci Dünya Savaşı’nı günü gününe takip etti. Muğla’da Vali Konağı’nın oturma odasında, bir radyo ve hemen yanında büyük boy Avrupa haritası asılıydı. Harbe olan merakı nedeniyle İkinci Dünya Savaşı (1939-1945) boyunca, bu Avrupa haritası üzerinde mihver devletlerin (özellikle Almanların) taarruz ve savunma hareketlerini kırmızı, müttefik devletlerin (özellikle İngiltere ve Fransa) taarruz ve savunma hareketlerini mavi oklarla, her gün ajansın verdiği bilgilere göre işaretlerdi.¹³⁹⁰

İbrahim Ethem Akıncı’nın memuriyet anlayışı halktan yana idi, devlet malına saygılı olup korurdu. Turhan Doğan Akıncı, babasının bu konudaki tavrını şöyle

---

¹³⁸⁷ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

¹³⁸⁸ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

¹³⁸⁹ Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

¹³⁹⁰ *“Bu harita okullardaki büyük haritalardan biriydi. Harbe çok meraklıydı. O sırada Bodrum’da ordunun casus ve gözcü teşkilatı vardı. Marmaris’e devamlı olarak gözcü çıkarırdı. Bodrum’a sık gider ve adalardaki olayları devamlı takip ederdi.”* Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

açıklamaktadır: “Eskiden benzin teneke ile satılırdı. Ava giderken şoföre tembihler: ‘Bizim parasını verdiğimiz tenekeden mi benzin koydun?’ diye sorar, uyarırdı. Kendi işinde kullandığı benzin ile devlet işlerinde kullandığı benzin tenekesini birbirinden ayırır, ayrılmasını isterdi. Annem katiyen babam yok iken arabaya binemezdi. Bizler ‘vilayet arabası’na adımızı atamazdık. Annem Muğla’da bir yere ziyarete giderken yürüyerek giderdi. Yahut da taksi çağırır, taksiye binerdi. Babam makam arabasına müsaade etmezdi.”¹³⁹¹ Sorumluluk bilinci taşırdı ve yaptığı işlerde sorumlulukla hareket ederdi.

İbrahim Ethem Bey, yardımsever bir insandı. Özellikle fakir, düşkün, kimsesiz, yetim veya öksüz pek çok çocuğun okumasını ve bir meslek sahibi olmasını sağlamıştır.

Örneğin bunlardan biri Fatma Hanım¹³⁹², diğeri de Hüseyin Rauf Gülerim’dir. Turhan Doğan Akıncı Fatma Hanım ile ilgili olarak “Eski bir gelenek olarak varlıklı aileler evlerine besleme adıyla öksüz ve yetim, fakir çocuklar alırdı. Bu çocuğu öz evlatlarından ayrı tutmaz, beslenmesini, giyinmesini, bakımını temin eder, yetiştirir, düğün yapıp evlendirirdi. Bizim evde de Fatma diye bir kız vardı. Ben o kızı dövmüştüm. Babam duymuş, ayaklarına atın üstünden bir kamçı vurdu ve ‘Bak bir daha böyle bir şey yaparsan çok fena yaparım. Annesi yok, babası yok. Bizimle oturuyor. Hem günah hem de çok ayıptır.’ dedi.” demektedir.

Hüseyin Rauf Gülerim ise aslen Manisa’nın Kula ilçesinden olup¹³⁹³ İbrahim Ethem Bey, bu zeki çocuğun Maliye Okulu’na¹³⁹⁴ gitmesini sağlamış ve mezun

---

¹³⁹¹ “Dışarıda, bir lokantada yemek yeneceği vakit bize en arkada yedirtir, öne paravan koydurturdu. Fakiri geçer görür de biz farkına varamayız, derdi.” Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

¹³⁹² Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

¹³⁹³ Turhan Doğan Akıncı’ya göre Hüseyin Rauf Gülerim “İstiklal Harbi’nde Kulalı Kako Mehmet Efe’nin küçük kardeşidir. Kulalı Kako Mehmet Efe babama “Ben baştan eşkıya oldum, sonra size katıldım. Ancak benim kardeşim okumaya meraklıdır. Ne olur bunu sana emanet edeyim de sen okut.” demiştir.” Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme; Burhan Cahit Akıncı’ya göre Hüseyin Rauf Gülerim “Kula’da da kaymakamlık yaptığı sırada maiyetindeki bir kişinin akrabasıdır.” Burhan Cahit Akıncı ile 23.10.2012 tarihli görüşme.

¹³⁹⁴ 1909 yılında İstanbul’da, Maliye Mektebi olarak, daha sonra da Atatürk’ün imzasıyla Ankara’da, 1924 yılında Maliye Okulu olarak açıldı. Maliye Meslek Liseleri Ankara, İstanbul ve İzmir’de

olduktan sonra da sürekli yanında görev yapmasını sağlamıştır. Bu durumu Burhan Cahit Akıncı şöyle açıklamaktadır: “*Babam, Siirt valisi iken Hüseyin Rauf Gülerim Siirt İl Özel İdare Müdürü’dür. Siirt’te aile dostumuz olmuş. Annem Siirt’ten Sındırgı’ya Hüseyin Rauf Gülerim’in refakati ile gelirmiş. Babam Ağrı valisi iken Hüseyin Rauf Gülerim de Ağrı İl Özel İdare Müdürü’dür. Sonra babam Samsun’a ve ardından da Balıkesir’e vali olunca, Hüseyin Rauf Gülerim de aynı şekilde Samsun’a ve ardından da Balıkesir’e İl Özel İdare Müdürü olmuştur. Daha sonra babam Malatya’ya vali oluyor ancak Hüseyin Rauf Gülerim Balıkesir’de kalıyor. Ondan sonra İzmir Özel İdare Müdürü oldu. İzmir’de iken İzmir Atatürk Lisesi’nde öğrenim gören kardeşim Turhan Doğan Akıncı’nın velisi olmuştur. En son Ankara’da Özel İdare Müdürlüğünden emekli olmuştur. Hatta beni evlendirdi. Babam ile ilgili, özellikle de Siirt ve Ağrı valilikleri ile ilgili pek çok bilgi anlatmıştır.*”¹³⁹⁵

Mesleği icabı otoriter bir insandı ancak zalim değildi. Merhametliydi. Akraba ziyaretine önem verirdi. Akrabalarından ihtiyacı olanlara nakit yardım yapardı. Eğitimlerini takip eder, okumalarını teşvik ederdi. Burhan Cahit Akıncı’ya göre İsmail Hakkı Akıncı, Selahattin Orbay ve Kemal Tüfekçioğlu’nu okutan İbrahim Ethem Akıncı’dır. Eşi Hatice Hanım’ın teyze çocukları Cemal Şatır, Hüseyin Şatır ve Süleyman Polat, Muğla’ya subay olarak geldiklerinde Muğla valisi olarak yardım etmiştir.¹³⁹⁶

İnançlı bir insandı. Ramazan ayında orucunu tutar, kurbanını keserdi. Kuran-ı Kerim okumayı fevkalade iyi bilirdi. İbrahim Ethem Akıncı tam bir Osmanlı aydını olarak yetişmişti. Çocuklarını Kuran-ı Kerim başta olmak üzere İslamiyet’in kurallarını öğrenmeleri, inaçlı birer Müslüman olmaları için yönlendirmiş ve teşvik etmiştir. Örneğin; çocuklarını, Muğla’da iken, okullar yaz tatiline girdiğinde Camiye Kur’an

---

bulunuyordu. Bu okullar 2002 yılından itibaren kapatılmıştır. Bkz. <http://www.maliyeokulu.org.tr> Erişim Tarih:12.12.2014.

¹³⁹⁵ Burhan Cahit Akıncı ile 23.10.2012 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme

¹³⁹⁶ Burhan Cahit Akıncı ile 23.10.2012 tarihli görüşme.

Kursu'na göndermiş, Namaz kılmayı öğrenmelerini istemiş ve İslamiyet'i doğru bir şekilde öğrenmeleri için Ömer Rıza Doğrul'un Tanrı Buyruğu adlı kitabını almıştır.¹³⁹⁷

Eski bir gelenek olarak hem atalarının hem de devlet büyüklerinin mezarlarını ziyaret ederdi. İbrahim Ethem Akıncı'nın babası, annesi, büyükbabası ve babaannesi Balıkesir'de vefat etmiş ve yine Balıkesir'de gömülmüşlerdir. Mezar ziyaretini bazen tek bazen de hanımı ve çocukları ile gerçekleştirir, dua okur, mezarları temizlerdi. Burhan Cahit Akıncı bu mezar ziyaretleri ile ilgili bir anısını: *“Benim dedem Ali Ağa ve nenem Naile Hanım Balıkesir büyük parkında yatmaktadır. Eskiden orası mezarlıkmiş ve orada gömülmüşler. Babam mezarlarını ziyaret ederdi. Hiç unutmam, babamın renkli taşlı bir yüzüğü vardı. Mezar ziyaretinde yüzüğünü kaybetmiş. Ne yaparken bilmiyorum, mezar mı temizliyordu ne yapıyordu bilmiyorum. Ben de gittim, yüzüğünü aradık, bulamamıştık.”* diyerek paylaşmaktadır.¹³⁹⁸

Tipik bir Rumelili olarak etli yemekleri, zeytinyağlı etli dolama ve börek çeşitlerini severdi. Yemek pişirmeyi bilmezdi. Lokanta yemeklerine karşı mesafeliydi. Yemek yemeği sevdiği gibi ikram etmeyi de severdi. Muğla valisi iken tansiyon şikâyetleri başlayıp doktoru tarafından yağlı et yemeklerinin tansiyona neden olduğu söylendiğinden Hatice Akıncı tarafından et yemekleri sofradan kaldırılmıştır. İbrahim Ethem Akıncı'nın oğulları bu gelişmeyle ilgili şöyle bir anlarını paylaştı: *“Bir gün annem etsiz bir dolma yapınca babam : ‘Adı üstünde yalancı dolma, etsiz olur mu?’ demişti.”* *“Lokantada yemek yenilmesi gerektiğinde, babam: ‘Sadece pilav ve yoğurt yiyin, sakın et yemeyin keçi eti olur dokunur.’ derdi.”*¹³⁹⁹

Kıyafet bakımından şık giyinir ve giyinmeyi severdi. Takım elbise, kravat, iyi bir ayakkabı, başında fötr şapka ve elinde kalın baston... Törenlerde giymek üzere jaketatay, frak ve smokini de bulunurdu. Burhan Cahit Akıncı'ya göre: *“Babam, vilayetinde Atatürk'ün verdiği telkinleri uygulayan bir vali oldu. Mesela Şapka İnkılâbı*

---

¹³⁹⁷ Burhan Cahit Akıncı ile 23.10.2012 tarihli görüşme. Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme

¹³⁹⁸ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 ve 23.10.2012 tarihli görüşme. Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme

¹³⁹⁹ Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme; Burhan Cahit Akıncı ile 23.10.2012 tarihli görüşme.

*olmuş babam şapka giymiş. Frak, smokin hazır. Vilayette en şık giyinen adam vali idi. Valinin bir saygınlığı vardı.”*¹⁴⁰⁰

Büyüklerine karşı derin bir saygı ve hürmeti vardı. İzmir’de öğretmeni de olmuş olan emekli valilerden Muğla Valisi Müştak Bey bunlardan biri idi. İzmir’de bulunduğu zamanlarda bu hocasını fırsat buldukça ziyaret etmiştir. Böyle bir ziyarete tanık olan Turhan Doğan Akıncı olayı şöyle aktarmaktadır: “İzmir’de ziyaretine gitmiştik. Evi, fuarın karşısında idi. Babam elini öpmek istediysen de Müştak Bey izin vermemişti.”¹⁴⁰¹

İbrahim Ethem Akıncı, şiir yazar, saklar ve kimseye göstermezdi. Hatıratının içinde olayların akışı ile ilgili olmak üzere araya birçok şiirler serpiştirmiştir. Edebiyata ilgisi ve eğilimi olan bir insandı. Turhan Doğan Akıncı’nın doğumunda kendi el yazısı ile bir şiir yazmıştır.¹⁴⁰² Şiir metni şöyledir:¹⁴⁰³

Turhan’ın doğumu

Gelmiş bahar, her taraf çiçeklerle bezenmiş
Konak bahçesi, adeta süslü bir geline dönmüş
Rengârenk çiçekler, kokularını serpmeye başlamış
Küçük havuz, yosunlara, yeşil yapraklara sarılmış
Bu tabiat güzelliklerinin doyulmaz seyrine dalmış
Pazara gelen yolcuların gürültüsüyle ancak uyanmış
Aman ebe, doktor gürültülü sesler işitilmiş
Bütün ev halkı; hademeler, aşçılar koşuşmağa başlamış
Herkes pür telaş, sanki bir kıyamettir kopmuş
Biraz sonra ise, bu fırtınalar, saikalar geçmiş
Kız beklerken, bir erkek evlat dünyaya gelmiş
Adı Turhan, her yer gül, gülistan olmuş

---

¹⁴⁰⁰ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 ve 23.10.2012 tarihli görüşme.

¹⁴⁰¹ Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 tarihli görüşme.

¹⁴⁰² Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme; Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

¹⁴⁰³ Bu mektup Turhan Doğan Akıncı Arşivinden alınmıştır.

Tosun gibi bir oğlan, yoktur hiç eşi
Dedike vak, vak korkutur daim Burhan

18 Nisan 933 Salı Sabah Saat 6,30
Balıkesir Vali Konağı
Balıkesir Valisi
İ. Etem

İbrahim Ethem Akıncı, Osmanlı terbiyesi ile yetişmişti. Oğullarına göre “*Tatlı sertti. Mesela biz çocukları olarak O’nun karşısında önümüzü iliklemeden, bize otur demeden oturamazdık, ekinirdik. Annem bize daha yakındı. Babam hükümetten, içinden geldiği vakit, Vali Konağı’nun bahçe kapısından girdiği an, köpekler havlamaya başlar, bize O’nun geldiğini haber verirdi. Biz hemen kalkar, önümüzü ilikler, koşup kapıya giderdik. Bize merhaba, nasılsınız, derdi*”¹⁴⁰⁴

ocuklarının eğitimi ile yakından ilgilenen müşfik bir baba idi. Burhan Cahit Akıncı, İbrahim Ethem Akıncı’nın bu özelliğini şöyle ifade etmektedir: “*O bize her zaman: ‘Ben, memur bir adamım. Bir maaşım var. Başka gelirim yok. Ben sağlığımda sizi okutacağım. Okursanız adam olursunuz. Yoksa seşil olursunuz.’ derdi. Rahmetli Orhan ağabeyim ile lise talebesiyken, bizi şoför Okulu’na (şoförlük Kursu’na) kaydettirdi. Sonra yemekte dedi ki: ‘Bak, ben sağlığımda okutacağım. Okumazsanız şoför olursunuz. Bileğinizde bir bilezik olur. Ailenizi, kendinizi geindirirsiniz. Buraya onun için kaydettirdim. Okuyacaksınız!’ Okumamız için hep fedakârlık yaptı. Bizi nehari(gndzli) mekteplere yolladı. 2-3 arkadaş ev tutardık. O zamanlar yatılı okul vardı, yurt yoktu. İstanbul’da Boğaziçi Lisesi’nde okurken, maaşının yarısı eğitim harcamalarına gidiyordu. Sonra Ankara’da Hukuk Fakültesine yolladı. Eğitimimiz için parayı ikinci planda tuttu.*”¹⁴⁰⁵

İbrahim Ethem Akıncı rakı, sigara içmedi. Sağlığına düşkündü. Sportmendi, düzenli yürüyüş yapardı. Kahvehane köşelerinde kâğıt oyunları oynamadı, gece kulüplerinde vakit öldürmedi. Entelekteldi. Onun hayat hikyesinde Osmanlı’dan

---

¹⁴⁰⁴ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

¹⁴⁰⁵ Burhan Cahit Akıncı ile 23.10.2012 tarihli görüşme.

Cumhuriyete geçişin izlerini sürmek mümkündür. Osmanlı aydını olarak başladığı hayat serüvenini Cumhuriyet aydını olarak tamamladı.¹⁴⁰⁶

İbrahim Ethem Akıncı doğuştan avcı idi. Hemen tüm görev yerlerinde avcılık yaptığı görülmektedir. Avda domuz, tavşan, keklik, bıldırcın vd. avlanırdı. Av onun yaşam biçimiydi. Her avlanacak hayvan için ayrı kurşun hazırlardı. Maiyetinde her zaman beslediği av köpekleri vardı. Ava hafta sonu giderdi. Avlanmak için mutlak surette köylere gidilirdi. Hem köyler gezilir hem de av partisi yapılırdı. Av aslında gayet ciddi bir iş olan teftiş görevinin daha renkli geçmesini sağlamak için icat edilmişti. Böylece köylerin yol, su, okul durumu yerinde görülürdü. Ayrıca köylüler de ava iştirak ettiklerinden yapılan sohbetlerle, yenilen yemeklerde köylünün durumu öğrenilirdi. Ava ayaklara çizme ve başa başlık giyilerek giderdi. İbrahim Ethem Akıncı'nın her köyde mutlak bir ahababı vardı.¹⁴⁰⁷

Avın olmazsa olmazı köpeklerdir. İbrahim Ethem Akıncı'nın da her zaman köpekleri oldu. Burhan Cahit Akıncı babasının bu köpeklere özel önem verdiğini beyan etmiştir: “*Muğla'da iken 'Dik' ve 'Mars' diye 2 tane köpeğimiz vardı. Biri erkekti ve adı 'Dik' idi. William Giraud (Jiro) hediye etmişti. "Mars" öldü. Babam emekli olunca 'Dik' ile beraber Sındırgı'ya geldik. Sındırgı'da babamın yanından ayrılmadı, çok asil bir köpekti. Babam öldü, 1 hafta babamın mezarına taşındı. Yemedi, içmedi, babamın mezarı başında öldü.*” Turhan Doğan Akıncı da “*'Mars' asil bir köpekti. Bu köpeği Rus Sefiri Karahan hediye etmiş. Hangi vilayette iken hediye etmiş onu bilemiyorum. Ancak kıymetli bir köpekti. Fransız setter cinsi av köpeği idi. Rusların meşhur Sefiri Karahan, daha sonra Karadeniz'de gemi batınca ölmüştü*” demek suretiyle babasının sahip olduğu köpeklerin basit av köpekleri olmadığına dikkat çekerek babasının avcılığının uzman avcılık noktasında takdir ve değer gördüğünü ifade etmektedir.¹⁴⁰⁸

İbrahim Ethem Akıncı, yalnız görev yerinde ava gitmez, izinli olarak geldiği zamanlarda ve emekli olduktan sonra Sındırgı ve köylerinde de ava giderdi. Bu av

---

¹⁴⁰⁶ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

¹⁴⁰⁷ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 ve 23.10.2012 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

¹⁴⁰⁸ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 ve 23.10.2012 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

partilerine Sındırğı'daki Hatice Hanım'ın akrabaları, tanıdıklar, İstiklal Harbi gazileri, Demirci, Bigadiç, Simav vb. kaza ve köylerinden gelenler de katılırdı.¹⁴⁰⁹ Hatta İbrahim Ethem Akıncı Muğla valisi iken, çok eskiden beri tanıdığı ve İzmir'in tanınmış zenginlerinden William Giraud (Jiro)¹⁴¹⁰, av için Muğla'ya gelirdi.

İbrahim Ethem Akıncı tam bir hayvan severdi. Köpeklere olduğu gibi atlara da çok meraklıydı. Bu merak ve sevgiyi daha Rumeli'de iken baba ocağındaki çiftlikte kazandı. Milli Mücadele yıllarındaki Ceylan isimli atı hatıratında yer almıştır. Ceylan, İbrahim Ethem Beyin Milli Mücadele yıllarındaki atıdır. Bu at, Ustrumcalı Halil Efenin kardeşi merhum Necip Bey'in yadigârı ve Enver Paşa'nın kısraklarından doğma ve pek kıymetli bir attır. Yüzlerce süvari atı içerisinde tektir. Bir atta olması gereken bütün güzel vasıflara sahiptir. 25-26 Mart 1922 tarihinde Akdağ'da, düşman eline geçmesi tehlikesi ortaya çıktığından muhafızları tarafından itlaf edilmiştir.¹⁴¹¹ Malatya'da Tayyar ve Seklavi isimli atları vardı. Ancak bu hayvanların özellikle bakım masrafları Hatice Hanım ile İbrahim Ethem Bey arasında zaman zaman tartışma konusu olmuştur.¹⁴¹²

Onun için at binmek, Rumeli'deki çiftlikten ve daha sonra Milli Mücadele'den getirdiği bir alışkanlıktı. Atsız duramazdı.¹⁴¹³ Her vilayette aygır depoları vardı. Bu aygır depoları at nesli ıslah olsun diye kurulmuşlardı. Bu depolardaki atlara resmi at diye çocuklarının binmesine izin vermezdi. Çocuklarına da kendi parasıyla iri ve beyaz bir Kıbrıs eşeği almıştır.¹⁴¹⁴ Ancak kendisi bu aygır deposunun atlarından alır, hafta sonu tatillerinde il merkezine yakın yerleri ve köyleri gezerdi.¹⁴¹⁵

Muğlalılarla birlikte yaylalara göçerdi. Halk ile temas için halkın yaptığını yapar, yaz aylarında Muğla'nın yaylasına ev kiralardı.¹⁴¹⁶

---

¹⁴⁰⁹ Bunlardan biri Hüseyin Rauf Gülerim'dir. Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme; Burhan Cahit Akıncı ile 23.10.2012 tarihli görüşme.

¹⁴¹⁰ İzmir Bornova'da Levanten Giraud (Jiro) ailesi. Bkz. Şerife Yorulmaz, Osmanlı Liman Şehirlerinde Yabancı Tüccar ve Levantenler <http://www.tarihtarih.com> Erişim Tarih:05.12.2014; Ümit Oğuztan, İzmir'in Eşkîya/Zeybekleri & Levant Company <http://www.haberdukkani.com> Erişim Tarih:05.12.2014.

¹⁴¹¹ Akıncı, 2009, s.167, 215.

¹⁴¹² Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme

¹⁴¹³ Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme

¹⁴¹⁴ Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

¹⁴¹⁵ Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

¹⁴¹⁶ Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme

İbrahim Ethem Akıncı'nın samimi olduğu kişilerin önemli bir kısmı Rumeli göçmenidir. Bu kişiler, Menlik, Siroz, Selanik, Manastır, Drama, Ustrumca vd. yerlerden göç ederek Türkiye'ye gelmiştir.¹⁴¹⁷

İbrahim Ethem Akıncı'nın tüm arkadaşlarını tespit edip yazmak mümkün değildir. Ancak çok az bir kısmını verebiliyoruz. Bunlar arasında Mustafa Kemal, Celal Bayar, Şükrü Kaya, Mustafa Hilmi Uran, İsmail Küntay, Hasan Hüsnü Kitapçı, Cevat Şakir Kabaağaçlı, Ali Cemal Bardakçı, Yunus Nadi, Aka Gündüz, Nihat Erim, Fuat Sirmen, Cemil Sait Barlas, Hamit Şevket İnce, Refik Şevket İnce, Mahmut Esat Bozkurt ve Zekeriya Sertel'i sayabiliriz.

İbrahim Ethem Akıncı mülkî bir idareci olarak askerler ile çok yakın diyalogu olan bir devlet memuruydu. Askerlik mesleğine ve askerlere son derece saygılıydı. Bir sivil olarak askerlik sanatını ve savaşmayı iyi bilmekteydi. Fevzi Çakmak, Asım Gündüz, Şükrü Kanatlı, İsmail Hakkı Tunaboşlu, Ahmet Derviş Paşa, Salih Omurtak, M. Fazıl Bilge, Yümnü Üresin, İzzettin Çalışlar, Kemal Balıkesir sevdiği ve birlikte çalıştığı askerler arasındaydı.¹⁴¹⁸

5.5.Vefatı

İbrahim Ethem Akıncı, 11 Mayıs 1950 Perşembe günü sabah saatlerinde evinde, kalp krizi nedeniyle, 61 yaşında vefat etmiştir.¹⁴¹⁹ İbrahim Ethem Akıncı, sağlığına düşkün bir insandı. Hayatında hiç alkollü içki kullanmamış, sigara içmemiştir. Yürüyüş yapmayı, ava gitmeyi ve düzenli yaşamayı sevmiştir. Ancak hayatında geçirmiş olduğu riskler yaşam kalitesini düşürmüştür. İbrahim Ethem Akıncı, Rumeli'deki komitacılık hayatı, Balkan Savaşları, Çorum, Şanlı, Yozgat, Siirt, Ağrı ve Malatya'daki eşkıya takipleri, Milli Mücadele'deki 1,5 yıllık dağ hayatı, Samsun, Balıkesir, Malatya ve

---

¹⁴¹⁷ Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 tarihli görüşme.

¹⁴¹⁸ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme; http://tr.wikipedia.org/wiki/Fuat_Sirmen. Erişim Tarih:10.12.2014; Abide Doğan, Aka Gündüz, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1989, s. 1-7;

¹⁴¹⁹ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

Muğla valilikleri onun bünyesini yormuştu. Ayrıca emekliye sevk edilmesi de kendisini çok üzmüştü.¹⁴²⁰

Ölmeden önce, tansiyon şikâyetinden başka herhangi bir sağlık sorunu olmadığı bilinmektedir. Muğla Valiliği sırasında tansiyon (hipertansiyon) şikâyeti görülmüş ve Muğla dâhiliye mütehasısı Namık Gedik tarafından muayene edilmiş ve ilaç tedavisi başlatılmıştır. Ancak günü gününe bir tansiyon ölçümü de yapılmamıştır. Yine o zamanlar çok çeşitli hipertansif ilaçlar bulunmadığı ve en önemlisi hipertansiyonun sebebinin tuz olduğu da bilinmediği için İbrahim Ethem Akıncı'ya tuz diyeti uygulanmamıştır.¹⁴²¹

İbrahim Ethem Akıncı, ölmeden önce Ankara'ya oğullarının yanına gelmiş, her Ankara'ya geldiğinde kaldığı, Ulus'taki İstanbul Palas Oteli'nde ikamet etmiş ve burada iken bir rahatsızlık geçirmiştir.¹⁴²² Hatta oğlu Burhan'a hayat felsefesi niteliğinde bir nasihatte bulunmuştur. Şöyle ki:

*“Ulus'ta yürüyoruz. Hiç benim koluma girmezdi. Koluma girdi ve ‘Bak Burhan, şimdi seninle baba oğul değil, arkadaş gibi konuşacağız. Hukuku bitiriyorsun, hayata atılacaksın. Sana üç nasihatim var: Birincisi; devlet memuru olma, nankördür, silkeler atar. Bak ben bunca sene çalıştım, çabaladım. Lüzumuna binaen dediler ve beni attılar. İkincisi; siyasete girme. Siyaset çok kötü bir şeydir. Üçüncüsü; haram yeme, yalan söyleme ve dürüst ol. Ben babamın bu üç nasihatini de yerine getirmeye çalıştım. Devlet memuru olmadım, avukatlık yaptım. Müşavir avukattım ama sözleşmeliydim. Siyasete girmedim, 1954'te DP'den mebus yapmak istediler, kabul etmedim. Haram yememeye, yalan söylememeye ve dürüst olmaya çalıştım.”*¹⁴²³

Burhan Cahit Akıncı'ya göre ailede kalp rahatsızlığı irsîdir. Ailenin ataları hep kalp krizi nedeniyle vefat etmiştir. İbrahim Ethem Akıncı vefat ettiği zaman

---

¹⁴²⁰ Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme; Burhan Cahit Akıncı ile 23.10.2012 tarihli görüşme.

¹⁴²¹ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

¹⁴²² “Ben son sınıf imtihanlarına giriyorum. Otele geldim. Babam odasında yatıyor. Baktım yüzü bembeyaz olmuş. ‘Baba, neyiniz var?’ dedim. ‘Oğlum, bir sıkıntı geldi, geçti.’ dedi. ‘Doktor çağırayım?’ dedim. ‘Hayır, istemez, iyiyim.’ dedi. İki gün daha yattı. Sonra ayağa kalktı ve ardından Sındırgı'ya gitti.” Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

¹⁴²³ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

Sındırgı'daki dâhiliye mütehasısı gelmiş ve incelemiş. Tansiyonunu yüksek bulmuş ve kanında da şeker bulmuştur. Ancak Akıncı'nın hayatta iken şekerden hiç şikâyeti olmamıştır.¹⁴²⁴

İbrahim Ethem Akıncı'nın 11 Mayıs günü vefatının ardından ölüm haberi bir gün sonraki Balıkesir yerel gazetelerinde yer bulmuştur. Dönemin Balıkesir'deki iki önemli gazetesi olan Türk Dili ve Balıkesir Postası, İbrahim Ethem Akıncı'nın vefat haberini “*Acı Bir Ölüm*” başlığı ile okuyucularıyla paylaşmıştır. Her iki gazete de ölüm nedenini, kalp krizi olarak açıklamıştır.¹⁴²⁵ Türk Dili gazetesi İbrahim Ethem Akıncı'nın fotoğrafı ile birlikte verdiği vefat haberinde “*Seçimlere bağımsız adaylığını koymuş bulunan İbrahim Akıncı, daha evvelki yıllarda ilimiz valiliğinde de bulunmuştu. Kendisi Akıncı Müfrezeleri Kumandanı olarak Kuva-yı Milliye'ye katılmıştı. Milis kuvvetleri başında vazife gören İ. Akıncı bilhassa bu hizmetinden dolayı muhitin sempatisini toplamıştı. Valiliği zamanında köy yollarının yapılmasına bilhassa önem vermişti.*” diyerek kısa bir açıklama yapma gereği de duymuştur.¹⁴²⁶

İbrahim Ethem Akıncı'nın cenaze töreni Sındırgı'da yapıldı. Sındırgı'daki cenaze törenine başta ailesi olmak üzere, akrabaları, sevenleri ve Sındırgılılar katıldı. Cenaze törenine katılanlar arasında önemli simalar da vardı: Hasan Basri Çantay, Mehmet Vehbi Bolak vd. gibi.¹⁴²⁷ Bugün mezarı Sındırgı ilçesi mezarlığındadır. İbrahim Ethem Akıncı'nın eşi ve oğulları, Milli Mücadele yıllarında hakkıyla kazandığı unvanını “*Milli Mücahid Vali*” diye mezar taşına yazdırmışlardır.¹⁴²⁸

---

¹⁴²⁴ “*O zamanlar kolesterol bilinmiyordu. Bence, babamın teşhis edilmemiş yüksek kolesterolü vardı. Çünkü bende de yüksek kolesterol var.*” “*Amcalarımın hepsi kalpten vefat etmiş. Hepsi şişmanmış. Ben babamın en küçük kardeşi İsmail Hakkı amcamı bilirim genç bir yaşta kalpten, kalp yetmezliğinden vefat etti.*” “*Babam vefat ettikten sonra kanında şeker bulunmuş. Bende de 60 yaşından sonra şeker çıktı. Hatta 50 yaşında iken de kalp krizi geçirmiştım. Fakat ben tedavi oldum.*” Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

¹⁴²⁵ *Türk Dili*, 12 Mayıs 1950, s.1; *Balıkesir Postası*, 12 Mayıs 1950, s.1.

¹⁴²⁶ *Türk Dili*, 12 Mayıs 1950, s.1.

¹⁴²⁷ Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme

¹⁴²⁸ Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 tarihli görüşme.

5.6.İbrahim Ethem Akıncı'dan Kalanlar

Demircililer tarafından İstiklal Harbi sonrası kaymakamlık yapması için Demirci halkınca davet edilen Kaymakam İbrahim Ethem Bey, 1990'ların ikinci yarısına gelinceye değin Demirci ilçesinde neredeyse unutulmuştu. Bu unutulmuşluğu gidermek için daha sonraları pek çok adım atılmıştır.

Demirci ilçesinin genişlemesi neticesinde yeni ortaya çıkan bir mahalleye, Demirci Akıncılarına izafeten Akıncılar Mahallesi adı verilmiştir. Pazar Mahallesindeki İzmir Caddesinin adı Kaymakam İbrahim Ethem Akıncı Caddesi olarak değiştirilmiştir. Mithatpaşa Mahallesi'ndeki futbol sahası sentetik çim sahaya dönüştürülmüş ve Kaymakam İbrahim Ethem Akıncı Spor Tesisleri adı verilmiştir.¹⁴²⁹

İbrahim Ethem Akıncı'nın Demirci Akıncıları adlı kitabının Türk Tarih Kurumu'na yeni bir baskısı yaptırılmış ve Demirci'de satışı ve dağıtımı başlatılmıştır.¹⁴³⁰

Tarihî kaymakamlık hizmet binası içerisinde, "İbrahim Ethem Bey" anı köşesi oluşturmuştur. 30 Ağustos 2010 tarihinde "*Kaymakam İbrahim Ethem Akıncı Anıtı*" açılmıştır. Hürriyet Anıtı da denilen bu anıtta ortada İbrahim Ethem Akıncı, sağında Parti Mehmet Pehlivan Ağa ve solunda Gördesli Makbule yer almaktadır. Bu anıt, İçişleri Bakanlığı, Manisa Valiliği, Demirci Kaymakamlığı ve Demirci Belediyesinin ortak yürüttüğü "*Kuva-yı Milliye ve Milli Mücadelenin Örgütlenişinin 90. yılı Etkinlikleri*" kapsamında yapılmıştır.¹⁴³¹ Demirci Ticaret Meslek Lisesinin adı İbrahim Ethem Akıncı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi olarak değiştirilmiştir.

Balıkesir ili Sındırgı ilçesinde de İbrahim Ethem Akıncı ismini yaşatmaya yönelik olarak bir okula İbrahim Ethem Akıncı İlköğretim Okulu adı verilmiştir.¹⁴³² Sındırgı Belediyesi hizmet binası önünde İbrahim Ethem Akıncı'nın fotoğrafı ve tanıtıcı yazıdan oluşan bir pano konulmuştur.

¹⁴²⁹ Alıntı yeri: www.demirci-bld.gov.tr 09.11.2006 ve 25.12.2006 tarihli haberler.

¹⁴³⁰ *10.00 YTL.lik kitabı % 25 indirimle 7.50 YTL. bedel ile satılmaktadır.* www.demirci-bld.gov.tr

¹⁴³¹ Heykeltıraş Eray Okkan tarafından yapılan "Kaymakam İbrahim Ethem Akıncı Anıtı" 35.000 TL'ye mal olmuştur. www.demirci.gov.tr

¹⁴³² <http://www.ibrahimethemakinci.meb.k12.tr/>

İbrahim Ethem Akıncı'nın en uzun süre valilik yaptığı Muğla'nın Fethiye ilçesinde Akıncı İlkokulu¹⁴³³, Ortaca İlçesinde (Dalyan Beldesi) Akıncı Köyü¹⁴³⁴, Yerkesik beldesinde Akıncı Mahallesi¹⁴³⁵, Yatağan ilçesinde Akıncı Caddesi¹⁴³⁶ bulunmaktadır.

5.7.Hatırat

İbrahim Ethem Akıncı, hatıratını yazmaya, Balıkesir'den ayrılma hazırlığına başladığı sırada, 28 Haziran 1920'de başladı. Günlük olarak tuttuğu notlarını cep defterine yazdı. Dağ hayatında ise müsvedde kâğıtlara, kâğıt parçalarına hatta ne bulabildiyse onun üzerine yazdı. Yazma amacı; vatani kurtarma ümidinin çok uzak, hedefin erişilemez bir ufukta olduğu bir zamanda, başından geçenlere kayıt düşmek idi. Böylece canlı hatıraları, oluş sırasına göre tarihi olay ve olguları, gerçekleri tespit etti. Günlük yazma işi 20 Kasım 1922'de sona erdi.¹⁴³⁷

Zaferden sonra fırsat buldukça bu dağınık ve parça parça haldeki notları defterlere yazmış, maiyetindeki kâtiplere ücretiyle yazdırmıştır. Bu derleme yazımları (28 Haziran 1920-20 Kasım 1922 tarihleri arasında tutulan günlükler) 5 kez yazılmıştır. Tamamı Arap harfleri ile yazılmış Osmanlı Türkçesidir.¹⁴³⁸ Yazımın bu derece tekrarlanmasının altında yatan nedenlerden biri hatıratta ismi tasvip edilmeyecek olaylarda geçen kimselerin hayatta bulunmasıdır. Burhan Cahit Akıncı bu konuda şunları söylemektedir:

“Bu notlarından derlemeyi en son 1948'de Muğla valisiyken yaptı. Yaptığı derlemeyi yayınlamak istediğini söylemişti. Ancak ‘vatan haini dediklerim var, affa uğramışlar, beni dava ederler’ diye çekince gösteriyordu. Onun için yayınlamadı.

---

¹⁴³³ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

¹⁴³⁴ Burhan Cahit Bey, Dalaman ilçesi olarak ifade etmektedir. Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

¹⁴³⁵ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme; Erman Şahin, *age*, s.46-47.

¹⁴³⁶ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

¹⁴³⁷ Akıncı, 2009, s.4,404; Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

¹⁴³⁸ Bu defterler, 3 adet halinde Burhan Cahit Akıncı Özel Arşivi'nde bulunmaktadır.

*Kaldı. Ancak bu en son yazdığını ben de Türk Tarih Kurumu'na yayımlanması için verdim.*¹⁴³⁹

Notlar	Derlemenin Yapıldığı Yıllar (Tahmini)	Derlemenin Bugünkü Durumu
1.Derleme	12.10.1922	Türkiye Büyük Millet Meclisi Kütüphanesi'nde ¹⁴⁴⁰
2.Derleme	1925-1930	İbrahim Ethem Akıncı'nın özel arşivinde iken ölünce oğlu Burhan Cahit Akıncı'nın özel arşivinde
3.Derleme	1930-1940	İbrahim Ethem Akıncı'nın özel arşivinde iken ölünce oğlu Burhan Cahit Akıncı'nın özel arşivinde
4.Derleme	1940-1945	İbrahim Ethem Akıncı'nın özel arşivinde iken ölünce oğlu Burhan Cahit Akıncı'nın özel arşivinde
5.Derleme	1948	Türk Tarih Kurumu Arşivi'nde ¹⁴⁴¹

Akıncı'nın Hatıratı; Mareşal Fevzi Çakmak, Baki Vandemir, Cevat Şakir Kabaağaçlı, Şevket Rado, Celal Bayar tarafından da okunmuş ve takdir edilmiştir.¹⁴⁴²

Hatıratı okuyanlardan Cevat Şakir Kabaağaçlı, Şevket Rado, Nadir Nadi Abalıoğlu ve Doğan Nadi Abalıoğlu yayımlamak için İbrahim Ethem Akıncı'nın iznini istemişlerse de izin vermemiştir. Emekli olduktan sonra kendi adına yayımlamaya karar vermiştir.¹⁴⁴³

İbrahim Ethem Akıncı'dan geriye mektup kalmamıştır. Bunun nedeni, Akıncı'nın mektupların saklanmasına karşı oluşudur.¹⁴⁴⁴

¹⁴³⁹ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

¹⁴⁴⁰ "Akıncı Müfrezeleri ve Bir Mülkiye Kaymakamı'nın Hatıratı" İBA, Dosya No: 435; Mehmet Esat Serezli, *age*, s.169; Ali Rıza Hakses, *age*, s.194. Bu nüsha Dönemin Genelkurmay Başkanı Mareşal Fevzi Çakmak tarafından Kurmay Albay Baki Vandemir'e bu hatıratın özet çıkarıp yayımlanması görevi verilmiş suretiyle yayımlanmıştır: Baki Vandemir, *İstiklal Harbinde Demirci Akıncıları (Gerilla)*, İstanbul: Askeri Matbaa, 1936, 208 sayfa. Daha sonra bu özette yararlanılarak Yeni İstanbul Yayınları arasında 1970'de 128 sayfalık küçük bir kitapçık daha çıkarılmıştır: *İstiklal Harbinde Demirci Akıncıları*, İstanbul: Yeni İstanbul Yayınları, 1970, 128 sayfa.

¹⁴⁴¹ Türk Tarih Kurumu ile Burhan Cahit Akıncı arasında imzalanan bir sözleşme ile İbrahim Ethem Akıncı'nın "Demirci Akıncıları" adını taşıyan anılarının yayın hakkı Türk Tarih Kurumuna bırakılmıştır. Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme. Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 tarihli görüşme.

¹⁴⁴² Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

¹⁴⁴³ Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

¹⁴⁴⁴ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme.

İbrahim Ethem Akıncı'nın özel eşyalarından geriye pek az şey kalmıştır. Akıncı'dan kalanlar arasında bir filinta tabanca, İkinci Dünya Harbinde Kuşadası'ndan kaçan İtalyanların Muğla'da Akıncı'ya hediye ettikleri bir İtalyan mavzeri, bir beylik tabanca (Bu polis tabancası, künyesi olup devlet malıydı) ve 2 çiftte bulunmaktadır. 1960 ihtilalinde bu eşyaların tümü toplanmıştır. İki çiftte ailesine geri verilmiş, diğerleri verilmemiştir. Çiftelerden biri Burhan Cahit Akıncı'da, diğeri ise Turhan Doğan Akıncı'dadır. Ayrıca iki tane kaması vardır. Biri Burhan Cahit Akıncı'da, diğeri ise Turhan Doğan Akıncı'dadır.¹⁴⁴⁵

Turhan Doğan Akıncı ve eşi Nimet Akıncı 22 Eylül 2011 Perşembe günü Demirci'ye gelerek, Demirci Hükümet Konağı'nın ileriki yıllarda Demirci Müzesine dönüştürülmesi ile sergilenmek üzere, Demirci Kaymakamlığına İbrahim Ethem Akıncı'ya ait “*frak, jaketatay, gömlek ve simokin*”den oluşan kıyafetlerini teslim etmiştir. Bu emanetler, Müze ve Kültürevi kuruluncaya kadar Demirci Kız Meslek Lisesi'nde koruma altına alınmıştır.¹⁴⁴⁶

5.8. Verilen Madalyalar

İbrahim Ethem Akıncı, Demirci Kaymakamı olarak oluşturduğu Demirci Akıncıları adlı teşkilat ile Yunanlıların 11 Nisan 1921 Gördes'in Kızıllar köyünü yakması üzerine Güney Cephesi Komutanlığının emri üzerine Demirci, Simav, Gördes müzaheret bölükleri ve Akıncı Müfrezeleri, birlikte 20-21 Nisan 1921 tarihinde başarılı bir şekilde Bigadiç Baskını'nı gerçekleştirmiştir. 21 Mayıs 1921 günü Gördes'in yakılması, ardından düşmanın Sındırgı'nın Kahre köyünde pek büyük kötülükler yapması üzerine Sındırgı'nın Kapanca mevkiinde bir muharebe ile düşmandan intikam almıştır.¹⁴⁴⁷

İşgal altındaki bir bölgedeki bu iki büyük başarı İbrahim Ethem Bey tarafından ita amirlerine duyurulduğunda büyük bir sevinç yaratmıştır. Demirci Kaymakamı

---

¹⁴⁴⁵ Burhan Cahit Akıncı ile 23.10.2012 tarihli görüşme.

¹⁴⁴⁶ Kamil Akyol'un “*İ.Ethem Akıncı'nın Kıyafetleri Demirci Kaymakamı'na Teslim Edildi*” haberi. Bkz. <http://www.demirci.gov.tr/>; 28 Eylül 2011 Tarihli Halikent Müstakil Bölge Gazetesi “*90 Yıllık Tarih Demirci'de*”, sayfa 1,5, http://www.halikentgazetesi.com/halikent_arsivi/28.09.2011-1322/5.htm

¹⁴⁴⁷ Akıncı, 2009, s.39-51; Baki Vandemir, *age*, s.18.

İbrahim Ethem Bey, 22-23 ve 27-28 Mayıs 1921 tarihlerinde Kütahya Mutasarrıflığı ve İçişleri Bakanlığınca, 29 Mayıs 1921 tarihinde 3.Grup Komutanlığı tarafından takdir, 22 Haziran 1921 tarihinde Batı Cephesi Komutanlığınca tebrik ve 11 Temmuz 1921 tarihinde de Milli Savunma Bakanı Fevzi Paşa tarafından da bir kıta harp madalyası ile taltif edilmiştir.¹⁴⁴⁸ (Belge 4)

İbrahim Ethem Akıncı'ya, TBMM tarafından *İstiklal Harbi'nde Akıncı Müfrezeye Kumandanı sıfatıyla göstermiş olduğu kahramanlık ve fedakârlık* nedeniyle kırmızı şeritli İstiklal Madalyası verilmiştir¹⁴⁴⁹ 16 Aralık 1924 tarihinde Gazi Mustafa Kemal imzası ile İstiklal Madalyası beratı verilmiştir.¹⁴⁵⁰

5.9.Mal Varlığı

İçişleri Bakanlığı, personelinin zaman zaman mal varlıklarını beyan etmelerini istemektedir. Balıkesir Valisi İbrahim Ethem Akıncı'nın bakanlığa sunduğu mal beyanında tasarrufunda bir bab hane ve bir kıta tarla yer almaktadır. Hane, 1932 yılında babaannesi Zeynep Hanımdan intikal etmiştir ve değeri 2.000 liradır.¹⁴⁵¹ Çünkü Zeynep Hanım 1 Mart 1932 tarihinde vefat etmiştir.¹⁴⁵² Bir kıta tarla ise 1927 yılında satın almak suretiyle tasarruf edinilmiş ve değeri 3.000 liradır. Başkaca mal, mülk, emlak ve serveti kayıtlı bulunmamaktadır.

---

¹⁴⁴⁸ İBA, Dosya No: 435; Akıncı, 2009, s.49-51.

¹⁴⁴⁹ 1371/2270 sayılı ve 22 Nisan 1925 tarihli Dahiliye Vekaletinden Bozok Vali Vekili İbrahim Ethem Beye yazılan yazıda “Türkiye Büyük Millet Meclisininin 21 Nisan 1340 tarihinde vuku bulan 43. İçtimanda İstiklal madalyasıyla taltifleri takarrür eden zevat miyanında zat-ı valaları da Akıncı Müfrezeye Kumandanlığıyla Kula Kaymakamlığındaki hidemat-ı fedâkâriyelerinden dolayı kırmızı şeritli İstiklal Madalyası taltif edildiklerinden bu babdaki 2210 numaralı vesika ile madalya postaya tevdiat irsal kılınmıştır efendim. Dahiliye Vekili Namına Müsteşar Said. Madalya mükerrer gönderilmiş olmakla 5 Mayıs 1341 tarih ve 1161/140 numaralı tahriratla aideten takdim kılınmıştır.” İBA, Dosya No: 435; TBMM Zabıt, Devre: II, İçtima II, c. VIII/1, Ankara, 1968, s.955.

¹⁴⁵⁰ Burhan Cahit Akıncı Özel Arşivi.

¹⁴⁵¹ Dosyasında emlak ve serveti kısmında; annesinden kalma 2000 lira kıymetindeki 1 hane 1932 yılında tasarrufuna geçtiği bilgisi yer almaktadır. İBA, Dosya No: 435.

¹⁴⁵² DİNMA, İbrahim Ethem Akıncı'nın vukuatlı nüfus kayıt örneği. Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme

¹⁴⁵² DİNMA, İbrahim Ethem Akıncı'nın vukuatlı nüfus kayıt örneği.

Balıkesir Valisi İbrahim Ethem Akıncı'nın İçişleri Bakanlığı'na sunduğu mal beyanı.¹⁴⁵³

Emlak			Tasarruf		Vaki olan değişiklik
Cinsi	Miktarı	Kıymeti	Tarihi	Ne suretle olduğu	
Tarla	7 Dönüm	130 Lira	1926	Sındırgı'da satın alınmıştır	Yoktur
“	10 Dönüm	150 Lira	“	“	“
“	8 Dönüm	140 Lira	“	“	“
“	4 Dönüm	50 Lira	“	“	“
“	20 Dönüm	300 Lira	“	“	“
“	7 Dönüm	150 Lira	“	“	“
“	23 Dönüm	325 Lira	“	“	“
Toplam	79 Dönüm	1245 Lira	-	-	-

¹⁴⁵³ İBA, Dosya No: 435; ESA, Dosya No: 81899.

SONUÇ

İbrahim Ethem Akıncı, nahiye müdürü, kaymakam ve vali unvanı ile hizmet ettiği çalışma hayatı boyunca hem Osmanlı Devleti hem de Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin liyakat sahibi idarecilerinden birisi olmuştur.

İbrahim Ethem Akıncı güçlü İslamî ve Türk gelenekleri olan bir aile çevresi içerisinde yetişmiştir. Hayatı boyunca Ramazan ayında orucunu bırakmamış, aile büyüklerinin mezarlarını ziyaret etmiştir.

Ailenin ataları tüfekçi mesleği ile meşgul olmuştur. Meslek adına bağlı olarak kullanılan bu lakap, zamanla soy ve sülale adı olarak yerleşmiştir. İbrahim Ethem Efendi'nin babası Ali Ağa da varlıklı bir çiftlik sahibi olarak, oğlunun çiftlik işleri ile meşgul olmasını bu yüzden istemiştir.

Yetiştirdiği Makedonya O'na pek çok özellik kazandırmıştır. İbrahim Ethem Efendi'nin ileride devlet idaresinde yer aldığı sosyo-ekonomik tedbirler almak, yatırımlar yapmak noktasında yararlanacağı ilk deneyimlerini, Makedonya'da kazanmıştır.

Kaplıcalar, İbrahim Ethem Efendi'nin yaşamında hep yer etmiştir. O'nun kaplıcalarla tanışması da Menlik kazası dâhilindeki kaplıcalar yoluyla olmuştur.

Kendisi çift isimli olduğu gibi çocuklarına da hep çift isimler koymuştur. Şair kişiliğinin bir yansıması olarak, çocuklarına kafiye özelliği arz eden isimler koymayı tercih etmiştir.

1897 Osmanlı-Yunan harbi, hayatında önemli bir yer tutmuştur. Bu savaşta edindiği deneyim sayesinde İstiklal Harbi'nde hiçbir korku belirtisi ve yılgınlık hali olmadan Yunanlılarla zorlu mücadeleye girişmiştir.

İbrahim Ethem Efendi'nin eğitim-öğretim hayatında dedesi Süleyman Ağa'nın büyük bir etkisi olduğu görülmektedir. O, eğitim-öğretim hayatında aktif bir öğrenci olmuştur. İbrahim Ethem Akıncı iyi bir eğitim almıştır. Birincilikle bitirdiği Siroz İdadisi, döneminin mükemmel sıfatına haiz bir okulu idi. Aynı şekilde Selanik Hukuk

Mektebi, yeni açılmış bir okul olmasına karşın öğretim kadrosu ve müfredat bakımından İstanbul'daki benzerinden aşağı değildi. O'nun uzmanlık alanı hukuk ve idareciliktir.

Selanik Hukuk Mektebi, İttihat ve Terakki düşüncesiyle tanışmasında ve bu düşüncenin kendisi üzerinde etkili olmasında önemli bir yere sahiptir. Avrupalı devletlerin Osmanlı Devleti'ni parçalamak fikirlerine ve bu fikre hizmet eden Balkan milletlerinin ayrılıkçı eylemlerine karşı ittihat, birlik ve bütünlük düşüncesinin önde gelen isimlerinden olan Mithat Şükrü Bleda, İbrahim Ethem Akıncı'nın öğretmenidir. O'nun siyasi düşüncesinde derin izler bırakmıştır. Aynı şekilde öğretmeni Müştak Lütfi Gürsan Bey'in idarecilik anlayışı, İbrahim Ethem Akıncı'nın da idarecilik anlayışında izler bırakmıştır.

İbrahim Ethem Akıncı, İstiklal Savaşı yıllarındaki olayları Abdülhak Hamid, Âşık Paşa, Emin Bülend, İbrahim Şinasi, İbn-i Kemal, Leskofçalı Galip, Mehmet Akif, Naci, Nakşî-i Akkirmânî, Pertev Paşa, Rezaizade Mahmut Ekrem, Reşit Paşa, Tevfik Fikret ve diğerlerinin dörtlükleri ile sunmuştur. Bu, O'nun Türk edebiyatına çok üst düzeyde vakıf olduğunun kanıtıdır.

Osmanlı Rumeli'sinin gelişmiş şehirlerinde aldığı üstün eğitim ile donanımlı bir şekilde çıktığı hayat yolculuğunda, bir devir kapanıp yeni bir devir açılırken oluşan yeni durumlara, hiç zorlanmadan uyum sağlayabilmiştir. İbrahim Ethem Akıncı, Fransızca, Bulgarca, Rumca, Arapça ve Farsça bilen, matematik, cebir, tarih, edebiyat, şiir ve özellikle de divan edebiyatı şiirine ilgisi olan bir Osmanlı aydınıdır.

Onun hayatı eşkıyalar, işgalciler, çeteler ve hukuk düzenini yok sayanlarla mücadele ile geçmiştir. İbrahim Ethem Efendi, Rumeli'de komitacılık da yapmıştır. Hareket Ordusuna gönüllü yazılmıştır. 18.Nişancı Taburu ile İstanbul'a gelmiştir.

Onun hassas olduğu konulardan biri de toplumsal ahlakıdır. Selanik'te gördüğü Avrupalı yaşayış, içki, kumar ve ahlaksızlıklar, O'nun bu toplumsal hastalıklar ile mücadele etmesine zemin hazırlamıştır. İbrahim Ethem Akıncı, imparatorluğun başkentten sonra en fazla ekonomik büyüklüğe sahip kenti ve Makedonya'nın kalbi olan Selanik'te, pek çok siyasal, ekonomik, kültürel ve sosyal gelişmenin de tanığı

olmuştur. Yaşadıkları, ilerideki idarecilik hayatına yansımıştır. Selanik'te Mustafa Kemal ile de tanışma imkânı bulmuştur. Bu tanışıklık liyakat ve güven temeli üzerinde ilerlemiş ve yükselmiştir.

İbrahim Ethem Akıncı Selanik'te henüz öğrenci iken Selanik Dârümuallimîn-i İbtidai Mektebi'nde tarih ve güzel yazı derslerine girmek suretiyle öğretmenlik yapmıştır. Üç yıl boyunca Selanik Vilâyeti Tahrirat Kalemî'nde kâtip olarak çalışmıştır. “Çekirdekten yetişmiştir.” İttihatçıların yayın organlarından biri olan Rumili gazetesinde iki yıl boyunca muhabirlik yapmıştır. Gazete muhabirliği deneyimi ile matbuat hayatı içinde bulunan pek çok kişiyi tanıma fırsatı bulmuştur.

Balkan Savaşında yeni mezun, genç bir hukukçu olan İbrahim Ethem Akıncı, aynı zamanda doğup büyüdüğü yerleri de savunacak olan Ustruma Kolordusu'na gazete muhabiri sıfatıyla katılmıştır. Bu ordunun Bulgar güçleri karşısında geri çekilmesi üzerine, ailesinin Anadolu'ya göç etmesini sağlamıştır. Kendisi, Siroz'da kalmıştır. Bulgar-Yunan savaşlarında Yunan kuvvetleriyle Bulgarlara karşı savaşa katılmıştır. Doğduğu Biliçe köyüne kadar giderek, Bulgar eline düşmüş ve hiçbir Türk kalmamış olan bu köyü tamamen yakmıştır. Biliçe'de yaşadığı anıların, Bulgarların eline geçmesine katlanamadığı için kendi köyünü yakmak zorunda kalmıştır.

İbrahim Ethem Akıncı, Temmuz 1913'te geçici iskân yeri olan İstanbul'a büyük zorluklarla göç edebilmiş; ancak İstanbul'a ulaştıktan sonra, derhal Trakya'ya geçerek teşkil ettiği çetelerle Hayrabolu ve Keşan dolaylarında Bulgarlara karşı savaşmıştır. Savaş bitip tekrar İstanbul'a döndüğünde Bekirağa Bölüğü'ne atılmıştır. Daha sonra İstanbul'da iken avukatlık yapabilmek için avukatlık ruhsatnamesi almıştır.

İbrahim Ethem Akıncı ve ailesi, İstanbul'dan kalıcı iskân yeri olan Balıkesir'in Balya kazasının Kocapınar köyüne yerleştirilmiştir. Ancak bu küçük köyde barınamayıp az bir zaman sonra Balıkesir'e taşınmışlardır. Balıkesir'de iken Balıkesir Sultanisi'nde matematik öğretmenliği yapmıştır.

İbrahim Ethem Akıncı'nın memuriyet hayatı, 2 Haziran 1915 tarihinde atandığı Sındırgı Kazası'nın Çorum (Düvertepe) Nahiyesi Nahiye Müdürlüğü ile başlar. İbrahim

Ethem Akıncı, Çorum (Düvertepe) Nahiye Müdürlüğü müddetince Sındırgı, Demirci, Gördes, Simav, Bigadiç kazalarını ve halkını tanıma fırsatı bulmuştur. Bu durum, İstiklal Harbi sırasında Kuva-yı Milliye birliklerinin bu bölgede örgütlenmesinde başrolü oynamıştır. Daha sonra ise Balıkesir Kazası'nın Şamlı Nahiyesi Nahiye Müdürlüğü görevinde bulunmuştur.

İbrahim Ethem Akıncı, Mütareke yıllarında önce memuriyetten istifa etmiş ardından Balıkesir'de avukatlığa başlamıştır. Avukatlık yaparken, Balıkesir hukuk çevresini tanıma fırsatı bulmuştur. Özellikle İzmir'in işgalini müteakip Balıkesir Kuva-yı Milliyesi içerisinde yer almıştır.

Balıkesir'in Yunanlılarca işgali üzerine önce İstanbul'a daha sonra Ankara'ya gitmiştir. Ankara'da İçişleri Bakanlığı Özel Kalem Müdürlüğü Şifre Kalemi'nde görev almıştır. İbrahim Ethem Akıncı, daha sonra Demirci kazası kaymakamlığına atanmıştır. Yunan işgal bölgesi tehdidi ile çevrili bulunan Demirci kazası kaymakamlığı gibi olağanüstü tehlikeli ve önemli bir görevi kendisi kabul etmiştir.

İbrahim Ethem Akıncı Demirci'de göreve başladıktan kısa bir süre sonra "Demirci Akıncıları" adlı teşkilatı oluşturma görevini üstlenmiştir. Sivil olmasına ve aynı zamanda askerlik eğitimi almamasına karşın, temeli askeri bir örgütlenme olan bu teşkilatı başarılı bir şekilde oluşturmuştur. Özellikle kurduğu istihbarat örgütü takdire şayandır. Balıkesir, Sındırgı, Demirci, Gördes, Simav, Bigadiç ve diğer kazaların halkından meydana getirdiği bu teşkilat, 1,5 yıl boyunca dağlarda yaşamalarını olanaklı kılmış ve merkeze istihbarat aktararak Milli Mücadele'ye önemli katkılar sağlamıştır.

İstiklal Harbi'nde dağlarda geçirdiği 1,5 yıllık zorlu hayatta, bir yandan düşman ile mücadele ederken, diğer taraftan da emrindeki müfrezeleri ustaca idare etmiştir. İbrahim Ethem Akıncı etkili bir liderlik özelliği sergilemiştir. Komitacılık yapmış, eşkıyalığa bulaşmış asi ve korkusuz olan insanları sevk ve idare edebilmiştir. Akıncı, geleceğe ilişkin pek çok korkuları bulunan bu insanları, adeta bir terapist gibi terapi etmiş ve "Demirci Akıncıları" adlı teşkilatın bünyesinde tutabilmeyi başarmıştır.

İbrahim Ethem Akıncı, çetin dağ koşulları, çatışma, müsademe ve muharebelerin acımasızlığı karşısında, fırsat buldukça köy düğünlerine katılma, av partileri ve güreşler düzenleme gibi etkinliklere başvurmuştur.

İbrahim Ethem Akıncı Cumhuriyet döneminde Demirci, Ayvalık ve Kula kazalarında kaymakamlık görevlerinde bulunmuştur. Milli Mücadele'deki büyük başarısı nedeniyle üç derece birden terfi ettirilerek Ayvalık kaymakamlığına atanmıştır.

Kaymakamlık görevlerinde kazaların eğitim-öğretim, yol ve su işleri ile ilgilenmiştir. Ayvalık'ta mübadillerin iskânı, Kula'da çekirge afetine karşı aldığı tedbirler ile takdir toplamıştır. Ayrıca Mübadele ile Türkiye'ye gelen göçmenlerin yerleştirilmesi işinde İskân Müfettişi olarak görev almıştır.

İbrahim Ethem Akıncı Kula Kaymakamı iken askerliğini yapmış sayılmış ve İstiklal Madalyası ile taltif edilmiştir.

İbrahim Ethem Akıncı kaymakamlık görevlerinin ardından Yozgat, Siirt, Ağrı, Samsun, Balıkesir, Malatya ve Muğla vilayetlerinde valilik görevlerinde bulunmuştur. Bu görevlerine hep Atatürk'ün emri ile atanmış bu nedenle de "Atatürk'ün valisi" sıfatıyla anılmıştır.

Valilik görevleri süresinde uygulanması gereken kanunları başarıyla uygulamış, cumhuriyet yönetiminin vilayetinde etkili bir şekilde işlemesi için gerekli tedbirleri almıştır. O'nun teftiş ve tetkik gezileri meşhur olmuştur. Her atandığı vilayette önce tanıma amaçlı gezileri, daha sonra ise denetleme ve inceleme gezileri yapmıştır.

Valilik görevinde bulunduğu illerde imar ve ulaşım işleri başlıca meşgalesi olmuştur. Vali ve hükümet konakları, okullar, hastaneler, ceza evleri, köy yolları ve köprüler, içme suyu şebekeleri, imar planları yapılması için uğraşmıştır.

Örneğin; İbrahim Ethem Akıncı Muğla Valiliği sırasında, Muğla ili Bayır beldesinin, çağın gereklerine göre modern bir kasaba olması için imar planını çizdirmiştir. Belde günümüzde modern yerleşim planıyla dikkat çekmektedir.

Tarım ve hayvancılık konusunda görev yaptığı vilayetlerin mevcut üretim kapasitelerinin artırılması yönünde çalışmalarda bulunmuştur. Bu çalışmalardan biri zararlı hayvanlarla mücadele olmuştur.

Vali olarak İbrahim Ethem Akıncı, görev yaptığı vilayetlerde eğitim-öğretim, kültür, sağlık, sosyal ve spor faaliyetlerinin artırılması yönünde çalışmalarda bulunmuştur.

Halk ile temastan kaçınmamıştır. Halkın haklı ve geçerli istekleri doğrultusunda görev yaptığı ilde idari taksimatta değişiklikler yapılmasını önermiştir.

Görev yaptığı vilayetlerde karşılaştığı afetlere karşı da en etkili ve acil tedbirleri almış, hükümet ile koordineli bir biçimde çalışmıştır.

İbrahim Ethem Akıncı siyasi faaliyetlerde idarecilerin tarafsızlığına inanmış bir idareci idi. Örneğin 1946'daki çok partili seçimlerde, seçimlere hile karıştırılmaması için kaymakamlar ile toplantı yapmıştır. Bu durum görev başında iken tarafsızlık anlayışının bir göstergesidir.

Çalışma hayatında bayındırlık, eğitim, sağlık ile ilgili konularda yapmış olduğu hizmetler dikkate değerdir.

Kendisinin yerine getiremediği bir vasiyeti, Manisa'da, Demirci Akıncıları müfrezelerinden şehit düşmüş vatan evlatları için bir anıt mezar yaptırılmasıdır. Bu anıt mezarın mümtaz bir köşesine tüm Demirci Akıncıları müfrezeleri efradının isimlerinin tek tek nakşedilmesidir.

İbrahim Ethem Akıncı, enerjik, güven veren ve çalışmalarını kararlılıkla yürüten bir idareci olmuştur. O tam bir görev adamıdır. Vatan savunmasında savaşı bir asker, mükemmel bir istihbaratçı, sevk ve idare eden bir komutan, güven veren bir lider; sivil hayatta iyi bir idareci, hukukçu, görev aşığı bir Cumhuriyet aydını, bürokrat ve entelektüel bir kimlik olarak Cumhuriyet tarihinde yer edinmiş değerli bir şahsiyettir.

KAYNAKLAR

I-Arşivler

Cumhurbaşkanlığı Arşivi,
İçişleri Bakanlığı Arşivi,
Emekli Sandığı Arşivi,
Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi
DİNMA,
Başbakanlık Osmanlı Arşivi Kamil Kepeci Tasnifi, Defterler
ATASE Arşivi,
Burhan Cahit Akıncı Özel Arşivi,
Akıncı Ailesi Özel Arşivi fotoğrafları,
Turhan Doğan Akıncı Özel Arşivi
H. Süha Terzibaşoğlu'nun Özel Arşivi.

II-Resmi Yayınlar

TBMM Zabıt Ceridesi, Ankara, 1968.

Salnameler ve Yıllıklar

Salname-i Vilayet-i Aydın 1321.

Salname-i Vilayet-i Aydın 1323.

Salname-i Vilayet-i Aydın 1326.

Selanik Vilayet Salnamesi 1305.

Selanik Vilayet Salnamesi 1324.

Selanik Vilayeti Salnamesi 1325.

Hüdavendigâr Vilayeti Salnamesi, 1325.

Türkiye Cumhuriyeti Devlet Yıllığı 1928-1929.

Türkiye Cumhuriyeti Devlet Yıllığı 1929-1930.

Ağrı İl Yıllığı 1963.

Balıkesir İl Yıllığı 1963.

Balıkesir İl Yıllığı 1967.

Cumhuriyetin 50. Yılında Ağrı 1973 İl Yıllığı, Hazırlayanlar: Şeref Artar, H.Hüseyin Morbel, Aydın Atalay, Gürsoy Matbaacılık.

Cumhuriyetin 50. Yılında Samsun 1973 İl Yıllığı, Ankara: Ayyıldız Matbaası, 1974.

Cumhuriyetin 50. Yılında Siirt İl Yıllığı 1973, Hazırlayanlar: M. Turan Bayezit, Fazıl Bayraktar, Ankara: Ajans-Türk Matbaacılık Sanayii, 1973.

Kültür Yıllığı Balıkesir 1937-1938, Balıkesir Kültür Direktörlüğü Yayınlarından No:4, İstanbul. Resimli Ay Matbaası, 1938.

Samsun İl Yıllığı 1967, Hazırlayanlar: Saffet Buğdaycıoğlu, Avni Kaynar, Ankara: Harita Genel Müdürlüğü Matbaası.

III-Sürelî Yayınlar

Gazeteler

Ahenk, İzmir, 1923-1924 yılları koleksiyonu

Akyol, Muğla, 1944-1945 yılları koleksiyonu

Anadolu, İzmir, 1923-1924 yılları koleksiyonu

Balıkesir Postası, Balıkesir, 1949-1950 yılları koleksiyonu
Cumhuriyet, Ankara, 1924-1930, 1936-1939 yılları koleksiyonu
İzmir'e Doğru, İzmir, 1920 yılı koleksiyonu
Karesi, Balıkesir, 1914-1915 yılları koleksiyonu
Milas Postası, Milas, 1949-1950 yılları koleksiyonu
Muğla'da Halk, Muğla, 1939-1950 yılları koleksiyonu
Ünal, Malatya, 1933-1939 yılları koleksiyonu
Rumili, Selanik, 1910-1911 yılları koleksiyonu
Ses, Balıkesir, 1918-1919 yılları koleksiyonu
Son Posta, İstanbul, 1930 yılı koleksiyonu
Türk Dili, Balıkesir, 1932-1933, 1949-1950 yılları koleksiyonları
Yeni Asır, İzmir, 1931-1933 yılları koleksiyonu
Yeni Gün, İstanbul, 1918-1919 yılı koleksiyonu
Yozgat, Yozgat, 1925 yılı koleksiyonu

Dergiler

Gençleryolu, Balıkesir, 1931 yılı koleksiyonu
Derme, Malatya, 1937-1939 koleksiyonu
İrmak, Balıkesir, 1928 yılı koleksiyonu

Kitaplar

ABADAN, Yavuz, *Mustafa Kemal ve Çetecilik*, İstanbul: Varlık Yayınları, 1972.
ACAR, İsmail, *Atatürk'ün Balıkesir Ziyaretleri ve Manevi Dünyası ve Balıkesir Hutbesi*, Balıkesir: Balıkesir Belediyesi Kent Arşivi Yayınları, 2010.
ADIN, Hikmet, *Tarih, Coğrafya ve Sosyolojik Yönden Balya, Ilıca, Şamlı Yöreleri*, Balıkesir: Uğur Ofset Matbaa, 1991.
AĞANOĞLU, H. Yıldırım, *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Balkanlar'ın Makûs Talihi Göç*, İstanbul: Kum Saati Yayınları, 2011.
AHMAD, Feroz, *İttihat ve Terakki 1908-1914*, İstanbul: Kaynak Yayınları, 1995.
AHMAD, Feroz, *İttihatçılıktan Kemalizme*, Çev. Fatmagül Berktaş, İstanbul: Kaynak Yayınları, 1996.
AKARSLAN, Mediha, *Türk Milli Mücadelesi'nin Balıkesir Cephesi*, Yayına Hazırlayan Hasan Âli Göksoy, Ankara: Öteki Yayınevi, 1998.
AKÇA, Bayram, *Sosyal-Siyasal ve Ekonomik Yönüyle Muğla (1923-1960)*, Ankara: AKDİTYK Atatürk Araştırma Merkezi, 2002.
AKINCI, İbrahim Ethem, *Demirci Akıncıları*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1978.
AKINCI, İbrahim Ethem, *Demirci Akıncıları*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1989.
AKINCI, İbrahim Ethem, *Demirci Akıncıları*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2009.
AKŞİN, Sina, *Jön Türkler ve İttihat ve Terakki*, Ankara: İmge Kitabevi, 2001.
AKYILDIZ, Ali, *Osmanlı Bürokrasisi ve Modernleşme*, İstanbul: İletişim Yayınları, 2009.

- AKYÜZ, Yahya, *Türk Eğitim Tarihi (Başlangıçtan Günümüze)*, İstanbul: Kültür Koleji Yayınları, 1993.
- ALPASLAN, İsmet, *Her Yönüyle Ağrı*, Ankara: Yıldızlar Ofset, 1995.
- ALPASLAN, Teoman, *31 Mart Ayaklanması Yüz Yılda Ne Değişti?*, İstanbul: Kumsaati Yayınları, 2011.
- ANASTASSIADOU, Meropi, *Tanzimat Çağında Bir Osmanlı Şehri Selanik (1830-1912)*, Çev. Işık Ergüden, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2010.
- APAK, Rahmi, *Yetmişlik Bir Subayın Hatıraları*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1988.
- APAK, Rahmi, *İstiklal Savaşında Garp Cephesi Nasıl Kuruldu*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1990.
- ARI, Kemal, *Büyük Mücadele Türkiye'ye Zorunlu Göç (1923-1925)*, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1995.
- ARMAOĞLU, Fahir, *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi (1914-1990)*, Cilt I (1914-1980), Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1991.
- ATALAY, Ömer, *Siirt Tarihi*, C.H.P. Halkevi Yayınları Sayı:1, İstanbul: Çeltut Matbaası, 1946.
- AYBARS, Ergün, *İstiklal Mahkemeleri Cilt I-II, 1920-1927*, İzmir: İleri Kitabevi, 1995.
- AYHAN, Aydın, *Balıkesir'in Kimliği-2*, Balıkesir: Balıkesir Belediyesi Kent Arşivi Yayınları, 2011.
- AYHAN, Aydın, *Rumeli ve Akdeniz Adalarında Türk Varlığı*, İstanbul: Ofis Yayın Matbaacılık, 2013.
- BALBAY, Mustafa, *Balkanlar*, İstanbul: Yeni Gün Yayınları, 2011.
- Balıkesir Turistik İl Haritası*, Isparta: Özgül Yayınları.
- BALKAYA, İhsan Sabri, *Ali Fethi Okyar (29 Nisan 1880-7 Mayıs 1943)*, Ankara: AKDITYK Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2005.
- BALTAOĞLU, Ali Galip, *Atatürk Dönemi Valileri (29 Ekim 1923-10 Kasım 1938)*, Ankara: Ocak Yayınları, 1998.
- BARAN, Tülay Ali, *Mustafa Necati'nin Söyleyip Yazdıkları*, Ankara: AKDITYK Atatürk Araştırma Merkezi, 2008.
- BAYRAKTAR, Bayram, *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Ayvalık Tarihi*, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi, 1998.
- BEHLÜLGİL, Mefahir (Emekli Vali), *İmparatorluk ve Cumhuriyet Dönemlerinde İllerimiz*, İstanbul: 1992.
- Beyaz Kent Siirt*, Siirt Valiliği Yayınları, Ankara: Saner Basım Sanayi, 2007.
- BİLGİN, İsmail, *Elveda Balkanlar Unutulan Vatan*, İstanbul: Timaş Yayınları, 2011.
- BOYACIOĞULLARI, A. Sedat-ALAKESE, Hasan, *Her Yönü ve Her Şeyi İle Demirci*, İstanbul: Eko Matbaası, 1972.
- BULUT, Faik, *Dersim Raporları*, İstanbul: Evrensel Basım Yayım, 2011.
- CILIZOĞLU, Tanju, *Kader Bizi Una Değil, Üne İtti Çağlayangil'in Anıları*, Ankara: Bilgi Yayınevi, 2007.
- CİCİOĞLU, Hasan, *Türkiye Cumhuriyetinde İlk ve Ortaöğretim (Tarihi Gelişim)*, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 1985.

- CUMALI, İbrahim, *Atatürk'ün Balıkesir'e Gelişleri (İbrahim Cumalı'nın Anıları)*, Balıkesir: Balıkesir Valiliği İl Kültür Müdürlüğü, 1993.
- Cumhuriyetin XVinci Yılında Malatya*, 29 Birinci Teşrin 1938.
- ÇAĞLAYAN, Ercan, *Cumhuriyet'in Diyarbakır'da Kimlik İnşası (1923-1950)*, İstanbul: İletişim Yayınları, 2002.
- ÇAKMAK, Fevzi, *Batı Rumeli'yi Nasıl Kaybettik? Garbî Rumeli'nin Sûret-i Ziyâ ve Balkan Harbi'nde Garp Cephesi*, Yay. Haz. Ahmet Tetik, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2012.
- ÇAVDAR, Tevfik, *Türkiye'nin Demokrasi Tarihi 1839-1950*, Ankara: İmge Kitabevi, 1999.
- ÇELİK, İbrahim Yılmaz-AKSIN, Ahmet, *Tarihi Gerçeklerle Osmanlı-Yunan Harbi*, İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2007.
- ÇELİK, Şenol-ÖNCÜ, Faruk, *Balıkesir'de Zaman ve Mekân*, Balıkesir Belediyesi Kent Arşivi Yayınları, Balıkesir: Kristal Reklam ve Matbaacılık, 2012.
- Çerkez Ethem, *Çerkez Ethem'in Anıları*, İstanbul: Noktakitap Yayınları, 2008.
- ÇİÇEK, İbrahim, *Gördesli Mücahide Makbule ve Silah Arkadaşları*, Salihli Belediyesi Kültür Yayınları, Salihli: Uğur Ofset, 1998.
- DEMİR, Fevzi, *Osmanlı Devleti'nde II.Meşrutiyet Dönemi Meclis-i Mebusan Seçimleri 1908-1914*, Ankara: İmge Kitabevi, 2007.
- DEVELLİOĞLU, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Ankara: Aydın Kitabevi, 1988.
- Devlet İstatistik Enstitüsü, *Genel Nüfus Sayımı İdarî Bölünüş 25.02.1970*, Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, 1973.
- DOĞAN, Abide, *Aka Gündüz*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1989.
- DOĞAN, Yalçın, *Savrulanlar Dersim 1937-1938 Hatta 1939*, İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi, 2012.
- Doğu Anadolu'da Toplumsal Mühendislik Dersim-Sason (1934-1946)*, Tarih Vakfı-Necmettin Sahir Silan Arşivi-2, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2010.
- 50. Yılda Balıkesir*, Balıkesir Ticaret Odası.
- ERGIN, Ali Şakir, *Çapanoğulları Hadisesi ve Abdulkadir Beyin Hatıraları*, Ankara: Anıl Matbaa, 2008.
- ERGIN, Osman, *Türk Maarif Tarihi*, Cilt 3-4, İstanbul: Eser Matbaası, 1977.
- ERGÜL, Teoman, *Kurtuluş Savaşı'nda Manisa*, İzmir: Manisa Kültür Sanat Kurumu Yayını, 1991.
- EROĞLU, Cem, *Demokrat Parti Tarihi ve İdeolojisi*, Ankara: İmge Kitabevi, 1990
- EROĞLU, Zekai, *Muğla Tarihi 1939*, Muğla Belediyesi Kültür Yayınları, Muğla: Esin Basımevi.
- ESKİ, Mustafa, *Cumhuriyet Döneminde Bir Devlet Adamı Mustafa Necati*, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi, 1999.
- FİLOV, Bogdan, *Balkan Savaşları Günlüğü*, Haz. Hüseyin Mevsim, İstanbul: Timaş Yayınları, 2013.
- Geçmişten Geleceğe Köprü Yanık Ülke Kula Sempozyumu (1-3 Eylül 2006)*, Bildiriler.
- Genelkurmay Belgelerinde Kürt İsyanları*, Cilt I, II, İstanbul: Kaynak Yayınları, 2012.

- GÖKMEN, Ertan, *Tanzimat'tan II.Meşrutiyet'e Demirci Kazası*, Demirci Belediyesi Kültür Yayınları I, İzmir: Kuvvet Matbaacılık, 2007.
- GÖRGÜLÜ, İsmet, *On Yıllık Harbin Kadrosu 1912-1922 Balkan-Birinci Dünya ve İstiklal Harbi*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1993.
- [GÖVSA], İbrahim Alâettin, *Meşhur Adamlar Ansiklopedisi Hayatları-Eserleri*, Cilt I, İstanbul: [yy], 1933-1935.
- GÜLMEZ, Nurettin, *1930 Ağrı İsyanı ve Kürt Sorunu*, Bursa: Aktüel Yayınları, 2013.
- HAKSES, Ali Rıza, *Muğla Mentеше Büyükleri*, Muğla Valiliği İl Kültür Müdürlüğü Osmanlı Devleti'nin 700. Kuruluş Yılı Dönümü, Muğla: [byy], 1999.
- HALAÇOĞLU, Ahmet, *Balkan Harbi Sırasında Rumeli'den Türk Göçleri (1912-1913)*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1995.
- HAYTA, Necdet, *Ege Adaları Sorunu 1911'den Günümüze*, Ankara: Gazi Kitabevi, 2006.
- Her Yönü İle Yeşil Malatya*, Ankara; Ankara Basım ve Ciltevi, 1966.
- İLGÜREL, Mücteba, *Milli Mücadelede Balıkesir Kongreleri*, İstanbul: AKDITYK Atatürk Araştırma Merkezi, 1999.
- İLKER, S. Sami-TUNCAY, Hüseyin-AKER, Halil, *Bir Zamanlar Gördes*, Anlatan: Zekeriya Yurtoğlu, Manisa: Tunahan Matbaacılık, 1999
- İPEK, Nedim, *Rumeli'den Anadolu'ya Türk Göçleri (1877-1890)*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1999.
- İPEK, Nedim, *Mübadele ve Samsun*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 2000.
- İstiklal Harbinde Demirci Akıncıları*, İstanbul: Yeni İstanbul Yayınları, 1970.
- JOWETT, Philip S.-Walsh, Stephen, *Balkan Harpleri'nde Ordular 1912-1913*, Çev. Emir Yener, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2012.
- KAHRAMAN, Hurşit, *Düvertepe*, Balıkesir: 2011.
- KANSU, Aykut, *1908 Devrimi*, İstanbul: İletişim Yayınları, 2001.
- KARPAT, Kemal H., *Osmanlı Nüfusu 1830-1914*, İstanbul: Timaş Yayınları, 2010.
- KAYGUSUZ, Bezmi Nusret, *Bir Roman Gibi*, İzmir: İhsan Gümüşayak Matbaası, 2002.
- KILIÇÇIOĞLU, Cumhur, *Her Yönüyle Siirt Tarihçe, Örf ve Adetler, Mahalli Bayramlar, Yemekler, Atasözleri, Familya Lakapları*, Ankara: Kadioğlu Matbaası, 1992.
- KIPÇAK, M. Reşit, *Merhaba Balıkesir*, İzmir: Star Ofset, 1999.
- KOCATÜRK, Utkan, *Doğumundan Ölümüne Kadar Kaynakçalı Atatürk Günlüğü*, Ankara: AKDITYK Atatürk Araştırma Merkezi, 2007.
- KOCATÜRK, Utkan, *Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Kronolojisi 1918-1938*, Ankara: AKDITYK Türk Tarih Kurumu Basımevi, 2000.
- KOÇAK, Cemil, *Türkiye'de Milli Şef Dönemi (1938-1945)*, Cilt 2, İstanbul: İletişim Yayınları, 1996.
- KOÇAK, Cemil, *Umûmî Müfettişlikler (1927-1952)*, İstanbul: İletişim Yayınları, 2010.
- KOÇER, Hasan Ali, *Türkiye'de Modern Eğitimi Doğuşu*, Ankara: Uzman Yayınları, 1987.
- KODAMAN, Bayram, *Abdülhamid Devri Eğitim Sistemi*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1991.

- KODAMAN, Bayram, *1897 Türk-Yunan Savaşı (Tesalya Tarihi)*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1993.
- KONUKÇU, Enver, *Alaşehir Kongresi (16-25 Ağustos 1919)*, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi, 2000.
- KOPAR, Metin, *Cumhuriyet Halk Partisi Döneminde Doğu Anadolu'ya Yapılan Kamu Harcamaları ve Yatırımlar (1927-1950)*, Ankara: AKDITYK Atatürk Araştırma Merkezi, 2009.
- İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğü, *Köylerimiz 1981*, Ankara: Yenigün Matbaası, 1982.
- KUNTMAN, M. Derviş, *Bir Doktorun Harp ve Memleket Anıları*, Derleyen Metin Özata, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 2010.
- KURAN, Ahmet Bedevi, *İnkılap Tarihimiz ve Jön Türkler*, İstanbul: Kaynak Yayınları.
- LİNKE, Lilo, *Mustafa Kemal Türkiyesi Modern Türkiye Seyahatnamesi*, Çev. A. Rauf Tektaş, İstanbul: İkarus Yayınları, 2008.
- Malatya Valiliği, *Tarihte ve Günümüzde Malatya 1996 (Coğrafi, Ekonomik, Sosyal, Kültürel ve Tarihi Yönleriyle Malatya'96)*, Ankara: Çağdaş Tasarım Dizgi ve Baskı, 1996.
- MAZOWER, Mark, *Selanik Hayaletler Şehri Hıristiyanlar, Müslümanlar ve Yahudiler 1430-1950*, Çev. Gül Çağalı Güven, İstanbul: Alfa Yayınları, 2013.
- MUTAF, Abdülmecit, *Salnamelerde Karesi Sancağı (1847-1922)*, [yy] : [byy], 1997.
- Mehmed Nazım, *Mekteb-i Hukuk Günlerim*, Yay. Haz. Ali Adem Yörük, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 2012.
- OYMAK, Altuğ, *Kuvayi Milliye'den Bugüne Balıkesir Barosu*, Balıkesir Barosu Yayınları, İzmir: Uşşak Matbaası, 2006.
- OYMAK, Altuğ (Proje ve Sunum), GEMİCİ, Ömer (Editör), *Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün Yurt Gezilerinde Önemli Bir Durak Balıkesir*, Balıkesir: Balıkesir Ulusal Fotoğraf Müzesi M. Emin Tan Fotoğraf Kitaplığı Yayınları, Baskıevi, 2007.
- OYMAK, Altuğ, *Balıkesir Komutanı Ali Hikmet Paşa*, Balıkesir, Dileksan Kağıtçılık, 2014.
- ÖNDER, Mehmet, *Atatürk Evleri Atatürk Müzeleri*, Ankara: AKDITYK Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1993.
- ÖZALP, Kazım, *Milli Mücadele 1919-1922 I*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1988.
- ÖZALP, Yalçın, *Mustafa Kemal ve Milli Mücadele'nin İlk Zaferi*, Kahramanmaraş Belediyesi [yy: byy, ty,].
- ÖZDEMİR, Zekeriya, *Balıkesir Bölgesi'nde Milli Mücadele Önderleri*, Balıkesir: Taner Ofset, 1998.
- ÖZDEMİR, Zekeriya, *Bigadiç*, Ankara: Karşı Matbaası, 1993.
- ÖZDEMİR, Zekeriya, *Karasi Beyliği'nden Cumhuriyet'e Balıkesir Mülki İdarecileri*, Ankara: Buluş Matbaacılık, 2003.
- ÖZER, Kemal, *Tarihte Balıkesir*, Balıkesir: Türk Dili Matbaası, 1957.
- ÖZGÜLDÜR, Yavuz, *Türk-Alman İlişkileri (1923-1945)*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1993.

- PALA, Cihat-ERDOĞDU, Ertuğrul, *Doğası, Tarihi ve Folkloruyla Simav*, Ankara. Ertem Basım Yayın, 1991.
- PEHLİVANLI, Hamit, *Kurtuluş Savaşı İstihbaratında Askerî Polis Teşkilatı*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1992.
- Samsun 15.*
- Samsun Valiliği İl Kültür Müdürlüğü, *Geçmişten Günümüze Kültür Değeriyle Samsun*, Samsun Kültür Müdürlüğü Yayınları, Samsun: Erol Ofset, [ty].
- Samsun Yerel Tarih Grubu, *Bir Zamanlar Sahil Kenti Samsun*, Samsun: 2005.
- SANAL, Türker, *Türkiye Cumhuriyeti ve 50 Hükümeti Cumhurbaşkanları, Başbakanlar, Bakanlar, Kabineler*, Ankara: Sim Matbaacılık Ltd. Şti., 1995.
- SAPMAZ, Selahattin, Atatürk'ün Valisi M. Recai Güreli 1936-1939, Anı-Hikâye-Araştırma, Muğla: Gülermat Matbaacılık, 2010.
- SARICAN, Ali, *Samsun Tarihi*, Ankara. Kültür Matbaası, 1966.
- SARIHAN, Zeki, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü II*, Erzurum Konresi'nden TBMM'ye (23 Temmuz 1919-22 Nisan 1920), Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1994.
- SARIHAN, Zeki, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü III*, TBMM'den Sakarya Savaşı'na (23 Nisan 1920-22 Ağustos 1921), Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1995.
- SARIHAN, Zeki, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü*, Sakarya Savaşı'ndan Lozan'ın Açılışına (23 Ağustos 1921-20 Kasım 1922), IV, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1996.
- SARIHAN, Zeki, *Kurtuluş Savaşı Kadınları*, İstanbul: Remzi Kitabevi, 2007.
- SARIKOYUNCU, Ali, *Milli Mücadelede Din Adamları II*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara: Semih Ofset Matbaacılık, 2007.
- SAVAŞ, Metin, *Kuvayı Milliye'nin Hazinesi*, İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2004.
- SEREZLİ, Mehmet Esat, *Memleket Hatıraları*, Cilt II, Yayına Hazırlayanlar: İbrahim Şirin-Faruk Yavuz, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2012.
- SERTEL, Zekeriya, *Hatırladıklarım*, İstanbul: Remzi Kitabevi, 2001.
- SEVİNÇ, Necdet, *İstiklal Harbi'nde Etnik İhanet*, İstanbul: Bilgeoğuz Yayınları, 2013.
- SOLAK, Mustafa, *Atatürk'ün Bakanı Şükrü Kaya (Uluslaşma, Laiklik, Toprak Reformu)*, İstanbul: Kaynak Yayınları, 2013.
- SORGUN, Taylan, *İttihat ve Terakki Devlet Kavgası*, İstanbul: Beyaz Balina Yayınları, 2001.
- SÜSLÜ, Azmi-BALCIOĞLU, Mustafa, *Atatürk'ün Silah Arkadaşları Atatürk Araştırma Merkezi Şeref Üyeleri*, Ankara: AKDTYK Atatürk Araştırma Merkezi, 1999.
- ŞAHİN, Erman, *Muğlalı Avcılar*, Muğla: Muğla Üniversitesi Basımevi, 2004.
- ŞAHİN, Hüseyin, *Tarihin Güzel Mirası Kula*, Kula: Ezgi Yayınları, 2006.
- ŞİMŞİR, Bilal N., *Kürtçülük II 1924-1999*, Ankara: Bilgi Yayınevi, 2011.
- TANSEL, Fevziye Abdullah, *İstiklal Harbi'nde Mücahit Kadınlarımız*, Ankara: AKDTYK Atatürk Kültür Merkezi Yayını, 1991.
- TEKELİ, İlhan (Derleyen), *Tarih İçinde Muğla*, Muğla Belediyesi, Muğla: Esin Basımevi, 2006.

- TEKELİ, İlhan-İLKİN, Selim, *Ege'deki Sivil Direniş'ten Kurtuluş Savaşı'na Geçerken, Uşak Heyet-i Merkeziyesi ve İbrahim (Tahtakılıç) Bey*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1989.
- TEKELİ, İlhan-İLKİN, Selim, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Eğitim ve Bilgi Üretim Sisteminin Oluşumu ve Dönüşümü*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1999.
- TEMİZER, Abidin, *Şefik Avni Özüdoğru'nun Serbest Fırka Hatıratı*, İstanbul: Libra Kitapçılık, 2014
- TUNÇAY, Mete, *Türkiye Cumhuriyeti'nde Tek-Parti Yönetimi'nin Kurulması 1923-1931*, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1999.
- TÜRER, Ali, (Editör), *Cumhuriyet Dönemi ve Öncesinde Balıkesir'de Eğitim*, Balıkesir: 1998.
- Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi*, III. Cilt 1. Kısım Balkan Harbi (1912-1913) Garp Ordusu: Vardar Ordusu ve Ustruma Kolordusu, Genelkurmay Harp Tarihi Yayınları, Ankara: Genelkurmay Yayınevi, 1979.
- Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi*, Osmanlı Devri Balkan Harbi Garp Ordusu Yunan Cephesi Harekâtı, III. Cilt, 2. Kısım, Genelkurmay Harp Tarihi Yayınları, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1981.
- Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi*, III. Cilt 5. Kısım (1793-1908), Genelkurmay Harp Tarihi Yayınları, Ankara: Genelkurmay Yayınevi, 1978.
- Türk İstiklal Harbi*, II.Cilt, Batı Cephesi, 6.Kısım, III.Kitap, Büyük Taarruz Takip Harekatı (31 Ağustos-18 Eylül 1922), Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1969.
- Türk İstiklal Harbi*, Mondros Mütarekesi ve Tatbikatı, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1992.
- TÜRKMEN, Zekeriya, *Mütareke Döneminde Ordunun Durumu ve Yeniden Yapılanması (1918-1920)*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 2001.
- TÜRKMEN, Zekeriya-ASLAN, Nurcan-ÇELİK, Elmas, *İstiklal Savaşı Hatıraları, Gediz, Kütahya ve İkinci İnönü Muharebelerinde 61nci Tümen Orgeneral İzzettin Çalışlar*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 2006.
- UNAT, Faik Reşit, *İkinci Meşrutiyetin İlanı ve Otuzbir Mart Hadisesi II.Abdülhamit'in Son Mabeyn Başkatibi Ali Cevat Bey'in Fezlekesi*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1991.
- UYANIKER, Ferhat, *Milli Mücadele'de Türk Kadını*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 2009.
- UYKUCU, Kürşat Ekrem, *İlçeleriyle Birlikte Muğla Tarihi (Coğrafyası ve Sosyal Yapısı)*, İstanbul: As Matbaası, 1968.
- UYSAL, R. Selçuk, *Sındırgılı'nın Kitabı*, İzmir: Grafmat Basım, 2007.
- UZUNHASANOĞLU, Turhan (Derleyen), *Samsun Albümü*, 1957.
- UZER, Tahsin, *Makedonya Eşkıyalık Tarihi ve Son Osmanlı Yönetimi*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1999.
- VANDEMİR, Baki, *İstiklal Harbinde Demirci Akıncıları (Gerilla)*, İstanbul: Askeri Matbaa, 1936.

- VANDEMİR, Baki, *Türk İstiklal Savaşı'nda Sakarya'dan Mudanya'ya*, Yayına Hazırlayan Hayriye Yalçın, Genelkurmay ATASE Yayınları, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 2006.
- YEL, Selma, *Yakup Şevki Paşa ve Askeri Faaliyetleri*, Ankara: AKDITYK Atatürk Araştırma Merkezi, 2002.
- YENER, Necmi, *Benim Köyüm Benim Okulum Bayır*, Fethiye: Medya Ofset, 1998.
- YILDIRIM, İsmail, *Cumhuriyet Döneminde Demiryolları (1923-1950)*, Ankara: AKDITYK Atatürk Araştırma Merkezi, 2001.
- YILDIRIM, Mustafa, *Ulus Dağına Düşen Ateş*, Ankara: Ulus Dağı Yayınları, 2005.
- YILDIRIM, Tuğba, *Kürt Sorunu ve Devlet Tedip ve Teknil Politikaları (1925-1947)*, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2011.
- Yüzbaşı İshak Hakkı Bey, *1920'de Balıkesir*, Sadeleştiren Mustafa Aşkar, Balıkesir: Alem Basımevi, 1997.

Makaleler

- [AKINCI] İbrahim Etem, "Balıkesir Nasıl Kurtuldu?", *Gençleryolu*, Yıl 3, Cilt 3, Sayı 59, 15 Eylül 1931, Balıkesir, s.11-13.
- [AKINCI] İbrahim Etem, "Balıkesir Nasıl Kurtuldu?", *Gençleryolu*, Yıl 3, Cilt 3, Sayı 60, 30 Eylül 1931, s.11-14.
- [AKINCI] İbrahim Etem, "Balıkesir Nasıl Kurtuldu?", *Gençleryolu*, Yıl 3, Cilt 3, Sayı 61, 15 İkteşrin 1931, s.9-11.
- [AKINCI] İbrahim Etem, "Balıkesir Nasıl Kurtuldu?", *Gençleryolu*, Yıl 3, Cilt 3, Sayı 62, 30 Sontışrin 1931, s.6-7.
- [AKINCI] İbrahim Etem, "Balıkesir Nasıl Kurtuldu?", *Gençleryolu*, Yıl 3, Cilt 3, Sayı 63, 15 İlkkanun 1931, s.10.
- [AKINCI] İbrahim Etem, "Balıkesir Nasıl Kurtuldu?", *Gençleryolu*, Yıl 3, Cilt 3, Sayı 64, 31 İlkkanun 1931, s.12.
- [AKINCI] İbrahim Etem, "Balıkesir Nasıl Kurtuldu?", *Gençleryolu*, Yıl 3, Cilt 3, Sayı 65, 15 Sonkanun 1932, s.5-6.
- AKINCI, Burhan Cahit, "*Babam İbrahim Ethem Akıncı'nın Bilinmeyen Tarafları ve Özellikleri Aşağıdadır*" başlığıyla Balıkesir Barosu'na takdim ettiği 6 sayfalık imzalı notları.
- ATABAY, Mithat, "Çanakkale'de Bir Hanımefendi: Misli Süreyya (Yurdakul) Hanım," *Çanakkale Aktüel*, Sayı:14 (5 Mayıs 2010), ss.8-9.
- ATABAY, Mithat, "Çanakkale Valisi Süreyya Yurdakul," *Çanakkale 1915* Yıl:4, Sayı:18 (Aralık 2013), ss.10-12.
- AYHAN, Aydın, "İzmir'in İşgali Sırasında Balıkesir", *Milli Mücadelede Balıkesir, Milli Mücadelede Balıkesir Paneli Tebliğ Metinleri (3-4 Mayıs 1986)*, İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, 1990, ss.31-51.
- BAŞARAN, Selami, "Batı Cephesi Ordularının Boğazlara Yönelik Harekatı (Takip Harekatı Sonundan Mudanya Mütarekesine Kadar)", *Büyük Taarruz 70nci Yıl Armağanı*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1992, ss.249-270.
- BAYCAN, Nusret, "Türk İstiklal Harbi'nde Terfi veya Takdirname ile Taltif Edilen Subaylar", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, Cilt: IX, Kasım 1992, Sayı: 25, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1993.

- BAYKARA, Tuncer, “Kuva-yı Milliye’nin Doğusunda Türk Devlet Geleneğinin Yeri”, *Kuva-yı Milliye’nin 90.Yılında İzmir ve Batı Anadolu, Uluslararası Sempozyum Bildirileri, 6-8 Eylül 2009, I. Kitap*, Yayına Hazırlayan: Oktay Gökdemir, İzmir: İzmir Büyükşehir Belediyesi Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve Müzesi, 2010, ss.130-137.
- BERBER, Engin, “Kurtuluş Savaşında Bir Gerilla Üssü: Alaçam Dağları”, *Alaçam Dağları ve Dursunbey 1.Ulusal Sempozyumu Bildiriler (02-03 Eylül 2002)*, Dursunbey Belediyesi Yayınları 2, İstanbul: Kitap Matbaacılık, 2010, ss.23-34.
- BOLAK, Ahmet Aydın, “Alaşehir Kongresi’nin 66ncı Yıldönümü Vesilesiyle Milli Mücadelede Balıkesir Kongreleri İl İlgili Kısa Tebliğ”, *Milli Mücadele’de Balıkesir, Milli Mücadele’de Balıkesir (3-4 Mayıs 1986) Paneli Tebliğ Metinleri*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul: Kent Basımevi, 1986, ss.121-155.
- BOLAK, M. Vehbi, “Milli Mücadelede Balıkesir”, *Milli Mücadele’de Balıkesir, Milli Mücadele’de Balıkesir (3-4 Mayıs 1986) Paneli Tebliğ Metinleri*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul: Kent Basımevi, 1986, ss.156-177.
- DOĞANTAN, Eda, “Samsun ve Yöresinin Turizm Potansiyeli ve İlgi Turizm Kapsamında Turizm Alternatifleri”, Editör Mahmut Aydın vd., *Samsun Sempozyumu (13-16 Ekim 2011, Cilt III*, Samsun: Samsun Valiliği, 2011, ss.921-931.
- ELMACI, Emin, “Milli Mücadele’de Ege’nin Kurtuluşu ve Kula”, *Geçmişten Geleceğe Köprü Yanık Ülke Kula Sempozyumu (Çevre-Kültür-Turizm) 1-3 Eylül 2006 Bildiriler*, ss.481-491.
- METİN, Celal, Milli Mücadelenin İlk Askeri Zaferi: Demirci Muharebeleri, *Milli Mücadele’de Manisa ve Kuva-yı Milliye Sempozyumu (6-7 Kasım 2009)*, Editör Nurettin Gülmez, Manisa 2010, ss.137-148.
- OĞUZ, İsmail, Orhanlar Köyü Yerel Tarih Araştırmaları, Orhanlar Köyü İlköğretim Okulu Çevre İnceleme Dosyası, 1998. (Yayınlanmamış Daktilo Teksir Notları).
- OĞUZ, İsmail, Demirci’de Kuva-yı Milliye’nin Örgütlenmesi ve Faaliyetleri, *Milli Mücadele’de Manisa ve Kuva-yı Milliye Sempozyumu (6-7 Kasım 2009)*, Editör Nurettin Gülmez, Manisa 2010,ss.264-287.
- OĞUZ, İsmail, “20.Yüzyıl Başlarında Demirci’de Gayrimüslim Nüfus”, *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 11, Sayı 3, Manisa 2013, ss.218-236.
- OĞUZ, Şükran-OĞUZ, İsmail, “Lakap Verme Geleneğinde Manisa İli Demirci İlçesi Örneği”, *38.ICANAS (Uluslar Arası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi) 10-15 Eylül 2007*, Ankara / Türkiye Bildiriler: Edebiyat Bilimi Sorunları ve Çözümleri, 3.Cilt, Yayına hazırlayanlar: Zeki Dilek vd., Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Başkanlığı Yayınları: 5/3, Ankara: Korza yayıncılık, 2008, ss.1127-1139.
- ÖZER, Fuat, “Mustafa Necati Bey (1894-1 Ocak 1929)”, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 8, Sayı 13, Mayıs 2005, Balıkesir, ss. 165-188.
- ÖZER, Fuat, “Milli Mücadelede Balıkesir ve Mustafa Necati”, Mustafa Necati Sempozyumu, Ankara: Ayyıldız Matbaası, 1991, ss.209-216.

- ÖZGEN, Nurettin-KARADOĞAN, Sabri, Siirt Şehrinin Kuruluşu ve Gelişimi, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 19, Sayı: 2, Elazığ, 2009, ss.61-81.
- ÖZMAN, Merve-ÇELİK, Civan, “Serbest Cumhuriyet Fırkası Samsun Teşkilatı ve 1930 Belediye Seçimlerinde Samsun”, Editör Mahmut Aydın vd., *Samsun Sempozyumu* (13-16 Ekim 2011, Cilt III, Samsun: Samsun Valiliği, 2011, ss.717-727.

Tezler

- TAŞ (POLAT), Özlem Elif, *Kâzım (İnanç) Paşa; Hayatı, Askerî ve Siyasî Faaliyetleri (1880-1938)*, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008. (Basılmamış Doktora Tezi)
- KORKMAZ, Sami, *Birinci Dünya Savaşı Yıllarında Balıkesir’de Sosyal Hayat*, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Eylül 2006. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)
- ÖZDEMİR, Özlem Muraz, *Yozgad Gazetesine Göre 1925-1928 Yılları Arasında Yozgat*, Niğde: Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010. (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi)
- KERESTECİOĞLU, Sündüs, *1923-1975 Balıkesir Vali ve Belediye Başkanları*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü, 1975. (Yayımlanmamış Mezuniyet Tezi)

IV-İnternet Kaynakları

- Burhan Cahit Akıncı, “Milli Mücadele Kahramanı İbrahim Etem Akıncı’nın Oğlu Anlatıyor”, Yerel Bakış Adlı Televizyon Programında Konuk, Balıkesir Karesi Radyo Televizyonu (KRT), (1saat 15 dakika) 19.06.2013.
- kayaum.politics.ankara.edu.tr/1947.pdf Erişim Tarihi: 4.1.2015 (Editör Birgül Ayman GÜLER, Açıklamalı Yönetim Zamandizini 1940–1949, Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Kamu Yönetimi Araştırma ve Uygulama Merkezi:3 Türkiye Cumhuriyeti İdare Tarihi Araştırması (TİDATA), Aralık 2008.)
- <http://www.abdullahkurhan.com.tr/siirtimiz/48-siirt-hakkinda-genel-bilgiler/147-siirt-tarihi.html>
- http://tr.wikipedia.org/wiki/Ali_Hikmet_Ayerdem Erişim Tarihi: 26.12.2014
- http://www.tbmm.gov.tr/TBMM_Album/Cilt1/index.html Erişim Tarihi: 27.12.2014
- <http://www.etimolojiturkce.com/kelime/kadana> Erişim Tarihi: 3.1.2015
- <http://www.ege-edebiyat.org/docs/544.pdf> Erişim Tarihi:01.09.2014
- <http://www.kokdemir.info/personal/index.htm> Erişim Tarihi: 9.2.2015
- <https://www.selcuk.edu.tr/dosyalar/files/323/kongreler/2.%20M.M.K..pdf> Erişim Tarihi: 10.1.2015 (Ali Osman Koçkuzu, “Mesnevi’nin Birinci Defterinde, Hazret-i Peygambere ve Hadislerine Yapılan Atıflar Üzerine”, Selçuk Üniversitesi 2. Milli Mevlana Kongresi (Tebliğler), (3-5 Mayıs 1986), Konya, Selçuk Üniversitesi Yayınları, Konya: Selçuk Üniversitesi Basımevi, 1987. ss.235-248)

http://tarihvedenedeniyet.org/documents/makaleler/20._yy_Osmanli_20Vilayetleri.pdf
Erişim Tarihi: 9.1.2015.

<http://www.msb.gov.tr/anasayfa/html/Bakanlar/BakanPotre/AToplaogluB.htm>. Erişim Tarihi: 14.12.2014;

http://www.tbmm.gov.tr/TBMM_Album/Cilt1/index.html Erişim Tarihi: 10.1.2015

http://www.tbmm.gov.tr/TBMM_Album/Cilt2/index.html Erişim Tarihi: 21.01.2015.

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid. Erişim Tarihi: 16.12.2014.

[www.tdk.gov.tr/Güncel Türkçe Sözlük](http://www.tdk.gov.tr/Güncel_Türkçe_Sözlük). Erişim Tarihi: 03.11.2014.

http://www.tsk.tr/1_tsk_hakkinda/1_2_genelkurmay_baskanlari/konular/salih_omurtak.htm Erişim Tarihi: 26.12.2014

http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/48/05/749115/icerikler/tarihce_282290.html Erişim Tarihi: 10.11.2014.

<http://www.odatv.com/n.php?n=murat-bakdakci-sabetaizmi-neden-agzina-doluyor-0801101200>; http://tr.wikipedia.org/wiki/Cemal_Bardakci

<http://www.balikesirbarosu.org.tr/tarihce.html>

www.turkiyat.selcuk.edu.tr/pdfdergi/s30/9.pdf Erişim Tarihi: 20.01.2015 (Yunus Özger, Tanzimat Sonrası Osmanlı Kara Ordusunda Emeklilik İşlemlerine Dair Yapılan Düzenlemeler Ve 1881 Tarihli Tekâüt Kanunnamesinin Tahlili, Türkiyat Araştırmaları Dergisi, ss.201-237.)

http://en.wikipedia.org/wiki/File:Forces_in_the_Balkans_at_the_outbreak_of_the_2nd_Balkan_War.png Erişim Tarihi: 12.01.2015

http://tr.wikipedia.org/wiki/Devletlibaba,_Sindirgi Erişim Tarihi: 28.12.2014.

www.yargitay.gov.tr Erişim Tarihi: 06.11.2014

www.ankarabarusu.org.tr/siteler/ankarabarusu/tekmakale/2007.../13.pdf Erişim Tarihi: 06.11.2014 (Karayalçın: Bir hakim çocuğunun hatıraları, Yargıtay Dergisi, 1992, Sayı 10, s.5-18.)

<http://tr.wikipedia.org/wiki/Dosya:Barlasküntay.gif>

<http://altaysk.com/tarihce/cumhuriyet-doneminde-altay/> Erişim Tarihi 29.12.2014

i.emlaktasondakika.com/Files/EditorImages/files/liste1.pdf

<http://www.tigem.gov.tr/Isletme.aspx?>

<http://www.dalaman.gov.tr> Erişim Tarihi:16.12.2014

http://www.isiklar.tsk.tf/iahl_komutanlari.asp. Erişim Tarih:10.12.2014.

<http://www.tbmm.gov.tr>. Erişim Tarih:10.12.2014.

<http://www.hamlegazetesi.com.tr/kuvayi-millie-kahramanlarina-vefa>

<http://www.internethaber.com/yatagan-kuvayi-millie-parki-acildi-254175h.htm> Erişim Tarihi: 24.12.2014

<http://www.kaplicaturizmi.com/mugla-kaplicalari/bozuk-girme-kaplicasi-mugla> Erişim Tarihi: 22.12.2014

http://www.flashbermalatya.com/inx/haber-5886-Malatya_Valisini_Soymuslar.html Erişim Tarihi: 12.12.2012.

http://www.mfa.gov.tr/sayin-ihsan-sabri-caglkayangil_in-ozgecmisi.tr.mfa Erişim Tarihi: 20.12.2014.

http://www.tbmm.gov.tr/biyog/cumsen_6.htm Erişim Tarihi: 20.12.2014.

http://www.ibb.gov.tr/sites/akom/documents/erdek_marmara_dep.html Erişim tarihi 25.1.2015.

<http://www.turkseker.gov.tr/tarihce.aspx>

http://www.zmo.org.tr/genel/bizden_detay.php?kod=9725&tipi=24&sube=3

<https://tr-tr.facebook.com/pages/Mazideki-Balikesir>

<http://www.istanbul.gov.tr/?rid=67>

http://tr.wikipedia.org/wiki/Ethem_Yetkiner Erişim Tarihi: 22.12.2014

<http://www.memurlar.net/haber>

<http://www.maliyeokulu.org.tr> Erişim Tarih:12.12.2014.

ataturkilkeleri.istanbul.edu.tr/wp-content/uploads/.../ydta-07-perincek.pdf Erişim Tarihi: 02.01.2015

<https://www.selcuk.edu.tr/dosyalar/files/323/kongreler/2.%20M.M.K..pdf> Erişim Tarihi: 10.1.2015 (Ali Osman Koçkuzu, “Mesnevi’nin Birinci Defterinde, Hazret-i Peygambere ve Hadislerine Yapılan Atıflar Üzerine”, Selçuk Üniversitesi 2. Milli Mevlana Kongresi (Tebliğler), (3-5 Mayıs 1986), Konya, Selçuk Üniversitesi Yayınları, Konya: Selçuk Üniversitesi Basımevi, 1987. ss.235-248)

Şerife Yorulmaz, Osmanlı Liman Şehirlerinde Yabancı Tüccar ve Levantenler <http://www.tarihtarih.com> Erişim Tarih:05.12.2014;

Ümit Oğuztan, İzmir’in Eşkiya/Zeybekleri & Levant Company <http://www.haberdukkani.com> Erişim Tarih:05.12.2014.

http://tr.wikipedia.org/wiki/Fuat_Sirmen. Erişim Tarih:10.12.2014.

http://tr.wikipedia.org/wiki/Ahmet_Dervis Erişim Tarihi: 3.1.2015

<http://www.odatv.com/n.php?n=murat-bakdakci-sabetaizmi-neden-agzina-doluyor-0801101200>;

http://tr.wikipedia.org/wiki/Cemal_Bardakci

www.demirci-bld.gov.tr 09.11.2006 ve 25.12.2006 tarihli haberler.

<http://www.ibrahimethemakinci.meb.k12.tr/>

http://www.halikentgazetesi.com/halikent_arsivi/28.09.2011-1322/5.htm

<http://www.afyonkarahisar.gov.tr/gorev-yapan-valiler.aspx>

http://tr.wikipedia.org/wiki/Osman_Sabri_Adal Erişim Tarihi: 24.12.2014

http://www.tbmm.gov.tr/TBMM_Album/Cilt2/index.html Erişim Tarihi: 27.12.2014

http://www.tbmm.gov.tr/TBMM_Album_Cilt2/index.html. Erişim Tarihi: 14.12.2014.

http://www.tbmm.gov.tr/TBMM_Album_Cilt2/index.html. Erişim Tarihi: 14.12.2014.

www.igdir.bel.tr Erişim Tarihi 12.12.2014

<http://www.demirci.gov.tr>

<http://adnanisik1932.wordpress.com/2011/10/15/arsivim-gecmiste-malatya/>

www.balikesir.gov.tr Erişim Tarihi: 07.11.2014.

<http://www.balikesir.gov.tr/ustsayfa.php?id=11>

http://www.malatya.gov.tr/?modul=detay&k_id=91&m_id=23

<http://www.malatya.gov.tr//malatya-hakkinda/detay.aspx?>

http://www.mugla.gov.tr/default_b0.aspx?content=51

<http://www.samsun.gov.tr/?bolum=samsun-valilik&icerik=81>

<http://www.siirt.gov.tr/kategoritekli.asp?kategori>

<http://www.yozgat.gov.tr/sayfalar/sayfa-goster/860-valilik.html>

V.Sözlü Kaynaklar

Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme.

Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

Memduh Çakmakoğlu ile 11.08.2006, 15.08.2008, 30.07.2009, 14.08.2009 tarihli görüşme.

Faruk Ergelen, 7-8 Kasım 2013 tarihli görüşme.

Celal Yalvaç ile telefon görüşmesi.

Cumhur Çoban ile 15.06.2012 tarihli görüşme.

EKLER

Belge 1a: Nüfus Tezkiresi Sureti

Şura-yı devletin gayr-i devâirden mesalih-i şahsiyeye dair verilen mazbataya mahsus varakadır

Maliye Nezareti
Evrak-ı Nakdiye ve
Levazım Müdüriyeti

Kıymeti 5 kuruştur
Tezkire-i Osmaniye Suretidir

Tuğra-yi hümayun					
Maliye Nezareti Evrak-ı Nakdiye ve Levazım Müdüriyeti	Devlet-i Aliyye-i Osmaniye Tezkiresidir			Hazine-i Maliye Kıymetli Evrak Müdüriyeti	
İsim ve Şöhreti	Pederi ismiyle mahall-i ikameti	Validesi ismiyle mahall-i ikameti		Tarih ve mahall-i veladeti	
İbrahim Edhem Efendi	Ali Ağa	Naile Hanım		1305 Menlik	
Milleti	San'at ve sıfat ve hizmet ve intihab salahiyeti	Müteahhil ve zevcesi müteaddid olup olmadığı		Derecât ve sunûf-ı askeriyesi	
Müslim	-	Mücerret			
Eşkali					
Boy	Göz	Sima		Alamet-i farika-i sabite	
Orta	Ela	Buğday		Tamam	
Sicill-i Nüfusa Kaydolunduğu Mahall					
Vilayeti	Kazası	Mahalle ve karyesi	Sokağı	Mesken Numarası	Nev-i Mesken
İstanbul	3	Hoca Üveys	Hacı İlyas	23	Hane
Balada isim ve şöhret ve hal ve sıfatı muharrer olan İbrahim Edhem Efendi Devlet-i Aliyye'nin tabiiyetini haiz olup, ol suretle ceride-i nüfusda mukayyed olduğunu müş'ir işbu tezkire ita kılındı. Fi 1 Şubat sene 1329 [14 Şubat 1914]					
Dahiliye Nezaret-i Celilesi tezkiresi mucibince müceddeden bil-kayd ita kılındı.					
Pul Mühür	Fi 1 Şubat sene 1329 [14 Şubat 1914]	Mühür İstanbul Vilayeti Nüfus Müdüriyeti		Mühür Nezaret-i Umur-i Dahiliye	

Kaynak: İBA, Dosya No: 435.

Belge 1b: Hukuk Şahadetnamesi Sureti

Şahadetname Suretidir

Tuğra-yi hümayun		
Devlet-i Aliyye-i Osmaniye		Numara
Darülfünun-ı Osmani Mezuniyet Şahadetnamesi		436-158
Darülfünun-ı Osmani Selanik Hukuk Şubesi'nde tahsilini ikmal ve bil-imtihan aliyülala derecede isbât-ı liyakat ve ehliyet etmiş olan Menlik kazasına tabi Belice Ali Efendinin mahdumu 23 yaşında İbrahim Edhem Efendiye işbu mezuniyet şahadetnamesi ita kılındı. Fi 2 Temmuz sene 1328 [15 Temmuz 1912]		
Müdür-i mekteb Mühür Muslihiddin Adil	Maarif-i Umumiye Nâzırı Mühür Ahmet Şükrü	Mühür Nezaret-i Maarif-i Umumiye

Kaynak: İBA, Dosya No: 435.

Belge 1c: Avukatlık Ruhsatnamesi Sureti

Şura-yı devletin gayr-i devâirden mesalih-i şahsiyeye dair verilen mazbataya mahsus varakadır

Maliye Nezareti
Evrak-ı Nakdiye ve
Levazım Müdüriyeti

Kıymeti 5 kuruştur

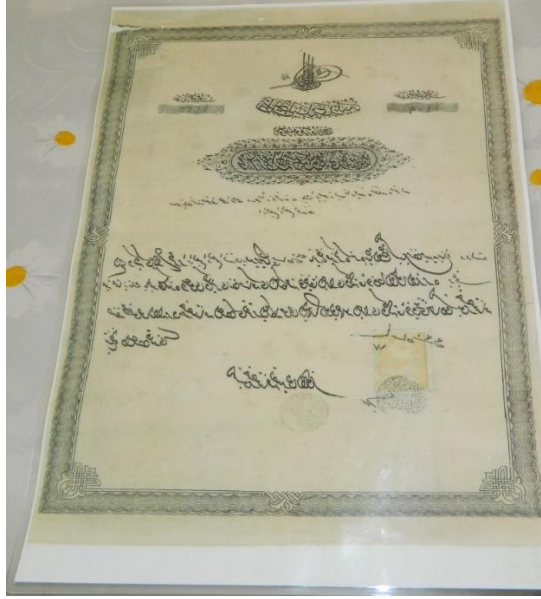
Davavekâleti (Avukatlık) Ruhsatnamesi Suretidir

Tuğra-yı hümayun		
Aded-i Umumi	Nezaret-i Celile-i Adliye	Aded-i Hususi
1322	Umur-ı Hukukiye Müdüriyeti	1109
Mahâkim-i Nizamiyede Davavekâleti Ruhsatnamesi		
Selanik Mekteb-i Hukuku aliyyülala derece mezunlarından 1305 tarihinde Menlik'de mütevellid İbrahim Edhem Efendi		
İsim ve künyesi balada muharrer İbrahim Edhem Efendi müdüriyetin 12 Nisan 1330 [25 Nisan 1914] tarihli müzekkeresinde beyan olunan esbab-ı nizamiyeye binaen Devlet-i Aliyyenin bil-cümle mahâkiminde davavekilleri nizamnamesi ahkâmına tevfikân icra-yı vekâlete mezun olmak üzere birinci sınıfa mahsus olarak ruhsatname itası takarrür eylemeğle icra-yı vekâlete mezuniyetini havi işbu ruhsatname tanzim ve ita kılındı.		
Fi 17 Nisan sene 1330 [30 Nisan 1914] Pul Mühür Adliye Nezaret-i Celilesi Umur-ı Hukukiye Müdüriyeti		
İşbu ruhsatname tasdik olunur Mühür Nezaret-i Umur-ı Adliye ve Mezhebiye		
İşbu suretin asıllarına mutabık olduğu tasdik kılındı. Fi 7 Haziran sene 1331 [20 Haziran 1915] Mühür		

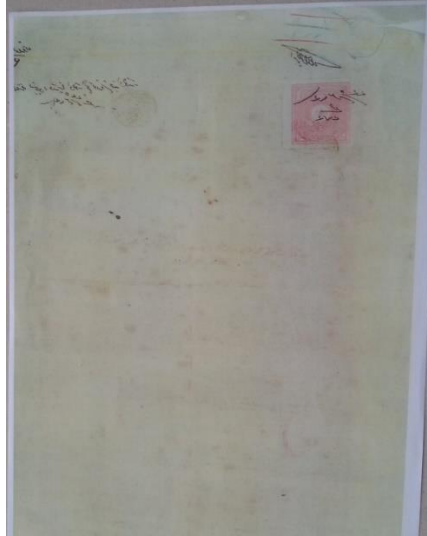
Kaynak: İBA, Dosya No: 435.

Belge 2a: İbrahim Ethem Bey'in Adliye Nezareti Hukuk İşleri Müdürlüğü'nden aldığı 30 Nisan 1914 tarihli Nizamiye Mahkemelerinde Avukatlık Ruhsatnamesi

Ön Yüz

Arka Yüz

Kaynak: Bu belge Burhan Cahit Akıncı Özel Arşivi'nden alınmıştır.

Belge 2b: İbrahim Ethem Bey'in Adliye Nezareti Hukuk İşleri Müdürlüğü'nden aldığı 30 Nisan 1914 tarihli Nizamiye Mahkemelerinde Avukatlık Ruhsatnamesi ön yüzünde şu bilgiler bulunmaktadır:

<i>Aded-i Umumi: 1322</i>	<i>“Tuğra Reşad Nezâret-i Celile-i Adliye Umur-ı Hukukiye Müdüriyeti Mehakim-i Nizamiyede Dava Vekâleti Ruhsatnamesidir Selanik Mekteb-i Hukuk'u alıyyülala derece mezunlarından bin üç yüz beş tarihinde Menlik'te mütevellit İbrahim Ethem Efendi İsim ve künyesi balada muharrer İbrahim Ethem Efendi'ye Müdüriyetin 12 Nisan sene 330 (25 Nisan 1914) tarihli müzekkeresinde beyan olunan esbâb-ı nizamiyeye binaen Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye'nin bilcümle mahallerinde Davavekilleri Nizamnamesi ahkâmına tevfikân icrâ-yi vekâlete mezun olmak üzere birinci sınıfa mahsus olarak ruhsatname itası takarrür eylemekle mumaileyhin olvechle icrâ-yi vekâlete mezuniyetini havi işbu ruhsatname tanzim ve ita kıldı. Fî 17 Nisan sene 330 (30 Nisan 1914) Pul - Mühür İmza</i>	<i>Aded-i Hususi: 1109</i>
<i>İşbu ruhsatname tasdik olunur Mühür”</i>		

Belgenin arka yüzünde ise şu bilgiler bulunmaktadır:

<i>“Kayıt numrosu: 36 İşbu ruhsatname tescil ve kaydının otuzaltınca numrosuna kaydolundu Fî 13 Nisan sene 335 Mühür İmza</i>	<i>[İbrahim Ethem'e ait] İmza Fî 13 Nisan sene 335 (13 Nisan 1919) Num(ro) 273 Pul”</i>

Belge 4: İbrahim Ethem Akıncı'ya verilen takdir ve harp madalyası beratları

Çorum Nahiyesi Müdürü İbrahim Edhem Efendi'ye	
Birkaç seneden beri Sındırgı kazası havalisinde icra-yı şekavet ve fazahat eden şaki Şakir ile refiki İsmail'in tarafınızdan yapılan takibat ve taharriyyat neticesinde istisal ve derdestlerine muvaffakiyet hasıl olduğu Sındırgı kaymakamlığından işar olunmuş ve bu meyanda vaki olan hizmet ve gayretiniz mucib-i memnuniyet ve şayan-ı takdir görülmüş olmakla işbu takdirname tasdir ve tesyir kılındı. Fi 21 Nisan sene 1333	Karesi Mutasarrıfı İbrahim Süreyya Fi 16 Ağustos sene 1339
Sındırgı Kazası Kaymakamlığı	Sındırgı Kazasının Çorum Nahiyesi Müdürü İbrahim Edhem Efendi'ye
Gördes, Akhisar, Sındırgı kazalarında icra-yı şekavet ve fazahat eden Gördes'in Yeğenoba karyesinden katil Şakir ve refiki İsmail'in istisal ve derdestleri hususunda vaki olan hizmet ve gayretleriniz makam-ı senaverice dahi mucib-i memnuniyet görülmüş olmakla işbu takdirname tasdir ve tesyir kılındı. Fi 29 Nisan sene 1333	Sındırgı Kaymakamı Cemal Fi 16 Ağustos sene 1339
Demirci Kazası Kaymakamı İbrahim Edhem Efendi'ye	
Mukaddema Bigadiç Baskınında ve bu defa da Gördes'te düşman karşısında mesbuk olan hidemat-ı fedakaraneleri hasebiyle bir kıta harp madalyası ile taltiflerini mübeyyin işbu vesika ita kılındı. Fi 11 Temmuz sene 1337	Milli Müdafaa Vekili Fevzi

Kaynak: İBA, Dosya No: 435 ve Akıncı, 2009, s.49-51.

Belge 5¹⁴⁵⁴

[Ayyıldız]

İşbu varaka Zuhurunda Muharrer Bulunan 66 Numaralı Kanun Mucibince Verilecek Olan
İstiklal Madalyası
Vesikası

Numara
2210

Bilfiil kıta başında asar-ı hamaset ve fedakarî gösterdiğinden dolayı
Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin **21 / 4 / [1]340** tarihinde vuku bulan birinci içtima senesi **43**.ncü
içtimanın **birinci** celsesinde **hüviyeti muharrer İbrahim Edhem Bey'in** bir kıta **kırmızı** şeritli istiklal
madalyası verilmiştir.

İmza: Gazi M[ustafa] K[emal]
16.12. [1]340

İstiklal Madalyası Alan Zatın Hüviyeti
Akıncı Müfreze Kumandanı Kula Kaymakamı
İbrahim Edhem Bey

Belge 6¹⁴⁵⁵

Yozgat Vali Vekili İbrahim Edhem Efendi'ye

Numarası: 10371/1270

Akıncı Müfreze Kumandanlığıyla Kula Kaymakamlığındaki hidemat-ı fedakaresinden dolayı kırmızı
şeritli İstiklal Madalyası . Fi 22 Nisan sene 1341

Dahiliye Vekili
Cemal¹⁴⁵⁶

---

¹⁴⁵⁴ İBA, Dosya No: 435.

¹⁴⁵⁵ İBA, Dosya No: 435.

¹⁴⁵⁶ Dahiliye Vekili Cemal (Uybadın) Bey'dir. Türker Sanal, age, s.146.

اشو ورده تهرنده عرر بولان ۶۶ نوسارلو قانون موجبجه وبره چك اولان

استقلال مداليه سی

وتیقه سی

نومرد
۴۴۴۰

بهنس قطعه شنده آمارجات و ضلالمه کورس دجه دن طولانی
تورکیا بویوک ملت مجلسنك ۴۴/۴۱/۴۴ تاریخنده وقوع بولان برنجی اجتماع
سنه سی ۴۴ نجی اجتماعنك برنجی جلسه سنده زبرده هویتی عرر
ابراهیم ادهم بکر بر قطعه قرزی شریذلی استقلال مدالیه سی و برلشدر.

استقلال مدالیه سی آلان دانك هویتی
آقچی معرز و قومانانان قور قانقاسی
ابراهیم ادهم بکر

İSTİKLAL MADALYASI BERATI. AKINCI AİLESİ ARŞİVİ

T.C.
Temyiz Mahkemesi 4. Ceza Dairesi
Esas: 24
Kara : 5

“Hüküm Fırkası”

Memuriyet vazifelerini suiistimal ve ihmal etmekten dolayı son tahkikatın açılmasına Devlet Şurası Umumi Heyeti’nce karar verilen ve dosyası duruşma icrası iddiası ile baş müdde-i umumilikten dairemize tevdi olan Malatya eski ve halen Muğla valisi İbrahim Ethem Akıncı ve Kemaliye eski ve şimdi Gümüşhacıköy kaymakamı Mazhar Başdoğan’ın sorgularından sonra giyaplarında yapılan duruşma sonuna göre: Servet-i umumiyenin toplu bir halde bulunduğu Kemaliye Pazar yerinde evvelce vuku bulan yangının husule getirdiği zararın tekerrürüne mani olmak gayesiyle mezkûr mahal tüccar ve esnafı Pazar yerinde bir yangın söndürme havuzu inşasına ve bir de tulumba getirilmesine ve bunların icap ettireceği masrafa yeter paranın aralarında toplanılmasına karar vererek bu inşaata müsaade olunması ve ruhsatnamesinin verilmesini kaymakamlıktan istida ile istemişlerdir. Bu istida o zaman kaza kaymakamı bulunan Mazhar Başdoğan tarafından bu arzunun kabulü ve ruhsatının verilmesi mütalaası ile 17.9.1935 tarih ve 969 nolu tahriratla Malatya vilayetine gönderilmiş ve vali suçlu İbrahim Ethem Akıncı tarafından 26.9.1935 tarih ve 1974-54 sayılı yazı ile teşebbüsün muvafık görüldüğü ve ona göre keyfiyetin alakadarlara tebliği ile neticesinden malumat verilmesi kaymakamlığa bildirilmiştir. Bu cevap cem’i ianat nizamnamesininin 14 ve 15.maddeleri hükümlerini nazara almak ve ona göre icabına tevessül olunmak lazım gelirken suçlu kaymakam Mazhar Başdoğan bu hususları ihmal ederek bu maddelerdeki kanuni icapları ifa etmeyerek belediye reisine yazdığı 7.10.1935 tarihli tezkire ile derhal komisyonun içtimai ile tevzi defteri yapılmasını ve para toplanılarak işe başlanılmasını bildirmiştir. Bu şekil ve surette cereyan eden muameleye nazaran suçlu vali **İbrahim Ethem Akıncı’nın yazısı muktezi muameleleri ifa etmeden iane toplamak emrini müşir mahiyette görülmemiş ve hareketinde mesuliyeti mucip bir cihet bulunmamış** olduğundan iddia makamının muvafık görülen iddiası veçhile beraatına.

Kaymakam Mazhar Başdoğan’a gelince: Mumaileyhin yukarıda izah edildiği üzere cem’i ianat nizamnamesi hükümlerini nazara almaksızın Kemaliye pazar yerinde yangın söndürme havuzu inşasına başlattırması vazifesini ihmal olup bu da kendisinin istizaha karşı mülkiye müfettişliğine verdiği cevapta, her nasılsa bu merasim-i kanuniyeyi zuhulen yapmadığını ikrar ve itiraf etmesi ve dosyada bulunan ve tarih ve numaraları yukarıda yazılı bulunan muhabere evrakı ve sorgusundaki tarz-ı beyanı ile sabit bulunmaktadır.

Binaen aleyh sorgu sırasındaki müdafaası ve müdde-i umumiliğin beraata dair olan iddiası yukarıdaki mucip sebeplere binaen muvafık bulunmadığından reddi ile hareketine uyan T.C.K.nın 230.maddesinin birinci fırcası mucibince otuz lira ağır para cezası ile cezalandırılmasına ve fakat bu fiil ve hareketi kasabaya bir yangın havuzu kazandırmak gibi hayırlı bir hizmete matuf ve bu hususta ızhâr edilen temenniye ifaya maruf olmasına binaen hareketinde görülen cezayı azaltıcı sebebe binaen 59.madde ile mukadder cezasının üçte biri indirilerek yirmi lira ağır para cezası ile cezalandırılmasına ve getirilen sicil hûlasasına ve mahkemedeki vaziyetine nazaran cezanın tecili ilerde suç işlemekten çekineceğine dair mahkemeye kanaat verdiğiinden 89.madde mucibince cezanın teciline ve harç tarifesi kanununun 50.maddesinin üçüncü bendi mucibince 400 kuruş tam duruşma harcının kendisinden tahsiline **temyizi kabil olmak üzere İbrahim Akıncı’nın beraatında ekseriyet** ve Mazhar Başdoğan’ın mahkûmiyeti hakkındaki hükümde ittifakla 18.02.1942 tarihinde karar verilerek müde-i umumi muavinlerinden İsmail Hadımoğlu hazır olduğu halde usulü dairesinde ve aleni bir tefhim olundu.

Reis aza aza Muhalif aza Muhalif aza
İbra

¹⁴⁵⁷ İBA, Dosya No: 435. Ayrıca belgenin 2.sayfasını arka yüzünde “Aslı Gibidir” imzalı onay ve Temyiz Mahkemesi 4. Ceza Dairesi Reisliği mührü ile reisin imzası bulunmaktadır.

Belge 8¹⁴⁵⁸

Şura-yı devletin gayr-i devâirden mesalih-i şahsiyeye dair verilen mazbataya mahsus varakadır¹⁴⁵⁹

Kıymeti 5 kuruştur

25 Kanunevvel sene 1336 tarihinden 31 Teşrinevvel sene 1337 tarihine kadar şehri bin beş yüz ve 1 Teşrinsani sene 1337 tarihinden 31 Teşrinevvel sen 1339 tarihine kadar üç bin ve fi 1 Teşrinsani 1339 tarihinden fi 22 Teşrinsani sene 1339 tarihine kadar şehri dört bin kuruş maaşla Demirci Kazası kaymakamlığında ifa-yı umur ederek Ayvalık Kazası kaymakamlığına tahviline binaen intikal eden İbrahim Edhem Bey kazada bulunduğu müddetçe memleketin ilmen ve iktisaden terakki ve teâlisine, temin-i emn ü âsâyış, mebânî-i emiriyye ve tarafeyn-i umumiye inşa ve ihyasına, nur-i maarifin intişarına pek mühim hizmetler ifa etmiş ahlak-ı hamide ve mezâyâ-ı fitrisiyle hoşnudiyet-i âmmiyeyi isticlaba muvaffak olmuş faâl ve muktedir rüesa-yi memurin-i mülkiyeden olup maaşatının aidat-ı tekaüdiye ve tevkifat-ı saire-i nizamiyeyi tamamen ita ederek bir ilişiği bulunmadığını mübeyyin işbu mazbata tanzim ve tahtim kılındı. Fi 22 Teşrinsani sene 1339

Aza	Aza	Aza	Tahrirat Kâtibi	Tabib	Mal Müdürü	Müftü	Kadı	Demirci Kaymakam Vekili
Mustafa	Mustafa Hilmi	Ahmet Nazif	Halil İbrahim	Ali Fuat	Ahmet Salih	İbrahim Hakkı	Ali Rıza	Mehmet Salih

Fi 29 Kanunevvel sene 1339

26 Kanunevvel sene 1339

Aslına mutabık olmakla tasdik kılındı.

Belge 9¹⁴⁶⁰

Suret

Dört bin kuruş maaşla 1 Nisan 1340 tarihinden 16 Mart 1341 tarihine kadar Kula Kazası Kaymakamlığında bulunarak bu kere Bozok Valiliği Vekaletine terfian tayin buyurula İbrahim Edhem Beğin tevkifat ve saireden bir guna zimmet ve ilişiği olmadığını ve halkın çok memnuniyet ve şükranını celp etmiş iffet, dirayet, faaliyet, basiret gibi hasâil-i mahsusayı haiz bulunduğunu mübeyyin işbu mazbata tanzim ve tasdik kılındı. 16 Mart 1341

Hükümet Tabibi	Mal Müdürü	Müftü	Kula Kaymakam Vekili
Rıfat	Mehmet Mahzar?	Mehmet Rasih	Hulusi

Aza	Aza	Aza	Ziraat Fen Memuru	Tahrirat Kâtibi
Ahmet Hamdi	Rıza	Mehmet Şevket	Şehabettin	Mehmet Akif

İşbu suret aslına mutabıktır. 4 Nisan sene 1341

¹⁴⁵⁸ İBA, Dosya No: 435.

¹⁴⁵⁹ Şura-yı Devlet tarafından resmi ve özel daireler dışındaki kişisel iş ve işlemler için verilen mazbata belgesi

¹⁴⁶⁰ İBA, Dosya No: 435.

Bozok Vali Vekili iken Siirt Valiliğine naklen tayin buyurulan İbrahim Edhem Beyefendi 30 Mart 1341 tarihinden 11 Eylül sene 1341 tarihine kadar altı bin kuruş maaşla Bozok Vilayeti Vekaletinde bulunduğu ve istifa eylediği maaşatın aidat-ı tekaüdiye ve tevkifat-ı mukarrere-i sairesi ve sene-i haliye tarik bedeli kat ve tevkif olunarak bir guna zimmet ve ilişiği bulunmadığı muhasebe-i vilayetten bildirilmiştir. Müşarünileyh vilayetimizde bulunduğu müddetçe millet ve memleketin terakki ve tealisi hususunda yorulmak bilmez bir azim ve metanetle mesai ibraz ve bilhassa senelerden beri vilayette icrayı şekavetle me'lûf olup hal-i firarda bulunan şaki Mikdad Çetesi'ni tedâbir muaccibesi ve bizzat takibat-ı şedidesiyle istisal ederek vilayet asayişinin takriri hususlarında hidemat-ı meşkure ifa eylediği ve kemal-i iffet ve hüsn-i niyetini her hususta kendisine rehber-i muvaffakiyet ittihaz etmekle beraber daima kanunu hâkim kılmak suretiyle hoşnudiyet-i âmmeyi isticlab eylemiş olduğunu mübeyyin işbu mazbatamız tanzim kıldı. Fi 11 Eylül sene 1341

Sıhhiye Müdürü	Ser Mühendis	Maarif Müdürü	Defterdar	Müftü	Bozok Vali Vekili Tahrirat Müdürü
Mühür	İmza	İmza	Mühür	Mühür	Mühür Mühür
Aza	Aza	Aza	Aza	-	-
Mühür	Mühür	İmza	Mühür	-	-

Beyazıt Valisi İbrahim Ethem Bey'in Ağrı Harekâtı ile ilgili olarak İçişleri Bakanlığı'na, Birinci Umumi Müfettişliğine, 9.Kolordu Komutanlığına, Takip Mıntıka Komutanlığına, Van, Muş, Erzurum ve Kars vilayetlerine pek çok rapor sunmuştur.

---

¹⁴⁶¹ İBA, Dosya No: 435.

Belge 11: 10 Mart 1930 Tarihli Rapor

Riyaseti cumhur Kâtibi Umumiliğine

Bayezid Vilayetinden alınan 12.3.1930 tarihli şifrenin bir sureti malumat olarak aşağıda arz edilmiştir efendim.

Dâhiliye Vekili Şükrü Kaya

İçişleri Bakanlığına¹⁴⁶²

C: 10.3.1930 tarihli ve makine başında işaretli tele.

Grupları karışık olduğu işar buyurulan Jandarma 905 numaralı şifre tekrarı zirde arz edilmiş ve bir suretinin postaya tevdiat takdim kılındığı maruzdur.

Vali Etem

22. İhsan Nuri tarafından Kürt rüesasına ve Kürt zabitanına tevzi edilen beyannamesinin müsveddesiyle Bro'nun dehalet etmesi hakkında Hoybun heyeti Merkezîyesi'ne yazılan mektup müsveddesi İhsan Nuri'nin çekmeceinden bir kadın vasıtasıyla elde edilmiş ve tercümesi ikinci maddede arz olunmuştur.

23. Kürt tarihi, Kürt milleti çok eskidir. Bu milletten daha eski dünya içerisinde başka millet hemen, hemen yoktur. Milad-ı Hazreti İsa'dan şark tarafından veyahut garpta Asuristan'da bir Kürt hükümeti vardı. Hükümetin ismi Kas idi. Batan Gildani ve Asuri hükümetleriyle harp ederek Assuristan'ı tamamen zapt etti ve birkaç yüz seneler Asuristan'a hakim oldu. Bilahare milad-ı Hazreti İsa'dan sonra Eri hükümdarı Belnesto Kürt hükümetiyle dostluk muahedesi aktetti. Bayezid, Erzurum, Van mıntıklarında da Kürtlerden ibaret bir Kürt hükümeti vardı. Tarih şinas mösyö Heredot Danle diyor ki: Alarot Halidanlılardan ibaretti. Bugün biz Kürtler birkaç kabile olduğumuzu ilan eylemekteyiz. Müruru asar ile Alarot Kürtlerinin telaffuzu ve Halidi telaffuzları dahi Hoda ve Homa tarzında değişmiştir. Kürtler Cenir battan, Bitlis'ten çıkmışlardır. Hatta İskender-i Kebir zamanında bile Sevkri isminde bir Kürt kumandanı vardı. İskender'in ordusu enkazı son binlerce kişinin Naho deresinde Kurt askeri tarafından dağıtıldı. Yolunu değiştirdi Tebriz yolundan Revan'a çıkarak Trabzon, sonra Armanak'tan gelip Sivas'ta kabile teşkilatı yaptı. Sonra gelerek Alarot'u dahi zaptetti. Kürtlerin din adetlerini kabul etti. Halidi Şuhara, Hayik, Cirazi, Halistan isimleri verilmiştir. Arman ismi Ermeni olup Armanak'tan kalmadır. Sonra Kurt kabilesi ismi verdi idi, bir hükümet teşkil etti ve onun üzerine Tubalan ismiyle bir şehir inşa ettirdi. Payitaht ittihaz kıldı. Medi hükümeti günbegün terakki etti. Tamam-ı İran, Gildanistan, Asuristan ve Ermenistan'ı zaptetti ve bütün milletleri kendi bayrağı altına alarak muazzam zışevket bir ordu kuvveti teşkil etti. Bir vakitler Kürt hükümetlerinin ismi İstiyağ idi. Zamanı kadimde Urfa ve Siverek mıntıklarında bir hükümet vardı ki cenup ve Nemrut hükümetlerinin dediğine nazaran o kadar kadim imiş ki tarih kaydetmiyor. Kitabı mukaddesten biz biliyoruz ki, Kürt milletinin babası Kurt hükümeti padişahlarının ismi Nemrut değildir ki Kurt padişahı o sırada diyorlardı ki Biz Allah değiliz. Biz kendi milletimizin ismini yeni lisanımızda ahhal demişiz. Nemrut ismi çıkmıştır. Bugün de Nemrut dağı Bitlis'ten 5 saat uzaktır. Azer kadim Kürtçede şiddetli ateş manasındadır. Bizim babalarımız cümlesi bilirler. İbrahim aleyhisselam fahrikainat efendimizin pirlereindir. Bu hesaba nazaran hazreti Muhammed aslen ve neslen halis Kürt'tür. Cemiyeti Hoybun sana eşkıya reisliğini vermiştir. Allah muvaffak etsin her bir hareketinizde Kürt milletlerinin gazanferi olasınız ele geçireceğiniz en ufak bir sandığa onda bir maiyetine at, onda bir de sizin için maaş alırsınız. Herhangi eşkıya reisi olursa cümlesine onda bir verilecek.

24. Dahiliye Vekâletine, Birinci Umumi Müfettişliğe, 9.Kolordu Komutanlığına, Takip Mıntuka Kumandanlığına, Van, Muş, Erzurum, Kars vilayetlerine arz edilmiştir.

Vali Etem

¹⁴⁶² CA, 01010629. 1/181 (48-3). 3/12 Ağrı Harekatı nedeniyle doğu bölgesinde yapılan hazırlıklara ilişkin raporlar. (3-6 ve 3-7 nolu belgelerin fotokopisi) Ankara 20 Mart 1930

Belge 12¹⁴⁶³

T.C.
Sağlık ve Sosyal Yardım
Bakanlığı

Ankara

SURET

Sayın İbrahim Ethem Akıncı
Muğla Valisi

Vilayetiniz bölgesinde son defa teftiş maksadıyla yaptığım seyahatte; sıhî işler ve teşebbüslerde ve bilhassa Sıtma savaşı hareketlerinde valiliğinizin göze çarpan ve müspet yolda yürümek için büyük bir kıymet taşıyan alaka ve mesainiz eserlerine rastladım.

Bu alaka ve yardımlarınızı bizim gerek yaptığımız sıtma savaşında gerek giriştiğimiz bütün sağlık işlerinin yeniden tanzimi teşebbüslerinde muvaffakiyetimizin mesnedi addediyorum.

Memleket davalarında öteden beri taşıdığımız yüksek duygu ve başarıların bir örneğini de bu ilgi ve mesainiz ile yurda bağışlamış oluyorsunuz.

Binaenaleyh değerli mesainizi takdirle anarak teşekkürlerimi sunar ve her zaman muvaffak ve mesut olmanızı dilerim.

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı
[Hulusi Alataş]

Aslı Gibidir

Belge 13¹⁴⁶⁴

Muğla İli Mektupçuluk Kaleminin 07.01.1946 gün ve 34/4 sayılı yazıları örneğidir.

İçişleri Bakanlığı'na

Aralık ayının 20. Günü Muğla'dan hareket ve Köyceğiz, Fethiye mntıkları teftiş edilerek 27.günü avdet edilmiş ve teftiş neticeleri ber-vech-i zir arz edilmiştir:

1-Köyceğiz'in Döğüşbelen, Topraklar, Tepearası, Ortaca ve merkezin Karabörtlen, Ula, Gülağzı mektepleri görülmüş ve inşaata çok ileri giden Topraklar muhtarı takdim edilmiştir.

2-Ortaca'da yeni teşkil edilen bucağın pazaryeri ve yapılmakta olan dükkanların inşası için bazı tedbirler alınmıştır.

3-Dalaman Çiftliği ile köylüler arasındaki arazi taksitleri işi köylülerle görüşülerek halledilmiştir.

4-Tufanı andırır bir şekilde yağın yağmurlardan bozulan yollar ve köprülerin derhal tamirleri için tedbirler alınmış ve mürur temin edilmiştir.

5-Fethiye'de yapılmakta olan ilkokul ve ortaokul inşaat işleri tetkik edilmiştir.

6-Fethiye'nin Dont, Kemer, Gargı, Günlükbaşı köylerinin mektep inşaatı ve Fethiye Ziraat Fidanlığı faaliyetleri tetkik edilmiş ve bazı direktifler verilmiştir.

7-Son zamanlarda balıkçıların dinamitle balık tuttıkları ve dinamitleri de adalardan kaçak olarak temin ettikleri anlaşıldığından buna şiddetle mani olmak için kati tedbirler alınmış olduğunu arz ederim.

Muğla valisi
İ. Etem Akıncı

Aslı gibidir.

¹⁴⁶³ İBA, Dosya No: 435.

¹⁴⁶⁴ İBA, Dosya No: 435.

Belge 14¹⁴⁶⁵

Memurin ve Ketebe ve Müstahdemin-i Devlet-i Aliyyenin Terceme-i Hallerinin Tahririne Mahsus
Varakadır
Kıymeti on kuruştur

Sual	Cevap
1- Tercüme-i hal sahibinin isim ve mahlası ve şöhret ve lakabı, bir sülale-i marufeye mensub ise keyfiyet nisbeti mezhebi, ecnebi ise tabiiyeti, pederinin isim ve meslek ve şöhreti	İsmim İbrahim, mahlasım Edhem ve şöhret ve lakabım Tüfenkçizadeler olup bir sülale-i marufeye mensubiyetim yoktur. Mezhebim İslam, tebaiyyetim Osmaniiyyden, pederimin ismi Ali ve mesleği Tüfenkçi ve şöhreti Tüfenkçizadelerdir
2-Tarih ve mahall-i veladeti	1305 bin üç yüz beş tarihi rumisinde ve 1303 bin üç yüz üç tarihi hicrisinde tevellüt ettim
3-Memalik-i Osmaniye ve ecnebiyenin resmi ve hususi hangi mektep ve medreselerinde yahut muallim-i mahsustan hangi ilm ü fen ve sanat ve lisanları ne dereceye kadar tahsil eylediği, şahadetname ve tasdikname ve icazetname alıp almadığı, almış ise tarihleri, hangi lisanlarla kitabet yahut yalnız tekellüm ettiği, tab ü neşr olunmuş eser ve telifi var ise neye dair olup ne zaman nerede tab ü neşr olunduğu, ihtiraat-ı fenniye hususat-ı saireye dair bir imtiyaz ve ruhsatı haiz ise mahiyeti. Bir memuriyete ait intihabname veya ehliyetnamesi varsa o memuriyetin kaçmncı sınıfı için hangi mahalden ne tarihte verildiği	Tahsil-i iptidaiyi Alasonya'nın Domnik nahiyesi mekteb-i iptidaisinde ikmal ile 1317 tarihinde şahadetname almış ve yine o tarihte Selanik Mekteb-i İdadi-i Mülkisi'ne dahil üç sene tahsilde bulunup 1320 senesinde Siroz İdadisine nakil ile iki sene de mezkur idadide tahsilimi ikmal ve 1322 senesinde birincilikle şahadetname almaya muvaffak olarak tarih-i mezkurda Selanik İdadisine dahil ve iki sene de mezkur idadide tahsilde bulunarak şahadetname almış ve bu vechile tahsil-i taliyi ikmal eylemiş olduğum gibi tahsil-i aliye de Selanik Hukuk Mekteb-i Alisinde ikmal ile 1328 senesinde aliyülala derecede şahadetname almaya muvaffak oldum. Yedimde yalnız mekteb-i şahadetnamesi olup diğerleri Balkan Harbinde zayi olmuştur. İcazetname ve tasdiknamem yoktur. Yalnız Adliye Nezaret-i Celilesi Umur-ı Hukukiye Müdüriyetinin fi 17 Nisan sene 1330 tarih ve 1322/1109 numaralı birinci sınıf dava vekâleti ruhsatnamesini haizim. Türkçe, Fransızca, Bulgarca lisanlarıyla tekellüm ve kitabet ve Rumca lisanıyla da yalnız tekellüm ederim. Tab ü neşr olunmuş eser ve telifim ve ihtiraat-ı feniyyeye ve hususat-ı saireye dair imtiyaz ve ruhsatım ve bir memuriyete ait intihabname veya ehliyetnamem yoktur.

¹⁴⁶⁵ İBA, Dosya No: 435.

Sicill-i Ahval-i Memurin Nizamnamesinin bazı Mevaddı

4- Evvelce hizmet-i devlete dahil olup da henüz tercüme-i hal varakası vermemiş olanların muvazzaf veya mülazım olarak ne tarihte ve nerede dahil olduğu ve sırasıyla nasıl memuriyetlere hangi tarihlerde tayin olunup ne miktar maaş veya ücret ve aidat aldığı, her memuriyette ne zaman ifa-yı vazifeye ve istifa-yı maaşa mübaşeret edip o maaşı ne vakte kazar ahzylediği, arada mazul kalmış ise müddeti ve mazuliyet maaşı almış ise mikdarı, memuriyet ve mazuliyetinde mahsusatınca daima ve muvakkat zamaim ve tenzilat olup olmadığı, ne rütbe ve nişan ve madalyaları hangi tarihlerde ihraz eylediği, ecnebi nişan ve madalyaları varsa ne sebebiyle ve ne zaman verildiği, hidemat-ı gayr-i resmiede bulunmuş ve memuriyet-i mahsusa ile bir tarafa izam kılınmış ise keyfiyeti	Evvelce hidmet-i devlete dahil olmayıp tercüme-i hal varakası vermedim. İlk memuriyetim Karesi Livasının Sındırgı Kazası Çorum Nahiyesi Müdüriyetidir. Fi 20 Mayıs sene 1331 yirmi mayıs bin üç yüz otuz bir tarihinde altı yüz kuruş maaşla Çorum nahiyesi müdüriyetine tayin ve fi 20 Temmuz sene 1331 yirmi temmuz üç yüz otuz bir tarihinde memuriyetim tasdik edilerek fi 25 Ramazan sene 1333 yirmi beş ramazan bin üç yüz otuz üç tarih-i hicri ve yirmi beş temmuz üç yüz otuz bir fi 25 Temmuz sene 1331 tarihi-i rumisinde işe ve istifa-yı maaşa mübaşeret ettim. Mezuliyet ve maaşında zamaim ve tenzilat olmadığı gibi rütbeyi Osmanlı ve ecnebi hiçbir nişan ve madalyayı haiz değilim. Hidemat-ı gayr-i resmiye olarak Selanik Mekteb-i Hukuk Mahfeli Katib-i Umumiliğinde ve Selanik'te münteşir "Rumili" Gazetesi muharrirliğinde iki sene bulunmuş ve bu husustaki vesikalarım Balkan Harbi'nde zayi olmuş ise de "Tasvir-i Efkâr" ve "Turan" Gazetesi Müdürlerince malumdur. Memuriyet-i mahsusa ile bir tarafa izam kılınmadım.
5-Bulunduğu memuriyetlerden infisal vukubulmuş ise esbab-ı hakikiyesi ve bilahare cevaz-ı istihdam kararı alıp almadığı gerek bunlardan ve gerek vazife-i memuresine taalluk etmeyen ahvalden dolayı taht-ı muhakemeye alınmış ise neticede ne hüküm sadır olduğu ve ceza görüp görmediği	Memuriyetten infisal etmedim. Gerek vezaif-i memuriyetime ait olan ve gerek vezaif-i memureme taalluk etmeyen ahvalden dolayı hiçbir suretle taht-ı muhakemeye alınmadım. Ve gerek aleyhime ve lehime şimdiye kadar Hiçbir hüküm sadır olmadı ve ceza görmedim.

İşbu tercüme-i ahval varakam ilk defa olarak tanzim ve dest-i hattımla tahrir edilmiştir.

Fi 7 Teşrinsani sene 1331 Karesi Sancağının Sındırgı Kazasına mülhak Çorum Nahiyesi Müdürü
Mühür-İmza

İşbu tercüme-i ahval varakası Çorum Müdürü İbrahim Edhem Efendi'nin olduğu ve aslına uvafık bulunduğtu tasdik olunur.
Fi 9 Teşrinsani sene 1331
Karesi Mutasarrıfı Vekili

Belge 15¹⁴⁶⁶

Vali ve Kaymakamlarla Mazullarının Bir Defaya Mahsus Olarak Tespit Edilecek Muvakkat Sicillerine
Ait Cetvel

İsmi	İbrahim Edhem
Tahsili	Mekteb-i Hukuk 1328 senesi aliyyülala derecede mezunlarından olduğu
Hizmet-i mülkiyeye duhulü	Nahiye müdürü olarak 25 Temmuz sene 1331 tarihinde tevzif edildiği
Gayet muhtasar tercüme-i hali	Siroz livasına mülhak Menlik kazasının Bilice karyesinde 1305 tarihinde tevellüt eylediği pederi Tüfenkçizadelerden Ali ve Türk olduğu, tahsil-i taliyi Siroz ve Selanik İdadilerinde ve tahsil-i aliye mekteb-i hukukta ikmal eylediği 25 Temmuz sene 1331
Vakıf olduğu ecnebi lisanı	[Fransızca, Bulgarca, Arapça, Farsî lisanlarıyla tekellüm ve kitabet ve Rumca yalnız tekellüm ettiği]
Telifatı Hususi Kabiliyeti	Çorum nahiyesi müdüriyetine ve 16 Teşrinevvel 1336 da Şamlı nahiyesi müdüriyetine ve 3 Teşrinsani 1336 da Dâhiliye Kalem-i Mahsus şifre kitabetine, 25 Kanunevvel 1336 da Demirci Kaymakamlığına, 20 Kanunevvel 1339 da Ayvalık Kaymakamlığına ve 1 Nisan 1340 da Kula Kaymakamlığına tayin edildiği bir Harp Madalyasıyla İstiklal Madalyası'nı haiz olduğu [Dört yüz sayfalı "Mücadele Hatıratım" unvanıyla işgal zamanındaki mücadele-i milliyeye dair bir eseri bulunduğu]
Türkçeye vukuf derecesi	Türkçeye vukuf derecesi aladır. Tahrir kabiliyeti iyidir.
Ahlak	Pek mazbut ahlak sahibidir.
Cüret ve cesaret-i zatiyesi	Cüret ve cesaret-i zatiyesini bilhassa mücahide-i milliyeye zamanlarında ispat etmiştir.

Müşekkel zamanlarda kara-ı zatiyesiyle hareket kabiliyeti	Müşekkel zamanlarda karar-ı zatiyesiyle hareket kabiliyeti vardır.
Zekâsı	Mutavassıttır
Amirine itaat veya serkeşliği	Mutadır
Azledilmiş mi?	Azledilmediği
Ceza görmüş mü?	Ceza görmediği
Evsaf-ı umumîyesine nazaran idare veya devair veya müfettişlik vezaifinden hangisine daha ehildir	İdare vezaifine daha ehildir
Vazife-i hazırasında derece-i ehliyeti	Vazife-i hazırasını pek eyi ifa ediyor. Binaenaleyh tam ehildir.
Kabiliyeti idare mesleğinde inkişafa müsait midir?	Müsaittir
İleride bir vali olabilecek evsaf-ı ibtidaiyesi müşahede edilmekte midir?	Epeyce zaman tecrübe görüldükten sonra ileri de bir vali olabilecek evsaf-ı ibtidaiye görülüyor

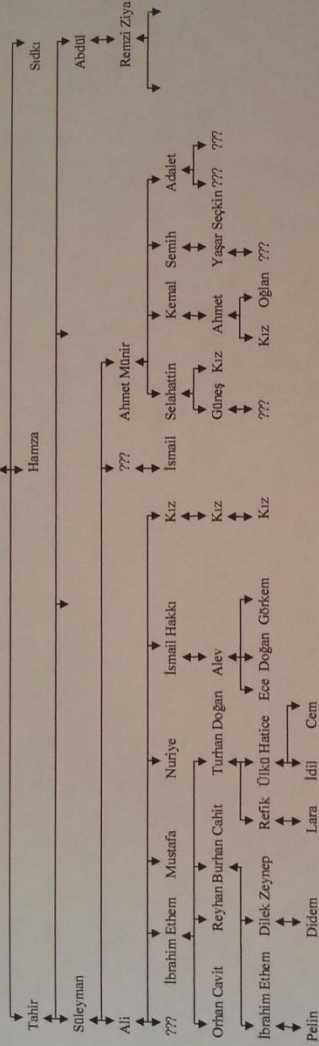
6 Mart 1341
Saruhan Valisi
Müştak Lütfi

¹⁴⁶⁶ İBA, Dosya No: 435.

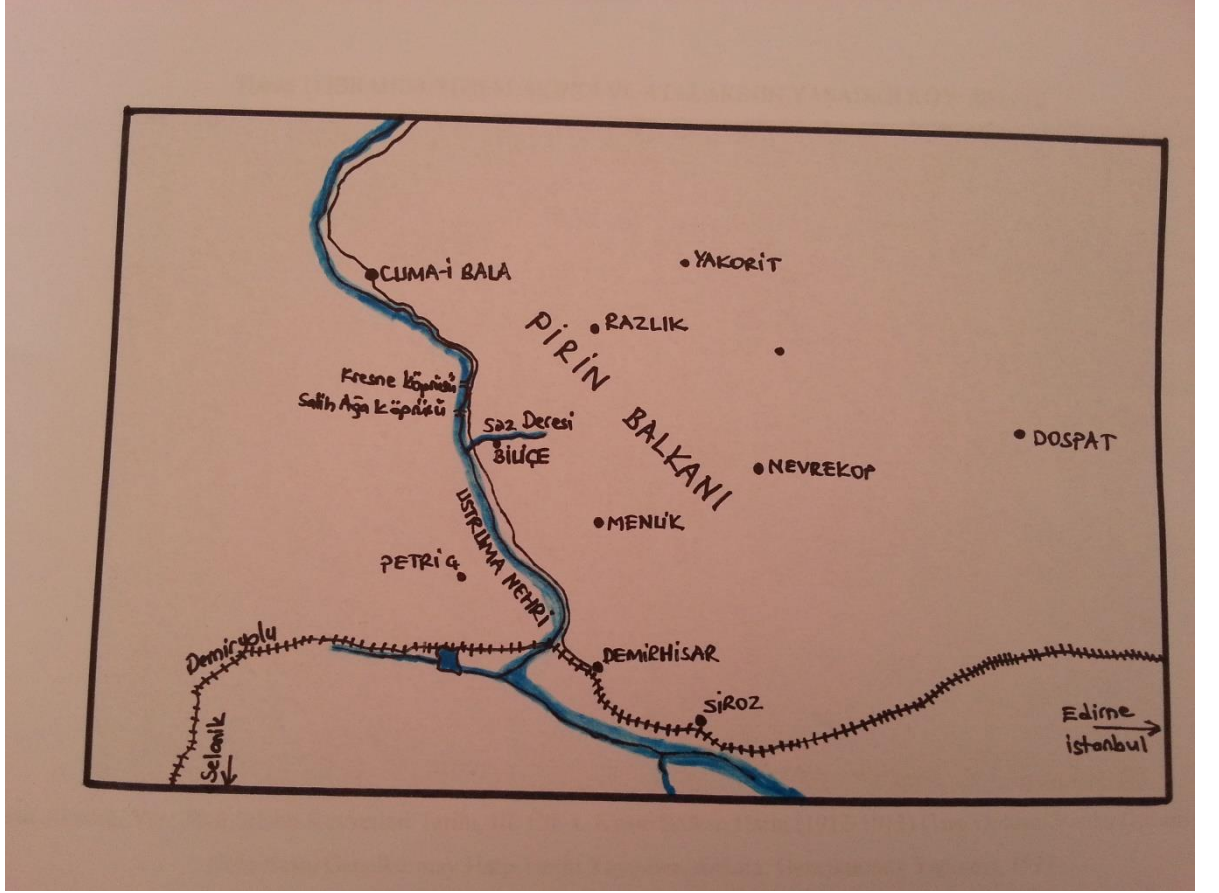
Belge 16
İBRAHİM ETHEM AKINCI'NIN SOYAĞACI

TÜFENKÇİ ZADELER (TÜFENKÇİ OĞULLARI)

15 ve 16. Yüzyıllarda Anadolu'dan Rumeli'ye İskân Ettirilmiş İsmi Tespit Edilmemiş Türk Boyu

Belge 17
İBRAHİM ETHEM AKINCI VE ATALARININ YAŞADIĞI KÖY: BİLİÇE

Haritanın Alındığı Yer: Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi, III. Cilt 1. Kısım Balkan Harbi (1912-1913) Garp Ordusu: Vardar Ordusu ve Ustruma Kolordusu, Genelkurmay Harp Tarihi Yayınları, Ankara: Genelkurmay Yayınevi, 1979

ALBÜM

Resim-1: İbrahim Ethem Akıncı'nın babası Tüfekçi Ali Ağa (01.07.1864 Menlik - 13.01.1916 Balıkesir) ve annesi Naile Hanım (01.07.1866 Menlik - 07.03.1940 Balıkesir). AKINCI AİLESİ ARŞİVİ

Resim-2: Selanik Hukuk Fakültesi Öğrencisi İken (6 Ağustos 1909). AKINCI AİLESİ ARŞIVİ. Fotoğrafın arka yüzünde şu ifadeler yazılıdır: “Kardeşim Mehmed Nazmi Efendi'ye bir hatıra-i nâcîzî 24 Temmuz sene [1]325 Selanik Müdavimin-i Hukuk'dan ve İ'dâdî mezunlarından İbrahim Edhem bin Menlikli”

Selanik Hukuk Mektebi - 1912

33

Resim-3: 1328 Senesi Selanik Hukuk Mektebi Mezunlarıyla Muallimleri (1912, Selanik)

İbrahim Ethem Efendi: En arka sırada sol tarfa yakın fesinin üzerinde 1 rakamı bulunan kişidir. Öğretmenlerinden Mithat Şükrü (Bleda) Bey: ön sırada oturanlardan sağdan ikinci kişidir. AKINCI AİLESİ ARŞİVİ

Resim-4: Sındırgı Kazası Çorum Nahiyesi Müdürü İbrahim Ethem (7.8.1915) AKINCI
AİLESİ ARŞİVİ

Fotoğrafın ön yüzünde şu ifadeler yazılıdır: “*Sındırgı Kazası Çorum Nahiyesi Müdürü
fi 25 Temmuz sene 1331 İbrahim Ethem*”

Resim-5: Amcası Ahmet Münir Bey (1880/1881 - 1926). AKINCI AİLESİ ARŞİVİ

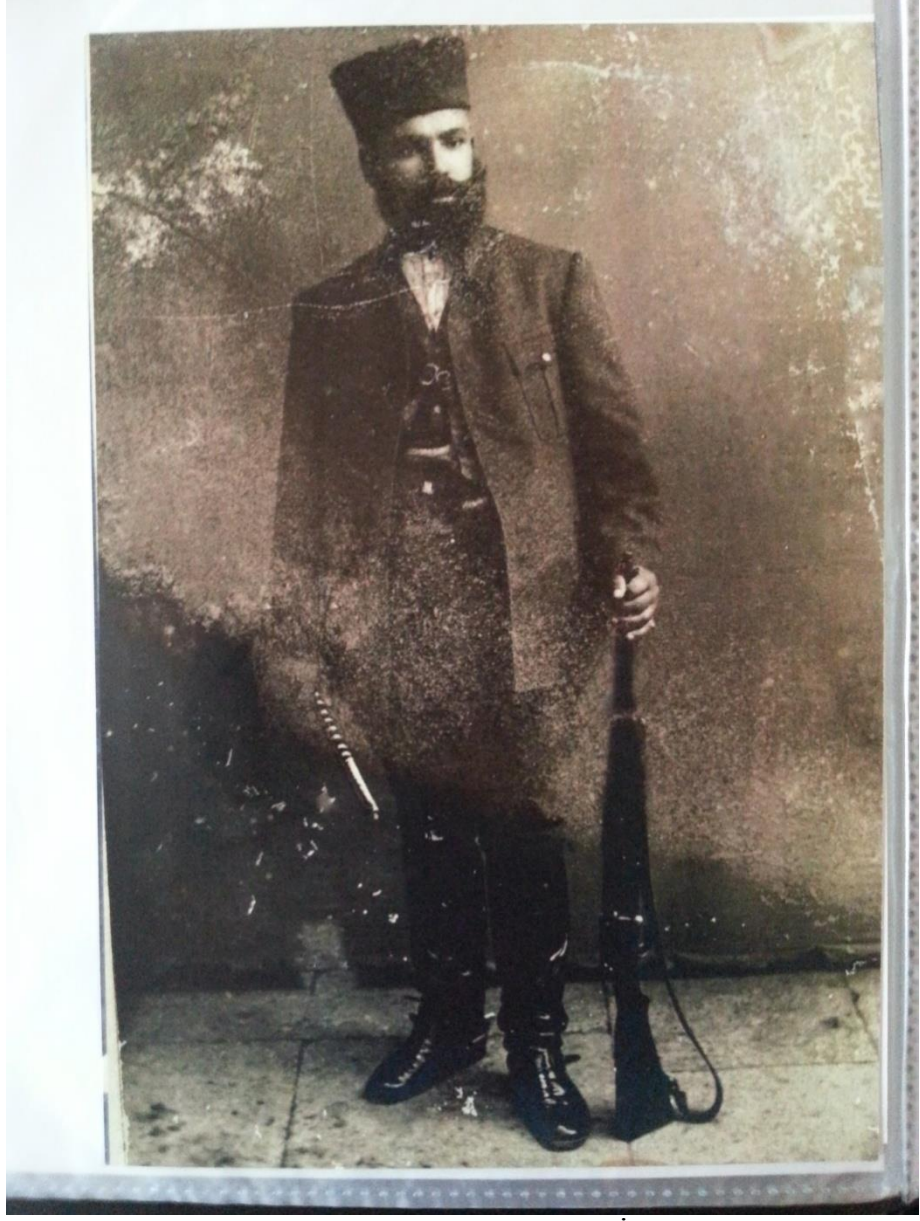

Resim-6: İçişleri Bakanlığı 435 nolu Şahsi Dosyasındaki Fotoğrafı-İçişleri Bakanlığı Arşivi

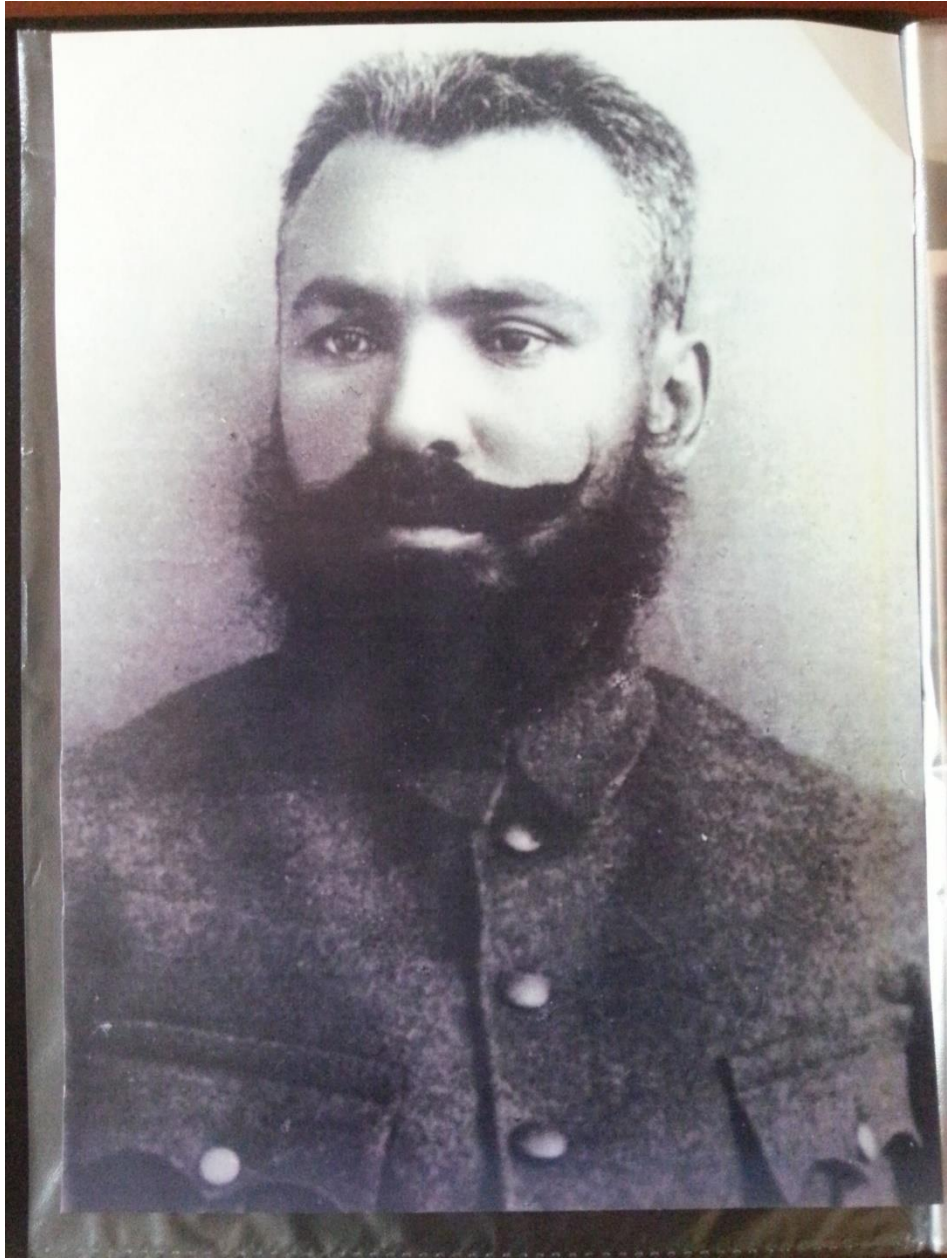

Resim-7: Demirci Kaymakamı İbrahim Ethem Bey (1921). BALIKESİR BAROSU ARŞİVİ

Resim-8: Kurtuluş Savaşında Demirci Kaymakamı İbrahim Ethem Bey (1921).
BALIKESİR BAROSU ARŞİVİ

Resim-9: Demirci Kaymakamı İbrahim Ethem Bey. BALIKESİR BAROSU ARŞİVİ

Resim-10: Demirci Kaymakamı İbrahim Ethem Bey (12 Mart 1923, Demirci Kaymakamlığı Hatırası). AKINCI AİLESİ ARŞİVİ

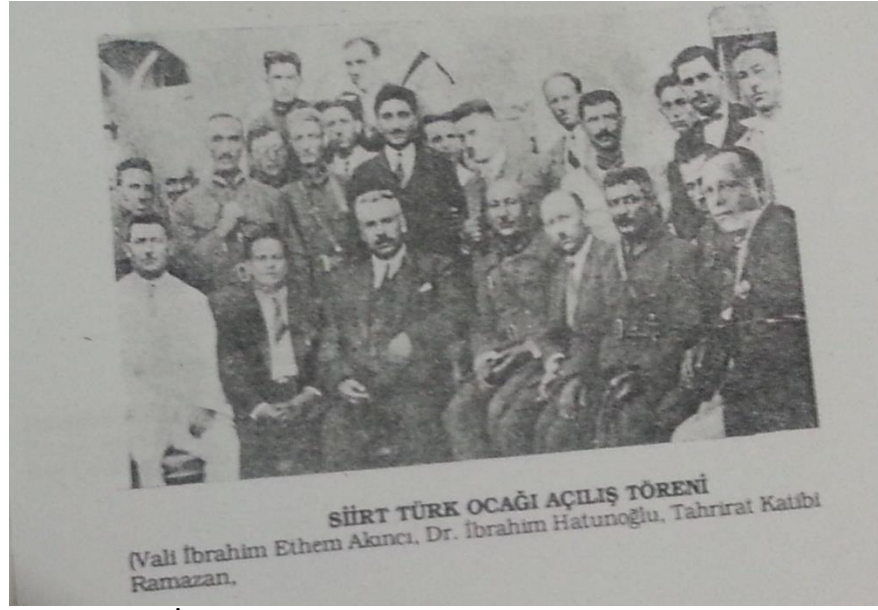

Resim-11: 29 Ekim 1928 Cumhuriyet Bayramında Orta Mektepte Siirt Valisi İbrahim Ethem Bey AKINCI AİLESİ ARŞİVİ

Resim-12: Billoris (Sağlarca) Kaplıcası: Siirt Valisi İbrahim Ethem Bey en önde.

Fotoğrafın Ön ve Arka yüzünde yazılı olanlar: 17 Eylül 1927 tarihinde Siirt-Hendük [Günümüzde Beşiri ilçesinin Kaşüstü köyü] yolunun resmi küşadı yapılmıştır. Daha sonra heyet Billoris [Günümüzde Sağlarca] köyü yakınlarındaki kaplıcaya gitmişlerdir. *“Siirt-Hendük yolunun resm-i küşadında Billoris karyesi civarındaki ‘Kerem âb’ ılıcasında verilen akşam ziyafeti münasebetiyle. Siirt vali-i muhteremi İbrahim Ethem Beyefendi hazretlerine takdim. 17 Eylül 1927”* *“Siirt-Hendük yolunun resm-i küşadı münasebetiyle gidilen ‘Kerem âb’ ılıcasında çıplak olarak suda çıkarılan bir grup. Siirt vali-i muhteremi İbrahim Ethem Beyefendi hazretlerine takdim. 17 Eylül 1927”*
AKINCI AİLESİ ARŞİVİ

Resim-13: İbrahim Ethem Bey Siirt Türk Ocağı Açılış Töreninde Fotoğraf Cumhuriyet Kılıçcıoğlu, Her Yönüyle Siirt Tarihçe, Örf ve Adetler, Mahalli Bayramlar, Yemekler, Atasözleri, Familya Lakapları, Ankara: Kadioğlu Matbaası, 1992, s.133'ten alınmıştır.

Resim-14: Siirt valisi İbrahim Ethem Bey ve İlk Oğlu Orhan Cavit (1927, Siirt). BALIKESİR BAROSU ARŞİVİ

Resim-15: Diyarbakır'da bölge valileri ile ikinci kez toplanılmıştır. Siirt Valisi İbrahim Ethem Bey sağ başta 2.sırada oturmaktadır. AKINCI AİLESİ ARŞİVİ
Masa başında çekilen fotoğrafın üzerinde kırmızı kalemle şu ifadeler bulunmaktadır:
“Şark işini esaslî surette halletmek üzere Diyarbakır'da ikinci valiler içtimaı hatırası.
20 Mart (1)928 Salı”

Resim-16: Ağrı ve İbrahim Ethem Bey. AKINCI AİLESİARŞİVİ
Fotoğrafın ön yüzünde yazılı ifade: “Karaköse’de Vali Konağı önünde bir hatıra 25
Temmuz 1930” Karaköse Beyazıt vilayeti merkezi idi.

Resim-17: Samsun Valisi İbrahim Ethem Bey, Samsun (1931). BALIKESİR BAROSU ARŞİVİ

Resim-18: Samsun ili aramba ilçesi 19 Haziran 1931 AKINCI AİLESİ ARŞIVI

Resim-19: Kütahya-Balıkesir Demiryolunun Açılışı. TBMM Başkanı Kazım (Özalap) ve Vali İbrahim Ethem (Akıncı). AKINCI AİLESİ ARŞİVİ

Resim-20: Balıkesir Vali Konağı: Hatice Hanım, İbrahim Ethem Bey, Burhan Cahit, Orhan Cavit. AKINCI AİLESİ ARŞİVİ.

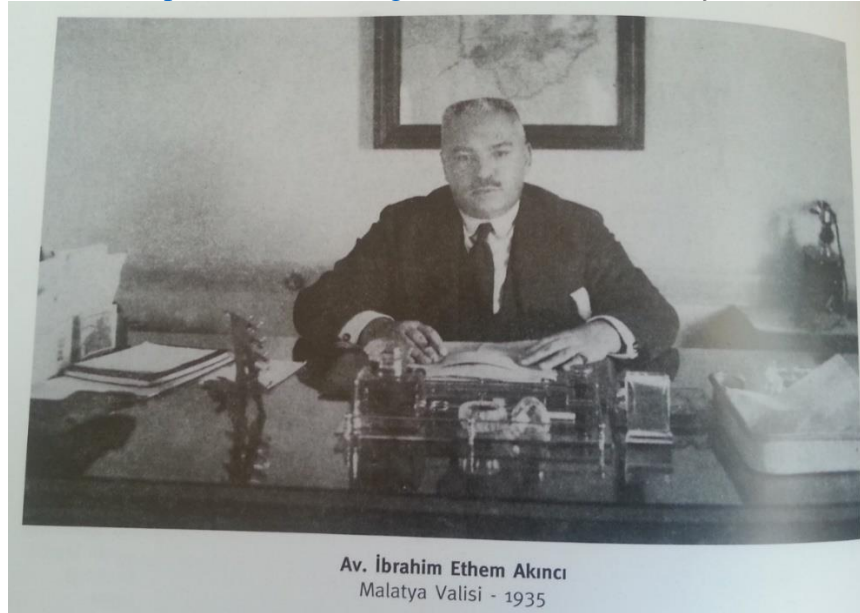
Resim-21: Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal Atatürk, Balıkesir Lisesi Ziyaretinde İl İdari ve Mülki Erkânı ile AKINCI AİLESİ ARŞİVİ

Resim-22: İbrahim Ethem Bey. AKINCI AİLESİ ARŞİVİ

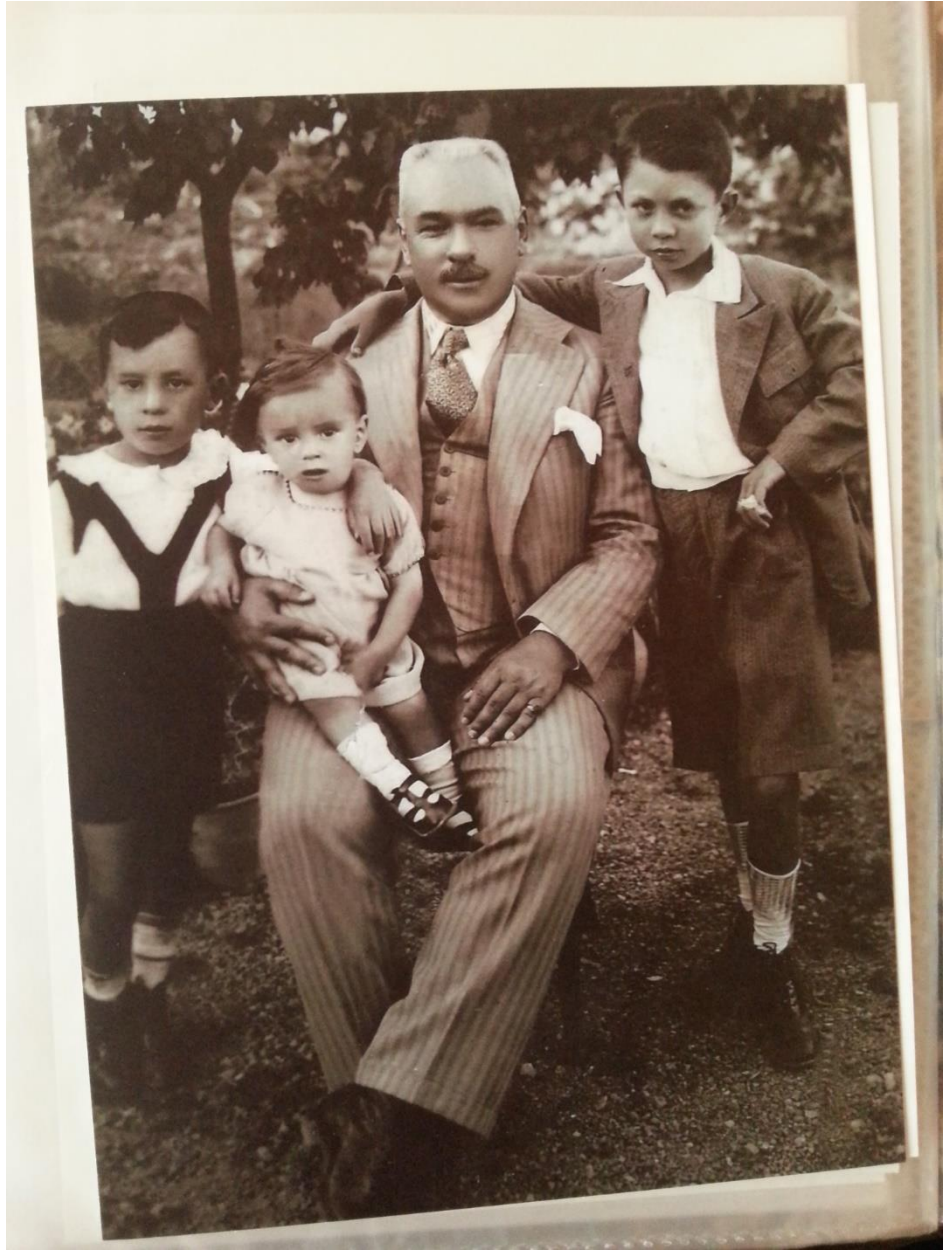

Resim-23: İbrahim Ethem Akıncı'nın Malatya'ya İlk Gelişi 26.11.1933. (Fotoğraf <http://www.demirci.gov.tr/> sitesinden alınmıştır.

Resim-24: Malatya Valisi İbrahim Ethem Akıncı'nın Malatya Valiliği Makam Odası 1935. Fotoğraf Altuğ Oymak, Kuvayi Milliye'den Bugüne Balıkesir Barosu, İzmir: Uşşak Matbaası, 2006, s.16'dan alınmıştır.

Resim-25: Malatya Valisi İbrahim Ethem Akıncı ve Oğulları. Solunda Orhan Cavit, Sağında Burhan Cahit ve kucaktaki Turhan Doğan (1936, Malatya). BALIKESİR BAROSU ARŞİVİ

1936'DA MALATYA MİLLE EĞİTİM CAMİASI : Arka sırada Zeki Bey, ..., İsmail Kutan Bey, Sefa Bey, Fehmi Ünal Bey, Faruk Balcı Bey, Hamit Ulubey, ..., üçüncü sırada ..., Nemika Hanım, Hüsnüye Hanım, ..., Sıdika Hanım, Fahriye Duman, ..., Mevrure Hanım, Güzide Karacabey, ..., Şükran Hanım, Habibe Hanım, ikinci sırada..., Hatice hanım, Milli Eğitim Müdürü Lütfullah Bey, Vali İbrahim Ethem Akıncı, Baise Özbek, ..., Nuriye Hanım, Hafize Hanım, (Merhum Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın annesi), ön sırada 4. Kişi sonradan Milli Eğitim Müdürü olan Halis Kurtea, 6. kişi Hulusi Ağan (a : A. Işık)

Resim-26: Malatya Valisi İbrahim Ethem Akıncı ve eğitim camiası (1936, Malatya) .
(Fotoğraf <http://adnanisik1932.wordpress.com/2011/10/15/arsivim-gecmiste-malatya/> internet adresinden alınmıştır)

Resim-27: Atatürk'ün Malatya Ziyareti. Trenden İnerken Atatürk'ü, solundaki Malatya Valisi İbrahim Ethem Akıncı Karşılıyor. (1937) . BALIKESİR BAROSU ARŞİVİ

Resim-28: Atatürk'ün Malatya Ziyareti. Tren Garında İlerlerken Atatürk'ün solundaki Malatya Valisi İbrahim Ethem Akıncı Heyete Bilgi Verirken. (1937) . BALIKESİR BAROSU ARŞİVİ

Resim-29: Malatya Halkevi Binası Bahçe Giriş Kapısı: Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk ve yanında Malatya Valisi İbrahim Ethem Akıncı (Fotoğraf; Derme Dergisi, Sayı: 1, 1 Mayıs 1938, Malatya Halkevi Dergisi, Ön Kapak Arka Yüzü'nden Alınmıştır)

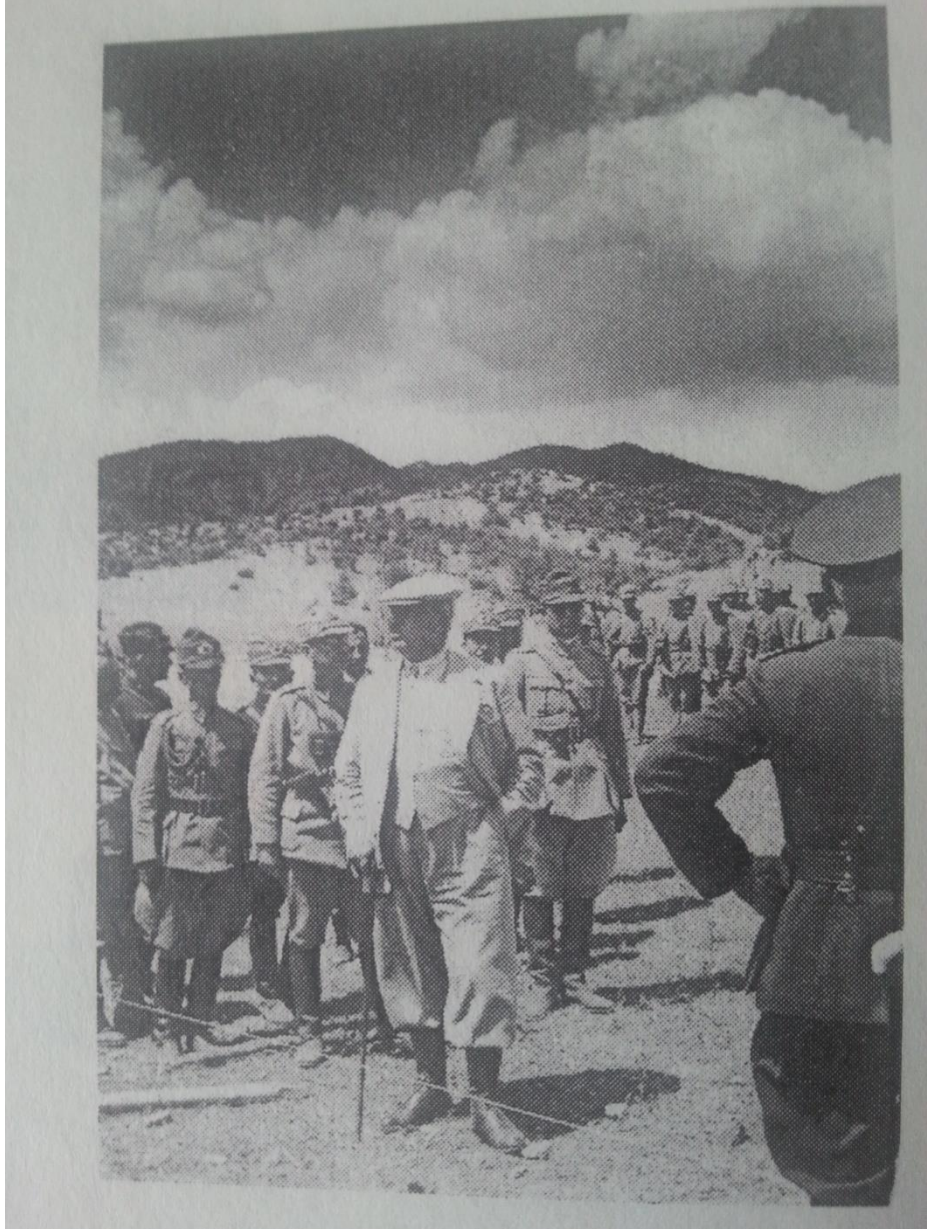

Resim-30: İbrahim Ethem Akıncı Köprüsü. AKINCI AİLESİ ARŞİVİ
30.10.1935 İlbay İbrahim Ethem Akıncı: İsmetpaşa Kasabasında uray (belediye)
tarafından İbrahim Ethem Akıncı Köprüsü'nün Açılması Töreni Hatırası
İsmetpaşa Nahiyesi Şarbayı (Belediye Başkanı) A. Kahveci
Hususi Muhasebe Müdürü Sait, Arapkir ilçebayı Celal.

Resim-31: İbrahim Ethem Akıncı ve ailesi 10.7.1937. AKINCI AİLESİ ARŞİVİ

Resim-32: Malatya Valisi İbrahim Ethem Akıncı (1937-1938, Dersim Harekâtı Sırasında) Fotoğraf Faik Bulut, Dersim Raporları, İstanbul: Evrensel Basım Yayım, 2011, s.408'den alınmıştır.

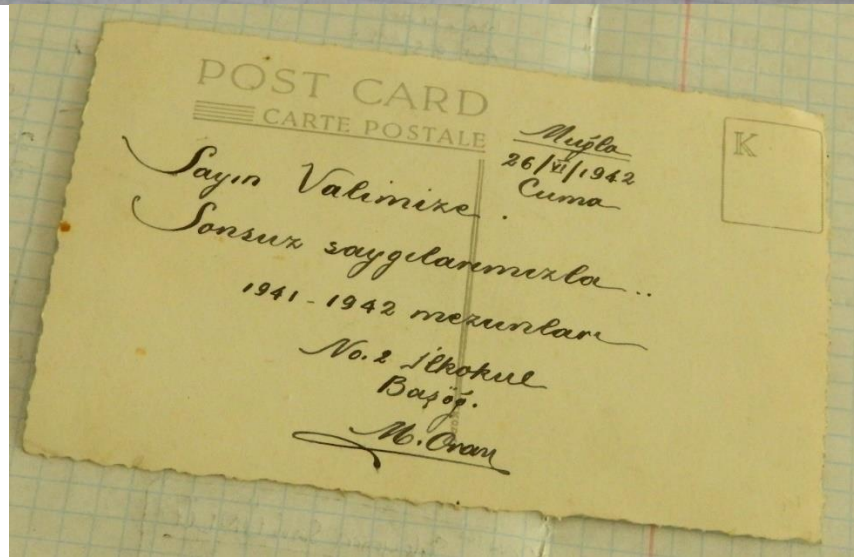

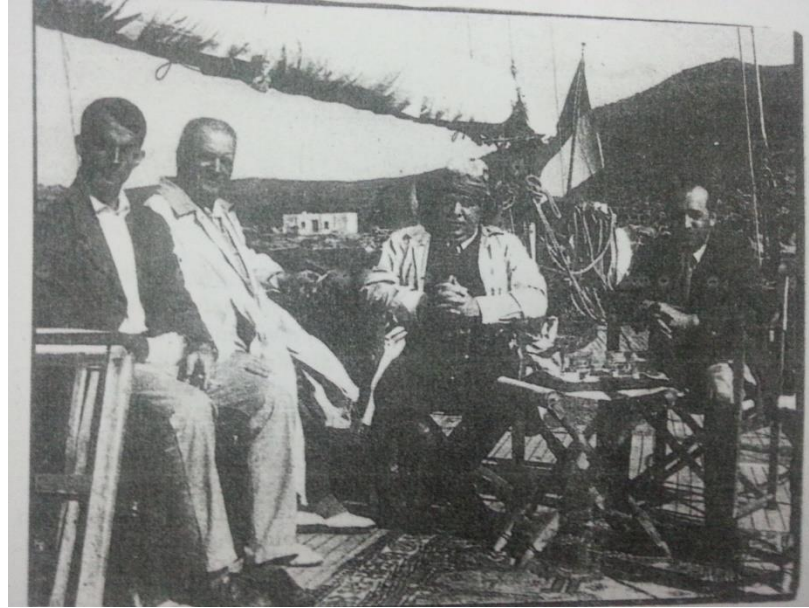
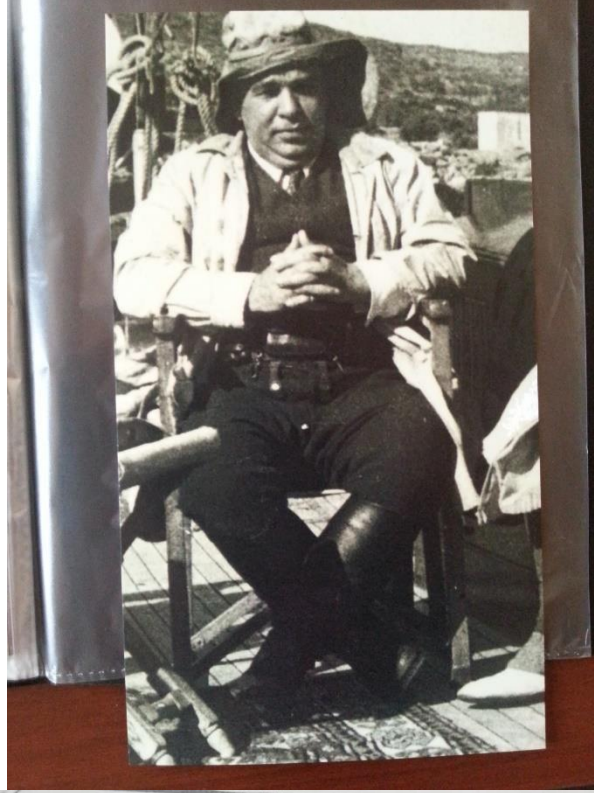
Resim-33: İbrahim Ethem Akıncı ve çocukları. AKINCI AİLESİ ARŞİVİ

Resim-34: Muğla Valisi İbrahim Ethem Akıncı (1945-1946) İçişleri Bakanlığı Arşivi

Resim-35: Muğla Valisi İbrahim Ethem Akıncı. 26.6.1942-Muğla AKINCI AİLESİ ARŞİVİ
1941-1942 İlkokul Mezunları ve 2 Nolu Okul Başöğretmeni M. Oran

Resim-36: Datça'da William Giraud'un yatında. Fotoğraf Erman Şahin'in Muğlalı Avcılar adlı eseri s.42'den alınmıştır.

Resim-37: Sağlık Bakanı Hulusi Alataş Muğla'da AKINCI AİLESİ ARŞİVİ.

Resim-38: İbrahim Ethem Akıncı. BALIKESİR BAROSU ARŞİVİ

Resim-39: İbrahim Ethem Akıncı. AKINCI AİLESİ ARŞİVİ

Resim-40: İbrahim Ethem Akıncı AKINCI AİLESİ ARŞİVİ

Resim-41: İbrahim Ethem Akıncı AKINCI AİLESİ ARŞİVİ

Resim-42: İbrahim Ethem Akıncı AKINCI AİLESİ ARŞİVİ

Resim-43: İbrahim Ethem Akıncı AKINCI AİLESİ ARŞİVİ

Resim-44: İbrahim Ethem Akıncı AKINCI AİLESİ ARŞİVİ

Resim-45: Önde İbrahim Ethem Akıncı, Turhan Doğan Akıncı, Hatice Akıncı, Arkada Orhan Cavit Akıncı, Burhan Cahit Akıncı, AKINCI AİLESİ ARŞİVİ

Resim-46: İbrahim Ethem Akıncı, Emeklilikte (1950) . BALIKESİR BAROSU
ARŞİVİ

Resim-47: Hatice Akıncı-İbrahim Ethem Akıncı. AKINCI AİLESİ ARŞİVİ

Resim-48: İbrahim Etem Akinci ve Hatice Akinci'nin Mezarları.
SINDIRGI ŞEHİR MEZARLIĞI

Resim-49: İbrahim Etem Akıncı'nın Mezarı.
SINDIRGI ŞEHİR MEZARLIĞI

Resim-50: İbrahim Ethem Akıncı'nın ortanca oğlu Burhan Cahit Akıncı ve İbrahim Ethem Akıncı'nın aynı adı taşıyan torunu İbrahim Ethem Akıncı ve Kaymakam, Tarihi kaymakamlık binasının bahçesine yaptırılan ve İbrahim Ethem Akıncı (ortada), Parti Mehmet Pehlivan ve Gördesli Şehit Makbule'ye ait olan anıtın önünde. (Fotoğraf Demirci Kaymakamlık resmi sitesi olan <http://www.demirci.gov.tr/> sitesinden alınmıştır.

Resim-51: İbrahim Ethem Akıncı Özel Eşyaları. AKINCI AİLESİ ARŞİVİ

Resim-52: Turhan Doğan Akıncı ve eşi Nimet Akıncı 22 Eylül 2011 Perşembe günü Demirci'ye gelerek, babası İbrahim Ethem Akıncı'ya ait olan ve Demirci Kaymakamlığı'na "Demirci Müzesine Kazandırılmak Üzere" emanet edilen "*jaketatay, frak, gömlek, simokin ve fötr şapkadan*" oluşan bazı kıyafetleri. (Fotoğraf <http://www.demirci.gov.tr/> sitesinden alınmıştır.

Resim-53: Balıkesir Barosu. Fotoğrafın alındığı yer: Altuğ Oymak, Kuvayi Milliye'den Bugüne Balıkesir Barosu, İzmir: Uşşak Matbaası, 2006, s.98.

Resim-54: Demirci İbrahim Ethem Akıncı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

Resim-55: Burhan Cahit Akıncı ve ailesi

Resim-56: Turhan Doğan Akıncı ve ailesi